

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

He B 3 316/ex 1918

A

Josephus de Anti
quiritibus ac de
bello Judaico.

527.244 D

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

¶ Tabula Rubricarum cuiuscuq; capitali singulorum librorum tam de Antiquitatibus q̃ de bello
Indaico secundum numerum librorum & cartharum.

¶ Incipit Liber primus.

- E** creatione celi & terrarū: & de operibus sex dierum: & requie diei septimi. cap. i. car. i.
- d** De plasmatione protoplastorum: & de plantatione Paradisi: & de introductione Adam
& Euz in ipsum. cap. ii. car. ii.
- De transgressionē protoplastorum: & de electione eorum de Paradiso. cap. iii. car. ii.
- De interfectione Abel per Cain: & de poena qua multatus est Cain: & de duabus colum
nis lateritiis & lapideis: in quibus conscripserunt filii Adam omnem disciplinam rerum coelestium
quam per se adinuenerunt. cap. iii. car. ii.
- De inundatione diluuii sup̃ terrā: & ubi Noe saluatus est cum generatiōe sua p̃ arcā. cap. v. car. ii.
- Noe post diluuium oblati domino hostiis. orat nullam aquarum inundationem ulterius indu
ci super terram. cap. vi. car. iii.
- Deus annuit p̃cibus Noe arcum pluuialem designans ei in testimonium foederis. cap. vii. car. iii.
- De morte noe: & de filiis eius. cap. viii. car. iii.
- De Nēbroth filio cham: & de ædificatiōe turris: & de discordia diuersarū linguarū. cap. ix. car. iii.
- De dispersione gentium in uniuersas terras: post ædificationem turris. cap. x. car. iii.
- De filiis Iaphet filii Noe: & de gentibus quæ per eos institutæ sunt. cap. xi. car. iii.
- De filiis Cham filii Noe: & de gentibus per eos institutis. cap. xii. car. iii.
- Noe inebriatus: nudatus: irrisus: irrisorem filium maledictioni subdit: fratribus eius maledictum
patris effugientibus. cap. xiii. car. iii.
- De filiis Sem filii Noe: seu de gentibus per ipsos institutis: & de ortu Abraz. cap. xiiii. car. iii.
- Abraam secundum præceptum domini de Chaldaea migrat in Chanaan. cap. xv. car. iii.
- Abraam fame opprimente Chanaan: ægyptum ingreditur: ubi dignus & clarus habetur di
sciplinam arithmeticæ: & astrologiæ: contradens Aegyptiis: a quibus iterum regressus in Chana
nam: partitur terram cum Loth cognato suo. cap. xvi. car. v.
- Sodomitæ congressi cum Assyriis prælio uincuntur: uicti captiui abducuntur: cum quibus Loth
captiuus abducitur. cap. xvii. car. v.
- Abraam irruens in Assyrios: Loth & captiuos Sodomitarū eripuit: cui regresso occurrit rex Sodo
mitarū: & Melchisedech rex solymorū: deinde accepto p̃misso diuino de posteritate: genuit Ismael:
ipseque circumciscus est præcipiente domino: & Ismael totaq; domus eius. cap. xviii. car. v.
- De Abraam quomodo tres angelos suscepit: quibus audiuit & Saram filiū pituram: & Sodomit
arum euerfionem: & de Loth: qui & ipse suscepit angelos hospitio: & de euerfione sodomorū simul
de eruptione Loth cum lota domo eius: & quomodo uxor Loth conuersa est in statuam salis: cum
respicit ciuitatem pereuntem: & de commixtione filiarum cum patre. cap. xix. car. v.
- Quomodo Abraam migravit in Gerar: & Abimelech admauit Saram uxorem Abraz: sed cor
reptus a domino reddidit eam ipsi intactam: & de natiuitate Ysaac. cap. xx. car. vi.
- Quo abraā monente sara: & p̃cipiente domino emisit a se agar cum filio Ismaele. cap. xxi. car. vi.
- Abraam accepit mandatum a domino de immolatione Ysaac. cap. xxii. car. vi.
- De morte sara & sepultura ipsius: post cuius mortē abraā accepit Ceturā uxore. cap. xxiii. car. vi.
- Quomodo Ysaac quadragenarius duxit uxorem Rebeccam. cap. xxiiii. car. vii.
- Abraam moritur: & sepelitur in Ebron cum Sara coniuge sua. cap. xxv. car. vii.
- De conceptu uel partu Rebeccæ: & quō Ysaac pegrinatus est in Gerar: tpe famis: & quia cum se
nuisset: & caligarent oculi eius. benedixit Iacob cum putaret se benedicere Esau. cap. xxvi. car. vii.
- Iacob timens fratrem fugit ad Laban in Mesopotamiam: ubi filias Laban Lyam & Rachel acce
pit uxores: cum ancillis earum Bala & Zelphæ: ex quibus filios. xii. genuit: & unā filiam: quæ regres
so Iacob de Mesopotamia ad Chanaan: uiolata est a Sichem filio Emior regis Sicimorum: qua
re indignati fratres eius totam ciuitatem percusserunt in ore gladii. cap. xxvii. car. vii.
- Monit Ysaac in Ebron: & sepultura filiis suis: Rebecca uxore prius defuncta. cap. xxviii. car. ix.

¶ Incipit Liber secundus.

- ¶ Quomodo Esau & Iacob Ysaac filii habitacula diuiserunt: & Esau quidem Idumæam tenuit:
Iacob autem Chanaan: cap. i. car. ix.
- Quomodo Ioseph iunior filiorum Iacob somniis ei demonstrantibus sc̃licitatem futuram in
iudiam sustinuerit: & eorum. cap. ii. car. ix.
- Quomodo idem ipse in Aegyptum uenundatus a fratribus propter odium quod habebant in
eum: factusque insignis & clarus: ubi fratres habuit subiectos. cap. iii. car. x.

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

Iacob audito quia Ioseph uiueret in Aegypto: & clarus ibi haberetur: descendit ad eum cum tota domo sua. cap. iiii. car. xiii.

De morte Iacob & de sepultura qua sepultus est in Ebron a filiis: de morte quoque Ioseph & fratrum eius. cap. v. car. xiii.

De oppressione filiorum Israel in Aegypto per Pharaonem: & de natiuitate Moyfi quem educavit filia Pharaonis: & adoptauit sibi in filium: & de sacrorum scriba qui uoluit interficere puerum conculantem coronam regis: quam puero rex imposuerat. cap. vi. car. xiii.

Postquam creuit Moyfes iniunctum est ei bellum Aethiopicum: ubi copulata est filia regis Aethiopum in matrimonio. Vnde odium & inuidiam magnam contraxit Aegyptiorum. cap. vii. car. xv.

Moyfes cognitis insidiis regis Aegypti latenter effugit & ueniens in Madiam: habitauit cum Raquele sacerdote: cuius filiam accepit uxorem. cap. viii. car. xv.

De rubo qui uidebatur Moyfi quasi arderet: qui tamen non comburebatur: ubi audiuit mandatum diuinum ut reuertens in Aegyptum: liberaret filios Israel de oppressione Aegyptiorum. cap. ix. car. xv.

Moyfes regressus est in Aegyptum secundum mandatum domini: ubi faciens signa & prodigia maximae duxit filios Israel de Aegypto in manu ualida. cap. x. car. xvi.

Quomodo Aegyptii poenitentia ducti quod dimisissent filios Israel insecuti sunt eos usque ad mare rubrum: quod diuisum uirga Moyfi praecipiente domino: ingressi sunt filii Israel: & sicco uestigio transierunt illud: Aegyptii autem persequentes ingressi sunt post eos sed reuertente mare in se ipsi suffocati sunt fluctibus. cap. xi. car. xvii.

Incipit Liber tertius.

Quomodo Moyfes populum ex Aegypto sumens duxit ad montem Syna: multo itinere fatigatum. cap. i. car. xvii.

Quomodo pugnantes cum Hebraeis Amalechitae & qui cum eis erant deuicti sunt: & Israel praedam hostium perceperunt. cap. ii. car. xviii.

Quia socer suum Ietro Moyfes ad se uenientem ad montem Syna libere excepit. cap. iii. car. xix.

Quomodo persuasit ei ut distribueret populum per millenarios & centenarios qui prius inordinatus erat. cap. iiii. car. xix.

Quomodo haec singula fecit Moyfes Ietro monente. cap. v. car. xix.

Quomodo Moyfes ascendit in Syna monte accepta: & a deo leges: Hebraeis dedit. cap. vi. car. xix.

De tabernaculo quod fecit Moyfes in deserto ad honorem dei: ut templum esse uideretur. cap. vii. car. xx.

De arca qualiter facta sit: in qua tabulas legis collocauit. cap. viii. car. xxi.

De mensa propositionis: in qua omni septimana duodecim panes azimi ponebant. cap. ix. car. xxi.

De candelabro aureo: & altari interiori & exteriori. cap. x. car. xxi.

Quae sunt uestimenta sacerdotum & pontificis. cap. xi. car. xxi.

Quomodo Aaron eligitur in sacerdotem: & quomodo Moyfes purificauit tabernaculum & sacerdotes: & quemadmodum de festiuitatibus: & singulis diebus fuerit constitutum. cap. xii. car. xxii.

Quia Moyfes procedens a Monte Syna cum populo: eduxit eum ad locum qui dicitur Eserioth ubi murmurantibus filiis Israel pro desiderio carnum dominus inmisit Coturnices: & de plaga qua secuta est esum carnum. cap. xiii. car. xxiii.

Quomodo exinde Moyfes duxit populum ad fines Chanaan: & unde misit exploratores: qui considerarent eorum regiones & ciuitates: qui reuersi post quadraginta dies: terrorem & metum incusserunt filiis Israel: quasi non possent expugnare Chanaan: unde illi in desperationem adducti consilio inito decreuerunt redire in Aegyptum: Moyse & Aaron intereptis: quod iratus non eos sed filios eorum terrore repromissionis irritatos: ipsos autem per .xl. annos in deserto praedixit esse morituros. cap. xiiii. car. xxiiii.

Incipit Liber quartus.

Bellum Hebraeorum absque notitia Moyfes contra Chanaan: & gestumque atque deuictum. cap. i. car. xxv.

Seditio Chore & plebis contra Moysem & fratrem eius de sacerdotio. cap. ii. car. xxv.

Quemadmodum Moyfes instituit decimas dare leuitis & sacerdotibus: & de morte Mana & Aaron primi sacerdotis domini: cui successit Eleazarus filius ipsius. cap. iii. car. xxvii.

Quemadmodum commiserunt Seon & omnes reges Amorreorum bellum: uicitque eos Moyse & filii Israel: terras eorum & ciuitates tenentes & haereditate possidentes. cap. iiii. car. xxvii.

De Balach Moabitarum rege: seu de Balaani propheta cuius animam humana loquela usa est: qui post benedictiones quibus benedixit filiis Israel consilium dedit Balach qualiter seduceret populum per mulieres Madianitas: & de ultione quae secuta est: & seductos Hebraeos: et seductores Madianitas: et ubi Moyse Iosue successorem sibi constituit. cap. v. car. xxvii.

Moyse alloquitur populum ante mortem suam: et tradidit ei librum legis: et quemadmodum ab hominibus est ablatus. cap. vi. car. xxix.

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

Incipit Liber quintus.

Quo Iesus duxit Hebræos exercitū: & dū pugnaverūt contra Chananæos: & deuiciffet terram eorū p iortes funiculo: ē pritus: & de morte ipsius iofue: & pōtificis Eleazari. cap.i.car.xxxiii.

Quo moriēte ducē filii israel ſceliciter aliqnto tpe pugnaverūt cōtra Chananæos. c.ii. car. xxxv.

Quo pducēte tempore israelitæ transcendētes patrias leges ad grandes ærūnas deducti ſunt: & ſeditōne facta: adinuicem pugnaverunt: huiusmodi cauſa pro qua delara eſt tribus Benjamin præſer ſexcentos uiros. cap.iii.car.xxxvi.

Quo poſt hanc afflictionē israelitæ rursus ipſie agentes: opprimunt a Chananæis: & a Carſato rege aſſyriæ: cui ſeruierūt ānis octo ſed poſtea libertas eis reſtituta eſt p Zenizē belli filiū: principante ānis quadraginta: qui apud Phœnicas dicitur iudex. cap.iiii.car.xxxvii.

Quo rursus populus noſter annis .x. & octo ſeruierunt Moabitis: & a quodā Aoth noīe ſeruitute priuatus ſit eo principatum annis .lxxx. tenente. cap.v.car.xxxvii.

Quomodo Chananæis eos in ſeruitutē redigētibz p annos .xx. liberati ſunt p Barachū & Delborā: qui eorū principes fuerunt. cap.vi.car.xxxvii.

Quo purgātes Amalechitæ cōtra israelitas uicerūt: eorūq; prouinciā afflixerunt ānis ſeptē quos liberauit dominus p Gedeon: q ſup populū ſuit annis quadraginta. cap.vii.car.xxxvii.

Quo Abimelech filius Gedeonis ex cōcubina mortuo patre arripuit principatū: interfectis cūctis fratribz ſuis excepto uno: & de pœna quā exoluit p ſaterna cæde. cap.viii.car.xxxviii.

Quo israelitæ relinquētes legē dei opprimunt ab Ammonitis: quos liberauit dominus p iepte Galaaditem qui tenuit principatū per ſex annos. cap.ix.car.xxxviii.

Prænunciatio natiuitatis Sāſon: & fortitudo eius: & quantorūq; malorum auctor fuerit Palæſtinis. cap.x.car.xxxix.

Poſt mortē Sāſon pſuit iſrahelitis Heli ſacerdos & de Noemī uxore Elimelech: ſeu de Ruth Moabitide: quā duxit uxore booz: pater Obed patris ieſſe: patris Dauid. cap.xi.car.xl.

De ortu Samuel pphetæ: qui pdixit clādē iſraeliticā: filiōq; Heli ſacerdotis pditionē. c.xii.ca.xl.

Quo filii iſrahel pugnātes cū Palæſtinis ceſi ſunt: filii Heli ſacerdotis in bello pereunt: arca dei capta abducit: ipſe ſacerdos cōpto qd factū eſt: de ſella corruens: mortuus eſt: cū tenuiſſet principatum xl. annis. Continet hic liber tēpus annoꝝ quadringentorūq; ſeptuaginta ſex. cap.xiii.car.xli.

Incipit Liber ſextus.

Interitus Palæſtinorū & terræ eorū: per iram dei propter arcam quæ ab eis fuerat capta: & quem admodum eam remiſerunt ad hebræos. cap.i.car.xli.

Quēadmodum Palæſtinorū exercitus ſuper eos uenerit: & de uictoria Hebræorum: quā ducatu Samuelis pphetæ adp̄ti ſunt. cap.ii.car.xli.

Quod Samuel pp ſenectutem eſſet iſturus: ſuis filiis res deſpenſandas iniunxit. cap.iii.car.xlii.

Quod dū illi principatū bene non regerent: populus per iram petiuit regem. cap.iiii.car.xlii.

Prælium Saul ſup Ammonitarū gentem: & uictoria hoſtiūq; uictatio. cap.v.car.xliii.

Quēadmodum denuo Palæſtini pugnantes deuicti ſunt ab hebræis. cap.vi.car.xliii.

Bellum & uictoria Saul cum Amalechitis. cap.vii.car.xliiii.

Quia præuaricante Saul mandata pphetæ Samuel: alius rex Dauid iubente deo latenter eſt factus. cap.viii.car.xli.

Quēadmodum denuo pugnaverūt palæſtini aduerſus hebræos adhuc regnante Saul & monomachia Dauid cū Golia: q palæſtiorū erat eximi⁹: eiūſq; pēprio & defectio palæſtinorū. c.ix. car.xlv.

Quēadmodū miratus Saul fortitudinem Dauid: ei ſuā filiam copulauit. cap.x.car.xlvi.

Quēadmodum poſt hæc ſuſpectum Dauid ſibi rex Saul perimere ſeſtinauit. cap.xi.car.xlvi.

Quia ſæpius Dauid per ſaul periculum mortis paſſus eſt: effugit: & ſecundo eum ſuper ſe uenientem habens poteſtatem noluit interficere. cap.xii.car.xlvii.

Quēadmodum caſtrametantibus palæſtinis: iterū hebræi bello deuicti ſunt: & rex eorū ſaul pugnando mortuus eſt una cum filiis. cap.xiii.car.xlix.

Incipit Liber ſeptimus.

Quomodo dauid quidem ſuper unam tribum in Ebron ciuitate regnauit: & ſuper aliam multitudinem filius ſaul. cap.i.car.li.

Quia eo interfecto dolo amicorū omne regnum dauid accepit. cap.ii.car.lii.

Quo obſidens hieroſolymā dauid: & capiens ciuitatē: expulit quidem ex ea Chananæos: & iudæos in ea conſtituit: & de amicitia facta inter ipſum: & irā Tyri regem. cap.iii.car.lii.

Quod ſecundo pugnantes contra ſe palæſtinos in hieroſolymis uicit: & de arca dei de cariathia

rim in Hierosolymam deducta.

Pugna quā habuit dauid cōtra palæstinos & Moabitas: & Adrazarum regem: & damascenos: atq; victorias: & de amicitia facta inter ipsum & Thou regem.

Quō cōtra Ammonitas: & Mesopotamēnos pugnauerit ac præualuerit.

Quoniā dauid concubuit cū Bersabæ uxore Vriæ: & ipsum Vriam fecit occidi gladio filiorum Ammon: & de uerbo Nathan ad eū missi pro peccato quod cōmiserat.

Quoniam Ammon filius dauid mixtus est sorori suæ Thamam: pro qua re Absolon frater eius interfecit eum: & de fuga Absolon: & renocatione ipsius ad patrem.

Quō dauid domesticis contra eum seditionē facientibus a filio sit expulsus: dū nero pugnaret cōtra simul patrem Absolon cū exercitu suo deperit.

Quō post mortē absolon dauid reuersus est ad regnū: & ad sedem regni hierosolymani: & de seditione quā mouit contra eum seba filius bochri.

De expiatione sceleris: quod cōmisit saul in Gabaonitas: cuius cā facta est fames in prouincia: & de piliis aduersus palæstinos foeliciter gestis: seu de fortibus dauid.

Quomodo rex dauid iussit dinumerare populum contra mandatū dominū: & de plaga: quæ secuta est transgressionem.

Rex dauid foeliciter uiuens in regno Salomoni filio mādauit de ædificatione tēpli & quantā materiā ei auri & argenti lapidūq; p̄ciosorū p̄parauerit ad tēpli ædificium.

Quomodo rex dauid senex factus & frigidus per adolescētulam uirginē noīe Abisag calefactus est & de adonia filio dauid qui usurpauit sibi imperium: & quoniā solomon unctus est in regem iubente dauid patre eius: cui rursus mandauit ædificationem templi: dans ei descriptionem & constitutionem ædificii.

Rex dauid sciens se moriturū: & uocans filiū suū solomonē: plenius instruxit eū de obseruatione mandatorū dei: & de his quos nouerat pœna dignos: post hoc mortuus est & sepultus a filio suo solomone: & multæ diuitiæ cum eo sunt reconditæ.

Incipit Liber octauus.

Quomodo solomon suscepit regnum: & peremit Adoniam iobab & semmel.

De sapientia eius & intellectu atq; diuitiis.

Quō primus in hierosolymis ædificauit templū: & de præuaricatione qua præuaricatus est circa senectutem: simul & de obitu ipsius.

Quō subiectorū quendam hieroboā fecerunt sibi regem decem tribus recedentes a domo dauid & in duabus tribubus regnauit filius salomonis Roboam.

Quia sesach ægyptiorum rex castrametatus est contra hierosolymam: & ciuitate deuicta: diuitias eius transmigravit in ægyptum.

Bellum hieroboā regis israhel cōtra filium Roboā abiā: & triumphus abiæ.

Quia generationē oēm hieroboā qdam noīe Baasa pimens: ipse tenuit principatū.

Bellū æthiopū cōtra hierosolymitas: regnāte sup eos asa: & cædes æthiopū.

Quia gñatiōe Baasā pempra: regnauit sup israelitas amari: & post eū fili⁹ ei⁹ achab.

Quomodo regnante achab prophetauit Helyas: & de signis quæ fecit: & quia discipulum elegit Elisæum.

De morte Naboth & agri eius possessione iniusta: & qd Adath damasci & syriæ rex secundo Zarahab pugnauit & uictus est: & de religiōe seu gloria iosaphat regis hierosolymorū.

Quō Achab cōtra syros pugnando deuictus est: & ipse disperuit.

Incipit Liber nonus.

Quēadmodum castrametatus est iosaphat contra Moabitas: & domino pugnante mirabiliter sine prælio uicerit eos.

De Ochozia rege israhelitarū: seu de mirabilibus Heliæ prophetæ: & qd sublatus ē ab hominibus relinquens discipulum Helisæum.

Rex iorā: rex iosaphat: & rex idumæ: castra mouentes contra Moabitas: depopulati sunt terram eorū: & de morte iosaphat: deq; mirabilibus helysei prophetæ.

Castra syrorū & damasci cōtra iorā regem israelitarū: & quō ipse obsessus in Samaria periculum famis & obsidionis inopinabiliter & mirabiliter euitauerit: & de morte Adezer regis damasci: cui successit Azahel seruus eius: qui multis malis affecit israel.

Quō equocus regis israel iorā rex hierosolymorum: rerum aplice potitus post iosaphat & fratres & paternos amicos occiderit: qd faciente iniquitate idumæa recessit ab eo: & irruentibus sup eū arabis: domus eius uxores & filii piter cornuerūt: postquā calamitatem & ipse mortuus ē: cui successit fi

- Bus qui solus enaserat nomine ochozias. cap. p. car. lxxliii.
- Quia Ioram rex israel mortuus est a principe equitatus nomine Hieu interfectus: simul & hierosolymorum rex Ochozias: qui Hieu mortuo Ioram regnavit in Samaria: & exterminavit domū Achab & culturam Baal cum sacerdotibus eius: quare accepit repromissum: filios eius esse regnatos usque in quartam generationem. cap. vi. car. lxxliii.
- Quia achab regis filia noīe Athalia: post mortem filii sui Ochozia Hierosolymis imperavit: qua interficiens pontifex Ioiadas: filium Ochoziae ioas constituit regem. cap. vii. car. lxxv.
- Castra Azahel regis Damascenorum super israelitas: & quēadmodum vastata eorum provincia & civitate Samaria: rursus post breve tempus castrametatus contra hierosolymitas: multasq; pecunias ab eorum rege percipiens: remeavit in Damascum: & de morte Helisai propheta: seu de uirtute quā ostendit post mortem: in mortuo suscitato. cap. viii. car. lxxv.
- Quia Amasias hierosolymorum rex castrametatus contra idumaeos & Amalechitas: deuicit eos: & de contemptu ipsius in dominum. cap. ix. car. lxxvi.
- De uindicta quae secuta est eum per ioas regem israelitarum: qui pugnans deuicit eum: & captum duxit hierosolymam: ubi destructa parte muri: & ablatis thesauris: regem a captiuitate resoluit: & regressus est Samariam. cap. x. car. lxxvi.
- Bellum hierobaā regis israelitarū cōtra Syriam: & historia ionae propheta: & de Ozia filio Amasie rege hierosolymorum: quō gentis in circuitu positas sublingarit: & quam clarus fuerit: qui tamē uē dicans sibi honorē pontificali lepra percussus est: & deficiens obiit. cap. xi. car. lxxvi.
- De malis quae prouenerunt israelitis: sub diuersis regibus: & diuersis regibus Assyriorum: & de ioa hā Ozia filio rege hierosolymorum: & de prophetia Naum propheta. cap. xii. car. lxxvii.
- De malis q̄ passus est rex Achaz a Rasin rege Syriae: & Phaccia rege israel: quare misit nūcios ad regem Assyriorum: petens ab eo solatiū: qui peniens Damascū cepit: rasin regem eius occidit: damascenos transfudit: & assyrios in Damasco constituit israelitas quoq; grauer afflixit. cap. xiii. car. lxxvii.
- Quia rex Assyriorum Oziam regē israel fecit sibi tributarium: & de Ezechia filio Achaz rege hierosolymorum: quī iustus fuerit & religiosus: & quia spreuit regem Assyriorum. cap. xiiii. car. lxxviii.
- Quomodo Salmanasar rex Assyriorum castrametatus contra Samariam: annis tribus eam obsidens cepit: regē eius Oziam captū abduxit: decem tribus de terra israel transmigravit: in Mediam & p̄i da gentes alienigenas posuit in Samaria. cap. xv. car. lxxviii.

¶ Incipit Liber decimus.

- ¶ Bellū regis Assyriorum Sērtachenib contra hierosolymas: & Ezechiae regis opp̄ssio. ca. i. car. lxxix.
- Quēadmodum deperit assyriorum exercitus una nocte: & rex eorum domū reuersus. filiorum in suis interemptus est. cap. ii. car. lxxix.
- Quomodo Ezechias infirmatus usq; ad mortē quindecim annis adiectis sibi a domo superuixit cum pace degens postea defunctus reliquit successorē regni Manassen. cap. iii. car. lxxix.
- Quia castrametati contra eū Chaldei & Babylonii reges: & captū agentes duxerunt in Babyloniam: & multo tempore ibidem retinentes: miserunt rursum eum in regnum & de iosia rege: quam religiosus & iustus fuerit. cap. iiii. car. lxxx.
- Quomodo aegyptiorum regem Nechaon agentem exercitum contra Babylonios: & per iudaeā iter facientem prohibuit rex iosias: pugnaq; cōmissa uulneratus reductus in hierosolymam defunctus ē: cuius filium ioacham regem hierosolymorum fecerunt. cap. v. car. lxxxi.
- Quēadmodum cōgratus est Nechaon contra Babyloniam regē circa enfratē flumini: & reuertēs in aegyptum: uocatum ad se ioachā regem hierosolymorum filium. iosiae uinctū duxit in aegyptum fratrem uero eius heliachim in Hierosolymis constituit regē: mutans ei nomē ioachī. ca. vi. car. lxxxi.
- Bellum Nabuchodonosor regis babyloniorum cōtra Nechao regem aegypti quo deuictos: & omni Syria sibi subiugata: quae ante sub rege aegypti erat: uenit hierosolymam: & regem eius ioachim fecit sibi tributarium. cap. vii. car. lxxxi.
- Quomodo tertio āno post discessum regis Babylonis: ioachī denno aegyptios ē secutus: cui p̄phetavit Hieremias de p̄ditiōe sua & ciuitatis futura p̄ regē Babylonis: q̄ & euenit: nā nō post multū tps Nabuchodonosor castrametatus cōtra eū: & suscep̄ itra citatē: ioachī qdē pemit filiū uero ei' ioachī constituit regē: & multos captiuos duxit i babylonē: inter quos erat ezechiel p̄pheta. c. viii. car. lxxxi.
- Quō p̄nā ductus rex Babylonis: eo q̄ ioachī fecisset regē: misso exercitu: eū in hierosolymis obsedit: q̄ accepto iureiurandō: ut nihil pateret: malis nec ipse nec ciuitas matrē & amicos tradidit obsides: sed rex Babylonis rupit iusiurandū: nā regē cū matrē & amicis: simul ēt cum omni iuuentute ciuitatis uinctū p̄cepit ad se adduci: patrū uero eius Sedechiā regē constituit i hierusalē. cap. ix. car. lxxxi.
- Quomodo ēt hunc audiens aegyptiis p̄bere solatia: & amicitias cū eis habere castrametatus contra hierosolymam: fori eam obsessione cepit: & incenso tēplo Sedechiam & populū migravit i Babyloniam: in qua transmigratioe fuerunt: Daniel: Ananias: Azarias: Misachuas quoq; sancti: quae erant in ministerio templi asportatae sunt. cap. x. car. lxxxi.

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

Quomodo Godoliam præfecit prouinciæ rex Babylonis: quo percoſſo a quodam Iſmaele: timeſtes reliquæ iſrael regem Babylonis: intrauerunt ægyptum quod nõ ceſſit eis i proſperum: nam rex Babylonis poſt tempus intrauit ægyptum cum manu ualida: & ſubuerit eam: iudeos uero qui illo fugerant: captiuos duxit in Babyloniam. cap. xi. car. lxxxii.

Viſio ſomniorum Nabuchodonofori: & interpretatio eorum per Daniele: triduum quoq; puerorū in fornacem iſmiſſoſ: ſed nulla leſio. cap. xii. car. lxxxiii.

Regum babyloniorum inuicem ſucceſſio: & per montē ablarō regni Babylonici ſub Baltazare per Cyrum & Darium ſubuerſio. cap. xiii. car. lxxxiiii.

Daniel ſub Dario in lacum leonum immiſſio: ſed nulla leſio honor & claritas daniel & prophætiæ eius. cap. xiiii. car. lxxxv.

Incipit Liber. XI.

Qualiter Cyrus perſarum rex iudeos a Babylonia ad propriam redire terram: & templum reædificare præcepit: dāns eis pecunias. cap. i. car. lxxxvi.

Quō prohibuerunt eos pſides regiſ: templum reædificare impediētes. cap. ii. car. lxxxvi.

Qualiter deſuncto Cyro filius eius Cambyſes accipiens regnū interdixit omnino iudeis tēplū recondſtruere. cap. iii. car. lxxxvi.

Quia datus rex Perſarum Hyſtaſpis filius honorauit gentem Iudeorum: & templum eius reædificauit. cap. iiii. car. lxxxvi.

Quia poſt ipſum filius eius Xerxes familiariter iudeos tractauit. cap. v. car. lxxxviii.

Quomodo regnāte Artaxerxe: gens iudaicā penē cunſta delata eſt. cap. vi. car. lxxxix.

Qualiter Vagoſus dux Artaxerxiſ: iunioris multa in iudeos iniurioſa cōmiſit. cap. vii. car. xcii.

Quanta iudeis rex Macedonū Alexandēr bona fecit: poſtquā iudeam obrinuit. cap. viii. car. xcii.

Incipit Liber. XII.

Vt Ptolemæus filius Lagi fraude uel dolis capiens hieroſolymam uel iudeam multos migrauit ad ægyptum. cap. i. car. xciii.

Qualiter filius eiſdē Ptolemæi q Philadelphus appellatus ē: leges iudeorū i græcā trãſtulit linguā: multoſq; captiuos Eleazaro pſicipi ſacerdotū dōauit: & ornāmēta deo dēuouit. cap. ii. car. xciii.

Quēadmodum honorauerunt reges aſiæ gentē iudeorum: ciueſq; multos ex ipſis in ſubiectis ſuæ ciuitatibus ſtatuerunt. cap. iii. car. xcvi.

De inſcelicitate iudeorum quam poſtea emendauit ioſepus filius Tobiz: componens amicitias cum Ptolemæo cognomine Epiphane. cap. iiii. car. xcvi.

De amicitia Lacedæmoniæ factis cum Onia pſicipes ſacerdotum iudeæ gētis. cap. v. car. xcvi.

Seditio potentium inuicem iudeorum: quorum quidam tranſierunt ad Antiochum Epiphane leges patrias relinquentes: ipſe autem Antiochus exercitum ducens: & hieroſolymam ciuitatem tēplumq; uãſtauit. cap. vi. car. xcvi.

Qualiter uetante Antiocho iudeos patriis ſui legibus: Mathathias filius ioannis regem contempſit: & ducē Antiochi interemit. cap. vii. car. xcvi.

De morte Mathathiaz: qui ualde ſenex deſunctus: filiis ſuis gubernationem reliquit: ex quibus iudas Machabeus principatum adeptus: adiuantibus fratribus inimicos a prouincia expulit: trãſgreſſoſ iudeos puniuit: terram ſuam ab omni malo purgauit. cap. viii. car. xcix.

Quēadmodum duces Antiochi apolonius & Seron congreſſi cum iudam iſti interierūt: & quia Antiochus Lyſiæ cuidam gubernationem regni relinquens: ipſe abiit in Perſida congregare pecunias. cap. ix. car. xcix.

Quēadmodum Gorgiæ uel Lyſiæ exercitus contra Iudam ueniens uictus periit: poſt quem triumphum iudas ingreſſus hieroſolymam: tēplū purgauit: altare ſtatuuit: hoſtias deo immolauit: cum iam tres anni pſterirent uiolationis templi ſub antiocho. cap. x. car. xcix.

Vt iudas bellū gerens cōtra idumæos & cōtra Ammonitas triūphās ſubiecit eos. cap. xi. car. c.

Qualiter Simon frater eius militās cōtra Tyron ac Ptolemaidē edomuit eos: & quia ipſe iudas bis congreſſus cū Timotheo duce antiochi fortiter triumphauit. cap. xii. car. c.

Qualiter Antiochus nomine Epiphaneſ apud Perſas deſunctus eſt. cap. xiii. car. c.

Quēadmodū antiochus eupator ſucceſſit patri in regnū: q militā cōtra iudeos cū Lyſiā pducēs iudā in tēplo cōcluſit. multoq; obſidionis tpe tranſacto: audita fama inuafionis regni ſui p Philip-pum quēdam amicitias cum iuda fecit: & ita decenter ab iudea diſceſſit. cap. xiiii. car. c.

Demetrius Seleuci filius fugiens a Romæ: & perueniēs Tyrum: impoſuit ſibi diadema: interſecto Antiocho Eupatore: cum duce ſuo Lyſiā: & de Bachide quem miſit Demetrius cum exercitu com-præhendere iudam. cap. xv. car. ci.

Qualiter dux nicanor poſt Bachidē deſtinatus aduerſus iudā: cum exercitu pſiit. cap. xvi. car. ci.

Iudas mittēs Romā rogabat p nūcios: Romanos ſibi auxiliatores eſſe & amicos cap. xvii. car. ci.

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

Quod rursus post mortem Nicanoris ad iudæam Bachides transmissus triumphauit: & quem ad modum pugnans prostratus est. cap. xviii. car. cii.

Incipit Liber. XIII.

Qualiter Ionathas frater iudææ defuncto eo ducatum suscepit. Et quemadmodum Bachidæ de bellans: facere eum amicitias secum: & a prouincia coegit abscedere. cap. i. car. cii.

De alexandro Epiphanis antiochi filio ueniēte a Syria: ducēte bellū cōtra demetriū. Et quāliter demetrius legationē ad Ionathā trāsmittēs: cōponit cū eo amicitias: donaq; ei multa p̄buit. c. ii. car. cii.

Quomodo Alexander hæc audiens: & uincens Demetrium principem sacerdotum Ionathan ordinauit. cap. iii. car. ciii.

De amicitia Oniæ cum Philometore Ptolemæo: per idem factis tempus: & ut ædificauit templū quod Oniæ dicitur secundum illud quod Hierosolymis erat. cap. iiii. car. ciii.

Quemadmodum Alexander. defuncto demetrio: accepit regnum Syriæ: iuncta sibi in matrimonio filia ptolemæi: & quia amicitias cum Ionatha faciēs magnifice eum honorauit. cap. v. car. ciii.

Vt demetrius demetrii filius: nauigans in Syriam a Creta cum exercitu conturbauit Alexandrū fama aduentus sui. Et de Apollonio duce alexandri: qui bellum mouit aduersum Ionathan: ipso tempore Ionathe triumphum obtinente. cap. vi. car. ciii.

De insidiis quas Alexander parauit ptolemæo: quas depræhendens ptolemæus: iratus ablata eius matrimonio filiam suam iunxit demetrio filio demetrii cum quo etiam duxit exercitum contra alexandrum: quo deuictus ipse quoque perit. Demetrio asiæ principatum obtinente: qui & amicitias fecit cum Ionatha: confirmans ei principatum sacerdotii. cap. vii. car. ciii.

De Tryphone apameno: qui bellans contra demetrium: antiocho filio alexandri tradidit principatum componens amicitias cum Ionatha. cap. viii. car. cv.

Quemadmodum Tryphon demetrio a parthis captus: contra scelus fraudibus Ionathan comprehensens interfecit. Fratremque eius Simonem cui gens iudæorum principatum tradidit: fraudibus circumuenire uolens minime præualuit. cap. ix. car. cvi.

Quomodo Tryphon occiso Ionatha: perfidus existens antiocho alexandri filio: qui Theos nominabatur: ipsum interemit: & obtinuit principatum eius: cuius insolentiam declinans exercitus cōtulit se ad Cleopatram uxorem demetrii: quæ uiduata morte eius: fratrem ipse antiochum qui pius dicebatur: ad nuptias suas & ad imperium inuitabat. cap. x. car. cvi.

Quomodo antiochus cognomento pius: potius nuptiis Cleopatræ uxoris fratris sui demetrii: & crescens indies: exercitum produxit aduersus Tryphonem: quem obsidens in dora castello: accepit auxilium & solatium a Simone principe sacerdotum: & de morte Tryphonis. cap. xi. car. cvii.

Quemadmodum Tryphone interempto: Antiochus oblitus beneficiorum Simonis Cēdebeum cum exercitu misit ad expugnandū eum: quem tamē simon pugnās fortiter deuicit. cap. xii. car. cvii.

Quod a genere Ptolemæi in conuiuio dolo peremptus est simon. Ptolemæus autem uincens uxorem: & duos filios eius: principatum ipse tenere conatus est. cap. xiii. car. cvii.

Vt nouissimus filiorum simonis Hyrcanus ducatum accipiens: obsedit multo tempore Ptolemæum in castello quod dagon uocatur. cap. xiiii. car. cvii.

Quemadmodum antiochus exercitum ducens contra Hyrcanum: castra soluit: accipiens ab Hyrcano talenta trecenta: & amicitias cū eo composuit. cap. xv. car. cvii.

De Hyrcani militia post mortem antiochi apud parthos defuncti contra Syriam: & quod multas potentes ciuitates obtinuit. cap. xvi. car. cvii.

De amicitia alexandri Zabine cognomine cū Hyrcano: & quō deuictus ab Hyrcano antiochus Cyzicenus amisit iudæā: & de sceleritate uel pace iudæorū Hyrcano principatū agente. c. xvii. car. cviii.

Quo defuncto Hyrcano: filius eius aristobulus suscipiens principatū: primus sibi diadema imposuit: fratribus suis præter antigonum in uincula coniectis: qui etiam matrem suam uinculis & penuria consumens: ipsum quoque antigonū fratrem suum quem consortem regni habebat accusationibus inuidorū alienatus ab eo iussit interfici. cap. xviii. car. cviii.

Quemadmodum defuncto aristobulo: frater eius alexander succedens in principatu: contra syriā & phoenicem: & arabiam exercitum ducens: multas gentes subegit: & de ptolemæi Latini contra alexandrum pugna & uictoria. cap. xix. car. cix.

Quō pugnans demetrius Ceraunus contra alexandrū: uicit eum. cap. xx. car. cx.

Antiochi qui liber pater dicebat militia contra iudæā: itēque plium arethæ regis contra alexandrū quē & deuincens: cū pactis a iudæa discessit: & de morte alexandri. cap. xxi. car. cx.

Quemadmodū post alexandri mortem uxor eius alexandra imperium per nouē annos rexit: & uiuens cū pace gloriaque defuncta est. cap. xxii. car. cx.

Incipit Liber. XIII.

Quemadmodum post mortem alexandræ nouissimus eius filius aristobulus: contra Hyrcanū fratrem pro regno bellauit. cap. i. car. cxi.

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

- De antipatro patre Herodis qui iuuabar patrē Hyrcania aduersus Aristobulū. cap. II. car. cxi.
- Cum suscepisset Hyrcanus exercitū: & contra Aristobulū produxisset: & in pugna uicisset: ad Hierosolyma eū p̄secutus est: ubi cum exercitu obsidebat ciuitatē. cap. III. car. cxi.
- Qualiter Scaur̄ ab Armenia Magnus Pompeius ad partes Syriæ transmisiit: & q̄ legati uenientes Hyrcani & Aristobuli: auxilia petierunt. cap. III. car. cxii.
- Quēadmodū Aristobulus cū intellexisset Pompei cōsiliū: ad sua discessit: aduersus quē indignatus Pōpeius exercitū p̄duxit: & Aristobulū in alexandriū castellū fugauit. cap. V. car. cxii.
- Quēadmodū aristobulus grauiter ferēs q̄ p̄ter spem sibi a Pompeio euenisset: bellū pauit sed poſtea poenitens pacē postulauit: pecunias offerens: quas tamen minime soluit. cap. VI. car. cxii.
- Qualiter irritatus Pōpeius aristobulū ligauit: & ad ciuitatē obsidēdā accessit. cap. VII. car. cxii.
- De modestia Pōpei & religioſitate: q̄a nullatenus paſſus est tangere tēpli pecunias: licet multæ fuissent: & q̄a aristobulū romam uictū cū filiis perduxit. cap. VIII. car. cxii.
- De modestia Pōpei & religioſitate: q̄a nullatenus paſſus est tangere tēpli pecunias: licet multæ fuissent: & q̄a aristobulū romam uictū cū filiis perduxit. cap. IX. car. cxii.
- De Scauro q̄ militiā cōtra petrā urbē tunc regnū arabū abſcentē produxit. cap. X. car. cxiii.
- Quēadmodū aristobuli filius alexander fugiens Pompeiū ad iudæā puenit: ubi multo exercitu congregato: bellū contra Hyrcanū & antipatrū produxit. cap. XI. car. cxiii.
- Quemadmodum cum flexisset alexandrum mater sua tradere se cum caſtelliſ: Gabinius alexandrum dimiſit. cap. XII. car. cxiii.
- De aristobulo qui cum a Romana ciuitate ad iudæam fugiſſet: tentus a Gabinio: rurſus captiuſq; transmiſſus eſt. cap. XII. car. cxiii.
- De Crassi ſucceſſoris Gabini contra parthos expeditione & aſcenſus eius in iudæam: pecuniarū q̄ templi de populatione. cap. XIII. car. cxiii.
- Vt Cæſar Aristobulum ſoluere cupiens: & cum duobus agminibus in iudæam transmittere a Pōpeianis ueneno necatus eſt. cap. XV. car. cxiii.
- Qualiter Scipio alexandrum aristobuli filium ſecuri percuffit. cap. XVI. car. cxiii.
- De expeditione Cæſaris ad ægyptum: & quemadmodum auxilium ei Hyrcanus & antipater diſſenſit: iudæoſq; auxiliares ei feciſſent. cap. XVII. car. cxiii.
- Quemadmodum antipater cū bene pugnaſſet: amicitia Cæſaris acquiſiuit. cap. XVIII. car. cxiii.
- Vt Cæſar antipatro tutelam iudææ credidit: & epiſtolæ cum ſenatū cōſulto de amicitia iudæorum directe ſunt. cap. XIX. car. cxiii.
- Qualiter antipater filiis ſuis Hyrcano & Herodi gubernationē habēdā pmiſit. cap. XX. car. cxv.
- Quēadmodum Sexrus Cæſar cognatus magni Cæſaris dona cœpiſſet ab Herode duce Galilææ & maximum eum inferioris Syriæ principem ordinauit. cap. XXI. car. cxv.
- Vt Caſſius deſuncto Cæſare cum contra iudæam aſcendiſſet: & provinciam deuastaſſet ſeptingēta talenta ab eis exegit: & qualiter Herodes circa paſſionē pecuniæ: Caſſio ſtudioſus apparuiſſet: & mors Malchi: qui contra Herodem ſeditionem excitauit. cap. XXII. car. cxvii.
- De morte legatorum iudææ: qui cum ad Antoniū poſt uictoriam Macedonicam in Syriam ueniſſent: indignantem inuenerunt: q̄ Herodem accuſarent. cap. XXIII. car. cxviii.
- De expeditione Parthorum contra Syriam: per quam Aristobuli filius Antigonus regno reſtituitur. cap. XXIII. car. cxviii.
- Quemadmodum Herodes cum Romam ueniſſet: multasq; pecunias promiſiſſet: & a ſenatu uel Cæſare rex iudææ pronunciatus eſt. cap. XXV. car. cxix.
- De nauigatione Herodis ab Italia in iudæam: pugnaque contra Antigonom: militiaque Romana: & Sylano duce. cap. XXVI. car. cxix.
- Quēadmodū Hieroſolymā Soſſio uel Herode obſidētib: Antigonus interiit. cap. XXVI. car. cxxi.
- ¶ Incipit Liber. XV.
- ¶ Qualiter capta ciuitate per Soſſium & Herodem: Antonius quidem Antigonom in Antiochia interemerit: Herodes autem quadrāgintaquinque ex amicis illius primates Hieroſolymorum reuerſus extinxerit. cap. I. car. cxxi.
- ¶ Quomodo Hyrcanus primus rex iudæorum: & princeps ſacerdotum a Parthorum rege Arſace dimiſſus: ad Herodem reuerſus eſt. cap. II. car. cxxi.
- ¶ Quemadmodum Herodes aristobulum uxoris ſuæ Mariannæ fratrem: principem ſacerdotum ordinauit: & paulo poſt occidit. cap. III. car. cxxii.
- ¶ De Cleopatrarum iudæorum & arabum regnis inſidiata: partem eorum ab antonio poſtulauit: & ad iudæam peruenit. cap. III. car. cxxii.
- ¶ Quemadmodum Herodes debellaſſet aretham tempore quo antonius a Cæſare in antiochia pugna deuictus eſt. cap. V. car. cxxiii.
- ¶ De terræmotu per iudæam facto: & interitione hominum uel lumentorum: & de ſermone Herodis quem ad iudæos de inſtauratione belli contra arabas fecit. cap. VI. car. cxxiii.

Quemadmodum Herodes necessario pfecturus ad Cæsare uictorē hyrcanū extinxit. cap. vii. car. cxxlii.
Qualiter a Cæsare regnum accepisset: cui per Syriam in ægyptum eunti aduersus Antonium & Cleopatram susceptionem parabat. cap. viii. car. cxxv.

Quemadmodum Herodes cū in ægyptum puenisset a Cæsare multipliciter honorat: & de interfectione uxoris suæ: uel aliæ de genere Hyrcani: & de miris constitutionibus: constructionibus ad inuentionibus more gentilitio: quibus corrupit legem iudaicam. cap. ix. car. cxxv.

De fame p iudæā & Syriam facta: & ut seruauit populos & ciuitates Herodes: & rursus mira & clara opera eius seu sceleritas: & de Esseno quodā qui diuinationis habuit notitiam. cap. x. car. cxxvii.

Qualiter templum post sexcentos annos deposuit: & aliud duplum condidit. cap. xi. car. cxxviii.

Incipit Liber. XVI.

Quemadmodum Herodes filios suos alexandrū & aristobulū de Roma in domū suā reduxit: qui reuersi iudicare cogitabant mortē matris suæ in Salome & cæteris quorū accusatione mater eorū dānata fuit: & quia pater eorū hoc dissimulans uxores nobilissimas eis iunxit. cap. i. car. cxxix.

Qualiter Herodes ad Agrippam ueniens inuitauit eum ad iudæam uenire: & profectio Agrippæ ad Oniam. cap. ii. car. cxxix.

Quod herodes multis nauigationū circuitionibus secūdo uenit ad Agrippam. cap. iii. car. cxxix.

Interpellatio iudæorū ad agrippā i Onia pñte herode: de qbus Græcos accusabāt. cap. iii. car. cxxx.

Quemadmodum agrippa confirmauit eis leges: Herodesq; ad propria rediit. cap. v. car. cxxx.

Qualiter allocuturus est herodes Hierosolymitas: & quantum partem eis fiscalium preteriti anni concessit. cap. vi. car. cxxx.

Vt perturbatio domus Herodis facta est: Alexander & aristobulus filii herodis indignationem habentes aduersus Salomen sororem regis: & Ferorā fratrem eius: propter mortem matris suæ: & illi econtra maliuolis in eos accusationibus utentes. cap. vii. car. cxxx.

Quemadmodum Herodes indignatus filiis alexandro & Aristobulo: præposuit eis antipatrum de priuata uxore genitum: ipsos autem ad Cæsarem deducens accusauit. cap. viii. car. cxxx.

De Alexandri satisfactione coram Cæsare: & reconciliatione cum patre. cap. ix. car. cxxxi.

Quemadmodum Herodes celebrauit quinquennale certamen in honorem Cæsaris: & mira uel clara opera eius. cap. x. car. cxxxi.

Oppressio iudæorum per asiam & Libyam: & legatio ipsorum pro hoc ad Cæsarem: exemplar quoque Cæsaris & agrippæ: quod pro ipsis ciuitatibus scripserunt. cap. xi. car. cxxxi.

Quemadmodum egens herodes pecuniis: descendit ad sepulchrum dauid: & terrore imaginum territus tumultum desuper statuit: & rursus de perturbatione magna domus herodis: qua etiam alexandrum filium suum iecit in uincula. cap. xii. car. cxxxi.

Vt archelaus rex Cappadociæ reconciliauit alexandrum patri: & ipse in Cappadociam: Herodes autem Romam profectus est. cap. xiii. car. cxxxi.

Discessio habitantium Traconem a regno herodis & uastatio p duces eius: & de transfugis qui de Tracone pscia ad arabiam recesserūt: quos recepit sylleus pcurator regis arabie. cap. xiiii. car. cxxxi.

Qualiter herodes a Roma reuersus in arabiam transfugas postulabat: quos cum non obtinisset exercitum contra eos produxit: arabas quoque debellauit. cap. xv. car. cxxxi.

Quemadmodum sylleus accusauit coram Cæsare herodem de incursionem quam in arabia fecerat: & q indignatus Cæsar dura uel grauiā rescripsit ei: quare herodes placare uolens Cæsarem: misit romam Nicolaum damascenum. cap. xvi. car. cxxxi.

Criminationes Euryclis Lacædemonii contra filios ad patrē Herodem: & quia ligasset eos patris: & ad Cæsarem scripsisset. cap. xvii. car. cxxxi.

Vt per Nicolaum accusatione liberatus herodes est apud Cæsarem: Sylleus autem accusator herodis morti adiudicatus est. cap. xviii. car. cxxxi.

Qualiter Cæsare patrē pberescōcilio i Beryto habito accusauit filios herodes. cap. xix. car. cxxxi.

Mors iuuenum & sepultura corporum eorum in alexandrio. cap. xx. car. cxxxi.

Incipit Liber. XVII.

Qualiter Antipater odio hñtus est ab oī gēte pp interfectionem fratrum suorum. cap. i. car. cxxxvi.

Qualiter Herodes rex filios Alexandri & Aristobuli filiorum suorum adoptans: fillam Feroræ illis desponsauit & antipatri: & qualiter antipater persuasit patri desponsationem in suos transferre filios: & qualiter Herodes aduersus Traconitas uolens munitus existeret: Zamarim iudæum qui de Babylone discesserat: & in antiochia degebat euocans ibi constituit: & utebatur illo opposito aduersus Traconitas. cap. ii. car. cxxxvi.

Qualiter Antipater oblectabatur eos qui circa Ferorā erant: uolens per illos insidians patri: & qualiter agnoscens soror regis Salome clam denunciavit fratri: & de interfectione Phariseorum regi aduersantium. cap. iii. car. cxxxvi.

Qualiter rex Herodes præcepit fratri suo Feroræ: ut excluderet uxorem suam: aut eius regno

DE BELLO IYDAICO TABVLA

discederet & qualiter antipater suspectus patri factus timens eū scribebat amicis in Roma ut scriberent patri eius ac persuaderentur mitteret eum ad Cæsarem cum pecuniis quod persuasum est Herodi filiumq; transmissit: & de morte Feroræ fratris Herodis. cap. iiii. car. cxxxvii.

Accusatio uxoris Feroræ a filiis Feroræ: q̄ ueneno perisset: & qualiter Herodes exquirens reperit contra se uenenu patris a filio antipatro: & p̄curatus antipatri cognouit insidias. cap. v. car. cxxxviii.

Nauigatio antipatri de Roma ad patrem: & qualiter a Nicolao Damasceno Herodis amico fuerit accusatus: p̄sidetibus in iudicio Varone q̄ntilio & ipso Herode cū amicis utrorūq; in quo iudicio antipater multisarie cōuincit de facta conspiratione in patrem intantū ut uenenu patri a filio p̄paratū: in mediū p̄ferret qd̄ ad expimētū iussu Varonis bibēs unus dānatogastari morit. cap. vi. car. cxxxviii.

Herodes antipatru filiū misit in uincula: & legatio missa ab herode ad Cæsare de filio. c. vii. car. cxl.

De aegritudine Herodis: & seditione iudæorū: & q̄a desperans oēs optimates iudæorū p̄cepit occidi in hora mortis suæ & quia tpe illo deportatæ sunt ei litteræ ab legatis ad Cæsare missis: habentes dānationem antipatri in arbitrio eius & uoluntate esse positam: & quia inualecente aegritudine malum purgans: cultro se interemisset si p̄uentus non fuisset. cap. viii. car. cxl.

Qualiter antipater putans Herodem defunctū locutus fuerit custodi corporis de dimissione suæ & propter hæc antipatri peremptio. cap. ix. car. cxli.

Testamentum Herodis ad Cæsarem: & distributio inter eius filios: & qualiter archelaum p̄fecerit deinde mors ipsius. cap. x. car. cxli.

Epistola Herodis ad exercitum: & admonitio fidei seruandæ circa filium eius archelaum qui statim eleuatur in regnum. cap. xi. car. cxlii.

Sepultura Herodis in Herodio castello: & fauor archelai regis ad populum: & populi ad ipsum. cap. xii. car. cxlii.

Qualiter populus seditionem mouit aduersus archelaum in festiuitate azymorum: & qualiter archelaus tria milia ex eis interemit: ipse uero nauigauit ad Cæsarem: credens regnum Philippo fratri suo. cap. xiii. car. cxlii.

Qualiter archelao Romam ascendente: Sabinus qui erat in Syria Cæsaris curator ascendit in hierosolymam uiolenter expetens herodis pecunias & castella a curatoribus archelai. c. xiiii. car. cxlii.

Qualiter persuaserūt curatores populo arripere arma: & occidere Sabinum uel Romanum exercitum in antonia constitutum. cap. xv. car. cxliii.

Qualiter Cæsar testamentum Herodi confirmauit: seruans filiis eius testamentum: & diuisio regni iudaici in Tetrarchias. cap. xvi. car. cxlv.

De eo qui se mentebatur esse alexandrum Herodis filium: & qualiter fictio ista deprehensa sit inuestigante Cæsare: & poena qua mulctatus est. cap. xvii. car. cxlv.

Qualiter archelaus accusatus est a iudæis apud Cæsare: quem Cæsar indignatus: regno priuauit & trussit in exiliū apud Viennā galliæ: & somniū uisum archelao & Glaphyræ. cap. xviii. car. cxlv.

Incipit Liber. XVIII.

Qualiter Cyrinus a Cæsare destinatus in Syriam iudæamq; censeret. cap. i. car. cxlvi.

Qualiter Copinius ex equestri ordine missus ē in iudæā: & quia Cyrinus uenit in iudæā uniuerforū dep̄daturus substantias: & archelai redditurus pecunias: & quia iudæi moleste serētes: tādē p̄suadente lozaro pontifice passi sunt descriptionē fieri substantiarum suarū. cap. ii. car. cxlvi.

Qualiter iudas gaulonites: & quidam alter persuaserunt multitudinē suā describi substantias paterentur. cap. iii. car. cxlvi.

Qualiter populi eorū cōsecuti: seditiōes & bella ciuiliū: seu latrocinia exercuerūt. c. iiii. car. cxlvi.

Quæ sint hæreses philosophorū apud iudæos: uel quibus teneant legibus. cap. v. car. cxlvii.

Qualiter herodes philippus ciuitates in honorē Cæsaris fabricauerūt: & quāliter Samaritæ ossa mortuorū in tēplo iactantes cū festis azymorū imineret populū reddidere pollutū. cap. vi. car. cxlvii.

Mors Salomæ sororis herodis quondā regis iudæorū: mors ēt augusti romanorū secūdi impatoris. Successio Tyberi Cæsaris sub quo p̄tius pilatus mittit in iudæam. cap. vii. car. cxlvii.

Qualiter pontius Pilatus uoluit latenter intromittere in Hierosolymam statuas Cæsaris cognoscens autem populus seditionem aduersus illum commouit: donec illas ab Hierosolymis in Cæsaream transmitteret. cap. viii. car. cxlviii.

DE IESV CHRISTO. cap. ix. car. cxlviii.

De facto quod contigit Romæ in templo Isis: & quæ iudæis per illud tempus Romæ prouenerunt omnibus urbe expulsi per Tyberium: & de seductione samaritici populi: uel oppressione eius p̄ pontium pilatum. cap. x. car. cxlviii.

Accusatio samareorū aduersus pilatum apud Vitelliū: & qualiter Vitellius Romam eū ad Cæsare ire compulsiuit ibi rationem eorū quæ contigerant redderet. cap. xi. car. cxlix.

Vitellius ascendens Hierosolymā: magnificus ac munificus exiit in populos: & quāliter Tyberius Cæsar scripsit Vitellio: ut amicitias cōponeret cū artabano pthorū impatore. cap. xii. car. cxlix.

Mors Philippi fratris Herodis iniunioris: & qualiter Tetrarchia eius dispensationi syriæ: regiminiq;

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

edmonda effi& de simulatione quæ contigit iter arethæ petrae & herodem: quia eiecit herodes filiâ arethæ: quam duxerat uxore: amore captus herodiadis: quâ subintrodixit loco uxoris: & quia Tyberius: puocatus scriptis herodis mādāt Vitellio aduersus arethā pugnare. cap. xiii. car. cxlix.

De Ioanne baptista ab herode passo: & Vitellii præparatio in pugnam aduersus aretham secundū q̄ scripserat ei Tyberius: & quia Vitellius ascendēs hierosolymam fauorabiliter suscipitur a populo descriptio quoq; succinta de uniuersa maioris herodis prosapia. cap. xiiii. car. cxlix.

Multiformis calamitas & infelicitas quæ prouenit agrippæ: adeo ut apprio liberto Romæ accusatus: & conuictus in uincula a Tyberio sit iniectus mors Tyberii: successio Caii: solutio agrippæ de captiuitate: & coronæ impositio per Caium. cap. xv. car. cl.

Qualiter herodes Tetrarcha ueniens Romam: accusatus fuerit ab Agrippa: & in exilium missus cū Herodiade. cap. xvi. car. cliii.

Seditio iudæorū & gētiliū i alexādria cōstitutorū & legatio utrorūq; ad Caiū cap. xvi. car. cliii.

Accusatio iudæorum ab Appione legato patris alexandrinorum propter quod statuum Cæsaris non haberent. cap. xviii. car. cliii.

Qualiter iratus Caius: mittit Petronium ducem ad Syriā cū huiusmodi mandatis: ut congregata manu pugnaret cum iudæis: si molles ei suscipere simulachrum. cap. xix. car. cliii.

Pestis quæ contigit iudæis in Babylonia cōstitutis p̄ asineū & anileū fratres. cap. xx. car. cliii.

Incipit Liber. XIX.

Qualiter Caius Cæsar insidiis a Cassio Chærea extinctus est. cap. i. car. clvi.

Qualiter Claudius patruus eius coactus a militibus suscepit imperium: & seditio senatus & populi ad inuicem: & utriusq; partis. cap. ii. car. clx.

Legatio regis agrippæ ad senatū: & q̄liter cōsequētes milites q̄ erāt cū senatu: ad claudiū trāsire: & de morte chereæ seu aliorum Caii interfectorū: ipsi quoq; Claudio repugnantium. cap. iii. car. clxi.

Qualiter Claudius Cæsar reddit agrippæ omne regnum paternum: adiicientes etiam illi Lysaniæ tetrarchiam: & libertas iudæorum: quæ prouenit eis sub Claudio: cum prius amisissent eam sub caio natiuitate quoque regis agrippæ in iudæam. cap. iii. car. clxii.

Epistola Publii Petronii rectoris Syriæ ad doritis pro iudæis: & q̄liter rex agrippa hierosolymorū muros locupletius construens: studium suum imperfectum dereliquit: prohibente Cæsare: qui opus ipsum suspectum habuit. cap. v. car. clxii.

De honore quo Berityos honorauit: & de aduētū regum ad ipsū i cīrate tiberiada. cap. vi. car. clxiii.

Qualiter processit de ciuitate cum regibus in occursum Marci: præsidis Syriæ uel quali modo ultam finierit: cum non dedisset honorem deo: populo sibi attribuyente honores diuinos & non humanos in theatros: quare confestim sensit plagam dei. cap. vii. car. clxiii.

Mortuo rege agrippæ: Cæsarienses uel Sebasteni indecenter blasphemabant defunctum: statuas quoque filiarum eius diripientes: contumeliose tractauerunt. cap. viii. car. clxiii.

Post mortem Agrippæ: Claudius Cæsar Cuspium Fadum mittit p̄fectū in iudæam: cui ēt iungit ultio exercēda in Cæsariēses: & Sebastenos pro defuncti Agrippæ contumeliis. cap. ix. car. clxiii.

Incipit Liber. XX.

Quemadmodum Claudius post Agrippæ mortem: in Syriam misit successorem Marso Cassium Longinum: & quia Fadu missus procurator iudææ indignatus iudæis qui transfouium erant positi: quia præter uoluntatem suam contra Philadelsenos arma sumpserunt: tres uiros priores ipsorum comprehendens: unum occidit: duobus fugam immisit: & de Ptolemæo principe latronum ad eum deducto & occiso. cap. i. car. clxiiii.

Quia Fadu procurator iudææ: & Cassius longinus præses Syriæ præceperunt iudæorum primoribus ut calicem tunicam & pontificalem uestem in Antonia constituerent sub potestate Romanorum sicut & prius. cap. ii. car. clxiiii.

Quomodo Claudius Cæsar rogatus ab Agrippa senioris Agrippæ filio: concessit iudæis petitiones ipsorum: & Fado rescripsit. cap. iii. car. clxiiii.

Quemadmodum Herodes frater Agrippæ defuncti petiit a Claudio potestate templi & sacerdotum ordinationem: & impetrauit. cap. iii. car. clxiiii.

Quemadmodum Helena Adiabenorū regina & eius filius lazates solennitates & ritus zelati sunt iudæorum. cap. v. car. clxiiii.

De fame quæ apprehendit ciuitatem Hierosolymorum: & mitigata per Helenam reginam Adiabenorū & eius filium lazatem qui de paganismo conuersus fuerat in iudaismum: & de Artabano rege Parthorum. cap. vi. car. clxv.

De Mago quodam q̄ prophetā se esse asserens plurimos iudæorum seduxit. cap. vii. car. clxvi.

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

Quomodo Tyberius Alexander in Iudæam directus administratores filios Iudæ galilæi populum seducendo occidit. cap. viii. car. clxvi.

Quomodo Tyberio Alexandro Cumanus successit in Iudæa: & quia defuncto herode fratre regis agrippæ defuncti Agrippa iuuenis eius huius principatus. Cæsare sibi claudio cōcedere. cap. ix. car. clxvi.

Quia aduentu Cumani præsidis in Iudæam a Cæsare destinati: sub eo multi usque ad. xx. milia Iudæorum perierunt quarta die azymorum. cap. x. car. clxvi.

Seditio Iudæorum contra Samaritanas: & quia multi Iudæorum extincti sunt per Cumanum adiutorem Samaritanas. cap. xi. car. clxvi.

Quia Numidius quadratus Syriæ præses audiens hæc: & ascendens in Iudæam primates Iudæorum atque Samaritanorum Romam iussit ascendere: pariter & Cumanum & Celerem: ut Claudio Cæsari deberent ex his quæ fuerant gesta reddere rationem: & quia quosdam Iudæorum ipse puniuit. cap. xii. car. clxvi.

Quia Claudius audiens inter eos Iudæos quidem absoluit a culpa: rogatus ab Agrippa rege: Cumanum uero exilio deportauit: Celerem autem millenarium & Samaritanorum primates morte multauit. cap. xiii. car. clxvi.

Felix mittitur procurator in Iudæam: & quia prætor adiecta sit agrippæ regi per Claudium. cap. xiiii. car. clxvi.

Moris Claudius cui successit Nero quæ matrem uxorem & alios multos generis sui interfecit. cap. xv. car. clxvi.

Quia felix missus in Iudæam: & inueniens provinciam a latronibus nimis afflictam: prospexit ut illis interemptis pacem tribueret regioni: principem uero latronum Eleazarum uinctum direxit ad Cæsarem & de morte Ionathæ pontificis. cap. xvi. car. clxvii.

Quia ueniente ægyptio malefico: & multis Iudæorum ab eo seductis: Felix aggressus eos multos occidit. cap. xvii. car. clxvii.

Quemadmodum Iudæos & Syros pro æquitate ciuitatis in Cæsarea seditiose concertantes: Felix compefcuit. cap. xviii. car. clxvii.

Quomodo Portio Festus in Iudæam missus pro successione Felicis: contigit provinciam sicariis commoueri. cap. xix. car. clxvii.

De porticu interiore templi: & quemadmodum eam exaltauerunt Iudæi: & quia Festus ob hoc indignatus iussit opus destrui: sed Iudæis rogantibus: concedi sibi ob hoc legatos mittere ad Neronem: cessit miserunt nuntios: quos audiens Nero: ueniam gesti operis condonauit & ædificium manere permisiuit: & quia moriente in Iudæa Festo: successor uenit Albinus. cap. xx. car. clxviii.

Quia sub eo a nece provincialium sicarii cessauerunt. cap. xxi. car. clxviii.

Quia Florus ueniens Albino successor tantis malis Iudæos affecit: ut eos ad arma contra Romanos uenire compelleret. cap. xxii. car. clxviii.

¶ Iosephi Mathathie filii hebræi genere sacerdotis ex hierosolymis de antiquitate Iudæorum contra Appionem grammaticum alexandrinum. liber. i. car. clxix.

¶ Phlauri Iosephi de antiquitate Iudæorum ad Epaphroditum. liber. ii. car. clxx.

¶ Explicit Tabula Antiquitatis Iudæicæ.

¶ Rubricæ nuper editæ super libro Iudaico per magistrum Franciscum Macerata ordinis minorum.

¶ Incipit Liber primus.

Valiter Antiochus quæ cum Ptolemæo sexto in Syria bellum gerebat superauit ciuitatem magnissimam: templum spoliavit occidit omnes ex optimatibus: deinde superato Bachide proposito prædictis Antiochi per Mathathiam: & occisores exactisque ducibus Antiochi ex finibus Iudææ & montibus Antiocho: filius Antiochus nomine congregatis militibus Iudæam iteque inuadit & superato Iuda primo natu ex filiis Mathathie & interfecit multis ex Iudæis Hierosolymam est profectus: & ibi relictis prædictis in Syria reliquos milites ad hyemandum tradidit. cap. i. car. clxxxiii.

Post discessum Antiochi Iudas cum ducibus eius cōgreditur & tandem superat & moritur. cap. ii. car. clxxxiii.

Ionathas frater Iudææ reconciliatur Antiocho: sed insidiis Antiochi capitur: & iratus Antiochus quia a Symone fratre Ionathæ fuisset superatus Ionathan interfecit. cap. iii. car. clxxxiii.

Simon frater Ionathæ iteque gerit bellum cum Antiocho quo superato ob hoc pontifex creatur sed insidiis Ptolemæi generi sui captus moritur: capta coniuge cum duobus filiis Simonis Hyrcanus tertius filius honorem patris defendens diu cum Ptolemæo bellum gessit & ob misericordiam matris: & fratrum tantum distulit ut annus feriatus ueniret: quo licebat dimitti bellum. cap. iiii. car. clxxxiii.

Antiochus iterum iratus propter ea quæ passus est a Simone irruit in Iudæam contra iohannem dictum hyrcanum quem trecentis talentis placauit. cap. v. car. clxxxiii.

Iohannes dictus Hyrcanus inuento tempore uindictæ quæ Antiochus bellum gerebat contra Medos perrexit contra ciuitates Antiochi & multas occupauit. cap. vi. car. clxxxiii.

DE BELLO IYDAICO TABVLA

Gentiles ob inuidiā in Ioannē coeperūt agere seditionem qui tandem deuicti sunt: & ipse rebus administratis per triginta tres annos moritur relinquens filios post seshic princeps pontifex & propheta fuit: prædixit filios duos maiores non regnatos. cap. vii. car. clxxxiii.

Aristobulus succedit in regnum patri: contendit cū matre quia eam dominā rege reliquerat Ioannes ipsam fame necauit deceptus uerbis matris suæ fratrem Antigoni interficere fecit: hoc audito tanto merore confectus ut tandem moreretur. cap. viii. car. clxxxiii.

Alexander frater aristobuli rex constituit: occidit fratrem pugnat cum Ptolemæo: occupat bona Theodori a quo oīa recuperant: & fere decē milia Iudæorū interficiunt: multas ciuitates occupat: cōgredit cū Obedio rege arabū a quo superato exercitu uix solus euasit: Hierosolymam petit nititur redire in gratiam cum subditis quos nullo modo sedare potuit. cap. ix. car. clxxxiii.

Iudæi petunt auxilium demetrii qui superat prælium: sed timore perterritus quia sex milia ex Iudæis se contulerant ad alexandrum discessit Messalim ciuitatem deuastat: mulieres earumq; filios coram matribus necabat: quā impletatis perterriti octo milia Iudæorum profugiunt eadem nocte in iudæam. cap. x. car. clxxxiii.

Bellum gerit antiochus frater Demetrii cum Alexandro qui licet oppida multa diremisset & multos occidisset non potuit tamen antiochum arcere: sed per regem arabum tandē deuictus est: Alexander in iudæam reuertitur qui moriens uxori reliquit principatum: hæc declarat filium hyrcanū pontificem aristobulum uero regē. hic fraude multos sibi deuiciens matre morbo laborāte castella multa occupat. mater uero miserata: Hyrcanū coniugem & filios aristobuli carcere conclusit: interī moritur alexander: reconciliat hyrcanus & aristobulus. cap. xi. car. clxxxv.

Antipater hortat hyrcanū ut impiū repetat ad regem arabiz accedunt p auxiliis & aristobulum uadūt & supant mortuūq; esset nisi dux Romanorū soluisset obsidionē. cap. xii. car. clxxxv.

Aristobulus prosequitur & resarcitis copiis congressus cum Hircano occidit supra sex milia eorū: Antipater & Hyrcanus ad Pompeium qui tunc erat in Damasco accedunt ut restituat Hyrcanū: Pompeius cum exercitu ad fines iudææ peruenit. Aristobulus alexandrium confugit: Pompeium alloquitur paccato Pompeio pollicitationibus audita morte Mithridatis perrexit Hierosolymā: decepit Pompeium. eo qd ex promissis nihil est factum iratus Pompeius aristobulum in custodiam collocat & ad ciuitatē tentat accedere ut euerat. cap. xiii. car. clxxxv.

Hæsitante Pompeio quomodo urbem caperet orta est seditio inter eos qui in ciuitate erant: denique uicta est pars Aristobuli receptis Romanis in itis consiliis cum Hyrcano quomodo aliam partem quæ in locum turissimum confugerat caperet tandem sine consilio & auxilio Pompei: nihil esset factum. cap. xiiii. car. clxxxvi.

Tentans pōpeius locū inuadere tertio mēse uix turrim unā euerferat. cap. xv. car. clxxxvi.

Faustus Cornelius muros primus ascendit multi occidunt multi ex muris se prociunt: Pompeius cū suis comitibus ingreditur in templum ingressus neminē nisi pontificem uidit pcepit qd nihil aufereretur: postero die solēnia celebrauit Hyrcanūq; pontificē declarauit: Pompeius uero cū Scaxo ducens Aristobulum Romā profectus est. cap. xvi. car. clxxxvi.

Scaurus in arabiam proficiscitur patitur multa ob asperitatem locorū: alexander aristobuli filius interim iudæam populatur timet Gabiniū: ppter ea loca arabiz munit: Gabinius pmissio Marco Antonio adiunctis aliis obulam fit alexandro coactus alexander congredi cum Gabiniō: uictus effugit Gabinius restaurat loca: perterritus alexander legatos ad eum misit pollicēs sibi omnia castella quæ ipse Gabinius eruit funditus. cap. xvii. car. clxxxvi.

Gabinus Hierosolymam deducto Hyrcano reuertitur Aristobulus interim parato exercitu alexandrium occupat: sed tumultu Romanorū in Machabunta confugit sed tādē capitur & ad Gabiniū perducitur: alexander interim iudæam reduxit in discessionem: Romanos multos trucidare decreuerat Gabinius concordiam peruasit sed certantibus ipsi alexander fugatus disperit: Gabinius hierosolymam reuertitur. cap. xviii. car. clxxxvii.

Crassus succedit Gabiniō: suscipit Syriam aufert aurū & plū perit transgresso Euphrate: Cassius Syriam deffendit: occidit Pisilaum colligentē seditiones aristobuli. cap. xix. car. clxxxvii.

Antipater ex Arabis coniugem suscipit: sociat sibi regem arabum per affinitatem bellum ault genere cum aristobulo: Cæsar mittit e roma aristobulum solutum uinculis in Syriam: pent neneno & alexander eius filius occiditur: Ptolemæus aufert Antigoniū & eius sorores a coniuge aristobuli & minorem sibi coniugio copulat: Antipater mortuo Pompeio contulit se in clientelam Cæsaris & mitridates cum antipatro uictores fiunt: & Pompeius tandem gratia antipatri pontificatum confirmauit Hyrcano. cap. xx. car. clxxxvii.

Antigonus corā Cæsare crimīabant antipatrū: sed Cæsar cognitis meritis antipatri hyrcanū confirmat & cuius uellit dignitatis pponit adoptionem: declaratur procurator iudææ: sedat iudæā hyrcanū reddit in gratiam populis tandem phaselū filium maiorem pposuit territorio hierosolymorū: herodem minorem natu curatorem Galilææq; Ezechiam dephendit cum multis aliis ex hoc cognatus est Sexto Cæsari propinquo magni Cæsaris. cap. xxi. car. clxxxvii.

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

Compellitur Herodes ab Hyrcano qui eum tam gloriosum euasisse oderat ut ad eum accedat ipse uero persuasus uerbis multorum qui inuiderant Herodi accersiti fecit: sed recessit Herodes non paratus obedire: Concitatur Hyrcanus iterum contra Herodem sed Herodes declaratur a Sexto Cæsare dux militum in Syria: Herodes Hyrcanum cogitat ex regno pellere sed uerbis patris & fratris mitigatur. cap. xxii. car. clxxxviii.

Oritur discordia inter romanos & ob diuturnitatem belli uenit Marcus successor Sexti Cæsaris qui mortuus fuit a Cæcilio Basso fauore Pompei. cap. xxiii. car. clxxxviii.

Tempore quo Marcus fit successor Sexti Cæsari: Cassius Syriam petit: exactiones imponit: irascitur contra Malichum eius exactorem: Herodes fit carus Cassio: præficatur procurator Syriæ: Cassio de ceditur a Syria oritur seditio Hierosolymis Felix qdam uolens uindicare necem Mallii fratris congregitur cum Herode: Herodes potitur uictoria: Accusatur Herodes Anronio interfecto Cassio: pecunia cum pacauit ueniunt legati Antiochiæ centum uiri contra Herodē & Hyrcanum Messall: defectus dente eos: terrarchas ambos declarat Antonius: legatos carceri cōpellit: maior tumultus fit Hierosolymis bellum gestū est cōtra alios legatos ab Antonio ita ut multos occidisset: Barzaphranes conclans iter: Pacorum contra Hyrcanū: tandē ab Herode multi obtruncant die pentecostes in ciuitate ortū est bellum ita ut multi occisi ab Herode: multi fugati. cap. xxiiii. car. clxxxviii.

Admittitur arbiter pacis Pacorus: simulans Pacorus uolebat Antigonom adiuuare: cognitis insidiis missosq; ministro ad necem Herodis qui noluit admittere habens hmoi suspectos: audit q; Phaselus frater eius fuisset corruptus ad Idumæam nocte pgit: cognitus a barbaris cogitur recedere præmissa matre & fratribus: ad Masada properabat decertans cum illis potitur uictoria: Iosephus frater Herodis obuiam Herodi uenienti ex Idumæa fuit paucis ex carissimis receptis alios dimisit: partē Hierosolymam ueniunt: constituunt regem Antigonus: Hyrcanū & Phaselū uerberantes: dentibus aurículas truncat Antigonus ne possit esse pontifex: Herodes cognita morte Phaseli fratris uix euadens Romā peruenit. Creat rex fauore oīum & fauore Antonii & Cæsaris. cap. xxv. car. clxxxix.

Antigonus inclusos tenet Iosephum & alios qui etiam exeuntes quandoq; uincebant quandoque aduerso casu reueriebantur: Ventidius iterum festinat iosepho & aliis ferre auxilium: sed placatus muneribus Antigoni discedit: Herodes ex italia reuertitur & contra Antigonom sumit exercitum: castris positis declarat populo uenisse bono populi & non recordaturus offensarum: detegitur corruptio Sydonis ab Herode q; ipse uinum & oleum & omnia necessaria defferri scripserit in Hiericuntha: herodes occupat ciuitatem & quingenta cacumina montium: committit bellum: uictor reuertitur: herodes multos in speluncis occidit: pater septem filios cum matre occidit qui uolebant sœdus inire cum Herode: & septem etiam desuper occidit: reuertitur in Samariam contra Antigonom dimisso. Ptolemæo præposito qui ab eis occidit: uocis multis per herodem fertur q; Iosephus eius frater in iudæa frangitur & moritur in Galilæa se confert: uulneratur Herodes: municipia multa occupat: in fugam uertit aciem inimicorum: ciuitatem ingreditur cladē fecit ex illis magnam: sed propter hyemis asperitatem non potuit Hierosolymam applicare: interim uxorem ducit & i Hierosolymam petit. iterum oritur discensio in ciuitate: Herodes iratus quoscunq; posset occidit: Antigonus ad pedes Cassii prosternitur: Herodes quatit pacare ciuitatem: & studiosos suos facere amicos: Antigonianos neci tradere. cap. xxvi. car. cxc.

Cleopatra indignata q; propinquus nullus ex sanguinitate esse: ad extraneos occupandos se conuertit: moliebatur ut herodes & Malichus interirent per Antonium qui noluit: insidiis periclitatur: Herodes: ex hoc recreati Arabes pugnam reperunt: fugant militem herodis: ulciscuntur Arabes: interim alia calamitas occurrit herodi scilicet: terremotus infiniti ut triginta milia hominum interirent: incitatur hoc magis arabes: Herodes hortatur suos ad resistendum facto sacrificio congregitur & potitur uictoria: desideratur patronus illius gentis adiit Cæsarem herodes conquerens de Antonio: Herodem regem instituit & diadema imposuit in ægyptum proficiscitur Cæsar & mortua Cleopatra & Antonio regnum auxit herodi: procurator Syriæ instituitur: constituit templa & multa in honorem Cæsaris fecit & Agrippæ: oritur discordia inter uxores herodis: ira concitatus Mariannem fecit occidere quem ualde pœnituit: irati filii ob matris mortem criminantur apud Cæsarem: Antipater interim succedit in regnum: curat mortem fratrum ex parte Mariannes: conciliat filios Cæsar patris non cessat Antipater dolis & simulationibus fratres criminari consilio noueræ illorum: illis ne scientibus: Alexander corrumpit amicos regis: intruditur in carcerem: reconciliat Archelaus Alexandrum herodis: Eurycles accusat Alexandrum: uinciuntur filii & separatim custodiuntur: Mittit herodes litteras cum iudiciis ad Cæsarem. Saturninus & Volamnius fiunt duces offocantur tandem iussu herodis: pœnitet herodem mortis filiorum & nepotes amplectitur: & antipater irascit patri herodis: oratur Antipater ab herode ut Romā reuertatur: cōuenit herodes antipatrū priuatur regno & no mine regio: incenduntur uiui sophistæ & qui aquilam demiserunt ex muro: iubet multos ex iudæis occidere: feruntur litteræ a Cæsare de damnatione Antipatri occidit Antipatrum Herodes: moritur Herodes: legitur testamentum de institutione Archelai regis: fiunt exequiæ cū maximo apparatu ab Archelaos sepelitur in castello quod Herodion dicitur. cap. xxvii. car. xcii.

¶ Archelaus propterurbationes nouas cogitur proficisci Romam: multos occidit die festo qui pascha appellatur. relinquit Philippū procuratorem regni & curatorem familiarium rerum: rationē administrationis reddit Cæsari Archelaus: accusatur Archelaus apud Cæsarem q̄ nomine tantum Cæsarem ostendisset regem non re ipsa: defenditur a Nicolao Archelaus: & ad pedes Cæsaris se prosternit: Iudæi cum relictis ab Archelao congregiuntur: Varus res componit petunt iudæi ut per iudices res administrarentur: Cæsar non annuens his Archelaum tetrarcham fecit in media parte pollicens regia dignitate donaturum: aliam medietatem regni aliis duobus filiis Herodis dimisit: donauit Cæsar alius muneribus cæteros filios & filias Herodis. cap. i. car. cci.

Iudæus quidam interim simulat se esse Alexandrum ob similitudinem cum illo Romā uenit cognoscitur a Cæsare: patefacit ipse Cæsari dolum & fraudem: his ridens Cæsar remigum numero iseruit: suā sorē illius fraudis interfecit: ponuntur quædā sectæ philosophorū & eorū uita. cap. ii. c. cciii.

Decedente regno archelai Philippus & Herodes antipas regunt Tetrarchias suas: desertur imperium ad Tiberiū post mortem augusti: Pilatus mittitur a Tyberio in iudæam: ob imagines Cæsaris quas intulit in templa oritur discordia maxima: Caius cæsar uult deus appellari: eius imagines & statuas præcipit erigi: renitentibus illis minatur eis: moritur Caius: Claudius rapitur in regnum: mittit Agrippam ad senatum ut placeat eum esse regem: non admittit curia: remittitur Agrippas ad senatum nuntians pugnam aduersus eos. cap. iii. car. cciiii.

Senatus uadit ad Claudiū: offert uictimas deo ipse donat Agrippam regio patrimonio: moritur Agrippa: Claudius regnum ī puinciā redegit: & herodes q̄ regnabat ī chalcide morit. c. iiii. car. ccv.

Post obitum herodis qui ī chalcide regnauit: Claudius Agrippam filium agrippæ regem instituit: Cumanus curam accipit alterius puinciæ: unde inter iudæos oriuntur multi tumultus in die festi azymorum: populus in fugam se conuertit: & propter egressum de constipatione. xxx. milia hominum consumpta sunt. cap. v. car. ccvi.

Insurgunt tumultus latrocinantium: unde quidam per Cumanum capiuntur: libri legis per militē quendam comburantur: accensi iudæi ex hoc conqueruntur apud Cumanum: adiudicatus est ille ad supplicium ex hoc populus quieuit. cap. vi. car. ccvi.

Conflatus oritur inter Galilæos & Samaritanos: quidam Galilæus ad festiuitatem ascendens interficitur: Cumanus ad sedationem mittit p̄catores: Hierosolyma audito homicidio uulgus in impetum ī Samariam irruit: Cumanus accurrit cū ala militū: multos interfecit principes Hierosolymæ p̄cantur ut ab incepto desistant: iudæi tandē eorū p̄cibus acquiescunt. cap. vii. car. ccvi.

Fiunt his temporibus multa homicidia samaritarum primates accedunt ad Numidiū Quadratū: cōquerentes de huiusmodi latronibus: conueniūt & nobiles iudæorū defendētes: distulit Numidius iudicium: syddā uenit: audiens iteꝝ querelas samaritanorū quosdam percutit securi: quosdā relegauit: Cumanus uidet Romā proficisci: de reddēda ratione administratæ puinciæ apud claudiū: ex samaritīs tres interficiuntur: Cumanus iubetur ex urbe discedere. cap. viii. car. ccvii.

Nero succedit Claudio: fratrem matrem & uxorem interfecit: ad Histriionum opera se conuertit. cap. ix. car. ccvii.

Aristobuli filius regnat in Armenia: augetur regnum agrippæ residuū iudææ: Felici creditur hic Eleazarum depræhendit mittitur Romā cū multis aliis: insurgit nouum genus latrocinantiū. s. sic. riorum: insurgūt qdā sectæ hoīum q̄ cōsiliis & hypocrisis hoīes decipiant. cap. x. car. ccvii.

Aegyptus quidam pseudo propheta congregat. xxx. milia hominum hierosolymam uult ascendere: Felix cum quibusdam armatis eos depellit & fugat: insurgunt quædam magi qui tentant reuocare populum a seruitute Romanorum: insurgunt tumultus in Cæsaria inter populum scilicet iudæum & Græcum: Felix nequies pacare ex utriusq̄ nobiles ad Neronem mittit: Succedit Festus felici q̄ plurimos latronum interfecit. cap. xi. car. ccvii.

Albinus fit successor Festo qui fauit latronibus: & postea Cæstius Florus qui ita se gessit ut multi coacti sint relinquere patriam ob publica latrocinia: & rapinas suas. cap. xii. car. ccvii.

Fit quæstio in Cæsarea inter iudæos & Cæsarienses de Synagoga iudæorum quia impediēbātur ad illuc accessum: locundus q̄ erat præfectus equitū pergebat sedare tumultum: recedūt Iudæi ī Nabata cum libris legis primates iudæorum ad floꝝ accedūt conquærentes: quos iubet uiciri propter ablationem librorum legis: ex hoc oriunt iurgia maxia apud hierosolymas accusat Florus & eius timore populus effugit: Florus indignatus sedēs p̄ tribunali militibus præcepit ut floꝝ uenaliū diriperent: unde multi interfecti & spoliati & domus oīum dirute sunt. cap. xiii. car. ccvii.

Rex Agrippa alexandriam proficiscens inuenit germanam suam Beronicen: uidens iniquitatem militum misit ad florū ut a cede desineret: qui noluit immo peiora operatur uenit Hierosolymam & uota deo exoluit: regina uero Florum precatur. cap. xiiii. car. ccviii.

Multitudo clamat contra Florum: primates sedant multitudinem Florus uidens multitudinem sedatam nouam quærit insurgere discordiam: multi occidūtur per Romanos sed desperatione du-

DE BELLO IYDAICO TABVLA

Etus populus irruit in Romanos: quos expulit ex urbe: uidens Florus nihil posse agere ab urbe digre-
ditur Cæsariam uenit. cap. xv. car. ccviii.

Florus non cessans: Iudæos apud Cæstium accusat de defectione dirigit tribunus Neapolitanus
ad hæc inuestiganda suscipitur a Iudæis benignissime: & conqueruntur de Floro cognita in huma-
nitate Flori: uulgius uult legatos fieri ad Neronem de crudelitate Flori. cap. xvi. car. ccviii.

Aduocat contionem Iudæorum & constituit in suggestu Beronicem germanam rex Agrippa q
omnes hortatur Iudæos ad quietem & patientiam dicens hæc non placere Cæsari: neq; eos posse
Romanis obistere: qui toti orbi iam dominantur tandem acquiescit populus: uolensque persuade-
re ut Floro obediant. quousque successor ueniat. accensa multitudo ex urbe pepulerunt: ipse in re-
gnum discessit. cap. xvii. car. ccix.

Quidam eo tempore insurgunt & Romanos omnes interficiunt Eleazarus dux militum prohi-
bet Romanos hostias immolare. Nobiles quidam hortantur ne id fiat: ad Florum destinantur lega-
ti & ad Agrippam ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem: diuiditur ciuitas in duas partes: quidam
nobilium & pontificum confugerunt quidam in cloacis latuerunt. cap. xviii. car. ccx.

Quintadecima die mensis augusti fit impetus in Antoniam & omnes obsessos in eo præsidio capi-
unt: post regem accedunt exurunt turres: precantur Manaimum ut liceat aufugere quibus concedit
relictis solum Romanis intus: qui confugiunt in turres regias: illi uero qui cum Manaimo erant: in-
uentes illa loca diripiente stratopedum incenderunt. cap. xix. car. ccxi.

Capitur Ananias pontifex & cum fratre Ezechia occiditur & insurgunt quidam contra Manai-
mum: nolentes eum regem: interficitur Iosophista a populis: interficitur Manaimus: per Romanos etiã
multi ex Iudæis occiduntur: ita ut Cæsaria uacuata Iudæis remaneat. cap. xx. car. ccxi.

Iudæi diuisi uicos & loca alia inflammauerunt: imensa cædes fit ex Iudæis & aliis: Ciuitates etiam
omnes plenæ cadaueribus scythopolitæ cum Iudæis dimicant: clā tamē nocte dormiētes tertia: eos
inuadunt. xiii. milia interficiuntur ex Iudæis & eorū substantiam diripiunt. cap. xxi. car. ccxi.

Circūfusus Scythopolitis a Iudæis Simon quidam qui multos ex Iudæis quottidie truncauerat
educens gladium nullū hostium interfecit & patrem & matrē & filios & uxorem interfecit præ indi-
gnatione: ne hostiū q; gloriaret: & seipsum: cædes maxia fit in Scythopoli urbes & populi cōuicini
Iudæos oēs interficiunt: multæ ciuitates aliæ pepererūt eis miseratione motæ cap. xxii. car. ccxii.

In regno Agrippæ insurgit pñicies aduersus Iudæos: Varus multos ciues q ad Agrippā & Cæsti-
um uenerant poscendi pñidii gratia in itinere occidit: hūc Vag Agrippa punire nō audet summonit
eum e regione qua procurabat. cap. xxiii. car. ccxii.

Iudæi persuadent romanis ut deferant castellū: utant honoribus Iudæi in Alexandria quos Ale-
xander concesserat conflictus continuus cū Iudæis & Græcis fit. cap. xxiiii. car. ccxii.

Alexandrini conueniunt ut largitionē ad herodem mittant: pmiscuntur Iudæi cum græcis in am-
phiteatro: fit discordia maxima inter eos: Tyberius Alexander coercuit eos hortationibus qui irru-
entes Tyberium contumeliis appetebant ille quasi omnes fecit interficere: domos diripere. Zabulon
ciuitas a Cæstio occupat: diripit domos & loca incendit. cap. xxv. car. ccxii.

Cæstius pmitit exercitū in Ioppē q caput: itēdit eā & uiros oēs iterfecit. cap. xxvi. car. ccxiii.

Cæstius mittit Gallum in Galilæam suscipiunt eum ciuitates qui uero non obtemperabant in se-
quitur & trucidabat: progrediens multa loca inuadit: Iudæi ad diem festum Hierosolymam peties-
runt: qui auditis militibus uenientibus: dimissis solennitatibus in Romanos irruerunt: quorum mul-
tos occiderunt. cap. xxvii. car. ccxiii.

Quærit Agrippa uerbis Iudæos auertere ut disisterēt: mittit Borcæū & Phœbū ad Iudæos: pimis
Phœbus: Cæstius inducit exercitū in oppidū Iudæorū: incenditq; pte ciuitatis. cap. xxviii. car. ccxiii.

Quidam uocabant Cæstium patefacturi portas: q cogniti proiecti sunt ex muris: Cæstius tentat
muros ascendere & inuadere templum: repugnatur a Iudæis: recedit Cæstius & Iudæi insequuntur
dimittit quæ erant impedimento ad fugam: & nisi nox aduenisset totus exercitus periisset nocte au-
fugit: insequuntur Iudæi: ex Romanis mortui sunt quinq; milia & trecēti peditū: ex equitibus non-
ingenti & octuaginta. cap. xxix. car. ccxiii.

Post fugam Cæstii multi nobilium ex ciuitate fugiunt mittit quosdam ad Neronem nunciatu-
ros eius miseriam: Qui Cæstium fugauerant reuersi sunt in Hierosolymam: ex Romanis qui supere-
rant amicos sibi sociant: Eleazarus persuadet populo ut sibi pareat constituuntur diuersi diuersis lo-
cis præfecti: Iosephus unus ex præfectis subditos sibi quærit cōciliare: multos ex illis præponit & præ-
ficit regionibus galilææ sibi subditæ: munis loca omnia propter Romanos quos timet insurgit qui-
dam insidiator cum multis qui galileam depopulantur congregat pecunias: cogitabatque diuersa
in perniciem Iosephi. cap. xxx. car. ccxiii.

Quidam qui aggregati sunt procuratorem Beronicis & multa abstulerunt: quia Iosephus iussit ut re-
gibus restituerentur illa: contra eum tumultus maximos parant: accusantes eū esse proditorem irru-
unt in eius domum: quærit placare illos uerbis: præualet aduersus eos: Ioannes quidā fraudē molis
contra Iosephum insidias: cognita fraude ut de iniuria uendicaret accedit cū militibus ad Ioannem

DE ANTIQVITATIBVS TABVLA

hic aſit emiſſis armatis iuſſit eū interfici : auſugit in lacū : reſumptis uiribus Ioannes cogit auſugere
tentat aliud genus inſidiarum aduerſus ioſepum. cap. xxxi. car. ccxy.

Deſeritur ioſepus a ſuis: quos ipſe punit : euocans oēs primates & aſtutia quadam utens ſcaphis
ducens ſecum in Tarichæas cuidam clamar. Clito noīe iubet manus abſcidi ipſeq; ſibimet dexte-
ram truncauit timore perterritus. cap. xxxii. car. ccxy.

Incipit Liber tertius.

¶ Sentiens Nero res geſtas non proſpere indignatus mittit Veſpaſianum in ſyriam ad regendos
exercitus & ulciſcendos iudæos rebellantes tandem ex iudæis. x. milia perimuntur : non ceſſant iu-
dæi uerum aſcalonem petunt: ſed antonius poſitis inſidiis qua erant tranſituri ſuper octo milia inter
ſicit cæteri auſugunt: Niger unus ex ducibus iudæorū in turrim ſe recipit quem Antonius ſuccēdit
ille uero ſaltu demiſſus euadit: uidentes iudæi illam gaudent q̄ dei prouidentia dux eorum impo-
ſitum ſit ſeruatus. cap. i. car. ccxyi.

Veſpaſianus Antiochiam cum exercitu uenit : Agrippam offendit ſert opem Sephoris contra
iudæos. cap. ii. car. ccxyi.

Dux ſunt Galilææ opimæ abundantes hoſes pugnaces ſunt : continent hæz prouinciæ diuerſas
ciuitates quæ irrigant diuerſis fluminibus quibuſq; finibus terminantur. cap. iii. car. ccxyi.

Exercitus quem dederat ſephoritis Veſpaſianus: diuiditur in duos: aſſidue ciuitates & loca illa ſcur
ſant deprædando ioſepus in Sephori impetum facit ſed nihil efficit totam Galilæam igne & ſanguī
ſte repleuit. cap. iii. car. ccxyii.

Titus filius Veſpaſiani patrē ſuū reperit prolemaide qui multas legiones cōparauerat multosque
cuiuſcūq; generis ad militiā uiros congregauerat. cap. v. car. ccxyii.

Laudatur Romanorū prudentia inſtruentū ſeruos in militiæ diſciplinā: quāq; ſunt edocti inſtrū
dis caſtris & quē ordinem ſeruant in bellicis rebus deſcribitur. cap. vi. car. ccxyii.

Veſpaſianus cū filio ſuo ordinat exercitum in prolemaide Placidus interimit maximā multitudi
nem in Galilæaſperuenit iotapata qui receptus cū ſuis. a iudæis illico ſunt interfecti : ex iudæis uero
tres ceciderunt Placidus auſugit. cap. vii. car. ccxyiii.

Veſpaſianus cū armis ſuis in Galilæam peruenit: timet oēs ioſepus conſpiciens non poſſe repu
gnare in Tyberiadē conſugit. cap. viii. car. ccxyiii.

Veſpaſianus ciuitatē Gadareſiū capīe ioſepus mittit hieroſolymā litteras: ſi cupiāt ſedus uel bellū
cū Romanis: ſi bellū mittāt cōdignū exercitū ut poſſint repugnare Romanis. cap. ix. car. ccxyiii.

Veſpaſianus aggrediēs recidere iotapata mōtē ubi iudæi plurimi cōfugerant: ciuitatē circunuala
re iubet per milites ipſe p̄ſciſcitur ponit caſtra aggeres facit ad oppugnandū ciuitatē ioſepus curat
ut muri ciuitatis altius p. xx. cubitos eleuent quod Romanos multū p̄terruit. cap. x. car. ccxyiii.

Veſpaſianus certans pluribus diebus uidens non poſſe capere ciuitatem ſtatuit obſidere eam ut co
gerent inopia rerum reddere uidens nolle eos reddere: iterum ad certandū ſe conuertit ioſepus co
gitat de fuga cum ſuis: populus hortatur ne recedat: ipſe dicit melius : quia parabit alium exercitum
quo reuocabit Veſpaſianum ab eis: ſtatuit remanere: ſe parat ad prælium: aggreditur multis incurſa
tionibus Romanos egrediens: Veſpaſianus nollens cum deſperatis congredi iubet ut armati decli
nent impetum. ca. xi. car. ccxix.

Admouet Veſpaſianus arietē muris: muri concutunt machinis cogitat ioſepus quō iſtus arietis
reſellat: Romani cōtra aliud genus machinant: ioſepus cum ſociis igne concremarunt Romanorū
propugnacula & aggeres ita ut ſpatio unius horæ oīa ſint cremata. cap. xii. car. ccxx.

Quidam uir iudæus ſaxo ſubleuato & demiſſo caput arietis fregit: hic fixus eſt quinq; ſagittarū
uulneribus decidit tandē alii duo uiri Romanorū aciem p̄rupuerunt: ioſepus uero & cætera multitu
do incendit machinas romanis lugentibus. cap. xiii. car. ccxx.

Veſpaſianus in planta pedis uulneratur totus exercitus turbatur ſuperato dolore uulneris ſæuus
bellū in iudæos incitauit: pugnatur fortiter utrinq; cædit murus iſtibus machinarum ad matutinas
uigilias illi uero munire partem illam. cap. xiiii. car. ccxx.

Veſpaſianus parat exercitus & machinas: ad inuadēdū urbē recreato prius exercitus: ioſepus cogni
to cōſilio Veſpaſiani ordinat milites ad reſiſtēdū: p̄liat crudeliſſimo certamine. ca. xv. car. ccxx.

Die. xx. menſis iunii iudæi quaſi deſeſſi q̄a nō haberent p̄pugnatores quos mitterēt: cogitauerūt
oleo ſeruienti ſup inſuſo Romāos oppugnare: ac ſœno græco ſup ſparſo ut inde Romāi caderent: ui
dens dux Veſpaſianus tot mala milites p̄petieos a bello renocat & a pœna. cap. xvi. car. ccxx.

Veſpaſianus tres turres ferro circūdatas erigi fecit plenas iaculatoribus & fundibulatoribus for
tiſſimis: ita ut ex his q̄ intra muros erant deferere deſenſionē muri cogantur. ca. xvii. car. ccxxi.

Veſpaſianus mittit Traianū in Ephra ciuitatem congregiſ cum illis tandem ſuperat ciuitatem om
neſq; præter infantes occidit. cap. xviii. car. ccxxi.

DE BELLO IYDAICO TABVLA

Ad Samaritas Cerealis mittitur a Vespasiano: quia eos pronos ad tumultū uidebat: Inopiaq; quidam moriebant: quidam ad Romanos confugiebant: reliquos uero oēs nequiens perturbatione placare occididerant aut undecim milia & sexcenti. cap. xix. car. ccxxi.

Ageres super altitudinē murorum iotapatenis efferuntur: quidam ad Vespasianum uenit profugus ex ciuitate: nuntians paucitatem ciuium & facilitatem capiendi: Vespasianus exercitiū parat nocte hora qua ille ducuerat ciuitatem aggrediuntur: & custodes occidunt: ciuitatem ingrediuntur: quidam uero ne oppeterent per Romanos se ipsos interfecerunt: tandem Vespasianus incendi fecit ciuitatem uniuersam. cap. xx. car. ccxxi.

Iosephus ne a Romanis inueniretur in puteū se demisit lapidēq; supra imposuit ne uiderent: nocte exibat perscrutans si posset euadere: indicatur per quādam mulierē mittit ad eum Vespasianus cū fide de uenias: timebat uero iosephus in somnis simulachra ei apparēt deprecatur deū. in manus Romanorum se cōmittit: habita prius oratione ad socios. cap. xxi. car. ccxxii.

Iosephus dehortatur suos a cāde: nequiens renocare a proposito: oēs se ipsos interfecerunt: ducit Iosephus ad Vespasianū iubet Vespasianus eū custodiri ut ad Neronē mitteret: iosephus alloquit Vespasianum seorsum cū filio Vespasiani eūq; dominum & regē orbis prędicat: Vespasianus eū liberat muneribusq; uariis eum donat. cap. xxii. car. ccxxii.

Vespasianus in ptolemaida reuertitur multi clamant de excidio iosephi ipse nihil respondebat: legiones duas mittit hyemari Cæsaream: quādam scythopolim. cap. xxiii. car. ccxxiii.

Quidam ex iudæis qui fugerant collecti in iope fabricatus piratis nauibus inuium faciebant pelagus illarum partium Vespasiano uero illuc applicantem per Romanos tū per uentos qui illorum naues in scopulos cōpellebant: quatuor milia & ducenta cadauera inuenta sunt. Ciuitatē incendunt dimittitq; Vespasianus equites qui loca tuerentur. cap. xxiiii. car. ccxxiii.

Audita captiuitate iotapate ab hierosolymis: maximus eos inuasit dolor: audito q; iosephus eēt cū Romanis ira in eum concitabant ita ut in Romanos sæuius incitarent. cap. xxv. car. ccxxiii.

Vespasianus ad agrippam proficiscitur: audit Tyberiada & Tarichæas rebellare: iratus mittit filium suum illuc: appropinquantes ciuitati quidam ex senioribus ad Vespasiani pedes suppliciter accedunt is uero eis indulgit. cap. xxvi. car. ccxxiii.

Vespasianus pręmittit Traianum in arcem an multitudo pacem cupiat: illi apertis portis eum liberatorem ac benemeritū proclamant: post ad Tarichæas proficiscitur: castra ponit: superatis illis: ad nauale bellum se contulerunt. cap. xxvii. car. ccxxiii.

Congregata multitudo prope ciuitatem in planitie uidēs Vespasianus filium suū mitti: ipse uero patri nunciauit dicens opus esse pluribus auxiliis: suos deinde hortatur. eorū genus & aium remittit: scens ut strenue sint dimicaturi: Vespasianus mittit auxilia: gentem aggrediuntur: oēs fugant oppidum occupant: cunctos occidunt præter indigenas. cap. xxviii. car. ccxxiii.

Letatur Vespasianus audita uictoria filii: post aduersus eos qui ad lacum descenderant rates fabricari iussit. cap. xxix. car. ccxxiii.

Declaratur natura lacus: & ubertas & rerum uicinorū locorum. cap. xxx. car. ccxxiii.

Fabricatis ratibus insequitur illos per lacum Vespasianus: nemine remanente occisi sunt. paucis post diebus intolerabilis fetor ex cadaueribus in terrā a mari compulsi insurrexerunt: ut non solum uictis sed Romanis miserabilis fuerit: totūq; aerem corripuit. cap. xxxi. car. ccxxv.

Residet Vespasianus pro tribunali apud Tarichæas quidq; de supstitibus fiendum sit deliberat: tandem quosdā occidit: quosdam donat: quosdam uendit. cap. xxxii. car. ccxxv.

Incipit Liber quartus.

Excisis iotapatensis reliqui iudæi se dederunt Romanis præter quædam castella & ciuitates: quarū nomina ponuntur & earū conditio lacū quendam Gamala occupant intrantes Romani: domos hostilium testa oīa circūdant: ex quo multi Romani mortui recedereq; coacti sunt. cap. i. car. ccxxv.

Vespasianus cū paucis relinquit: his uero oppugnantibus resistit uidentes eius aium: quasi diuinū reputantes impetū remittunt ipse uero exiit castrum. cap. ii. car. ccxxv.

Vespasianus ad Romanos ueniens uisis aduersis casibus Romanos consolatur: hortaturq; ad ulciscendos hostes Gamalenses quantum profunt resistunt. cap. iii. car. ccxxvi.

Vespasianus quosdā qui itabyriū montē occupauerant inuadit ad eos mittit. placidū q; eos hortatur ad pacē: sed illis renitentibus: placidus congregatur: fingens fugā: aduersus illos reuertitur multos occidit: multi confugiunt hierosolymam: reliqui montē Placido tradunt. cap. iiii. car. ccxxvi.

In Gamala tres milites nocte turrim effodiunt: decidit turris magno sonitu: oēs perturbati fugiebant quos Romani trucidabant: Titus urbem inuadit occidit multos: multi in arcē confugiunt: ita ut cruor effusus totum oppidum diluat. cap. v. car. ccxxvi.

Vespasianus ducit totum exercitum ad uerticem montis quo confugerant qui supererant: eos

capitofed quinq; milla ex his de uertice fe precipitant: per Romanos quatuor milla perempta: folum duæ mulieres faluæ factæ funt. cap.vi.car.cccxvi.

Mittitur Titus ad Gifcala oppidum galilææ quod reftabat indomitū: Vefpafianus ad recreandos alios Cafaream regreditur: quia reftabat modo hierofolyma occupanda: Titus Gifcalenos hortat ut fedebant fine armis: appropinquant portis: illi apertis ianuis clamant ipfum liberatorem: munit oppidum ficq; tota galilæa liberata eft. cap.vii.car.cccxvi.

Ex aduentu ioannis in Hierofolymam totus populus effufus percundatur quid agant Romani: significato excidio Gifcalion: timor eos inuadit: imenfus hortatur ioānes hierofolymas ad bellum: senes timebant excidium urbis ex hac re oriuntur multæ prædationes & latrocinia in urbe contra multos fingeantur uaria in eorum perniciem: phana conculcantur: fitq; maxima cōtrouerfia aduerfus iftos: fit bellum inter hos inuafores & populum: horum caufa erat ioannes qui fimulabat amorem: res tamen & confilia populi aliis nocte apperebat hic iurat fidem amicitiam: fit legatus populi ad Zelotas. cap.viii.car.cccxvii.

Mittuntur nuncii ad idumæos p auxiliis petendis: eo q ananus uellet Romanos introducere: Iesus increpat idumæos & eos qui eos aduocant tanquā latrones q ciuitatē quottidie diffipant: horumq; eos ut nil acturi fint: uel iudicēt quantū fint factiofi hoīes uel recedant. cap.ix.car.cccxix.

Simon unus ex idumæis indignatus refpondet iratus contra Iefum & pōtifices: accusans eos proditores cōtra illos q eos uocauerint: dicitq; aduerfus illos ituros. cap.x.car.cccxix.

Idumæi nocte dolo zelotarum apertis portis custodibus dormiētibus intrant interficiuntur curtodēs: infurgit populus idumæi eadē nocte octo milla quingentos interfecerunt: interficiuntur pōtifices: quæritur Iefus cum Anano qui interficiuntur oībus in fepulcis. cap.xi.car.cccxix.

Incipit Liber quintus

Quærunr idumæi per ciuitatem quot inueniunt totidem interficiunt Zachariam accusanti iudices uero ferunt pro eo fententiam: indignantur idumæi contra iudæos: interficitur Zacharias: expelluntur iudices: idumæi recedunt: crefcit Zelotarum insolentia cunctosq; uel falis criminatiōibus uel dolis aliis occidunt. cap.i.car.cccxxx.

Romani oēs pferunt duces Vefpafianū incitant ad expugnandam ciuitatem: ipfe noluit ducens eē melius q sic ipfi inter fe discordes paulatim cōfumentur. cap.ii.car.cccxxxi.

Acquiefcūt oēs dictis Vefpafiani: multiq; ad Romanos cōfugiunt & folum his licebat qui foluebant uolentes fugere ad Romanos. cap.iii.car.cccxxxi.

Ioannes quærit aliis pefse ducens fibi dedecus eſſe fibi parem: multiq; eum metu multi gratia cōſequebantur. cap.iiii.car.cccxxxi.

Inuadūt ficarii oppidū quoddam munitiffimū apud hierofolymam die azymorū quando iudæi celebrant feſta pro redemptione eorū ab ægyptiis: interficiunt quot inueniunt: uicos & oēs partes conuicinas depopulantur. cap.v.car.cccxxxi.

Nunciantur hæc Vefpafiano a tranſfugis quibſdam clam.n. quidam ad Romanos confugiebant qui hortabantur Vefpafianū ut ferret opem ciuitati: accedit prope hierofolymā: ingreditur Gadara clam legati ad eum mittunt: occiditur Doleſus ab aliis inimicis. cap.vi.car.cccxxxi.

Iubet Vefpafianus Placido ut inſequatur eos qui ex Gadaris fugerant: aduerfus quem illi cum quibſdā ubi ſe receperint proſiliunt qui capta oportunitate a Placido interimuntur eoſq; ad iordanem inſequitur: coacti autem congregari placidus omnes occidit: quidam in iordanem ſe proiciunt conuicinosq; uicos inuadit. cap.vii.car.cccxxii.

Nunciatur Vefpafiano q Galatia motus quōſdam fecerat: ipſe magis icitatur ad bellum multa loca capit: reſtaurat quæ deſtruxerat bello: munit loca omnia militibus: narratur q nobilis ſit regio hiericuntis. cap.viii.car.cccxxii.

Deſcribitur natura Asphaltidis lacus: quem Vefpafianus uoluit uidere. cap.ix.car.cccxxii.

Vefpafianus collocat pſidia apud Hiericūta: mittit quōſdam hii ciuitatē capiunt: mille iuuenes interficit: omnia dabantur flāmis. cap.x.car.cccxxiii.

Nunciat Vefpafiano parātū pſifici hierofolymam q mortuus ſit Nero: quō etiam Galba ſit creatus imperator: & qdam alii poſt eum & de eorū discordia. cap.xi.car.cccxxiii.

Vefpafianus expeſtat quid galba ad eum de rebus bellicis agendis ſcribat: mittit filium ſuum Titum: nauigat rex agrippa ad Galbam: nunciatur in Achaia q galba ſit interfectus & Otho ſit creatus: agrippa ſtatuit Romam pergere: Titus ad patrem nauigat Vefpafianus cum Tito ſuſpenſi bellum ne gligunt. cap.xii.car.cccxxiii.

In Hierofolyma exoritur nouum bellum per Simonem Gioræ filium Simon cum Zelotis congreſſitur: multos occidit cum idumæis etiam pugnat: Iacobus quidam perdere idumæos cogitat: idumæam capit Simon totam regionem depopulatur: capitur uxor Simonis a Zelotis: perterriti ti-

more remittunt ei mulierem suam.

Præter bellum in iudæa: in italia civile bellum fiebat: perempto Galba: Otho imperator creatur: cum Vitellio pugnat: audita uictoria semetipsum Otho occidit: qui biduum & tres menses imperium tenuit.

Vespasianus partes duas idumææ capit alteram et ciuitatē capit oēs interim: Simon quoq; idumææ reliquias prosequitur: iōanes intus multas p̄dationes permittebat galilæis: uesciebantur libidine: certant adinucem Zelotæ cum iōannes & Simon cum illis.

Deliberant Simonē introducere & iōannē expellere: Simon loca oīa ciuitatis inuadebat: congrēditur cum illis qui eum receperunt.

Bella fiunt in italia p̄ Vitelliū & suos milites: audiens hæc Vespasianus q̄ Vitellius princeps sit factus indignatur: milites Vespasianū hortant ut Romā accedat: eo q̄ ipsum populus imperatorem constitueret: renuit ipse: ipsi cogūt uelle ip̄erius cogitat quō rem efficere possit.

Describitur qualitas portus alexandrini mittit Vespasianus ad Tyberium Alexandrum ut esset sibi adiumento fama est q̄ Vespasianus sit imperator: quasi omnes ad eum accedunt congratulantes & subicientes se eius imperio: recordatus Vespasianus quod iosephus prædixerat liberari iubet eū e uinculis.

Vespasianus mittit Mutianū in Italiam: geritur bellum cū Cecilio ab Antonio: Cecilius uidens exercitum Antonii cogitat de proditione: ad ipsum mittit Milites uolunt occidere Cæcilium: certatur superatur exercitus Vitellii: Antonius in urbem ueniens cū Sabino Capitolium nocte occupat: Vitellius cum suis militibus eos inuadit: superat: Sabinus occiditur: Domitianus cum multis nobilibus euadit Vitellius iugulatur a populo.

Mutianus urbem ingreditur cum exercitu Antonium cū aliis subleuat: occidit multos qui cōfenserant cū Vitellio Domitianus filius Vespasiani: rector efficitur populus Vespasianum clamat imperatorem: ad Vespasianum qui alexandriā iam applicauerat ueniunt legati: intendit animum Vespasianus in reliquias iudææ: Titū mittit ad Hierosolymam.

Incipit Liber sextus.

Titō existente adhuc apud alexandriam hierosolymis oritur trifaria seditio zelotarum Simōis & iōannis inter eos congregiuntur: ita ut templū uniuersum inundaretur sanguine.

Describitur discordia q̄ inter eos fuit & scelera q̄ inter eos cōmittebātur: post qualiter oēs q̄si Romanos expectabā post quō Titus misit diuersas legiōes in hierosolymā.

Describitur ordo Titi & militū & oīum aliorum in eundo hierosolymā: peruenit Gophnā opidū quod Vespasianus cōperat: ciuitatē tentat adire: tandem coactus est si uoluit euadere intrare in horum sedes suos saluum se recepit.

Titus ciuitati nocte appropinquat: castra ponit in monte oliuarū dicto: exeunt iudæi: in legiōis decimam irruunt fugantq; Romanos: nunciatur Tito: fert auxilium: dimicatur utrinq; Titus tandem legionem liberat.

Remissio aliquis p̄ bello orit discordia inter eos in duas ptes seditio remanet: Titus ad ciuitatē electos milites mittit: explanare fecit oīa ita ut repletū sit quicquid caui erat.

Iudæi Romanos querunt decipere instituunt quosdā qui pacē simulant: Romanosq; uelle introducere: Titus noluit quia suspecta erat ei talis inuitatio.

Quidā ex Romanis ad urbē usq; accedentes eo q̄ crediderunt illis: interficiuntur: multi feruntur: unde irascitur multū Titus p̄ inobedientiam eorū eosq; arguit.

Intercedunt cōmilitones p̄ illis apud Titū admonens eos indulget illis: cogitat ulcisci iudæos: castra ponit p̄pe ciuitatē: ordinat legiōes circa ciuitatē: describitur situs ciuitatis & tēpli p̄ Salomonē ædificati: & quō distigebat secundū loca sacerdotū & uiroꝝ & mulierū.

Describitur adhuc magnificentia ciuitatis & templi: eoꝝ quæ continebantur in eo: quæ a diuersis fuerunt constituta.

Quō Simon & iōannes dissidebant: & eos diuisa ciuitas sequebat: & quō unusquisq; partem ciuitatis seorsum tenebat: Titus querit qua parte ciuitatē sit ingressurus: constituit agerem tripartitum exercitum circa ciuitatem: cogitant iudæi concordari aduersus Titum & Romanos coeuntq; i unū corpus exeunt iudæi aduersus Romanos fugantur in ciuitatem quidam unus iudæoꝝ capitur: sagitta demissa occiditur inde iudæis luctus maximus oritur.

Concutitur timore exercitus Romanorū eo q̄ turris quædam lapsa sit nocte: & propter maximū sonitum timuerunt Romani: credentes hostes castra inualisse: percutiunt muros illis machinis murumq; uiciorum frangunt.

Ingrediuntur Romani ea porta qua murus fractus erat: dimicatur postea unde iudæi audacia resistebant: Romani uero belli peritia uincebant.

DE BELLO IYDAICO TABVLA

Iudæi sperant salutem: Romani uictoriam: unde ex iudæis quis fuisset promptior ad periculum is primus erat ex Romanis uero qui fortè se p̄ferebat: quia Titus semp̄iaderat. cap. xiii. car. ccxli.

Quidam Longinus in medios hostes irruit: duobusque interfectis ex mediis hostibus ad suos reuertitur. cap. xiii. car. ccxli.

Castor quidam ex iudæis simulat uelle inire fedus cū Tito ut aliquantulum conuiescat: Simo interim consulat de rebus occurrentibus: fingitque quosdā socios uelle pacem: quosdā non accensius his Titus uehementius utebat arietibus: disruptoque muro cum militibus ingredit. cap. xv. car. ccxli.

Ingresso Tito: iudæi circūcludunt Romāos: multosque ex eis occidunt & nisi Titus tulisset opem: mix euasissent: ad ultimū murū sunt expulsi Titus iteque aggredit: ad illum murū irruit: totamque partem illam dirimit: præsidia ponit: munit turres & loca: alia parte ciuitatē aggredit: eosque hortatur ut uelint saluari & iosephus oratione patriam eorum hortabatur. cap. xv. car. ccxli.

Iosephus circuit ciuitatem ea parte qua possit audiri facilius iudæosque orat ne uelint Romanis resistere: persuadetque pluribus uerbis illi uero conuiciis eū afficiunt. cap. xvii. car. ccxlii.

Iosephus clamat aduersus iudæos adducens diuersa exempla maiorum: ut uelint reddere deumque eis aduersum esse: propterea amplius ne uelint resistere. cap. xvii. car. ccxlii.

Clamante iosepho cum lachrymis ut uellent sedare non flexerunt animos seditiosi: sed diu persistunt: ita ut cogerentur fame perire: Tantam famem perpessi sunt ut matres ex filiorum ore cibum raperent: seditiosi illi domos ut irruerant ut cibum caperent summa miseria & summa crudelitas describitur Simonis & iohannis. cap. xix. car. ccxliii.

Multi propter famem ciuitatem exeuntes capiebantur ex his multi incisis manibus ad Simonem & iohannem mittebantur. Titus acclamante. ne tantam uellent pati miseriam: ipsi conuictis Tito & patri eius maledicebant. cap. xx. car. ccxliii.

Antiochus Epiphanes cum Macedonibus: amiratus Romanos quod muros non adeant: ipse cum suis muros adiit: multi ex his fugiunt & multi interficiuntur: post a Tito aggeres fiunt: ad mortis ad muros Simon fossa intus facta submissio igne ageres diruit & incendunt: Simonque cū multis aliis proficiscitur in machinas illas: easque incendunt: cū Romanis cōgrediunt: ita ut non diiudicari possit amicus ab inimico: quidamque ex Romanis corruptis machinis desperabat ciuitatē captum iri. cap. xxi. car. ccxliii.

Consulit duces Titus quid faciendū: an aggredi muros debeant an aggeres struendū: aut permitteudū quod ipsi fame coacti ciuitatē sint tradituri: an circūdanda sit ciuitas ne exitum habeat: sicque dicit Titus opus non paruum sed inextricabile Romanos esse facturos. cap. xxii. car. ccxliiii.

Exortatus Titus his uerbis duces iubet exercitus in opera distribuere: murumque circa ciuitatem cum castellis. ii. per suos cōstrui fecit: mira celeritatis: moxque quilibet suo ordine ac uigilia explorabat: uigilesque somnos inter se sortiebantur. cap. xxiii. car. ccxliiii.

Ablata facultate exeundi fame omnes moriebantur: unus alium mori intuebatur: nō erat facultas sepeliendi: latrones uero ex mortuis uestes rifu expoliabant: multi ex muris in fossas proieiebantur: quæ uidens Titus ingemuit. cap. xxiiii. car. ccxliiii.

Romani uidentes seditiosos fame cruciari letantur: copiam maximam frumenti iudæis ostendēdo ad maiorem dolorē: Titus etiā aggeres inchoabat ut uideret si uellent tradere ciuitatem miseratque eosque calamitatem: seditiosi uero non placabantur. cap. xxv. car. ccxlv.

Simon marthiam per quē ciuitatem obtinuerat peremit cum tribus filiis suis: corpora sepeliri perhibuit: alios etiam nobiles occidi fecit. cap. xxvi. car. ccxlv.

Quidam ex iudæis qui custodiebat turrim a Simone sibi traditam: uidens tantam crudelitatem humano consilio cum quibusdam ex turri Romanis signum dedit se traditurum turrim illi non credentes: cognito hoc a Simone illū ex turri in fossas proiecit: uidens hæc Titus: & iosephus saxo capite percussus letantur iudæi credentes eum mortuum esse: respuit iosephus uulnere: quo cognito seditiosos stupor inuadit: multi ad Romanos profugiant: multi ex profugis ab Assyriis uentibus apertis occiduntur: eo quod aurum ex uentre eorum per finem uentris exire cognouissent: Titus uero hac iniustitia cognita omnes interfecisset nisi esset maxima multitudo noxiorum: increpat milites Titus: sed occulte multi occidebantur ob insaniam propter hoc pauci ad Romanos amplius fugiebant. cap. xxvii. car. ccxlv.

Ioannes ad sacrilegium se conuertit: Mannetus ad Titum fugit: narrat maximum numerū morituroque fame: ex eo quod castra posuit: coactosque stercore uti pro cibo. cap. xxviii. car. ccxlv.

Incipit Liber septimus.

Aggeres struuntur a Romanis: querunt iudæi incendere: cum autē nequissent: admovent Romani aggeres: certatur utrinque: murus labitur ea parte qua iohannes suffodierat pro incendiendis aggeribus: moxque alium murum struit quem nemo audebat ascendere eo quod qui prius tentasset certissimum exitum tentasset. cap. i. car. ccxlii.

DE BELLO IVDAICO TABVLA

Hortatur Titus commilitones suos ad ascendendum murum: facta exhortatione Sabinus quidam Syrus se obtulit ascensurum: susceptaq; asta cum .xi. murum ascendit: hostes in fugam uertit ipse ne ro sagittis obrutus cecidit. cap. ii. car. ccxli.

Quidam ex custodibus aggerum Antoniam accedunt primos custodes occidunt: facto signo per buccinam ceteri fugiunt. Titus audito signo armat exercitum: pugnat ex utraq; parte ad septimam noctis horam: q; Romanis uisum est satis pro tunc Antoniam obtinere. cap. iii. car. ccxlii.

Iulianus quidam uidens Romanos superari armatus irruit in hostes & ad templum usq; fugauit eumq; non haberet auxilium multis interfectis diu resistens obiit. Iudaei Romanos in Antoniam recluserunt. cap. iiii. car. ccxlii.

Titus mittit ad Ioannem si uelit congregari & si uelit sacra intermissa celebrari per electos Iudaeos: consulit Iosephum Titus: hebraico sermone scripsit mandata Iosephus pro Caesare ad Ioannem: hortatur ut se dedat: exempla inducens sed magis irritantur in eum ac capere quaerunt: multi ex Iudaeis ad Romanos fugiunt quos a Romanis occisos Iudaei dixerunt ne plures ad eos confugerent: Romani uero eos populo ostendebant propterea multi fugiunt. cap. v. car. ccxlii.

Increpat eos Titus q; templum polluerint: polliceturque non passurum Romanos templum esse polluturos. cap. vi. car. ccxliii.

Iosephus referebat dicta principis Iudaeis qui magis eleuabantur in superbiam: statuit iterum Titus bellum gerere contra Iudaeos ipso remanente in Antonia. exercitum misit in Iudaeos: Certaturq; a nona noctis hora: usque ad quintam diei Tito spectante ab antonia: multi ex Iudaeis fortiter multi ex Romanis fortissime bellum gesserunt. cap. vii. car. ccxliii.

Septimo die reliqua manus Romanorum submersis antoniae fundamentis uiam fecerunt latam ad templum: admovent aggeres ad angulum templi: qdā congregati pp famē: impetum fecerunt contra Romanos: cognito ipetu eorū p Romanos dimicatum ē undiq; fortiter in uallē quadā coacti sunt Iudaei: caput qdā q ductus ad Titum interficitur: curatq; Titus ut aggeres mature cōstruant. c. viii. c. ccxliii.

Porticus templi incendit: abrumpunt Romani ad uiginti fere cubitos ex muro: mittuntq; ignem sanctis: his diebus quidā ex Iudaeis de Romanis inuitat si quis uelit certare: diuq; nemine uolente: quidam ex Romanis perosus illius audaciam cū illo certat & occidit: Romanos Iudaeus deridet ex Romanis quidam eum sagitta transfixit: clamor excitatur maximus. cap. ix. car. ccxliii.

Iudaei implent lignis aridis summitatē templi. fingunt fugam ex Romanis multi ascendentes templum: submisso igne p Iudaeos succensī sunt: Titus eos miseretur: morientibus satis erat remedii q; Titus dolebat: Iudaei uero quidam in porticu existentes obfessi oēs ceciderunt. cap. x. car. ccxliii.

Iuuenis Romanus quidam qui euaserat incendium: oratur a Iudaeis ut ad eos descendat: ne militariae Romanae tantum dedecus faciat sublato ense seipsum interfecit: incenditurq; porticus ea parte quae ad orientalem protendit: Moriebantur multi fame ita ut foenum calciamenta corigias coacti sint comedere Iudaei. cap. xi. car. ccxlix.

Maxima multitudo erat eorum qui fame per ciuitatem peribant: qui inter se erant amicissimi propter cibum: si quem inuenissent: ad manus ueniebāt: si quis moriebatur alii scrutabantur si quid cibi in sinu habebat: patiebantur ea comedere quae ne sordidissimum aliquod animalium comedisset: multaq; huiusmodi describuntur. cap. xii. car. ccxlix.

Mulier quaedam Maria nomine cum sublata fuissent sibi omnia per seditiosos filium suum fame comedit: cogitur ostendere latronibus quod parauerat pro cibo: cognito scelere tanto eos horror quidam inuasit uehementissimus: nunciatur Tito tanta calamitas: qui deum placare coepit dicens se uoluisse obliuisci iniurias eorum: sed illi noluerunt pollicetur q; tantum scelus non permittet impunitum. cap. xiii. car. ccxlix.

Admonere iubet aggeres cum ariete muris: nihil proficientes cum scalis tentant ascendere: unde multa caedes facta est ex Romanis: iratus Titus ignem portis subici fecit crescente igne consulit proceres suos de templo: quidam suadent ruinam templi: quidam ut semetum iubet restringere ignem interim pugnatur: uidens Titus cum militibus electis Iudaeos profugatos in templum concludit omnes succendereq; templum parat. cap. xiiii. car. ccxlix.

Quidam ex militibus Romanorum ignem portat ad templum: succenditur templum: hoc audito Titus iubet extingui sed pro nimio clamore & quia multi simulabant audire eius praecpta & prohibitionem ipso inuito exurit templum. cap. xv. car. ccl.

Templum incenditur mense & die mensis conformi incendio templi Babylonis: in ipsa incensione etiam multae caedes fiebat de praehensorum: nec erat discretio puerorum nec mulierum cuiusque aetatis: clamor ingentissimus fiebat: duo in ignem se proiecerunt incendunt Romani diuersas porticus & loca ubi Iudaei res suas ac pecunias deposuerant quidam Pseudo prophetae persuaferat populo ut expectaret dei auxilium. cap. xvi. car. ccl.

Quaedam prodigia quae superuenerant Iudaeis describuntur: quae in eorum fortunam & auxilium interpretabantur: quidam uero sapientes haec esse ruinae prodigia iudicabant. cap. xvii. car. ccl.

In sacris libris erat q̄ cum templum quadratum redigeretur q̄ ciuitas erat destruenda. hi uero in citabantur ad prælum dicentes propter dictum quoddam ambiguum inuentum scilicet q̄ eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terre habiturus imperium: ex hoc dicto decepti sunt quasi proprium eorum iudicantes dictum conuenire. cap. xviii. car. ccli.

Romani Titum imperatorem declarant in templo: Iudæi prouocant Titum ad colloquium: ipse naturali humanitate eos recipit: alloquiturq̄ eos increpando: tandem in diligendo eos si uelint in pace uti nolluerunt: ipse cognita eorum nequitia eos militibus fieri prædam tradidit: interim ignis progrediebatur: quidam supplicat ut eis fideni Cæsar datus: suscipit ipse in custo diaq̄ eos reclusos tenet. cap. xix. car. ccli.

Seditiosi in domum regiam confugiunt: Romanos pellunt: multi occiduntur ex popularibus: Titus uero militem quendam quia uiuus capture est ad ipsum rediens ex acie pepulit: quod grauius fuit illi morte. cap. xx. car. ccli.

Romani conuersis latronibus in fugam: omnia igni tradiderunt illi uero in superiorem ciuitatem recedebant: letantes q̄ nil essent relicturi hostibus & alacri uultu mortem expectabant: illi undique per ciuitatem capiebantur: mortuiq̄ capibus proieiebantur: spes quibusdam erat in cloacis latere: & ignis latitantes cremabat: & qui descendeabant necabantur. cap. xxi. car. ccli.

Cæsar prospiciens ciuitatem superiorem nō posse capi sine aggeribus distribuit milites operibus ad occidentalem partem: legiones munit hisdem diebus: Iudæi mittunt ad Titum q̄ ad eum uolunt confugere remittit legatos pollicens pacem: Simon hoc intellecto quosdam occidit: quosdam recludit: multitudo tamen maxima fugit. cap. xxii. car. ccli.

Quidam sacerdotum promittens multa donaria Tito accepta fide pro fuga recessit: multa q̄ uaria pulcherrima donaria dedit. cap. xxiii. car. ccli.

Perfectis aggeribus machinas Romani admovent: multi desperantes in cloacas demittunt: quidam in acram confugiunt: quidam Romanos applicantes: anetes ad muros ultiscunt: Tyranni priuati spe: sponte descenderūt de turribus: Iudæi ad Siloam confugiūt: custodibus recluduntur: Romani in muris signa ponunt: ingredit Titus admirat q̄ tantas munitiones tyranni deseruissent: admirata altitudine & compagine lapidum præficit Frontonē custodiæ illorum: multos in ægyptum mittit: multos uendit: multos etiam bestis deuorandos tradidit. cap. xxiiii. car. ccli.

Captiuorum numerus per omne tempus obsidionis numeratus fuit decies centena milia: Ioannes sempiternis uinculis sematur: Simon uero seruatur triumpho. cap. xxv. car. ccli.

Capitur Hierosolyma secundo anno principatus Vespasiani die octauo mēsis septembris: prius quinquies capta fuerat: Conditos primus eius fuit Chananaeorū Rex: qui iustus fuit appellatus: Cæsar iussit ut turres & pars quædam ciuitatis pro custodibus remanerent: reliquum explanarunt: laudat Cæsar exercitum suum ei q̄ gratias agit de eorum uirtute & fortitudine: & pro gestis rebus donat largitur & coronas & præmia multa singulis. cap. xxvi. car. ccli.

Cæsar donatis omnibus secundum eorum merita: ad sacrificia se conuertit: deinde ad Cæsaream maritimam descendit: reponitq̄ in ea multitudinem manubiarum captiuosq̄ seruatos: quia Hyemis tempus prohibebat in Italiam nauigare. cap. xxvii. car. ccli.

Eo tempore quo Titus Cæsar Hierosolymis commoratur obsidionis causa Rhodum trāsmeat: Titus ex Cæsarea maritima reuersus: aduenit in Cæsaream Philippi celebrat ibi omnia spectaculorum genera. cap. xxviii. car. ccli.

Inuenit Cæsar Simonem Gioræ filium: & quomodo captus sit declaratur: seruatur pro triumpho quod Romæ erat facturus Cæsar. cap. xxix. car. ccli.

Cæsar inuenit multos Iudæos apud Antiochiam inuidus Antiochus irritat: multiq̄ cremantur ex his. cap. xxx. car. ccli.

Declaratur noua calamitas quæ accidit Iudæis: accusant Iudæi ab Antiocho q̄ cremassent quædratū sor̄ cū multis aliis: cognoscunt nō fuisse in culpa p̄ legatū Vespasiani. cap. xxxi. car. ccli.

Accipit Cæsar litteras a patre quam desiderabilis ipse peruenit Romam & quo honore sit susceptus describitur. cap. xxxii. car. ccli.

Describitur defectio Germanorum facta tempore quo Vespasianus erat in alexandria: qui credebant se posse liberari a ditione Romanorum: his auditis a Domitiano exercitus tendebat: tunc Germani se sponte subdiderunt. cap. xxxiii. car. ccli.

Scythæ conueniunt cū Germanis in defectione: transgressi flumē Istrū multos ex Romanis inter quos Fronteiū Agrippā occiderunt: Vespasianus hoc audito Rubrū Gallū mittit q̄ multos occidit alii domū confugere: muniunt loca ne barbaris ap̄ius def̄ locus talia faciendi. cap. xxxiiii. ca. ccli.

Titus reuersus ex beryto spectacula per ciuitates Syriæ celebrabat: Antiochenes expectant cum summo desiderio: petunt Iudæos expelli qui non exaudiuntur: ad alias petitiones se conuenerunt: Titus inde Hierosolymam proficiscitur: miseraturq̄ calamitatem ciuitatis curatq̄ captiuos in Italiam asportari: cupiens eos triumpho præterducere. cap. xxxv. car. ccli.

DE BELLO IYDAICO TABVLA

Veniēti Tito Romam pater cum tota ciuitate obuiam prodiit: ordinatur triumphus communis & pompa triumphi declaratur: & modus exeundi in triumphum: quo ordine quæcunq; sint distributa & ostensa parantur conuiuia ab omnibus per totam ciuitatem: diesq; gratulationis celebratur: cum spe finis malorum ciuiliū: & foelicitatis principum. cap. xxxvi. car. cclv.

Vespasianus peractis triumphis decernit ædificari templum paci: donatq; templum muneribus pigmentorum operibus oīa quæ fuerant iudæorū in eodem templo reposuit. cap. xxxvii. car. cclvi.

Lutius bassus in iudæam legatus mittitur: statuit bellum inferre Macheruntis: describitur Herodii fortitudo: & situs inaccessibilis: ac Herode hoc castellum munitum est: nascitur in eius ualle herba quædam mirabilis uirtutis: sunt balnea amenissima: castellum Lutius accepit: multos occiditq; castellum tradiderunt dimisit. cap. xxxviii. car. cclvi.

Ad saltum qui appellatur Iarden ducit exercitum Lutius: militibus cingit bellum committitur nullus ex iudæis euasit: Iudas dux eorum cloacis latenter effugit. cap. xxxix. car. cclvi.

Scribit Cæsar ad Liberium procuratorem ut iudæam uendat iussitq; singulis annis q; iudæi omnes binas dragmas in capitolium ferrent. cap. xl. car. cclvi.

Accusatur antiochus apud Cæsarem a Cessennio Peto: q; deficeret a Romanis: mittit Vespasianus ut quid uideatur Peto efficiat: Capitur antiochus post longam pugnam cum filiis suis: ducitur Romam uinctus: Audiens Cæsar ligatū antiochū iubet uincula auferri. filii cogitant conciliaturos patrem Cæsari: ueniunt Romā: cum patre aduēto ex Lacædemone ibi manserūt. cap. xli. car. cclvii.

Scythæ his tēpibus cogitant Medicam terram inuadere: colloquuntur cum hyrcanorum rege: adhibito aditu fines omnes populantur: ad armeniam usq; peruenere. cap. xlii. car. cclvii.

Mortuo Basso Flavius Siluius in administratione succedit: Castellum quoddam adhuc rebelle superesse uidens mouit militem aduersus illud: princeps castelli erat Eleazarus cuius mores describuntur: & sociorum eius. cap. xliii. car. cclvii.

Flavius Siluius aduersus Eleazarum uenit: castellum cingit licet difficillimus adeundi accessus fuerat: per duo loca poterant accedere homines: declaratur difficultas accessus: ad mouet machinas per unam uiam: fabricat arietem cum quo marū percutit ignem ad muros ponit: letiq; Romani custodiunt ne quis eorum ex castro fugeret. cap. xliiii. car. cclvii.

Eleazarus uidens nō posse euadere manus Romanorū hortatur ut omnes combusta urbe seipsos interficiant magis q; seruituti subiciantur: quibusdam placuit: quidam uero molieres lachrymabantur: iterat exhortationem Eleazarus præponens immortalitatem animæ: pulchrius esse pulchre mori q; turpiter uiuere. cap. xlv. car. cclviii.

Orantem Eleazarum omnes interpellant decernūtq; sibi mortem dare: omnes mortui sunt: unus ultimus incensa regia: gladio se transfigens occubuit: clam cum quinq; pueris mulier. latuit Romā mane per scalas muros ascendunt: neminem uidentes admiranē mulier illa ex cloacis exiēs Romanis rem gestam aperuit. cap. xlv. car. cclix.

Peracto excidio Flavius siluius cum exercitu in Cæsaream proficiscitur: quidam ex iudæis in Alexandriam confugerant: hi nouas res tentabant ex quibus multi occisi sunt: mortēq; potius pati maluerunt: etiam pueriq; Cæsarem dominum appellare. cap. xlvii. car. cclix.

Lupus rector Alexandriæ hæc omnia Cæsari indicat ad quem Cæsar scribit ut templum iudæorum destruat. cap. xlviii. car. cclx.

Onias unus ex pontificibus ex hierosolymis quodā fugatus alexandriam uenit: optinuitq; ut templū posset fabricare iuxta mortem patrum: hoc autem fuit prædictū per Esaiam q; in ægypto futura esset constructio templi. cap. xlix. car. cclx.

Lupus rector ad templum accedens ablatis denariis templum claudit Paulinus eius successor. nihil reliquit: sacerdotibus cōmitatus ē: fecitq; ut ne uestigium qdē diuini cultus uideret. cap. l. car. cclx.

Ionathas quidam ex iudæis persuasit multis ut eum sequerentur: nunciatur Catullo rectori libyæ comprehensus ipse cum multis aliis tribus milibus: qui pecunia diuites erant: non conscii tamen sceleris occiduntur: Curatque Catullus ut Ionathas omnes iudæos criminetur: etiam illos qui Romæ habitabant inter quos Iosephus erat: Vespasianus noluit ut aliud efficeretur. Catullus ob iniustitiam morbo grauissimo laborauit: ita ut ipse non moreretur. cap. li. car. cclx.

FINIS.

VITA IOSEPHI

Hieronymus Squarzafricanus Alexandrinus. Raynaldo de Nouimaio impressoriae artis. op. f.

Vm e græcia in Italiam traieciſſem: Iosephiq; libros offendiſſem: quos antea quã hinc decederem librariis caſtigatiſſimos: & emendatiſſimos ſumma diligentia imprimendos eſſe demandaueram. Non ut quaſtum conſequereris: ſed ut aliqua ex parte de lingua latina bene meritis eſſem: & cognitiones multarum rerum propagarentur. Vidi opus erudiſſimum nundum abſolutum: & ut in annalibus ueterum facile de præbendi poteſt a Ruſſino aquilienſi in linguam latinam tranſlatum: opus egregii inquam auctoris: qui ſine titulo ſine uita: & ſine elogio erat in lucem proditurus: quod cum animaduertiſſem hoc a me ferendum minime putaui. Obiter ipſius uitam ex iuraſſimis auctonibus elicitaſſe ſubiecimus. Fuit enim Iosephus hieroſolymitanus: Mathathia: ſacerdotis filius tempore Tyberii Cæſaris natus. Cum Ieſus eſſet cruci affixus: & uſq; ad traiani tempora conſenuit a Veſpaſiano cum Tito filio cum bellum in Hieroſolymam gereretur: captus fuit quidem litterarum: & multarum rerum peritus: ſacerdotio inſignitus: prophetarum ac ſomniorum interpretas optimus: ac futurorum non ignarus: prodigia & multa expoſuit. Apud iudæos Nerone regnante: quæ uifa ſuere armatas acies. ſ. cœlo currere: atq; æra ſubito nubiũ ignæ collucere: & præterq; alia multa quæ in eius leguntur hiſtoria. Iosephus ad perniciem urbis futura affirmauit. Cui ſententiæ uulguſ aſſentiens ab imperio romano deſſecere: occasione ſibi oblata. Propterea q; præſecti romani miſſi eſſent contra iudaicam religionem ut aquilas templo inferrent. Iudæi romani auidia uexati eorũ præſectos trucidarunt. Aquilas e templo deiecerunt: ipſamq; ciuitatem inſigo Neronis leuarunt: provincias muniunt: qui eis præſent creant: atq; ex tribus in qua eſt metropolis Hieroſolyma eiq; Samaria proxima. Tertia galilæa gētibus finitima Iosepho obuēit qui rei militaris belli impetum a româis miſſum primo exciperet. Et cum igni ferroq; omnis provincia deuſtaretur in Iopathã montanam ciuitatem obſidetur. Tandem Iosephus perquiſitus a Veſpaſiano dum in puteo latitaret mulieris indicio cognoscitur: eo Nicanorem tertium tribunum militum miſit: cum prioris milites ab Iosepho non audirentur: qui factum incenſarum metu perterritus deſeſſis ſociis. Nam & permulti iudæorum cum eo erant impoſteſtatem romanorum peruenit. Quem imperator diligēti cuſtodia ſeruari iuſſit. Iſte autem Veſpaſiano ſemotis arbitris alloquitur: ſibi & filio imperatores fore prædixit: quem Veſpaſianus non inuitus audiuit: quæ omnia ut euenere Iosephũ ab omni ſeruitute ſoluit: atq; ſummis laudibus tollit. Auguriis poſt euerſione Hieroſolymæ præſecit ciuitate donatus: cum Tito: & Veſpaſiano patre uixit annis. xxvi. atq; cognomine flauia: ſamilæ donatus. Nec etiã prætermittenda duxi: quæ ex Hieronymo carptim & ceſſim: ſideſt ſub epythomate collegi: quod ob ingentia eius illuſtria facinora: utpote uir ſingularis eruditione præditus ut ex libris ſeptem iudaicæ captiuitatis quos imperatoribus patri & filio obtulit exploratiſſimum fuit ſtatuaſſe Romæ merueris: quodq; ſcripſerit alios. xxiii. antiquitatum libros ab exordio mundi uſque ad quartumdecimum annum Domitiani cæſaris quodue archeotecos: ſideſt conſiliuſ aduerſus Appionem grammaticum alexandrinũ. Aliaq; præclara opera accuratiſſime conſcripta reliqueris: quæ in manus noſtras præterq; .xx. uolumina antiquitatum: & Hieroſolymæ captiuitatis ſeptem: & in Appionem duo recideret. Non ad commemorandum ſumus admodum curioſi: ſed a me hoc unum interpoſitum iri ſummo ſtudio duxi in ignominia iudaicæ prauitatis: quando uir egregius optime de Chriſto ſenſiſſe uideatur cum inquit. Eodem tempore ieſus uir ſapiens: ſi tamen uerum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum qui libenter uera ſuſcipiunt plurimos quoque tam de iudæis: quam de gentibus ſui ſectatores habuit & credebatur eſſe Chriſtus cunq; iuidia noſtrorum principum cruci cum Pilatus addiſſet: nihilominus qui eum dilexerant perfeuerauerunt.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

IOSEPHI MATHATHIAE FILII HEBRAEI GENERE SACERDOTIS EX HIERO-
SOLYMIS DE BELLO IVDAICO IN LIBROS SEPTEM PROLOGVS PER RVF-
FINVM AQVILEIENSEM TRADVCTOS.

In hoc prologo assignatur causa scribendi operis & quid singulis partibus contineatur.

Voniam bellum quod cum Romanis gessere Iudaei omnium maximum quae nostra aetas uidit quaeque auditu percepimus: ciuitates cum ciuitatibus gentes. ue commisisse cum gentibus: quidam non quod rebus interfuerint: sed uana & incongrua narrantium sermones auribus colligentes: oratorum more perscribunt: qui uero praesto fuerunt aut Romanorum obsequio aut odio Iudaeorum contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio: partim laudatio continetur: nusquam uero exacta fides reperitur historiae. Idcirco ego statui quae retro barbaris antea mihi: patria lingua digesta. Graeca nunc his qui Romano reguntur imperio exponere. Iosephus Mathathiae filius Hebraeus generis sacerdos ex Hierosolymis qui & in initio cum Romanis bello confluxi: posteaque gestis quae necessitas exigit interfui. Nam cum hic ut dixi motus exortus esset grauissimus Romanum populum domesticus morbus habebat: Iudaeorum autem qui aetate ualidi & ingenio turbulenti erant manu simul ac pecunia uigentes adeo temporibus insolenter abusi sunt: ut pro tumultus magnitudine hos possidendarum spes: illos amittendarum partium orientis metus inuaderet. Quoniam Iudaei quidem cunctos qui trans Euphraten essent: gentes nostrae gentiles etiam suos secum rebellatores esse crediderant. Romanos autem & finitimi Galathae irritabant: nec manus Celtica quiescebat: dissensionumque erant plena: omnia post Neronem: & multos quidem Reges tempus adhortabatur. Lucris autem cupidine pars militaris mutationem praesentium desiderabat. Itaque indignum esse dixi errantem in tantis rebus dissimulare ueritatem: & Parthos quidem ac Babylonios Arabumque remotissimos: & ultra Euphraten gentis nostrae incolae: itemque Adiabenos mea diligentia uero cognoscere unde coepisset bellum quantisque cladibus constitisset: quo ue modo desisset. Graecos uero & Romanos qui militiam secuti non essent figmentis siue adulationibus captos ista nescire: atque historias audent eas inscribere qui praeter haec ut mihi quidem uidetur: quod nil sanum referunt etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostendere Iudaeorum res extenuant & in humilitatem deiiciunt. Non autem intelligo quoniam pacto magni esse uideantur qui parua superauerint. Et neque longi temporis eos pudet quo bellum tractum est: neque multitudinis Romanorum quam in ea militia labor exercuit: neque ducum magnitudinis quorum profecto gloria minuetur: si cum multum pro Hierosolymis desudauerint rebus per eos gestis aliquid derogeretur. Nec tamen ego contentione Romanas res extollentium gentiles meos amplificare deereui: sed facta quidem utrorumque sine ullo mendacio prosequar. Dicta uero de factis reponam: dolori atque afflictioni meae in desedis patriae cladibus indulgens. Nam quod domesticis dissensionibus est euersta: & templum sacrosanctum inuitas Romanorum manus atque ignem Iudaeorum tyranni traxere: testis est qui eam uastauit ipse Caesar Titus per omne bellum miseratus quidem populum quod a seditionis custodiaretur: sepe autem consulto differri passus ciuitatis excidium: protrahendo obsidionis spatio: dum belli poeniteret auctores. Quod si quis me aduersus tyrannos eorumque latrocinium accusatorie putet loqui: uel patriae miseriis ingementem calumniari praeter legem historiae: dolori ueniam tribuat. Ex omnibus enim quae Romano imperio parent: solam nostram ciuitatem contigit ad summum felicitatis gradum procedere eamque ad ultimos casus deponi. Denique omnium post condita saecula res aduersas: si cum Iudaeorum calamitatibus conferantur superatum iri non ambigo. Et horum auctor nullus externus est: unde nec fieri potest ut a questibus temperetur. Si quis autem durioris misericordiae sit iudex: res quidem tribuat historiae: lamenta uero scriptori: quamque merito Graecorum disertos increpauerim: qui tantis rebus sua memoria gestis: quarum comparatione praeterita olim bella exigua monstrantur. iudices resident aliorum facundiae detrahentes. Quorum & si doctrina superant uoluntate uincuntur. Ipsi uero Assyriorum & Medorum gesta perscribunt ueluti minus recte a scriptoribus antiquis fuerint exposita: cum in scribendo tantum eorum uiribus cedant: quantum sententiae. Erat enim unicuique studium quae uidisset scribere: quoniam interfuisset rebus gestis efficaciter quod promittebat impleret: mentiri apud scientes inhonestum esse uideret. Eni uero noua quidem neque aetate cognita memoriae traderet: siue temporis res commendare posteris: laude ac testimonio dignum ei industrius autem habetur non qui alienam dispensationem atque ordinem transferri: sed qui no

PROLOGVS

na dicendo etiam corpus proprium conficit historiæ. Sed ego quidem sumptu ac labore maximus qui cum essem alienigena Græcis simul & Romanis gestarum rerum memoriam repono. Ipsi autem indigenis ad questum quidem ora patent ac lites: linguæque solutæ sunt. Ad historiam uero in qua uerum dicendum est: summaque ope negocia colligenda sunt obmutescunt: concessa infirmis oribus neque scientibus licentia scribendi res a principibus gestas. Honoretur itaque apud nos historia ueritas: quæ a Græcis negligitur ab origine quidem Iudæos repeteres: qui fuerint: quoque pacto ab Aegyptiis discesserint: quasque regiones errando peragruerint: & quas uel quoties incoluerint: & quemadmodum idem migrauerint: neque huius esse temporis: & præterea supernacuum existimatum: quoniam multi ante me Iudæorum de maioribus huius gentis uerissima composuerunt & nonnulli græcorum quæ illi scripserant patria uoce profecti non multum a ueritate deuiarunt. Ex inde autem historiæ principium sumam quo scriptores eorum & nostri prophætæ deserunt: & bellum quidem meis temporibus gestum latius quaque potuero diligentia referam. Quæ uero ætate maiora sunt: summe breuiter percurram. Quomodo Antiochus cognomento Epiphanes deuictis penitus Hierosolymis cum per triennium sexque menses eam tenuisset ab Asamonei filiis expulsus est. De inde quod eorum posteri de regno diffidentes ad res suas occupandas populum romanum Pompeiumque traxerunt: quodque Herodes Antipatri filius eorum potentiam deposuerit auxilio Sossii: quomodo Herode mortuo & Octauiano Cæsare plebis in eos orta seditio est. Augusto quidem imperante romanis. Quintilio autem Varo in locis degente. Quodque bellum anno duodecimo post imperium Neronis erupit: quamque multa per Sossium accederint: quantaque ad primos impetus armis Iudæi paruasent quoque modo accolæ præmunierint: & quod Nero propter Cessii peccata summæ rei metuens bello Vespasianum præposuerit: & quod is cum maximo filiorum Iudæam intrauerit quantumque Romanorum exercitum ducens: quantaque manus auxiliorum per omnem cæsa fuerit Galilæam: & quod eius ciuitates quasdam uictoria coeperit alias deditione. Vnde etiam Romanorum in bello disciplinam curamque rerum & utriusque Galilææ spacia: & naturam sineque iudeæ. Necnon & peculiarem terræ æqualitatem: lacusque & fontes captarumque ciuitatum malas cum fide sicut uidi: aut pertuli expediam. Nec etiam miseras meas cælauerim: cum scientibus eas relaturus sim. Deinde quod iam fessis rebus Iudæorum Nero quidem mortem obierit. Vespasianus autem in Hierosolymam properans imperii causa retractus sit: quæque signa de hoc ei contigerunt: Romæque mutationes: & quod inuitus a militibus imperator: declaratus sit: & quod eo disponendæ reipublice gratia in Aegypto digressus: Iudæorum status seditionibus agitatus sit: quoque modo tyrannis succubuerint: eorumque inter se discordias mouerint. Et quod ex Aegypto Titus reuersus: bis Iudæorum fines ingressus sit: quoque modo exercitum: & quo in loco congregauerint: uel qualiter: & quotiens ciuitatem affecerit ipso præsentē seditio: aggressus numerosos & quantos erexit aggeres triumque murorum ambitum & magnitudinem siue mensuram & munitionem ciuitatis & sani templique dispositionem. ad hæc aræ spacium mensuramque diligentissime dicam festorum quoque dierum mores aliquos septemque lustrationes & munera sacerdotum. Itemque pontificis uestes: sanctaque templi cuiusmodi fuerint sine aliqua dissimulatione uel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in suos gentiles crudelitatem. Romanorumque in alienigenas humanitatem: quotiesque Titus ciuitatem simul ac templum seruare cupiens ad concordie fœdera dissidentes prouocauit. Discordiam uero populi & uulnera & calamitates quamque multa mala nunc bellum nunc seditionibus nunc fame perpeffi postea capti sunt. Nec uero aut perfugarum clades aut captiuorum supplicia prætermittam uel quemadmodum templum inuito Cæsare conflagrauerit: quamque multa sacræ opes flamma raptæ sint ac totius quæ reliqua erat ciuitatis excidium & quæ præcesserant portenta atque prodigia uel tyrannorum captiuitatem: uel qui seruitio abducti sunt multitudinem: aut cui quisque fortunæ sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt uicorumque munimina funditus emerunt. Titus uero peragato territorio cuncta restituit eiusdemque reuersionem in Italiam ac triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa perscripsime quæ uituperationes rerum scientibus: & qui bello interfuerunt sustineam: uerum amantibus prout uerius potui cuncta explicari. Narrandi autem initium faciam hoc ordine quo capitula sunt digesta.

RVFFINI AQVILIENSIS TRADVCTIO IN IOSEPHVM HISTORIOGRAPHVM
CLARISSIMVM DE BELLO IYDAICO LIBER PRIMVS.

Qualiter Antiochus qui cum Ptolomæo sexto in Syria bellū gerebat superavit ciuitatem munitissimam: templa spoliata occidit oēs ex optimatibus: deinde superato Bachide pposito præsidiis antiochi per Mathathiam: & occiso: exactisq; ducibus Antiochi ex finibus iudeæ & mortuo Antiocho filius Odii Antiochus nocte congregatis militibus iudeam iterū innadit & superato Iuda primq; nato ex filiis Mathathia & interfectis multis ex Iudæis Hierosolymam est profectus: & ibi relictis præsidiis: in Syriam reliquos milites ad hyemandum tradidit. CAP. I.

Vm potentes Iudæorum inter se diffiderent: eo tempore quo de tota Syria cum Ptolomæo sexto Antiochus qui Epiphanes dictus est am-
biebat. Erat autem illis contentio de potestate q; honoratus quisq; gra-
uiter ferret similibus subingari Onias quidem de pōtificibus postquā
præualuit Tobia: filios expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Antio-
chum confugerunt petentes: ut semet, cum ducibus in Iudæam irrum-
peret. Idq; rei persuasum est iam pridem sic animato. Quare cum ma-
gnis militum copiis egressus: & ciuitatem fortiter expugnatam capit:
& maximam eorum multitudinem: quibus Ptolomæus carior erat in-
terfecit. Datq; passim militibus prædandi licentia: ipse & templum
spoliavit: & quotidianæ religionis assiduitatem per annos tres sexq;
menses inhiuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolomæum acce-

ptoq; ab eo in Heliopolitana regione solo ibi oppidum condidit Hierosolymis simile: templumq;
ædificauit: de quibus iterum oportune referemus. Verūtamen Antiocho neq; præter spem uicta ciui-
tas: neq; populatio: neq; tantæ cædes satis fuere sed intemperantia uitiorum: eorumq; memoria quæ
in obsidione pertulerat Iudæos cogere cepit: ut abrogato more patrio: nec infantes suos circumci-
derent: porcosq; super aram immolarent: quibus omnes quidem aduersabantur: optimus uero quis-
que propterea trucidabatur. Et Bachides præsiis ab Antiocho præpositus ad naturalem crudelita-
tem suam præceptis impiis obsecundans omnimodam iniquitatem excessit: cum & singillatim ui-
ros honorabiles uerberaret: & communiter quotidie speciem captæ urbis exhiberet: donec eos atro-
citate incommodorum qui ea patiebantur ad uindictæ audaciam irritauit. Deniq; Mathathias Asa-
monei filius unus ex sacerdotibus ex uico cui nomen est Moneir cum manu domestica. Nam quin-
que filios hebebat: sic his armatis Bachidem occidit: & statim quidem præsidiorum multitudinem
ueritas in montes refugit. Multis uero ex populo sibi sociatis recepta fiducia descendit. Cōmissosq;
pilio superatos duces Antiochi ex iudeæ finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus su-
isq; uolentibus: ut ab alienigenis eos liberasset imperans moritur relicto Iudæ principatu: qui filio-
rum natu maximus erat. Ille autem nec enim cessaturum existimabat Antiochum: & indigenarū
conflabat exercitum: cum Romanis primus amicitiam pepigit: Antiochum Epiphane: iterū
fines suos ingredientem uehementissima percussit plaga repressit. Adhuc autem seuerente auctoritas
in præsidia ciuitatis impetum fecit: necdum enim cæsa fuerant habitores cōsistū: milites de superio-
ri ciuitate quæ pars sacra dicitur ad inferiorem compellit. Fano autem potius & locum purgavit
omnem muroq; cinxit: & uasa noua diuinis rebus curandis fabricata in templum intulit: ueluti pri-
oribus profanatis: aramq; aliam ædificauit: & religionibus dedit initium. Sacro autem ritu uix ciuitas
reddito moritur quidem Antiochus. Regni autem eius in Iudæos filius Odii Antiochus hæres exi-
git. Quare congregatis peditum militibus quinquaginta: equitum autē prope ad quinque milia octo-
ginta uero elephantes montana iudeæ per partes aggreditur. Et Betheron quidem municipium ca-
pit. In loco uero cui Bergazzariæ nomen est: qua transitus erat angustior Iuda cum suis copiis occur-
rit. Et priusquam congredierentur agmina: Eleazarus frater eius prospecto præter alios excelso ele-
phante turriq; maxima: & munimentis aureis ornato illic Antiochum esse ratus a suis procul excu-
rit: ruptaq; hostili acie ad Elephantem usq; peruenit. Sed illum quidem quem regem esse opinaba-
tur: contingere quod multum superemineret minime potuit. Beluam uero in aluo percussam super
se deposuit & obrutus interiit: nulla re alia gesta nisi q; magnum opus conatus aggredi post uitam
gloriam habuit. Qui tamen regebat elephantum priuatus erat. Et si casu fuisset Antiochus nihil plus
Eleazaro præstitisset audaciaq; ut sola spe præclari facinoris mortem uideretur optasse. Hoc autem
fratri eius totius prælii præsagium fuit. Nam fortiter quidem Iudæi diuq; decertauerunt: sed a regis
secunda fortuna uis: numeroq; præstantibus superati sunt: multisq; interfectis Iuda cum cæteris in
Gnosmiticam toparchiam refugit. Antiochus autem ad Hierosolymam profectus: ibique dies pau-
cos commoratus utensilium penuria inde dirigitur: relicto quidem ibi præsidio quod satis esse arbi-
trabatur: cætera uero multitudine ad hiemandum ducta in Syriam.

Post discessum antiochi: iudas cum duobus eius congregatur & tandē supat & morit. CAP. II.
 Iffessu autem regis iuda non quiescebat: sed accensione multoꝝ suæ gentis animatus.
 aggregatis etiam quos ex prælio receperat apud uicum Adasa cum Antiochi ducibus
 congregatur: factisq; fortibus in prælio cognitis multis hostibus interfectis occubuit.
 Et in diebus paucis frater eius ioānes occiditur: insidiis eorum captus qui cum Antio-
 cho feriebant.

Ionatha frater iudæ reconciliatur antiocho: sed insidiis antiochi capitur: & iratus antiochus quia
 Symone fratre ionathæ fuisset superatus ionathā interfecit. CAP. III.

Vm aut successisset ei frater eius ionatha & in aliis quæ ad indigenas pertinerent cauti-
 us sese aggeret: suamq; potentiā Romanorū amicitia corroboraret: Antiochi quidem fi-
 lio reconciliatur. Non tamen hoc ei quicquam profuit ad depellendū periculū. Nan-
 que Tryphon tyrannus antiochi quidem filii tutor: sed insidiis eum captans: & præter
 hæc amicis nudare cupiens ionathā eum ad antiochum paucis comitatus Ptolomaida
 nenisset dolo comprehendit. Eoq; uincto contra iudæam mouit exercitum. Vnde repulsus a Symōe
 ionathæ fratre quodq; ab eo superatus esset iratus eundem ionathā interfecit.

Symon frater ionathæ iterum gerit bellum cū antiocho quo superato ob hoc pōtifex creatur: sed
 insidiis Ptolomæi generi sui captus moritur: capta coniuge cū duobus filiis Symonis hyrcanus ter-
 tius filius honorem patris defensurus diu cum Ptolomæo bellum gessit & ob misericordiam matris
 & fratrum tantum distulit ut annus seruius ueniret: quo licebat dimitti bellum. CAP. IIII.

Ymon aut fortiter regendis rebus insensit Zachæ & iopā & iamnā capit. Euertit autem
 & Acharā subactis pñdiis: aduersus Tryphonem antiocho auxilium p̄buit. quem doris
 ante militiam quā in Melos habuit obsidebat. Sed regis auiditatem satiare nō potuit
 quāquam nec Tryphonis suam quoq; operam adhibuisset. Non multo. n. post Antio-
 chus Cendebeū ex ducibus suis ad uastandā iudæam: opprimendūq; seruitio Symonē
 cum exercitu misit. Ille aut quāquam senior erat bellū tamen iuueniliter administrat. & filios qdem
 suos cum ualidissimis p̄misit: parte uero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisq; per
 multa loca insidiis etiam mōtana depositis in oibus superat. Clarissimāq; potius uictoria pontifex
 declaratur: &. clxx. post annos iudæos liberata dominatione Macedonū: & hic moritur in conuiuio
 captus insidiis Ptolomæi generi sui: qui eius coniuge duobusq; filiis in custodia conclusis certos mī
 sit qui ioannē tertium cui ē Hyrcanus nomen fuit interficerent. Cognito aut impetu qui parabatur
 adolescens ad ciuitatem p̄perabat: multosq; populo fretus & pp memoriā paternā uirtutis & iniqui-
 tas Ptolomæi cunctis eēt inuisa. Voluit aut Ptolomæus ēt alia porta ingredi ciuitatē: sed a populo
 relictus est: qui maturius Hyrcanū susceperunt. Et is quidem statim recessit in quoddā ultra hiericū
 ta castellum quod Dagon uocat. Hyrcanus aut paternum honore pōntificis assecutus: postquā deo
 sacrificia reddidit uelociter: Ptolomæū petit & matri simul & fratribus adiumento futurus: castellū
 q; aggressus: aliis qdem rebus superior erat: iusto aut dolori cædebat. Ptolomæus. n. quotiens p̄me-
 retur matrē eius fratresq; in murū productos palam ut possent conspici flagellabat eosdemq; p̄cipi-
 taturum: nisi quā primum recederet minabatur. Vnde hyrcanum qdem plus timor ac misericordia
 quam iracūdia cōmouebat. Mater uero eius nihil plagis aut intentata nece p̄terita manus præten-
 dens filium p̄cabatur ne uel suis fractus iniuriis parceret impio. Sed qdem ipsa sibi mortem a Pto-
 lomæo p̄positam immortalitate duceret meliorem: dūmodo ille p̄enas eoꝝ q; in domum suam contra
 fas admisisset expendere. Ioānes aut nunc obstinationē matris cogitans ac p̄ces eius audiens ad i-
 guendū impellebat: modo uerberari eā lacerariq; conspiciens effeminabat: totusq; plenus doloris
 erat. Ob hoc at diu tracta obsidiōe seruius ānus aduenit. Quē septimo quoq; orbe apud iudæos cef-
 sare moris est: exēplo septimorū dierū. Et in hoc Ptolomæus obsidiōis regem nactus fratribus ioan-
 nis: una cū matre occisis ad Zenonē confugitq; Cotila cognominatus est Philadelphie tyrannum.

Antiochus iterum iratus pp ea quæ passus est a Symone irruit in iudæam contra ioannem dictū
 Hyrcanum quē trecentis talentis placauit. CAP. V.

Antiochus aut ob ea q; per Symonē passus fuerat iratus in iudæam ducit exercitum: ibiq;
 affidens Hierosolymis Hyrcanū obsidebat. Ille aut patefacto sepulchro. Dauid q; regum
 ditissimus fuerat ablatiq; inde pecuniis plus quā tribus milibus talentorū & antiocho
 persuasit: datis ei trecentis talentis ab obsidione recedere primusq; iudæorum priuatis
 opibus alere petegit: na cœpit auxilia.

Ioannes dictus Hyrcanus inuento tempore uindictæ quia antiochus bellum gerebat contra Me-
 dos: perrexit contra ciuitates Antiochi & multas occupauit. CAP. VI.

Vrsusq; tamen quando antiochus contra Medos bello suscepto tēpus ei uindictæ præ-
 buit: confestim cōtra ciuitates perrexit: uacuas propugnatoribus esse ratus quod uerū
 erat. Medabam quidem & Samagā cum proximis necnon & Sicimā & Argarizi ipse
 cœpit: & sup his Cutheorū genus adiacentia sano loca incolētū: exemplo eius quod ē

Hierosolymis aedificatō. Caput autem Idumeæ non paucis alias ciuitates: & præterea Adoreon & Maresam. Samariam uero usq; progressus ubi nunc est Sebaste ciuitas ab Herode Rege condita ex omni ea parte concludit: filiosq; suos Aristobulū & Antigonom obsidioni p̄fecit. Quibus nihil renitentibus ad hoc famis qui erant intra ciuitatem uenerunt: ut etiam insuetam carnem cogetent attingere. Igitur Antiochus adiutorē sibi aduocauit Spondium sibi cognominatū. Qui cū ei prompta uoluntate paruisset ab Aristobulo & Antigono supatur. Et ille qdem ad Scitopolim usq; p̄sequētibus cōmemoratis fratribus effugit hi uero ad Samariam reuerſi & multitudinē tantam intra muꝝ compellunt: & expugnata ciuitate ipsam quidem diruunt. Habitatores uero eius captos abducunt. Prospecte autē ita cædentibus rebus alacritatem refrigescere non sinebant: sed cum exercitu Scitopolim usq; progressi: & ipsam persuaserunt: & agros intra Carmelum omnes intra se partiti sunt.

Gentiles ob inuidiam in Ioānē coeperant agere seditionē qui tandē deuicti sunt: & ipse rebus administratis per triginta tres annos moritur relinquens filios post se hic princeps pontifex & propheta fuit: prædixit filios duos maiores non regnatos.

CAP. VII.

Ecundarum autem rerum Ioannis & filiorum eius inuidia seditionem gentilium concitauit: multiq; aduersus eos collecti non quiescebant: donec aperto bello deuicti sunt. Reliquum uero tempus Ioannes cum fortunatissime uiueret: & optime rebus per annos triginta & tres administratis: quinq; relictis filiis moritur. Vir plane beatissimus: & qui nullam dedisset occasionem: cur eius causā de fortuna quispiam quæreret. Deniq; tria uel maxime præcipua solus habebat. Nam & gentis princeps & p̄t̄fex erat: & præterea propheta cum quo deus ita loquebatur: ut futurorum nihil penitus ignoraret. Quinetiam de duobus maioribus filiis suis q̄ rerum domini permansuri non essent: antea uidit atq; prædixit. Quorum uitæ qui fuerit exitus narrare non indignum uidetur: quantumcunq; a paterna felicitate diuerſerint.

Aristobulus succedit in regnū patri: contendit cum matre quia eam dominam regē reliquerat Ioannes: ipsam fame necauit: deceptus uerbis matris sue fratrem Antigonom interficere fecit: hoc audito tanto more confectus ut tandem moreretur.

CAP. VIII.

Atre namque mortuo natu maior Aristobulus translato in regnum principatu diadema sibi primū imposuit quadringentis & lxxx. annis ac tribus mensibus postq; populus in eam terram deuenit: seruitio quod apud Babylonios sustinuit liberatus. Fratrē uero a se secundū Antigonom nanq; illum diligere uidebatur in honore pari producebat: alios uero uinctos custodiæ tradidit. Matremq; itidem colligauit. ausam aliquid de potestate contendere. Nāq; hanc regē dominam Ioannes reliquerat. Ea q; crudelitas processit ut uinctam fame necaret. Horę autē facinorę poenas antigonus nihil crudelius aristobulo fratri morte persoluit: quem plurimum amabat: quenq; regni participem habebat. Nam & hunc interemit adductus criminationibus p̄ malinolos regni compositis. Itaq; primo qdem Aristobulus dictis fidem non habebat: quin ut fratrem pderet pleraq; fingi liuore arbitraretur. Sed cum antigonus ex militia clarus rediisset: festiuis diebus quos tabernaculis positis deo celebrare mos patrius exigebat: euenit eodem tpe: ut aduersa ualitudo aristobulum corripere. Antigonus uero circa festoꝝ solennium finem armatis comitatus ad eū adorandum q̄ maxime potuit: plusq; in honorem fratris ascendebat ornatus. Tūq; delatores nequissimi regem adētes: & armatoꝝ pompam & antigoni arrogantiam priuata fortuna maiore esse criminabant. quodq; maxima multitudine stipatus ut illum interficeret eo uenisset. Nec enim perpeti honorem solum & regnū habere: cū ipsum liceat regnum obtinere. His paulatim: quis inuitus: tamen credit aristobulus. Ac ne uel suspicari quicq; uideretur prospiciens & ut incerta præcaueret: suosq; satellites in quendam subterraneum & tenebrosū locum trāire iubet. Ipse autem iacebat in castello Bari ante: post aut antonia cognominato ut & inermi quidem pacerent: occiderent aut antigonū præcepit: si cum armis audirēt. Nec non & ipsi antigono qui p̄ciperent misit: ut inermis ueniret. Ad hæc regina satis callidum cum insidiatoribus consilium capit. Nanq; his q̄ ad eum missi fuerant p̄suadeant mandata quidem regia taceant dicant uero Antigono quod frater audisset: arma sibi: q̄ pulcherrima in Galilæa ornatumq; bellicosum fabricasse: quæ ne singillatim inspiceret morbū impedimento fuisse: nunc aut p̄sertim cum alio discessurus sit: libenter eum uideret armatum. His aut antigonus (ne quid enim mali suspicaret fratris suadebat affectus) cum armis uelut ostensurus se ueniens properabat. Sed ubi ad obscurum transitum qui Stratonis turris uocabatur accessit a satellitibus interemptus est: ceterumq; documentum præbuit. Omnem beniuolentiam iusq; naturæ criminacionibus cedere: nullamq; optimarum regē affectionem tantum ualere: ut inuidiæ p̄petuo possit obsistere. In hoc aut etiam Iudam quis non recte miretur? Effæus erat genere qui nunq; diuinado peccauit neq; mentitus est. Is Antigono transeunte p̄ templum mox ut eum uidit ad notos qui aderant exclamauit. Non paucos aut discipulos papas siue consultatores habebat. Nūc mihi pulchrum ex mori quando ante me ueritas interitum earumq; prædictionum aliquod mendacium depræhensum est. Viuit enim iste antigonus qui hodie debuisset occidi. Locus autem neci eius apud Stratonis turrim fato fuerat distributus: & ille qdem sexcentoꝝ ab hinc stadiorum intervallo distat. Horæ uero diei sunt quatuor: sed natiuitatem tempus effugit. Hæc locutus senior mesto uultu & men-

AA iii

te sollicita secū multa repaſcitur. Et paulo poſt interfectus Antigonis nūciabatur in loco ſubterra-
neo: qui eodem noſe quo maritima Cæſarea Stratonis turris appellabatur: & hoc fuit quod uatē ſe-
fellit. At uero ariſtobulo conſectim ſcleris pœnitudine morbus ingraueſcit ſemper facinoris cogi-
tatione ſollicitus: p̄turbato aīo tabeſcebat. Donec meroris acerbitate uisceribus laceratis ſubito ſan-
guinem uomeret. Hunc ergo unus e ſeruulis eius miniſterio deſtinatus ſoras efferens prouidētia dī
uinitatis errauit: & ubi antigonis erat: occiſus ſup̄ extantes adhuc cædis maculas cruorem iſterfecto-
ris effudit mire. Vlulatu aut̄ continuo ſublato qui puer̄e tanquam de induſtria ſanguinē libaſſe com-
ſpexerant: clamor regis ad aures puenit: cauſamq; requirebat: & cum eam prodere nullus auderet ad
reſciendum magis ardebat. ad extremum autem minitanti uiuq; adhibenti uerum quod erat indi-
cauerunt. atq; ille cū lachrymis oppleſſet oculos quantūq; poterat ingemuiffet hæc dixit. Sperandū
certe non erat ut maximū dei lumen ſacta mea neſaria laterent. Nam cito me ultrix cognatæ cædis
iuſtitia perſequit. Quotenus o corpus improbum ſratri matriq; damnatam animā detnebis? Quā-
diu paulatim illis libabo ſanguinem meum. Simul torū accipiant neq; iam meorū uiscerum inferius
fortunam derideant. His dictis illico moritur cum non plus anno regnaſſet.

Alexander ſrater ariſtobuli rex conſtituit: occidit ſraterem pugnat cum p̄tolomæo: occupat bona
Theodori a quo omnia recuperant: & fere decem milia Iudæorū interficiuntur: multas ciuitates oc-
cupat: congregitur cū Obedio rege Arabū a quo ſup̄ato exercitu uix ſolus euasiſit Hieroſolymam pe-
tur nitit̄ redire in gratiam cum ſubditis quos nullo modo ſedare potuit. CAP. IX.

Xor uero ſraterem eius uinculis diſſolutis regem conſtituit alexandrum qui ætate maior
erat & modeſtia præſtare uidebatur. Sed ille poteſtatem adeptus ſraterem quidem alterū
regna appetentem occidit: atq; uita contentū ablatis rebus ſecū habebat. Præliū
etiam cum Ptolomæo cognomēto Lathiiro commiſit qui oppidū achobin coeperat: &
multos q̄dem peremit hoſtium: ſed uictoria in Ptolomæi parte propenſior fuit. Poſtea uero quam
ipſe pulſus a matre Cleopatra diſceſſit in Aegyptū: & Gadara obſidione capit alexander: & caſtellum
Amathūtis omniū maximū: quæ trans Iordanem ſita erat: ubi preciōſiſſima quæq; bonorū Theodo-
ri filii Zenonis habebant. Repente autem Theodorus aggreſſus & propria recepit: & ſarcinas regis
auferret: Iudæorūq; ſere decem milia interfecit. Veꝛ hoc uulnere ſuperior ſit alexander. Conuerſus
nanq; ad maritimas regiones Raſaim capit & Gazam itemq; anthedonem: quæ poſt a rege Hérode
agrippias nominata eſt. his aut̄ ſeruitio domitus cōcitāt in eum ſeſto die populus Iudæorū. Nā plæ-
rūq; epulæ ſeditiones accendūt. Nec uidebat inſidias poſſe comprimere: niſi pregrinos haberet au-
xilio piſidas & Cilicas. Syros mercenarios reſpuebat p̄p̄ ingentē cum Iudæorū gente diſcordiam.
Cæſis autē ſup̄a quā octo milibus ex turba rebellium arabiz manus poſito attulit. Ibiq; Sadamitis
ſubiugum miſſis: tributog; his impoſito ad amathunta regreſſus eſt. Cūq; Theodorū metus ſecūdis
eius ſucceſſibus p̄tuliffet: caſtellum ſine præſidio repente funditus eruit. Mox autem congreſſus cū
Obedio rege arabū qui locum fraudi oportunitatem in galenſi regione præuenerat captus inſidiis to-
tum amiſit exercitū in ualle altiffima cōpulſum atq; obrutū multitudine camelorū. Ipſe uero elapſus
in Hieroſolymam olim ſibi gentē inſenſam ad nouarū rerum motus magnitudine cladis accendit.
Fit aut̄ etiam tunc ſuperior crebriſq; p̄ſidiis non minus. l. milibus Iudæorū per ſex annos interfecit.
Nequaquā tamen uictoriis lætabat: quoniam regni ſui uires consumeret. Vnde armis omiſſis ſermo-
ne placido cum ſubiectis redire in gratiam conabat̄. Illi aut̄ inconstantiam eius morūq; uarietatem
tantomagis oderant: ut percontanti cauſam quoniam pacto eos ſedare poſſet: dicerent ſi moreret̄.
Nam uix etiam mortuo daturus ueniam qui multa ſclera feciſſet.

Iudæi petunt auxilium Demetrii qui ſuperat prælio alexandrum: ſed timore p̄terterritus quia ſex
milia ex Iudæis ſe contulerant ad alexandrum diſceſſit Meſſalim ciuitatem deuatiſit: mulieres earūq;
filios coram matribus necabat: qua impietates p̄territi octo milia Iudæorū profugiunt eadem nocte
in Iudæam. CAP. X.

Imul autem Demetrii auxilium cui cognomentum Acero fuit acceſſunt. Qui cum bis
maior ſpe facile paruiffet: ueniſſetq; cum exercitu: miſcent̄ cum auxiliis Iudæi circa Sici-
mam. Vtroſq; tunc alexander mille q̄dem equitibus: ſex autem peditum mercenariorū
milibus excepit: cum haberet ex Iudæis quoque prope ad decem milia bene ſibi cupien-
tium: aduerſæ aut̄ partis eſſent equitum tria milia: peditūq; milia. xl Et priuſquam ueniretur ad ma-
nus intercedentibus nuntiis & præconibus regis tranſſugia tentabant. Demetrius quidem Alexan-
dri mercēarios: Alexander autem Iudæos: & Demetrium dum ſequerētur obtemperaturos ſibi ſpe-
rantes. Sed cum neque Iudæi ſacramenta neque fidem Græci contemnerent armis iam comminus
decertabant. Superatq; prælio demetrius: quamuis alexandri mercenarii uirtutem ſuā multis & ani-
mi & manus operibus demonſtraſſent. Finis aut̄ pugnæ præter ſpem cædit utriq;. Nam neq; uincē-
tem Demetrium qui eius auxilium petierant expectare uoluerant: & immutatæ fortunæ miſericor-
dia ſex Iudæorū milia ſe ad Alexandrum qui in montes effugerat contulerunt. Huius inclinationis
momentum Demetrius ſerre non potuit: ſed alexandrum iam quidem collectis uiribus bello idor-
neum eſſe ratus: omnem uero gentem ad eum cōmeare mox inde digreſſus eſt. Non tamen reliqua

multitudo abscissa auxiliorum simultates deposuit: bello aut affiduo tādū cum Alexandro decet-
tabandonēc plerisq; interfectis cæteras in Mesolim ciuitatem coegit: atq; nastata ī Hierusalem capti-
uos abduxit. Verum imoderata eius fecit iracundia: ut crudelitas eius ad impietatem usq; procede-
ret. Oñingentos enim captiuos in media ciuitate cruci suffixos: mulieres earumq; filios in conspe-
ctu matrum necauit: atq; hoc potās: & cum suis concubinis recubans prospectabat. Tantis autē po-
pulum terror inuasit: ut etiam diuersæ partis studiosi proxima nocte octo milia hominum extra to-
tam iudæam profugerint. Quorum exulū mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tādē
ægregeq; regni otium quæssisset ab armis requieuit.

Bellum gerit Antiochus frater Demetrii cū Alexandro qui licet oppida multa diremisset & mul-
tos occidisset: non potuit tamen Antiochum arceres: sed p regem arabum tandē deuictus est Alexan-
der in iudæam reuertitur qui moriens uxori reliquit principatum: hæc declarat filium Hyrcanum
pontificem Aristobulum uero regem. hic fraude multos sibi deuinciens matre morbo laborante ca-
stella multa occupat: mater uero miserata Hyrcanū coniugem & filios Aristoboli carcere conclusit: ī
terrim moritur Alexander: reconciliantur Hyrcanus & Aristobolus.

CAP. XI.

Vrsus autem sit ei turbatum initium Antiochus: qui etiam Dionysius dictus Demetrii
quidem frater: sed eorū nouissimus qui Seleucum generis auctorem habebant. Hunc
enim timens Arabas paratum bellum pulsare: totum quidem super Antipatrida mon-
tibus proximum: & iter iopes littora spaciū: fossa & altissima ualle diremit. Ante fos-
sam uero murum ædificauit excelsū: turreseq; ligneas: ut faciles aditus obstrueret fabri-
cauit nec tamen antiochum arcere ualuit. Exustis enim turribus fossisq; repletis cum suis copiis trās-
gressus est. Vindictaq; post habita qua deberet in eum a quo prohibitus erat ulcisci: protinus contē-
dit in arabas. Horum autem rex in locis suæ nationis cōmodioribus agens ad pugnam: deinde iop-
pem cum equitatu reuersus habebat autem numerum decem milium ex hinc imparatos: ex impro-
uiso antiochi milites inuadit. Forti autem prælio depugnato quādin quidem superaret antiochus
durabat eius exercitus: quāuis eum passim arabes trucidarent. Vbi uero procubuit succurrēdo enim
uictus semper in periculis erat. omnes terga uertunt: maximaq; pars eorum: tum in su-
ga consumitur. Reliquos autem in uicū anna delapsos alimentorū: penuria perire contigit præ-
ter paucos. Hinc Damasceni Ptolomæo Mēne filio infensi arechea sibi sociant: Syriæ Coeles regem
constituunt. Qui bello illato inde postquam pugnaui alexandri pactione discessit. Alexander autē
Pella capta Geras petiuit: rursus opum Theodori cupidus triplici ambitu circumdatis defensoribus
locum pugnando cœpit. nec non & Gaulenem & Seleuciam quæ antiochi Pheranex dicitur sub iu-
gum mittit. Ad hæc aut Capto Gamala castello ualidissimo eiusq; rectore Demetrio multis crimini-
bus inuoluto in iudæam regreditur: expleto in militia triennio. Latusq; a gentilibus ob res prospe-
re gestas excipitur. Belli autem requiem secutum est morbi principium. Et quoniam quartanis fe-
brim circuitioibus fatigabatur: depulsum īri ualitudinem credens si rursus animum negociis oc-
cupasset in tempestiuis militiæ laboribus sese dedit: & ultra uirum efficaciam corpus impellens iter
īprios tumultus trigesimo & septimo post regni anno moritur: idq; alexander coniugi suæ reliquit:
iudæos eius uel maxime dicto obediētes fore non dubitans: quod longe ab eius crudelitate discre-
pans & iniquitati resistens beniuolentiam sibi populi comparasset. Nec spes eum fefellit. Nanque
opinionē pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe morem gentis probe norat patriū: &
qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur: Hyrcanum alexandra mater regem constituit: cū
autem duos filios alexandro generatos haberet natū quidem maximum Hyrcanū & propter æta-
tem declarat pontificem: & quod præterea segnior esset quam ut potestate regia molestus cuiquam
uideretur regem cōstituit. Minorem autē aristobulum priuatum uiuere maluit: q̄ feruentioris es-
set ingenii. Iungit autem se eiusdem mulieris ditioni quoddam iudæorum collegium: Pharisei qui
præter alios pietatem colere putarentur: & peritas leges exponere. ob eam causam proprius eos aspi-
ciebat. Alexandra diuinæ religioni superstitiose deseruiens. Illi autem paulatim scēminæ simplicita-
te decepti: omnes pro sua libidine sum mouendo: deponendo: itemq; uinciendo ac soluendo quos
uellent iam procuratores habebantur: Propterea ut ipsi quidem regiis commodis fruerentur expensas
uero ac difficultates alexandra perferret. Sed eadem mire callebat res administrare maiores: itaque
angendis copiis semper intenta duplicem conflauit exercitum neq; pauca peregrinorum parauit au-
xilia quibus non modo statū suæ gentis roborauit: sed etiam metum reddidit externæ potentæ.
Imperabat autem aliis uerum Phariseis ipsa ultro parebat. Deniq; diogenem quendam insignem
uirum qui alexandro fuerat amicissimus interficiunt eius factum consilio criminati: ut oñingenti
quos supra memorauī regis iussu tollerentur in crucem. Nihilominus autem alexandræ suadebant
ut & alios quibus auctoribus alexander in eos fuisset excitatus occideret: Canque his nimia supersti-
tione nihil abnuendum putaret: quos sibi libuisset ea spē trucidabant: donec optimatum quisque ad
aristobolum confugerit: quorum periculum agebatur. Atque ille matri persuasit: ut his propter di-
gnitatem parceret: ciuitate autem pellebat quos nocentes existimaret. Illi quidem data sibi copia p

AA iiii

agros dispersi sunt. Alexandra vero in damasco cōmisso exercitu quoniam Ptolomæus sine intermissione ciuitatem p̄mebat illam quidem nulla re memorabili gesta suscepit. Regem autem armeniorum Tygranem qui admoto Ptolomaidi milite cleopatram circūsedebat passionibus domiq; sollicitabat. Sed illum domesticarum barbarum metus ingressio in armeniam Lucullo iādudum inde traxerat. Inter hæc. Alexandra morbo laborante minor eius filius Aristobulus cum seruis suis quos multos habebat omnesq; pro ætatis seruire fidissimos uniuersa castella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit conductis auxiliis regem se declarauit. Ob hoc miserata querelas Hyrcani mater coniugem aristobuli cum filiis includit apud castellum quod a septētrione sano adiacens Baris antea uocabatur ut diximus postea uero Antonia cognominata est impetrante Antonio quemadmodum Augusti & Agrippæ nomine Sebastæ: & agrippæ aliarum ciuitates appellatæ sunt. Ante tamē alexandra monitumquam in aristobulum fratris eius Hyrcani contumelias uindicaret: quem deiici regno curauerat quod ipsa nouem annos administrauit: & hæres quidem oīum sit Hyrcanus cui regnum etiam uiua cōmiserat. Verum aristobulus uiribus atq; auctoritate p̄stabat. Habito aut̄ inter eos circa Hiericū ita de rerum summa cōflictus: pleriq; Hyrcano relicto transeunt ad aristobulum. Hyrcanus autem cū reliquis fugiens peruenit castellum antonia: ibiq; salutis obsides nactus: erat aut̄ cōiunx aristobuli cum filiis: priusquam graue quid fieret ea lege in concordiam rediit: ut regnum quidem aristobulus haberet. Hyrcanus uero excederet quasi frater regis aliis honoribus contentus. Hoc modō in sano reconciliati cum in conspectu circūstantis populi benignissime alter alterū ualere iussissent. Dominos permutant: & aristobulus qdem recedit in regiam: Hyrcanus aut̄ in aristobuli domo. Metus uero & alios eius inimicos præter spem dominationis occupat: & maxime Antipatrum iamdudum aristobulo inuisum. Erat autem genere Idumæus & nobilitate ac diuitiis aliarumque rerum copia gentis suæ princeps.

Antipater horrat Hyrcanum ut impium repetat ad regē arabiarum accedunt pro auxiliis & in aristobulum uadūt & superant mortuusq; esset nisi dux romanorū soluisset obsidionē. CAP. XII.

Sigitur & Hyrcanum ut ad aretham regē arabiarum confugeret eiusq; auxilio regnum repeteret hortabatur: & ipse arethæ ut Hyrcanum susceperet atq; in regnum deduceret suadebat: multa detrahens aristobuli moribus multisq; Hyrcanum laudibus prædicās. Simulq; admonebat quod eum decet regno clarissimo præsidem iniquitate oppressis manum porrigere. Hyrcanum aut̄ iniuriam pati qui principatu iure successionis sibi debito caruisset. Sic instructis & p̄paratis ambobus nocte cū Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoque cursu in oppidum quod Petra dicitur saluus euasit. quod regni sedes esset arabiarum. Ibi postquā Hyrcanum in manu regis arethæ tradidit multis dictis multisq; muneribus ut auxilium p̄beret quo in regnum deduceretur Efficit. Erant aut̄ peditum equitūq; milia. cl. quibus nequaquā restitit aristobulus. Sed primo impetu superatus in Hierusalem fugere cogitur atq; oīno captus esset: nisi dux Romanorum Scaurus aduersis horum temporibus imminens soluisset obsidionē. Namq; is ex armenia qdem in Syriā missus erat a Pōpeio magno qui cum Tygrane bellum gerebat. Sed ubi damascum uenit recens a Metello & Lolio captam reperit: his inde summois cognitoq; in Iudæa quid ageretur illuc uelut ad quæstū cucurrit. Deniq; mox ut fines ingressus est legati ad eum ueniunt a fratribus utroq; sibi ut potius adiumento esset oratibus. Sed trecentis talentis quæ aristobulus ei miserat iustitia posthabita est. Tot. n. acceptis Scaurus ad Hyrcanū & arabas legatos dirigit. Romanorū eis & Pompeii nomen intentas: nisi obsidione desisterent. Itaq; & arethas ex iudæa in Philadelphiam recedit metu perculsus & Scaurus damascum rediit.

Aristobulus prosequitur & refarcitis copiis congressus cum Hyrcano occidit supra sex milia eorū antipater & Hyrcanus ad Pompeium qui tunc erat in damasco accedunt ut restituat hyrcanum: Pōpeius cum exercitu ad fines iudæe peruenit. Aristobulus alexandrium confugit: Pompeium alloquitur pacato Pompeio pollicitationibus: audita morte Mithridatis perrexerit hierosolymā: decepit Pōpeium. eo q̄ ex promissis nihil est factum: iratus Pompeius aristobulum in custodiam collocat & ad ciuitatem tentat accedere ut euerat. CAP. XIII.

Aristobulus aut̄ quod captus non esset: satis sibi esse non credidit: sed oībus quas haberet copiis congregatis p̄sequebatur hostes: & circa locū quem Pāpirioma uocant prælio cōmisso supra sex eorū milia cædit in quibus erat phallion frater antipatris hyrcanus uero & antipater arabum priuati auxilio spem in aduersarios contulerunt. Et cum Pōpeius Syriam transgressus damascum peruenisset ad ipsum confugiunt. Multisq; muneribus ei datis illa tantum quibus apud arethā usi fuerant allegātes magnopere p̄dicabantur ut aristoboli uolentiā odio dignam putaret: regnoq; hyrcanū restitueret: cui tā ætate quam moribus deberetur: sed nec aristobulus sibi defuit corruptiōe Scauri fretus. Venerat aut̄ quantum poterat ornatus cultu regio: deinde offensus obsequiis: neq; ferendū existimans abiectius quā regē deceret: utilitati deferuire a diospoli segregat. Ob hoc iratus Pōpeius et̄ hyrcano eiusq; focis hoc p̄cantibus post aristobolū petiit & Romano simul exercitu & Syriorū instructus auxiliis. Cum uero pellam & Scitopo

Ille præter gressus Coras uenisset unde Iudæorum fines incipiunt per mediterraneâ loca subeuntibus. Cognito Aristobulum in alexandrium confugisse. Id autem castellum est in monte præcelso positum satisq; liberaliter accuratum mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem de creuerat: quia pro imperio uocaretur periclitari potius quam parere. Sed populum uidebat perhorrescere: & amici monebant ut Romanam uim cogitaret quam sustinere non posset. Itaq; horum consiliis obediens descendit ad Pompeium quodq; iuste regnaret multis profecutis in castellum rediit. Et cum iterum descendisset prouocatus a fratre ac de suis iustitiis cum eo concertasset denuo regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem timoremq; medius: & ueniebat quidem uelut exoraturus Pompeium ut sibi cuncta permitteret. ad montem uero reuertebatur ne quid regie dignitati derogare uideretur. Quia tamen castellis eum Pompeio cedere placebat. Isq; præpositos monere litteris ut abisterent quibus præceperat ut non nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent: iussus quidem facit: sed in Hierosolymam cum indignatione discessit belloq; iam congreddi cum Pompeio cogitabat. Ille autem nec enim tempus aptum erat nec initiandum putauit statim consequitur: Multum quippe alacritati eius addiderat circa Hiericunta Mithridatis mors nuntiata. Vbi pinguißima Idumæa regio & palmae plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acutis robore stillantem lachrymam ex uulneribus colligunt. Cuiq; illic pernoctasset mane in Hierosolymam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobulus supplex occurrit: pecuniâ pollicitus quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret. Pompeium mitigat sauientem. Nec tamen quicquam eorum quæ promisit effectum est. Gabinium enim q ad suscipiendam pecuniam missus fuerat: nec in oppidum quidem Aristobuli socii receperunt. His commotus Pompeius aristobulum in custodiam collocat: ad ciuitatem uero profectus explorabat qua facilius esset accessus. Nam & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non uidebat. Vallemq; pro moribus horribilem sanumq; illic cernebat proximum: adeo tutissima munitione circumdatum: ut et si ciuitas caperetur: secundum esset hostibus profugium.

Hæsitante Pompeio quô urbem caperet orta est seditio inter eos qui in ciuitate erant deniq; uicta est pars aristobuli receptis Romanis initis consiliis cum Hyrcano quô aliam partem quæ in locum tutissimum confugerat caperet: tãdê sine consilio & auxilio Pompei nihil est factum. CAP. XIII.

Oc autem diu quid faceret hæsitante: seditio intra ciuitatem orta est. Aristobuli quidē sociis belligerari potius regemq; liberare dignum esse firmantibus: qui uero cū Hyrcano sentiret Pompeio portas aperire. Metus aut hos plures faciebat Romanorum constantiam respicientes. Deniq; uicta pars aristobuli concessit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso ut ad ultimum usq; resisteret instruebatur. Cum autem alii Romanos recepissent in ciuitatem his quæ domum regiam tradidissent: ad hæc obtinenda Pompeius unum ex ducibus sibi obedientibus Pisonem cum militibus intromittit. Hisq; præsidis in ciuitate dispositis: quia nemini eorum qui in templum confugerant pacem persuadere potuit. Omnia quæ circum erant expugnare parabat: Hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda: & ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse uero partes septentrionales fossamq; uallemq; replebat omni genere materiæ per milites comportato: cum per se opus esset difficillimum propter immensam altitudinem: & præterea Iudæi modis omnibus desuper obisterent. Mansissetq; opus imperfectum nisi Pompeius obseruatis diebus septimis quibus religio Iudæos ab omni opere manus abstinere compellit per eos aggerem cumulare præcepisset inhibitis a prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudæos etiam per sabbata pugnare licet.

Tentans Pompeius locum inuadere tertio mense uix turrim unam euerterat. CAP. XV.

Gitur iam ualle repleta: & impositis agere turribus admotisq; machinis cito portarum moliri tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellebant. Cum diu turres obsidentium magnitudine simul & pulchritudine præstantes uim repugnantium sustinerent. Verum tamen Romanis tunc plurimum defatigatis Pompeius Iudæorum tolerantiam & in aliis admiratus est: & præcipue q nihil de superstitionis suæ ritu inter media tela pereuntes derogari passi sunt: sed uelut in alta pace ciuitas ageret & quotidie sacrificia & uictimas omnemq; dei cultum diligentissime celebrarunt: nec uel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur: legitimis religionis suæ muneribus abstinerunt. Mense namque obsidionis tertio uix una turre deiecta sanum irruptum est.

Faustus Cornelius muros primus ascendit: multi occiduntur: multi ex muris se proiciunt: Pompeius cum suis comitibus ingreditur: in templum ingressus neminem nisi pontificem uidit præcepit q nihil aufereretur: postero die solennia celebrauit: Hyrcanumq; pontificem declarauit: Pompeius uero cum Scauro ducens Aristobulum Romam profectus est. CAP. XVI.

Rimus autem murum transcendere ausus est cum suis agminibus Syllæ filius Faustus Cornelius & post eum centuriones duo Furius & Fabius cum suis agminibus. Et circūsepro undiq; sano alios alio confugientes uel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plerumque sacerdotum quam q hostes strictis gladiis irruentes uidebant intrepidi tamē in pagē

dis rebus diuinis perseverabant & in ipso libandi templum adolendi ministerio macabantur salutis quoque preferentes religionis obsequium. Multos autem sui gentiles aduersae partis studiose trucidabant plurimi semetipsos in rupes praecipitabant. Nonnulli furibundi cunctis quae circa murum erant in desperatione & succensis pariter conflagrabant. Itaque Iudaeorum quidem milia. xii. occubuerunt Romanorum vero pauci sed plures sauciati sunt. Nihil autem gravius in illa clade Iudaeorum genti visum est: quam sanctum illud arcanum neque cuiquam prius visum alienis esse directum. Denique Pompeius una cum suis comitibus templum ingressus ubi neminem praeter pontificem adesse fas erat: quae intus erant candelabra cum lychnis & mensas & in quibus libare atque adolere moris erat uascula ex auro cuncta prospexit: congestamque pigmentorum molem sacraeque pecuniae prope ad duo milia talentorum. Nec tamen uel haec uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus sine instrumentis attigit. Sed postero die post excidium curare templum ne quid haberet sordidum adiutos iussit: & solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcano pontifice declarato. quod se & in aliis rebus alacriter obsidionis tempore praebuisset: promptamque ad bellum agrestium multitudinem ab Aristobulo reuocasset: per quae sicut imperatorem bonum decuit beniuolentia potius quam timore plebem sibi reconciliauit. Inter captiuos etiam comprehensus aristobuli socer idemque partuus tenebatur: & illos quidem qui maxime belli causa fuissent securi percussit Faustum uero & qui una fortiter fecerant praclaris praemiis donat: & in hierosolymis tributum indicit ablatas autem genti etiam quas in Syria coeperat ciuitates. Romanorum qui tunc erant militum ducibus parere iussit: propriisque tantum terminis circumclausit. Instaurat autem in gratiam cuiusdam ex libertis sui Demetrii Gadarensis etiam am Gadara quam Iudaei subuerterant. Mediterraneas praeterea ciuitates eorum de potestate liberauit quas praesenti non exciderant Hypsion & Scitopolim & Pellam & Samariam & Marissam itemque Azotum & Iamnia: Aretusam necnon & maritimas garam & Ioppem: & Doram & quae pridem Stratonis turris uocabatur. Post autem ab Herode clarissimis aedificiis transformata Caesarea nominata est easque omnes indigenis ciuibus redditas uiri provinciae Syriae non iunxit. Huius autem & Iudaeae ciuitorumque administratione ad aegyptos fines & flumen Euphratem cum duabus cohortibus Scauro permessa Romam ipse per Ciliciam properauit captiuum ducens aristobulum cum familia. Erant autem filiae duae totidemque filii quoque unus alexander ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum sororibus Romam uectus est.

Scaurus in arabiam proficiscitur: patitur multa ob asperitatem locorum: Alexander aristobuli filius interim iudaeam populatur timet Gabinium: propterea loca arabiae munit: Gabinus praemisso Marco antonio adiunctis aliis obuiam fit Alexandro: coactus alexander congregi cum Gabinio: uictus effugit: Gabinus restaurat loca: perterritus alexander legatos ad eum misit pollicens sibi omnia castella quae ipse Gabinus eruit funditus.

CAP. XVII.

Interea Scaurus in arabiam ingressus ad petram quidem regionum asperitate prohibebatur accedere: quae autem circum erant omnia uastabat multis & in hac malis afflictus. Nam exercitum fames comprimebat. Cui tamen Hyrcanus per antipatrum uictui suppeditabat necessaria. Quae uelut arethae familiare est Scaurus ad eum allegauit: ut bellum pacatione deponeret. Itaque persuasum est Arabibus. cccc. talentis decedere: atque ita Scaurus ex arabia transduxit exercitum. Alexander autem aristobuli filius qui Pompeium fugerat: magna manu dilapso interea tempore congregata Hyrcano grauius iminebat iudaeamque populabat. Quam quidem mature debellare posse credebat: quoniam disturbatum quoque a Pompeio murum hierosolymis renouatum esse confidebat nisi Gabinus in Syriam missus qui Scauro succederet: cum in aliis sortem se praebuisset tunc est in alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum uertit: & ampliorem militum manum congregabat: donec facta sunt decem millia peditum & mille quingenti equites: uillasque oportunas muris hoc est Alexandrium & Hyrcanum & Machaerunta non longe Arabiae montibus munebat. Igitur Gabinus cum parte militum praemisso Marco antonio ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem antipatri comites: aliaeque iudaeorum multitudo quoque Malichus & Pytholaus principes erant: iunctis cum Marco antonio uiribus suis Alexandro obuiam processerunt: neque ita multo post aderat cum suis copiis Gabinus. Alexander autem cum quidem in unum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat abscessit. Cumque Hierosolymis proptinqua esset coactus praelium suscepit. Amissisque sex milibus quoque tria uiua capta sunt tria uero prostrata cum reliquis effugit. Gabinus autem ubi alexandrium uenit quia multos deseruisse castra cognouit promissa delictorum uenia conabatur sibi eos ante plurimum coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent: plerisque interfectis: reliquos in castellum concludit. In hoc bello dux Marcus antonius multa praclare gessit: & quamuis semper & ubique uir fortis apparuisset: tamen tunc etiam suum uicit exemplum. Gabinus autem relictis qui castellum expugnarent ipsi ciuitati subuenire: & intactas quidem confirmare: subuersas autem erigere curabat. Denique iussu eius Scitopolis habitare coepit: & Samaria & Anthedon: & Aphollias: & Iamnia: & Arabia: & Marissa: & Dora: & Gadara: & Azotus: aliaeque multae lectis ciuibus atque incolis ad eas concurrentibus. Is autem recte dispositis regressus ad alexandrium uehementius urgebat obsidium. Quare terribus alexander omnibus desperatis legatos ad eum misit: & ignosci delictis orans & quae

sibi parerent castella Machærunta & Hyrcanium tradere non dubitans quin etiam Alexandriū eius potestati permisit. Quæ quidem Gabinius oīa cōsilio maris Alexandri funditus eruit ne rursus belli ulterius receptaculum fierent. Aderat tamen quo suis Gabinium palparet obsequiis uiro suo cæte-
risq; captiuis metuens qui Romā fuerant abducti.

Gabinus Hierosolymam deducto Hircano reuertitur Aristobulus interim parato exercitu alexā-
drium occupat: sed tumultu Romanorū in Machærunta confugit sed tandem capitur & ad Gabini-
um perducitur. Alexander interim Iudæam reduxit in diffensionem: Romanos multos trucidare de-
creuerat: Gabinus concordiam persuasit: sed certantibus ip̄is alexander fugatus dispersit: Gabinus
Hierosolymam reuertitur. CAP. XVIII.

Ost hæc uero Gabinus Hyrcano Hierosolymam deducto eiq; sani cura mandata cæte-
ris reipu. partibus optimates præfecit. Omnemq; Iudæorum gentem in conuentus quin-
que diuisit: uno Hierosolymis altero Doris itemq; tertio ut apud Amathunta responde-
at: destinationis quarto Hericus & quinto Sophoris Galileæ ciuitas attributa est. Singula
autem unius dominatione liberati: libenter ab optimatibus regebantur. Verum tamen non multo
post euenit: ut turbarum is qui fuerat initium elapsus Roma Aristobulus cum magna iterum Iudæ-
orum manu conflata partim cupida mutationis partim quibus olim dilectus erat: primum occupat
Alexandriū: idque rectingere muro tentabat. Deinde cognito q̄ Gabinus Silennam & Antoni-
um & Seruiliū duces contra se cum exercitu misit in Machærunta cōcedit: uel quæ in bellis one-
re deposito solus armatus prope ad octo milia militum secum duxit inter quos erat Pirholas secun-
darum partium rector cum mille uiris e Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur: habi-
toque conflictu aliquamdiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando perseverabat: donec ui Ro-
manorum subactis: cæsa sunt uirorum quinque milia. Prope uero ad duo milia in quendam tumul-
tum confugerunt. Cæterique mille cum Aristobulo perrupta Romanorum acie in Machærunta
coacti sunt. Vbi Rex cum in ruinis prima uespera tetendisset: sperabat quidem aliam se manum per
inducias belli posse contrahere: castellumque bene munire. Impetum autem Romanorum supra q̄
poterat per biduum remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio qui Romæ secum fuerat
uinctus ad Gabinium atque inde Romam perductus. Sed illum quidem senatus custodia coercuit.
Filios uero eius in Iudæam remisit quia Gabinus scripserat per Epistolas id pro traditione castello-
rum coniugi Aristobuli spondisse. Parato autem Gabinio bellum Parthis inferre Ptholomæus
impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate petebat ægyptum Hyrcano & Antipatro amicis usus
ad omnia quæ militiæ necessitas exigebat. Nam & pecuniis & armis eum & frumento Antipater au-
xiliis adiunxit. Et Iudæis in ea parte uiarum quæ Pelusium ducerent obseruantibus transmittere Ga-
binium persuasit. Alia uero Syria discessu Gabini commota & Iudæos itum Alexander Aristobuli
filius ad discessionem reduxit: & maxima multitudine conflata Romanos omnes qui per omnem
terram degerent obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinus metuens iam enim ex ægypto redie-
rat. Hoc tumultu instante nonnullis dissidentium præmisso Antipatro concordiam persuasit. Cum
Alexandro autem milia. xxx. remanserant: & ille ad bellum promptus erat. Itaq; ad pugnam cōgre-
ditur. Occurrunt autem Iudæi & circa montem Itabirum congressi: decem milia sternuntur: cæte-
ram uero multitudinem fuga dispersit. Et Gabinus in Hierosolymam regressus. id enim antipater
uoluit tempus eius composuit. deinde hinc p̄fectus Nabathæos pugna superat: & Mithridatē & Or-
phanem a Parthis perfugas clam dimittit: eosq; militibus an fugisse firmanit.

Crassus succedit Gabinio: suscipit Syriam: aufert aurū tēpli: perit transgresso Euphrate: Cassius Sy-
riā defendit: occidit Pisilauū colligentē seditiosos aristobuli. CAP. XIX.

Interea Crassus ei successor datus Syriam suscepit. is in p̄ciæ militiæ sumptum & omnē
aliud aurum templi quod Hierosolymis erat abstulit: & a quibus Pompeius temperaue-
rat duo milia talentorum. Euphratē uero transgressus & ipse perijt & exercitus eius: de quo
non est huius temporis cōmemorare. Post Crassum autem Parthos in Syriam properantes Cassius
inhibuit receptus. Prouincia autē fauore eius quæsitā in Iudæam festinabat: captisq; Taricheis prope
ad tria milia Iudæorum adducit in seruitium. Occidit autē etiam Pisilauū seditiosos aristobuli col-
ligentem: cuius necis suator erat antipater.

Antipater ex arabis coniugem suscipit: sociat sibi regem arabum per affinitatem: bellum uult ge-
rere cum aristobulo: Cæsar mittit e romā aristobulum solutum uinculis in Syriam: perit ueneno: &
alexander filius occiditur: Ptholomæus aufert antigonum & eius sorores a coniuge aristobuli: & mi-
norem sibi coniugio copulat: Antipater mortuo Pompeio contulit se in clientelam Cæsaris: & Mi-
thridates cum antipatro uictores fiunt: & Pompeius tandem gratia antipatri pontificatum confirma-
uit Hyrcano. CAP. XX.

Vic autē nupta fuit ex arabia nobilis fœmina noīe Cypris unde filios quattuor: Phaselū
& regē Herodē & Iosephū & Pherorā & Salomen filiā habebat. Cū autē omniū quibiq;
potētes essent amicitia hospitii familiaritates cōquireret: p̄cipue regē arabū p̄ affinitatē
sibi sociantē: eiusq; fidei cōmēdās filios suos ad eū misit. quoniā bellū cū aristobulo gerē

dum susceperat. Cassius autem compulso ad osium per conditiones Alexandro ad Euphratē reuersus est parthos transitu prohibitorum de quibus alio loco referemus. Cæsar autem post senatus & Pompeii fugam transmare Ionium rebus omnibus Romæ potitus solum uinculis Aristobulum cum duabus cohortibus uelociter in Syriam misit: & hanc facillime & cuncta Iudeæ proxima per illum subiici posse ratus. Verum & spem Cæsaris & Aristobuli alacritatem præcessit inuidia. Nam ueneno peremptus a Pompeii studiosis aliquādiu etiam sepultura in solo patrio carebat: corpusque mortui seruabatur melle conditum. Donec ab Antonio Iudæis iussu est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem Alexander quoque filius eius a Scipione securi percussus Antiochiæ secum dum Pompeii litteras accusatione pro tribunali prius habita super his quæ in Romanos admiserat. Ptholomæus autem Minnei filius qui apud Chalcida sub Libano morabatur captis eius fratribus filium suum Philippionem qui eos accerseret: mittit ascalonem atque ille abstractum ab Aristobuli coniuge Antigonum eiusque sorores adducit ad patrem. Amore autem minorem earum coniugio suo copulat: ob eamque postea causam a patre occiditur. Accepit enim Ptholomæus in matrimoniū Alexandram perempto filio: huiusque affinitatis gratia fratris eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem Pompeio iam mortuo in clientelam Cæsaris sese contulit: & Mithridates Pergamensis ab accessu Pelusii prohibitus cum exercitu quem ducebat in Aegyptum apud ascalonem morabatur. Non solum arabas quamuis hospes esset auxilium ferre persuasit. Verum & ipse armata Iudæorum tria circiter milia secum mouit. Excitauit autem præsidio Syriæ quoque potentes & incolam Libani Ptolemæum & Iamblichum quorum gratia ciuitates illius regionis alaci animo bellum pariter inchoarunt. Iamque fretus Mithridates audis propter Antipatrum copiis Pelusium proficiscitur. Et quia transire uetaretur ciuitatem obsidebat. Antipater uero & in hac oppugnatione clarus enituit. Effracto enim ex parte sua muro primus in ciuitatem cum suis comitibus insiluit. & Pelusium quidem capta est: ulterius autem progredi non sinebant: Iudæi & Aegyptii terrarum incolæ quæ appellatur Oniæ. Quibus tamen Antipater non modo ne obstarent uerumetiam ut uictui necessaria præberent militi persuasit. Vnde factum est ut nec Memphitis in manus uenirent: ultroque sese traderent Mithridati atque ille delato peragrato pugnam cum cæteris commisit Aegyptiis in loco cui nomen est Iudæon stratopedon: eumque in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater circumgressus fluminis ripam. Leuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem prosequerentur multos occidit: tamdiuque reliquos fugientes angebat: donec etiam castris eorum potitus est. lxxx. tantum de suorum numero amissis. Odingentos autem fere Mithridates cum fugerat perdidit. Præter spem uero seruatus ex prælio uacuis inuidia testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum petiit laudibus incitatum ad subeunda pro se pericula reddidit propiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus: multaque pæssus uulnera toto corpore gerebat: signa uirtutis disertæ. Postquam autem rebus in Aegypto compositis ad Syriam rediit & Romana cum ciuitate simul & immunitate donauit: aliisque rebus honorando amicissimeque tractando dignum æmulatione constituit: eiusdemque gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

Antigonus coram Cæsare criminabatur Antipatrum: sed Cæsar cognitis meritis antipatri Hyrcanum confirmat & cuius uelit dignitatis proponit optionem: declaratur procurator Iudeæ: sedat Iudæas: Hyrcanum reddit in gratiam: populus tandem phasellum filium maiorem præposuit territorio Hierosolymorum: Herodem minorem natu curatorem Galilee: Herodiam de phœniticum multis aliis ex hoc cognitus est Sexto Cæsari propinquo magni Cæsaris.

CAP. XXI.

Odiumque tempore Antigonus quoque Aristobuli filius cum uenisset ad Cæsarem maioris præter opinionem sollicitatis causam præbuit Antipatro. nam qui de patris morte queri deberet propter inimicitias Pompeii: ueneno quantum putabatur perempti: & crudelitatis in fratrem accusare Scipionem: nullumque inuidiæ dolorem admiscere meritis: ultro hoc Hyrcano & Antipatro criminabatur ueluti se patrio loco cum fratribus iniquissime pellerent: multisque gentem iniuriis afficerent: dummodo sociarentur quod in aegyptum auxilia ipsi Cæsari non beniuolentia: sed timore ueteris discordiæ miserint: & ut amore Pompeii deprecarentur. Ad hæc Antipater uerba pie multa multitudinem uulnere demonstrabat: & qua fide quidem Cæsare coluisset uerbis non esse opus dixit. Nam corpus etiam se tacente clamare: antigoni autem mirari audaciā: quod cum hostis Romanorum sit filius & fugitiui Romanorum nouarumque regis studiū uorumque seditiosum patris hēat apud Romanorum principem alios accusare conetur: bonique aliquid adipisci tentaret quem hoc solum oporteret amplecti: quod uiueret. Neque eum tam nunc propter inopiam desiderare facultates: sed ut in eos qui se dedissent Iudæorum seditiones accenderet. Quæ ubi Cæsar audiuit Hyrcanum quidem pontificatum digniorem esse pronunciauit. Antipatro autem cuius uelit potestatis detulit optionem. Qui permissa dignitatis mensura ipsi quidem daret Iudeæ procurator declaratus est. Et præter hoc impetravit subuersa patriæ mœnia renouare sibi licere. hos quidem honores Cæsar incidendos in capitolium misit: ut iustitiæ suæ uirtutisque signum Antipatri memoriæ traderet. Antipater uero ubi de Syria Cæsarem prosecutus est in Iudæam reuersus ante omnia patriæ muros a Pompeio dirutos reparabat: omniaque

Infrando ne quid in illis regionibus turbatum esset: nunc interminandum: nunc etiam suadendo curabat unumquemque admonens: si cum Hyrcano sentirent in odio atque opulentia uicturi essent fortunis suis & omni pace potituris: in spe uana duceretur eorum qui priuati quæstus gratia res nouas optarent: se quidem non procuratorem sed dominum omnium: Hyrcanum uero tyrannum pro rege: itemque Romanos & Cæsarem hostes pro amicis & rectoribus habiturum: neque enim passuros huius potestatem labefacturi: quem ipsi regem constituissent. Sed quamuis hoc diceret tamen etiam per se quoniam Hyrcanum segniores uideret: nec tam efficacem sicut regni posceret sollicitudo: statum provinciae componebat. Et sic Phaselum quidem natu maximum filiorum suorum militiae præpositum Hierosolymis eiusque territorio præfecit. Herodem uero ætate posteriorem nimisque adolescentem Galileæ destinat similia curaturum: qui cum natura strenuus esset cito materiam ubi ad magnitudinem exerceret inuenit: captumque latronum principem Ezechiam quem prædari maximo agmine continentia Syriæ depræhendit: ipsumque aliosque latrones multos interfecit. Eaque res adeo grata fuit Syris: ut per uicos & oppida caneretur herodes ueluti per eum pace reddita & possessionibus restitutus. Ex huius denique operis gloria sexto et Cæsari propinquo magni Cæsaris & Syriam tunc administranti est cognitus.

Compellitur herodes ab Hyrcano qui eum tam gloriosum euasisse oderat ut ad eum accedat ipse uero persuasus uerbis multorum qui inuiderant Herodi accessit: eum fecit: sed recessit Herodes non paratus obedire: Concitatur Hyrcanus iterum contra herodem: sed herodes declaratur a sexto Cæsare dux militum in Syria: herodes hyrcanum cogitat ex regno pellere sed uerbis patris & fratris mitigatur.

CAP. XXII.

Vin & Phaselus fratris indolem contentione bona superare certabat augendo erga se beniuolentiam hierosolymis habitantium atque illam quidem ciuitatem possidens nihil autem contumeliose per insolentiam potestatis admittens. hinc antipater & obsequiis regalibus ab ea gente colebatur: & honores ei tanquam rerum domino omnes habebantur. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beniuolus hyrcano fuit. Verum fieri non potest ut liuorem quisque in secundis rebus effugiat. Namque hyrcanus quamuis & antea tacite sua sponte mordebatur Adolescentium gloria maxime rebus ab herode bene gestis & crebris nuntiis laudes eius per singula facta prædicantibusangebatur. A multis tamen inuidis qui regnis adherere solent: quibusque antipatri eiusque filiorum probitas officiebat instigabatur: dicentibus quod Antipatro & filiis eius rebus traditis solo contentus & hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quamdiu sic errabit ut in se reges producat. Nec enim eos uel simulare iam procuratorem: sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter Iudeorum legem tantam multitudinem peremisset herodes: illumque nisi regnet: sed adhuc priuatus ita ad iudicium uenire debere rationem tam ipsi regi quam patriis legibus redditurum: quæ indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accedebatur hyrcanus. Ad extremum autem ad iracundiam prouocatus causam dicturum herodem iubet accersiri: atque ille & patriis monitis: & quod ei fiduciam res gestæ darent munita prius Galileæ præsidis ad regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti caterua ne uel derogare uideretur hyrcano: si plures duceret uel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæsar adolescenti metuens ne quid apud inimicos depræhensum mali fieret ad hyrcanum mittit: qui ei manifeste denunciarent: ut homicidii crimine liberaret herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret: per se quoque id cupiens absolutionem decernit. Atque is intus rege fugisse ratus Damascum recessit ad sextum: nequaquam paratus obedire si denovo fuisset actus. Rursumque a nequissimis irritabatur hyrcanus firmatum Herodem abuisse firmantibus: & ut se contra eum instrueret properasse. Hæc autem rex uera esse existimans quid ageret nesciebat: quoniam potentiores inimicum uidebat. Cum uero a sexto Cæsare dux militum per syriam itemque samariam declaratus esset herodes: neque solum propter gentis fauorem: sed et uiribus suis terribilis putaretur: ad timorem ultimum decedit: namque illi contra se credens cum exercitu esse uenturum: neque opinione deceptus est. Namque herodes intentatæ sibi occisionis iracundia: conflatam militum multitudinem hierosolymam ducebat: ut hyrcanum regno deponeret. Idque fecisset nisi pariter egressi pater & frater fregissent eius imperum deprecantes ut: & ipse ad uindictam ministrandam: solaque indignatione mitigaretur: regi autem parceret sub quo ad hoc potentia processisset: ac si propterea quod in iudicium uocatus esset indignaretur quia tamen absolutus est gratias ageret: neque tristibus quidem paria referret salutem uero esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda uiderentur iniquitatem militum consideraret: neque omnino de uictoria bene speraret qui cum rege congressus esset una secum educato: & sæpe quidem benemerito: sauo autem nunquam nisi quod maliuolorum consiliis impulsus umbram ei tantum iniquitatis admonisset. Paruit his herodes qui speratis putauerat posse sufficere: suasque uires demonstrare nationi.

Oris discordia inter Romanos & ob diuturnitatem belli uenit Marcus successor sexti Cæsaris qui mortuus fuit a Cecilio basso fauore Pompeii.

CAP. XXIII.

T inter hæc discordia Romanorum circa apamiam bellumque domesticum oritur: quoniam Cecilius Bassus fauore Pompei sextum Cæsarem dolo necauerat: eiusque militem occupa-

nerat. illi uero Cæsaris duces mortis eius ulciscendæ gratia cunctis uiribus Bassum petebant. Quibus cum tam interempti q̄ superstitis Cæsaris causa ambobus esset amicus antipater p̄ filios suos misit auxilia. Cum aut̄ bellū traheretur ex Italia qdē successor antedicti Sexti uenit Marcus.

Tempore quo Marcus fit successor Sexto Cæsari: Cassius Syriam petit: exactioes imponitur: fit contra Malichum eius exactorem: Herodes fit carus Cassio: præficit procurator Syriæ: Cassio de cedente e Syria oritur seditio Hierosolymis Felix quidam uolēs uindicare necem Mallii fratris congredivit cum Herode: Herodes potitur uictoria: Accusatur Herodes antonio interfecto cassio: pecunia eum pacauit: ueniunt legati antiochiæ ceterum uiri contra Herodem & Hyrcanū Messala defendente eos: tetrarchas ambos declarat Antonius: legatos carceri compellit: maior tumultus fit Hierosolymis bellū gestū est contra alios legatos ab antonio ita ut multos occidisset: Barzaphanes concitans iteg: Pacoy: contra hyrcanū tandem ab Herode multi obtruncant die p̄tecostes in ciuitate ortum est bellum ita ut multi occisi ab Herode: multi fugati.

CAP. XXIII.

Odem tempore bello inter Romanos conflato: dolo Bruti & Cassii Cæsare interfecto. Postquam triennium septemq; menses tenuit principatum. maximo autē motu cædis eius gratia concitato: & optimatibus inter se dissidentibus propria spe quisq; ducebatur ad id quod existimabat esse commodius: itaq; Cassius Syriam petit occupaturus militē qui apamiam circumsedebat: ubi & Marcum & dissidentes cohortes Basso conciliauit simulq; obsidione liberauit apamiam ipse nero exercitum ducens stipēdium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactiois. Cum autem Iudæos quoq; septingenta talenta iussisset inferre: minas eius neritus antipater filiis suis & aliis amicis mature pecuniæ cogēdæ curam distribuit. & inter eos Malicho cuidam ex inimicis necessitas adeo urgebat. Primus autem herodes Cassii fauorem promeruit: qui ex Galilæa parte sua centum talenta portauit: proptereaq; inter eximios amicos numerabatur. At uero cæteros tarditatis arguens Cassius ipsis ciuitatibus irascebat. Eoq; Gophnā & Ammaum & duas alias ex uilioribus depopulatus: ibat quidem quasi Malichum interfecturus: q̄ remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & cæterarum ciuitatum interitum repressit antipater centum illico talentis Cassio delinito. Nequaquam tamen Malichus post obitum Cassii beneficiorum antipatri memor fuit. Sed illi ipsi quem sæpenumero seruatorem fuisse sui nouerat periculum molebatur iniquitatis suæ impedimentum abolere festinans itaque antipater & uires eius & calliditatem metuens: flumen trans Iordanem abiit ad ulciscendas insidias congregaturus exercitum. Desprehensos autem Malichus antipatri filios imprudentia superat. Nam & Phaselum apud Hierosolymam præsidii appositum: & Herodem qui custodias curabat ad murum multis accusationibus & sacramentis circumuentos impellit: ut ipsis intercedentibus reconciliaretur Antipatro. atque ita denuo per Antipatrum exorato Marco tunc in Syriam militem regente seruatus est: qui Malichum statuerat occidere. quod nouis rebus studisset. Cæsare uero adolescente & Antonio cum Bruto & Cassio bellum gerentibus: Marcus & Cassius exercitu de Syria conflato: q̄ magna pars ubi usus poposcit Herodes fuisset: ipsum quidem toti Syriæ procuratorem præficiunt equitum illi manu perditumque attributa. Si autem bellum dedisset: regnum quoque Iudææ Cassius se eidem declaraturum esse pollicitus est: uenit autem ut Antipatro & spes & fortitudo & filii causa mortis fieret. Horum enim metū Malichus ministro quodam regio pecunia corrupto mixtum ei ueneno poculum dari persuadet. Atque ille quidem iniustitiæ Malichi palma fuit: post conuiuium mortuus uir ad strenuus rebusq; administrandus idoneus: & qui regnum recuperatum conseruasset hyrcano: & Malichus insensum p̄p̄ suspicionem ueneni populum p̄megando placabat: simulq; ut ualidior esset: armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur: quin etiam mox cū exercitu necis paternæ ultor adueniret. Sed Phaseli fratris consilio qui eum palam minime p̄sequēdum esse dicebat: ne uulgi seditio concitaretur: & purgantem se tunc Malichum patienter admisit: & suspicionem liberum esse concedens clarissimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuersus aut̄ in Samariam & ciuitatem composuit seditione turbatam: per quæ dies festos in hierosolymam remeabat p̄missis comitibus armatis: nam timens impetum compellebat Hyrcanus. Malichus aut̄ alienigenas introduci super indigenas quod dies festos agerent prohibebat. Herodes aut̄ & ipso quicq; p̄cepit causisq; contemptis nocte ingressus est. Iterūq; Malichus ad eum ueniens antipatrum flebat. Contra quod ille se falli cum uix dolore premeret simulabat & tamen de nece patris apud Cassium per epistolas quæstus est. Cui præterea Malichus inuisus erat. Itaq; non modo ut mortē patris ulcisceretur ei scripsit: sed etiam chiliarchis quibus p̄ceperat ut in causa iusta herodi opem ferent occulte p̄cepit. Et quoniam capta Laodicia undiq; ad Herodem conuenerant optimates cum mulieribus & coronis ipse quidem hoc ultioni t̄ps destinauerat. Malichus aut̄ id Tyri fore suspicabatur: & filiū suum tunc apud Tyrios obsidione statuit subducere: & in Iudæam fugam parabat. Salutis autem de speratio stimulabat: ut etiam maiora cogitaret nam & Iudæoy: gentem contra Romanos excitaturū se credit: dū bello aduersus Antonium Cassius occupabat deiectoq; hyrcano facillime regnatura. Sed profecto irridebat eius sp̄m fatale decretum. Etenim quō intenderet aium suspicatus: Hero-

des & ipsum Hyrcanum prope astantem ad cenam uocat. Deinde senorum quendam instruendi conuiuii specie intromittit. Sed res erat ut chiliarchis prädiceret ad insidias aggrediatque illi præceptorum Cassii memores ad litus ciuitati proximum armati gladiis exierunt. Ibiq; circunseptū Malichum multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: uixque anima recepta Herodem percunctabatur quis Malichum occidisset. Et cū ex chiliarchis unus respōdisset Cassii præceptum: plane inquit & me & patriam meam Cassius seruabit in columen: qui ambo rum insidiatorem peremit. Vtrum autem id inuidia dixerit: an q̄ timore factum probaretur: incertum est. Sed enim in Malichum hoc est modo ultus Herodes. Postquam uero Cassius excessit e Syria iterum hierosolymis orta seditio est. Cum Fœlix in phasellum mouisset exercitum & in herodem fratris poena uellet necem Malichi iudicare. Casu autem Herodes cum Fabio Romano duce apud Damascum habitabat. Et ne cupiens auxilio foret morbo impediabatur. Interea tamen Phaselus etiam sine cuiusquam præsidio superauit Fœlicem probrumq; ingrati obiiciebat hyrcão: qui & Fœlici studeisset fratremq; Malichi castella occupantem coniurauerat. Iam enim multa tenuerat omniumq; totissimum Masadam. Nec tamen ei quicq; contra uim Herodis potuisset sufficere: qui mox ut conualuit alia recepit. Et illum ex Masada supplicem dimisit & Marionem Tyrionum Tyrannum ex Gallæa pepulit. Triennium castella possederat: tyriisq; quos coeperat uitam concessit omnibus: nōnullos etiam donatos abire permisit: una & sibi ciuitatis beniuolentiam & tyranno comparans odium. Marion autem a Cassio quidem meruerat tyrannidem qui tot Syriæ tyrānos præfecerat. Sed ob herodis inimicitias etiam Antigonom & Aristobulum secum ducebat & Ptolemæum propter Fabianum quem Antigonus pecunia sibi sociatum adiutorē incepti habebat. Cuncta uero socer ptolemæus Antigono subministrabat. Contra quos Herodes instructus in aditu iudeæ commisso prælio uictoria potitur. Fugatoq; Antigono redit in hierosolymam: pro merito gestæ rei omnibus carus: ut etiam quibus antea despectus erat: tunc in eius familiaritatem sese dederint propter hyrcani affinitatem. Namq; is herodes iam pridem ex indigenis habebat uxorem non ignobilem quæ Doris uocabatur: & Antipatrum ex ea suscepserat filium. Tunc autem duxerat Alexandri cuius pater fuit Aristobulus: filiam Mariannem Hyrcani neprem ex filia atq; inde regi familiaris erat. Sed ubi Cassio circa philippos interfecto Cæsar in italiam & Antonius in Syriam discesserunt: & legatis ab aliis ciuitatibus ad Antoniū missis in Bithyniam etiam iudeorum optimates accusatum ueniunt phaselum & herodem q̄ illis rerum summam ui possidentibus nomen tantum honorabile superesset hyrcano. Atq; herodes qui præsto erat magna pecunia placatum sic Antonium affecit: ut ne uerbum quidem inimicorum eius pateretur audire. & tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem denuo iudeorum principes centum uiri Antiochiæ proximam Daphnem ad antonium uenissent iam amor Cleopatrar seruientem: delecti a cæteris qui eloquentia & dignitate præstabant aduersus fratres accusacionem proponunt. Respondebat autem Messala causæ defensor astante etiam propter affinitatē hyrcano. Auditis deinde utrisq; partibus antonius percontabatur hyrcanum: quinam essent regēdis rebus aptissimi. Cūq; is herodem eiusq; fratres aliis prætulisset noluptate repletus. Nam & hospes eorum paternus erat: humanissimeq; ab Antipatro susceptus eo tempore quo in iudeam cum Gabinio uenerat tetrarchas ambos declarauit: totius eis iudeæ procuracione permissa. Legatis autem id agre ferentibus. xv. eorum correptos carceri tradidit: quos etiam pene occidit. Cæteros autem reiecit cū iniuria: unde maior tumultus hierosolymis excitatus est. Deinde mille legati iterum Tyrum missi sunt ubi commorabatur Antonius in hierosolymam paratus irruere. Et contra eos uociferantes magistratus Tyrionum directus: data ei licentia ut quos compræhendisset occideret: præceptoq; ut eorum potestatem confirmare curaret: qui tetrarchæ ipsius essent antonii suffragio cōstituti. Ante hoc autem herodes usq; ad litus cum hyrcão progressus multis eos admonebat: ne & sibi interitus & patriæ belli causa fierent: dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ferentibus: Antonius missis armatis multos occidit: multos etiam uulnerauit. Quorum & saucios cura & mortuos sepultura hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo qui effugerant quiescebant: perturbando enim ciuitatem antonium irritabant: ut etiam quos in uinculis haberet occideret. Barzaphanes autem parthorum satrapa Syriam biennio post tamen cum regis filio pacoro detinenti Lysanias patris sui mortui successor ptolemæi Minnei filii mille satrapæ talenta pollicitus & mulieres quingentas: ei persuadet ut antigonum in regnum induceret hyrcanumq; deponeret. Impulsus igitur ab eo pacorus: ipse quidem per maritima loca perrexit. Barzaphanem autem itinere mediterraneo iussit irrumper. Sed maritimorum Tyrii pacorum excluderunt. Cum ptolemæus eum & Sidonii receperunt. Ille autem quendam regionis ministrum cognomine suum: equitatus ei parte attributa ad iudeos iussit accedere: & exploraturum hostium consilia: & ubi usus exegisset præsidio futurum Antigono. Plurimi autem eorum qui Carmelum populabantur iudei: ultro ad antigonum currūt ad irruendum acriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur occupandum eos præmittit: ubi commissæ pugna depulsisq; hostibus & fugatis: hierosolymam cursu petebant: auctiq; multitudine usq; ad regiam processerunt. Excepti autē ab hyrcano & phaselo: forti acie in foro configunt. Ibiq; hostes in fugam uersos: pars Herodis in sanum concludit: custodesque his sexaginta uiros appo-

nit: per aedes proximas collocatos. Sed hos quidem in sensus fratribus populus igni cōsumit. Herodes autem iracundia peremptor: congressus cum populo multos obtruncat: inq̃ dies singulos inuicem sese per insidias incurfantibus assidue cædes erant. Instante uero die festo qui Penthecoste uocatur: omnia circa templum totaq̃ ciuitas plebe rustica repleta ē: & plæraq̃ armata. Et Phaselus quidem muros: Herodes quidem cum paucis domum regiam custodiebat. Inuasitq̃ de improviso hostibus in suburbano complures quidem peremit: omnes autem in fugam conuertit. Et hos in ciuitate: alios in sanum: alios in extremum uallum concludit.

Admittitur arbiter pacis Pacorus: simulans Pacorus uolebat Antigonum adiunare: cognitis insidiis missiq̃ ministro ad necem Herodis qui noluit admittere habens huiusmodi suspectos: audito q̃ Phaselus frater eius fuisset corruptus ad Idumeam nocte pergit: cognitus a barbaris cogitur recedere præmissa matre & fratribus: ad Masada properabat decertans cum illis potit. uictoria: Iosephus frater Herodis obuiam herodi ueniēti ex Idumæa fuit paucis ex carissimis receptis alios dimisit: parthi hierosolymam ueniunt: constituunt regem Antigonum: hyrcanum & Phaselum uerberantes: dentibus aurículas truncat Antigonus ne possit esse pontifex: herodes cognita morte Phaseli fratris matrem euadens romā puenit. Creat rex fauore oīum & fauore Antonii & Cæsaris. CAP. XXV.

Interea pacis arbitrum Pacorū antigonus & petit & admittit. Exoratus autē Phaselus & ciuitate & hospitio cum equitibus quingentis Parthum recepit: sed ante q̃dem specie concordie uenientem: re autē uera ut adiuuaret Antigonū. Deniq̃ phaselum dolo pepulit ad Barzaphanem legatos de compositione mittere: quamuis multa dissuadēte herodes: atq̃ ut intidiatorem occideret. Ne uel se eius fallaciis dederet: admonēte enim natura barbaros fidem negligere. Exiit etiam Pacorus cum hyrcano quo minus suspectus esset: nonnullisq̃ relictis equitibus apud herodem: quos eleutheros uocant: cum cæteris Phaselum persequabatur. Sed ubi ad Galilæā uenerunt: indigenas quidem dissidentes atq̃ armatos offendunt. Satrapā uero conueniunt satis callide: & officiis amicitie dolos tegentem. Deniq̃ postq̃ dona eis dedit redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimū quendam locum deducti cui nomen est Ecdippon: fraudem intelligunt. Ibi enim de promissis mille talentis audierunt: & q̃ Antigonus plærasq̃ mulieres ex his quas ipsi haberent inter quingentas parthis deuouisset: quodq̃ sibi semper a barbaris perstruerentur insidie. Olim enim capti essent nisi mora fuisset: dum hierosolymis caperetur herodes: ne sibi præsciēs quæ de his agerentur caueret. Hæc iam non uerba erant solumnam & custodes haud procul abesse conspicebat. Et tamen Phaselus Hyrcanum deserere non passus est: quamquam eum sæpius moneret ut fugeret: cui Saramalla syriorū tūc ditissimus dixerat: quemadmodū essent oīa de insidiis constituta. Sed conuenire satrapam maluit atq̃ mox exprobrare: q̃ se insidiis appetiisset: ac maxie quia pecunie causa talis exitisset: cū plus ipse pro salute daturus esset: quā pro regno promississet antigonus. Ad hoc Parthus subdola satisfactione iurisque iuradi suspicionē deprecatus perrexit ad Pacorū: statimq̃ a parthis qui remanserant: quibus iussum erat Phaselus atq̃ hyrcanus compræhenderentur: per iniuriam simul ac per inuidiam execrantes. Et interim minister ad hoc missus herodem capere moliebatur. eumq̃ fallere ut extra murum procederet: sicut sibi mandatū fuera: conabatur. Ille autē suspectos habere solitus ab initio barbaros: & tunc minime dubitans in hostes incidisse litteras: quæ insidias proderent indicare nolebat: quāquā satis idoneam cām Pacorus prætenderet: epistolas portantibus obuiam ire deberet: nec enim aut ab hostibus esse captos: aut quicquā de insidiis: sed quæ Phaselus gessisset his contineri. Iam dudum autē ab aliis audierat herodes fratrem suū phaselum esse corruptum: & hyrcanum filia Mariæne prudentissima foemina: multis cum precibus ne proderet orabat: ne uel se crederet manifestis iam conatibus barbarorū. Adhuc autem Pacoro cum sociis deliberante: quoniam modo clam pararet insidias: nec enim fieri posset ut tantæ sapientie uir ex aperto circumueniretur. Nocte herodes cū propinquissimis sibi personis ad Idumæam ignarlis hostibus profisciscitur. Eo cognito parthi eum persequabantur. Et ille matrem quidē fratresq̃ suos: despōsatamq̃ puellā cum matre: minimosq̃ fratres præterdēre iter iussit. Ipse autem caute cum famulis suis barbaros retentabat: multisq̃ p omnes conflictus interemptis: ad castellum Masada properabat. Grauiore autem in fuga parthis ludæos expertus est. Qui cum semper molesti fuissent: a sexagesimo tamē ciuitatis stadio aliquandiu etiam acie decertauerunt. Vbi Herodes uictoria potitus cum multis interfecisset: ipsumq̃ locum in memoriam clari facinoris ædificatum locupletissima exornauit regia: arcemque in eo munitissimā condidit: ac de suo nomine Herodion uocauit. Et tunc quidem cū fugeret multi se applicabant. Postea uero quā de Idumæa uenit occurrit ei frater Iosephus: turbāq̃ sequentium dimittiui persuadet: nec enim capace esse multitudinis Masadam. Erat autē supra quā nouem milium multitudo. Itaq̃ paruit herodes eius consilio: & impares quidē necessitati per Idumæam dimisit cū uaticis: lectissimos autē maximeq̃ necessarios tenuit: atq̃ ita in castellum receptus. Deinde ostingētos qui mulieres defenderēt: iteq̃ commeatu qui satis esset obsessis ipse in petram ciuitatē Arabiæ prexit. Parthi autē apud hierosolymam in prædam uersis: in fugiētium domos ac regiam irruebāt: solis hyrcani pecuniis abstinentes: quæ. ccc. talenta superabant: aliorum uero spe minores inueniebant. Quoniam Herodes iam pridem barbarorum perfidiam suspicans: quicquid erat in opibus precio-

sum in Idumæam multo ante comportauerat: eiusque sociorum itidem quisque fecerat. Verumtamen postquam præda poriti sunt Parthi ad hoc iniuriæ processerunt: ut omnem terram illam bello implicato replerent. Marisa tum quoque ciuitate uastata: nec solum antigonum regem constituerent: uerum etiam Phaselum & hyrcanum uinctos ei traderent uerberandos. At ille Hyrcani quidem auriculas dentibus truncante solutus quidem mutatis rebus unquam pontificatum recipiat ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli uero uirtute præuentus est. Qui cum nec ferri copiam: nec manus liberas haberet: ad saxum fracto capite interiit: atque ita probato quod uerus Herodis frater esset: Hyrcanusque degenerasset uiriliter uita functus: dignum operibus humanis obitum affectus. Fertur tamen & aliud quod ex illa quidem plaga respuerit: sed ueluti curandi eius causa missus ab Antigono medicus uenenis malis uulnus expleuerit: eoque illum pacto peremerit. Vtrumuis autem uerum sit: præclarum habet initium. Denique aiunt eum priusquam efflaret animam: cognito ex quadam muliercula quod Herodes euasisset dixisse. Nunc bono animo decedam: qui ultorem inimicorum uiuum relinquerim. Ille quidem sic moritur. Parthi autem quamquam mulieribus caruerunt quas maxime cupiebant: rebus tamen Antigono apud Hierosolymam compositis uinctum in Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinatus in arabiam uelut adhuc uiuo fratrem suo festinabat: ut pecunias ab rege acciperet quibus solis exortâ iri pro Phaselo sperabat auaritiâ barbarorum. Etenim reputabat si arabs minus memor fuisset paternæ amicitiae: animoque liberali parci: onuel mutuuum ab eo sumere: quod redemptionis causa præberet: pignori opposito ipsius filio quem redimeret. Secum enim habens fratris filium septem annis natum. CCC. que talenta dare decreuerat interpositis precatione Tyriis. Sed profecto studium fortuna præuenerat: & Phaselo mortuo ne quicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen uel apud arabas saluam esse amicitiam repperit. Denique Malicus rex eorum præmissis qui hæc admonerent quamprimum reuerti eum ad finibus suis iubet: simulatione quidem Parthos per legatos petisse ut Herodem arabia pelleret. Certa uero causa fuit quod uicem Antipatro debitam negare proposuerat. Neque beneficiis ab eo perceptis aliquid eius filiis gratiæ rependeret consolatione egentibus. Impudentiæ uero suâsores habebat qui antipatri uellent obuiare: deposita erant autem circa eum potentissima. Proinde Herodes quidem ubi arabas ex ea causa hostes esse deprehendit: unde amicissimos existimabat eaque respondit nuntiis quæ doctor imperabat: ægyptum uersus recedit. Et prima quidem uespera in quodam agresti sano dum postuenientes recipiebat tendit. Postero autem die cum Rhinocuram peruenisset: fratris ei mortis nuntiatur. Acceptoque tanto luctu quanto curarum deposuit: ibat ulterius. Itaque arabem sero facti penituit: & qui reuocarent eum quem contumeliose tractauerat uelociter misit. Herodes autem etiam hoc in Pelusium peruenierat: ibique transitu prohibitus: ab eius rei speculatoribus rectores adit: & illi eum famam uiri dignitatemque reueriti: alexandriam profecuntur. Transgressus autem ad ciuitatem a Cleopatra honorifice susceptus est: ducem sibi militum fore: eum ad ea quæ parabat existimante. Deceptus autem reginæ precibus: neque hyemis asperitatem: neque marina discrimina: quominus nauigaret Romam extimuit. Circa Pamphiliam uero periclitatus maiore oneris parte relictus: uix in Rhodum nehemeter bello Cassi sollicitante saluus euadit. Amicorum autem suorum Ptolemæi & Saphinæ receptus hospitio: licet rei pecuniariæ premeretur inopia: maximam tamen ædificat nauem triremem: eamque cum amicis delatus Brundisium: atque inde continuo romam profectus: familiaritatis paternæ gratia primum conuenit Antonium: eique tam suas quam totius generis clades exponit: quodque affinibus suis in castello at obuiatione derelictis ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaque tantæ miserationis casum miseratus Antonius: & memoria quidem iunctæ cum antipatro dextere: tunc uero ipsius qui erat contemplatione uirtutis: etiam tunc regem constituere proposuit Iudæorum: quoniam ipse tetrarcham ante fecerat. Non minus autem quâ fauore Herodis odio ducebatur antigoni. Hunc enim & seditiosum & Romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsarem quidem habebat multo quam ipse paratius renouantem Antipatri expeditiones quas in ægypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & in rebus cunctis beniuolentiam: cum præter hæc ipsius quoque Herodis efficaciam cerneret. Verumtamen & senatum conuocabat: ubi messala: & post eum Attratinus astante Herode patris eius merita: & ipsius circa Populum Romanum fidem persequebantur: quo simul & hostem antigoni demonstrarent: non solum quod intra breue tempus bis dissidere cœpisset: uerum etiam quod antea quoque populo Romano despecto Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autem commoto senatu cum Antonius bello contra parthos gerendo: utile esse dicebat Herodem regem creari omnes assentiunt. Dimisso consilio Antonius quidem & Cæsar egrediebantur: medium stipantes Herodem. Consules autem cum aliis magistratibus antecederent Cæsari hostias: decretumque senatus in capitolio deposituri. Primo autem die regni Herodis apud Antonium cœnatum est.

Antigonus inclusos tenet Iosephum & alios qui etiam exeuntes quandoque uincebant quandoque aduerso casu reuertebantur: Ventidius interim festinat Iosepho & aliis fere auxilium: sed placatus muneribus antigoni discedit: Herodes ex Italia reuertitur & contra antigonum summit exercitum: castris positis declarat populo uenisse bono populi & non recordaturus offensarum: detegitur corruptio Sylonis ab Herode quod ipse uinum & oleum & oia necessaria defferri scripserit in Hiericuntam: He

herodes occupat ciuitatem: & quingenta cacamina montium: committit bellum: uictor reuertitur. Herodes multos in speluncis occidit: pater septem filios cum matre occidit qui uolebant sœdus inire cum Herode: & septem: etiam de super occidit: reuertitur in Samariam contra antigonum dimisso Ptolemaeo præposito qui ab eis occiditur: occisus multis per Herodem fertur quod Iosephus eius frater: in Iudæa frangitur & moritur in Galilæa se confert: uulneratur Herodes: municipia multa occupat: in fugam uertit: aciem inimicorum: ciuitatem ingreditur cladem fecit ex illis magnam: sed propter hyemis asperitatem non potuit Hierosolymam applicare: interim uxorem ducit & in Hierosolymam petit. iterum oritur discensio in ciuitate: Herodes iratus quoscunque posset occidit: Antigonum ad pedes Cassii prosternitur. Herodes quaerit pacare ciuitatē: & studiosos suos facere amicos: Antigoniam nos neci tradere.

CAP. XXVI.

Odem nero tempore Antigonus apud massada inclusos obsidebat: aliis quidē uictu necessariis abundantes: aquæ autem inopes. Vnde Iosephus quoque frater regis cum ducentis familiaribus suis ad arabas confugere cogitabat: audito quod eorum quæ in Herodem commiserat malichum poeniteret: castellumque reliquisset: nisi circa noctem qua egressurus erat plurimum imbrum contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis fugiendi causa non erat ut iam ultro in antigoni militem eruptionis auderent: multosque cum aperto prætio: nunc insidiis neci darent: non tamen illis omnia pro uoto cedebant: sed ipsi quoque interdum cum aduerso casu renentebantur. Interea dux romani militis Ventidius prohiberi missus Parthos a Syria post illos in Iudæam uenit: uerbo quidem ut Iosepho: & qui una obsidebantur ferret auxilium: re autem uera ut pecunias auferret Antigono. Itaque cum non longe ab Hierosolymis tetendisset quaestu expletus: ipse quidem cum plurima exercitus parte discedit. Silonem uero cum paucis ne furto depræhenderetur si omnes abduxisset reliquit. Antigonus autem sperans iterum Parthos sibi adiumento: Silonem interim placabat: ut pedere spe nihil inquietaret. Iam uero naui ex italia in Ptolomaidam deuestus Herodes: non parua manu coacta extraneorum atque gentilium per Galilæam aduersus antigonum properabat Ventidii & Silonis fultus auxilio: quibus Delius ab antonio missus ut herodem in regnum adducerent persuasit. Horum autem Ventidius quibusdā turbas in ciuitatibus quæ propter Parthos euenerant componebat. Silonem uero antigonus in Iudæa mercede corruerat. Non tamen herodes opis egebat. In dies enim singulos quo magis iter promouebatur: augebantur eius copiae. Præter paucos enim omnis in Galilæa cōsensit: & propositum habebat primū necessarium Masadam ut primum affines suos liberaret: sed impedimento fuit Ioppe. Hæc enim prius quam hostilis esset eximenda uidebatur: ne dum ipse peteret hierosolymam tutamen a tergo aliquod inimicis relinqueretur. Etiam Silo iungit agmina inuenisse gaudens resistendi occasionem: quod eum persecuto premeret Iudæorum. Hos autem herodes paruæ manus excusatione perterritos mature in fugam uertit: & Silonem male repugnantem periculo eripit. Deinde capta Ioppe suos deliberaturus ad Masadam festinabat: cum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret: alios ipsius gloria: nonnullos utriusque uicissitudo debita beneficiis: plurimos tamen spes ut a rege certissimo. Itaque ualidissimas quæsierat militum copias: & antigonus iter eius impediens: loca insidiis oportuna præueniens: unde nullum aut minimum afferebat hostibus detrimentum. Herodes autem facile receptis ex Masada pignoribus suis & rebus: a castello in hierosolymam perrexit. Cui se tam Silonis milites: quàm cæteri de ciuitate iunxerunt: uirum eius timore perculsi. Castris autem positis in oeciua regione oppidi: custodes eius partis ipsum sagittis & iaculis impetebant. Ab aliis uero per cuneos excurrentibus primæ frontis acies tentabantur. Herodes autem primo circa muros preconaria uoce declarari iussit: populi se bono & ciuitatis aduenisse: poenâque a nullo quod manifesto inimico reperiturum: sed discordissimis etiam offensarum obliuionem daturum. Deinde cum allocutionibus contrariis pars Antigoni obstaret: quo minus aut precones exaudiret: aut uoluntatem mutare quispiam posset quod reliquum erat suis imperat murorum defensores aduiscere: atque illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugam uertunt. Ibi quoque tunc Silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis qui rebus egere se necessariis acclamarent: pecuniamque alimentis poscerent. atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti. Nam ciuitati proxima deserta erant. Ita omnibus ab antigono ante prouisus & incitabat exercitum: & ipse recedere conabatur. Herodes autem non solum rectores qui Siloni parerent: sed etiam milites ubi essent plurimi conueniendo rogabat: ne se destituerent quem scirent a Cæsare & Antonio & senatu deductum in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hoc precatus ipse in agros abiit: tantamque his copiam commeatus exhibuit: ut Silonis omnes causationes perimeret: simulque prospiciens ne uel in posterum ministrare desinerent: accolæ Samariæ per epistolas admonebat. Nam ciuitas eius se clientellæ dederat: ut alimenta & uinum & oleum & pecora in Hiericunta deferrent. Hæc ubi audiuit antigonus statim qui frumento hostes prohiberent atque insidias quibus opprimerentur per agros dimittit. Illique iussis obediunt: & magna iam manus armatorum super hiericunta fuerat congregata. Discreti autem montibus insidebant: si qui exportarent uictui necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat: sed decem cohortibus comitatus: quinque romanorum & quinque Iudæorum: quibus permixti erant etiam mercede conducti: ac præterea paucis equitibus Hiericun-

ta peruenit: & ciuitatem quidem uacuum habitatoribus repperit: quingentos uero cum mulieribus ac familiis montium occupasse cacumina: & hos quidem captos dimittit. Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt eamque diripuerunt: cum plenas domos offendissent omnigenum conditionum. Rex autem apud Hiericunta praesidio collocato reuersus est Romanumque militem in his quae sibi cesserant ciuitatibus hoc est Idumaea & Galilaea & Samaria hyematurum dimisit. Antigonas quoque Silonis corruptione meruit: exercitus partem Iydis suscipere in antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum cura soluti rebus omnibus abundabant. Herodes non quiescebat: sed idumaea duobus milibus peditum & quadringentis equitibus: misso et fratre suo Iosepho comouit: ne quid noui cum antigono fieret. Ipse autem matre cum aliis quos ex Masada liberauerat affinis suis in Samariam translata: ibique tutissime collocata: ut caeterae Galilaeae subueniret: Antigoni praesidium expelleret proficiscitur. Cumque Semphorim licet uehementissime ningeret peruenisset: facillime ciuitatem capit: custodibus eius ante egressionem fuga dilapsis: ibique suis militibus quos hyems fatigauerat recreatis. Erat enim magna copia comeatus aduersus latrones in speluncis agentes direxit animum: qui praerique illius regionis incurstantes: non minoribus quam belli cladibus afficiebant. Praemissis autem tribus peditum cohortibus unaque ala equitum in uicem arbella: ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamen incursum hostes extimuerunt: sed armati obuiam procedebant peritia bellatoris filii & ferocitate latronis. Denique praelio commisso: dextro ipsorum cornu sinistram herodis in fugam pellitur. Ille autem de suo dextro circungressus uelociter subuenit: & suos quidem a fuga retrahit. Irruendo autem in hostes impetum persequentium refrenabat: donec a fronte pugnantis uolentiae conceperunt: qui tamen eos usque ad iordanem caedendo persequeretur: & magna fugientium parte perempta. caeteri trans fluuium disiecti sunt: & Galilaea metu est purgata: nisi quod in speluncis latitantes reliquerant: eorumque causa diutius ibi morandum fuit. Quapropter primum laboris fructum militibus rependebat. cl. numerorum drachmas singulis diuidendo: eorumque rectoribus multiplicata summam ad hiberna mittendo. Pherorae autem fratri minimo scripsit: ut & foro uenaliu consulere: muroque castellum alexandrium cingeret: quae ab illo curata sunt. Itaque circum athenas uersabatur antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos Silonem atque herodem accersit: mandato eis per epistolas: ut iudaeae statum ante componerent. Sed herodes libenter ad Ventidium Silone dimisso: ipse aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Ista autem speluncae in praeruptis montibus erant undique inaccessae: transuersosque tantum ac per angustos ascensus habebat saxumque ab earum fronte usque ad fauces altissimas pertinebat: rectum uallibus imminens: ut aliquandiu quidem rex incertus esset pro loci difficultate quid ageret. Postremo autem munimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisque dimissis arcibus exponebatur in hostia speluncarum. Hiique cum familiis eos mactabant: ignemque repugnantibus iniiciebant. Cumque aliquos ex his conseruare uellet Herodes: ut ad se accederent uoce praconis edixit. Sed illorum neque uoluntarie se quisquam ei tradidit. Sed quos uis cogerat: multi eorum mortem captiuitati praetulerunt. Vbi etiam senior quidam septem filiorum pater orates cum matre pueros ut egredi sibi ad foedera permitteret occidit hoc modo iussit singulis exire: ipse ad hostium stabat: & prodeuntem quemque filiorum trucidabat. Herodes autem e spelunca haec prospiciens: & dolore conficiebatur: & ut filiis parceret: seni dexteram cum scibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam mitior factus: insuper uelut humilis animi comempsit herodem. Et post filios occidit uxorem: deiecitque desuper mortuis: postremo semetipsum precipitem misit. Speluncis & qui in his erant ita subactis. Herodes relicta exercitus parte quantum ne quis rebellare tentaret satis esse arbitratur: ei que Ptolemaeo praeposito in Samariam rediit: atque matrum quidem tria milia: sexcentos uero equites in Antigonom ducens. Tuncque propter eius abscessum nacti licentiam quibus Galileam turbare mos erat. Ptolemaeum uero militum rectorem aggressi nec opinantem interficiunt. Agros autem uastabant in paludes atque in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis herodes mature succurrit: & magnam quidem multitudinem morte consumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis huius mutationis causa multam exigit a ciuitatibus centum talenta. Iam uero Parthis expulsis occiso etiam Pacoro Ventidius Antonii litteris monitus equitum mille auxilia duarumque cohortum aduersum Antigonom mittit herodi. Eorum autem ducem Macharam ut se adiutum ueniret per epistolas rogauit Antigonus & de uita herodis multa conquestus: & pecuniam dare pollicitus. Sed Ventidius nec enim a quo missus erat negligendum putabat cum praesertim plura daret herodes prodicione quidem ei non paruit simulata uero amicitia res antigoni exploratum perrexit non admissio herodis consilio dissuadentis id fieri. Antigonus autem quia praesensit quid cogitaret ciuitatem ei clausit: & tanquam hostem ex moenibus ulcisceretur. Donec Macharam incepti puduit & in Amathunta ad herodem recessit. Iratus autem quod res aliter cesserat quoscumque iudeos offendisset interficiebat: nec uel herodianis parceret: sed Antigonia nis omnibus abutebatur. Haec cum agere ferret herodes in Macharam quidem uindicare uoluit: tamquam in hostem iracundiam uero repressit: & ad Antonium appropinquabat: apud eum accusaturus Macharae iniquitatem. Ille autem delicta sua reputans uelociter regem consequitur: utque in gratiam

secum ualeat multis precibus efficit. Neq; tamen Herodes a proposito reuocatus quominus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam iuxta Eufraten ualidissimam ciuitatē acius festinabat: Opportunum hoc tps esse prospiciens demonstrandæ uirtutis: & ut magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eū uenit finem detulit obsidiōi multis barbaris interfectis. Magnaq; p̄dæ parte destinata: ut Antonius quidē quanquam eius uirtutē ante mirabatur: tamen ēt tunc magis eandē opinionem haberet: multumq; ad honores eius sp̄c̄q; regni adderet Antiochus uero tradere Samosata cogeretur. Dum hæc agerent: res Herodis in iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem qui omnia procuraret cum mandatis h̄mōi: ut ne quid ante reuersionē suam aduersus Antigonum cōmoueret: quia non firmū esset auxilium Machæræ quantum delictis superioribus probaretur. Verum Iosephus ubi fratrem procul abesse cognouit immemor præceptorum Hiericunta cum quinq; cohortibus a Machæra secum missis perit: ut maturo messium tpe frumenta diripiat. In cursu aut̄ hostium per montana atq; aspera loca oppressus & ipse cedit magnam uiri fortis in ea pugna gloriam consecutus: & oēs Romani milites percunt. Decem enim lē tæ de Syria cohortes erant: nec ueterum militū quēquam permixtum habebant: qui belli posset ex operibus opitulari. Antigonus aut̄ uictoria minime contentus: sed eo processit iracundiæ ut mortuum quoq; Iosephum uerberaret. Deniq; nactus corpora mortuorum etiam caput eius ante abscidit quam .l. talenta Pheroras frater eius p̄cium redemptionis offerret: tanta uero nouitas post Antigonu uictoriā Galilææ res occupauit: ut qui p̄tibus eius magis fauerent p̄ductos op̄imates Herodis st̄u dios lacu summergerent multaq; in idumæa mutarent: ubi Machæras castelli cuiusdam instaurabat moenia cuius nomen est Gittha nec horum quidem quicquam Herodes audierat captis enim Samosatis antonius & præposito Syriæ Sossio: iussu quoq; ut herodem aduersus Antigonum adiunget discessit in ægyptum. Sossius aut̄ duabus cohortibus in iudæam præmissis quarum herodes utebatur auxilio ipse cum cætera manu militū sequebatur. Herodi aut̄ prope degenti apud Daphnē Antiochiæ mortē fratris somnia manifesta significant. Cūq; turbatus prosluisset stratis ecce nūti claudis intrabant: quare pro dolore paululum quæstus maxima parte luctus delata in hostes properabat ultra nires iter accelerans. Et ubi ad Libanum uenit ostingentos montis accolæ assumit auxilium: nā que his iungit Romanor̄ cohortem. Cum quibus non expectata luce in Galilæam ingressus est: hostesq; obuios in eum quē reliquerant locum auertit: & assidue quidē castellum oppugnare tētabat. Sed priusquam id caperet: asperima hyeme coactus in uicos proximos recepit exercitum. Paucis autem diebus post auctus etiam alterius p̄sidio cohortis: quam antonius miserat: tanto hostibus terrori fuit: ut castellum nocte desererent. Iamq; per Hiericunta properans ibat: ut quāprimum interfectores fratris sui posset ulcisci. Vbi etiam mirabilis ei monstror̄q; similis casus euenit. Vnde præter spem liberatus: & opinionem q̄ deo carus esset adeptus est. Nam cum multi honorati uespera illa cenauissent: postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt: confestim coenaculum concidit. Id autem cōmune sibi tam periculorum quam salutis indicium quantum ad futurum bellū pertineret esse coniiciens: mane primo castra commouet: hostiumque sex milia circiter de montibus decurrentes prima tentabant agmina: & manum quidem cum romanis conferere non satis fidebant. Lapidibus autem ac telis eos dummodo plurimos sauciarent eminus appetebant. Vbi herodes quoque ipse præteriens: latus iaculo uulneratur. Antigonus autem se non solum audacia suorum: sed etiam multitudinē superiorem uideri cupiens: Pappum quēdam ex contubernalibus suis: cum manu militum in Samariam mittit. Quibus quidem Machæras erat palma uictoriæ. Herodes uero terram peruagatur hostilem: & municipia capit. Duoque habitatorum milia consumit. Exustisque domibus ad exercitum redit circa uicum qui appellatur Cana tendentem. In dies autem singulos magna ei multitudo Iudæorum: uel ex ipsa hiericunte: uel ex aliis regionibus accedebat: Cum hos odium moueret antigonu: alios ipsius herodis præclara facinora. Enimuero multos ratione carentes mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congregi: festināte Pappi milites neque multitudine hostium neque impetu perterriti: acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerunt: cæteri quidem paulisper restituerunt. Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculosius dimicans: dummodo ulcisceretur auctores: aduersam aciem facillime superat. Deinde semper integros aggrediendo uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima occumbētium strages: cum alii quidem in uicum unde uenerant compellerentur. Nouissimus autem ipse instaret: atque infinitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes: in ciuitatem incidit: cum omnes quidem armatorum domus essent refertæ: plenaque propugnatorum desuper tecta: & quoniam foris depræhenlos facillime superabat: disturbando ædes intus abditos extrahebatur: alios conuulsis obrutos fastigiis multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam cū gladiis armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerū per omnes uias multitudo congregata est: ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagam hostes adeo non tulerunt: ut confluentium turba conspectis q̄ in uico perissent: fuga discederent. Statimq; successu fretus herodes ad hierosolymā perrexisset: nisi eum hyemis asperitas phibuisset. Hæc enim perficiēdæ uictoriæ fuit impedimentum: & ne penitus opprimeretur Antigonus ob-

stitit qui ciuitatem iam deferere cogitabat. Herodes autem ad uesperam cum lassos amicos reficiens corporis gratia dimisisset ipse adhuc ab armis calidus: more militis lauatum ibat. Siquidē unus tantum puer cum sequebatur. Et priusquam in balneum perueniret: obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit. Deinde alter & tertius & plures. Hi confugerant armati ex acie in balneum sed percussi etiam tum metuas latitantes ut regem uiderunt: illum quidem stupore debilitati ac tremantes: cum inermis esset pretereunt. Exitus uero qua fugerant cursu petebant. Itaque cum alius casu quo eos comprehenderet nullus adesset. Herodi autē nihil pati satis fuisset: oēs effugiunt. Postero autem die Pappum quidem Antigoni militum ducē abscisso capite obruncat. Id Pherorae magistro exercitus fratri suo mittit in perēpti fratris ultionem. Nāq; Pappus erat qui Iosephum interfecerat. Vbi autē rigor hyemis cessit in hierosolymā profectus est: munisq; ad moto milite anus autē tertius agebatur ex quo Romae rex fuerat declaratus: pro templo castra posuit: qua facilius erat expugnatio & antea Pompeius coeperat ciuitatem. Exercitu autē in opera distributo suburbanis diuisis tres quidē leuare aggeres: & super eos turrea edificare iubet. Relictis autē qui operibus instarent efficacissimis amicorum ipse in Samariam uadit uxorem accepturus alexandri filii aristobuli filiam sibi desponsatam: ut diximus: & domum obsidet qui subcisiua opa nuptias curaturus quippe iam hostem despiciebat. Igitur ubi eam duxit ad Hierosolymam rediit auctus militū copiis eiq; Sossius cū magna manu equitū peditūq; sociatur: quā mediterraneo itinere pmissa per Phoenicem ipse remeauit. Vniuerso autem exercitu congregato ad peditum legiones undecim equitūq; sex milia pter auxilia Syriorum nō pro minima parte ducenda: prope a septentrionali muro castra collocarunt. Ipse quidem Herodes senatusconsulto fretus: quibus rex fuerat declaratus. Sossius uero antonio a quo milites quibus perat sciret missos Herodis auxilio. Iudaeorū autem intra ciuitatem agentū populus uarie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo cōueniens furore agebatur: multa q; ueluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent in collegio cōglobati multis modis latrocinabatur maxime & locis oppido proximis uictui necessaria diripientes: neq; aut equis aut uiris alimēta relinquebant. Bellatorum autem constanteriores obsidentibus oppositi e muris opus aggerum prohibebant & contra instrumenta oppugnantium semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla autem re sicut in cuniculis superabant. Rex autē aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias quibus eorum reprimerentur excursus. inopiam uero alimentorum lōginquis transuersionibus adiuuare disposuit: ac pugnae intenti quāuis omnem modum audaciae supergrederentur: Romanoq; tamen peritia uincebantur. Nihilominus aperte cum his certa morte pposita confligebant. Ex improviso autem Romanis per medios emergentibus in cuniculis priusquā muri aliqua pars dirueretur alteram eius uicem muniebant. Proxus neq; manibus neq; machinis deficiebant: quoniam usq; ad ultimum repugnare decreuerant. Deniq; tanto exercitu circūsedente p quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his quos lectos habebat herodes ausi murum transgredi ciuitatem irumpere: & post eos Sossii centuriones. Igitur ante oīa sano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubiq; mors erat: Romanis quidem pp obsidionis moras iratis. Herodes uero manu iudaica summo intentu studio me quis penitus ex aduersariis resideret. Maestabatur autem quā plurimi: & per angustiores uicos oppidi: & in domos compulsi: uel si ad templum etiam confugissent: nec ulla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Deniq; licet Rex ubiq; dimicans rogaret ut parcerent: nemo tamen dexteram continuit: sed ueluti furentes omnem persequabantur aetatem. Ibi tunc etiam Antigonus neq; priorem neq; praesentem fortunam cogitans domo descendit: & ad pedes Sossii prosternitur. Ille autem nihil eum tantae mutationis causa miseratus: & intemperanter derisit & antigonam appellauit. neq; tamē etiam custodia liberum dimisit ut feminam. Itaq; ille quidem uinctus asseruabatur. Herodes autem quoniam hostes uicisset: ut externa quoq; auxilia sub iugum mitteret prouidebat. Visendi enim templi sanctorumque eius studio oīs multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamq; rem hos minis alios praecibus non nullos armis etiam refrenabat: acerbiorē q; si uictus fuisset existimans fore uictoriam si quod uideri nephas esset: culpa sua uisum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit: multa inuectus in Sossium: nisi uacuefacto uiris & pecuniis oppido Romani Regem solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuium caede totius orbis terrae imperium uile praecium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente: ut pro labore obsidionis praedarum licentiam milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurum esse firmavit. Atq; ita redemptis patriae reliquiis promissa compleuit. nanque militum quēque liberaliter & pro merito duces: ipsumq; Sossium regia largitate donauit: ut nemo egens pecuniis abiret. Post haec Sossius aurea corona deo dedicata ex hierosolymis remeauit: Antonio uinctum Antigonom ducens. Et illum quidem uana spe cupidum usq; ad ultimum diem ignauia digna securis excepit. Rex autem Herodes discreta multitudine ciuitatis: suarum quidem partium studiosos quo magis beniuolos faceret sibi honorifice tractabat. Antigonianos autem neci tractabat. Et cum pecuniae defecissent: quicquid ornamentorum haberet diuisum. Antonio eiusq; comitibus misit. Non tamen omnino nequid pateretur ademit. Iam enim Antonius Cleopatrae amo

re corruptus: in omni re cupidini cesserat.

Cleopatra indignata q̄ propinquus nullus ex sanguinitate esset: ad extraneos occupandos se cōuertit: moliebatur ut Herodes & Malichus interirent per Antonium: qui noluit: insidiis periclitatur Herodes: ex hoc recreati arabes pugnam repetunt: fugant militem Herodis: ulciscuntur arabes: interim alia calamitas occurrit herodi scilicet terremotus infiniti ut triginta milia hominum interirent: incitantur hoc magis Arabes: Herodes hortatur suos ad resistendum facto sacrificio congregatur & potitur uictoria: desideratur patronus illius gentis: adiit Cæsarem Herodes conquerens de antonio: Herodem regem instituit & diadema imposuit in Aegyptum proficiscitur Cæsar: & mortua Cleopatra & Antonio regnum auxit herodi: procurator syriæ instituitur: construit templa & multa in honorem Cæsaris fecit & agrippæ: oritur discordia inter uxores Herodis: ira concitatus Mariannem fecit occidere quem ualde poenituit: irati filii ob matris mortem criminantur apud Cæsarem: Antipater interim succedit in regnum: curat mortem fratrum ex parte Mariænes: conciliat filios Cæsar patris: non cessat Antipater dolis & simulationibus fratres criminari consilio nouerca illorum: illis nescientibus: alexander corrumpit amicos regis: intruditur in carcerem: reconciliat Archelaus alexandrum herodi: Eurichides accusat alexandrum: nunciuntur filii & separatim custodiuntur: Mittit herodes litteras cum iudiciis ad Cæsarem. Saturninus & Volumnius fiunt iudices: offocantur tandem iussu Herodis: poenitet Herodem mortis filiorum & nepotes amplectitur: & antipater irascitur patri herodi: oratur antipater ab herode ut romam reuertatur: conuenit herodes antipatrum: priuatur regno & nomine regio: incenduntur uiui sophistæ & qui aquilam demiserunt ex muro: iubet multos ex iudæis occidere: feruntur litteræ a Cæsare de damnatione antipatri occidit antipatrum herodes: mori herodes legitur testamentum de institutione archelai regis: fiunt exequiæ cum maximo apparatu ab Archelao: sepelitur in castello quod herodion dicitur.

CAP. XXVII.

Tenim Cleopatra ubi totam cognationem suâ sæuitia persecuta ē: ut neq̄ propinquus ei sanguine superesset: cædis rabiem contulit in extraneos: Syriorumq̄ optimates apud antonium criminando suadebat interfici: ut eo modo cuiusq̄ possessiones dominio suo facile quæreretur. Postea uero q̄ in iudæos atque arabas usq̄ extēdit auaritiā ut reges eorum herodes & Malichus interirent occulte moliebatur. Denique cum uel in parte præceptorum resipuisset antonius: occidere quidem bonos uiros tantoq̄ reges iniustum esse dixit: q̄ autem his morte propius erat: inter amicos ultra non habuit: sed multa terra & horum præcisa finibus: & quod erat in Hiericunte palmetum quo balsamum gignitur: ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum potita dominio ad Eufratē usque parthis bellum inferentem: secuta Antonium per Apamiam & Damascum in iudæam uenit. Atque hic herodes licet magnis muneribus insensum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari. Ipsamque omnibus obsequiis placans: in Pelusium usq̄ duxit. Nec multum interea tempus & antigonus ex Parthis aderat: captiuumque Arabazen Tigranis filium dono Cleopatraz ducebat. Nam cum pecuniis omnique præda Parthus illi statim condonatus est. Concitato autem bello Asiatico herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat. Et aliis p̄ iudæā turbis liberatus: & Hyrcanio potitus quem uicum antigoni soror tenebat. Verum tamen Cleopatra callide ne periculorum antigoni particeps fieret: interclusus est. Regibus enim ut diximus insidias tendens bellum in arabas ut herodi committeret persuadet Antonio. Quos si uicisset: arabiz domiā sin autem uictus esset: iudææ domina constitueretur: alterumque potentatum per alterum destrueret. Sæd hæc eius uoluntas ad herodis cessit arbitrium. Namque primum pignoribus hostium captis maximum quem conflauerat equitarum: circa Diospolim in eos immittit: & quamuis fortiter resistentes superauit. Cum autem iam uicti essent maiore motu Arabes fuscitantur: & infinita manus in uicum Syriæ Coeles canatha congregata expectabat iudæos. Vbi rex eos herodes cum exercitu aggressus: bellum consultius administrare tentabat: castraque muro cingi præcipiebat. Non tamen ei paruit multitudo: sed priore uictoria freti arabas impetunt. Et prima coitione in fugam uersos urgebant. In persecutione uero insidiis periclitatur Herodes: uici Canathon indigenis ab athenione dimissis: qui ex Cleopatraz ducibus semper ei fuerat inimicus. Nanque horum incurſu recreati arabes pugnam repetunt: iunctisque agminibus circa saxosa loca & deuia Herodis militem fugant: plurimis cæde prostratis. Qui uero ex prælio seruari sunt: in uicum Ormiza confugiunt. Vbi etiam castra eorum cum hominibus circungressi arabes sicut erant plena coeperunt. Neque multo post accepta clade Herodes aderat cum auxiliis serius q̄ usus poposcit. Huius ei uulneris causa fuit præpositorum militibus contumacia: q̄ iussus obedire noluerint. Non enim repentino commissio prælio ullum athenion insidiandi tempus habuisset. Rurſus tamen ultus est arabas: assiduis eorum fines incurſionibus inquietans: quodque semel uictus est: sæpe reuocauit. Sed dum inimicos persequitur: incurrit ei diuinitus alia calamitas: septimo regni anno & asiatico bello feruente. Nanq̄ ueris initio terramota infinita quidem pecore: triginta uero hominum milia peremit: cum exercitus mansisset incolumis: quoniam sub diuo tēdebat: ibiq̄

tamen arabas in maiorem ferociam fama sustulit: tristibus nuntiis grauius semper aliquid affligēs. Vnde uelut omni subuersa iudaea terrae obtinendae spe: quia neminem superesse credebant: in eam ruunt legatis prius interfectis qui ad se uenerant a iudaeis. Herodes autem aduentu hostium perturbationem suorum multitudinem tamque magnitudine quam assiduitate calamitatum fractam ad repugnandum in ciuitate tentabat. Haec dicens. Rationem habere non uidetur: cur uos praesens formido perculerit. Nam diuinæ quidem indignationis plagas merori uobis esse non miror. Ignauum est autem perpeti idem ac cum incursum hominum impellendi sunt. Ego autem tantum aestimo: ut hostes post terremotum pertimescam quod magis putauerim deum hanc illis illecebram dimisisse ut poenas redderent. Non enim tantum manu armisque freti quantum nostris calamitatibus ueniūt. Fallax autē spes est quae non suis uiribus nititur sed alienis aduersis. Neque uero uel secundae res uel contrariae apud homines certae sunt: sed in utraque partem uideas fortunam mutare uicissim: & exempla uobis propria demonstrabunt. Nam per praelia superiora uictores: post ab hostibus uicti sumus & nunc ergo quantum existimaret licet illi capientur uictores se fore credentes. Nimis enim confidēs incautus est: metus autem prouidentiam docet. Itaque mihi quidem hoc ipsum quod timetis fiducia suggerit. Nam cum ferociotes quam opus erat fuissetis & praeter uoluntatem meam in hostes egressi essis: athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc autem uestra cunctatio & minus alacer animus: ut uidetur: certam mihi uictoriam spondet. Conuenit autem ante praelium sic esse affectos in ipso autē opere uirtutem erigere: consceleratisque hostibus planum facere quod neque humanum aliquod malum neque ira caelestis unquam deprimit fortitudinem iudaeorum: donec spiritum uitae ducant: uel eorum quisquam in bonis suis arabas dominari patietur: quos aliquoties penitus captiuos abduxit. Nihil autem nos terreat rerum anima catentium metus: neque arbitremini terrae concussionem alicuius fortunae esse se uel cladis portentum. Naturalia namque sunt elementorum quoque uictoria nullumque damnum inferunt nisi quod ex ipsis euenierit. Nam pestilentiae quidem uel famis uel terremotus signum aliquod tardius fortasse praecesserit. Ipsa uero cum extiterint sui magnitudine finiuntur. Ceterum quod nobis amplius quam terrae concussio bellum nocere poterit etiam uictis? immo enim uero maximum imminētis exitii monstrum non sponte sua neque alienis manibus inimicis accedit: qui legatos nostros praeter omnium hominum legis crudeliter immolauerunt. talesque deo pro belli euentu hostias exciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamque dexteram, sed continuo poenas dabunt: si primo repleti spiritu in uindictam uiolati foederis animos excitemus. Pergite quisque non pro coniugibus neque pro liberis aut pro patriae periculis pugnaturis: sed legatorum caedis ultores. Illi melius quam nos qui niuimus exercitum regem uobisque mihi obedientibus periclitabor ipse praeter ceteris. Pro certo enim sciatis fortitudinem uestram sustineri non posse nisi temeritate laedatur. His adhortatus milites ubi eos alacres uidit sacra deo celebrauit. Deinde cum exercitu iordanem fluuium transgressus est. Castris autem Philadelphiae positis: haud procul ab hostibus quasi de interiacente castello contendere: pugnam eminus irritabat: quam primum cupiens congregari. Nam & hostes permiserant qui castellum occuparent. Sed illos quidem regii facile repulerunt: collemque tenuerunt. Ipse uero quotidie productus ad praelium militum instructaque acie arabas lacebatur. Cum autem nemo contra procederet: quaedam enim eos uehemēs formido tenebat: & ante multitudinem dux Elthemus timore obriguerat: uallum eorum disturbat ipse aggressus: eoque modo coacti ad pugnam confusis ordinibus mixteque cum peditibus equites egrediuntur: & si multitudine superiores a iudaeis tamen alacritate impares: quasi audaciores eos faceret uictoriae desperatio. Et quādiu quidem steterunt: non magna eorum caedes facta est. Vbi uero terga nudauerunt multi a iudaeis: multi a semetipsis concitati perierunt. Denique milia quinque in fuga ceciderunt: ceteraque multitudo in uallum compulsa & eosque statim circumseptos obsidebat herodes. Et licet armis prope adesset excidium: tamen aquae penuria uehementer urgebat. Cum rex arrogantius eorum legatos despiceret & talenta quingenta pro redemptione offerentibus magis instaret. Denique ardescere sitis: catenatim exeuntes ultro se iudaeis tradebant adeo ut quinque diebus quattuor milia uincerentur: sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus herodes iterum septem milia circiter sternit: tam magna plaga ultus Arabiam extincto uirore eius spiritu tantum profecit: ut etiam patronus ab ea gente optaretur. Mox autem illum excepit praesumpta rerum sollicitudo: propter amicitiam Antonii post uictoriam Caesaris apud actium. Verum tamen plus timoris habebat quam ipse patiebatur. Nec enim Caesar uictum iudicabat Antonium: donec herodes cum eo superesset. Itaque rex periculis decreuit occurrere: Rhodumque transmissus ubi Caesar eo tempore morebatur: adiit cum sine diademate: ueste quidem cultuque priuato: sed fastu regio: neque dissimulata ueritate coram hac dixit. Ego Caesar Rex factus ab antonio: fateor utilem me fuisse regem antonio. Neque dubita/uerim dicere quod omnimodo armis quoque me grati expertus esset: nisi arabes prohibuissent. Verū tamen & auxilia ei pro uiribus meis misit: & multa frumenti milia: sed nec accepta apud actium plaga: bene de me meritum deserui. Nam cum auxilli minus commodarem: optimum ei consilium unam esse dicens Cleopatrae mortem aduersorum corruptionem. Quam si occidisset: & pecunias

ei & muros ad tuitionem: & exercitum & memetipsum belli contra te socium pollicebat. Sed profecto eius aures Cleopatrae amores: & deus qui tibi uictoriam donaret obstruxit. Vna ergo cum Antonio uictus sum: & regni cotinam cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni: spem salutis de uirtute praesumens: & ne in examen adducerer properans: qualis amicus alicuius fuerim. Ad haec Caesar immo uero saluus esto inquit: & nunc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas: cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem ut etiam foeliciores fidus permaneat. Siquidem ego praclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit Antonius: qui magis Cleopatrae quam tibi paruit. Te nanque lucrati sumus propter eius dementia. Prior ab officiis autem coepisti quantum appareat: cum ad me uentidius te illi idonea auxilia misisse scribat. Quare interim tibi decreto firmitatem regni praebeo. Experiar autem ipse quoque bene tibi aliquid facere: ut non queras antonium huius sermonis humanitate regem ne quid penitus de amicitia sua dubitaret hortatus: & diadema illi imposuit: & indulgentiam decreto consignat. In quo multa honorifice in eius laudem locutus est. Ille autem prius eum muneribus delinitum rogabat: ut Alexandrum quandam supplicem ex amicis antonii iuberet absolui. Sed uicit iracundia Caesaris multa illum & grauius pro quo rogabatur admisisse dicentis: quibus rebus repolit deprecantem. Postea uero ad Aegyptum euntem per Syriam Caesarem Herodes cunctis acceptis regni diuitiis: tuncque primum eum eo militem inspiciente: circa Ptolomaida equo uestus est: coenamque illi cum omnibus amicis exhibuit: atque insuper exercitus epulis cuncta distribuit. Prospexit enim ut per arida loca proficiscen- tibus ad Pelusium atque inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec defuit quicquam utensilium quod desideraret exercitus. Pro his denique meritis paruum esse Herodis regnum tam Caesar quam milites aestimabant. Ideoque postquam uenit in Aegyptum iam Cleopatra & antonio mortuis: non solum ceteros eius honores auxit: uerum etiam regno patrem finium addidit: quam Cleopatra desiderat. Et praeterea Gadaram Hippon Samariam: maritimarumque insuper ciuitate Gazam & Anthedonam: & ioppen & turrim Stratonis: & ad haec saelites quadringentos Galathas ei donauit: quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autem magis liberalitatem Caesaris incitauit quam magnus animus accipientis. Post primam uero asiadem etiam regionem quae Tracon uocatur eius di- rioni subdidit: eique continentem Bataniam itemque aurantidem. Ex huiusmodi causa Zenodorus qui domus Lysaniae conductor erat non cessauit unquam ex regione quae Tracon dicitur: latrones Damas- cenis immittere. Illi autem ad Vartonem tunc sectorem Syriae confugerunt: eumque deprecantur: quo suas miseras Caesari declararet. Caesar autem his cognitis ei rescripserat: ut latrocinium penitus curaret extinguere. Varro autem cum milite aggressus loca suspecta expurgauit latronibus terram ipsam Zenodoro abstulit. Quam Caesar ne latronum denuo contra Damascum receptaculum fieret: herodi dedit: eumque praeterea totius Syriae procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciam: ne quid eo in consulto procuratoribus liceret administrare praecipit: ac Zenodoro mortuo terram omnem quae inter Traconem & Galileam erat eidem attribuit. Quod autem ma- ius his omnibus existimabat Herodes a Caesare quidem post agrippam amabatur: ab agrippa autem post caesarem. Hinc ad summum foelicitatis euectus: & ad maiorem subleuatus animum: maximam prouidentiae parte obsequio pietatis impendit. Itaque anno regni sui quintodecimo & templum instaurauit: & duplum terrae spacium quam fuerat circa templum muro amplexus est: ingenti sum- ptu & munificentia singulari. Augumento erant in ambitu fani magnae porticus: eique iunctum a sep- trione castellum. Et illas quidem a fundamentis coexit. Hoc autem nulla re minus: quam regni se- des esset largis opibus renouatum. Antoniam uocauit in honore antonii. Quae etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa duas aedes in ea maximas atque pulcherrimas: quibus ne templum quidem usquam conferri posset aedificauit: easque amicorum uocabulis unam Caesariam Agrippium alteram nominauit. Nec uero solis testis memoriam eorum & cognomina circumscri- psit: sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in samaritica regione oppidum muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum Sebasten appellauit: deductis eo sex milibus co- lonorum terraque secundissima his attributa. Vbi templum quoque maximum inter aedificia col- locauit: & circum id aream trium semis stadiorum Caesari dedicauit eiusque oppidi habitatoribus praecipua legum beneficia praestitit. Insuper his alterius terrae adiectione donatus a Caesare aliud templum circa Iordanis fontem candido marmore posuit: qui locus appellatur Pannium. Vbi montis quidam uertex in praecelsum editus propter subiecti lateris uallem specus aperit ambros- sum: qua profunda altitudinis rupes ad immensum liquentis guttae receptaculum concauatur & stagnantis aquae copia dimittentibus aliquid donec terram: inueniat longitudo nulla sufficiat. For- tis autem de speluncae radicibus oriuntur fontes. & ut quidam putant: hoc est Iordanis principium. Sed ueri fidem in posterioribus indicabimus. Quin & apud Hiericunta inter castellum Cyprum & priores domos regias: meliores alias: & quae commodiorem usum praebere aduenientibus fa- bricatas eorundem amicorum nominibus uocitauit. Prorsus non est idoneus regni locus: quem ho- nore Caesaris nudum reliquerit. Postea uero quam fines suos templis repleuit in prouincia quoque ho-

nores suos effudit & multis ciuitatibus templa quæ Cæsaria uocantur instituit. Cum autem inter maritimas ciuitates uidisset unam uetustate fessam quæ Stratonis Turris uocabatur: & pro loci natura munificentia suæ capacem. Totam eam candidissimo saxo reparatam clarissima regia decorauit: & in ea maximam in natura sui animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter Doram & Ioppen. quarum media ciuitas sita est. Omnis ora maritima adeo fuit importuosa: ut omnes qui ad Aegyptum ex Phœnice nauigarent in solo fluctuare cogerentur minas Aphrici metuentes. Cuius etiam mediocris aura tantas undarum moles ad scopulos erigit. Ut remeante æstu gurgitis per ali quantum spatium maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura Pireo maiorem portum fabricauit: & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quàmquam omnis ei locus aduersabatur: tamen ita cum difficultate certauit: ut firmitas quædam structura nequaquam mari cederet. Pulchritudo uero tanta esset: quam nulla res ardua præpedisset ornamentum. Metitus enim quantum diximus portui spatium per uiginti ulnas in profundum saxa demisit. Quorum pleræque pedum quinquaginta longitudinis: & altitudinis nouem: & latitudinis decem. Nonnulla uero etiam maiora fuerunt. Expleto autem spacio quod unda celabat: in ducentos pedes murum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus ante constructi unde etiam Pro cymia dicebatur. Cæteri autem saxeo quo portus cingitur muro subiecti sūt magnis turribus interpositis: quarum maxima atque pulcherrima ex parente Cæsaris Drusium cognominata est. Crebri autem fornices adducenda quæ portus haberet: proque fornibus: & circum eos pila saxea: & lata quæ naues egredientes exciperet ambulatu. Aditus autem a septentrionali erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est Boreas. Ad hostium uero statum sine colossi tres utrinque sulti columnis: quasi a leua quidem intrantibus stantis solida turris sustinet. Dextra uero duo proceri lapides iuncti: & partis aduersæ turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexæ candido itidem lapide: parique mensura spatiorum ciuitatis uice tendentis in portum. Contra hostium uero portus in colle Cæsaris templum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum: statuæque in eo Cæsaris siue colossus non minor quam Iouis apud Olympiæ: cuius ad exemplar factus. Romano autem par & Iunoni quæ argis est. Oppidum autem provinciae dedicauit: rebusque aduersitiis portum. Cæsaris uero conditoris honorem: unde ciuitati Cæsariæ nomē imposuit. Quin etiam & cætera opera Forum Theatrum amphitheatrum digna uocabulo collocauit: & quinquenniali certamine instituto nomen ei Cæsaris donauit. Primusque ipse in centesima nonagesima & secunda olympiade maxima præmia proposuit: ut non solum uictores sed & proximi & tertii successores eorum regalibus diuitiis potirentur. Anthedona quoque reparata: quam bella subuerterant agrippum uocauit: nimiaque benignolentia nomen amici etiam portæ inscripsit: quam ipsi in templo ædificauit. Sed nec parentes suos ita quisquam dilexit: nam & patris monumento optimo regni campo ciuitatem condidit: fluminis arborumque ditissimam: eamque antipatrida nuncupauit. Et super hiericunta castellum natura tutum & pulchritudine præcipuum muro cinxit: atque in honorem matris Cyprum uocauit. Fratrique Phaselo turrim cognomine Hierosolymis dedicauit: cuius habitus & in magnitudine claritas postea declarabitur. Aliamque ciuitatem in regione qua de Hiericunte in Boream itat Phaselū nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis: nec sui quidem fuit immemor sed castellum contra montem arabici lateris propugnaculo permunitionem de suo nomine Herodium uocauit: tumulumque Mastoidem qui manu factus: stadiorum sexaginta spatio ab hierosolymis aberat: similiter nominatum munificentius accurauit. Et enim rotundis quidem turribus tacumen eius amplexus est: ambitum autem completuit ædibus regis liberalissime exornatis: ut non solum interna membrorum facies clarior esset: uerum etiam foris parietes ac materiae testæque largis infusa diuitiis elucerent. Aquam enim plurimam ingenti sumptu ac labore ex longo intervallo induxit: perque ducentos gradus marmoris candidissimi fabricauit ascensum. Erat autem totus collis manufactus & clementer excelsus. Qui & aliam circum radices eius regiam ac diuersoria quæ sarcinas & amicos recipere possent ædificauit: ut pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse uideretur. Castellum uero domus regalis circumscriptione: tantis autem constructis ædificiis animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Namque apud Tripolim & Damascum & Ptolomaida publicas balneas quæ Gymnasia dicunt. Bybli autem murum: exedras uero & porticus fora: quæ & templa Beryti ac Tyri: necnon & Sidonem apud & Damascum Theatra condidit. Maritimis autem Laodicensibus aquæ ductum: apud Ascalona uero Nympha sine lacus ornatissimus & balneas. Itemque peristyla tam opera quam magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos portusque præbuit. Multæ ciuitates ab eo tanquam regni sociæ agris quoque donatæ sunt. Ad exhibitionem uero Thermarum aliis redditus annuos ac perpetuos delegauit: quemadmodum Cois ne quando beneficii gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministravit egenis: & insulis Rhodiorum ad instruendam classem pecunias sæpe: multisque in locis præbuit: incensumque Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios ac

Samios liberalitatem: perq̄ omnem Ioniam eorum quæ desiderasset quisque largitiones. Nonne athenienses & Lacedæmonii & Nicopolitani: & in Mysia Perganius Herodis sunt plena donariis. Nonne antiochensium syriæ plateam cum plena cœni esset ab omnibus uitaretur per uiginti stadia prolixam statuit: polito Marmore declinandisq̄ imbribus porticu quam longa esset orauit. Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum quibus ea detulit populorum. Quod autem Helidensibus præstitit: non solum Achaia communis: sed etiam totius orbis terræ manus esse uidetur: per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hos deficere sumptuum uideret inopias quodq̄ solum ex ueteri græcia restabat effluere: non solum agonothea ipse factus est: eo lustro q̄ cum Roma nauigaret offendit: sed perpetuos pecuniarum quæstus instituit: ut nunquam eius memoria agonotheæ munere fungi desineret: inextricabile opus erit debitorum remissiones exponere: sicut Phaselitas & balneo. Alia quæ circa Ciliciam municipia lenauit annuis pensionibus: sicut multum eius animi magnitudinem timor fregerit: ne quam pateretur inuidiam ueluti maius aliquid augere paretur: si beneficiis amplioribus afficeret ciuitates: quam qui eas haberent. Quin & corpore usus est: quod animo conueniret. Cunque summus uenator esset: in hoc tamen ipso equitandi peritia quæ cuperet assequabatur. Denique uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aptorum altrix illa regio: sed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autem erat qui sustineri non posset. Itaque multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directissimus: & sagittarum liberator uidebatur egregius. Præter animi autem corporisque uirtutem: fortuna quoq̄ secunda usus est. Raro autem contra uotum eius belli cessit euentus. Et si quando id accideret: non ipsius culpa: sed aut prodicione quorundam: aut temeritate militum factum est. Vt uero publicam ei foelicitatem memores inuidere domestici: & aduersi casus ex muliere coeperant: quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem: repudiata quam priuatus acceperat uxore ex hierosolymis genus ducente quæ Doris uocabatur. Mariannem sibi coniunxit Alexandri filiam Aristobuli filii: unde domus eius in discordiam uenit. Et ante quidem maxime uero postquam Roma egressus est. Nam primum antipatrum ex Doride filiorum causa: quos de Marianne susceperat expulit ciuitate: solis festis diebus eo commendi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum ex Parthis ad se reuersum propter insidiarum suspicionem peremit. Quem captum quidem occupata Syria Barzaphanes adduxerat: miserati uero gentiles liberauerunt: qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorum paruisset ne ad Herodem transiret: non interiisset. Verum mortis eius fuit illecebra neptis matrimonium. Hoc enim fletus multoque amplius patriam desiderans uenit. Herodem autem commouit non q̄ regnū affectaret: sed q̄ ipsi iure deberetur. Quinq̄ aut filiorum quos ex Mariannē susceperat: duæ sceminae cæteri mares erant. Horūq̄ minimo romæ in studiis mortuo: duos maiores & propter matris nobilitatem: & q̄ iam regnāti sibi fuissent geniti regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariannes suffragabatur: quæ in dies singulos proficiens succendebat: adeo herodem: ut eorum nihil sentiret: quæ propter dilectam sibi dolerent. Tantum namq̄ in eum Mariannes erat odium: quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis inimicitarum probabiles causas: ex amore uero fiduciam palam ei quæ Hyrcano auo suo fecisset obiciebat: quæque in fratrem Ionathen egisset. Nec enim uel huic quicquam qui puer erat parcebat: quem pontificem in decimo sexto ætatis anno creatum: post honorem statim occidit. Atq̄ ille quidem cum sacra ueste amictus ad aram accessisset festo die populus omnis illachrymauit: & tamē noctu missus in Hiericuntā: ibi sicut mandatum fuerat: lacu submersus a Galathis interiit. Hæc igitur Herodi Marianne probro dabat: sororemque eius & fratrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autem indignatione mulier seuebatur: & quo maxime commoneretur Herodes insimulabat eum adulterum. Præter alia multa quæ uerisimilia fingentur hæc accusantis: q̄ in ægyptum imaginem suam misisset antonio: proq̄ immoderata libidine absentem se properasset ostendere uiro mulierum cupidine insanienti: & qui uim posset afferre. Id ueluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem: maxime quidem amoris causa æmulatione successum. Deinde etiam cogitante Cleopatraz seuitiam: cuius gratia & Lysanias rex: & Malichus arabs erant perempti. Non enim coniugis amissionem: sed morte sua periculum meriebatur. Itaq̄ profecturus Romanū Iosippo Salomæ sororis suæ uiro quē fidum habebat: & pro affinitate beniuolum commēdabat uxore: mandato ei clam ut eam interficeret: si etiam se occidisset antonius. Vege Iosippus non maligne: sed regis anio rem mulieri cupiens demonstrare: q̄ ab ea neq̄ mortuus pateret diuelli: secretum ei sermonē aperit. Et illa reuerso Herode multaq̄ inter fabulas de affectu iurantes quodq̄ nūquam esset alterius mulieris amore captus: ualde inquit amor nos tuus mādatis Iosippo cōprobat: quibus ut me occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebatur amēs erat herodes ilico: nec unq̄ Iosippū mādatis sua peditur: fuisse ratus: nisi eā corrupisset p̄ dolore isaniebat. Cūq̄ fratris exiluiisset in regia spaciabatur: ubiq̄ tūc Salome soror eius accepto tpe criminādi suspicionē de Iosippo confirmauit. Vnde herodes imoderato æmuli dolore furēs confecti utrūq̄ iussit interfici.

Deinde poenitudo sequebatur insaniam: & postquam iracundia concenterat: amor iterum calecebat. Tanta uis autem cupidinis erat: ut ne mortuam quidem putaret eam: sed ægritudine quasi uiuam alio loqueretur. Donec processu temporis funere cognito meroris magnitudine quam superstitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ autem iracundiæ succedunt filii: & immanitatem sceleris reputantes: non aliter suspectum patrem quam si hostis esset habebant. Idque & antea quandiu Romæ in studiis erant: & multo magis postquam in Iudæam reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorum mentium quoque roborabatur affectio. Iam uero maturi coniugio unus amicitiae suæ Salomes quæ matrem amboꝝ accusauerat filiam duxit: alter archelaus Cappadocum regis. Unde accessit etiam libertas odiorum: & occasiones ex eorum confidentia delatoribus datæ sunt. Itaque apertius quidam cum rege loquebatur: ei per utrumque filium instruerent insidias. Alter quidem ultrices materni exitii simul cum fratre armaret manus. Alter uero hoc est archelaus generi socero etiam fugam pararet: ipsum apud Cæsarem accusaturus herodem. His igitur criminationibus repletus herodes ueluti propugnaulo sibi futurum aduersus filios adducit antipatrum ex Doride susceptum. Hisque illum proponere modis omnibus cepit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent: ac priuata matre editum proficentem uiderent indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderentur iram prodebant. Et illi quidem in dies singulos magis magisque negligebantur. Antipater autem sui causa fauorabilis erat: nam & patri blandiri callide nouerat: & uarias inter fratres suos calumnias conferebat: quædam ipse dictas: amicos uero suos ad alia uulganda submittens: donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse quoque aperte iam successor fuerat declaratus. Denique tanquam rex etiam ad Cæsarem missus est: cultusque regio & cæteris obsequiis præter diadema utebatur. Tempore autem sequenti ualuit suam matrem in cubile Mariannes inducere: duobusque armorum generibus in fratres usus: blanditiis & opinionibus regi obrepserat etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter alexandrum quidem secum Romam pater abstractum: ueneni sibi dati reum apud Cæsarem postulauit. Ille autem uix deplorandi copiam nactus: & licet imperitissimum iudicem: tamen Herode & antipatro prudentiorem: delicta quidem patris uerecunde repressit: in se uero delata crimina diluit: periculorumque socio fratre purgatos: mox de antipatri calliditate & de suis iniuriis quaestus est: cum præter innocentiam constantiam eloquentia iuuaretur. Erat autem acerrimus in dicendo. Postremo prolocutus quod eos pater libenter occideret: auxit facinus & lachrymas quidem cunctis excussit. Verum Cæsarem sic affectus: ut eorum accusationibus spreto Herodem statim reuocauit in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta est: ut adolescentes quidem patri in omnibus obedirent: ille autem relinqueret regnum cui uellet. Postea rex Roma reuersus: licet soluisset criminibus filios uideretur: nondum tamen erat suspicionibus liberatus: quoniam argumentum odii sequebatur antipater: & si uerecundia reconciliatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cum uero Ciliciam præter nauigans Eleusam uenisset: suscepit eum benignissime Archelaus: pro salute generi gratiam referens: & reintegratae concordiae causa lætus: quippe nihil moratus amicis Romæ scripserat: ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: & usque ad Zephyrum deduxit talentis triginta donatum. Postea uero quam Hierosolymam peruenit Herodes: populo conuocato tribusque filiis prope se stantibus causam reddit professionis: multasque deo gratias agit: multas etiam Cæsari qui domus suæ perturbationem sedasset: quod regno maius esset: concordiam filiis præstitisset: quam ego inquit arctius compilabo. Nam ille quidem me regni dominum & successoris iudicem constituit. Ego autem cum mea commoditate gratias refero: tresque filios meos reges designo: huiusque sententiae me socium primum dominum fieri præconde: inde uos. Namque huic ætas: illis nobilitas successionem regni conciliat: quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos autem Cæsar uinxit: & pater constituit obseruare. Non iniustis eos neque disparibus: sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis reficiet cum læticia quæ præter ætatem obsequitur: quantum ei quem despiciet doloris infligit. Quos autem similes coniunctos esse oporteat: propinquos atque amicos eos distribuam: & concordiae sponsores illos constituam: pro certo sciens seditionem contentionumque causas ex contubernaliis nasci malitia. Hosque si boni fuerint affectiones tueri. Rogo autem ut non solum istis: sed etiam primates ordinum exercitus in me solum spem habeant in præsentia. Non enim regnum: sed regni honorem filiis meis tradidimus: & iocunditatem quidem quasi rectores patientur: pondus autem rerum tamen nolum meum esse. Consideret autem quisquis uestrum ætatem meam: uitæque institutum: nec non etiam pietatem. Nam neque senex adeo sum ut de me cito desperetur: neque noluptatibus assuetus: quæ adolescentium quoque uitam spacio breuiter concludunt. Diuinitatem uero ita colimus: ut in longum nos æuam progressuros esse credamus. Quod si quis in contemptum meum filiis meis placere maluerit: etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim non quod inuidiam de me genitis honorifice eos haberi uero: sed quia noui hæc adolescentibus studia ferociae nutrimenta suggerere. Itaque sic cogitent qui ad eos se applicant: bonis quidem apud me paratum esse præmium: seditionis uero apud ipsos quibus lenocinabuntur in fructuosam fore malignitatem. Omnes profecto mecum hoc est

eum filiis meis sentient. Nanq̃ his expedit me regnante neq̃ his esse concordem. Vos autem o boni filii sacram primum retinentes mente figuram: cūius affectiones inter feras bestias saluæ sunt. De inde Cæsarem qui nos reduxit in gratiam meq̃ tertium qui ea quæ iubet licet rogem fratres permanete. Iam nunc autem uobis: & uestimenta & obsequia dabo regalia. Deumque oro conseruare iudicium meum si concordēs eritis. Hæc locutus singulos benigne consalutauit: populumque dimisit alia conuenientia dictis eius optantes. Qui uero mutationis erant cupidi nec audisse quidem se quicquam simulantes: fratres autem dissensio non reliquit: sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Nanque Alexander & Aristobulus ægre ferebant confirmatum esse antipatro meritum. Antipater autem succensebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate momini & reticere secreta nouerat: & quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate in lingua erat quicquid uenisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant: plus res autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrum statim apud antipatrum erat: & ab antipatro ad Herodem cum adiectione deferabatur. Nec uel similiter aliquid prolocutus: adolescens innoxius habebatur: sed cuncta eius uerba in crimina uertebantur: maximaque minimis affingebantur: sic ubi liberior paulo fuisset. Semper autem qui eum irritarent submittebat antipater: ut mendacia sua ueras occasiones haberent: multisque falso uulgatis unum quid comprobatum fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quique aut natura taciturnus erat: aut muneribus parabatur: ne quid occultum expromeret negasset aliquis si antipatri uitam malitiæ dixisset arcanum: Alexandri uero familiares aut pecunia corruptos aut impulsos blanditiis quibus expugnauit omnia: proditores ac fures eorum quæ contra se dicebantur: hinc agerentur effecerat. Cum cante uniuersa committeret: astutus etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisque personam gerens aliis de latoribus utebatur. Si quid in alexandrum nuntiassent sanore simulato id quidem primo reprehendisset: mox otiose adstruendo regis iracundiam prouocabat: omniaque ad insidias referebat: & ut necem patris alexander optare uideretur. Nihil enim maiorem fidem calumniis suggerebat quam si eum purgaret antipater. His accensus Herodes quantum in dies singulos de affectu adolescentium detrahebat: tantum adiciebat antipatro. In eandem uero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi uolentes alii pro imperio sicut Ptolemæus amicorum carissimus: regisque fratres ac tota progenies: omnia nanque in antipatro sita erant: & quod alexandro fuit acerbissimum cuncta in eorum perniciem matris antipatri consilio gerebantur. Nouerca enim scuior erat: multoque plus q̃ priuignos oderat: quos regina mater ediderat. Sed quanquam omnes ut antipatro magis obsequerentur spes inducebat non minus tamen præcepta regis quenquam ab adolescentibus se parabant: qui carissimis dixerat: ne quis ad aristobulum uel eius fratrem accederet: aut se ad eos applicaret: non solis enim regalibus erat formidini: uerum etiam externis. Nulli enim regum tantum potestatis Cæsar dederat: ut fugiti uos suos quamuis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. Adolescentes autem delata in se facinora nesciebant: hisque propterea capiebantur incautius. Nullus enim palam incusabatur a patre: sed affectu refrigescente paulatim intelligentes dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patrum & Salomen amitam contra illos commouit antipater assidue: uel cum uxore sermocinando: quibus in eos instigaretur. Huius autem inimicitias conspirabat alexandri quoque uxor Glaphyra multa de sua nobilitate commemorans: cunctatumque se quæ in regno uinerent dominam esse dictans: paternum enim genus a Temene: maternum a Dario Hytaspis filio ducere: multumque ignobilitatem despicens sororis & uxoris Herodis: quarum quæque propter formam non propter nobilitatem esset electa. Nam multas ei fuisse diximus uxores: quod licet & iudæis more primo plures habere: quodque rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyræ inuisus erat alexander. Salomen autem aristobulus: & si socrus eius erat: ipse inimicam sibi reddidit: & ante quidem propter maledicta Glaphyræ saeuientem: & frequenter ei humilitatem generis obiciebat uxori quodque ipse plebeiam: reginam uero frater suus duxisset alexander: hoc Salomes filia cum fletu matri nunciavit. Addebat autem q̃ aliorum quoque fratrum matres idem alexander & aristobulus si regnum obtinuissent: textrices cū ancillis facere minitareretur ipsos quoque nicorum scribas scilicet irridetes q̃ litterarū studiis operam daret. His commota Salome q̃ iracundiam cohibere non posset Herodi cuncta indicauit. Satis autē idonea uidebantur contra generū dicēs. Et præter hæc alia quædam criminatione diuulgata est: quæ succendit animū regis. Audiuit enim Alexandrū & aristobulum crebro matrē implorare: casumq̃ eius cū gemitu atq̃ imprecationibus conqueri: ac sæpe illum quædam ex Mariannes uestimentis posterioribus indidentem coniugibus minitari solitos esse quod cito pro regalibus delitiis eas factis uestibus induerent. His de causis Herodes licet præstantem animum adolescentium formidaret: tamen ne spem correptionis eis abscederet: ad se eos uocauit. Romam enim nauigaturus erat: & quæ si rex pauca interminatus pluribus quæ si pater monuit: rogauitq̃ ut fratres diligenter promissa priorū peccatorū uenia si post hæc meliores fierent. Illi autē criminationū inuidiam deprecando fictas eas esse

dicebant: purgationisq; suæ fidem rebus ipsis posse constare: uerum quoq; ipsum debere omnia facilitate credēdi aditum maledictis obstruere. Nunquam enim calumniatores de fore: dum cui persuasus deator extabit. Cum his eum mature placuissent: qui ut patrem præsentī metu reiecto: de post futuris merere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse insensam: & patrum Pheroram: utriq; autem seui & graues erant: sed amplius pheroras qui totius quidem regni præter diadema socius erat: proprios autem redditus habuit. c. talenta totiusque trans Iordanem fructus ipse caperet a fratre sibi dono data. Quin etiam Tetrarcham eum fieri beneficio Cæsaris idem Herodes impetrat: regalique coniugio dignatus erat: sorore uxoris suæ nuptum ei collocata. Et post illius mortem desponderat ei filiarum suarum maximam. ccc. talentis in dotem datis. Sed regale coniugium pheroras ancillæ amore captus refugerat. Quamobrem iratus Herodes filiam quidem nuptum dedit fratris filio: qui post a parthis occisus est. Mox autem morbo pherore uenia data indignationem remisit. De hoc etiam erat opinio q; uiua regina herodem opprimere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat: ut quamuis amantissimus frater esset herodis: fide tamen eorum quæ audisset adduceretur ad metum. Itaq; de multis qui suspecti erant habita questione: postremo ad pheroræ amicos uenit: quorum nulla quidem fuit de maleficiis aperta confessio: sed q; amita suspecta in Parthos cogitasset effugere prodiderūt. Huius autem consilii & fugæ conscium esse Castobarum Salomes maritum cui rex eam tradidit. Postquam superior adulterii causa peremptus est: sed nec Salome criminatione libera manserat. Nam & hanc pheroras accusabat q; cum Sillæo procuratore obedire regi Arabum de nuptiis constituisset quem inimicissimum Herodes haberet: conuicta autem & in hoc & in omnibus quæ pheroras detulerat indulgentiam meruit: atq; ipsum etiam pheroram criminibus soluit. Domus uero tempestas in Alexandrum transiit: totaq; capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regi carissimi: & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim uinum ministrare fuit cura: alteri cœnam apponere: tertius autem dormitum eum collocabat: & cum ipso cubabat hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ iniecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indicata ui tormentorum coacti & stuprum confessi sunt: & quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerunt: quomodo eos fefelleret Alexander nullam in Herode spem habendam esse improbo sene commemorans: & qui capillos inficeret: nisi ob hoc solum ut eum etiam ad adolescentem putarent: uerum se coli oportere: qui etiam inuito eo regni esset saturus successor. Neque multo post ab inimicis pœnas repeteret: fortunatosque amicos suos beatosq; faceret ac præcæteris ipsos. Quin & obsequia potentium Alexandro clam parare: militumq; rectores. Itemq; ordinum principes occulte ad eum conuenire dixerunt. Hæc herodes adeo pertimuit: ut non auderet statim delata proferre: sed exploratores die noctuque submittens dicta factaque singula scrutabatur: & de quibus suspitio esset illico trucidabat. Itaque regnum eius acerbissima iniquitate repletum est. Nam pro suo quisque odio uel inimicitii calūnias fingere: multique regis iracundia cædis cupida contra aduersarios abutebantur: & mendacio quidem confestim fides habebatur. Erant autem criminationibus ipsis uelociora supplicia. Denique accusabatur qui modo accusauerat: & cum eo qui ante iustus esset ducebatur ad pœnam. De uita nanque periculum regis quæstiones breuiora compendio terminabat. Ad hoc autem sæuitia processerat: ut nec eorum quæquam humanitus aspiceret: qui accusati non essent: uerum etiam amicis immitissimum sese præberet. Itaq; multis etiam regno interdixit: & in quos potestatem non haberet in eos dictis asperis sæniebat. Accessit malis Antipater collectaq; amicorum caterua nullum criminationis genus omisit. Tantus etiam ineptia sua regem commentisq; delatorum timor inuasit: ut stricto instare sibi gladio uideret Alexandrum. Deniq; subito & ipsum correptum in uincula coniecit: & in amicorum eius tormenta perrexit: multi autem taciti moriebantur: nulla uitæ supra conscientiam proditi. Alii uero quibus mendacium impatentia doloris extorsit: de patris eum insidiis cum fratre aristobulo cogitasse dixerunt tempusque obseruare: ut illo dum uenaretur occiso Romam profugeret. His tamen si uerisimilia non erant: sed necessitate cruciatus ex tempore fingeantur: libenti tamen animo rex credebatur pro consolatione accipiens uincti filii ne id fecisse uideretur iniuste. Verum alexander suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitratur: ultro malis assentiendum putauit ac digestis aduersus inimicos. iiii. libris fatetur insidias: eorumque se plurimos socios habere proscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hanc enim etiam stupro sibi quondam esse mixtam: cum uim noctu adhibuisset inuito. Iamque libri in manibus erant: herodis: multa & graua de optimatibus fere clamantes cum mature in Iudæam Archelaus uenit meruens genero simul ac filia quibus etiam prouidentissimo consilio succurrit: regisque minas arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus ubi nam est: clamat exitialis gener meus: aut ubi parricidiale caput aspiciam? quod meis manibus ipse lacerabo: addamq; filiam meam bono marito nouo. Nam & si consilii particeps non est: quia tamen eiusmodi uiri coniunx fuit inquinata est. Miror autem patiētiam tuam cuius periculum agitur q; adhuc uiuit alexander: ego nanq; ita ex Cappadocia properans ueniebam: ut qui & illum olim reperirem dedisse supplicium: & de filia quæstionem tecum haberem: quam uitæ atq; dignitatis contēplatione illi desponderam. At nūc de utroq; nobis cōsulēdū est: licet nimīū pater sis: & ad

puniendum insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras: & alter alterius iracundiæ uicarie succedamus. Talibus increpans quamuis pertinacem fallit Herodem. Itaque quos Alexander perscripserat libros legendos ei præbet singulisq; capitulis insistentem cum eo deliberabat. Vnde occasio nem sui consilii nactus Archelaus paulatim causas in eos qui scriptis continebantur: & in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem uideretur: considerandum est inquit ne forte adolescentulus tot nequissimorum insidiis circumueniatur: non tu ab adolescentulo: nec enim apparere cæm cur in tantum ruerit scelus: qui & nunc regno potiret: & successionem regni speraret nisi aliquos haberet huius persuasionis auctores: qui ad sinistram partem lubricum ætatis impellerent. Ab eiusmodi namque hominibus non solum adolescentulos falli: uerum etiam senes domosq; clarissimas totaque regna solere subuertere. Conscientebat dictis Herodes: iramque paulatim remittebat in alexandrum: & in Pheroram excitabatur. Namque hoc erat librorum quatuor argumentum: qui ubi propensior esse regis animus sensit: & in omnibus apud eum amicitiam Archelai præualere: quam honeste non possit ex impudètia salutem quaesivit. Relictoque alexandro confugit ad archelaum. Et ille non inquit uidet quo se pacto eximat tantis criminibus inuolutum: quibus manifeste conuinceret regem insidiis uoluisse decipere omniumque malorum presentium adolescenti causam fuisse: nisi malit ommissis artibus callidis & negandi peritina quibus insimulare omnia confiteri: & a fratre præsertim cum dilectus esset ueniam petere. Namque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum paruit archelao Pheroras: atraque ueste cum lachrymissis ut quam miserabilis appareret instructus ad pedes Herodis accessit: sicque meruit ueniam postulans: & se quidem sceleratum esse fatebatur. Namque omnia quæ sibi obliicerent fecisse. Horum autem causam esse dicebat diminutionem mentis atque insaniam ex mulieris amore conceptam. Itaque postquam stetit Pheroras semetipsum accusator ac testis tunc eum iam archelaus excusando herodis iracundiam mitigabat propriis usus exemplis. Etenim se quoque a fratre multo grauiora perpeßum. Naturale ius dicebat anteposuisse uindictæ quippe in regnis uelut in magnis corporibus semper aliquam partem pondere ipso tumescere: quam recidi quidem non oportet: leuius uero curari. Multa in hunc modum locutus archelaus. Herodem quidem Pherore placidum reddidit: ipse autem alexandro tantum manebat iratus: filiamque ab eo distractam secum abductam esse firmabat: donec Herodem compulsi ultro pro adolescentulo deprecari: ut iterum ei filiam desponderet. Satis autem cum grauitate archelaus cui uellet eam præter alexandrum collocari promissit: maxime enim impendere quæ iura inter se affinitatis inuiolata permaneant: regem autem sibi filium ab eo donatum infirmante nisi matrimonium diremisset: & liberos iam haberent: uxor quoque ab adolescento diligeretur: quæ si remaneret: peccatorum foret obliuio: si uero discederet causam de omnibus desperandi molliorem namque fieri audaciam: si domesticis affectionibus distrahatur. Vix tandem cessit: unaque & ipse rediit cum adolescente in gratiam & patrem eius reduxit: Proculdubio tamen eum Romam mitti deberet: cum Cæsare collocuturum: de omnibus enim sese litteras ad eum fecisse. Consilium quidem archelai quo generum periculo liberauit peractum erat: & reintegrata gratia in epulis & humanitate conuictus familiariter uersabantur. Ab eunte autem muneribus talentorum septuaginta: solio quoque aureo gemis ornato. Et eunuchis & concubina donat Herodes quæ pannychis uocabatur. Itemque amicorum eius quique pro merito: qui & cognati regis omnes iussu eius Archelao dono dederunt: eumque tam ipse quam optimates eius antiochiam usque persecuti sunt. Non multo autem post quidam in iudæam uenit archelai consiliis multo potentior: qui non solum reconciliationem gratiæ Alexandro quaesitam fecit irritam: uerum etiam causa fuit ut periret. Laco erat genere nomine Eurycles ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxum eius regia tollerare non poterat. Is amplissimis donis Herodi oblati: uelut eorum quæ aucuparetur illecebra: cum statim multiplicata recepisset immaculatam liberalitatem nihil esse ducebat: nisi regnum sanguine comparasset. Itaque regem adulatione falsisque de ipso laudibus & sermonis calliditate circumuenit: matureque prospecto eius ingenio dictis simul & factis ne illi placerent inter primos eius amicos habetur. Nam & rex & omnes eius comites libenter cuius patriæ causa præcipuo dignum honore ducebant. Ille autem postquam fragilitatem domus animaduertit: fratrumque inimicitias & quemadmodum pater in singulos esset animatus: Antipatri quæ quidem hospitio præuentus erat. Simulata uero amicitia fallebat Alexandrum olim se & archelai socium esse mentitus: quo etiam citius quasi probatus obrepset. Moxque ab eo fratri quoque Aristobuli commendatus est. Pertentatis autem personis omnibus aliam alio modo subibat: ac primum sit antipatri mercenarius & alexandri proditor: illum exprobrando castigans & cum fratrum sit maximus spei suæ negligit insidiatores. Alexandrum uero & regina creatus & regis coniugis uir filium priuatæ mulieris pateretur regno succedere. Præsertim cum habebat magnam occasionem Archelaum quæ quidem adolescenti uera fide suadere uidebatur & amicitiam simulasset archelai. Vnde nec alexander quicquam metuens: & de antipatro quæ se mouerent apud eum quaerebatur: & quod nihil mirum faceret Herodes si cum matrem illorum interemerit: ipsis quoque regnum auferret: quorum causæ Eurycles & misereri eos & dolere pariter simulans etiam aristobulum ad ea dicenda pellexit: atque ita querelis in patrem utroque deuicto referens ad antipatrum secreto discedit: afflicto insidiarum quoque mendacio quas ei fratres firmasse parabat: ac pene iam stratis gladiis in eum irruere. Ob hoc autem multa pecunia donatus ab antipatro laudator eius erat

apud patrem: & ad extremum necis Alexandri & Aristobuli redempta opera ipse accusatoris partibus fungebat. Cumq; adisset Herodem nitam ei se rependere beneficiis sibi pro delatis: & lumen referre dixit hospitio. Namq; olim alexandru exacuisse gladium & confirmasse dexterâ: uerum scelus tanto fuisse impedimento qd societate facinoris assimulasset. Alexandrum enim dicere non bene se cum Herode actum putare: & regnum obtinuisse alienum & post matris eorū necem principatum eius dilacerasset nisi eam degenerē coaptaret herodē: aurūq; ipsorum regnū antipatro spurio propriaret. Proinde semet Hyrcani manes & Marianes ultum iri. Nec enim decere successionem regni ab huiusmodi patre sine cæde suscipere: multis enim rebus ad hoc excitari quotidie: quia nihil oīno loqui sine calūnia liceret. Nam si de nobilitate aliorū fiat mentio sine ratione se contumeliis affici patre dicente solus generosus alexander & cui pater sit pro ignobilitate decori inuentionibus quoque offendere si taceat. Si uero laudet canillatorem appellari prorsus ubique imitem sibi patrem offenderet: solique Antipatro indulgētē: ob quæ uelle mori non reculare: nisi ex uoto insidiæ successissent: sin eum occidisset primū salutis occasionem fore archelaum socerū suum ad quē facile possit effugere. Deinde Cæsarem qui nunc usq; ignoraret mores Herodis: nec enim sic ei astatur: ut antea patris præsentiam formidando: nec de suis tantum criminibus locuturum: sed primū totius gentis ærinas: & quos ad necē usq; tributis opprimeret uulgaturum. Deinde in quibus delictis quibusque actibus partæ sanguine pecuniæ consumptæ sint: & qui uel equales ex illis fuerint locupletati: quæ causa ciuitates plagatæ: ibi autē quæsiturū: & aui & matris necem: & omnia scelera regis retexturū: quibus cognitis nemo se iudicauerit parricidam. His Eurycles in alexandrum falso delatis antipatri laudes prosequabatur illum solum qui patrē diligeret esse confirmans: quiq; adhuc insidias retardasset. Rex autē nondum præteritæ suspicionis dolore cōpresso intolerabilis iracundiæ feritate turbatur: in hoc tempus nactus Antipater alios accusatores straribus subornauit: qui eos dicerēt cum Iocundo & tyranno clam colloqui solitos ēē equitum regis olim principibus: tunc uero propter quasdam offensiones ordinibus motos. Hac deniq; prædignatione succensus: confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autē nihil eorum se quæ crimini darentur scire confessi sunt: sed oblata ē quædam uelut ad præpositum castelli Alexandri ab Alexandro scripta epistola deprecante: ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet: si patrem interfecissent: tam armis quā aliis subsidiis eos uti pmitteret: hanc Alexander Diophanti commentum esse dicebat: qui regis erat notarius homo audacissimus: & cuiuslibet manus litteras imitari pcallidus. Itaq; multis sæpe falso conscriptis ad hoc postremo occisus est. Toto autē castelli quoq; præposito: nec eius indicio quicquā Herodes eorum: quæ delata erant uera esse cognouit. Sed quamuis nūllum documentum ualidum proferretur: filios tamen interim absolutos asseruari præcepit. Eurycles uero domus suæ pestem ac totius sceleris fabricatorem bene de se meritum datoremq; salutis appellans: talentis quinquaginta donauit. Ille autē priusquam certum fama nunciaret ad Archelaum properans: aususq; dicere: quod Herodem reconciliasset Alexandro: ab illo quoque pecuniæ capit. Deinde in Achaiam transgressus ad similia facinorosa male quæsitis abusus est. Postremo apud Cæsarem accusatus quot dissensionibus repleuisset achaiam & ciuitates spoliaret: inde fugaturusque hoc enim modo poenæ Alexandri & Aristobuli perferat: hoc loco dignum est Cum Euanistū huic Spartiatæ conferre. Namq; is cum amicissimus esset Alexandro: eodemq; tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisset percontranti regi super his quæ ille insimularetur: duratus nihil se ab adolescentibus audisse firmavit. Nec tamen id quicquam miseris profuit apud Herodem solis maledictis aures paratissimas aperientem eumq; gratiosissimum sibi iudicantem: qui secum eadem crederet: hisdemq; moueretur. Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios. Namque hanc Aristobulus quo periculis inuolueret: quam & socrum habebat: & amitam monitum miserat: ut saluti suæ consuleret: quasi rex eam decreuisset occidere iterum insimulatam: quorum ante fuerat accusata: quot enim Syllæo Arabi nubere cupiens: quem sciret eius inimicum: occulta illi secreta regis nuntiaret. Et hoc fuit extremum quo tanquam tēpestare oppressi adolescentēs: non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus contendit ad regem eiq; monita Aristobuli prodit: atque ille ulterius durare non passus: utranque filium uinxit: & separatos asseruari præcepit. Deinde Volumnium militiæ magistrum: & ex amicis suis Olympum descripta ferentes indicia proficisci iussit ad Cæsarem: qui postq; Romā naui delati sunt: regisq; litteras reddiderunt: uehementer quidē Cæsar in adolescentes exarsit: uerum etiam potestatem in filios a patre auferendam esse non duxit. Deniq; rescribit ei ut ipse sui dominus esset arbitriū melius tamen facturum dicens: si in communi consensu propinquorum suorum prouinciæq; rector: de insidiis quæ teret: eosq; si delato crimini reperiret affrictos occideret. Si uero fugam tantum esse meditados mediocri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: cumq; Berytum quo Cæsar iusserat peruenisset cogit iudicium. Præfederunt autem iudicio rectores: quibus a Cæsare scriptum fuerat: Saturninus & Pedani legatū: & cum his Volumnius procurator. Itemq; propinqui regis & amici: necnon & Salome & Pheroras: & post hos optimates Syriæ præter Archelaum regē. Namq; hunc Herodes qd Alexandri socer esset suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudicium non produxit: sciebat enim qd si tantum uisi fuissent omni modo ad misericordiam cunctos impellerent: si uero

etiam dicendi copiam nacti essent facillime alexandrum oblecta disuere. Igitur illi quoque custodiebantur in Platane uico Sidoniorum. Exorsus autē rex ueluti cum praesentibus ageret commouebatur: & insidias quidem timide obiciebat. Nam probationibus deficiebat maledicta uero & probra & iniurias: & peccata plurima in se admissa prosequeretur eaque morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret semetipsum argui miserabiliter quæstus acerbamque uictoriam uincere singulos sententiam rogat in filios: & primus Saturninus condēnandos esse adolescentulos: sed non morte pronunciauit: nec enim fas esse cum tres ipse astantes haberet filios mortem alienis decernere. Idem etiam duobus legatis uisum est: eosque nonnulli alii secuti sūt. Tristem uero sententiam primus Volumnius dixit cunctique post eum Herodis æmulatione uel odio neque indignatione quisque necandos esse adolescentes iudicauit. Tunc autem uniuersa iudæa & Syria suspensa quidem operiebatur huius tragœdiæ finem: sed nemo æstimabat Herodis crudelitatem ad parricidium usque processuram. Ille tātum filios Tyrum traxit: atque inde naui Cæsaream deuentos quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea uetus quidam regis miles Tyro nomine: qui & filium habebat Alexandro assuetum atque amicum: & ipse diligebat adolescentulos: præ nimia indignatione mentis in postremo hos circumiens clamitabat conculcatam esse iustitiam ueritatem: perisse naturam esse confusam: uitamque hominū iniquitatis esse plenam: & omnia quæ dolor contemptorū uitæ distasset: deinde ipsum etiam regem ausus adire: mihi uero inquit omnium uideris esse infelicissimus: qui contra carissimos nequissimis credas. Siquidem Pheroras & Salome fidem apud te aduersus filios habent: quos sæpe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neque aduersus hoc eos ageres: ut iustis successoribus destitutus cum solo remaneas Antipatro capi facile regem optantes. Verum tamē cogita ne ille quoque militibus odiosus sit propter cædem omnium fratrum. Nullus enim est qui non adolescentium misereatur. Principum autē plurimi etiam palam grauius ferunt. Hæc dicens simul eos: quibus res indigna uideretur nominabat. Rex autē statim illos & ipsam cum filio comprehendere iubet. Ibi quoque cum aliis quidam regalis tonsor nomine Trypho: nescio qua exagitatus insania semetipsum indicans prosiuit: ac mihi quoque Tyro inquit iste persuasit ut occasione tondendi non uacula te occiderem: magna quoque alexandrum daturum munera pollicebat. His auditis Herodes: & Tyronem eiusque filium: & tonsorem subdidit quæstioni. Cūque illi pnegarent: tonsor autem amplius nihil diceret Tyronem uehementius torqueri iussit: tum quæ filius eius patris miseratione commotus cuncta se regis si eum sibi condemnasset indicaturum promisit. Eoque relaxato ipsius occidendi patrem suum habuisse uoluntatem: dixit impulsus ab Alexandro. Hoc autē quibusdam factū ab adolescente uidebatur: quo tormentis eriperet patrem. Nonnulli uerū esse firmabant. Herodes tamen & militum principibus & Tyrone pro contione accusatis: ita in eos armauit populum: ut ibidem cum tore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios uero in Sebasten missos: quod non longo a Cæsarea interuallo distaret: offocari præcepit eaque re mature perfecta in castellum Alexandrium mortuos asportari cum Alexandro materno uero sepeliendos. Hic finis quidem Aristobulo & Alexandro uitæ fuit. Antipatrum cum iam sine controuersia successorem regni speraret: intolerabile gentis excepit odium cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conseruisse calumnias: nihilque minus timor eum non mediocris sollicitabat crescente sobole peremptorum. Erant enim Alexandro ex Glaphyra filii duo Tygranes & Alexander: itemque Aristobulo ex Beronice Salomes filia Herodes & Agrippa & Aristobulus: filiarumque Herodias & Marianne. Sed Glaphyram quidem Herodes cum de te sua in Cappadociam dimisit postquam Alexandrum interfecit. Beronicæ autē Aristobuli coniugē auunculo antipatri nuptū dedit: qui ut Salomen quam offensam habebant sibi reconciliare istas nuptias excogitauit. Idem uero etiam Pheroram muneribus aliisque obsequiis atque amicos præterea Cæsaris ambiebat: magnas Romam mittēdo pecunias. Saturninum enim cum aliis omnibus apud Syriam donis expleuerat: hoc autē magis inuisus erat cunctis quod plura donabat: uelut opes tantas non munificentia largiretur: sed metu consumeret. Itaque eueniebat ut nec accipientium beniuolentia quicquam profecerit: quibusque nihil dedisset acerbiores inimicos haberet. Indistributionibus munerum quotidie largior erat: cum præter spem uideret orbos pueros ab Herode curari quantumque illum peremptorum cædis poeniteret prolis eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis ac amicis suis: & pupillis astantibus cum lachrymis opplesset oculos dixit: horum quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit: ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Expetiar itaque ut si pater infortunatissimus fui: auus tamen sim providentia: & a quibus post me regatur amantissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri ut ei curator sis necessarius. Tuo uero antipater filio Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbatæ. Sororem uero eius meus Herodes accipiet: & pontifice auctore materno prognatus. Et de his quidem sic iudicium meum: neque quisquam dirimet quin me amabit. Precor autē deum etiam bono regni mei: meorumque neporum copulare nuptias: atque hos pueros placidioribus quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus effleuit & puerorum dexteris iuxit: benignissime consalutatis singulis dimisit consilium: statim dirigit antipater quantumque dolore affectus esset neminem latuit pupillorum. Namque honorem apud patrem quoque sibi derogatum existimabat: iterumque

de rebus cunctis periculum fore: si Alexandri filius præter Archelaum etiam Pheroram adiutorem haberet: ad hoc reputabat odium suum & orbitatis miserationem qua tota gens flebatur quanto iuventium puerorum studio: & quanta memoria mortuorum scelere tenerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere sponsalia studuit: & callide quidem patri surripere timuit sæuienti: acriterque uigilanti ad suspicandum. Palam uero eum supplex adire ausus est coramque deponere: ne se honore priuari quo dignum esset iudicasset: nudumque regis nomen habere uellet: regni autem substantiam penes alios esse: nec enim posse rerum obtinere dominatum: si propter auum Archelaum etiam Pheroras alexandri filio socer esset adiunctus. Instantissime uero præcabatur: quia numerosa esset regia progenies nuptias permutari. Nouem namque regi uxores erant: sed harum septem unde filios susceperat ipsum antipatrum ex Doride herodem autem ex Mariæne pontificis filia: itemque antipatram & Archelaum ex Malthace Samaritide filiamque Olympiadem: quam frater eius Iosephus habuerat: ex hierosolymitide uero Cleopatra herodē & Philippum: necnon ex Pallade Phaselum. Habebat autem filias quoque alias Rhaxoen & Salomen: unā ex phædra: & alteram ex Elpide: duasque uxores sine filiis consobrinā & sororem ac præter has Alexandri & aristobuli sorores duas ex Mariæne. Cum igitur tanta prolis copia superesset aliter nuptias iungi postulabat antipater. Rex autem perspecto eius animo quid de pupillis cogitaret uehementer iratus est: quippe filios quos interfecerat casum reputans formidabat: ne etiam hi quandoque criminationum antipatri præmium fierent: sed tunc quidem se uiribus dictis protelat. Postea uero blanditiis eius abductus sponsalia reformauit ac primum ipsi antipatro aristobuli filiam collocat: filium uero eius iungit filię Pheroræ. Hinc licebit aduertere quantum antipatri ualuerit adulator: quod ipsi in simili causa impetrare Salome non potuit. Hanc enim quāuis soror esset: atque hoc sæpe intercedente. Iulia uxore Cæsaris postulasset Arabū regi nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit: nisi ab hoc studio destitisset. Posteaque inuitam Alexæ cuidam ex amicis suis in matrimonium dedit: eiusque filiarum unam alexandri filio: alteram antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariænes una sororis filium habebat antipatrum: Altera fratris Phaselum. Sic interrupta pupillorum se antipater & pro sua comoditate affinitatibus iunctis expectatione certa nitebatur: adiectaque malignitati fiducia nequaquam erat tolerabilis: nam quia singulorum odium uultare non potuit: securitatem sibi extorquere querebat. Cum præterea Pheroras ei ueluti iam confirmato regi obsecundaret: quin & mulierum conflata in aula conflatio nouas turbas excitabat. Etenim Pheroræ uxor cum matre ac sorore suæ: necnon & matre antipatri multa in regno insolenter agebat: ausa etiam duas regis filias contumeliose tractare: cui maxime ab antipatro erat abiecta. Itaque cum illi inuisæ essent: aliis quidem morigeras habebant: sola uero Salome aduersabatur eorum concordia: quodque non bono regis coirent apud ipsum insimulabat. Cognita uero eius delatione mulieres quodque herodes ægre tulisset aperto quidem conuentu & familiaritate abstinerunt: contra uero etiam discordare inter se rege audiente simulabant. Cum his colluderet antipater: ut palam Pheroræ minimæ dubitaret offendere: occultos autem coetus & nocturnas comessationes habebant: earumque confessionem fecit obseruatio firmior: cum horum nihil ignoraret Salome: sed herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia maximeque contra Pheroræ coniugem quod eam præ cæteris accusaret Salome conuocato cognatorumque consilio: & talia multa mulieris & filiarum cōtumelias crimini dedit: quodque Pharisæis mercedē contra præbuisse: fratremque sibi hostē reddidisset expugnatum uenenis. Postremo conuersus ad Pherorā: utrū ait se fratrem an uxorem uellet optare. Cuius ille se citius uita dixisset quā coniuge cariturum in certus quid ageret ad antipatrum sermonem cōtulit: ac ne cum Pherora: uel eius coniuge: aut quouis alio qui ad eam pertineret unquam colloqueretur edixit. Verum ille palam præcepta custodiēs in occulto cum his pernoctabat. Metuensque obseruationem Salomes per amicos in italia degētes ut Romam proficisceretur effecit: ipsorum perlatis litteris ubi antipatrum aliquanto post tpe ad Cæsarem mitti oportere prescriberet. Igitur Herodes nihil moratus eum misit cunctis quæ usui forent magnaque pecunia liberaliter instructum. Testamētumque una portandū ei dedit in quo. Rex ipse antipater inscriptus erat. Et antipatri successor herodes ex Mariæne pontificis filia procreatus. Quin & Sillæus arabs itidem Romam neglecto Cæsaris præcepto nauigauit. De his cum antipatro certaturus: de quibus cum Nicolao causam ante dixerat. Non leue autem cum a rege suo certamen habebat: cuius & alios amicos interfecerat: & Soenum in Petra oppido potentissimum: redēptoque Fabato dispensatore Cæsaris fautore utebatur etiam in herodē. Sed maiore pecunia data herodes Fabatum a Sillæo remouit: ac per semetipsum quæ Cæsar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset: accusabat apud Cæsarem Fabatum dispensatorem esse dicens: non quæ ipsi: sed quæ herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus adhuc autem apud herodem maximus habebatur: secretorum Sillæi proditor factus est: regique indicauit quod Sillæus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset: eumque asseruari oporteret: neque rex id facere dubitauit quoniam Corinthus iste licet in aula regis esset educatus ex arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripuit: sed etiam duos alios Arabas iussit eum apud repertos unum Sillæi amicum: alterum Phylarchum. Qui subditi quæstione magna pecunia Corintho aut herodē occideret persuasisse cōfessi

sunt. Illi quidem etiā a Saturnino reſtore Syriæ interrogati Romam tranſmiſſi ſunt. Herodes autē Pheroræ uehementius iminebat: ut repudiaret uxorem. Aliquid enim quod mulierem plecteret ex cogitabat quia multas in eam odii cauſas haberet: donec ipſum etiā fratrem cum ea ſupra modū indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria in tetrarchiam ſuam reſeſſit iurans unum ſui exilii ſinem ſibi fore mortem herodis. Neq; ſe ad eum reuerſurum eē dum uixerit. Deniq; nec ægrotum quāuis ſæpe accitus fratrem uiſere uoluit cū quibuſdam mandatis eum quaſi moriturus uellet inſtruere. Sed ille quidē præter ſpem conualuit. Poſtmodum autē pheroras in morbum incidit: tumq; herodis patientia demonſtrata eſt. Nam & uenit ad eum & humaniſſime curatum uoluit. Sed morbum ſuperare non quiuiſi diebus. n. paucis eſt mortuus. Quem licet ad ultimum uitæ diem dilexiſſet Herodes: tamen q̄ illum quoq; ueneno peremerit fama uulgatum eſt. Verum eius corpore in hieroſolymam portato luſtum maximū cunctæ genti denūciauit: clariſſimaq; funus ſepultura dignatus eſt. Vnus quidē interfectoꝝ alexandri & ariſtobuli hunc exitum uitæ ſortitus eſt. Tranſiit autem in antipatrum auctoꝝ poena ſcleris ex interitu Pheroræ naſta principium. Quidam enim ex eius libertis cum regē triſtes adiſſent ſtatim ipſius pheroram ueneno interemptum eſſe dicebant. Nam quēdam ei cibum obtuliſſe coniugē ſuam non eo quo ſolebat modo conditum: eoq; ſumpto illum morbo protinus eſſe corruptum ueniſſe autē ante biduum matris ac ſororis eius accitū quandam ueneficam mulierculam ex arabia: ut uenenum Pheroræ conficeret amatorium & pro amatorio dediſſe mortiferum Sillæi conſilio. Nanq; illi notum fuiſſe: perculſus igitur plurimis ſuſpitionibus rex: ancillas & nonnullas libertinas quaſtioni ſubiicit. Ibiq; tum exclamat aliqua doloꝝ impatiens. Deus coeli terræq; reſtor in matrem Antipatri quæ horum nobis malorum cauſa eſt uindictet. Hoc rex indicium naſtus perſequebatur ulterius indaginem ueritatis. Muller uero & matris antipatri familiaritatem cum pherora eiſq; uxoribus & occultos eoꝝ conuentus: aperuit quod & que Pheroras & antipater redeuntēs a rege: tota cum illis nocte potare ſoliti eſſent ſeruis omnibus excluſis & ancillis. Vna quidem libertinarum hoc indicauit. Cum autem ancillæ ſeparatim: ſingulæ torquerentur: patuit oīum dicta congruere: qua de cauſa Romam quidem antipater ex compoſito Pheroras autem trans flumen recedere curauiſſet. Nam ſæpe illos in ſermone dixiſſe q̄ poſt alexandrum & Ariſtobulum ad ipſos eorumq; coniuges tranſiturus eſſet herodes. Nec alicui poſſe parere: qui Marianne eiſq; filiis minime peperciſſet: ideoq; melius eſſe ab hac beſtia: quam longiſſime fugere. Sæpe autem dixiſſe matri antipatrum conquerentem q̄ cum ipſe iam canus eſſet pater in dies ſingulos iuueſceret ſequē fortasſe antequam regnare incipiat moriturus: aut nunquam ille deceſſerit quando autem iſtud fiet: uoluptatem ſibi ſucceſſionis omnino fore breuiſſimam. Pullulare præterea hydræ capita hoc eſt Alexandri & ariſtobuli filioſ: ſibi autem filioꝝ quoque ſpem ademptam eſſe patris iniuria: q̄i non eorum quēquam poſt mortem ſuam regni ſucceſſoꝝ: ſed Mariannes filium ſcripſiſſet herodē. Qua quidem in re proſus eum ſenectute delirare: ſi teſtamentū ſuum ſtandum arbitraretur. Se nanque ut ex eius progenie nemo ſuper-eſſet: curaturum. quinetiam cum omnes patres quibus inuiſi unquam filii fuerunt nomen odio uincat. Plus tamen eum etiā fratres odiſſe. Deniq; nuper ſibi ne cum Pherora colloqueretur. c. talenta donasſe atque cum Pheroras diceret quid enim per nos ledebatur: reſponſiſſe antipatrum utinam cunctis ablatis nudos ſe dummodo uiuos relinqueret. uerum hoc ne quaquam fieri poteſt ut tam peſtiferam beſtiam quiſquam effugiats: ſub qua nec amicis eſſe palam liceret. Deniq; nunc occulte inquit. conuenimus: licebit autem aperte ſi uiroꝝ ſpiritum manuſq; habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt: & q̄ pheroras cum illis petram fugere cogitaſſet: ut omnibus autē dictis herodes crederet. c. talentis effectū eſt. De his enim ſoli antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridē antipatri matrem furor eiſ erupit: eamq; omni ornatu quem illi donauerat ſpoliatam multis comparato talentis expellit. Deinde ita depoſita Pheroræ mulieres a tormētis recreabat. Timore autē pauidus erat & ad omnes ſuſpitiones excitabatur multoſq; innocentes metu ne quē nocentium prætermitteret in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritā ſe conuertit antipatrum qui procurator erat antipatri: & ex illius cōmentis comperit necandi ſui cauſa ex Aegypto antipatrum uenenuſ malum petiſſe per quēdā antiphili collegā idq; ab eo Antipatri auunculum accepiſſe Theudionē ac Pheroræ tradidiſſe. cui mandasſet Antipater: ut Herodē occideret: dum ipſe Romæ abeſſet: ac ſuſpitione careret: pheroram uero uenenuſ uxori ſuæ dediſſe ſeruandum. Itaq; hanc euocaram ſtatim rex quod acceperat afferre iubet. Illa uero quaſi allatura egreſſa de teſto ſe præcipitem dedit: ut eo modo exprobrationis & regis uerbera præueniret. ſed dei prouidentia ſicut apparet quæ ab antipatro poenas repereret non in caput: ſed in alteram delata partem periculum mortis euasit. Portataque ad regem ubi reſpiſcere potuit. Nam caſus eam perturbauerat: & quamobrem ſe præcipitaſſet inſterrogata iurante rege: q̄ uera dicēti remitteret omne ſupplicium: ſin falſa promere maluiſſet: corpus eiſ tormentis abſumeret. Neque ſepulturæ quicquam relinqueret: pauliſper tacuit. Deinde quid inquit ſecreta cuſtodio cum Pheroras obierit Antipatrum qui nos omnes perdidit ſeruatura? Audi rex & tecum deus teſtis ueritatis qui falli non pōt. Cum Pheroræ morituro lachrymās aſſiderem: tunc ille me ad ſe uocauit: & multū inquit mulier de

fratris erga me animo sum deceptor. Nam qui sic me diligere inuicem habui: & necesse cogitauit: quod tanto nunc melius est nec dum mortui dolore confunditur. Sed ego quidem ob impietate precium seroit: uero quod in eum seruare relictum nobis ab antipatro: uenenum huc afferi properare: meo uidente consumente ad inferos quoque ultorem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut inisset attuli & magham quidem ueneni patrem sub obtutibus eius in ignem effudit: modicum uero mihi per dubios casus & quae te metuerem reservari. His dictis illa quidem oīno paululum quiddam ueneni habentem pyxidem profert. Rex quidem in matrem fratremque Antiphili consulit questionem. Ne cum hic quoque antiphilum ex Aegypto attulisse pyxidem fatebatur: illum quenenum a fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Totum autem regnum circumstantes alexandri & aristobuli manes ipsi erant incertarum rerū exploratores atque indices: & a suspicionibus terrores illas approbationes trahebant. Denique etiam pontificis filiam Mariānam consciam esse maleficiorum patuit. Hoc enim sortis eius fratribus demonstratum est. Rex autem matris audaciam filii quoque penuria coercuit. Nam quem illa pepererat herodē Antipatri successorem scriptum ex testamento de Ieruit. Post haec etiam Bathyllus nouissima consiliorum antipatri fides documentis accessit. Nāque is erat quidam libertus eius: alium autem uenenū ferens: hoc est aspidum uirum aduenerat: aliorumque serpentum sucos: ut si prius fuisset inuicem: hoc se pherorae cum coninge in regem armauer. Idem uero praeter susceptam contra salutē patris audaciam uelut operam subciliuam habebat epistolas ad uersum fratres compositas ab antipatro. Erāt autē Romae in studiis archelaus & philippus iam adulescentuli magnique animi regis filii quos antipater uelut imminētes spei suae remouere festinans quasdam in eos litteras ipse finxit amicorum nomine Romae degentium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit quod multis patrem maledictis carperet. Ac de alexandri & aristobuli nece manifeste quererentur: seque accitos esse grauitatem enim pater eos redire praeceperat: idque maxime sollicitabat antipatrum. Quin etiam priusquam proficisceretur in iudaea constitutus Antipatrem eiusdem modi contra eos Romae litteras mercabatur: patrem aduendo nitanda suspicionis causa fratres purgare simulabat: quaedam falsa scripta: quaedam uero adolescentiae peccata esse commemorans. Quo quidem tempore scriptoribus epistolarum quas in fratrum perniciem simulabat: plurimis pecuniis datis sumptuum confundere tentabat idicia. uestem preciosam: uariasque stragulae: poculaque argenteas necnō & aurea comparanda: aliaque plurima instrumenta: ut preciorum magnitudine mercedes salariis erogatas celeret. Denique. cc. talenta retulit expensa & maxima fuit occasio causa Sillae. Vniuersis autem malis eius tunc minoribus maiore conceptis: cum omnia quidem tormenta de patricidio epistolae uero de iteratis fratricidiis conclamarent. Nemo tamen ex iudaea uenientium: quo in loco fortunae domus essent nunciavit: quāuis inter scelus probatum & eius reditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus iudicandi uoluptas fuit: per interfectorum fratrum manes obmutescabant. Denique Romae litteras misit continuo: se conuēturum esse: quodque honorifice dimissus esset a Caesare nunciāns. Rex autem insidiarum maritus tenere desiderans: timensque ne si quid praescissent forte cauerent ipse quoque litteris benivolentiam simulans: & alia familiarissime scripsit: & ut reuersionē suam maturaret orauit. Nam si properasset matris suae quoque offensionē posset componere: quam expulsam esse non ignorauit antipater. Primam quidem de morte pherorae acceperat epistolam apud Tarentum eamque uehementer luxerat: uid autem nonnullis de patruo laudabile uidebatur: sed quantum intelligi datur causa doloris erat: quod insidiae pro uoto non cesserant. Neque tam Pheroram flebat quam maleficiorum ministrum. Praeterea metus eum quidam ob ea quae consecerat occupabat: ne quando forte deprehenderetur uenenum. Tum autem in Cilicia patris epistola sibi reddita quam supra memorati: statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderim delatus ē: subit eum quaedam materni casus cogitatio anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant: ne prius patrem cōueniret: quod pro certo cognosceret: quibus ex causis matrem suam repudiasset. Namque timere ne forte criminationes eius auctae fuissent. Minus autē prudentes & uisenda patriae cupidi magis quam quod Antipatro esse utile considerantes ut properaret monebant: ne ex ipsa mora & patri causam prauae suspicionis & calumniam praerberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est in absente esse factum nec enim praesente illo quenquam id ausurum fuisse. Absurdum enim uideri propter suspensiones incertas certis bonis carere. Neque enim mature se patri reddere ab eoque regnum accipere quo solo ipse niteretur. Paruit his antipater impellente fortuna transmissusque in Sebastum Caesariae portum defertur. Occurrit autem illi praeter opinionem maxima solitudo: cum omnes eū denitarent: nullusque auderet accedere. Nam & si semper aequē inuicem erat odio tamen ut proderetur tunc data libertas est. Multos autem auerteat ex rege formido: quoniam cunctas iam ciuitates de antipatro fama repluerat: solusque de se quid ageretur antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eo quisquam deductus est: cum Romam nauigaret: uel ignobilius inde susceptus est. Enim uero clades ille domesticas intelligens calliditate celabat: metuque poenae mortuus uultu confidentiam simulabat. Et neque fugae spes ulla erat: neque ex circumstantibus malis emergere poterat: certumque nō

Nil ei de domo ne ibi quidem mandabatur: id enim regis interminatio prohiberet. Vade scidum etiam spes eum pertenderet: hilari aut nihil esse deprehensum: aut si quid esset hoc sese impudenter sua dilutorem ac dolis quæ sola instrumenta salutis haberet. Itaque his armatus sine amicis intravit: venit quod prima statua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem Varus Syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem confirmatusque adacta uelut eius salutandi causa proprius accedebat. Cum ille obiecta manu & capite declinato exclamabat: Et hoc parricida est ut me amplexari uelis: qui tot manifestis inuolutis corruptum habes implum caput: neque me stringas priusquam criminibus te exuas. Dabo etiam tibi iudicium & iudicem qui opportune præsto est uarum. Vbi & quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. Nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupefactus antipater quia respondere nihil potuit: reuersus est. Cum autem ad eum uenisset mater & uxor cunctas etiam probationes exposuerunt. Tumque recepta mente quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autem die rex exhibitio propinquorum atque amicorum consilio antipatri quoque amicos uocat. Ipse autem cum Varo residens cunctos iudices iussit adduci in quibus erant semel matris antipatri quidam pridem comprehensi qui ab ea litteras ad eum portauerunt huiusmodi. Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt: caue ne ad eum uenias: nisi aliquod auxilium a Cæsare impetraueris. Itaque is una cum aliis introductis ingreditur antipater. Cunque pronus ante pedes patris cecidisset: oro inquit pater ne quid de me præiudices: sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium si tu uelis. Ille autem magna ei uoce imperato silentio ad Varum locutus est quod & tu Vare & quilibet iustus iudex antipatrum morte dignum iudicauerit certe scio. Vereor autem ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna omnique calamitate dignum deputes qui tales filios genuerim. An qui magis hoc tibi miserandus uideri debeo: quod erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnum detuleram eosque Romæ educatos amicos Cæsaris feceram. Sed quod aliis inuidendos Regibus æmulandosque constituti meæ salutis hostes inueni quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim quod adolescens & successor meus futurus esset maxime securitas quærebatur. At uero hic adolescentulus belua patientia mea plusquam necesse expletus in me facietatem suam profudit: ei que diu uiuere sum uisus. meamque senectutem grauiter tulit: rexque fieri non nisi parricidio passus est: quæ quidē non profecto iniqua ratione cogitauimus: ex agio abiectum reduxerimus & exclusis quos mihi regina perpererat filiis regni mei uicarium declarauerim. Equidem tibi Vare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui qui antipatri gratia spes eorum iustas abrui. Quid enim tantum de illis quantum de isto bene sum meritis cui uiuus etiam potestatem meam pene concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui: & præter destinatos et separatim quinquaginta redditus talentorum sumptum passim meâ pecunia subministraui: ac nuper Romam quoque nauigaturo dedi. ccc. talenta quæque solum ex omni familia mea tanquam patris seruatore Cæsari commendavi. Aut quid illi tantum sceleris quantum antipater admiserunt: quod ne de his habui tale iudicium quales demonstraui huius insidias: at etiam probaui qui ausus est aliquid parricida rursusque ueritatem dolis quærat obtegere: quod tibi Vare cauendum sit. Nam ego istam beluam noui: & quam sit uerisimilia dicturus: iam non prospicio fletusque simula eos. Hic est qui me quondam monebat ut uinum Alexandrum cauere: neque meum corpus omnibus credere. Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingredi & circūspicere ne quis mihi pararet insidias. Hic somni mei custos erat: & securitatis dator qui consolaretur somnium peremptorum & uiuentium fratrum benivolentiam diiudicaret. Hic propugnator & satelles meus. Cum eius calliditas Vare in mentem uenerit: & quemadmodum singula simulasset uix me credo uiuere tanquam grauem insidiatorem quo pacto effugerim: miro. Verumamen quia fortuna quædam excitat contra me domum meam mihi que amicissimi semper insensu sunt: ego quidem factorum iniquitatem flebo: & mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit ebibet: etiam si per omnes filios meos indicia uentura sint. Hæc dicens ipse quidem interrupto sermone tacuit dolore confusus. Nicolao autem uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hæc autem Antipater sublato capite: cum prostratus ante patris pedes maneret exclamabat. Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida quem tu semper seruatore te habuisse commemoras: Aut si ficta ut dicis simulataque mea pietas fuit. Cur in aliis tam callidus in hoc adeo demens fui: ut non inteligerem quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio: caelestem latere iudicem omnino non posset: qui ubique præsto esset: & cuncta conspiceret. An fratrum exitum ignorabam: quos ob ea deus ultus est: quæ de te male tractauerant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderit? Spes regni? Sed regnabam. Odii suspitio? Sed diligebat. An ex te metus aliquis? An quin tui seruans aliis timendus etiam? Sed egestas causa fuit: multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem: immanisque bestiarum animum gererem: certe mansueti patris beneficiis uinceret: quem sicut tu dixisti reduxeris: totque filiis anteposueris uiuusque Regem declaraueris: aliorumque bonorum magnitudine reddideris inuidendum. Omne miserum acerbiusquam peregrinationem meam: quam longum laboris tempus: magnumque insidiantibus

spatium praebeat. Sed tantum tibi pater, tuisque rebus aberam me Silla tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis: & princeps orbis terrarum Caesar, qui me patris amator, saepe uocabat. Accipe per has eius litteras fidei in me criminatioibus ueriores: hisque me defendo. Haec affectus erga te mei argumenta certissima recordare: quam iurate hinc nauigante scis: latentes in regno contra me inimicitias non ignorant. Tu pater inuitus me perdidisti: tu compulisti ut darem accusandi tempus inuidiae. Verum ad indicia ueniam. Ecce adsum terra marique nihil usquam parricida propeffus. Sed nondum me hoc argumento diligas. Nam & apud deum & apud te pater condemnatum me esse scio. Condenatus deprecor ne aliorum tormentis fide habeas in me feratur ignis: per uiscera mea pergant instrumenta poenarum: me parcas scelesto corpori. Nam si parricida sunt tormentorum: expers mori non debeo. Talia cum lachrymis atque ululatu uociferans: & omnes alios & Varum ad misericordiam pronocauit: solum autem Herodem quo minus fleret iracundia continebat documentis ueris intentum. Ibi autem Nicolaus iussu regis multa de antipatri calliditate praefatus & misericordiae spem sustulit: & accuratissimam accusationem instituit: cuncta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime uero fratrum interitum: quos ipsius calumniis interfectos esse demonstrans etiam superstitibus eum insidiari quasi successionis captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenum parasset multo minus a fratribus abstineret. Cum autem ad ueneni probationes uenisset: per ordinem proferebat indicia: etiam de ptherora crimen exaggerans ueluti illum quoque antipater fratricidam fecisset corruptisque regis amicis: sceleris omnem domum replensset. Atque ita multis aliis dictis exprobratis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset antipatrum & ille nihil aliud elocutus: quam deus testis est innocentiae meae: silens iaceret: uenenum petens: idque alicui damnatorum capitis ex custodiendis bibendum dedit: eoque statim mortuo quaedam in secreto cum Herode sermocinatus gesta in concilio Caesari scripsit. Posteroque die inde discessit: nihiloque minus Rex antipatro uinculis tradito cladis suae nuntios ad Caesarem misit. Post haec etiam Salomen appetisse insidiis arguebatur antipater. Quidam enim de seruis Antiphili Romam uenerat epistolas ferens alicuius Acmen nomine ancillae Iuliae: quibus ad regem scriptis indicauerat Salomes epistolas inter litteras Iuliae repertas: clam ei beniuolentiae causa missas. Ipsius autem Salomes epistolis & maledicta in regem acerbissima: & accusatio maxima continebatur. Sed omnes Antipatro erant fictae. Isque Acmen pecunia corruptam ad Herodem eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem mulierculae ad ipsum scripta id prodidit cuius uerba haec sunt. Sicut uoluisti patri tuo scripsi: & illas epistolas miscebo: sciens regem sorori suae minime posse parcere: si eas recitauerit. Bene autem facies si consumatis omnibus pollicitationum tuarum memor fueris. Haec epistola & quae in Salomen sunt compositae: deprehensis regem subiit cogitatio: ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quodque pene sororem propter Antipatrum occidisset anxius erat. Itaque non est ultra cunctatus: quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret graui morbo impeditus est. De Acme tamen ancilla & in Salomen factione conflata & dedit litteras ad Caesarem: ac propterea testamento inutato exemit nomen Antipatri regem scripsit Antipan Archelaum Philippumque negligens naturae maiores. Nam & hos Antipater insimulauerat. Caesari autem post alia pecuniaria munera mille talenta: & uxori eius ac filiis itemque amicis ex libertis prope. l. caeteris omnibus agrorum: & pecuniam non parum distribuit: ac sororem Salomen clarissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit. Morbus autem ingrauescebat quod eum senectus pariter ac meror urgebat: & annos iam. lxx. natus: & filiorum cladibus animum adeo habebat afflictum. ut nec in bona ualitudine quicquam iucunditatis admitteret. Acrior autem faciebat aegritudinem quod antipater uiueret. Hunc enim non opere superuacuo: sed cum ipse conualuisset cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate Sophistae duo qui summe scire leges patrias uidebantur. Et propterea per omnem gentem maxima gloria praedicabantur: Iudas filius Sephorei: & alter Margali Mathias. Hos non pauci adolescentium sectabantur: cum leges exponerent: & in dies singulos puberum exercitus congregabant. Qui cum regem audissent merore ac morbo tabescere: apud notos loquebantur oportunitum iam tempus esse ut deus iudicaretur: fabricataque aduersus leges patrias opera destruerentur. Siquidem in templo nefas sit: imagines aut uultus aut cuiuslibet animalis cognomine simulachrum haberi. Hoc propterea dicebatur quod supra maximam portam templi rex aquilam collocauerat auream. Eamque tunc monebant sophistae ut tollerent pulchrum esse dicentes: etiam si quod in de periculum immineret: pro legibus patriis mori non recusare. Sic enim decedentibus & animam immortalem & bonarum rerum sensum manere perpetuo: minus autem fortes: & sapientiae suae ne scios amare animam: imperitia magisque morbo cupere quam uirtute defungi. Dum hoc illi disserterent rumor subito peruagatur regem fere iam mori. Unde etiam confidentius adolescentes conam adorati sunt: ipsoque meridie cum plurima multitudo uersaretur in templo: crassis dimissi funibus aquilam ex tecto auream securibus abscindebant. Qua re statim regis duci nuntiata: non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: & prope ad quadraginta iuuenes comprehensos regi exhibuit. Qui primum interrogati an aquilam ipsam auream concidere ausi essent fecisse confessi sunt.

Deinde quo iubente lege patria responderunt. Cum uero quid exultarent tantum: quibus mors immineret ab his quaeretur: quia post mortem bonis plurimis se sperarent asseruerunt. His itaque rex commotus magnitudine morbum superatq; in contionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus: & quod occasione legis patriae quaedam maiora tēstassent ueluti impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autē metu ne per multos quaestio iret praecabatur ut primum facinoris suasonibus deinde in eo comprehensis pene subditis ceteris indignationē remitteret. Tandē igitur exoratus: & ipsos rex qui funibus demiserant cum Sophistis uiuos incendit. Et reliquos qui una comprehensi sunt obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum corpus morbo occupatum uariis doloribus afficiebatur. Nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. Assiduus enim nexabatur coli tormentis: pedesque tanquam ex intercutis uitio timuerant. Quin & inflatio uentriculi patredoque testiculorum uermiculos generans ac praeterea creber anhelitus: & irrupta eum suspiria: membrorumque omnium contractio fatigabat: ut qui haec ad diuinitatem referrent poenas eas esse dicerent sophistarum. Ille autē quamuis cum tot uitiorum cruciatibus luctaretur: uitae tātum cupidus erat: & remediis excogitatis salutem sperabat. Denique iordanem transgressus apud Callirhon aquis calidis utebatur: quae in lacum feracem bituminis quae Asphaltidis uocatur affluentes pro dulcedine potui sunt. Vbi autem corpus eius quod medicis oleo calidiori foueri placuerat in arcam plenam demersum ita dissolutum est: ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. Deinde perturbatis qui eum curabant ad clamorem quidem illorum respicere iussus est. De sperata uero salute militibus quinquagenas dragmas multamque pecuniā rectoribus atque amicis diuidi iussit. Cum autē rediens & ad hiericunta uenisset. atra iam bili correptus & pene ipsi morti minitabatur: factum nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusque uici ex omni iudaea nobiliores in locum cui nomen est Hyppodromo concludi praecipit. Deinde Salome forore & alexandro marito eius ad se uocatis: scio inquit mortē meam festis gaudiis celebraturos esse iudaeos. Verum per alios lugeri poterō & praecclarissimos honores sepulturae: cōsequi si quae praecipio feceritis: Hos uiros qui habentur in custodia cum animam efflauero statim militibus circumdatos occidite: ut etiam in uita omnis mihi iudaea: omnisque domus illa chrymet. Et simul his mandatis legatorum quos romam miserat epistolae sunt allatae: quibus Acmen ancillam iussu Caesaris interemptam: & antipatrum morte damnatum esse iudicabatur. Qui & si pater eum in exilium dare mallet id quoque permisisse Caesarem scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuntio recreatus doloribusque rursus uictus. Nam inedia tussique pariter uolentia distendebatur fatum praenire conatus est: sumptoque malo etiam cutellum poposcit: sectum enim comedere consueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret: tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cum uero Achabius consobrinis eius adcurrisset: manumque continuisset: ululatus maximus in regia statim quasi rex mortuus esset excitatus est. Eoque propere audito Antipater fiduciam repetit: Latusque iam custodes promissa etiam pecunia rogabat ut se solueret atque dimitterent: quod eorum princeps non solum ne fieret obstitit: sed etiam regi uelociter nuntiavit. Ille autem fortius exclamans quod uires aegrotantis ualebat: continuo satellitibus missis occidit antipatrum: mortuumque sepeliri praecipit i Hiericano. Deinde rursus corrigit testamentum: & successorem quidem archelaum natu maximum antipatri fratrem scripsit tetrarcham uero Antipam. Post interitum autem filii quinque diebus exactis morituro annos quidem triginta quatuor ex quo interfecit antigoni regno potitus triginta & septem postquam rex a Romanis declaratus est. Et in aliis quidem omnibus secunda fortuna usus est ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quaesierat tanto conseruato tempore filiis suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicitissimus fuit. Salome autem antequam recitaret mortem regis exercitus cum marito progressa uinctos absoluit: quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium & unumquemque iussisse domum dimitti. Atque ita his abeuntibus militibus indicatur. Quibus in contionem cum alia turba in Amphitheatrum apud hiericunta collectis. Ptolomaeus annuli regis custos: quo signare solitus erat: & fortunatum illum esse coepit dicere: & multitudinem consolari. Relictamque ab eo militibus epistolam recitauit in qua multum rogabat. ut beniuolo animo successorem suum fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat: in quo Philippum quidem heredem Trachonitidis proximarumque regionum: Tetrarcham uero sicut su pradiximus Antipam Regem autem Archelaum scripserat: eidemque anulum ad Caesarem ferre mandauerat: obsignatamque regni administrati notitiam. Omniumque nanque dispositionum suarum dominum & confirmatorem Caesarem esse uoluit: cetera uero seruari iuxta superius testamentum. Quo perlecto confestim clamor secutus est omnium Archelao gratulantium: militesque percuneos & populos adeuntes suamque promittebant denique beniuolentiam precabantur. Hinc ad sepeliendum regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiae praetermisit Archelaus: sed oninem ornatum extulit regium in funeris pompa ducendum. Lectus quidem totus erat gemis auroque distinctus: thorus autem purpura uariatus: corpusque super eum uelatum itidem purpura. Capiti autē diadema erat impositum. Corona uero desuper aureas: ceptrique ad dexteram: & circa lectum filii

cum propinquis. Præterea satellites agmenq; Thracium: Germanumq; & Galathæ uelut ad bellum instructi omnes antecedeabant. Cætera uero militum manus armata duces suos ordinumq; principes sequebantur. Quingenti autem serui ac liberi odores ferebant corpus autem per. cc. stadia portatum est in castellum Herodion ibiq; secundum ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem hic finis fuit.

¶ De bello Iudaico. Liber secundus incipit.

¶ Archelæus propterurbationes nouas cogitur proficisci Romam: multos occidit die festo qui Pascha appellatur. relinquit Philippum procuratorem regni & curatorem familiarium regis rationem administrationis reddit Cæsari archelæus: accusatur archelæus: apud Cæsarem: q; noie tantum Cæsarem ostendisset regem non re ipsa: defenditur a Nicolao Archelæus: & ad pedes Cæsaris se prosternit: Iudæi cum relictis ab archelæo congregiuntur. Varus res componit petunt Iudæi ut per iudices res ad ministrarentur Cæsar non annuens his Archelæum tetrarcham fecit in media parte: pollicens regia dignitate donaturum: aliam medietatem regni aliis duobus filiis Herodis dimisit: donauit Cæsar aliis muneribus cæteros filios & filias Herodis.

CAP. I.

Verbarum autem notarum principium fuit Archelæo Romam proficiscendi necessitas. Diebus enim septem in lugendo patrem consumptis: epulisque feracibus prolixè populo exhibitis. Hic autem, mos apud Iudæos necessarios multos ad inopiam redegit. Nam qui cum neglexerit impius æstimabitur: canda ueste indutus procedit ad templum. Ibiq; nariis fauoribus exceptus a plebe ipse quoque in excelsa tribuni solioque aureo residens humanissime uolgens admittit: eisq; & q; sepulturam patris sedulo curauissent gratias egit: & q; sibi quasi certo iam regi magnos honores adhibuissent. Verum se tamen ait non potestate solum interim: sed etiam ipso regis nomine temperare: donec a Cæsare sibi fuerit confirmata successio: qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud Hiericuntæ uoluntati exercitus restitisse cum sibi diadema uoluisset imponere. Cæterum alacritate ac beniuolentia æque militibus etiam populo plenam se uicissitudinem relaturum si ab his quorum etiam imperium certus rex declaratus esset: studiumq; sibi esset erga illos rebus omnibus parte melior appareret. His gauisa multitudo statim eius mentem magnis tentare petitionibus coepit. Nanque alii tributa leuaria alii uestigalia tollis quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis in gratiam populi facile annuebat Archelæus. Deinde celebratis hostiis cum amicis erat in epulis. Ecce autem subito post meridiem congregati non pauci notarum rerum studiosi ubi cõmunis luctus de rege cessauit: propria lamenta suscipiunt flentes eorum casum quos propter abscissam ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat: sed clarissimis quæstibus fletuque iusto & planctu ciuitas personabat uiuorum. causa uidelicet: quos pro templo ac legibus patriis interisse dicebant. Eorum autem mortis poenas ab illis quos Herodes pecuniis donasset repetendas esse clamitabant: ac primum quem his constituerat pontificem reliciendum: aliūque pietate præstantem: magisque purum coaptari debere. Quibus & si mouebatur Archelæus ad ultionem: tamen cum uelut per professionis metum continebat festinatione si multitudinem reddidisset inimicam: motu eius impendiretur. Quamobrem monendo magis quam ui experiebatur sedare turbatos: missoque magistro militum ut quiescerent rogabat. Sed illum seditionis auctores ubi ad templum uenit: priusquam uerbum faceret: lapidibus perturbauerunt: & aliis post eum mulcendi sui gratia missis: multos enim allegabat Archelæus iracundie omnia responderunt. Neque si numero aucti fuissent: occisi fore uidebantur. Itaque instante azymorum die festo qui apud Iudæos Pascha uocatur: plurima uictimarum eopia plenus infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit: cum illi qui sophistas lugebant: in templo consisterent nutrimenta seditioni quærentes. Hoc autem metu Archelæus antequam omnem populum morbus iste corrumperet: cohortem militum & chiliarchum qui etiam seditionis principes comprehenderent eo dirigit: contra quos omne uulgus excitatum multos lapidum ictibus interfici sautius uero Chiliarchus uix elabitur. Et illi quidem statim uelut nihil mali actum esset ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed archelæo sine cæde iam multitudo comprimi posse non uidebatur. Quamobrem totum illis immisit exercitum pedites per ciuitatem simul omnes equitesque per campum qui cum sacrificiis occupatos singulos inuasissent: prope ad. iiii. milia hominum occidunt: reliquam uero manum per muros proximos deiecerunt. Precones autem sequebantur Archelæum iussu eius unūquemq; ut domū rediret admonendo. Itaq; cuncti neglecta dei festiuitate abiit. Ipse autem cum matre necnon & Popla & Ptolemæo & Nicolao amicis ad mare descendit reli-

Sto Philippo regni procuratore: itemque rerum familiarum curatore. Vnde uero egressa est cum filiis suis Salome fratrisque regis filii genere: specie quidem uelut Archelao ad successionem firmam adiumento futuris: certa uero causa quae contra leges in templum dimissa fuerant delatum. Interea fuit illis Caesare obuiam Sabinus Syriae procurator ad Iudaeam ueniens ad pecunias custodiendas Herodis. Quem ulterius progredi uarus inhibuit multis accitis Archelai precibus intercedente Ptoleleo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari neque ad arces uenire properauit neque thesauros paternae pecuniae elauit Archelao: sed usque ad cognitionem Caesaris se otiosum manere pollicitus apud Caesarem commorabatur. Postea uero quam sibi obstantium unus Antiochia petiualiter hoc est Archelaus romam nauigauit: mature profectus in Hierosolymam regiam tenebris: studumque principibus idemque dispensatoribus euocatis: rationes pecuniarum discutere contabatur: & arces occupare tenebat. Non tamen immemores Archelai mandatorum custodes erant sed in obseruando singula quaeque perseverabant: causam custodiamque magis Caesari quam Archelao tribuentes. Cum hoc autem antipas quoque de regno certabat: posteriore superius herodis testamentum firmius esse defendens in quo rex ipse Antipas fuerat scriptus: eique tam Salome quam multi alii cognati qui cum Archelao nauigarent suffragio esse promiserant. Ducebant autem secum matrem fratremque Nicolai Ptolemaei in quo pro fide apud herodem probata non nihil uidebatur esse momenti. Namque illi fuerat amicorum carissimus. Oratori autem Irenaeo propter dicendi acrimoniam plurimum confidebat unde etiam qui se monerent ut Archelao pro aetatis merito & secundi testamenti uoluntati cederet audiendos esse non censuit. Romae uero migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum quibus inuisus erat Archelaus: quique praecipue liberi omnes sui iuris esse cupiebant: & aut Romano magistratu administrari aut si hoc non impetrarent Antipam regem habere ad hoc etiam Sabino petebatur Antipas qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Caesarem: Antipam uero multum laudauerat itaque digesta crimina Salome & caeteri qui cum ea sentirent Caesari tradiderunt & post eos Archelaus gestorum suorum per scripta capitula patrisque anulum per Ptolemaeum rationesque administrationis intromisit ad Caesarem. Ille autem praemeditatis eis quae ab utraque parte dicerentur ubi & regni magnitudinem multitudinemque reddituum animaduertit: atque insuper per Herodis familiam numerosam praestis etiam Vari ac Sabini litteris optimates romanorum ad consilium uocat. In quo tunc primum ex Agrippa quoque ac filia sua natum Gaium sedere iussit filium adoptiuum atque ita patribus praesequendi copia dedit. Igitur Salomes filius Antipater. Namque is erat orator acrimus eoque quae aduersabantur Archelao: accusationem proposuit simulans Archelaum quasi uerbis quod nunc de regno uidere contederet: at uera iam dudum rex esset effectus: & apud aures modo Caesaris cauillaretur: quem iudicem successionis expectare noluisse. Nam post Herodis mortem quibusdam ut diadema sibi imponerent subornatis regis eum morte in solio aureo residentem partim ordines militiae permixtasque partim condonasse promotiones: & insuper his omnia annuisse populo: quae uelut a rege impetranda petisset maximorumque reos criminum quos pater suus uinxerat absoluisse quique ista fecisset: modo regni umbram a domino postulaturus uenisse: cuius sibi corpus ipse rapuisset: ut non rerum: sed uocabulorum dominum esse Caesarem demonstraret. Ad haec ei quod etiam luctum patris assumulasset obiebat: cum interdum quidem personam componeret in moerorem: noctu uero ad commestationes usque potaret. Denique seditionem uulgi ex hac indignatione conflata esse dicebat: totius autem orationis suae uires eorum multitudine qui circa templum caesi fuerant adstruebatur. Hos enim ad diem festum quidem uenisse: ad hostias uero quas ipsi mactauerant crudeliter esse iugulatos: tantumque in templo funerum esse congestum quantum nullum ab externis illatum bellum implicabile congestisset. Itaque huius crudelitatis Herodes pressus ne spe quidem regi nunquam eum dignum esse uisum nisi cum sanae mentis inops erat: anima deterius aegrotante quam corpore: & quem in secundo testamento scriberet ignorabat: praesertim qui priore testamento scriptum incusare nihil posset: sed incolumi corpore omni ultio purgata mente fecisset. Ut tamen quis firmius esse ponat morbo laborantis arbitrium ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate: multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore si acciperet a Caesare principatum: qui antequam acciperet ratum populum peremisset? Occulta in hunc modum persecutus Antipater multis ex numero circumstantium propinquoque in singula crimina testibus exhibitis perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai & ante omnia eandem in templo necessario factam esse perdocuit. Nam quorum necis augeretur: non regni solum sed etiam ipsius iudicis id est Caesaris hostes fuisse aliorum autem criminum suasores aduersarios demonstrauit. Secundum uero testamentum iccirco ratum manere postulabat: quod Herodes in eo successoris sui firmatorem Caesarem constituisset. Nam qui tantum sciret in rege domino potestas succederet. Nec unquam in Herodis errasse iudicio: sed sano corde quem constitueret elegisse qui per quem constitui deberet non ignorauit. Cum autem omnibus expositis etiam Nicolaus perorasset in medium progressus Archelaus ad genua Caesaris accedit otiose. Quo benigne a Caesare erecto eo quod paterna quidem successione dignus esset ostendit certum uero nihil pronuntiauit. Sed illo die dimisso consilio cum ipse de cognitis deliberabat: utrum ex his qui testamento contineretur aliquem regni opor-

reret constituti successorem an toti familie distribui principatum. Multitudo enim personarum egeret subsidio uidebatur. Sed antequam de his quicquam statueretur a Cæsare mater archelai Maltheæ morbo corrupta moritur. Et Vari litteræ de Syria prolatae sunt iudæos defecisse nuntiantes quod uarus fere prospiciens Hierosolymam postquam Archelaus nauigaret ascendit ut incensores seditionis cohiberet. Et quia multitudo cessatura non uidebatur ex tribus quas e Syria duxerat secum cohortibus unam in ciuitate reliquit: atque ita in antiochiam ipse remeauit. At sabinus cum postea in Hierosolymam uenisset causas nouarum rerum iudæis præbuit: modo uim custodibus ut arces sibi traderent adhibendo: nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis a Varo militibus fretus erat sed etiam seruatorum suorum multitudine: quos etiam omnes armatos auaritiæ ministros habebat. Festo autem quinquagesima die quæ pentecoste a iudæis uocatur: septies septem diebus ex actis rediens ex eorum numero uocabulum nata non religionis solennitas populum sed indignatio congregauit. Denique concursus infinitæ multitudinis ex Galilæa idemque Idumæa & Hiericunte trans iordanemque positis regionibus factus est: cum indigena ex ipsa ciuitate populus iudæorum ex numero simul & alacritate præstaret: & tripartita manu rema castra collocauerunt: una in septentrionali regione templi altera in meridionali Hippodromum uersus: tertiaque in occiduo prope regiam tractu circumfessosque Romanos undique obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter eorumque spiritu perterritus: crebris quidem Varum nuntiis precabatur: ut quam mature ferret auxilium quasi lanianda cohorte si quid moræ interuenisset. Ipse uero in altissimam castelli turrim quæ Phaselus uocabatur euadit fratris Herodis cognomine: quem parthi necauerunt. Hinc militibus cohortis ut in hostes irruerent signum dabat. Nam præ timore quibus ipse præerat descendere nullus audebat. Eius autem præceptis milites obediens in templum uolant: uehementique cum iudæis pugna confligunt in qua dum nemo desuper adiuuaret imperitos belli peritia superabant. Postea uero quam multi iudæi porticibus occupatis a uertice sagittis eos appetebant: plurimi contrebantur: & neque ex alto iaculantes ulcisci facile poterant: neque communius dimicantes ferebant. Ab utrisque tamen afflictis succendunt porticus: opere magnitudine atque ornatu mirabiles. Ibique cum multi flamma subito comprehensi aut ea consumebantur: aut in hostes desilientes: ab ipsis occidebantur: alii introrsum cedentes præcipitantur ex muro. Nonnulli desperata salutis incensum suum gladiis præueniebant. Qui tamen ex moenibus obrepentes in Romanos fecissent impetum metu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut interemptis aut timore deiectis thesauro dei defensoribus destituto manus milites attulerunt: & quadringenta ex eo talenta diripere. Quorum quæ furto sublata non sunt congregauit Sabinus. At iudæos multo plures: magisque pugnantem tam uirorum quam opum interitus in Romanos contraxit. Obsessaque regia minitabantur exitium: nisi quamprimum inde secederent: Sabino si uellet una cum cohorte militum abundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regalium plurimi qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior. Erat Sebastenorum tria milia. Hisque Rufus & gratus præpositi unus peditum rector: at uero equitum Rufus. Quorum uterque ui corporis atque prudentia: etiam si nullam manum obedientem haberent: magnum tantum momentum belli Romanis addidissent. Itaque iudæi quidem instare obsidioni simul: & castelli moenia tentantes & ad Sabinum clamantes: ut nullo impediens discederet: habituros tanto post tempore patriam libertatem. Sabinus autem quanquam optaret euadere: fidem tamen pollicitationibus non habebat sed eorum lenitatem insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulque auxilium Vari sperans obsidionis periculum perferebat. Eodem tempore per iudæam plurimis locis tumultus erat multosque ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in Idumæa quidem duo millia ueteranorum qui sub Herode militauerunt congregati armis instructi cum regalibus decertabant. Quibus Achiabus regis consobrinus ex uicis munitissimis repugnabat campestre prælium declinando. Inferiori autem Galilææ iuda filius Ezechiae latronum principis ab Herode quondam rege capti: qui tunc illas regiones uastauerat: non parua multitudine collecta raptisque regis armentariis: & omnibus quos circa se habebat armatis contra potentiae cupidos manus mouebat. Trans flumen quoque Simon quidam ex regalibus seruis pulchritudine simul & uastitate corporis fretus imposito sibi diademate cum latronibus quos congregauerat ipse circumiens: & apud Hiericunta regiam: & multa alia magnifica diuersoria igni corripit: facilem sibi prædam ex incendio comparans. Omnesque habitationes in quibus aliquid decoris erat concremasset nisi Gratus regionum peditum rector ex Trachone sagittarios: itemque Sebastenorum pugnatissimos ducens properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonem compendio præuenit atque duam ualle fugientem: & ex transuerso percussam in uertice deiecit. Incensæ sunt autem & quæcunque Iordani proxima fuerunt sedes regiae apud Betharamathem quorundam aliorum manu conflata ex locis ulterioribus: tunc etiam pastor quidam cui nomen erat Gaius regnum affectare ausus est: quod ut speraret ui corporis animæque fiducia mortem contemnens impulsus est. Ac præterea fratrum sibi simulum robore quorum singulis tanquam ducibus & Sarrapis

attributa manu armatorum ad iocus utebatur. Ipse autem ueluti rex maiora negocia procurabat. Et tum quidem sibi etiam coronam imposuit non paruo autem post tempore cum fratribus suis uastando territoria & occidendo præcipue Romanos itemque regios perseuerauit: cum nec Iudæorum quisquam effugeret: qui lucrum aliquod ferens uenisset in manus. Ausi sunt autem apud Amathum ea compertum Romanorum agmen obsidere: qui frumenta cohorti atque arma portabant. Vbi autem tum quidem centurionem: & xl. fortissimos iaculis consecere. Cæteri uero in periculo constituti si milia sustinendi auxilio Grati qui cum Sebastenis aduenit elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas itemque alienigenas per omne bellum gestis post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt nati quidem maximus ab Archelao. Duo uero qui ætate sequebantur in manus Grati ac Ptolemæi delati. Nam quartus archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrociniali bello custam inflammabant Iudæam. Varus autem acceptis Sabini & principum litteris toti cohorti metuens opem his ferre properabat. Itaque cum duabus reliquis cohortibus & quatuor alis equitum in Ptolemaida profectus eodem regum atque optimatum auxilia conuenire iussit. Ad hæc a Berytiis etiam cum per eorum transiret oppidum: mille & quingentos accepit armatos. Vbi uero in ptolemaidem tam cætera manus auxiliorum quam propter Herodis inimicitias Aretas rex arabum non cum exiguo numero equitum peditumque peruenit. statim exercitus partem in Galilæam quæ Ptolemaidi propinquior erat dirigit amico suo Caio his rectore præposito. Qui mox & aduersus quos iterat omnes in fugam uertit: & Sephorim ciuitatem captam ipsam quidem incendit: incolas uero eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni Samaria potitus ciuitate quidem abstinuit: inter aliorum turbas nihil eam mouisse depræhendit. castris autem ad uicum positus qui appellatur aron ptolemæi possessionem propterea direptam a barbaris: & ab amicis Herodis qui ptolemæo infensi erant. Inde Sapho progreditur alterum uicum tutissimum: quem similiter omnesque redditus ibi repositos fuerant depopulati. Cædis autem ignisque plena erant omnia: nec prædæ Barbarorum quicquam obstabat. Exusta est autem Emaus iussu Vari necessarii cæterorumque indigne ferentis habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad hierosolimam cum exercitu solo iussu: Iudæorum castra disiecit: & alii quidem per agros abiire fugientes. Qui uero intra ciuitatem degabant suscepto eo seditionis causas in alios conferebant: nihil quidem se penitus nouisse dicentes sed propter diem festum receptam necessario multitudinem in ciuitate obsessos esse potius quam Romanis quam cum seditiosis conspirasse. Ante uero obuiam ei uenerant Iosephus archelai consobrinus: & cum Grato Rufus agentes exercitum & Sebastenos: & ex Romana cohorte milites ornatos ornatu consueto. Sabinus enim nec in eos Vari uenire passus iam dudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus auctores tumultus per agros dimisit exercitum: multisque sibi exhibitis: quos minus turbulentos inuenisset custodiæ tradidit: maxime uero nocentium prope ad duo milia crucifixit. Adhuc autem super Idumæam superesse decem armatorum milia nuntiato. Consectim arabas domum redire iubet: quia eos non auxiliantium more uti militias: sed pro sua libidine & ultra quam ipse uellet agros uastare perpexit: suis autem conuocatis agminibus in aduersarios properabat. Verum illi se Varo antequam in manus uenirent Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini uenia data duces eos interrogandos misit ad Cæsarem. At ille cum ignouisset cæteris: nonnullos regis cognatos: erant enim quidam inter eos Herodis propinqui: supplicio subiugari præcepit quia omnino contra regem suum arma cepissent. Varus autem hoc modo rebus apud hierosolimam compositis eademque cohorte quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat ibi relicta antiochiam abiit. Romæ autem archelao alia rursus cum Iudæis causa conflata est: qui ante seditionem permissu Vari legati exierant: genti suæ liberum petituri. Erant autem numero quinquaginta qui uenerant: astantibus una cum populo qui Romæ degerent octo milibus Iudæorum. Itaque conuocato a Cæsare optimatum romanorum amicorum concilio in palatini Apollinis templo quod priuatum ipsius erat ædificium admirandis opibus exornatum: multitudo quidem Iudæorum constitit cum legatis contraque archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab utraque parte secreti aderant. Nam & cum archelao stare propter odium atque inuidiam recusabant: & cum accusatoribus conspici pudore Cæsaris prohibebantur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater beniuolo animo duabus ex causis præmissus a Varo ut & archelao subueniret: & si regnum Herodis nepotibus distribui placuisset: partem aliquam mereretur. Iussit autem accusatores exponere quæ nam contra leges fecisset Herodes: primum non se regem sed omnium qui usquam fuissent tyrannum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis ea pertulisse superstitibus ut beatiore mortui putarentur. Non enim tormentis solum eum lacerasse corpora subiectorum: sed etiam gentis suæ ciuitatibus deformatis exterius ornauisse: populisque alienis Iudææ sanguinem condonasse. Pro antiqua uero sceleritate ac patriis legibus nationem suam tanta egestate simul ab eo atque iniquitate repletam: prorsus ut plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint quam omni æuo maiores sui postquam ex Babylone discessere perpessi sunt. Xerse tunc regnante ad discordiam concitati. Verum se tamen ad hanc mediocritatem & aduersæ fortunæ consuetudinem

processisse ut etiam successionem uoluntariam acerbissimæ fétitatis subirent qui & Archelaum tantum tyranni filium patre mortuo regem appellassent nihil morati: & una cum eo luxissent mortem herodis: ac pro eius successore uota celebrassent. Illum autem quasi metueret: ne non certus eius filius uideretur ex cæde trium milium ciuium regni sumpsisse primordia: & quia principatum meruit tot immolasse deo hominum uictimas: tot festo die templum cadaueribus impleuisse. Recte igitur eos qui de tantis malis superessent: aliquando respexisse calamitates suas: & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora præbere: atque a Romanis præcari ut Iudeæ reliquias misericordia dignas existimarent: ne uel quod ex ea natione restaret his obicerent: a quibus crudelissime lacerabatur: sed patriam suam coniungi Syriæ finibus ac per iudices Romanos administrari decernerent. Hoc enim modo probatum iri Iudeos: qui nunc ueluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur: moderatis rectoribus obedire. Iudeorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset contra Nicolaus primum criminibus quæ in reges erant proposita dissolutis: nationem cepit arguere: quia neque gubernari facilis esset natura quæ regibus pax pareret. Vna uero etiam propinquos Archelai qui se accusatores contulerant insimulabat. Sed tunc quidem partibus Cæsar auditis conuentum diremit. Paucis autem diebus post mediam regni partem sub Tetrarchæ nomine dedit Archelao: etiam regem si se dignum præbuisset facturum esse pollicitus. Reliquam uero dimidiam in duas tetrarchias diuisit: duobusque aliis Herodis filiis attribuit: unam Philippo: alteram illi qui cum Archelao de regno certauerat. Huius autem parti cesserat trans flumē regio quarum ducēta talenta redditus erant. Bathanea uero & Trachon & Auranitis: & quædam pars domus Zenonis circa Iamniā uiciniā Philippo destinata sunt quæ talentorum. c. redditus ministrabant. Archelai uero Ethnarchia Iudæam omnemque Iudæam & Samariam habebat: quarta tributorum parte leuata pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret & ei traditæ sunt Stratonis Turris & Sebaste & Ioppe & Hierosolyma. Græcas uero Gazam & Gadarā & Hippion regno auulsas Syriæ Cæsar adiecit. Erant autem redditas Archelai. cccc. talenta. quin & Salomæ præter illa quæ testamento regis ei relicta erant Iamniæ dominam & Azoti & Phaselidis idem Cæsar constituit: regiamque apud Aschalonam largitus est ex quibus omnibus talentorum. lx. redditus colligebantur. Domum uero eius Ethnarchiæ subiugauit Archelai. Cum autem cæteris Herodis propinquis testamento relicto soluisset: duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easque nuptū Phæroræ filiis collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talentum: hisdem distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

Iudeus quidam interim simulat se esse Alexandrū ob similitudinē cū illo Romā uenit cognoscere a Cæsare: patefacit ipse Cæsari dolū & fraudē: his ridens Cæsar remigum numero inseruit. Iuasorem illius fraudis interficit: ponuntur quædam sectæ philosophorum & eorum uita. CAP. II.

Nterea quidam iuuenis natione Iudeus apud quendam libertinū Romanorum in Sidonio rū oppido educatus illū se format similitudine quæ Herodes necauerat. Alexandrū esse mētus fallēdi spe Romā uenit. Huius autem facinoris habebat sociū quendam gētilem suū oēs regni actus optime scientē: a quo instructus affirmabat eorum semiseruicia quæ sui atque Aristobuli occidēdi causa missi fuerant similibus corporibus subditis morti esse subreptos. Denique his multos iam Iudeos fesellerat in creta degētes: ac liberaliter illic acceptus Meliūque inde trāsmisus ibique ampliore quæstu cumularis et hospites suos magna uerisimilitudine Romā se cū nauigare pellexerat. Postremo delatus Dictarchiā multisque muneribus a Iudeis eius loci donatus quasi rex a paternis amicis deducebat. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudine ut qui alexandrū illū uiderant: planeque nouerant hūc eū esse iurarent: igitur oēs etiam Romæ uisendi eius studio citius cūfusi properabant: & infinita multitudo per uicorum angustias quocūque referebat conueniebant. Tanta namque dementia multos coeperat ut illū sella portarent: ac regale obsequiū propriis eius sumptibus exhiberent. Sed Cæsar alexandri uultū optime sciēs: accusatus enim fuerat ad eū ab Herode: & si prius uideret hominem: fallaciam similitudinis aduernerat: hilariori tamen animi spe non nihil indulgēdum putauit: & Celadū quendam qui alexandrū bene cognosceret misit: ut ad se adolescentē adduceret. Quo ille conspecto statim personæ differētiā coniectura deprehendit. Maxime autem ubi corporis eius duritiā & seruilē formam considerauit: intellexit omne cōmētū. Satis autem cōmotus est dictorum eius audacia aristobulū pcontrariis saluū quod illū esse memorabat consulto uero non ad eis: quia apud Cyprū degeret cauēdo insidias: minus enim se circumueniri posse disiunctos. Itaque Celadus ei ab aliis separato uitam dixit a Cæsare primū fore tantæ fraudis si prodidisset auctore. Id autem se facturum pollicitus ad Cæsare sequi: & Iudeū indicatque formæ suæ similitudine abusus esset ad quæstū. Tanta enim dona ex ciuitatibus eū singulis abstulisse docuit: quanta uiuus alexander accipisset. Risit his Cæsar & falsum quod alexandrū propter habitudinē corporis remigū numero inseruit: iuasore uero eius interfici iussit. Meliis autem sumptū detrimētū pro amētiæ priore satis esse indicauit. Ethnarchia uero suscepta memor discordiæ superioris archelaus non solū Iudeis: sed etiam samaris crudeliter abusus est. Nonque principatus sui anno legatis contra se ab utroque ad Cæsare missis: ipse quoque

dem in exilium pellitur. Viēnam gallicę ciuitatem patrimonium uero eius thesauris Cæsaris addicatur. Quem quidem priusquam euocaretur ad Cæsare huiusmodi somnium uidisse cōmemorauit Nouē aristas plenas: & maximas a bobus comedi somniauit. Accitos deinde uates Chaldeorumq; nonnullos quid nam illo putarent indicari somnio consuluerat. Aliis aut aliter interpretantibus Simon quidā Essæus genere dixerat. Aristas annos arbitrari bonosq; res: mutationes: eo quia agros arando uerterent ac mutarent. Ideoq; regnaturę esse tot annis quot significasset numerus aristarum: uarias aut rerū mutationes expertum esse moriturę. His auditis quinq; diebus post idem archelaus ad causam dicendam est euocatus. Dignum autem dixi memoria etiam coniugis eius Glaphyrę somniū Archelai filię Cappadocum regis referre. Quam cum Alexander primus habuisset uxore: frater huius de quo loquimur Herodis filius a quo ille interfectus est: sicut iam designauimus post illius mortem. Iubę regi Libyę nuptias: eoq; defuncto domum reuerfam: domiq; apud patrē in uiduitate degentem. Ethnarches Archelaus ubi conspexit ad hoc amoris accensus est: ut eam statim repudiata coniuge sua Marianne sibi copularet. Hęc igitur in breui tempore postquam in Iudęam rediit: uidere uisa est instantē sibi Alexandrum dicere. Satis fuerat tibi libyę matrimonium: sed tu illo non contenta rursus ad meos penates reuerteris audacissima uiri tertii quodq; grauis est: fratris mei iuncta matrimonio. Equidem non dissimulabo contumeliam: te quę licet inuitam recupero. Atq; hoc exposito somnio uix biduū superuixit. Igitur Archelai finibus in provinciam circumscriptis procurator equitum apud romanos Coponius a Cæsare missus est ea sibi a Cæsare potestate mandata. Hoc disceptante Galilæus quidam Simon nomine defectionis arguebantur: quia indigenas increparet: si tributum Romanis pendere paterentur: dominoq; post deum ferre mortales. Erat autem proprię sectę sophista: nulla in re aliis simul. Etenim tria sunt apud Iudęos genera philosophię. Horum unum Pharisei profitentur: alterum Saducei: tertium autem quod probabilius habetur Essæi colunt: gente quidem Iudęi. Verum inter se mutuo amore coniunctissimi & qui pter ceteros uoluptatem quidem quasi maleficia uitare: continentiam uero seruare neq; cupiditati succumbere: uirtutem maximam ducere. Itaq; nuptias quidem fastidiunt: alienos uero filios dum adhuc molles sunt erudiunt: traditos pro cognatis habentes suis moribus diligenter instituūt. Non quia coniugia uel humani generis successionē censeant perimendā: sed quia cauendam putent intemperantiam: minus minaq; nullam eay uni uiro fidem seruare credentes. Quin & diuitiay contēptores sunt: rerumq; apud eoy cōmunicatio admirationi habetur: neq; inuenias alteri alterę opulentia p̄stare legemq; sibi dixerūt: ut qui disciplinā suā sectari uellēt: bona cōtubernio publicaret. Ita enim fore ne uel paupertatis humilitas: uel diuitiay dignitas appareret: sed p̄mixtis facultatibus ueluti inter fratres unum esse omniū patrimonium. Probro autem ducūt oleū: & si quis uel inuitus unctus fuerit: mūditiis corpus abstergere: quoniā squalorē decori putant dummodo semper in ueste sint candida. Designatos aut cōmuniū rerum procuratores habent: & ad usus omniū indiuisos. Non ē autē illis una ciuitas ceteris: sed in singulas multi domicilia transferunt: & aliunde aduenientibus sectę suę professoribus quid habeant promptum exhibent quasi proprium. Deniq; tanquam consuetissimi ad eos ingrediuntur quos nūquam ante uiderunt. Hic est quia cū perigrinantur propter latrocinia tantū armantur: neq; p̄terea quicq; ferunt. In singulis autē ciuitatibus ex eodem collegio specialis curator hospitū constituitur qui eorum uestimenta ceteraq; usui necessaria tueatur. Amictus autem cultusq; corporis omnibus pueris in metu & sub cura magistri agentibus par est. Nec uero uestitum siue calceos mutant: nisi ut omnino concisis prioribus aut longi temporis: usu consumptis. Nihil autem inter se mercantur aut uēdunt: sed egēti quisq; quod habeant prębēs refert ab eo quod ipse non habeat. Quamuis etiam sine permutatione cunctis libera sit facultas a quibus libuerit accipiendi quod opus sit. Pręcipue circa deum religiosi sūt. Nāq; ante solis ortum nihil profani loquunt. sed ei patria quędam uota celebrant: quasi ut oriantur p̄cantes. Deinde ad quas uenerunt singuli artes a curatoribus dimittuntur. Cūq; ad horam quintam studiose fuerint operari rursus in unū congregantur: interisq; pręcinctis uelaminibus ita corpus aquis frigidis abluunt. Atq; hac lustratione in eadem secreta coeunt. Quo neminem alterius sectę hominem aspirare concessum est ipsiq; purificati: uelut in sanctū quoddam templum in coenaculum cōueniunt: quibus cum silentio sedentibus pistor quidē panes ordine unum aut uasculum ex uno pulmento singulis cocus apponit. Deinde uoce cibū sacerdos anteuenit: neq; gustare quęquam fas est: nisi prius deo celebratur oratio. Post finem quoq; prędii uota repetunt. Nam & cū incipiunt & desinunt quasi datorem uictus deum laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimentis usq; post meridiem ad opera se conferunt. Reuersiq; inde similiter coenant: sedentibus etiam hospitibus si quos fortasse interuenisse reppererint. Neq; uero clamor unquam testum illud: neq; tumultus inquietat: cū etiam loquēdi ordine alii alii cedāt: eorūq; silentium extra testum constitutis Arcanum quoddam uideatur horribile. Cuius quidem rei perpetua sobrietas causa est: quodq; apud eos edendi aut potandi modus saturitate diffinitur. Sed quāuis aliquarum rerum nihil sine pręcepto faciunt curatoris: tamen in his duobus hoc est in iunando & miserendo sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis cum opus est suo arbitrio cuique licet atque indigentibus alimenta porrigere. Sane cognatis dare aliquid sine curatoribus interdictum. Idem.

fracundia moderatores iusti sunt: indignationem cohibent: fidē timentur: patri obsecundant: & omne quod dixerunt iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius uolunt. Iam enim mendacio condēnatum arbitrantur: cui sine deo non creditur. Summum autem studium uetere scriptis adhibent ea maxime indeque quae animae & corpori expediant eligentes. Hinc illis morborum remedia stirpes medicas quaeque uim propriam singuli lapides habeant rimantibus conquiruntur. Sectae uero suae studiosis non statim cum eius una collectio: sed per annum integrum extrinsecus cōmoranti cuique eundem uictus ordinem tribuunt. Dolabram quoque & quod praedictum est: perizoma & albam uestem tradentes. Cum uero processu temporis experimētum continētiaē de dicit: accedit etiam ad communem cibum: & purioribus ob castificationem. s. aquis participat: neque tamē in conuictum assumitur. Post ostētionem quippe continētiaē duobus ante alios mores eius probantur. Cūque dignus apparuerit tunc demum in consortium assumitur. Prius uero quam incipiat cōmunem habere cibum magnis execrationibus abiurat se primum quidem colere deum: deinceps quoque erga homines seruare iustitiam: & neque propria sponte nocere cuiquam: neque ex precepto obesse: quinimmo iniquos omnes odire: & cum labore semper iustitiae sectatoribus fidem omnibus seruare. maxime uero principibus. Neque enim ab his uoluntate dei cuiquam consentire posse ad principatus potētiaē accedere. Si uero ipse ceteris praesit: nunquam abuti: nunquam se ab usum uiribus potestatis ad contumeliam subiectorum sed neque ueste aut ambitioso aliquo ornatu reliquis eginere: ueritatem semper diligere: & habere propositum conuincere mētientes. Manus uero a furto & animam puram seruare ab iniustis compediis: & neque aliquid de mysteriis consecrantes celerare. Neque profanis eorum quippiam publicare: etiam si intentata quispiam morte compellat. Sup hac autem addūcunt nihil se de dogmatibus aliquid quam ipsi susceperint tradere. Fugere autem la rocinia: & cōseruatum sibi similiter dogmatis sui libros: angelorumque nominibus quidem execrationibus explorant: & quasi praemuniant accedentes. Deprehensos uero in peccatis a sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condēnatus miserabili plerumque morte consumitur: illis quidem sacramentis sacratis obligatus: neque capere ab aliis oblatum cibum potest. Herbas uero pecudum more decerpens: & fame exacta membra corrumpunt. Ob quam etiam plurimos plerumque miserati: & extremum spiritum agentes receperunt sufficientem pro peccatis eorum quae usque ad mortem adduxerat poenam fuisse censentes: in iudiciis uero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autem non minus quam centum in unum coacti: quod autem ab his decretum fuerit immobile manet. Veneratio quoque apud eos post deum magna legiferi est: ita ut si quis blasphemauerit morte damnetur. Senibus uero obedire: & plurimum quorumque deprobabile arbitratum officium: cum simul denique sederint. x. nullus unus nouem loquitur in aitis. Expuere quoque in medium eorum uel in dexteram sui partem quisque denotat. Sabbatis quoque operationem aliquam contigisse omnibus Iudaeis diligentius cauēt neque cibum sibi solum pridie praeparant: ne uidelicet illo die ignem accēdant: sed neque uas aliquod transponere praesumunt immo nec aluum purgant. Aliis autem diebus fodientes foueam uno uerbi gratia per de altam dolabra illa quam tradi nuper accedentibus diximus demissa ueste sese diligentissime conegētes: ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant: in eadem fouea ab onere uētris leuantur: ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idque ipsum faciunt in locis secretissimis: & nempe cum naturalis sit ista purgatio: nihilominus tamen solēnem habēt ut quasi ab immunditia diluantur: decernunt autē inter se secundum susceptae abstinentiae tempora in ordines. iiii. tantumque hi qui minores sunt inferiores praecedentibus aestimantur ut si aliquos eorum contigerit quasi a contactu alienigenae diluantur uiuant autē quam longissime ita ut plurimi eorum usque ad centenariam praerantur aetatem propter simplicitatem. s. uictus: quod eis nimirum accedere puto propter institutionem bene in omnibus ordinatam. Sūt autē aduersorum cruciatus siquidem uincunt firmitate consilii. Mortem uero si cū decore obeunda sit iudicant ēt immortalitate meliorem: prodit autē eorum in omnibus negociis animos bellum gestum cum Romanis. Tūc siquidem per artuum confractioes & ignes ac per tormenta omni genera transeunt: ut uidelicet in legistatores aliquid loquerentur iniuriam: uel ciborum quippiam quos non solent ederent: ad neutrum horum potuerūt impelli: sed neque deprecari suos tortores: aut in ipsis flere suppliciis quinimmo in mediis cruciatibus subridentes: & eis qui tormenta admoerant illudentes constantes animos cum quadā hilaritate reddebant. s. quasi qui eos essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata constitit: corruptibilia quidem esse corpora: materiāque eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere: & de aethere subtilissimo cōmeantes quasi carceribus ita corporibus implicari: uelut quas illecebra carnalis attraxerat. Cum uero fuerint a carnalibus releuatae uinculis quasi de seruitute longissima liberatas ita ilico laetari eas sublimemque ferri. Et quidem bonis continentes in hoc graecorum sententiis pronunciant ultra Oceanum degere: ubi eis sit imposita perfructio: illic quippe esse regionem: quae neque imbris: neque niuib: neque aestibus aggrauetur: sed quam Oceano oriens Zephyrus & leuiter aspirans amānet. Malis autem animabus pcellosa loca & hiberna delegant plena gemitibus exercēdarum si ne sine pena: uidetur autem mihi secundum hanc ipsi intelligentiam graeci quoque fortibus suis quos

Heroas. & **Senideos** uideant beatorum insulas sequestrasse: **improborum** autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam cōmentati sunt **Sisyphos** uidelicet & **Tantalos** & **Ixiones** & **Tityos** Principio quidem imortales esse animantes: ob adhortationem utiq; uirtutis dehortationemq; nequitiae bonos quippe fieri in huius uitae conuersationem meliores per spē bonorum etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari aestimantiū: quoniam & si huius uitae spatio latuerint: post obitum tamen sint imortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo: quæ **Esaiæ** de diuinitate animæ philosophantur. Plane illecebram is qui semel deorum sapientiam gustauerint reponētes. Sunt aut in eis qui etiam futura nosse promittant. sacris uidelicet libris & uariis sanctificationibus: Prophetarumq; dictis a primis ætatibus adherentes: raro aut accidit ut prædictiones eorum frustratio consequatur. Est aut aliud etiam **Esaiæ** eorum collegium cibos quidem & mores legumq; similia cum prioribus habens. Distat aut opinione coniugii: maximā siquidem uitae hominum partem: successionem. s. amputare eos: qui abstineant nuptiis arbitrantur: quippe si in eandem uelint ire sententiam: defectuq; confestim genus humanum fore. Nihilominus tantum ipsi tanta moderatione conueniunt ut per triēnium explorent ualitudinem sceminarum. Et si constanti purgatione apparuerint idoneæ partui ita eas in matrimonia adsciscunt. Nemo tamē eorum cum prægnante concumbit: ut ostendant: quia non uoluptatis nuptias: sed causa inierint liberorum. Lauātib; aut sceminis: ita ut uiris perizomarū inest amictus: tales mores huius collectionis: duo autem priorum quasi ordines sunt. Ex quibus **Pharisei** dicuntur qui certiores legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent: ut **Imarmene** sato. s. & deo uniuersa deputent: & quidem uel agere quæ iusta sunt uel negligere secundum maiorem partem esse beniuolentiæ: ita hominibus profitentur adiuvante tantum in singulis & **Imarmene** animam autem quidem omnē incorruptam esse: transire aut in alia corpora solas bonorum: improborum autem interminabili supplicio cruciari. **Saducæi** porro. i. Secunda collectio **Imarmene** omnifariam negant: & deū extra omnē mali patratiōem inspectionemq; constituunt. Aiunt autem electioni hominum uel bonum uel malum esse propositum: & secundum uoluntatem propriam alterutrum unumquēq; coniūgi. **Animarum** autem generaliter uel supplicia denegant uel honores: & **Pharisei** quidem sociabiles: & qui studeant se mutua dilectione complecti. **Saducæi** uero & inter se feris moribus discrepantes: & conuersatio eorum ita circa participes ut erga exteros inhumana hæc sunt quæ de **Iudæorū** philosophis dicenda repperimus: nunc ad inceptum reuertor.

Decedente regno **Archelao** **Philippus** & **Herodes Antipas** regūt **Tetrarchias** suas: desertur imperium ad **Tyberium** post mortem **Augusti**: **Pilatus** mittitur a **Tyberio** in **Iudæā**: ob imagines **Cæsaris** quas intulit in tēpla oritur discordia maxima: **Caius Cæsar** nult deus appellari: eius imagines & statuas pcepit erigi: renitētib; illis minatur eis: moritur **Caius**: **Claudius** rapitur in regnum: mittit **Agrippam** ad senatum ut placeat eum esse regē: non admittit curia: remittitur **Agrippa** ad senatum nuntians pugnam aduersus eos.

CAP. III.

Archelai regno in ordine prouinciæ iam decedēte reliqui idest **Philippus** & **Herodes** q cognominabatur **Antipas** **tetrarchias** suas regebant. **Salome** aut moriē **Liuiæ Augusti** coniugi regionē quā rexerat: & **Iamniā** & in **phaselide** palmeta testamēto reliquit. Delato aut ad **Tyberium** **Liuiæ** filium romano imperio post mortē. s. **Augusti** qui p̄su. it rebus ānis septē & quinquaginta mēsis sex diebus duobus manētes in **tetrarchiis** suis: **Herodes**. s. ac **Philippus**: hic quidem iuxta fontes ipsos: de quibus **Iordanis** flumen exoritur in **Pancade** condidit ciuitatē: quam **Cæsariam** uocitantiāliamq; inferiori **Gaulanite**: q **Iuliadē** nominauit. **Herodes** uero in **Galilæa** **Tyberiadam** in **Perzæ** aut cognomine **Iuliz**: **Missus** aut a **Tyberio** in **Iudæam** **Pilatus** qui curandā acceperat regionem nocte intēpesta opertas in **hierosolymam** intulit imagines **Cæsaris**: quæ res postridie grandem inter **Iudæos** suscitauit tumultum: nam qui aderant stupore permoti sunt: quasi iam profanatas leges suas uiderent. Nullum enim fas esse dicūt colloca ri in urbe simulachrum. Ad quærelam aut eorum qui in ciuitate erant: subito etiam de agris multitu do confluit. Euntēs aut illico **Cæsariam** ad **Pilatum** intentissime deprecabantur: ut ab **Hierosolymis** auferretur imagines: & eis iura patria seruarentur. **Pilato** aut supplicantibus abnuente circa domum eius proni corruerant: & immobiles quinque diebus continuis noctib;q; mansere. Post aut **Pilatus** tribunal ascendēs in studio magno conuocat multitudinem **Iudæorum** quasi qui eis uellet dare respōsum: cum subito milites accepto signo: sic enim fuerat præparatum: armati circumsteterūt **Iudæos**: circumdataq; triplici acie. **Iudæi** quidem stuporis erant pleni uidentes insperatam rerum faciē. Tunc **Pilatus** denuntians trucidaturum se omnes nisi imagines **Cæsaris** suscepissent: annuis militibus: ut educerent gladios. **Iudæi** autem quasi ex uno consilio omnes subito corruerunt: & ceruices nudatas ad excipiendos ictus pararunt nociferantes uniuersi magis se interfici uelle quam legem. Tunc **Pilatus** circa religionem studium populi demiratus confestim de **Hierosolymis** statuas iussit auferri: deinde uero cōturbationem alteram commonebat: erat apud eos sacer thesaurus quem **Chorbonan** dicunt: hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autem indu-

cenda aqua a stadiis. cccc. ad hoc itaque vulgi oriebantur querelæ ita ut etiam pilati qui Hierosolymam uenerat cum clamore circumdarent tribunal : ille autem prouiderat : si quidem tumultum eorum populo permiscuit armatos milites qui tunc essent priuatorum uestibus induti. præcepitque gladiis quidem ne uterentur : sustibus autem acclamantes ferirent. Sicque compositis rebus dat ex tribunali signum confestimque cædebantur Iudæi : quorum multi quidem perierunt plagis : multi uero se inuicem trucidantes in fugam misera contritione uersi sunt tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo conticuit : atque ob hoc accusator Herodis Tetrarchæ agrippas fuit filius Aristobuli : quæ pater Herodes interfecit : ad Tyberium uenit. Illo autem non suscipiente accusationem residens Romæ ad aliquorum quidem potentium notitias ambiebat. Maximis autem colebat officiis germani ei filium Caium cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularum apparatus qui bus eum demerebatur : ad ultimum extensis manibus aperte deum cœpit precari : celeriter illum mortuo Tyberio dominum cunctorum uidere. Hoc cum quidam de familiaribus eius Tyberio nunciasset statim concludi iussit Agrippam qui & sub grandi ærumna usque ad mortem Tyberii in carcere per menses sex tenebatur. sed defuncto eo post regnum annoque duorum & uiginti dierum trium succedens imperium. C. Cæsar absoluit Agrippam uinculis & Tetrarchiam Philippiam enim iste decesserat ei tradidit : regemque appellauit. Cum uenisset autem in regnum Agrippas : Herodis Tetrarchæ cupiditates per inuidiam suscitauit. Irritabat autem eum maxime in spem regni Herodias uxore exprobris ei secordiam & dicens : quia per id quod noluerat ad Cæsarem nauigare careret potestate maiorem : cum Agrippam ex priuato regem fecit : quomodo dubitaret illum ex Tetrarcha eodem honore. His adductus Herodes uenit ad Caium : a quo ob auaritiam uehementer increpatus ad hispaniam fugit : secutus eum quippe fuerat aculator Agrippas : cui etiam Tetrarchiam illius. C. Cæsar adiecit. Atque ita Herodes quidem in hispania peregrinante secum etiam uxor decessit. Caius uero Cæsar in tantum contumeliose abusus est fortuna ut etiam & deum se putaret : & uellet uocari. Patriam quoque suam multorum nobilium cæde truncauit. Extendit autem impietatem suam etiam in iudeam : Petronium denique cum exercitu Hierosolymas direxit : precipiens ut in templo statuas eius leuaret : quod nisi susciperent Iudæi contradicentes quidem ex his interficeret : reliquam uero multitudinem captiuaret : permonebat autem hoc profecto deum. Et Petronius quidem cum tribus cohortibus multisque de Syria habitatoribus properabat in Iudæam de Antiochia. Iudæorum uero quidam non credebant famæ prælium nuntiansi. Qui uero credebant nihil de resistentibus poterant comminisci. Celeriter autem in omnes peruadit metus : nam iam Ptolemaida peruenerat exercitus. Est autem hæc ciuitas Galylæ littore in magno composita : circumdatur autem montibus ab orientali plaga per sexaginta stadia disseperatis : sed ad Galylæam pertinetibus : a Meridiano autem Carmelo quæ abest stadiis centum uiginti septentrionali quoque monte qui est altissimus : quæ nocant etiam incolæ scalam tyriorum : & hic autem distat stadiis. c. ab ea autem urbe quasi a duobus stadiis præterlabitur fluuiolus quem uocant beleum exiguus proflus : cui prope est sepulchrum mēnonis habens iuxta se. c. fere cubitorum spatium continet : sed admiratione dignissimum : est autem species uallis rotundæ uitream emittens harenam : quam cum exhauerint multæ naues pariter accedentes : locus hisdem rursus impleuenti siquidem quasi dedita opera conuehunt de circumstantibus superciliis harenam istam utique eodem. Locus autem metalli statim metalla in uitrum quæ susceperit mutat. Mirabile quoque mihi illud uidetur : quoniam conuersæ iam harenæ in uitrum quæcunque pars super margines loci ipsius fuerat facta in communem harenam denuo conuertitur. Igitur loci eius natura talis est. Iudæi autem cum mulieribus & filiis collecti in campum in quo est sita Ptolemaida Petronio supplicabant principio ob patris leges : deinceps uero etiam pro suo statu : ille autem ob multitudinem precantium & precum inflexus exercitum quidem & statuas in Ptolemaide reliquit : procedens autem in galylæam & conuocans in tyberiadem tam populum iudæorum quam omnes eorum nobiles : & uim romani exercitus cœpit exponere : ætis minas Cæsar. His addēs : quoniam & contumeliosa esset supplicatio iudæorum : cum omnes siquidem gentes quæ parerent imperio romano in suis urbibus inter reliquos deos : imagines quoque Cæsar locassent soli iudæi istud abnuerent. Siquidem quasi ab imperio deficere esset etiam cum iniuria præsidētis. Illis uero contra legem moresque patrios allegantibus : & quia ne dei quidem simulachrum ne dum hominis neque solum in templo : sed neque in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare : arripens dictum Petronius respondit. Sed & mihi domini mei lex seruanda est. Si eam quippe transgrediar uobisque peccam iuste animaduersionem subibo impugnabit sane uos : non petronius : sed ille a quo sum directus : siquidem ita & ego uos cogam implere quæ iussa sunt. Ad hoc omnis multitudo succlamauit ante legis temerationem omnem se libenter subire perniciem. Sedato autem eorum clamore petronius ait. Pugnare ergo inquit aduersus Cæsarem estis parati? Responderunt iudæi pro Cæsare quidem & populo romano nobis semper per dies singulos usus est offerre sacrificia : si autem in templo imagines æstimet collocandas debere eum totam iudæorum gentem primitus innouare : præbere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei qui interficere uoluisset. Ad hæc admiratio Petronium miseratioque peruasit intuentem & in superabilem religionem iudeorum : & tantum uulgus ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis omnibus

recesserunt. Postridie autem ac deinceps summates eorum priuatim uirumque compellans: populum quoque publice alloquens: tunc quasi consulens admonebat. Interdum etiam minabatur extollens & uirtutem romanam & indignationem Caesaris inter hæc etiam suam necessitatem cui essent exequenda præcepta: sed illis ad nulla horum experimenta cedentibus: cum uideret etiam sementem regionis intercipi ipsum quippe anni tempus erat: & quinquaginta pene diebus multitudo in urbe oriose morabatur ad ultimum conuocatis omnibus ait se etiam periculosam rem uelle aggredi. Aut enim deo cooperante placabo Caesarem: ac uobiscum saluabor libenter: aut illum in ultionem irritabo: pro tanta multitudine impendo animam meam. Atque ita dimissis turbis multa pro eo uota facientibus Antiochiam ad Ptolemaida reuocauit exercitum: atque illinc confestim missis ad Caesarem referens: & quo apparatu in iudæam irruisset: & quod tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret: noffet cum uiris etiam prouinciam perdendam. Seruare siquidem ipsos legem patriam: & nouis præceptis uehementer obistere. His epistolis respondit Caius immodice comminans Petronio mortem: quoniam iussionum suarum segnis executor fuisset. Sed scriptorum talium uestores per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri. Alii autem exitum C. Caesaris nuntiantes prospere nauigauerunt: denique ante septem & uiginti dies epistolas Petronius accepit finem Caesaris indicantes quam illi peruenirent: qui comminantia scripta portabant. Caio per dolum interepto: qui regnauerat annis tribus mensibus sex Rapitur in regnum ab eo exercitu qui Romæ erat Claudius. Senatus autem referentibus consulibus Sergio Saturnillo & Pomponio secundo mandat tribus legionibus ut essent præsidio ciuitati: & ipse frequens in capitolium deuenit. Quia propter imanitatem Caii bellum agi cum Claudio decernebat: uolens imperium ad optimates reducere: ut sicut olim fuerat ad regendum dignissimi eligeretur. Accidit autem ut Agrippas adueniret: quem cum & senatus in consilium & in castra Claudius euocasset: ut scilicet eo strenuo adiutore uteretur in quibus res posceret: uidens Agrippa Claudium iam esse opibus Caesare ad eum perrexit: quem ille illico legatum ad senatum misit indicantem suum propositum: quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit iniquum esse se militum erga se studium tam religiosum deferere iam tutam aliter suam non esse fortunam: iam enim ad inuidiam satis esse quod in regnum uocatus sit. Deinde administratum ire paratum esse in reprobis non ut aliquis tyrannus sed ut præsul benignus sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negociis cõem omnium stare sententiam. Nam & si non natura esset modestus: locuples tamen moderandæ potestatis exemplum Caii morte esse propositum. quæ cum detulisset Agrippas respondit curia: quasi quæ exercitui & bonis consiliis fideret nolle se subire uoluntariam seruitutem: sed accepto patrum responso Claudius rursus misit Agrippam nunciare eis: quoniam non posset adduci ut eos proderet: quoque concessu in imperium esset accitus inuitum autem se initurum esse pugnam: aduersus eos cum quibus configere minime uellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo confligeret: neque enim sanctum esse propter illos peruersitatē patriam ciuili cæde foedari. Et Agrippa quidem ista senatui nunciauit.

Senatus uadit ad Claudium: offert uictimas deo: ipse donat Agrippæ regno patrimonium: moritur Agrippa: Claudius regnum in prouinciâ redegit: & Herodes qui regnabat in chalcide moritur. CAP. III.

Inter hæc autem unus de his militibus qui cum patribus erant educens gladium. Commilitones inquit quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus imperatorem aduersus propinquos nostros Claudium secutos maxime cum habeamus imperatorem quem in nullo culpæ possumus: & ad quem cum iustis magnis allegationibus: quas cum armis egredi debeamus. Hæc dicens per mediam egressus est curiam: omnibus se militibus consecutis: hoc exemplo optimates deserti in magno metu esse coeperunt: ac deinceps uidentes sibi aduersionem tutam non esse iter secuti militum ad Claudium transferunt: occurrebant autem eis pro muris nudatos gladios ferentes hi qui fortunæ regis ambitiosius adulabantur: & pene accidit ut progressi quinque interficerentur: ante scilicet quam militum impetum Caesar agnosceret: nisi præcurrens Agrippas imminētis ei facinoris periculum nunciasset: dicens quoniam nisi cohercuisset exercitum iam in sanguine ciuium furientem confestim missurus esset omnes per quos conspicui esset imperium: fieretque solitudinis imperator. Hæc audiens Claudius continuit militum impetum. Suscepit autem in castris aduenientem senatum: & indulgenti honore complexus: egressus cum patribus confestim obtulit deo uictimas: ut mos est pro imperio supplicari. Agrippam quoque protinus muneratur regno patrimonio: omnia adiiciens ei: etiam illa quæ augustus Herodi donauerat: traconitiden scilicet & aurantiden. Præter hæc autem aliud quoque regnum quod Lysaniæ uocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum uindicauit. Patribus autem præcepit ut incisæ æris tabule in capitolio collocarentur. Donat autem ei etiam fratrem suum Herodem qui gener eiusdem erat Beronici iustus regione Chalcidis. O pinione autem celerius agrippe dati regni census maximus effluebat: qua sane pecunia non ille in rebus exiguis abutebatur: sed talem muram hierosolymis circumdare cepit: qualem si potuisset absolui inefficacem prorsus obsidionem Romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleteret opus decessit in Caesaria. Regnauit autem annis tribus. Ante quoque cum Tetrarchiam regeret: aliis tribus annis tenuerat potestatem. Reliquis uero filiis

quidem tres de Cypri natus: Beronice: Mariannem atq; Drusillam: filium autem ex eadem ipsa coniuge nomine Agrippam: qui non nimis paruulus erat. Tunc claudius regnum eius in prouinciam redegit in cuius procuracione missus est Cuspius Fads. Post hunc autem Tyberium Alexandrum: qui nihil de consuetudine patrie immutantes gentem in pace tenuerunt. Posthac uero & Herodes qui regnabat in Chalcide decessit. Relinquens de sorore sua Beronice filios duos: Beronicianū Hyrcanum: de priore autem Marianne Aristobulum: cuius frater mortuus fuerat Aristobulus priuatus: relicta filia Iotapata: hi quidem erant sicut supra dixi liberi Aristobuli: qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Aristobulus nati fuerant Herodi de Marianne: quos ipse patres interfecit. Alexandri autē posteri in maiori Armenia regnauerunt.

Post obitum Herodis qui in Chalcide regnauit: Claudius agrippam filium agrippae regem instituit: Cumanus curam accepit alterius prouinciae: unde inter Iudaeos oriuntur multi tumultus in die festi azymorum: populus in fugam se conuertit: & propter egressum de constipatione. xxx. milia hominum consumpta sunt.

CAP. V.

Post obitum autem Herodis qui regnauit in Chalcide Claudius agrippam filium agrippae in auunculi sui regno constituit. Alterius autem prouinciae suscepit curam post Alexandrum Cumanus: sub quo oriri coeperunt tumultus: & denuo Iudaeos calamitas comprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolyma stante legione romana super porticulum templi armati quippe milites semper custodiebant festos dies: ne quid conuenientes populi nouare auderent. Vnus ergo e militibus reductis turpiter uestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciem Iudaeorum: & ad hunc habitum uocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota coepit multitudo conquiri: ita ut circumstarent Cumanum ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconsulti iuuenes: & quasi natura apti ad seditiones mouendas in litem grauissimam prosiliebant: hi continuo quippe saxa rapientes percutiebant milites. Tunc uertit Cumanus ne totius in eum uulgi impetus fieret plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus immissi metus grauis incidit Iudaeis. Statimque in fugam uersi relicto templo refugere coeperunt. Tanta autem per egressus de constipatione obtritio facta est: ut concussatione mutua super. xxx. milia hominum consumpta sint. Facta est autem uniuersae genti luctuosa festiuitas & plangens per domos singulas personabat.

Insurgunt tumultus Iotrocinantium: unde quidam per Cumanum capiuntur: libri legis per militem quendam comburantur: accensi Iudaei ex hoc conqueruntur apud Cumanum: adiudicatus est ille ad supplicium ex hoc populus quieuit.

CAP. VI.

Successit autem huic calamitati Iotrocinantium tumultus. Iuxta Bethoro quippe circa assensum publicum Stephanus quidam seruus Caesaris suppellestilem quadam uehebatur: & ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens eos qui in proximis uicis essent: uinctos ad se adduci iussit: denuntians: ut conquisitos latrones in uincula conicerent. qua occasione quidam militum in uico aliquo libros sacrae legis offensos discidit atque coebussit. Iudaei autem quasi totam religionem inflammatam uiderint undique confluerunt: & uelut machinamento aliquo ita ut superstitionis attracti omnes ad unam euocationem ad Cumanum Caesariam concurrunt precantes ut militem qui tantam contumeliam deo legique eius intulisset: non relinqueret impunitum. Ad haec enim ille uidebat multitudinem neque quieturam nisi aliquid esset satisfactione sedata. adiudicatum militem per medium populum: ad supplicium iussit adduci: sicque Iudaei placatis animis recesserunt.

Conflictus oritur inter Galilaeos & Samaritanos: quidam Galilaeus ad festiuitatem ascendens iter facit: Cumanus ad sedationem mittit praecatores: Hierosolyma audito homicidio uulgi in impetum in Samariam irruit: Cumanus accurrit cum ala militum: multos interfecit princeps Hierosolymae precatur ut ab incepto desistant: Iudaei tandem eorum precibus acquiescunt.

CAP. VII.

DEnuo autem Galilaeos & Samaritanos: conflictus exoritur. In uico enim quem Gemam uocant qui est in magno Samariae agro positus: quidam Galilaeus de numero Iudaeorum: ad festiuitatem ascendens interficit. Ad quod factum multi ex Galilaea regione conuenerunt ut cum Samaritis confligerent. Horum autem nobiliores conuenerunt in Cumanum rogantes: ut antequam grauis calamitas oriret transiret in Galilaeam: & in eos qui auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negotiis quae habebat in manibus postponens illorum petitiones sine affectu praecatores emisit. Nunciatum igitur homicidio hierosolyma omnis multitudo commota est: & relicta diei solennitate in Samariam uulgi impetum fecit sine duce: ne cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes: Iotrocinio autem eorum & tumultu quidam Dinei filius Eleazarus & Alexander praerant: qui in Acrabatene regione conterminos irruentes promiscuam dedere caedem a nullius aetatis exitio temperantes: uicos autem inflamauerunt. Cumanus autem haec audiens adduxit secum unam equitum alam quae uocatur Sebastenorum ut auxilio his qui uastabantur esset: sicque eorum multos qui Eleazarus erant secuti comprehendit: plures quoque interfecit. Ad reliquam autem multitudinem quae in uastandos Samaritanos fines irruerunt: principes gentis de Hierosolyma concurrerunt: optique ciliciis: & aspersis cinere caputibus precabantur: ut ab incepto desisterent: nec per exercendam in Samaritanos ultionem ad hierosolymae perniciem Romanos commouerent: mi-

D D

sererent at patriæ suæ atq; templi filiorūq; & cōlugiū p̄prie: neq; oīa piter ī discriminē adducērēt. Neq; ob unius Galilæi uindictam cuncta disperderent. His acquiescēs Iudæi a negotio recesserunt.

Fiunt his temporibus multa latrocinia Samaritæ: primates accedunt ad Numidium Quadratū. cōquerentes de huiusmodi latronibus cōueniunt & nobiles Iudæorū deferentes: distulit Domitius iudicium: Liddam uenit audiens iteq; querelas Samaritanorū quosdā percutit securis: quosdam de legatione Cumanus uidetur Romam p̄fisci: de reddenda ratione administrata puīcia apud Claudiū ex Samaritis tres interficiuntur: Cumanus iubetur ex urbe discedere. CAP. VIII.

Vlti at per idē tempus in latrocinia conspirabant: sicut uere solet insolentia crescere reb⁹ m quietis: per quā oēm regionem agebant rapinæ: & audaces quiq; reliquis uim afferebāt tunc Samaritarum primates ad Numidium Quadratum qui Syriam puīciam pcurabat Tyrum uenerunt uindicari de his qui regionem eorū deprædati fuerāt postulantes. Præsto at fuerant et Iudæorū nobiles: & Ionathas filius Ananiæ princeps sacerdotum obiecta diluens al legabat: initium quidem tumultus samaritas fuisse: qui primi homicidiū ppetrassent: cām tamē calamitatum postea secuta: præbuisse Cumanū: qui inter principia in auctores cædis nolisset ulcisci: tunc Quadratus utrāq; partem interi distulit dicēs. Quoniā cū ad ipsas regiones uenisset diligēter singula inq̄reret: deinceps uero pcedens Cæsariam oēs quos Cumanus uinctos reliquerat ī crucē sustulit. Inde cū Liddam uenisset denuo audiuit Samaritanorū q̄relas & Iudæorū decem & octo uiros quos cognouit pugna fuisse p̄cipes securi percussit: duos at ex Sūmatium pontificum sacerdotem Ionathan & ananiam eiusq; filium Ananū: & nōnullos alios Iudæos nobiles ad Cæsare destinauit: similiter autē & Samaritæ nobilissimos quosq;. Præcepit quoq; Cumano & Celeri tribuno Romā nauigare reddituros Claudio rationem p̄ his quæ in regno gesserant. His ita cōpositis a Lidda ascēbat Hierosolymam & inueniens multitudinē festiuitatē azymorū celebrantem sine ulla cōturbatione Antiochiam rediit. Romæ autē Cæsar auditis allegationibus Cumani & Samaritanorū aderat autem agrippas Iudæorū causam magna intentione defendēs: siquidē & Cumanū multi potentīum oderant pronūciās aduersus Samaritas tres eorū nobilissimos iussit interfici. Cumanum autem iussit urbe discedere. Celerem uero tribunum uinctū Hierosolymam mittens Iudæis ad supplicium dedit: ut per urbem tractus capite caderetur. Post hæc Felicem Pallantis fratrem destinauit ad Iudæos qui & eorum puīciam cū Samaria & Galilæam & Peræam curaret. Agrippam uero de Chalcide in regnū magnū trāstulit: tradēs ei illā quoq; puīciam q̄ felici fuisset. Erat at ista Trachonitis & Bactriæ & Gaulanitis. Addidit autem regnū etiam Lysaniæ & Tetrarchiam quam Varus rexerat.

Nero succedit Claudio: fratrem matrē & uxore interfecit: ad Histriōnū opera se cōuertit. CAP. IX.

P̄se autem per annos tredecim: menses octo: dies triginta administratio imperio decessit i successorem regni Neronem relinquens: quem suadelis Agrippinæ uxoris suæ in imperium coartauerat: & quidem cum legitimum haberet filium Britannicum ex Messalina natum priore scilicet coniuges & Octauiam filiam: quam ipse priuigno collocarat Nero. ni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem quemadmodum per magnitudinē felicitatis: & opus abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum atq; uxorem matrēq; interfecerit. Post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit: atq; ut ad ultimum per amentiam ad histriōnum opera scenamq; peruenerit: quoniam scio esse & narrationem molestam tacitus præterire melius puto. Conuertar autem ad narranda: quæ ab eo aduersus Iudæos gesta sunt.

Aristobuli filius regnat in armenia: augetur regnum agrippæ residuum Iudææ felici creditur: hic Eleazarum depræhēdit mittitur Romam cum multis aliis: insurgit nouum genus latrocinantium: sicariorū: insurgunt quædam sectæ hoīum q̄ cōsiliis & Hypocritis hoīes deciperēt. CAP. X.

Inorem igitur armeniam regnandā Aristobulo dedit Herodis filio. Regno at agrippæ m quattuor urbes addit cum agris ad singulas pertinentibus In Peræa scilicet regione Abilam & Iuliadam: in Galilæa autem Taricheam & Tiberiadam. Reliqua autem Iudææ felici procuranda dedit. Hic principem latronum Eleazarum: qui per uiginti annos regionem deprædatus: aliosq; multos cœpit: uinctosq; Romam direxit: aliorumq; quos ī crucem: sustulit latronum: uel in communione sceleris depræhensorū popularium: fuit pene immensa bilis multitudo. Sic enim regione purgata aliud genus latrocinantium in Hierosolymis oriebatur. Hi autem sicarii uocabantur. Die claro & in media ciuitate passim quosq; interficientes. Potissimum uero diebus festiuis immiscerantur uulgo: & fidas sub ueste gestantes. His diuersos quosque interficiebant ac deinceps collapsis hominibus illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude extra suspicionem manebant: diuque latuerunt. Primus igitur ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quotidie plurimi cædebātur: atque ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello per singula momenta omnes mortem operiebantur. Circūspiciebant autem eminus quosq; appropinquantēs: & neq; amicis suis fidere poterant: dum tantum in mediis suspicionibus atque custodiis nihilominus interficiebantur. Tanta erat latrocinantium temeritas & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam malorum collectio facta est: cæde quidem

abstinentium : sed consiliis magis impiorumque pars non minus q̄ sicariorum felicem urbis statū corruptis seductores quoq; homines & circūuentores sub spem religionis nouandis rebus uulgis in sanire fecerunt nam in solitudines egrediebantur p̄mittentes deū signa eis ostensus libertatis. Cōtra quos Felix uidebantur quippe semina defectionis esse : mittens equites atq; pedites armatos magnam multitudinem interfecit.

Aegyptius quidam pseudo propheta congregat xxx. milia hominū Hierosolymam uult ascendere : Felix cum quibusdam armatis eos depellit & fugati insurgunt quidem magni qui tentant reuocare populum a seruitute Romanorum insurgunt tumultus in Cæsaria inter populum scilicet Iudæum & Græcum : Felix nequiens pacare ex utriusq; nobiles ad Neronem mittit. Succedit Festus Felix qui plurimos latronum interfecit.

CAP. XI.

Aiore autē plaga Iudæos afflixit aegyptius quidam pseudo propheta : adueniens quippe in prouinciam magus cum esset prophetæ opinionem sibi arrogans xxx. ferme milia hominum congregauit quos uana seductionē deceperat & circūducens eos de solitudine in montem qui uocatur oliuæ inde Hierosolymam nitebatur ascendere : depulsoq; Romanorum præsidio in populares exercere dominationem : utebatur sane stipatoribus qui ad faciendus conuenerant præuidit autem eius impetum Felix & occurrēs cum ipsis Romanis armatis quos etiam Iudæorum reliqua multitudo iuuabat iniit conflictum. Et aegyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cū ipso fuerant cōpræhensi atq; uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis porro his etiam sicut in ægro corpore rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti multis afflictionem inducebant : & quasi ad libertatem uocabant : mortem apertissimam cōminātes his qui Romanorum principatui obedire uoluissent : ut uel reluctantes auerterent eos qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo bipartitam regionem diripiebant quorumq; potentium domos : eosque insuper trucidabant inflābant etiam agros ita ut desperatione eorum tota Iudæa protinus impleretur. Et hæc quidem pugna indies grauius augebatur. Alter autem tumultus ortus circa Cæsariam inter Iudæos scilicet qui ibi permixti habitabant : & Syrios commotione facta. Hi siquidem poscebant ut eorum fieret ciuitas Iudæum eius fuisse conditorem dicentes erat autem rex Herodes. Aemuli uero conditorem quidem cōfitentur Iudæum ipsam uero ciuitatem fuisse gentilium uindicabant. Neq; enim illic statuas & fana potuisse constitui si ad Iudæos eam cōditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterq; iurgabat. Procebat autem usque ad arma contentio : & quotidie ad confligendum audaces quicq; partis alterutrage proficiebant. Neq; enim Iudæorum seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant : & Græcis turpissimum uidebatur Iudæis inferiores uideri. Præstabant autē hi quidem diuitiis & corporum uiribus. Græci uero auxilio militum : magna siquidem pars Romanæ manus de Syria illo fuerat congregata. Et quasi cognati ad auxiliandum parati erant Syris. Præfecti autē militum curabant comprimere tumultum : & pugnaces quosq; compræhendentes taureis ulciscébantur ac uinculis. Neq; tunc supplicia compræhensorum impedimētum aut timorem reliquis inferrebāt immo magis hoc ipso seditionis irritabatur argumentum : tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosq; urbe discedere : non parentium autem immisis militibus interfecit non paucos quorum etiam substantiæ direptæ sunt. Post hæc quoq; cum uideret seditionem manere nobiles utriusq; partis elegit : & suscepta legatione misit ad Neronem pro his quæ sibi competere arbitrentur acturos. Successit autem ei Festus : & hos qui maxime infestabant prouinciam sollicitè persequutus latronum plurimos compræhendit atq; interfecit.

Albinus fit successor Festo qui fauit latronibus : & postea Cestius Florus qui ita se gessit ut multi coacti sint relinquere patriā ob publica latrocinia & rapinas suas.

CAP. XII.

Eum successor huius Albinus non eodem more negotiis præfuit. Neq; enim fuit aliqua malignitatis species quam ille præterierit : Deniq; non solum ciuib; furabatur : & diripiebat substantiam singulorū : neq; solum tributorū additamentis in cōmune gētem grauebat : sed etiam quos ob latrocinia uel decuriones ciuitatū cōpræhenderūt uel quia prioribus iudiciis in custodiis erāt relictī accepta a cognatis eorum pecunia liberauit. Et his solum qui nō dedisset in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idē tempus eorum quoq; qui res nouare cupiebant in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sane qui erant opulenti Albinum largitione redimebant : ut eis tumultum mouētib; nō indignaret. Pars autē popularis q̄ non satis gaudebat : quæ Albinum participibus iungebat. Vnusquisq; improborū cohorte p̄pria circumdatus ipse q̄dem quasi princeps latronum : & tyrannus eminebat. Stipatoribus uero suis ad direptionem mediocriū abutebatur. Ita fiebat : ut hi quidem quoq; uastabāt domus tacerent. Illi autem qui extra incommodum steterant metu ne similia paterentur querelis deterrebantur : & officiis ambiebāt eos quos cōstabat dignos esse suppliciis. In cōmune autē oīum fuit intercepta fiducia. Et erat tunc multiplex dominatio : & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebantur. Cum sane eiusmodi morum fuisset Albinus : tamen succedēs ei Cestius Florus optimum eum p̄ comparisonem sui fecit uideri. Ille siquidem plura occulte & cum fraude nocuerat Cestius uero iniquitates suas i uniuersam gentē

tam palam quam si gloriaretur exercuit. ac uelut non ad regendam prouinciā sed ad damnatorum poenas carnifex missus neq; rapinarum ullum morem nec afflictionum prætermisit. in miseris autē crudelissimus erat in turpibus uero impudentissimus neq; enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem neq; commentus est callidiores nocēdi uias. Hinc siquidem uirum illatis dispēditis luera quærere exiguum uisum est: sed totas simul dispoliauit urbes & labes populis inferebat solum non uoce per totam regionem edicens liberum esse omnibus latrocinari dum ipse prædarum acciperet portionem. Deniq; ob illius auaritiā contigit totam pene deseri regionem ita ut plurimi sedes patrias relinquentes ad externas prouincias commigrarent donec at in Syria Cestius Gallus puiciam regebat neq; ausus quispam Iudæorum est aduersum Florum ad eum mittere legatos. Cum uero i stante azymorum solennitate ipse Hierosolymā uenisset occurrens multitudo quæ facile tricies centum milium fuit precabatur ut gentis suæ calamitatibus subueniret: & pestem illam prouinciæ Florum: ut eiceret clamitabat. Qui tantum cum sub populi ore esset: & Gallo assisteret: nō solum nihil mouebatur sed uoces illas etiam deridebat. Cestius tantum compescens impetum populi: & edicēs quod deinceps placatiorem esse Florum redderet: regressus est antiochiam. Deduxit autem eū usq; ad Cæsarem Florus illudens mēdaciis & Iudæorum genti bellum sedulo cōminiscens: quo scilicet solo iniquitates suas occultum iri posse credebatur. Pace siquidem permanēte habiturum se apud Cæsarem accusatores. Iudæis uero defectionem negotiatus fuisset maiore ut quæ malo abducendam a se esse inuidiam peccatorum minorum. Igitur ut gens a Romano abrupteretur imperio sedulo in diem angebat calamitates.

Fit questio in Cæsarea inter Iudæos & Cæsarienses de Synagoga Iudæorum quia impediabant ad illuc accensum: Iocundus qui erat præfectus equitum pergebat sedare tumultum: recedunt Iudæi in Nabata cum libris legis primares Iudæorum ad Florum accedunt conquerentes: quos iubet uinciri propter ablationem librorum legis: ex hoc oriuntur iurgia maxima apud Hierosolymas accusatur Florus & eius timore populus effugit: Florus indignatus sedens pro tribunali militibus præcepit ut Forum uenaliū diriperent: unde multi interfecti & spoliati & domus omnium dirutæ sunt.

CAP. XIII.

¶ Er idem tempus apud Neronem Cæsarienses uictores extitere. Decretumq; istud cōtestātes litteras attulerunt: per quæ hoc bello iudaico dabatur exordium. Duodecimo scilicet anno regni Neronis: septimo decimo autem regni Agrippæ mense maio. Ad magnitudinem autem exciratorum de eo malorū: nequaquam idoneas causas habuisse deprehenditur. In Cæsaria siquidem habitantes Iudæi habebant Synagogam: prope agrum cuius erat dominus gentilis quidem Cæsariensis & frequenter quidam egerant: ut ad illorum ius illa possessio iungeretur: multis partibus maius precium quam res meruerat offerentes. Dominus autem loci non solum preces eorum despesisse contentus. Sed ad maiorem dolorem ædificauit in loco tabernas ita ut angustum eis transitum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum prosilientes ædificationem uetabant. cum uero Florus hos a prohibendo cohiberet: non habentes Iudæorum nobiles quid agerent inter quos erat Ioannes Telones islektunt Florum oblatione octo talentorum: ut ædificationem uetaret. Ille at ob capiendam tantummodo rem promittens se cūcta factū accepta pecunia statim de Cæsaria egressus est: abiitq; in Sebastem: seditioni tribuens facultatem quasi qui pugnae spacium Iudæorū primatibus uendidisset. Sequenti autem die quæ apud Iudæos Sabbathum est: cum plebs ad Synagogam coisset seditiosus qdam Cæsariensis uas samium ante ingressum eorū: ponens alites immolabat. Hoc factum Iudæos incoercibiliter accendit & legem suā quippe contumeliā pertulisse locum ipsum dicebant fuisse pollutum. Pars at Iudæorū quæ erat cōstantior atq; moderatior denuo iudiciis esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem & iuuentutē turgentē Iudæi effundebantur in litem. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cæsariensium tumultuosiores. Ex consilio quippe directus fuerat qui pro Synagogæ fonibus immolaret. Sicq; cōtinuo ex pugna commissa. Interueniens autem Iocundus: qui ad prohibendum erat relictus præfectus equitum. uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri & tumultum sedare pergebat. cū uero superatus esset præ Cæsariensium uiolentiā Iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in Nabata (regio quædam eorum hoc nomine appellatur: dirempta Cæsaria stadiis sexaginta) Primates at eorū duodecim cum Ioanne in Sebaste ad Florum uenerunt: de his quæ acciderant conquerētes: & ut auxilio esset rogabant: quamuis reuerenter tūc eum de octo talentis admonentes. Ille uero illico compræhensos eos uinciri iussit: arguens cur leges de Cæsaria auferre ausi fuissent. Pro hoc igitur apud Hierosolymas grauissima iurgia nascebantur. Verumtamen adhuc indignationem suam frenabant. Florus uero quasi ad hoc operam suam locasset: ut bellum inflāmaret misit ad sacrum thesaurum ut inde decem & septem talenta auferentur: quasi eam pecuniam ipse Cæsaris flagitaret. Tunc uero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum maximis uocibus nomen Cæsaris appellabant: ut a tyrānide Flori liberarentur: orantes. Quidam aut seditiosorū in Florū maledicta iacebant ultima: & canistrum circumferentes stipem eius nomine postulabant: qsi inops & miserimus talibus indigeret auxiliis. His autē omnibus nihil est a cupiditate deterritus: sed multo-

magis ad depradandum irritatus est. Deniq; cum debuerat Cæsariam ueniens igne belli illi natione
 tis extinguere: causaq; tumultuum submouere: pro quo et pecuniam acceperat pactus: tantum cum
 exercitu equitum atq; peditū Hierusalem contendit ut Romanis ad quæ uolebat uteretur ac timore
 & minis urbem nudaret. Tunc populus lenire eius impetum uolens obuam militibus processit: cū
 solitis utiq; fauoribus & Florum honorare officiis paratus. Ille uero præmittens cū equitibus: L. cē
 turionem noīe Capitonem discedere eos iussit. Neq; eum in quē tam grauiā maledicta iecissent: sal-
 so denuo honore deluderent. Oportere quippe eos si uiri sunt fortes animisq; constantes etiam in
 p̄sentem effundere contumelias: nec solum eos in uerbis: sed et in armis amorem libertatis ostende-
 re. His dictis exterrita multitudo simul etiam equitibus: q; cum Capitone uenerant: in medium uul-
 gus irruentibus diffugerūt: antequā Florum salutarerent: aut militibus officia cōsuetā redderent. Di-
 scedentes igitur in domos cū metu atq; humilitate paugilem duxere noctem. Florus aut tunc qdem
 deguit in regia. Postridie aut aduersum eos extructo tribunali sublimis resedit: conuenientesq; facer-
 domum principes & ciuitatis uniuersa nobilitas affiterunt tribunali. His præcepit Florus ut oēs q; ma-
 ledicta in eum succlamassent protinus dederent edicens in ipsos esse nisi eos produxerint uindican-
 dum. Ad hæc respondent iudæi: populū quidem pacifica quæq; sentire: illis uero qui errauissent: in
 uerbis ueniam conferendā postulabant. In tanta siquidē multitudine nihil esse mirandū offendi ali-
 quos temerarios: & per ætatem insipientes: esse aut impossibile eorū qui deliquerit discriminē agitari
 cum & singulos nimirum poeniteat: & per timorem ad negandū sint parati. Debere tantū illū si
 consuleret gentis quietis: & uellet Romano imperio seruare urbē. Magis pp multos innoxios dare
 ueniam et paucis delinquentibus quapropter paucos delinquentes improbos perturbare multitu-
 dinem tantū bonorū. Ad hæc uero ille magna indignatione inflamatus militibus exclamauit ut so-
 rum uenialium quod erat in superiori parte diriperent: ac passim obuios trucidarent. Illi uero ad lu-
 cri sui cupiditatem addita auctoritate rectoris non solum illū diripuerūt locū in quem fuerant imis-
 sis: sed in uniuersas insilētes domos interficiebant habitatores. Fuga aut erat per angiporta oīa & cæ-
 des eorū qui comprehendebant: undireptionis quoq; nulla species p̄mittebatur. Multos autem etiā
 nobiliū comprehendentes adduxerunt ad florem: quos ille uerberibus laniatos i crucē sustulit. Deniq;
 oīs numerus illo interfectorū die cum paruulis: & mulieribus neq; n. lactantibus pepercerant fuit du-
 centi & xxx. grauiorem aut faciebat calamitatem uideri nouitas Romanæ calamitatis: q; n. nemo
 nunquam prius tunc Florus ausus ē ut uiros. s. equestris ordinis pro tribunali flagellis caderet ac pa-
 tibulis affigeret. Quorū & si origo iudæa tamen romana dignitas erat.

Rex quidam Agrippa alexandrum proficiscens inuenit germanam suā Beronicem: uidens iniq;
 tatem militum misit ad Florū ut a sede desineret: qui uoluit imo peiora operatur uenit Hierosoly-
 mam & uota deo exsoluit: regina uero Florum precatur.

CAP. XIII.

Et idem tps rex quidam agrippa alexandriam profectus: ut alexandrum qui Aegyptū
 procurabat: missus a Nerone iure hospitis conueniret. Germanam autem suā Beroni-
 cem Hierosolymis inuentam & iniquitatem militum uidentem grauis pro hac angor
 inuaserat: & frequenter quidem præfectos equitum suos: custodes corporis mittens ad
 Florū precabatur: ut a cede desineret. Ille uero neq; in multitudinem interfectorū: neq;
 in nobilitatē p̄catis: sed tantum in lucra sua: quæ de rapinis congregarentur aspiciens. contem-
 p̄sit annuere. impetus autē militum in reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius ob-
 uios quoq; multabant: sed etiam ipsam nisi confugisset in aulam interfecissent. ibi autem peruigile
 noctem cum intenta custodia egit uerens utiq; irruptionem militum. Venerat aut Hierosolymam
 ut uota deo solueret. His enim qui morbo uel aliis necessitatibus implicantur mos est orare p̄ trigin-
 ta dies antequam imolent hostias abstinere quoq; uino & capillos radere. Quem morē Beronice
 Regina exercuit diebus: Nudipes et ante tribunal stetit deprecās Florum: & præter quod nullo ho-
 nori habita est & etiam de uita sua periclitata est.

Multitudo clamat contra Florum: primates sedant multitudinem Florus uidens multitudinem
 sedatam nouam querit insurgere discordiam: multi occiduntur per Romanos sed desperatione du-
 ctus populus irruit in Romanos: quos expulit ex urbe uidens Florus nihil posse agere ab urbe digre-
 ditur Cæsariam uenit.

CAP. XV.

Aec autem facta sunt sextodecimo die mensis Maii. Postridie autem conueniēs multi-
 tudo in forum quod erat in superiori parte ciuitatis confluens magnis clamoribus de
 his qui interfecti fuerant querebantur. Potissimum autem inuidiosæ in Florum uoces
 erant q; ueriti primates quiq; & p̄sides disruptis uestibus & uiritim singulos compræ-
 hendentes postulabant: ut ab his uerbis quoq; causa mala tanta pertulerant desinerent
 neq; in maiore indignationem Florem mouerent. Sicq; sedata est multitudo: tam reuerentia precanti-
 um quā spe q; nequaquam Florus ultra in eos sentiret. ille aut uidens multitudinē esse sedatam an-
 gebatur: & denuo eam inflamare cupiens p̄sides cū nobilibus aduocauit. itaq; unum ait argumētū
 fore q; nihil ulterius denouandis rebus populus cogitaret. si obuam procederet militibus de Cæsa-

DD iii

zia uenientibus. ueniebāt autē dux cohortes qui cum uocasset populum ad occurrendum mandat centurionibus: ut nullam salutationē redderent obuiantibus iudæis: Ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti statim in eos iteretur armis. Pontifices ergo collectam multitudinem in templo precabantur ut occurrerent romanis & ante graue incōmodum cohortes solēniter salutabant. His hortationibus seditiosi quique annuebant: & ob interfectoꝝ dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tunc uero & oīs sacerdos omnesq; leuitæ sacra uasa proferentes: ornatusq; templis citharistæ etiam & cantores cum musicis organis procedebant ante multitudinem: & obnixissime precabantur ut illum templi honorem custoditū esse uellent: neq; ad direptionem uasorum sacrorū Romanos contumeliis incitarent. Erat autem uidere ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus & pectora disruptis uestibus nuda monstrantes nominatim singulos quosq; nobilium compellere: ac denuo in cōmune multitudinem precari: ne ob modicum peccatum patriam suam proderet his qui direptioni eius inhiarent. Quam. n. utilitatem uel militibus esse de iudæoꝝ salutatione tribuendam? uel illis quæ acciderant correptionem si in præsentī prodire cessassent. Ac contra si officiose iusserint solenniterq; uenientes auferri Floro occasionem pugnæ: ipsos uero saluare patriam suam & providere. Ne quid ultra quam pertulerāt experirentur. His addunt quoniam paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur quo magis ad pacificum consilium sua debuerint auctoritate trāsfere. Tali hortatu multitudinem inflectentes: etiam ipsos seditionis auctores: quosdam quidem minus: quosdam autē sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo sequente militibus obuiam prodierunt. Iamq; cōminus factos salutauerunt. Illis autem nihil respondētib; seditiosi iudæoꝝ aduersum Florū cuius hæc fierent consiliis succlamauerunt. Cōfestimq; milites comprehēdentes eos cedere sustibus adhorti sunt: atq; in fugam uersos persequentes equites procubabant. Corruiebant autē multi quidem cū a Romanis caderentur: plures autem cū se mutuo propellerent. In ipsis autē portis grauis facta est compressio: & unoquoq; alterum præuenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium uero erat durus interitus. Suffocati enim atq; conflicti miseri disperibant: & neq; ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebant. ieruebant autē pariter milites imoderate eos quos comprehēdisent cādentes: & per ingressum quæ Bezetham uocatur detrudebant multitudinem transire cupientes: ut Antoniam & templum obtinerent. Quos etiā Florus consecutus eduxit de regia eos qui secum erant: & in arcem transire nitebantur. Frustratus tunc est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit & per teſta euadentes obruebant saxis Romanos. Qui cū superne sagittis uincerentur uenientibus: nec possent defendere multitudinem quæ per angustos ardebat ingressus: ad reliquum se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autē uerentes ne superueniens denuo Florus templum occuparet per Antoniam ex templo ascendentes porticus ad templum per Antoniam continentes interciderunt: quatenus auaritiam Flori desperatione compererent. Nam cū diuinis inhiaret thesauris: proq; hoc in Antoniam transgredi niteretur: ubi intercisas porticus uidit: ab impetu conqueuit. Et conuocās sacerdotum principes: atq; curiam se quidem ait urbe digredi: præsidium tunc apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad hæc illis respondentibus nihil nouandum fore si unam tantū relinqueret apud eos cohortē. Dum tantum non illam quæ cum ciuib; paulo ante conflixerat ob ea siquidem quæ pertulere populum illis militibus insensum: cohorte sicut precabantur mutata cum reliqua mano Cæsariam regressus est.

Florus non cessans: iudæos apud Cestium accusat de defectione dirigitur tribunus Neapolitanus ad hæc inuestiganda suscipitur a iudæis benignissime: & conqueruntur de Floro cognita in humanitate Flori: uulgi uult legatos fieri ad Neronem de crudelitate Flori. CAP. XVI.

Liud autem denuo pugnae consilium comminiscēs rettulit ad Cestium: & iudæos defectionis criminatus impudenti mendacio illos perpetrasse dicens quæcūq; eos pertulisse constabat. Nec sane principes hierosolymoꝝ tacuerunt: sed & ipsi & Beronice ad Cestium de his quæ in urbe egerat retulerunt. Ille autē susceptis litteris partis utriusq; qd facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam qdem uidebatur cū exercitū in iudæam Cestium ire debere: & aut uindicare defectionē si fuisset admissa: aut magis fidos reddere iudæoꝝ: eorūq; accolas. Ipsi tamē magis placuit aliquē de suis p̄ire: qui & negocia & consilia iudæorum possit ei fideliter nūciare. Direxit eo tribunū Neapolitanū q ab alexandria reuertēti agrippæ circa lamniam occurrens: uel a quo fuisset directus uel ob quas causas indicat. Quo loci iudæoꝝ et pontifices reliq; nobiles eorūq; curia adesse curauerant: ut regem circa. s. officia nouarent. Postea uero quā congrua humanitate coluerunt cōquesti sunt quam potuerūt flebiliter de calamitatibus propriis: & in humanitatē Flori explicauerunt. Quā licet argueret agrippas tamē ut ducis auctoritati competeat inuectionē suam in iudæos transfudit: quoꝝ maxime miserebat uolens. s. frenare eorū motus: ut p hoc ipsum quod uiderent nihil passi iniuriæ ab ultiois desineret appetitu. Ad hæc ergo quancūq; egregii erant: & pp sua p̄da desiderabant quietem: intelligebant regis redargutionem

esse plenam benignitatis. Populus aut Hierosolymorum sexaginta stadiis obuiam progressus officio-
se Agrippam & Neapolitanum suscepit. Lamentabatur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum
plangoribus reliquus quoque populus ad lamenta conuersus precabatur Agrippam ut genti consu-
leret. Succlamabant etiam Neapolitanos ut ingrederetur urbem uideretque quae essent a Floro gestae:
& ita ostendebant forum quidem desertum domosque vastatas. Deiceps uero per Agrippam suaserunt Nea-
politano ut is cum uno tantum famulo usque ad Siloam totam circuiret ciuitatem: quatenus ipsis co-
gnosceret oculis iudeos quidem omnibus aliis parere romanis: soli aut Floro aduersari pro magni-
tudinem in eos crudelitatis. Ille igitur cum circuiret urbem & mansuetudinis populi sufficiens docu-
mentum teneret: ascendit in templum quo etiam multitudinem conuocauit & plurimis uerbis si de
eorum cum circa Romanos collaudasset: multa etiam ad confirmationem pacis hortatus adorauit
eum eiusque sancta in eo tamen consistens loco in quo licebat per religionem usque regressus ad Cesti-
um est. Vulgus autem iudeorum ad regem pontificesque conuersus petebat: ut legati aduersum Florum
ad Neronem mitterentur neque de tanta caede tacentes suspitione suae defectionis praebarent: uisum
quippe eos principes capiendorum armorum fuisse nisi praecurrentes ostendissent illum esse qui dedis-
set exordium constabat aut multitudinem non esse quietam si legationem aliquis impedisset. Ad
haec Agrippa ordinari quidem legatos qui Florum accusarent inuidiosum putabat: despiciere autem iu-
deos in bella commotos neque sibi expedire cernebat.

Adnotat contionem iudeorum & constituit in suggestu Beronice germanam rex Agrippa qui
omnes hortatur iudeos ad quietem & patientiam dicens haec non placere Caesari: neque eos posse
Romanis obistere: qui toti orbi iam dominantur tandem acquiescit populus: non lenique persuade-
re ut Floro obediant. quousque successor ueniat. accensa multitudo ex urbe pepulit eum: ipse in res-
piciam discessit.

CAP. XVII.

Duocati igitur contione in xystum & in suggestu constituens germanam suam Beroni-
cem in Asimonaeorum domo ea siquidem xysto imminebat contra superiorem partem ur-
bis. Nam xysto templum erat: ponere coniuncti eiusmodi orationem habuit. Si quidem
non uiderem uos omnes ad pugnam cum Romanis esse coactos. Neque populi purio-
rem sincerissimamque pacem uelle seruare. Neque processissem ad uos neque consulere confi-
sus essem: supuacua quippe de utilibus oratio quando omnium habitatorum conspiciat ad deterio-
ra consensus. Quomodo uero aliquos quidem teras: malorum bellum nescis facere quosdam uero in
considerata spes libertatis nonnullos uero auaritia succedit & in confusione aeram capiendum de mi-
noribus lucrum quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur & non per pantos improba consilia et
boni dispareant existimant oportere ut omnibus uobis in uno concilio ea exponerem quae arbitror
expedire. Perstrepes aut nemo si non ea audierit quae ipse fert timido. Hi siquidem qui sunt ad defe-
ctionem irremocabiliter incitati: licebit etiam post meos monitus manere in pristina uoluntate. Mea
autem etiam ad illos qui audire cupiunt interciperetur orationis ab omnibus uobis silentium praebat.
Non quidem quam multi & iniurias procurantium provincias & praeconia libertatis quasi tragice
prosequantur. Ego autem antequam discutiam qui lides & contra quos pugnam suscipere ceteris pri-
mum separabo causas quas connexas putatis. Si enim uoluntates uestras capitis elici: cur liberta-
tem magna laude sustollitis? Si uero istud ipsum seruare intolerabile ducitis: superfluum est aduersum
rectores querela. Et illis siquidem uel moderatissime agendum: nihilominus turpe erit seruire. Con-
siderate autem singillatim & uidete quam exigua sit materia bellorum. Es primum quidem ipsa recto-
rum consideranda sunt crimina. Colere siquidem officii non exasperare oportet iurgis potestatem.
Cum uero modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis aduersum uos profecto eos quibus
infertis contumellas irritatis. Relinquentes quippe & quae ante Claudium & cum quadam uerecundia no-
debant palam uos confidenterque populantur. Nihil autem ita plagas coherceret: ut patientia & uiola-
torum quies quae uigilantibus indicit pudorem. Fac autem eos qui a romanis in provincias dirigantur
esse grauiter molestos. Non tamen etiam romani omnes uiolant uos: neque ipse Caesar aduersum
quem pugnam uultis. Neque enim ex praeccepto illorum improbus ad nos quisquam uenit: neque pos-
sunt illi quae in oriente geruntur positi in occidente conspiciere. Sed neque facile ea quae hic fiunt illic
audiantur. Est autem importunissimum & propter exiguas causas tanetsi & ea de quibus querimus nescie-
re sibi uelle configere. Et quidem nostrorum criminum cito erit futura contestio. Neque enim unus idem
provinciae semper curam tenebit & successores eius credibile est modestiores futuros. Mortu autem
semel bellum neque deponere facile est absque magnis calamitatibus neque sustinere. Libertatis uero do-
na sitientibus prouidendum atque certandum est ut principio non ea careant. Molesta enim est nouitas
seruitutis quam ne utique subeas iustum suscipi certamen uidetur. Qui uero semel subiectus est & deinceps
deficit contumax magis seruus quam amator libertatis ostendit. Tunc igitur oportuit omnia age-
re ne susciperetur Romani cum in provinciam Pompeius intraret. Maior uero uestri eorumque reges pe-
cunia corporibus alio multo uobis meliores exiguae parti uirtutis Romanae obistere nequerunt. Vos
autem qui hereditariam obedientiam suscepistis rebus autem omnibus ab illis qui primi paruere quam longis

sine inferiores estis: contra omne Romanorum regnum obfistete arbitramini. Et Athenienses quidē qui ob græcorū libertatem patriam suam quondam ignibus tradideres qui superbissimum illū Xerxem per terram nauigantē: per mare uero ambulantē & cuius classem non caperet amplitudo pelagi latiore autē Europa duceret exercitū: hunc inquam cum una naue fugientē gloriosissime persecuti sunt. Circa paruam autem Salaminiā quantas opēs Asiæ confregere: nuntiamen seruiunt Romanis: & illam regiam Græciā ciuitatem administrant Italiæ iussiones. Lacedæmonii quoque post Thermophylas & plateas & Agesilaum Asiam perscutatū eisdem dominos uenerantur. Macedonēs uero qui adhuc pene libertatem imaginantur Philippum uidere cum Alexandro promittentem sibi orbis imperium: serunt tamen rerū iurationem & adorant eos ad quos fortuna migravit. Asiæ quoque multæ gentes ad libertatē fiduciā subnixæ: & multo maiores cessant tamen & obediunt. Vos autē soli seruire dedignamini his quibus uideatis uniuersa esse subiecta? Cui militiæ? quibus confiditis armis? Vbi classis uestra quæ peruagetur Romanorū maria? Vbi autē qui expensis possunt sufficere thesauri? Contra Aegyptios fore aut arabas existimatis uos bellum mouere? Non circūspicitis Romanorum imperium? Non metimini uestram imbecillitatē? Nōne scitis uestram ciuitatē a conterminis gentibus frequenter esse superatam? Illos autē uirtus per totum orbem inuisa peruenit: nōn modo etiam hoc orbe plus aliquid quaesierunt. Neque enim sufficit eis ad orientem quidē totius Euphrates: ad septentrionem uero Ister neque meridiem uero solitudine Libya perscutata: neque in occidentē Gades: sed ultra Oceanum alium quaesierunt orbem. Usque ad Britannias inaccessas prius arma & exercitum transtulerunt. Quid ergo? Vos ne ditiores Gallis: fortiores Germanis: prudentiores Græcis? Postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ uos fiducia aduersum Romanos erigit? Sed dicit aliquis seruire molestissimum est. Ac quanto magis id Græcis: qui uniuersa sub sole habitantibus uidebantur præstare nobilitate: & tam latam quondam prouinciā possidentes tunc his tenuis fascibus romanorū obediunt. Paribus autē macedonēs obsequuntur: qui certe multo nobis iustus deberent libertatē meri. Quid autē quingentæ Asiæ ciuitates? Non quid non absque ullo præsidio uni tantummodo rectori parent? & fascibus consulis obsequuntur. Quid autē pergam ennumerare Heniochos: & Colchos: & Taurorum gentē: Bosphoranos quoque & habitantes circa ponti litora nationes Maoticasque gentes? Apud quas nimirum olim neque domesticus aliquis dominus noscebatur. Nunc uero militū subiiciuntur tantum tribus milibus: & quadraginta naues longe in nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta Bithynia & Cappadocia & Pamphiliorum gens Lydi quoque & Cilices pro libertate uicere ualerent. Tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autē Traches quinque quidē diebus in datum septem autem in longum comēabilem prouinciā possidentes asperioresque multo quam ultra est: ac multis partibus fortiores altissimæque gelu equa qui truerint retardantem quibus obilitus Romanorum in præsidio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrii usque ad dalmatiam: & Ister uenit incolentes duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi imperus compescunt Dacorū. Ipsi quoque Dalmatæ qui tam multa de libertate conati sunt: sæpiusque capti: rursus cum maioribus opibus rebellant. Nunc sub una Romanorū legione agunt quietem. Verū tamen si aliquos magnæ causæ ad defectionem incitare deberet: Gallos porissimum oporteret assurgere: quos uidelicet tantæ munimentis natura cinxisset. Ab orientali quippe plaga alpiū montibus a septentrionali Rheto flumine: a meridie Pyrenæis montibus ab occidentē uero Oceano. Sed tali munitione gaudentes trecentis: & uiginti quinque gentibus numerosi fortes autem: ut ita dixerim: felicitatis domesticæ habentes: omnibusque bonis totam pene orbem instigantes fuerunt: nihilominus negligentes esse Romanorum: ac felicitatem suam in eorū felicitate reponere. Idque sane ipsum non per animorū mollietatem: nec propter ignobilitatem parentum quippe octoginta annos pro libertate pugnant: sed Romanorum admirati sunt: horrueruntque cum uirtute fortunam: qua illi plura sæpe obtinuerunt quam bellis. Denique sub mille & .cc. militibus semper: quibus pene plures habuerant ciuitates: Neque Iberis nascens in agris autum ad gerenda prolixbertate bella sufficit. Neque tantum ætærarum marisque spacia. Romanis diremptæ gentes Lusitani: scilicet & cantabrorū arimania: nec uicinus Oceanus: etiam accolis suis fragore terribilis satis fuit uincens Romanis: sed ultra columnas Herculis protulerunt arma: & ipsas nubes Pyreneorum montium egressi uertices ditioni suæ subdiderunt Romani atque ita pugnacibus gentibus tantoque ut prædixi spacio diremptis legio in præsidio una satis est. Quis uestrum non audiuit multitudinem Germanorum uirtutem quoque & magnitudines corporum ut arbitror sæpe uidistis. Siquidem ubique Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi quidem ita ingentem spaciis regionem incolentes spiritus autem maiores corporibus gerentes & animam quidem contemtricem mortis: indignationes autem uehementiores feris: nunc autem limitem Rhenum habent: & octo Romanorum legionibus domantur: & seruiunt quidem qui capti sunt: reliqua autem eorum gens uniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate etiam Britannorum muros qui Hierosolymorum confiditis muris. Illos siquidem circūdatos Oceano: & pene nō minorem quā noster orbis est habitantes Romani nauigantes redegerunt in ditionē suā: quatuorque legiones tantæ magnitudinis

insulam metuitis: & quid opus est plura dicere? cum etiam Parthi bellicosissimum genus tantis prius populis imperantes & tam magnis opibus circumdari obsides tamen mittunt Romanis: estque cerne re sub spei pacis seruientem in Italia precipuam orientis libertatem. Vniuersis quippe qui sub sole incolunt Romanorum arma uenerantibus uos soli bellum geretis? Neque Carthaginensium confidite abitis finem: qui magno illo Hannibale gloriantes & ex nobilitate Phoenicum stirpe uenientes tamen sub Scipionis dextera corruerunt. Sed neque Cyrenaei Lacedaemone oriundis neque Marmaridatum genus usque ad Dapsidem protentum neque terribiles etiam audientibus Syrtes: Nasamones quoque & mari & innumerabilis multitudo nomadum uirtutes impedire romanos. Sed tertiam partem orbis terrarum: cuius neque numerare quidem nationes facile est quae. scilicet ab Atlantico mari & columanis Herculis usque ad rubrum mare infinitos numero & locis aethiopes continet: totam tamen susceperunt armis & praeter fruges annuas quibus Romanam multitudinem octo mensibus pascunt alia quoque uestigalia pendunt. Expensas quoque deuotissimi imperio ministrant. Nihil de his quae iubentur sicut nos contumeliosum putantes. Equidem una cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare Romanam? Quomodo cum possitis de uicina uobis aegyptum diligenter inspicere. Haec enim cum usque ad aethiopas porrigatur: uolentiamque Arabiam: contigua quoque sit Indiae quinquaginta & septingenta centena millia incolarum habens praeter Alexandrinorum plebem tamen uestigalia quoque magnitudinem de censu singulorum capitum aestimari licet deuotissime penditis: Romanum non dedignatur imperium. Et certe quam magnam stimulum defectionis habens: Alexandriam scilicet multitudine & diuitiis abundantem: magnitudine quoque non impari. Habet siquidem in longitudine stadia. xxx. in latitudine uero non minus quam decem: tributorum toto multo amplius per menses singulos inserit: quam uos toto anno penditis: & praeter pecuniam alit. mensurae Romanae plebi annonam ministrat. Munitor autem undique: aut incomeabili solitudine aut importunoso mari: aut fluminibus aut syluosis paludibus: quorum tamen omnium nihil Romana forma fortius fuit. Diu etiam legiones ciuitati insidentes: profundam Aegyptum cum illa macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siqui de omnibus qui in orbe habitabili degunt Romani sunt. nisi forte quis uestram spes suas ultra Euphraten porriget? Adiabenorum regionem gentiles suos aestimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum dabunt Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuenda cum Romanis amicitiae & arbitrabitur foedus esse temeratum si quis de his qui subiecti sunt eius imperio aduersum romanos in bello procedat. Super est ad diuinum confugiantur auxilium. Verum & hoc apud Romanos. Sine deo quippe impossibile esset imperium tale consistere. Considerate autem quemadmodum haec ipsa erga ipsam religionem immoderatio: etiam si cum longe inferioribus bellum geratis: tamen ad dispensandum sit uobis difficillima atque eadem transgrediendo offendatis deum: per quae cum auxiliaturum putatis. Si enim seruetis Sabbathorum consuetudinem: & ad nullum actum moueamini facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores uestri experti sunt hos dies Pompeo ad bellum destinante in quibus scilicet hi qui oppugnabantur otia gerebant. Transgredientes autem in bello legem patriam nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna siquidem nunc uobis intentio est: ne quid de patria institutione soluator. Quemadmodum autem aduocabitis ad adiutorium deum si cultum indebitum spem te uiolentis? Assumunt autem singuli quique bellum uel diuinae uirtuti: uel humanis opibus confidentes. Cum uero utraque haec quantum ad ipsam pertinet consequentiam deferatur: in manifestam utique captiuitatem uolentes pugnare profiliunt. Quid autem prohibet propriis manibus filios uestros coniugesque laniare: & pulcherrimam inflammare patriam. Erumpentes siquidem in furorem lucrabimini uel ignominiam superatorum. bonum est o amice bonum est: cum adhuc stat nauis in portu praecauere tempestatem futuram: & non eo tempore quo in medias irrueris procellas nequicquam trepidare. His siquidem qui in improvisa mala inciderint superest: ut non indigni uel miseratione ui deantur: qui uero se in apertum discrimen iniecerint etiam exprobrationibus onerentur: nisi forte aliquis uestrum aestimet secundum peccata conflictum ire: Romanos autem postquam uicerint mediocriter uobiscum acturos: & non in exemplo aliarum gentium sacram hanc urbem inflammatos: interfecturos autem uniuersum uestrum. Neque enim qui superfueritis armis usquam locum fugae habebitis: uniuersis: scilicet gentibus: uel iam habentibus Romanos dominos: uel habere metuentibus. Periculum autem non solum in uos manebit: sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes iudeos. Neque enim est in toto orbe populus in quo non uestra portio sit: quos certe omnes uobis rebellantibus eade crudelissima diuersi quique conficient: & propter paucorum uirorum praua consilia: uniuersae urbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem uenia eos qui talia patrauerunt: quod sunt nimirum uestro uitio congregati. Si uero eadem exequi supederint considerate quam impiu sit aduersum tam benignos arma nouisse. Subeat autem uos misratio: & si non filiorum uestrorum atque coniugum saltem istius ciuitatis: quae mater urbium uestrae regionis uocatur. Parcite moenibus sacris: pite uenerabilibus adytis: templumque nobis & sancta sanctoque seruare. Neque enim ultra uictores Romani his abstinebunt

quibus primo parcentes nullam receperunt gratiam. Protestor autem ego quidem sancta uestra sacrosq; angelos dei patriamq; communem quando nihil eorum consiliorum quæ uobis uiderim expedire subtraxerim uos autem decernentes: quæ oportet mecum in pace degetis. Si uero promuleritis iras absq; me periculis subdemi. His dictis astante etiam sorore lachrymans: & multam partem de eorum impetu lachrymis infregit. Succlamabant autem non se aduersum Romanos sed aduersum Flomm ob ea quæ pertulissent pugnam gerere. Ad quos rex agrippa. Sed opera uestra inquit talia sunt qualia aduersum Romanos pugnantium. Neq; enim Cæsari uestigal dedistis: & Antonianas porticus incendistis. Sopiētis autem causam defectionis. Si & porticus denuo construat & tributa reddere maturētis. Neq; enim Flori hoc præsidium est aut pecuniam Floro dabit. His consulis populus acquieuit: & cum rege ac Beronice ascendentes in templum porticus ædificare adorati sunt. Per uicos & regiones principes decurionesq; dispersi uestigal colligebant: celeriterq; quadraginta talenta. tantum enim erat reliquum redacta sunt. Et belli quidem imminentes minas eo tunc tempore agrippas compescuit. Deinceps uero persuadere populo tentabat ut parent Floro donec successor ei a Cæsare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa nec a uerborum in rege contumeliis temperauit sed protinus eum urbe pepulemantiisque sancti nonnulli seditio somni etiam saxa in eum iacere. Rex autem uidens tumultuantium irrenocabilem impetum & conquirentem q̄ contumeliis esset affectus. Princeps quidem eorum una cum aliis potētib; misit ad Florum Cæsariam: ut ipse ex eis eligeret qui de tota regione uestigal exigere. Ipse uero discessit in regnum.

Quidam eo tpe insurgunt & romanos oēs interficiant Eleazarus dux militum prohibet Romanos hostias immolare. Nobiles quidam hortant ne id fiat ad Florem destinant legati & ad agrippam ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem: diuiditur ciuitas in duas partes: quidam nobilib; & pontificum confugerunt: quidam in cloacis latuerunt.

Er idem tempus quidam eorum qui bellum maxime mouebant congregati intuebant in quoddam præsidium: quod uocabat Malada: & occulte eo peruasos: Romanos omnes interfecerunt. Alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoq; Hierosolymorum Eleazarus quidam filius Ananiæ pontificis iuuenis audacissimus: dux illo tempore militum persuasit his qui sacrificiis ministrabant nullius munus aut hostia quæ non esset de Iudeorum gente susciperetur. Id aut erat Romani belli semen atq; materia. Reiecit siquidem hostias Cæsaris quæ pro Romano populo offerri solitæ erāt. Plurimum autem super hoc pontificibus aliisq; nobilibus deprecatis ut non præterirent eum morem quo supplicabat pro regibus. Nihil tamen acquieuerunt non parum quidem & sæ multitudini confidēs: robur siquidem omne res nouare cupientium eorum uoluntates iuuabat: maxime autem aspiciebant ad Eleazarum: q̄ per idem tempus ut dixi princeps erat. Conueniētes igitur potentes quinq; cum pontificibus & pharisæorum nobilissimis: & uidentes q̄ grauib; malis pergerent subicere ciuitatem: decreuerunt seditionum animos expetiri: & ante portam quæ ærea uocatur contionem aduocantes: erat autem in interiori parte templi posita quæ respicit ad solis exortum: ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti: & q̄ tam breuiter bellum patriæ commouerent. Deinceps irrationabilitatem causæ ipsius arguebant dicentes: maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium: semperq; eorum qui foris essent populorum munera suscepisse: & non solū prohibuisse aliquorum hostias id siquidem esse impiissimum: sed etiam eas quæ uiocerentur permanerent quæ ad præsens usq; tempus oblationes eorum in templi cultibus collocasse. At nunc eos q̄ Romana arma irritarent: & despōderent eorum bella nouum statuere morem religionis atq; tunc in periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis: uideri siquidem ea sit in qua præter solos Iudeos nullus alter imolet externus. Neque ad orandum sinatur accedere. Et siquidem circa unius alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi possit nimirum iure nos inhumanitatis arguere. Nunc autem despiciuntur Romani: & iudicatur Cæsar prophanus. Vnde uerendum est: ne qui immolandas pro illis hostias repellunt ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre. Fiatq; uere extra principatū ciuitas nisi celerius resipiscētes reddiderint hostias: ac priusquam ad eos in quorū contumelia idem tentatum est huius ausus fama pemeuiat. simul autem ista dicentes producebant in medio scientissimos morum patrum sacerdotes quosq; narraturos quomodo omnes eorū maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quæ dicebantur: sed neq; procedebant in medio altaris ministri ut belli materiam præpararent. Videntes igitur nobiles quiq; seditionem eo iam processisse: eorum non possit auctoritate compesci: & Romanorum armorum periculum se primos esse mansuros in quantum poterant consulentes amoliri causas parabant & legatos quidem ad Flomm miserunt quorum erat princeps filius Ananiæ Symō: alios aut ad Agrippam: inter quos nobilissimi Sanlus & antippas & Costobaras erant qui etiam regē p̄pinq̄tate tangebant. Precabant aut utriq; ut cū exercitu ascenderēt in ciuitatē & seditionē opprimerēt priusq̄ ea intolerabilis fieret. Et Floro q̄dem malum istud quasi bonus

nuntiis fuit uolensque inflammare bellum nihil respondit legatis. Agrippas autem pariter utrisque parcens. s. deficientibus uel iis aduersum quos bellum mouebatur: uolensque & Romanis conseruare iudeos: & iudeis templum atque patriam ad hæc autem nec sibi conducere talem conturbationem sciens misit in auxilium populo equitum tria milia Auranitas Batanzos Trachonitas. Cum his autem erat præfectus equitum Darius: dux uero agminis Philippus ioacimi filius. His uero uenientibus optimates quoque cum pontificibus: & omni multitudine quæ optabat quietem superiorem occupabant ciuitatem inferiorem siquidem & templum seditiosorum manus tenebat. Missilibus igitur & fundis indeficientibus utebantur & continuâ erat emissio sagittarum ex utraque. s. parte. Erat autem quando ex insidiis procurrerent eorumque dimicabant. Præstabant autem audacia quidem seditiosorum: uero scientia regii pollebant. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere: & phanatoresque eius expellere. Seditiosis uero qui cum Eleazaro agebant ut præter ea quæ obtinebant etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis utriusque partis cædes fiebat: & neutri de eo loco quem tenebant depellebant. Deinceps uero adueniente ea festiuitate quæ Xylophoria dicitur: in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum: quatenus nunquam igni deficiat escas: semper enim inextinguibilis perseverat: quosdam quidem cura religionis exclusit. Inter infirmiores autem uulgum multi irrumpentes sic enim uocant latrones gladios in sinibus gerentes audacissime utebantur opere quod adorti erant. Regii autem audacia & multitudine uincebatur. Ita superiore ciuitate cesserunt: cum isti protinus irrumpentes Ananiam pontificis domum: & Agrippæ ac Beronices palacium inflammauerunt. Postquam ignem archiuo intulerunt uolentes omnia creditorum documenta disperdere: nec etiam unde ratio creditæ pecuniæ pateret atque omnis ad eos debitorum se iungeret multitudo: & aduersum locupletes quasi metu libertatis haberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum publicarum custodibus ignem ædibus iniecerunt: atque ita succensis ciuitatis neruis hostibus irruerunt. Quo loco pontificum atque nobilium quidam in cloacis latuerunt: quidam uero cum regis in superiorem regiam confugerunt: portas celeriter obstruentes. Inter quos Ananias pontifex: & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippam uos legatione diximus. Tunc ergo uictoria quidem & inflammatione contenti cessauerunt.

Quintadecima die mensis Augusti fit impetus in Antoniam & omnes obsessos in eo præsidio capiunt: post regem accedunt exurunt turres: præcantur Manaimum ut liceat aufugere quibus concedit relictis solum Romanis intusque confugiunt in turres regias: illi uero qui cum Manaimo erant: irrumpentes illa loca diripiunt stratopedum incenderunt.

CAP. XIX.

Oftridie autem. xv. scilicet die augusti mensis fecerunt impetum in Antoniam: & omnes in eo præsidio agentes per biduum obsessos ceperunt atque interfecerunt: præsidiumque incenderunt. Postea uero transierunt in regiam ad quam confugere Agrippæ milites: & in. iiii. partes agmen suum diidentes muros moliebantur. Eorum uero qui intus erant erumpere nullus audebat propter multitudinem oppugnantium. Distributi autem per pugnacula: & turres subeuntes interficiebant: & frequenter quidem latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus: nec nocte cessabat: seditiosis uidelicet æstimantibus in desperationem cogi eos qui in præsidio erant propter inopiam uictus: regis uero credentibus oppugnatores suos cessuros labori. In his autem erat Manaimus unus de filiis Iudæ Galilæi callidissimus rhetor qui etiam quondam sub Cyrino exprobrauerat Iudeis quoniam post deum subiicerentur romanis. Is ergo assumptis quibusdam nobilium perrexit in Masada ubi armamentarium Herodis erat. Eoque peritæ populares aliosque latrones diligenter armauit. Hisque utres stipatoribus ueluti rex Hierosolymam reuertitur factusque princeps seditionis oppugnationem disponebat. Machinamentorum autem inopia erat: & nec poterant palam suffodere muros: superne hostibus tela iacētibus. Funiculum igitur longe coeptum sub una turrim agentes suspenderunt cum materia subiecta ac postea in sustinentia ligna ignem immittentes aggressi sunt. Sicque subiicibus exustis turris quidem ex templo emota est. Alter autem murus intus ædificatus apparuit. Regii quippe molitiones eorum præsentientes fore etiam de concussione turris alium sibi murum celerius ædificauerunt. Inter hoc autem hi quidem qui oppugnabant & statim se uictores credebant cum uidissent alium murum stupore defecti sunt: regii tamen ad Manaimum aliosque seditionis principes mittebant: precantes ut eis descendere liceret: id est regis eiusque reliquis. Quod cum Manaimus annuisset protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relictæ erant grandis animi occupauit defectus. Neque enim ui contra tantam multitudinem pares erant: & precari ut exire liceret ignominiam iudicabant: quamque & si tribueretur nequaquam tutum putabant. Dereliquentes igitur inferiorem locum qui Stratopedon uocabatur quippe quasi capi faciles in turres regias confugerunt: quarum una appellabatur Hippicos: alia Phaselus: tertia Mariannes. Hi uero qui cum Manaimo erant protinus irrumpentes ea loca de quibus milites fugerant si quos eorum comprehenderunt trucidantes omnem reliquum apparatus diripientes Stratopedum incendunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

Capitur Ananias pontifex & cū fratre Ezechia occidit & insurgūt qđam contra Manaimū nolētes cum regem: interficitur Sophista a populo: interficitur Manaimus: per Romanos etiam multi ex Iudæis occiduntur: ita ut Cæsaria uacuata Iudæis remaneat. CAP. XX.

Equenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regiæ domus latens capitur & a latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumsedētes autem turres seditiosi custodiebant ne quis militum posset effugere. Manaimum autem & munitorum locorum destructio & pontificis Ananiæ mors in crudelitatem erexit: & neminem parem sibi in negociis arbitrans intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autem duo de sociis Eleazari & mutuo collocuti: quia non deceret a Romanis desiderio libertatis recedentes eandem populo suo prodere: dominumq; ferre: & si non uolentum: tamen seipsis humiliorem. Nam si oporteat cunctis aliquem præesse: quēuis magis alium quam illum deceret. Atq; ita pacti adoriantur eum in templo. arroganter enim adoraturus accesserat regali habitu indutus: & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarum erant in illum profiluissent: reliquus uero populus rapiēs saxa interfecit Sophistam: æstimantes quo modo illo perempto tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores Manaimi resistentes postquam uiderunt totam aduersum se multitudinem irruere quiq; quo potuit diffugere & cædes quidem eorum qui compræhensi sunt: perscrutatio autem latētium sequebatur: pauciq; ex eis latentes in Masadam perfugerunt. cum quibus & Eleazarus filius Iairi propinquus genere Manaimo. Qui postea etiam in Masadam tyrannidem egit. Ipsum autem Manaimum cum confugisset in locum qui Ophlan uocatur: atq; illic humiliter delitesceret capientes extraxerunt in publicum: multisq; suppliciis affligentes interfecerūt. Similiter autem sub eo agētes principes præcipuumq; tyrannidis adiutorem eius Absalomon nomine. Et populus quidem sicut dixi in his adiutor fuit: suspicans aliquam totius seditionis correctionem futuram. Hi uero non ad comprimendam pugnam: sed ut cum maiori licentia bellum agerent interfecerunt Manaimum. Deniq; cum populus multum precaretur ut oppugnationem militum relaxarent uehementius instabant donec ulterius resistere non ualentes: Metilius. s. hic enim erat Romanorum præfectus: & reliqui mittunt ad Eleazarum dicētes: ut solas eorum pacisceretur animas: arma autem & reliqua quæ haberent ipsis tradentibus sumerent. Qui precationem illico rapientes remittunt ad eos Gorionē Nicomedis filium & Ananiam Saduci: & Iudam Ionathæ: eis dextras & sacramentum daturus. Quibus actis deducebat milites Metilius: sed quandiu Romani arma retinebant nemo aduersus eos seditionum fraudis aliquid molitus est. Postea uero quam secundum passionem omnes scuta gladiosq; posuerunt neq; quicquam ulterius suspicantes descenderunt facto in eos impetu stipatores Eleazari compræhensos trucidabant: neq; resistentes neq; supplicantes: solas autem passionem & iuramenta quæ dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt præter Metiliū. Hunc enim deprecantem & usq; ad circumcissionem Iudaizare se promittentem tantūmodo seruauerunt. Detrimentum autem Romanis quidem erat leue depotētia siquidem amplissima pauci fuerunt interempti: Iudæorum autem captiuitatis illud exitium probatur. Videntes autem graues iam stare causas bellog: urbem tamen tali facinore fuisse repressam: ex quo nimirum diuina indignatio iminebat etiā si a Romanis nulla ultio timeretur: lugebant publice & iustitia ciuitatis præmebatur unusquisq; autē mediocrium quasi pro seditionis causas redditurus turbabatur. Siquidē Sabbato illam cædē contigerat perpetrari in quo. s. die propter religionē a sanctis quoq; operibus agunt quietem. Eodem autē die eademq; hora quasi ex aliqua cælesti prouidentia Cæsarienses quoq; Iudæos apud se habitantes trucidauerunt: ita ut uno tempore super. xx. milia hominum caderent: & cunctis Iudæis uacuata Cæsarea remaneret. nam & eos qui effugerant compræhendens Florus uinctos in arenam deduxit.

Iudæi diuisi uicos & loca alia inflāmauerunt: imensa cædes fit ex Iudæis & aliis: Ciuitates oēs plene cadaueribus Scythopolitæ cū Iudæis dimicant: clā tamen nocte dormientes tertia: eos inuadunt xiii. milia interficiunt ex Iudæis & eorū substantiā diripiunt. CAP. XXI.

Est Cæsariensium uero plagam tota gens effertata est. Diuisiq; Iudæis Syrorum uicos eisq; continentes rurales protinus uastauerunt: idest Philadelphiam & Gebonitin & Gerasam & Pellam & Scythopolim. Deinceps uero irruerunt in Gadara & Ioppem & Gaulanitiden. Et alia quidem subruentes loca: alia uero inflāmant: etiā in Cædasam & Tyrum & Prolemaidam: Gabam quoq; Cæsariamq; tendebant. Obstetit autem eorum incursum: neq; Sebaste: neque Ascolon: sed his quoque inflammatis Anthedona & Gazam euerterunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripiebantur: uici scilicet & agri eorum qui capiebantur uirorum immensa cædes fiebat: neq; tamen Syrii minorem numero multitudinem Iudæorum uastabant: sed etiam eos qui in ciuitatibus erant compræhensos disperdebant: non solum ob uetus odium: sed ut: & discrimen imminens præuenirent. Grauis ergo conturbatio totam Syriam peruascerat: & omnis ciuitas in binos diuidebatur exercitus: unaq; alterutris salus erat: si anticipassent alteros cædes faciendo. & dies quidem ducebantur in sanguine. noctes autē molestiores formido faciebat. nam licet uiderentur amoliri Iudæos: tamen etiā de aliis gentibus

Iudaezantes cogebantur habere suspectos: & per hoc ipsum quod in eis uidebatur ambiguum neque temere eos placebat interfici & rursus per ipsam religionis commixtionem quasi penitus externos timebant: prouocabant autem ad caedes aduersorum etiam illos qui prius fuerant mansueti auaritia siquidem substantias eorum passim diripiebant & quasi uictores eorum praedam quos trucidauerunt in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset: quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis & inhumatos passim iacere cum paruulis senes. foeminas autem neque uerecundia contectas: & omnis quidem prouincia plena erat inerrabilium calamitatum maior autem his metus audendorum malorum: ipsis quae acta erant facinoribus imminebat: & haecenus quidem iudaeis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines etiam iudaeos qui illic habitabant experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirassent: & consanguinitatem utilitati propriae postponentes aduersum iudaeos cum gentilibus dimicabant suspecta tamen eorum ipsa belli fuit auaritia. Denique Scythopolitae ueriti ne ciuitatem noctu adirent: & magna sua calamitate ciuibus excusarent defectio nem. Dixerunt eis ut si uelint in eos firmare consensum & circa alienigenas ostendere fidem transirent cum omnibus famulis suis in proximae locum paludis. Quibus quae fuerant iussa sine suspicionem facientibus diebus quidem secutis duobus quiescerunt Scythopolitae. Tertia uero nocte explorantes alios incautos alios uero dormientes inuadunt subitoque omnes interfecerunt qui fuerunt xiii. milia. Postque eorum substantiam cunctam diripuerunt.

Circumsus Scythopolitis a iudaeis Symon quidam qui multos ex iudaeis quotidie truncauerat educens gladium nullum hostium interfecit & patrem & matrem & filios & uxorem interfecit praedignatione ne hostium quos gloriaretur: & seipsum caedes maxima sit in scythopoli urbes & populi cum uicini iudaeos omnes interficerent: multae ciuitates aliae pepererunt eis miseratione morae. CAP. XXII.

Ignem autem etiam uidetur symonis interitum enarrare. Hic enim fauli cuiusdam non ignobilis uiri filius erat. Fortitudine quoque corporis & audacia animi insignissimus: quibus utrisque ad incommoda suae gentis abusus multos siquidem iudaeorum appropinquantes Scythopolim quotidie obruncabat: & frequenter integros cuneos fudit fugauitque ut totius aciei mora & momentum solus existeret. Compræhendit autem eum digna ciuili interfectione poena. Nam cum scythopolitae circumsusi essent iudaeis: & in paludem precipites agerent educes symon gladium in nullum quidem hostium impetum fecit. Nihil siquidem in tanta multitudine promoturum uidebat. Exclamans autem miserabiliter digna inquit Scythopolitani his quae gessi patior: quippe qui tam multa caede ciuium meorum benignitati erga uos nostrae fidei feci. Digne enim nobis externa gens infida est: qui in nostrum genus tanta impietate delinquimus. Morior ergo quasi prophanus propriis manibus: neque enim dignum est hostibus subiacere. Iste autem ipse finis: & mihi sceleris digna poena: & aut uirtutis idoneum decus erit: ut nemo scilicet hostium de meo interitu glorietur: neque insultet cadenti. Haec dicens miserrantibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiam suam. Erant autem & uxor & filii & prouecti in senectutem parentes. Ille quidem patrem trahens Caesarie & eum superstans ense penetravit post quem non sane inuitam matrem interfecit. Super hos autem coniugi & filiis intulit ferrum singulis sane horum pene currentibus gladio & hostes praenire cupientibus. Cum uero omnem suam necessitudinem trucidasset caesis superstans extendit dexteram: ut neminem posset latere: & totum in uiscera sua ens demersit. Dignus quidem miseratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem. Ceterum quantum ad fidem quam alienigenis praestitit digno fine consumptus. Ad eandem autem quae in Scythopoli facta est: reliquae quoque urbes iudaeis apud se habitantibus irruerunt & duo milia quingentos Ascalonitae: Ptolemaeae autem duo milia interfecerunt. Vinxerunt quoque non paucos Tyrii: multos quidem trucidauerunt: plures autem uinctos custodibus tradidere. Hippeni quoque & Gadarenenses similiter audacissimos quidem amoliebantur: terribiles autem sollicitè obseruabant. Reliquae quoque urbes aduersum iudaeos singulae: & prout habebant uel timore uel odio mouebantur: soli autem Antiocheni & Sidonii & Apamei suis cohabitatoribus pepercerunt: & neque interfecere quemque iudaeorum neque uinculis tradiderunt. Forte autem & propter multitudinem suam despexerunt: eorum si qui motus fuissent: mihi autem uidentur magis erga eos miseratione morti quos utique nihil moliri uidebant. Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere delegerunt quaequam gesserunt malis: & egredientes usque ad fines suos deduxerunt.

In regno Agrippae insurgit perniciēs aduersus iudaeos: Noarum multos ciues qui ad agrippam & Cestium uenerant poscendi praesidii gratia itinere occidit: hunc Vatum agrippa punire non audent: summouit eum e regione qua procurabat. CAP. XXIII.

Excitata est autem etiam in regno agrippae aduersum iudaeos perniciēs. Ipse siquidem perrexerat ad Cestium Gallum antiochiam: relicto super negotia sua quodam ex sociis nomine Noaro qui Soemo regi genere erat propinquus. Venerunt ad eum de Batanea regione septuaginta numero uiri & nobilitate & prudentia ciuium suorum praestantissimi poscendi praesidii gratia: ut si qui. scilicet apud eos quoque motus fierent haberent idoneam custodiam per quam possent

insurgentes quosque comprimere. Hos Noanus quosdam armatos de regijs permittens interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale facinus propter consilium Agrippæ & propter nimiam anxietatem impie in gentiles suos agere non recusans regnum omne corruptis perseverans. s. post talem principatum in totum genus exercere iniquitatem. Donec discussus agrippa rebus animaduertente quidem in Noanum uertus est propter propinquitatem Soemi. Procuranda tamen eum regione summouit. Seditiosi autem comprehedentes præsidium: quod appellatur Cyprus imminens finibus hiericantis custodes quidem interfecerunt munimenta autem destruxerunt.

Iudæi persuadent Romanis ut deserant castellum: utuntur honoribus iudæi in alexandria quos Alexander concesserat conflictus continuus cum iudæis & Græcis fit. CAP. XXIII.

Er eosdem dies etiam in Machæronte multitudo iudæorum persuadebat in præsidio relictis Romanis deserere castellum eisque tradere. Illi autem qui rogabantur cogi metuentes pacti sunt cum eis discessionem suam & accipientes fidem tradunt præsidium quod diligenter cœperunt Machæritæ custodiis optinere. In alexandri autem semper quidem erat iucolis aduersum iudæos seditio. Iam ab illo tempore: ex quo strenuus alexander contra Aegyptios usus iudæis præmium societatis tradidit eis: & habitandi apud Alexandriam facultatem & ius orbis æquale cum gentibus. permanebant autem eis honor iste apud successores quoque alexandri. Denique & in parte ciuitatis locum eis proprium deputauerunt: quatenus haberent conuersationem per omnia mundiorem a commotione scilicet gentium sequestratam. præstiteruntque eis ut etiam Macedones appellaretur. Deinceps uero cum in possessionem Romanorum Aegyptus uenisset: neque Cæsar primus: neque post eum quispiam honores quos alexander iudæis decreuerat minuit. Conflictus autem eorum aduersus Græcos pene continuus erat: & iudicibus multis quotidie ab utraque parte lucrum reuehentibus seditio accendebatur.

Alexandrini conueniunt ut largitionem ad Herodem mittant: permiscetur iudæi cum Græcis in amphitheatro: sit discordia maxima inter eos: Tyberius alexander cohercuit eos hortationibus qui irruentes Tyberium contumeliis appetebant ille quasi omnes fecit interficere: domos diripere. Zabulon ciuitas a Cestio occupatur: diripit domos & loca incendit. CAP. XXV.

Vnc uero cum apud alios turbata res esset: illic magis exarsit tumultus. Nam cum alexandrini in contionem uenissent ut ordinarent pro certis negociis largitionem ad Neronem ferendam concurrere in amphitheatrum permixti Græcis plurimi iudæorum. Quos cum uidissent æmuli extemplo clamare cœperunt: iudæos hostes: & exploratores esse ac deinceps insilientes intulerunt eisdem manus & reliqui quidem fugientes dissipati sunt tres ex his viros comprehedentes trahabant quasi uiuos: incensum. Commota est autem omnis terra iudæorum ad ultionem ferendam: & primum quidem in Græcos saxa iaciebant. Postea etiam uero: sacris raptis in amphitheatrum impetum fecerunt: comminantes quos in ipso loco tantum simul populum concremarent & pene minas impleissent rebus: nisi iras eorum compressisset Tyberius alexander princeps ciuitatis. Nec tamen ipse cohercendi principium ab armis sumpsit: sed nobiles eorum quosque summittens hortabatur ut desinerent: neque aduersum se militiam Romanam commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridetes Tyberium contumeliis appetebant. Qui postquam uidit absque calamitate tumultuosos non posse compesci immisit in eos duas Romanorum legiones: quæ in ciuitate erant. Cum his alios quinque milia equites casu ad iudæorum interitum de Libya uenientes præcepitque ut non solum interficerent: sed etiam substantias eorum diriperent domosque inflammarent. Qui protinus concurrentes in locum qui uocatur Deltasillo quippe erat iudæorum multitudo collecta exequabantur strenue iussiones nec sane sine cruenta uictoria. Colles lecti quippe in unum iudæi & eos qui de suis optime armati erant ante reliquam multitudinem stantes aliquandiu restiterunt. Postquam uero in fugam inclinati sunt: passim trucidabantur: & erat eorum grandis interitus. Tum quæ sibi mandata fuerant exequuntur. Conglobati enim iudæi his quos melius armatos habebant in fronte positos aliquandiu quidem restiterunt. Semel in fugam uersi mactabantur: nec unius exitii modus cum alii sub diuo atque in campo depræhenderentur: in ædes autem alii concluderentur: & eas quoque incenderent Romani una etiam diripiendo quæ in his reperissent: neque illos aut infantium misericordia aut reuerentia senectutis moueret: sed in omnes ætates pari cæde sæuirent. Vnde totus quidem ille locus sanguine redundabat. Quinque uero congesta sunt milia mortuorum: nec tamen saltem reliquæ remansissent: nisi ad preces se contulissent eorumque misertus alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem quibus erat consuetum obedire præceptis primo eius nutu discedunt: populares autem Alexandrini propter odii magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur: uixque a corporibus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit. Cestio uero iam quiescendum esse non uidebatur inensis ubique iudæis: sed duodecimam legionem integram ex Antiochia secum ducens: & ex reliquis bina milia lecta peditum: & .iiii. alas equitum insuper regum auxilia: hoc est Antiochi duo milia equitum & peditum tria milia sagittarios omnes agrippæ uero tantundem peditum & equitum mille: cum & Cestius sequeretur .iiii. milibus cõitatis: quorum tertia pars equitum erat: pluresque sagittarii: Pro-

Iemaida progressus est plurimi autem ex ciuitatibus auxilio conuenere: peritia quidem militibus inferiores: quos uero scientiæ deerat in Iudæos odiosidemque alacritate supplētes. Aderat autem ipse quoque Agrippa Cestius: & eorum quæ conducerent simul & itineris principes: ibi tum adducta exercitus parte Cestius in ualidissimam Galileæ ciuitatem contendit Zabulon quæ appellatur andrō. & ab Iudæorum finibus Ptolemaida discernit. Cunque offendisset eam ciuibz destitutam in montes enim multitudo refugerat omnigenum autem rerum plenam: illas quidem militibus diripiendas concessit: ipsum uero oppidum quamuis admiratus eēt eius pulchritudinem quippe domus habebat similiter ut apud Tyrum & Sydonā & Berytum ædificatas incendit. Deinde cursu territorio peragrato quicquid inuenisset obuiam depopulatus inflammatis etiam circum eam positis uicis in Ptolemaida regressus est. Syris autem adhuc prædæ inherentibus: & præcipue Berytiis recepta Iudæi fiducia: Cestium enim recessisse cognouerant repente in eos qui remanserant irruunt: & prope duo milia morte consumunt.

Cestius præmittit exercitū in ioppē q̄ capis: incēdit eā & uiros oēs interficit. CAP. XXVI.

Estius autem ex Ptolemaide reuersus ipse quidem Cæsaream peruenit in ioppen uero partem præmisit exercitus: cum præcepis huiusmodi ut oppidum custodirent si eo potiri potuissent: aut si oppidani impetum præsensissent tam suum quam cæterorum militum præstolarentur aduentum. Illorum igitur alii mari alii terra profecti utrinque ioppem facillime capiunt: ita ut ne fugæ quidem habitatores copiam reperirent: nedum ad pugnam se pararent. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familiis direptamq; ciuitatem incendunt. Interfectorum autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & infinitam Cæsaream Nabartenen Eparchiam non paucos direxit equites: qui & partem finium uendicauerunt: magnāq; indigenarum multitudinem peremerunt: direptisque patrimoniis etiam uicos igni dederunt.

Cestius mittit Gallum in Galilæam suscipiunt eum ciuitates qui uero non obtemperabant insequitur & trucidabat: progrediens multa loca inuadit: Iudæi ad diem festum Hierosolymam petierunt: qui auditis militibus uenientibus: dimissis solennitatibus in Romanos irruerunt: quorum multos occiderunt.

CAP. XXVII.

In Galilæam quoque misit Cestius Gallum ductorem duodecimæ legionis eiq; tantam militum manum attribuit: quantam genti expugnandæ sufficere posse credebatur: & eum ualidissima Galileæ ciuitas Sephoris cum fauore suscepit. Huiusque prudens consilium: secutæ ciuitates aliæ quiescebant. Qui uero seditionibus & latrocinis operam dabant in Galileæ montem undique recessere: qui est cōtra Sephorim & uocatur asāmon. Aduersus eos Gallus ducebat exercitum. Illi autem quandiu superiores erant facile Romanos ad se ascendentes ulcisciebantur: & ex his plures quam ducentos interfecerunt. Vbi uero eos uiderunt circumactō itinere ad celsiora progressos mature uictoriam concesserunt: & neque pugna cominus armatorum ferebant. Neque si terga dedissent equitum poterant manus effugere: adeo ut pauci locis asperis delitefcerent: amplius uero quam duo milia trucidarentur. Gallis quidem cum nihil iam tentari nouitatis apud Galilæam uideret Cæsariam cum exercitu remeabat. Cestius uero cum omni multitudine reuersus in Antipatridem perrexit. Cognitoque non paruam multitudinem Iudæorum in turrim quæ Aphæci uocabatur esse collectam: qui & his congregarentur præmisit. Sed priusquam in manus uenirent Iudæi metu dispersi sunt: eorumq; castra iam desolata milites adorti cum uicis circumpositis incenderunt. Ex Antipatride autem Cestius in lyddam profectus uacuum uiris ciuitatem offendit. Nam propter Scenopegorum dies festos cum in Hierosolymam populus omnis ascenderat. Quinquaginta uero quos ibi comprehendit occisis exustoque oppido ulterius procedebat per quæ Bethoron profectus in quodam loco cui nomen est Gabao castra ponit distante a Hierosolymis stadiis quinquaginta: Iudæi uero cum iam ciuitati propinquare bellum uiderēt: missis dierum sectorum solennibus ad arma properabant: satisque freti multitudine in compositi ad pugnam & cum clamore prosiliebant: Ne dierum quidem septem habita ratione seriatorum erat enim sabbatum quod apud eos religione maxima curabatur. Idem autem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat in prælio quoque superiores effecit. Tanto namq; impetu Romanos aggressi sunt ut eorum & aciem perumperent: uiaque aperta cædibus in medio ruerent: ac nisi ei militum parti quæ nec dum locum amiserat equites ex circuitu subuenissent: quique non satis defecerunt pedites in periculo totus Cestii exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti & quindecim Romani milites ex quibus quadringenti pedites: cæteri equites erant: Iudæi uero uiginti duo: quorum fortissimi uidebantur Monobazis regis Adiabene propinqui: Monobazus & Cenedæus: & post hos peraites Niger & Sila Babylonius qui ad Iudæos: ab Agrippa rege transfugerant cui pridem militabant. A fronte quidem repulsi Iudæi ad ciuitatem reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascendentes Gioræ filius Symon inuadit: multosque postremi agminis coactores lanauit: ac multa carra cum sarcinis capta in ciuitatem reduxit. Cestio uero in agris triduo commorante Iudæi locis super oribus occupatis obseruabant eius transitum neque cessaturos eos certum erat: si romani proficisci cœpissent.

Quærit agrippa uerbis iudæos auertere ut desisteret: mittit Borcæum & Phœbum ad iudæos: p̄simis phœbus: Cestius iducit exercitū in opidū iudæorū: icēditq; p̄tē ciuitatis. CAP. XXVIII.

Taq; dum Agrippa cū infinita hostiū multitudine montes amplexa ne Romanos qdē a periculo tutos esse p̄spiceret uerbis iudæos experiri decreuit: uel omnes sibi parituros existimans: ut bello desisterent uel si qui aduersarentur seuocandos esse: qui ab eorum sententia discrepant. Misit igitur ex comitibus suis Borcæum & Phœbum quos illis sciebat esse notissimos: & a Cestio fœdus amicitia: certamq; a peccatis populo Ro. ueniam pollicerentur: si proiectis armis secum sentire uoluissent. Verum seditiosi metu ne cuncta multitudo spe securitatis ad Agrippam sese conferret legatos obtruncare statuerunt: & Phœbum quidē priusquam uerbū faceret peremerunt. Nam Borcæus uulneratus effugit: populares autē id indigne ferentes factū cædendo sustibus atq; lapidibus in oppidum cōpulerunt. Cestius uero quia intestinā eorū discordiam oportuū ad irruendū tēpus iuenit totū in eos duxit exercitū: inq; fugā uersus usq; Hierosolymā profectus est. Castris autem in loco positis qui appellatur Scopos internallo septē stūdiōrum a ciuitate discedens: nihil per triduum aduersus oppidū conabatur: sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In uicos autem circa ciuitatem non parū militum manū ad rapienda frumenta dimisit.

Quarto autē die qui trigessimus mensis erat Octobris ordinatū in oppidum introduxit exercitum. Populus quidē a seditiosis custodiebatur: ipsi autē Romanorum disciplina territi exterioribus cessare partibus ciuitatis & in partem interiorē templum quæ refugerunt. Cestius uero transgressus Bethzethā: quæ sic uocatur & Cenopolim: & forum quod appellatur Dacorū incendit. Deinde cum ad superiorem ciuitatem uenisset prope aulam regiam castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uio lenter irrumpere ciuitatem ilico possedisset: belloq; finem dedisset. Sed Tyrannius Priscus præpositus castris & plures equitum magistri a Floro pecunia corrupti conatum eius auertere & iudæos intolerandis malis repleti cladibusq; contigit.

Quidam uocabant Cestium patefacturi portas qui cogniti prolecti sunt ex muris. Cestius tentat muros ascendere & inuadere templum: repugnatur a iudæis: recedit Cestius & iudæi insequuntur: dimittit quæ erant impedimento ad fugam: & nisi nox aduenisset totus exercitus periisset: nocte aut fugit: insequuntur iudæi: ex Romanis mortui sunt quinque milia & trecenti peditum: ex equitibus noningenti & octuaginta.

CAP. XXIX.

Interea plurimi popularium notissimi ab Anano Ionathæ filio p̄suasi Cestium quasi portas ei patefacturi uocabant. Ille autē & ira fastidiens & quod non satis ei credendū putaret rā diu id neglexit donec proditiōe cōperta seditiosi Ananū quidē cū cæteris de muro deiectis lapidibus in domos suas fugere cōpulerunt. Ipsi uero per turrets depositi murum tantibus repugnabant: per dies quidē quinq; Romanis undiq; conantibus inexplicabilis erat impetus. Sexto autē die Cestius cū plurimis eisdēq; sagittariis a septētrionali tractu templū aggreditur iudæis ex porticu resistentibus. Qui repente quidē Romanos ad murū adeuntes auertere. Postremo aut repulsi telorū multitudine recesserunt. Itaq; Romanorū qui anteibant scutis suis muro nixi: & qui eos sequebantur aliis ac per ordinem aliis similiter adiunctis: quæ sic appellatur: testudinem conrexerunt. Vnde sagittæ in eam delatæ irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites mœnia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebantur. Vehemens autem seditiosos stupor inuaserat: & multi ex ciuitate diffugiebant: ueluti continuo caperetur. His autē populus alacrior efficiebatur: & quantū nequissimi cædebant: tantū ut ipsi portas aperirent Cestiumq; tanquā de se optime meritū reciperent appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseverasset: statim ciuitatem obtinisset. Sed credo iam tunc infestus deus pessimis eiusq; sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Deniq; Cestius neq; animis populi neq; oblesorū desperatione perspecta militē reuocat: & sine ulla spei repulsa inconsulte nimis ac iniuste discessit. Iopinata uero eius fuga latronum fiduciam recreauit: insecuti nouissimos aliquos equitum peditumq; peremere. Et tunc quidem Cestius in castris quæ apud Scopon munierat tendit: altero autem die ulterius recedendo magis hostes prouocauit: tanquā postremis appositū multos necabant: quoq; utraq; itineris parte uallata in transuersos tela iacebant: & neque in eos se retorqueret: a quibus a tergo sauciabantur nouissimi audebant quamdam infinitam multitudinē insequi existimantes. Et a lateribus instantis uim repellere minime sufficiebant: cum ipsi quidē graues eēnt ordinēq; interrumpere formidarentur: cum nihil etiā inimicis nocerent. Tota igitur uia perculsi deiectiq; agmine sternebantur: donec multis occisis in quibus erat priscus sextæ legionis dux: & Longinus Chiliarchus: & Aemilius locundus alæ præfectus uix in Gabao puenerunt: ubi castra prius posuerant: multis instrumentis anissis. Hic autē Cestius biduo commoratus inops consilii quid ageretur: cū tertio die maiore hostiū uidisset numeq; & omnia circū loca plena iudæis tarditatē sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret pluribus se inimicis usurum. Itaq; pro compendio fugæ cuncta quæ militibus impedimento erant amputari præcepit. Occisq; tunc mulis atque asinis aliisq; iumentis: præter illa quæ sagittas & machinas ferrent. Hæc enim uelut usui futura seruabat maxime quia timebat ne iudæis contra se capta prodesse. Bethoron uer-

sus antecedeat exercitum. At Iudæi latioribus quidem locis minus instabant: contra dios vero in angustias atque descensus qui discessissent ab exitu prohibebant. Alii postremo super agmen impingentes: refusaque omnis multitudo per itineris iuga militem sagittis operuit. Vbi etiam peditibus quo pacto sibi subuenirent hæsitantibus equitum periculum promptius erat. Nec enim ordinate viam prosequi poterant obstantibus iaculis: ne contra hostes irent ascensus ardui prohibebant equantibus inuicem. Lateribus autem rupes ac ualles in quas delecti qui aberrassent consumebantur. Nullusque locus aut fugendi aut ulciscendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent ad uulatas quos desperati solent: fluctusque conuersi sunt. Quibus resonabat Iudæorum cohortatio cum clamore lætantium pariter ac lenientium. Totusque pene qui cum Cestio fuerat perisset exercitus nisi nox aduenisset. Quia Romani quidem in Bethoron confugerunt: Iudæi uero obsessis circum omnibus locis eorum transitus custodiebant. Denique ibi cum Cestius aperto itinere desperato iam de fuga cogitabat, Lectosque ad quadringentos omnium fortissimos milites rectorum fastigiis imposuit. Hisque precepit uigilum qui in castris excubant signa clamare: ut eo modo Iudæi omnem illic militum numerum arbitrarentur remanere. Ipse autem cum cæteris otiose usque ad triginta stadia progreditur. Unde mane cum Iudæi locum in quo Romani retenderant desolatum uidissent in quadringentos a quibus decepti fuerant concurrerunt: et illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem Cestium persequi properabant. Sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregrissendie uehementius quoque fugiebat: adeo ut metu perculsi milites machinas siue tormenta muralia: etque balistas: multaque alia instrumenta relinquerent. Quibus tunc ablatis Iudæi rursus contra illos qui ea reliquerant usi sunt. Insequendo autem Romanos antipatridam usque uenerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent inde redeuntes: et machinas secum asportarunt: mortuorumque spoliarunt: et prædam que remanserat collegerunt: et præana canentes in metropolim remeant. suis quidem paucis amissis. Romanorum autem auxiliorum quinque milibus peditum ac trecentis itemque noningentis & octuaginta equitibus interemptis. Hæc quidem nouēbris mensis octauo die gesta sunt anno duodecimo Neronis principatus.

Post fugam Cestii multi nobilium ex ciuitate fugiunt mittit quosdam ad Neronem nunciaturus eius miseriam: Qui Cestium fugauerant reuersi sunt in Hierosolymam: ex Romanis qui supererant amicos sibi sociant: Eleazarus persuadet populo ut sibi peat constituent diuersi diuersis locis precepti: Iosephus unus ex preceptis subditos sibi querit conciliare: multos ex illis præponit & præficit regionibus Galilææ sibi subdere: munit loca omnia per Romanos quos timet insurgit quidem insidiator cum multis que Galilæam depopulant congregat pecunias: cogitabatque diuersa in proutem Iosephi. CAP. XXX.

Ost Cestii uero casus aduersos: nobilium multi tanquam enati pestum itura ex ciuitate enatabant. Denique Costobarus & Saulus una cum Philippo Iocimi filio qui princeps erat exercitus regis Agrippæ: inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui uero cum his in aula regia fuerat obsessus antipatrida fuga despecta quemadmodum a seditiosis peremptus sit alias indicabimus. Cestius autem Saulum & cæteros in Achaiam ad Neronem misit: et propriam necessitatem indicaturos: et belli causas deriuaturos in Forum. Sperauit enim & iram in illum excitari iri: et sua pericula summonenda. Tunc autem Damasceni cæde Romanorum cogniti: Iudæos apud se degentes perimere studuerunt: et cum eos in publicis terminis collectos haberent: namque id olim per suspensiones meditabatur. Facile quidem sui conatus exitum fore putabat. Verebantur autem mulieres suas fere omnes præter paucas Iudæizantes: et eorum religione deceptas. Quare his magna cura fuit eas celandi quid agerent. Iudæorum autem decem milia quippe in angusto loco atque omnes inermes aggressi: una hora sine metu iugulauerunt. Qui uero Cestium fugauerant in Hierosolymam reuersi: quos adhuc Romanorum studiosos inuenissent: partim ui partim blanditiis sibi etiam sotiabant. Et in templum congregati plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus Gorionis filius & pontifex Ananus omnia que in ciuitate gerenda esset imperatorum: maximeque ut ciuitatis muros erigerent. Filium namque Symonis Eleazarum romanorum quauis prædam & ereptas Cestio pecunias: et insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet: tamen nullis necessitatibus præposueruntque & ipsum tyrannidis superbia uiderent ferricis: studioque suos siue imitatores satellitum more uersari. Verum paulatim Eleazarus ambitione pecuniæ: itemque astutia persuasit populorum in omnibus sibi pareret. In idumæam uero quos mitterent alios militum duces optarunt Iesum filium Sappha unum ex pontificibus: Eleazarum pontificis filium: Nigro autem madauerunt qui tunc idumæam regebat: ex regione trans iordanem posita genus ducens: unde Peraites cognominabatur ducibus obtinere. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant. Namque in hiericunta Iosephus filius Symonis: et trans flumen quidem Manasses Thapna uero Ioannes effatus Topchias administraturi directi sunt. Huic autem Lydda & ioppe & Ammaus erant adite. Gophnitice autem & Acrabatene regionibus Ioannes filius Ananiæ rector erat designatus: et utriusque Galilææ Iosephus Matthiæ filius: huius administrationi iuxta erat & Gamala munitissima ciuitatum: que ibi fuere quidem rectorum pro alacritate ac prudentia sua quicquid res sibi creditas administrabat. Iosephus autem cum in Ga-

illam uenisset primū curā habuit indigenam sibi conciliare beniuolentiā: multa sciens ea consi-
 ci posse licet in aliis peccauisset. Deinde considerato q̄ potentissimos quidem amicos habebit si eos
 participes potestatis facisset: oēm uero multitudinem si plerāq; p̄ indigenas & consuetos fieri p̄cipe-
 ret. Lxx. de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq; rectores totius Galilæe constituit. Se-
 ptē uero per singulas ciuitates: minorū litium iudices ordinat: maiorū negocia causasq; capitales ad
 se referre iubēs atq; lxx. dispositos igit p̄ ciuitates: quo iure inter se uterentur: etiā quēadmodum ex-
 trinsecus tūti essent animaduertit: certusq; in Galilæam Romanos esse uenturos opportuna loca mu-
 ro cingebant: hoc est iotapha & Bersabæ & Selamin necnon & Perticho & iapha & sigoph: mon-
 temq; cui nomen est itabyrio & Tarichæas & Tyberida: ad hæc ēt circa Generaseth lacum spelūcas
 in ea quæ inferior Galilæa uocabatur munivit. Superioris autem Galilæe achabarō petram quæ sic
 dicitur & Seph. & lamnith & Mero in gaulanithide uero seleuciam: & soganē & Gamala munitione
 circumdedit. Solis autē Sephotitis permisit ut murum sibi metipsis fabricarent: quia eos pecuniosos
 effecit & ad bellum p̄prios ēt sine p̄cepto uideret. Similiter autem etiam Giscalam iosepi iussis su-
 per se muro cinxit iohannes Leui filius: ceteris autē castellis oībus ipse iosepus intererat iubēdo: simul
 atq; opem ferendo. Quin & exercitum ex Galilæa supra centum milia uirorum comparauit: quos
 omnes undiq; collectis armis ueteribus instruebat. Deinde reputans hoc maximam Romanorum ī
 uictam esse uirtutem q̄ edicto essent audientes rectoribus suis & exercitationi operam darent. Do-
 ctrinam quidē urgente necessitate despexit: parendi autē facultatem ratus regentium multitudine
 posse contingere ita ut Romani solent diuisit exercitum: pluresq; fecit agminum principes. Diuersis
 que militū generibus ordinatis alios decadarchis: alios Chiliarchis subdidit: & insuper his rectores
 maiorum rerū administratores. Docebat autem signorum disciplinas & prouocationes reuocatio-
 nesq; buccinarum: & principia cornuum & circūdationes: & quemadmodū oporteret laborantibus
 succurrere fortiores: & circum defatigatis partiri pericula quæq; ad fortitudinem animi corporisq;
 tolerantiam pertinerēt instituebat. Maxime uero eos erudiebat ad bellum: usquequaq; Romanorū
 referens disciplinam: & q̄ cum uiris essent p̄liaturi qui & uiribus corporis & animi obstinatione to-
 tum pene orbem superarent. His addidit quo pacto belli tempore suis essent parituri p̄ceptis: nūc
 periculum fore nisi consuetis delictis hoc est furtis & latrocinis & rapinis abstinuissent: sed neq; aut
 gentilibus fraudem facerent aut consuetissimorū damna proprium quæstum putarent. Illa enim bel-
 la optime administrati: quoq; milites bonam conscientiam gererent. Qui uero per se prauī fuissent:
 his non solum inimicos sed etiam deū hostes futurū. Multa in hunc modum admonendo perseue-
 rabat: & iam quidem quantū prælium paratum esset conflatum erat. Nam septuaginta peditum mi-
 lia & cc. xl. equites ac p̄ter hos etiam mercenarios quibus maxime fretus erat habebat quatuor mi-
 lia. d. necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis atq; satellites. Exceptis autem mercena-
 riis facile ceteri milites a ciuitatibus alebantur. Namq; singulæ quas enumerauimus cum mediā sui
 multitudinem mitterent in militiam: reliquos ad comparandum eis uictum tenebant: ut pars armis
 pars faciendi operis dirimeretur: & armati securitatem rependerent suggerentibus cōmeatum iose-
 po aut hoc modo administranti Galilæam insurrexit quidam insidiator patriæ Giscala ortus Leui
 filius noīe iohānes callidissimus ac dolis plenus & nequitia quidem nobilissimus omnium: antea ue-
 ro pauper & aliquantum militiæ suæ impedimentum passus inopia: facile mentiri paratus mirus
 que ad fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam uirtutem putaret: eaq; aduersus amicissimos ute-
 retur simulator humanitatis & spe lucri appetentissimus cædium: qui semper quidem imoderata cō-
 cupisset: spem uero leuioribus maleficiis aluisset. Latro enim erat sui monis ac solitarius: deinde co-
 mitatum inuenit audaciæ: primo quidem paruum. ampliorem autē proficiens. Curæ autē habebat ne
 minem ignarū asciscere: sed qui & habitudine corporis & animi magnitudine bellorumq; peritia p̄-
 staret hos eligebat: donec quadringentorū uirorum cateruam congregauit: quorum plures ex Ty-
 riorum finibus & uicis erant. Isq; omnem Galilæam depopulabatur: & multos futuri belli metu su-
 spensos lacerabat. Hunc igitur iadudum regendi milites cupientem & maiora desiderantem diu pe-
 cuniæ retardabat inopia. Cum autē uideret iosepum sua uiuacitate letari: persuadet ei primum fabri-
 candi muri patriæ sollicitudinem sibi cōmitteret. In qua re questus magnos a locupletibus fecit. De-
 inde callidissima fraude composita oleo quod non a gentilibus suis tractatum esset uti cauere oēs
 apud Syriam iudæi: ut ad confinia oleū mitteret deposcit. Nummōq; Tyro qui. iiii. Atticos faceret
 emptis. iiii. amphoris eodem p̄cio amphoræ dimidium uenundabat. Cūq; Galilæa ferax esset olei
 maximeq; illo tempore magna ubertate redundaret: in ea loca ubi erat penuria solus multumque
 mittendo infinitam summam pecuniæ congregauit. Qua mox in eum usus est: qui hoc sibi benefi-
 cium p̄stitisset. Deniq; existimans iosepum disposuisse rectorem se eē Galilæe futurum quibus p̄æ-
 erat latronibus imperauit: p̄ædas uehementius exercere q̄ multis rebus nouis per regiones excita-
 tis aut insidiis alicubi rectorem perimeret si cui ferret auxilium: aut si latrocinia negligeret ob hoc
 eum apud indigenas accusarent. Iam dudum autem rumorem dissipauerat: q̄ res Galilæe iosepus p̄-
 dere cogitaret: multaq; in hunc modum ad eius perniciem comparabat.

Quidam qui aggressi sunt procuratorem Beronicis & multa abstulerunt: quia Iosephus iussit ut regibus restituerentur illa: contra eum tumultus maximos parant: accusantes eum esse proditorem irruunt in eius domum: querit placare illos uerbis: praeualet aduersus eos: Ioānes quidem fraude motus contra Iosephum insidias: cognita fraude ut de iniuria uendicaret accedit cum militibus ad Ioā. nem hic autem emissis armatis iussit eum interfici: aufugit in lacum: resumptis uiribus Ioānes cogitur aufugere: tentat aliud genus insidiarum aduersus Iosephum.

CAP. XXXI.

Taq; illa tpe cum quidam ex uico Dabarittarum in magno campo custodias agētes Ptolemæum Agrippæ & Beronicis procuratorem aggressi: oēs quas ferebat sarcinas abstulissent: in quibus erant non paruæ uestes preciosæ: plurimæq; argenti pocula: & sexcenti aurei: neq; hanc p̄dam occulte administrare possent: oīa Tarichæas ad Iosephum comportarunt. Ille autē rephensa uolentia quam regiis intulissent: reponi res ablatas apud alium quem eius ciuitatis potentissimum iubet: paratus eas dominis oportune remittere. Vnde maximū eius periculum comparatū est. Nanq; raptores earum & quia p̄dæ nullam partem acceperant: ægre ferentes & prospicientes quod Iosephus cogitauerat laborem suum regibus condonare: per uicos nocte discurrunt: omnibusq; indicant Iosephum prodidisse: eodemq; tumultu ciuitatis proximas repleuerunt: adeo ut centum armatorū milia contra Iosephum prima luce concurrerent. Deniq; multitudo in circo apud Tarichæas congregata plurima per iracundiam conclamabat: partim deponi partim concremari uociferans proditorem. Pluresq; incitabat Ioānes: & cum eo filius Samphiz Iesus q; tūc magistratui Tiberiadis p̄erat Iosephi quidem amici & satellites tantæ multitudinis incurfu perterriti omnes p̄ter paucos diffugerunt. Ipse uero dormiens prope cum iam ignis admoneretur exurgēs: & monentibus eum. iiii. qui remanserant: neq; solitudine sua: neq; illoꝝ qui contra se uenerant copiis perturbatus: in conspectu eorū prosiliit ueste discissa iussosq; capite puluere: auersusq; post tergum manibus suisq; ceruici gladio admixto. Hæc autē amiciores ei maxime tarichæatas ad misericordiam cōmouerant. Rustica uero plebs & finitimorū quibus molestior uidebatur: non sine maledictis eum iubebant publicas proferre pecunias: & facta prodicionis fateri. Nam ex habitu eius opinabantur nihil eorū de quibus nata fuerat suspitio penitus negaturū: & impetrādæ ueniæ causa fecisse omnia quæ misericordiam prouocarent. At illius ista humilitas consilium perstruebat: & contra se indignātes arte circunueniens: ut super his unde irascerentur inter se ipsi discordarent: omnia confessus est. Deinde sibi facultate concessa: ego inquit has pecunias neq; agrippæ remittere cogitabam neque in propria lucra conuerteres: absit enim ut amicum putem unquam qui uobis sit inimicus: aut quæstum ex re capiam quæ uos communiter læderet. Sed quia uidebam o Tarichæatæ maximam ciuitatē uestram munitionis egere: & ad extruenda mœnia minus habere pecuniæ: Timebamq; Tyberiensem populum & alias ciuitates raptis pecuniis inhiantes: pedetentimq; eas retinere decreui ut uos muro circundarem. Si hoc non uidetur profecto q̄ oblata sunt & diripienda propono. Si recte consului bene de uobis meritum coercetis: hæc Tarichæatæ quidem ab eo dicta cum fauore receperunt. Tyberienenses uero cum aliis deprauando insuper etiam minitabantur: utrique autem relicto Iosepho iter se litigabant. Ille autem fretus iam secum sentientibus: erant enim prope ad quadraginta milia Tarichæatæ: cū multitudine liberius loquebatur: multum in eoꝝ temeritatem inuectus: ex præsentī q̄dē pecunia Tarichæam ait esse muniendam. Curæ autē sibi fore similiter ut etiam cæteræ tutæ sint ciuitates. Nec enim pecunias de fore si concordare uelint in eos unde parandæ sunt: & non in eum moueantur qui parat. itaque cum alia quidem multitudo quæ decepta fuerat quāuis irata recederet duo uero armatorum milia impetum in eum fecere. Cūq; se ille tecto ante recepisset instabāt ei minitantes. Iterum autē Iosephus in hos altera fraude nititur. Cūq; ad fastigium culminis euassisset cōpresso dextra strepitu: nescire ait se quid peterent sibi prestari: uoces enim se non exaudire confusus. Omnia uero quæ iuberent esse facturum si aliquos intromississent: qui secum otiose colloquerētur. His auditis illico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. Quos ille in ædium partes inductos clausa ianua tamdiu uerberauit: donec eorum intestina nudata sunt. Circumstabat autem interrim populus existimans eos prolixis allegationibus concertare. Cum subito Iosephus foribus patefactis cruentos eos dimisit. Vnde tanto terrore qui minabantur affecti sunt: ut protectis armis aufugerent. Ob hoc Ioannis etiam atque etiam crescebat inuidia: aliaque nihilominus Iosepho moliebatur insidias: morboque simulato per epistolam postulauit: ut sibi medicinæ gratia Tyberienensibus aquis calidis uti permitteret. Iosephus autem nondum enim suspectus erat insidiator ad præfectos ciuitatis litteras fecit: ut hospitium & utensilia Ioanni præberent. Quibus ille positus biduo post cuius rei causa uenerat agebat. & his fraude circunuentis: alijs uero pecunia corruptis ut Iosephum desererent persuasit. His cognitis Silla quem Iosephus custodiæ præposuerat: propere de insidijs ei scriptū atque ille accepta epistola nocteque itinere maturato matutinus ad Tyberiadem peruenit. Et cætera quidem multitudo obuiam ei præcessit. Ioannes autem quamuis eum contra se uenisse suspicaretur: tamen direpto quodam ex notis infirmitate simulata q̄ lectulo detineretur obsequio se de fuisse mandauit. Tyberienensibus autem a Iosepho in Amphitheatro studium congregatis ut eos quæ

sibi scripta fuerant alloqueretur missis armatis Ioannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset populus exclamauit atq; ita conuersus ad eius uocē iosephus ubi ferrum prope in gulo suo imminere prospexit in litus disiluit e tumulo excelsio cubitis sex: in quo uerba faciens cū populo steterat: ascensaq; nauicula cum duobus satellitibus suis quæ illic applicuerat in medium lacum refugit. Milites uero eius ilico raptis armis contra insidiatores irruerant. Mox aut ueritus iosephus ne bello intestino suscitato propter paucorū inuidiam ciuitas consumeretur nuncium suis misit qui eos moueret: ut propriæ tantum saluti consulerent. Neq; uero quēquam occiderent uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes conqueuerunt. Qui uero circum ciuitatem per agros habitabant auditis insidiis & quis earum fabricator fuisset contra ioannem ueniebant. Sed ille primus in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilæi totis iam ciuitatibus ad iosephum confluebant. Et cum multa essent armatorū milia congregata: qui se aduersus ioannem cōmunem insidiatores adesse clamabant: unaq; cum eo ciuitatem quæ illum suscepisset ignibus tradituros: ad ea iosephus probare quidem se eorū beniuolentiam impetum aut cohibendum esse dicebat prudentia magis inimicos uincere cupiens quam perimere. His uero qui de singulis ciuitatibus cum ioanne rebellassent nominatim exceptis quippe alacri animo suos quisq; populus indicabat præconum uoce denunciabat intra quinque dies eorū qui ioannem non reliquissent patrimonia diripienda: domosq; eorum cum familiis exurendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit: qui p̄fugi ante pedes eius arma proiecerunt. Cum reliquis aut ioannes prope mille uiris Syris fugitiuis transtulit se iturum in occultas insidias ex apertis ac per nuntios in Hierosolymam clam directos iosephum accusabat q̄ magnum exercitum collegisset: iamq; nisi p̄ueniatur ut tyrannus Metropoleos uenturus esset. Verum ea populus quidem præsciens negligebat: liuore autem potentes nonnulliq; magistratuum clam penurias ad comparandos mercenarios milites misere ioanni: ut per eos bellum cum iosepho gereret. Decretum quæ inter se conceperunt: quo idem iosephus militum administratione decederet. non tamen id satis esse credebant: ideoq; duo milia & quingentos armatos & quatuor nobiles uiros iurisperiti filium iosephum & Ananiam sadduci & Symonem & Pudē ionathæ filios omnes eloquentia ualidissimos: ut eorum scilicet monitu auerteretur ab iosepho beniuolentia multitudinis. Et siquidē ipse sponte sua ueniret paterentur eum rationem reddere. Sin remanere cōtenderet: uelut hoste uterentur. Amici aut iosephi militem quidē ad eum uenturum esse perscripserant: causam uero non indicauerunt quō secretum fuit inimicorum eius consilium. Vnde factum est ut quod p̄cauere non potuit: quatuor statim ciuitates ad inimicos postquam uenere deficerent. Hoc est sephoris & Gamala & Giscala & Tyberias: quas tamen continuo sine armis recepit. Capros aut quatuor duces consilii armatorumq; fortissimos remisit ad hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione cōmotos: ipsos & a quibus permissi fuerant occidisset: nisi ante fugissent.

Deseritur iosephus a suis: quos ipse punire: euocās oēs primates & astutia quadam utens scaphis ducentis secum in Tarichæas cuidam clamanti clitus nomine iubet manus abscidi ipseq; sibi met dextram truncant timore perterritus.

CAP. XXXII.

Ioannes uero iam intra muros Giscalon iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit Tyberias: habitatoribus eius agrippam regē implorantibus. Et cū ille constituto die ad eos non uenisset: pauciq; Romani equites ibi tum comparuissent: iosepho alienati sunt. Hisq; apud Tarichæas cognitis statim: defectio consecuta ē.

Cū uero cunctos iosephus milites misisset frumentarū: neq; solus egredi contra destitutus res: neq; se continere patiebatur: metuens nedum ipse tardaret: ante in ciuitatem regii transgredirentur. Nec. n. postero die obstante sabbato quicquā facere poterat. Dolo aut qui se deseruerant circū uenire cogitabat. Et portas quidem Tarichæarum claudi iussit: ne quis consilium suum illis proderet contra quos suscipiebatur. Oībus autem scaphis quas in lacu repperit congregatis: ducentæ autem & triginta fuerunt: quaterniq; nautæ nō amplius singulis inerāt: mature ad Tyberiadā nauigat. Cūq; tanto ab ea distaret spatio unde facile uideri non posset: inanes scaphas in salo relictas septē ipse solus inermes satellites secū habens propius ut cōspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro cōspexissent: metu preteritis & scaphas armatorum esse plenas existimantes: arma proiciunt: manusq; supplices agitantes ut ciuitati p̄ceret p̄cabantur. Iosephus aut postquā multis eos minis & castigationibus exprobrauit: primū q̄ bello contra populum romanū susceptos: intestinis dissensionibus uires suas ante consumerent inimicorū uota compelerent. Deinde q̄ securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent ciuitatēq; non erubescerent sibi claudere: qui eā muro cinxisset non repudiaturū se ait: si qui sibi satisfacerent: quibusq; interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decē Tyberiensium potentissimi descenderūt. His aut in unam receptis nauiculā piscatoriā: & p̄cul abductis alios quinquaginta curiales uenire iussit maxie notissimos uelut illi quoq; fidē sibi p̄bere deberēt. Deinde nouas causatiōes excogitās: alios insup atq; alios ob tactu scēderis euocabat: ut mature Tarichæas recurrerēt gubernatoribus nauium impletarum impera

banquoque auxissent in carcerem collocarent. Donec omnem curiam quæ sexcentos haberet viros: duoque milia popularium comprehensa in Taricheas scaphis abduxit. Relictis autem uociferantibus Clitum quendam esse maxime defectionis auctorem: iramque ipsius poena illius præcantibus satiaris: illum quidem Iosephus nolebat occidere. suorum uero satellitum quendam Leuim egressi iussu: qui Cliti manus abscinderet. Cum uero is præ timore solum globo inimicorum commissurum negasset: eaque causa indignari Iosephum stantem in scapha clitus cerneret: ipsumque uelle descendere ac de se supplicium sumere: ut saltem unam manum sibi concederet orabat. Neque hoc abnuente Iosepho: dummodo alteram sibi met Clitus præcideret: deducto ille dextera gladio leuam sibi truncauit: tantus eum timor Iosephi inuaserat. Ita tunc Iosephus uacuis scaphis & satellitibus septem populo capto rursus Tyberiadam sibi sociauit. Paucisque diebus post cum etiam Sephorim defecisse inter alias reperisset militibus eam deprædari permisit: omniaque inde lecta popularibus dedit eam Sephoritis. Nam & captus rapinarum damna corrigere uoluit: redditione rerum rursus eos ad beniuolentiam reuocare. Hactenus apud Galilæam motus iamque ab intestinis dissensionibus quiescentes aduersus Romanos instruebantur: Hierosolymis autem Ananus pontifex & potentiores qui non cum Romanorum parte sentirent muros instaurabant: multaue bellica instrumenta perque omne oppidum sagittæ aliæque arma fabricabantur. Exercitationibus autem omnis manus iuuenum operam dabat. Erantque uniuersa plena tumultus: magnaque tristitia mediocres occupati: et multique futuras clades prospicientes fletum cohibere non poterant: infestaque pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autem incentoribus quæ illis placerent ex templo refingebantur: statusque iam tunc quasi peritura ciuitatis erat. antequam Romani uenirent. Anano autem apparatus belli negligere cura fuit: & studio forum quos æmulatores uocabant a mentiam ad ulteriora conuertere. Vi tamen nictus est: & quis illius finis fuerit posterioribus explanabimus. In Acrabatena Toparchia Gioræ filius Symon: multis nouarum re: cupidus congregatis ad rapinas conuersus non solum domos locupletum perturbabat: uerum etiam corpora uerbibus conficiebat. Iamque tunc certus erat incipere Tyrannidem. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratum ad latrones qui erant Masada cum his quos habebat effugit: ibique manens donec Ananus & alii eius inimici perempti sunt: Idumæam cum cæteris populabatur: adeo ut magistratus eius gentis propter cædium multitudinem & prædaram assiduitatem collecto milite uicos præfidiis tuerentur: Idumææ quidem res ita se habebant.

¶ De bello iudaico. Liber. iiii. incipit.

¶ Sentiens Nero res gestas non prospere indignatur: mittit Vespasianum in Syriam ad regēdos exercitus & ulciscendos Iudæos rebellantes tandem ex Iudæis. x. milia perimuntur: non cessant iudæi uerum Ascalonem petunt: sed Antonius positis insidiis quæ erant transituri super octo milia interficit cæteri aufugiunt: Niger unus ex ducibus Iudæorum in turrim se recipit quem Antonius succendit: ille uero saltu demissus enadit: uidentes iudæi illum gaudent quod dei prouidentia dux eorum impoſterum sit seruatus.

CAP. I.

Eronem autem ubi res apud Iudæam non prospere gestas accepit. Latens quidem quod necesse fuit cum stupore timor inuadit: aperte autem superbiam simulans: ultro etiam indignabatur: magisque ducis negligentia: quam uirtute hostium quæ contigerant esse dicebat. Dicere se putans propter pondus imperii tristiora contempnere uideri quam malis omnibus superiorem animum gerere. Verumtamen curis arguebatur: mentis eius perturbatio cum deliberaret cui nam motum crederet orientem qui una & Iudæos rebellantes ulcisceretur: proximasque his nationes simili morbo correptas ante caperet. Inuenit igitur Iohannem Vespasianum his necessitatibus parem & qui tanti belli magnitudinem sustinere posset uirum ab adolescentia usque ad senectutem bellis exercitatum: & qui populo Roma. iam pridem pacasset Hesperiam Germanorum tumultu concussam: armisque ante illud tempus incognitam Britanniam uindicasset. Vnde patri quoque ipsius claudio præstiterat: ut sine proprio sudore triumpharet. Itaque his uelut omnibus fretus Nero: ætatemque illius cum peritia stabilem cernens: obfidesque fidei liberos: eorumque filios: uigore manus esse paternæ prudentiæ: iā tum fortasse de tota republica deo aliquid ordinante. mittit eum ad regendos exercitus in Syria constitutos: multis pro tempore blandimentis atque obsequiis animatum qualia necessitas imperare consuevit. Ille autem protinus ex Achaia ubi cum Nerone fuerat: Titum quidem filium suum dirigit Alexandriam ut inde quintā item decimam legiones moueret. Ipse uero transmissus ad Hellespontum terræo itinere sic Syriam peruenit: ibique Romanas uires multaue a nicinis regibus auxilia congregauit. At iudæi post malam Cæstii pugnam insperata foelicitate sublati: animorum impetus cohibere non poterant. Sed

EE iii

tanquam fortuna eos exagitante percidi bellum ulterius producebant. Denique omni quanta fuit manu pugnaeiffima congregata ascalonem perierunt. Ea ciuitas antiqua est septingentorum & .xx. stadiorum spatio ab hierosolyma distans: & iudæis semper inuisa: quæ res fecit ut etiam tunc primis eorum incurfibus propior uideretur. Tres autem uiros aggressionis duces habebant: & corporis uiribus & prudentia præstantissimos: Nigrum Peraitam: & Silam Babylonium: & Ioanem Essæus. Ascalon enim ualidissimo quidem muro cincta erat: sed uacua pene præsidio. Vna enim cohors eam pedatum & una equitum ala tuebatur: quibus præfectus erat Antonius. Illi quidem ira multa uelocius itinere peractos: quoniam ex propinquo uenirent præsto erant. Antonius uero nec enim eorum fore impetum ne sciebat equites iam de ciuitate duxerat & neque multitudinem aeris uel audaciam: primas hostium coitiones fortiter sustinuit: murumque properantes aggredi refrenauit. Itaque iudæi quod cum peritioribus imperitiis: & pedites cum equitibus constipatis: aut inordinati leniterque armati cum instructis plulque indignationi quam consilio tribuentes: cum morigeris & nutu rectoris omnia faciētibus dimicaturis: facilis erat aduersariis labor. Nam ut semel eorum primæ ab equitibus turbatæ sunt acies fugam petunt: & murum uersus se a tergo urgentibus incedentes suimetipsi hostes erant: donec omnes incurfibus equitum uicti per totum campum dispersi sunt: qui fuit plurimus totusque habilis equitantibus: quod quidem Romanos inuit: ut magna quidē strage iudæos prostermerent. Nam & fugientes præuertendo torquebant: & quos occupassent curriculo transfigendo infinitos peremere. Alii uero alios quocunque se uertissent circumdatos exagitant: facile iaculis opprimebant. Et iudæis quidem propria multitudo per desperationem salutis solitudo uidebatur. Romani uero licet in bello pauci essent: rebus tamen secundis animati etiam superflui residui uidebantur. Et illi quidem res aduersas superare certabant dum cito pudet fugere: mutarique fortunam sperant. Romanis autem in his quæ prospere agerent minime laborantibus: ad maiorem usque diei partem pugna protracta est: donec iudæorum quidem perempta sunt .x. milia: duoque duces Ioannes & Sila. Cæteri uero & plerique sauii cum Nigro qui unus restabat ex ducibus: in ciuitatem idumæ quæ Sallis dicitur confugere. Nonnulli tunc etiam Romanorum in illo prælio uulnerati sunt. Sed non iudæorum spiritus clade tanta sedatus est: multoque magis eorum dolor incitauit audaciam & conciliētes quantum ante pedes mortuorum iaceret: pristinis rebus sceleriter gestis ad plagam alteram silicebantur. Denique paruo tempore intermisso quod ne curandis quidem uulneribus satis esset: cunctisque aggregatis uiribus maiore cum indignatione: multoque plures Ascalonem recurrerant: eadem se præter imperitiā: aliaque belli uitia comitante fortuna. Etenim cū Antonius qua transitori fuerant posuisset insidias ex improviso in eas dilapsi: & ab equitibus circumdati: priusquā se ad pugnam componerent: iterum super octo milia procubuerunt: cæteri uero omnes aufugerunt. Cunque his Niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis: & quoniam hostes instarent in turrim quandam tutissimam: compelluntur: cuiusdam uicini cui nomen est Bezedel. Antonius uero cum suis ne uel moras circum turrim quæ inexpugnabilis esset diu tenerent: uel decem hostium fortissimum uinum relinquerent: ignem muro supponunt: turrique inflammata Romani quidem exultantes recedunt: quasi etiam nigro consumpto. Ille autem in castelli specus intum ex turri saltu demissus euadit: triduoque post sociis cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus: sese ostendit gaudioque insperato repleuit omnes iudæos: tanquam dei prouidentia dux eis in posterum reseruatus.

Vespasianus Antiochiam cum exercitu uenit: Agrippam offendit: fert opem Sephoritis contra iudæos. CAP. II.

T Vespasianus Antiochiam exercitum ducens quæ Syriæ Metropolis est: magnitudine simul aliaque sceleritate sine dubio tertium inter omnes quæ in Romano orbe sunt locum obtinentes: ubi etiam aduentu suo regem Agrippam cum omni manu propria offenderat præstolari ad Ptolemaidam properabat. In hac autem ciuitate occurrerunt ei sephoritæ: clues oppidum Galileæ colentes: sol mente pacata: qui tam suæ salutis prouidentia quam Romanorum uirum gnari etiam priusquam Vespasianus ueniret: Cæstio Gallo fidem dederant: dextraque iunxerant & præsidium militare susceperant. Itaque & benignissime a duce suscepti alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiserant. Quibus interim Vespasianus ultionis causa poscentibus equitum peditumque tantum numerum tradidit: quantum ob stare posse arbitrabatur incurfibus: siquid iudæi commouere tentassent. Non enim minimum esse uidebatur futuri belli periculum: auferri ciuitatem Sephorim Galileæ maximam & in loco tutissimo conditam: totiusque gentis futuram præsidio.

Dux sunt galileæ opimæ abundantes: homines pugnaces sunt: continent hæ prouinciæ diuersas ciuitates quæ irrigant diuersis fluminibus quibusque finibus terminant. CAP. III.

Væ sunt autem Galileæ quæ superior & inferior appellant: easque Phœnice & Syria cingunt. Discernit uero ab occidente Ptolemais territorie sui finibus quondam & Galilæorum. Nunc autem mons Tyrriorum Carmelus cui coniuncta est Gamala ciuitas hippeon hoc est equitum quæ sic appellatur ex eo quod equites ab Herode rege dimissi coloni deducebantur a meridie autem Samaris & Scythopolis usque ad flumen Iordanem: ab oriente uero Hippene & Ga-

daris: sed & Gaulanitide diffinitur quæ etiam regi Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro itemque Tyriorum finibus terminatur. Inferiores quoque Galilææ fines quam longi sunt ex Tyberide ad Chabulon cui uicina est in locis maritimis Ptolomænsium ciuitas propagatur. Latitudine autem pater ex uico Zaloth qui in magno campo situs est usque ad Bersabem: unde etiam superioris Galilææ latitudo incipit usque ad Baca uicum qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo uero eius a Thella uico Iordani proximo usque ad Meroth tenditur. Sed cum tanta sine utraq; magnitudine tantisque gentibus alienigenis cinctæ: semper tamen omnibus belli periculis restiterunt. Nam & pugnaces sunt ab infantia Galilæi: & omni tempore plurimi: neque aut formido unquam uires aut eorum penuria regiones illas occupauit: quoniam totæ optimæ & fertiles sunt omniumque generum arboribus consistæ: ut etiam minime agri colendi studiosos ubertate sui prouocent. Denique excultæ sunt ab incolis totæ: nec pars ulla est otiosa: quin & ciuitates ibi crebæ sunt: ubique multitudo uicorum propter opulentiam populosa: ut qui sit breuissimus supra .xv. milia colonorum habeat prorsus: ut etiam si quis magnitudine minorem Galilæam direxit quam trans fluium regionem uiribus tamen eam prætulerit. hæc enim omnis est in opere assidue fructuum ferax: ut illa quæ trans flumen est licet multo maior sit plæraque tamen aspera atque deserta est: & nutriendis fructibus mæfuetis inhabilis. Galilææ uero mollicies & ingenium fructuosum campos cum uariis arboribus confitos: tum maxime oliuetis ac uineis & palmetis excultos. Irrigatur autem abunde montanis torrentibus a fontibus aquæ perennis: quotiens illis Syrio æstuante defecerint. Et longitudo quidem eius est a Machærunte in pella. Latitudo uero a Philadelphia usque ad Iordanem. Et Pella quidem quam supradiximus septentrionalis eius est tractus. Occidens uero Iordanis meridians autem Moabitis regio terminat. Ab oriente autem Arabia & Silbonitide necnon & Philadelphia itemque Geraris clauditur. Samariensis autem regio inter Iudæam quidem & Galilæam sita est: incipiens enim a uico in planicie posito: cui nomen Genea in Acrabatenam desinit Toparchiam: sed natura nihil ab Iudæa discrepat. Nam utraq; montuosæ sunt & campestres agroque colendo molles atque optimæ necnon & arboribus plenæ pomisque tam siluestribus quam mansuetis abundant eo quod nunquam natura sint aridæ imbriumque satis habent. Dulces autem per eas multis modis aquæ sunt bonique graminis copia. præter alias earum pecora lactis abundanti: quodque maximum uirtutis atque opulentiae specimen est utraq; uiris referta est. His autem finitimis Anuath uicus qui etiam Borcei appellatur Iudææ limes a septentrione. Meridiana uero pars eius si in longitudine metiare adiacenti uico arabum finibus terminatur: cui nomen est Iardan. At Iudææ latitudo ex Iordane flumine usque ad Iopen explicatur: media uero ciuitas eius est Hierosolyma. Unde quidam non sine ratione umbilicum eius terræ id oppidum uocauerunt. Sed nec marinis quidem delictis caret a Ptolomaida usque locis extenta maritimis. in .xl. autem fortis diuisa est. quarum prima est regnum quod optinet Hierosolymorum ciuitas præ ceteris inter omnes accolæ eminentis uelut caput in corpore. Aliis uero post hæc toparchiæ sunt distributæ. Gophna est secunda: & post eam Acrabata est. Deinde Thamna & Lydda itemque Ammaus & Pelle & Idomea & Engadde & Herodium & Hiericus post quas iamnia & Iope finitimis præfunt: & præter hæc Gamalitica & Gaulanitis & Bathania & Traconitis: quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem uero terra incipiens ex monte Libano & fontibus Iordanis: usque ad Tyberiadis proximum lacum latitudine pandit. Ex uico autem qui appellatur Arphas qui ad Iuliada oppidum tendit latitudinem & habitatur ab incolis Iudæis una Syrisque permixtus.

Exercitus quem dederat Sephoris Vespasianus diuiditur in duo: assidue ciuitates & loca illis incurfant depredando Iosepus in Sephorim impetum facit sed nihil effecit totam Galilæam igne & sanguine repleuit.

CAP. III.

E Iudæa quidem & quibus esset cinctæ regionibus: quam maxime potui breuiter exponi. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sephoritis: hoc est equites mille: sexque milia peditum: Placido eos regente Chiliarcho, castris in magno campo positis bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causâ: equitatus uero in castello debebant. Vtrinque autem assidue prodeundo & circum eas regiones loca omnia incurfando: magnis incommodis Iosepum eiusque locos quamuis quietos afficiebant. Et præterea ciuitates extrinsecus depredabantur eorumque conatus si quando excurrendi habuissent fiduciam repellabant. Sed Iosepus quidem aduersus ciuitatem impetum fecit: sperans eam ita capere quam ipse antequam a Galilæis desisteret ita mutis cinxerat: ut Romanis quoque esset inuisa. Unde etiam de spe decidit: cum & ui & suauis infirmior Sephoritis fuisset inuentus: magnumque in Iudæa bellum accendit Romanis indigne ferentibus insidias. Et propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus: sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent. Qui tamen cum morem pugnacibus semper inferrent: imbelles ad seruitium capiebant. Ignis uero & sanguis Galilæam totam repleuerat: nec quisquam expertus eius acerbis aut cladis erat: unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus quas mutorum ambitu Iosepus communierat.

EE IIII

Titus filius Vespasiani patrem suum reperit Ptolemaide qui multas legiones compararet multosq; cuiuscunq; generis ad militiam viros congregauerat. CAP. V.

Itus autem Alexandriam transmissus ex achaiâ citius quam per hyemen sperabatur maturum quidem militum cuius causa directus fuerat suscepit: compendiosoque usus itinere mature ad Ptolemaidam peruenit. Cunque ibi patrem suum reperisset duobus quæ illum secum habebat agminibus erant autem nobilissimæ quinta & decima legionessiuuixit etiam quam ipse adduxit quintam decimam. Eas autem sequebatur etiam decem & octo cohortes quibus accessere ex Cæsaria quinq; cum una ala equitum: & alæ quinq; Syriarum: idem equum. Decem autem cohortum singulæ mille pedites habebant: in cæteris uero tredecim sexcenti pedites: & centeni uiceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam a regibus congregatum est. Antiochus & Agrippa & Soemus bina milia peditum & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabiæ quoque rex Malchus præter quinq; milia peditum equites mille misisset: quorum pars maior erant sagittarii: ut tota manus computata cum regis: decem milia citius peditum equitumq; colligeret præter calones qui plurimi sequebantur: & meditationi bellicæ assueti nihil a pugnacissimis aberant: quo tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent: belli autem pericula cum ipsis experirent. & neq; peritia neq; uiribus a quoquam nisi a dominis uincerentur.

Laudatur Romanorum prudentiam instruendum seruos in militia disciplinamq; sunt edocti instruendis castris & quem ordinem seruant in bellicis rebus describitur. CAP. VI.

Va quidem in re nimis admitandam qui existimauerit Romanorum prouidentiam ita seruos instrumentum: ut non solum uitæ ministerio: sed etiam necessitatibus utiles sint.

Quod si quis eorum aliam quoque respexerit militiæ disciplinam: profecto cognosceret tantum eos imperium non fortunæ munere: sed propria uirtute quæsisse. Armis enim uti non ex bello ceperunt: neque solum si necesse sit manus moueri: cum in pacis ocio cessauerint: sed armis ueluti natura coherentes nullas capiunt exercitationis inducias: nec tempora præstolantur. Meditationes eorum nihil a uera contentione discrepat: sed in dies singulos militum quisque omnibus animis tanquam in præcinctu positus exercetur: quo etiam facile prælia tolerant. Nec enim uel ordo neglectus eos a consueta dispositione dispergit: neque metus ab assumptis dimouet aut lassitudo. Vnde sequitur ut semper superent quos non itidem confirmatos inueniant. Nec errauerit si quis eorum meditationes conflictus esse direxit sine sanguine: contraque prælia meditationes esse cum sanguine. Nec enim cursu capi faciles sunt hostibus: sed quocunque in hostilem terram irruperint ante castrorum munitionem nunquam prælium sumunt. Quæ quidem non leui opere neque iniquo loco erigunt nec omnes inordinate describunt: sed siquidem inaequale solum fuerint complanatur. iiii. angulis eorum dimensio designatur. Nam & fabrorum multitudo & serrarum copia quæ usus extructionis poscit: sequitur exercitum: & interior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur: ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem præfert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quatum interualla talis atq; ballistis aliisque machinis saxa iacentibus. omnibus instrumentis missilium complent: ut cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. Ex omni autem muri parte. iiii. portas ædificant tam iumentis aditu faciles quam ipsis si quid urgeat intro curretibus latassintus: autem castra uici spatii interpositis dirimunt mediaque rectorum tabernacula collocant: & inter hæc ducis maximi medium templo simillimum prorsus ut quasi repentina quædam ciuitas existat forumque & opificum stationes & sedes militum primariis ordinibusq; principibus ubi si quæ sint inter alios ambiguitates iudicent. Ipse uero ambitus & omnia quæ in eo sunt multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius communitur. Quasi res urgeat fossa extrinsecus cingitur depressa cubitis. iiii. pariq; spatio lata. Armis autem septi per contubernia cum decore atq; otio in tætoris agunt: omniaq; ab his ordinare etiam alia caute quæ per contubernia expediunt: ueluti si ligno aquaue opus sit aut frumeto. Nec. n. comna uel prædiu cum uoluerit in potestate cuiusq; est. Simul aut oibus somnus & excubiæ & uigilandi tpa buccina significant. Neq; eni est oino quicq; quod sine edicto gerat. Mane aut milites quidē ad cætiones: illi uero ad chiliarchos: conueniunt: salutatum: cū quibus ad summum oīum ducem uniuersi ordinum principes. Ille at his signum aliaq; dat ex more præcepta perferenda subiectis: quæ quidem et cum ī acie sunt agentes citius parentur si res exigit incursibus eius itemq; reuocationibus uniuersi pariter obsecundent. Cum at castris egrediendum est: tuba indicium facit: nemoque ociofus est. Sed uel solo nutu moniti tabernacula colligunt: oīaq; ad perfectionem instruunt. Deinde ite: tuba ut sint parati significat. Illi at cum multos & iumenta sarcinis onerauerint uelut in curruli certamine signum expectant. Castra uero incendunt & q; fibralia munire facile sit: & ne quando hostibus eadē usui sint. Et tamen tertio quoq; tubæ signo indicant: ut exeat: urgendo aliq; ex causa morantes ne quis ordinem deserat. Dextraq; duci præcio astans ter si ad bellum parati sunt: uoce patria percontat. Illiq; totiens alacri & magna uoce paratos esse se respondent interrogantemq; pueniunt & martio quidem spiritu repleti cum clamore dexteris erigunt. Deinde ociose: & cū omni decore p̄gredientes ambu-

lant suum quisque ordinem nescit in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis septi: & ex utroque latere fidas ferentes. Leuius autem gladius multo est longior cum dexter mensura palmæ non excedat. Qui uero ducem stipant lecti pedites scuta & lanceas portant: cetera manus hastas & clypeos longos seramque & corbem & ferculum & securim & habenam & falcem & catenam triduique uaticum ut parum intersit inter onusta animalia & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior: & contus in manu transuersusque ad æquilatera clypeus ternaque super pharetram uel amplius dependens lata cuspidem iacula nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides uero & thoraces pedibus habent similes: nulloque armorum genere discrepant: & in his equitum lecti qui circum ducem morantur. Agmen autem semper cui forte id obtigerit antecedit. Talia quidem sunt Romanorum itinera & mansiones: itemque armorum uarietas. Nihil uero nec in præliis inconsultum aut subitum agunt sed omnia semper sequuntur facta sententia opusque adhibetur ante decretis. Unde aut minime peccant: aut si peccauerint facilis est errati correctio. Fortunæ autem successibus meliores consiliorum etiam si aliter cesserit arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum illiciat: ut diuina prouidentia non esse credatur: quæ uero ante cogitata fuerint etiam si aduersus casus exceperit bene iam meditados exhibeant ad cauendum ne idem rursus eueniat & bonorum quidem fortuitorum non is auctor sit cui contigerint: totum uero quæ innoxiiis acciderint: saltem quot rectum consilium coeperint uideatur esse solatio. Armorum quidem exercitatiōe comparant: ut non modo corporas sed animi quoque militum fortiores sint. Maior tamen illis est ex timore diligentia. Namque leges apud eos non desertionis solum: uerum etiam minimæ negligentiæ sunt capitales: ducesque magis quam ipse leges terribiles. Namque bonos honorando redimunt: ne in cohercendis noxiis sint crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent: ut & in pace ornamento sint: & in acie corpus unum totius conspiciatur exercitus. Sic eorum copulati sunt ordines: ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta: oculisque ad signa: & ad opera manibus unde facere quidem semper strenui sunt: patiti uero tradissimi. Nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium ut consilia sensere ducum: aut difficultatē regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. Nam & eam certiores putant esse uictoriam. Quorum igitur actus ex consiliis incipiunt deliberantibus: adeo strenuus patet exercitus: quid mirum si Euphrates ab oriente & oceanus ab occidente: itemque a meridiano tractu Libyæ fertilissima regio: & septentrione Rhenus atque Ister sunt imperii limites: cum minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit: hæc ego prosecutus sum non tam proposito laudandi Romanos: quam solatio deuictorum: & ut nouarum rerum cupidos detererem: fortasse autem ad experientiam proderit bonarum artium studiosis Romanæ instituta militiæ nescientibus: redeo tamen unde digressus sum.

Vespasianus cum filio suo ordinat exercitum in Ptolemaide Placidus interimitt maximam multitudinem in Galilæam: peruenit Iotapatē qui receptus cum suis. a Iudæis illico sunt interfecti: ex iudæis uero tres ceciderunt Placidus aufugit.

CAP. VII.

Vespasianus quidem una cum Tito filio suo in Ptolemaide interimitt degens ordinabat exercitum. At uero qui Galilæam persuaserat placidus ubi maximam eorum quos comprehendisset multitudinem interemitt: hæc autem fuit Galilæorum imbecillior turba animisque deficiens pugnacissimos autem uidit semper in ciuitates confugere: quas Iosephus communierat in Iotapatā quæ omnium tutissima erat impetum uertit: existimans eam repentino aggressu facillime captū iri: magnamque & sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam: & illis commodum ad reliqua maturius explicanda: quasi metu cessuris aliis ciuitatibus: si quæ ualidissima esset occupatam uidissent. Multum tunc opinione deceptus est: Iotapatē enim cum eius impetum præfensissent prope ciuitatem aduenientem excipiunt: gressique cum Romanis ex improviso plurimi & ad pugnam parati: nec non & alacres quippe ut pro salute patriæ: item coniugum liberorumque dimicantes: in fugam eos uertunt multosque sautiant: septem solum interfectis: quia neque solum inordinate pugna discesserunt: septisque undique corporibus leuiter fuerant uulnerati: cum Iudæi magis quoque eminens iaculari quam manus conferere inermes: cum armatis confiderent. Ex ipsis autem iudæis tres ceciderunt: paucis præterea sautiat. Placidus quidem quod impetu suo languidior inuentus esset aufugit.

Vespasianus cum armatis suis in Galilæam peruenit: inuenit omnes: Iosephus conspiciens non posse repugnare in Tyberiade confugit.

CAP. VIII.

Vespasianus uero ipse Galilæam cupiens inuadere: ex Ptolemaide proficiscitur ordinato militum itinere: sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores uero qui leuius armati essent: itemque sagittarios præire iussit ad repentinos incursum hostium cohibendos: & ut suspectas atque oportunas siluas insidiis scrutarentur: cum quibus etiam Romanorum armata portio equites peditesque. Eos autem sequebantur de singulis hecatontarchiis decem armaturam suam ferentes mensurasque castrorum. Post hos stratores uiarum ibant qui aggeris maligna corrigerent: ac deuia complanarent: siluasque obstantes præciderent: ne perplexo iunere fatigaretur exercitus. Deinde suas itemque subiectorum sibi rectorum sarcinas: & tuitionis causa multos cum his equites ordinauit. Post quos ipse ueniebat: lectos pedites equitesque

necnon & lancearios secum ducens. Equitumq; præterea suorum agmine comitatus. De singulis enim turmis proprios centum & uiginti eqtes deputatos habebat. Hos sequebantur qui expugnantibus ciuitatibus machinas & cætera tormenta portarent. Deinde rectores iteq; præfecti cohortibus Chiliarum stipati lectis militibus. Et post hos circum aquilam signa aliaque omnibus apud Romanos agminibus præfata quod & uniuersarum auium regnum habeat & sit ualidissima. Itaq; illam & principatus insigne putant omenq; uictoriae quodcumq; bello petierint. Sacras uero signorum effigies: itidem sequebantur cornicines: & post eas acies in latitudinem senis digesta militibus. Hisque adhærebat ex more quidam hecatontarchus: disciplinae atq; ordinis custos. Serui autem singulorum agminum cincti cum peditibus erant: mulis aliisq; iumentis aduehentes militum sarcinas. Omnium uero agminum postrema erat mercenaria multitudo: eamq; armorum coactores sequebantur armati pedites equitesq; non pauci. Itaq; peracto itinere Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilee peruenit: ibiq; positis castris quamuis promptos ad bellum milites continebat: una & ostendendo exercitum quo hostes metu percelleret: spatiumq; indulgendo poenitudinis: si quis ante prælium uoluntatem mutaret. Nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaq; multos quidem rebellionis fugere uel solus fecit ducis aspectus: metum uero uniuersis inculcit. Iosephus enim eiusq; socii qui non longe a Sephorim castra posuerunt: ubi bellum appropinquare cognouerunt: & iam iamq; Romanos prælio secum congressuros non modo ante pugnam: sed anteq; hostes omnino conspicerent fuga disiecti sunt. Cum paucis autem relictis Iosephus ubi se animaduertit neq; ad excipiendos hostes insufficietem manum habere: iudeorumq; animos concidisse ac si fides his haberetur: plerumq; libet ad hostes defectum ire. iam tum quidem bello omni quiescebat quam longissime autem periculis abesse decreuit abductisq; qui secum remanserant in Tiberiada confugit.

Vespasianus ciuitatē Gadarensium capit Iosephus mittit hierosolymam litteras: si cupiant sedus uel bellū cū romanis: si bellū mittāt condignū exercitū ut possint repugnare Romanis. CAP. IX.

Vespasianus autem Gadarensium ciuitatem aggressus primo impetu capinq; eam pugna: ciuitudine uacuam repperisset. Deinde hinc transgressus interius cunctos etiam paucos interfecit: cum Romanos odio gētis & cladis memoria quam pertulerat Cestius nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit autē non solum ciuitatē: sed et oēs circū uicos & municipia quædā penitus desolata. Nonnulla uero quorum habitatores ipse cepisset. Iosephus autē quā tuitionis causa optauerat ciuitatē ipse metu repleuit. Nam Tyberienſes nunquā eum nisi de cōi bello desperasset in fugam uersum iri credebant: neq; in hoc eos uoluntatis eius fallebat opinio. Videbat enim res iudeorum quorsum euaderēt: unamq; illis uiam salutis esse si propositū mutauissent. Ipse uero quamuis adhuc speraret a Romanis ueniam tribuendam mori potius uoluisset quā prodita patria cum dedecore administrationis sibi creditæ apud illos sceleratè agere contra quos fuerat missus. Decreuit igitur Hierosolymam primatibus quæ admodum sese res haberent cum fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostium timiditatis postmodū argueretur. Vel minus aliquid nunciando fortasse cepti etiam poenitētes ad ferociam reuocaret: atq; si foedus eis placeret cito rescriberent aut si bellandum esset dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. ille quidem hac epistola scripta mature dirigit qui in Hierosolymam litteras ferret.

Vespasianus agrediēs rescindere Iotapata montē ubi iudæi plurimi cōfugerāt: ciuitatē circūualare iubet p milites ipse pficisci: ponit castra: aggeres facit ad oppugnandum ciuitatē Iosephus curat ut muri ciuitatis altius p. xx. cubitos eleuent quod Romanos multū pterruit. CAP. X.

Vespasianus autem Iotapata excindere cupiens: nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat: & præterea ualidissimum hoc eorum esse receptaculum præmittit pedites cum equitibus qui montanum iter cōsequerent saxi asperum ac peditibus quoque difficile: omnino uero equitibus inuium. Et hoc quidem quadriduo fecere quod iussum est latamque aperuere exercitui uiam. Quinto autem die Iosephus qui mensis maii uigesimus & primus erat: prior in Iotapata ex Tyberiade uenit: abiectosque iudeorum spiritus erigit. Cum uero transitum eius Vespasiano quidam transfuga nunciasset: utq; mox ciuitatem peteret incitaret: ueluti cum ea totam iudæam capere posset. si Iosephum subiugasset. Hoc ille nuncio proxima foelicitate percepto dei providentia factum ratus: ut qui hostium prudentissimus uideretur: ultro se etiam in custodiam traderet uoluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placidum præmittit: unaque decurionem Ebnium tam manu quam prudentia uix insignem circūualare ciuitatem iussos: ne clam inde Iosephus elaberetur. Postero autē die cuncta manu comitatus ipse consequitur. & post meridiem usq; acto itinere ad Iotapata peruenit. Abductoq; in septentrionalem eius partē exercitū in quodam rumulo castra ponit distante ab urbe stadiis. vii. consulto autē quam maxime conspici ab hostibus affestabat: ut uisū attoniti mirarentur. Quod etiā factum est eosque tantus continuo stupor inuasit: ut muris egredi nullus auderet. At Romanos quotidie ambulando fatigatos ciuitatē statim aggredi piguit ob eandē cām duplici acie circumdato oppido: tertium extrinsecus agmen equitū posuere: oēs iudæis exitus obstruentes: sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil est necessitate pugnacius. Itaq; postridie impetu in muros facto iudæi primo quidem locis

stis manentes: Romanis castra ante muros habentibus resistebant. Postea uero quam Vespasianus & sagittarios & fundibulatores: omnemque iaculorum multitudinem adhibitam: missilibus in eos permisit uti: atque ipse cum peditibus in aduersum collem unde murus expugnabilis erat niti coepit: tunc ciuitati metuens Iosephus & cum eo cuncta Iudaeorum prosiluit multitudo: omnesque in Romanos pariter irruentes: procul a muris eos deterruere multa manu simul & audacia patrando facinora: neque minora patiebantur tunc quam faciebant. Nam quantum ipsos salutis desperatio tantum pudor incendebat Romanos. Et hos quidem peritia cum fortitudine: illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Denique cum toto die pugnatum fuisset: praelium nox diremit in quo Romanorum plurimis sauciatis tresdecim interfecti sunt: Iudaeorum autem cum sexcenti essentulnerati septem & decem ceciderunt. Nihil quoque minus Romanis postridie iterum irruentibus occurrunt: multosque fortius restiterunt: ex eo scilicet fiduciam nacti: quod eos pridie praeter spem sustinuerunt. Sed eos quoque pugnaciores experti sunt: quod eorum iracundiam pudor incenderat: uincere credentium nisi cito uicissent. Itaque per dies quinque Romanis minime ab aggressione cessantibus Iotapatenorum excessus angebantur: murisque fortius oppugnabantur. Et neque Iudaei uires hostium formidabant: neque Romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Et enim Iotapata paulominus tota rupes est: ex aliis quidem partibus undique uallibus immensis praecipit: ut earum altitudinem oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab una uero tantum boreae parte adiri potest: ubi per transuersum latus desinentis montis edificata est. Quod quidem ipsum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus: quo inaccessa essent hostibus superiora cacumina. Aliis uero circum montibus tecta priusquam in eam perueniret: una nullo poterat conspici. Iotapata quidem sic erat communita. Vespasianus autem & cum natura loci simul certandum putans: & cum audacia Iudaeorum incipere obsidionem acriter statuit: aduocatisque sibi subditis de aggressu deliberabat. Cuique aggerem fieri placuisset: qua parte murus facilis erat accessui: totum ad comparandam materiam misit exercitum: oppidoque propinquis montibus excisis: magnaue ui lignorum & lapidum congregata: scutisque minoribus sine ancylibus ad euitanda iacula desuper missa per ualles dispositis: sub eorum defensione aggerem construebant. Nulla autem noxa uel minima telorum erat quae de muro iacerentur. His autem alii terram ex propinquis tumulis eruentes sine intermissione suppeditabant: cunctis trifariam distributis: nullus erat ociosus. At Iudaei super eorum tegmina saxa ingentia & omne telorum genus immittebant: quae licet minime penetrarent: magnos quidem crepitus dabant: & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circumpositis: erant autem omnes. clx. in eos qui super murum astarent iussit tela contendere: similique ex balistis lanceae percurrerant: saxaque tormentis ingentia mittebantur: ignisque & sagittarum frequentissima multitudo: quae non solum murum: sed etiam tutum intra iactum earum spatium Iudaeis inaccessum fecere. Arabum uero sagittariorum manus & iaculatores: itemque fundibulatores & omnes machinae talis operabantur. Neque tamen his Iudaei prohibiti ne desuper ulciscerentur quieti erant: sed excurrendo per cuneos more latronum tegmina operantium dissipabant: undatosque seriebant: ut si quando illi cessissent aggerem dissipabant: uallorumque munimenta cum ancylibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito huius incommodi causam ex distributione operum contigisset: & interiecta spatia Iudaeis locum aggrediendi praebere: adunauit tegmina coniunctisque pariter uiribus obreptiones hostium praepeditae sunt. Erecto autem prope aggerem: pauloque minus aequato propugnaculo: indignum esse ratus Iosephus nihil contra moliri quod oppido saluti foret: conuocat fabros murumque altius iubet extolli. Cum illi iam multis obstantibus iaculis minime aedificare posse firmare: hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria extendi praecipit: quae missos tormentis lapides sinuata susciperent: quibusque repulsa tela caetera dilaberentur: & ignis humore languesceret. Hisque ante fabros oppositis illi murum die noctuque operando: ad uiginti cubitorum altitudinem exerunt crebris etiam turribus in eo constructis pinnisque ualidissimis aptatis: quae quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus magnum somnium comparauit: tam Iosephi molitione quam oppidanorum obstinatione perterritis.

Vespasianus certans pluribus diebus uidens non posse capere ciuitatem statuit obsidere eam ut cogerentur inopia rege: redere uidens nolle eos redere: iterum ad certandum se conuertit Iosephus cogitat de fuga cum suis: populus hortatur ne recedat: ipse dicit melius: qui parabit alium exercitum quo reuocabit Vespasianus ab eis: statuit remanere: se parat ad praelium: egreditur multis inrationibus Romanos egrediens Vespasianus nollens cum desperatis congregari iubet ut armati declinent impetum.

CAP. XL.

T. Vespasianus & calliditate consilii & hostium audacia magis irritabatur: quoniam recepta ex munitione fiducia Romanos ultra incurfabant: quique dies singulos plura caternatim & cuiuscumque modi latrocinale doli & eorum quae casus obrulisset rapinae aliorumque incedia fiebant donec Vespasianus retento milite a pugna statuit obsidere ciuitatem: ut eam usui necessariae penuria caperet. Aut. n. coactos inopia sibi supplicaturos: aut si ad finem usque in eadem pertinacia

durauissent fame consumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores pugnae fore: si post interuallum rursus anxiis incubuisset. Itaq; omnes exitus eorum asservari praecepit: illi autem frumenti quidem aliarumque omnium rerum intus habebant copiam saltem praeter aquae uero penuriam quia neque fons erat intra ciuitatem & imbre contentis eius habitatoribus rara est in illo tractu aestiuis mensibus pluuia. Quo tempore obsessi etiam hoc uehementius afficiebantur: quod arcendae siti fuerat excogitatum quodq; fieri ac uelut omnis aqua iam defecisset egre ferebant. Iosephus enim & cum ciuitatem uideret abundare aliis rebus fortesque animo uiros esse quo longiorem Romanis obsidionem faceret: quam sperabant iam tunc potus mensuram ciuibus ministrabat. Illis autem conseruari aquam penuria grauius esse uidebatur: amplioremque cupiditatem mouebat qd ius bibendi liberum non haberent: ac uelut ad extremam sitim peruentum essent labori cedebant. Hoc autem modo affecti Romanos latere non poterant qui eos ex aduerso colle trans murum in unum confluere locum: & aquae mensuram accipere prospectabant. Quo etiam ballistarum peruenientibus telis plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multo post exhaustis puteis ipsa sibi necessitate traditum iri ciuitatem sperabat. Iosephus autem ut hanc eius spem frangeret iussit quamplurimos per murorum pinnas dimeris undis atque humida uestimenta suspendere: ut omnes repente aqua perfluerent. Ex quo moeror simul Romanis ac timor erraticum tantum aquae uiderent eos luditrio consumere quos potus indigere credebant. Denique dux belli etiam cum ipse quia penuria ciuitatem posse capere desperasset: iterum consilium ad uim atque arma conuertit. Iudaeis id quoq; maxime cupientibus. Nanque nec se nec ciuitatem saluam fore credebant priusquam fame uel siti perirent mortem bello optabant. Iosephus tamen praeter hoc aliud consilium quo sibi copia pararetur per quandam uallem deuiam: propterea quia minus curiose habitam a custodibus excogitauit. Mittendo enim per occiduas eius partes litteras ad quos uellet iudaeos extra ciuitatem degentes ab his omnia usui necessaria & quae in ciuitate defecerant accipiebat mandato com meatibus ut plarumque ad excubias repararent terga uelleribus testis: qui si eos nocte uidissent canum similitudinem mentirentur. Idque factitatum est donec eius fraudem uigiles persenserunt: uallemque cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens: suamque pariter salutem si uellet remanere desperans cum optimatibus de fuga tractabat. Verum id populus sensit: & circumfusus ne sese negligeret precabatur in quo solo recumberent. Ipsum enim saluti esse ciuitatis manentem: uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. Quod si etiam capiantur eundem solatio esse. Decere autem illum nec inimicos fugere nec amicos deserere: aut quasi ex naui tempestate oppressa desilire qui ad eam tranquillo mari uenisset. Ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem cum iam nemo audebit hostibus repugnare si discessisset cui confiderent. Iosephus autem quod sibi cauere occultans illorum commodo se exitum parare dicebat. Nam intra ciuitatem manendo neque seruatis grande aliquid se esse profuturum: & si caperentur una cum his esse frustra periturum. Obsidione uero liberatus extrinsecus maximo eius emolumento fore. Mature. n. congregatis ex territorio Galilaeis alio bello Romanos ab eorum ciuitate renocaturum. tunc autem non uidere quod apud eos residens utilitatis afferret: nisi qd Romanos ad obsidionem magis incitaret: ut se caperent magis impendentes. Quem si fugisse cognouissent multum esse de obsidionis impetu remissuros. Non flexit his populum Iosephus: sed hoc circumsistere se magis incendit. Denique pueri & senes itemque mulierculae cum infantibus flentes ad pedes eius accedebant: eumque omnes complexi tenebant: & ut fortunae socius sibi remaneret cum ululatibus supplicabant. Non inuidia salutis eius quantum ego arbitror: sed propria spe. Nihil enim se mali remanente Iosepho existimabant esse passuros. Ille autem si quidem paruisset haec preces esse ratus: custodiam uero si per uim cogeretur: multum enim ex intentione discessus etiam querelarum misericordia fregerat remanere statuit. Communique desperatione ciuitatis armatus: & nunc tempus est dicens pugnam incipere: cum spes nulla salutis est: pulchrumque uitam pacisci pro laude ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis egressus disiectis custodibus usque ad Romanorum castra excurrebat: & nunc pelles aggeribus impositas sub quibus tentabant discerpere: nunc operibus ignem immittere. Postero namque die similiter ac tertio per aliquod dies ac noctes bellando non laborabat. Sed Vespasianus Romanos his incuris male affectatos aspiciens. Nam & terga dare Iudaeis pudebat: & fugientes insequi armorum pondere tardabantur: cum Iudaei semper aliquid agentes priusquam paterentur in ciuitatem refugerent: armatis imperat ut eorum impetum declinarent: ne uel cum hominibus mortis audis manum consererent. Nihil esse fortius de speratis. Restingui autem illorum impetus si proposito careant quasi flamma si materiam non inueniat. Ad hoc oportere Romanos cautius querere uictoriam augendae possessionis causa: non ex necessitate bellantes: per sagittarios autem Arabum & Syriae & fundibulatores: perq; saxa tormentis emissa plerumq; repellebat Iudaeos. Nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem male acceptis cedebant: uerum emitus missa inter iactum subeuntes saeuus Romanis instabant: cum neq; corpori: neq; animae parcerent: sed per uicem utrinq; pugnarent: suorumque quisque laboribus inbuenientes.

Admonet Vespasianus arietē muris mūrī concutiuntur machinis: cogitat Iosephus quō ictus arietis refellat: Romani econtra aliud genus machinans: Iosephus cū focus igne concremarūt Romano-rū propugnacula & aggeres ita ut spatio unius horæ oīa sint concremata. CAP. XII.

i Gitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumq; incurſibus obſideri: cum prope iam muris aggeres æquarentur: arietem admoueri præcepit: est autē aries immensa materia malo nauiſſimæ cuius summū graui ferro solidatum est in arietis effigie fabricatū: unde etiam nomen accepit. Dependet autem funibus medius ex trabe alia uelut ex trutina palis utrinq; fultus bene fundatis. Retrorsum autem magna uirorum multitudine repulſus: hiſdemq; simul rursus impellentibus missus in fronte prominēte ferro mœnia percutit: nec est ulla tam ualida turris: aut muroꝝ ambitus adeo latus: ut eſſi priores ictus fortiter ſuſtinuerit: affiduos uincat. Ad huius periculum rei duci Romano transire placuit: ſui capere oppidum properanti quoniam pernicioſa uidebatur obſidio Iudæis minime quieſcētibus. Itaq; Romani quidem balistis cæterisq; miſſilium machinis ut facilius ferirent qui de muris obſtare tentaſſent: adhibitis utebantur: neq; ſagittarii aut ſondibulatores longius aberant. Cum uero ea cauſa muros nemo auderet aſcendere ipſi arietem applicabant gradibus deſuperitemq; pellibus ſeptum tam pro ſui deſenſione quam machinæ. Et primo quidem impetu mœnia concuſſa ſunt clamorq; oppidanorum uelut iam capti eſſent maximus factus eſt. Iosephus autem eūdē locum ferire: neq; multo poſt murum diſturbatum iri proſpiciēs: quo cōmento nīm machinæ paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis reſertos qua ſemper impetum arietis feriri uiderent demitti iuſſit ex muro: ut eo modo ſecundi ictus errarent: aut etiam excepta uulnera laxitas fruſtraretur. Quæ quidem res multum Romanis moræ attulit. Nam quocunq; hi machinam conuerſiſſent: contra illi qui ſuper murū ſtabant palearum traducentes ſaccos ictibus ſupponebant: nihilq; murus percuffione lædebat: do nec etiam Romani aduerſus hoc aliud machinati ſunt. Proceris enim contis exhibitis: in his ſummis falces quibus ſaccos inciderent alligarunt. Cum autē hoc modo efficax eſſet opus arietis ac murus quia recens ædificatus erat ictibus cederet: quod reliquum erat Iosephus: eiſq; ſocii ad ignis auxilium ſe conſulerunt accenſumq; rotum quod aridæ ſuit materiæ: tribus ex locis pariter inſtillare unaq; machinas & propugnacula Romanoꝝ & aggeres concremarūt. Illi uero non ſine malo ſubueniebant audacia ſimul eoꝝ territis: & ne adiumento eſſent flammis præuertentibus impeditis: quæ aridum naſtæ fomitem & præterea bitumen ac picem: nec non etiam ſulſur opinione citius uolitant operaq; Romanorum multo labore curata unius horæ ſpatio poſſederant.

Quidā uir Iudæus ſaxo ſubleuato & demiſſo caput arietis fregit: hic fixus eſt quinque ſagittæ: uulneribus decidit: tandē alii duo uiri Romanoꝝ aciem præperunt: Iosephus uero & cætera multitudo incendit machinas Romanis lugentibus. CAP. XIII.

h Ic etiam uir quædam Iudæus prædicatione ac memoria dignus inuentus eſt Samæi filius Eleazarus: cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim ſaxū ingens alte ſublato: tanta ui ſuper arietem ex muro dimiſit: ut machinæ caput obrumperet: idq; ex mediis hoſtibus ſaltu ad eos delatus auferret: nulloq; metu reportaret ad murum. Poſtremo tanquā ſigno quo tela mitterent hoſtibus poſitis nudo corpore quinque ſagittæ: uulneribus fixus eſt: earūq; nulla reſpectu ubi murum aſcendit unde uideri ab oībus poterat eius audacia ibi cōſtitit: compunctuſq; dolore plagatum cū ariete decidit. Poſt hunc fortiſſimi extiterunt duo fratres Netiras & Philippus de uico Ruma Galilæi. Qui cum ſuper milites decimæ legionis proſiliſſent: tāto impetu uiq; trāſgreſſi ſunt: ut & aciem Romanoꝝ petrumperent: quouſque aduerſum ierant oēs inſugam uerterent. Præter hos Iosephus quoq; & cætera multitudo raptis ignibus machinas & reſugia cum opibus quinque itemq; decimæ & eius quæ terga dederat legionis incendunt. Cæteri autē qui mox cōſecuti ſunt & inſtrumenta & omne genus materiæ obruere.

Vespasianus in planta pedis uulneratur totus exercitus turbatur ſuperato dolore uulneris ſæuius bellum in Iudæos incitauit: pugnatur fortiter utrinq; cædit murus ictibus machinarum ad matutinas uigilias illi uero munere partem illam. CAP. XIII.

r Verſus autē Romani poſt meridiem erectū arietem ad eā muri partē quæ pridem quaſſata fuerat appulerunt: ubiq; deſenſorem eius quidam Veſpaſiani plātam ſagitta percuffam leuiter uulnerat: quāuis teli ſpatio deſeciſſet. Maximam tunc id Romanis perturbatio nē fecit. His. n. qui prope aderant uiſo ſanguine perterritis per oēm ſama cucurrit exercitū relictū obſidione plæriq; cū ſtupore atq; ſormidine ad ducē belli concurrebāt: & ante oēs. Titus aderat metuens patri. Vnde cōtigit ut & beniuolentia circa rectorem & filii trepidatio confunderet multitudinē. Facile tunc pater & timore filii & perturbatione liberauit exercitū. Superato. n. dolore uulneris & ab oībus qui ſui cauſa pertimuerunt cōſpici ſtudens bellū in Iudæos ſæuius incitauit. Nā uelut ultor ducis quiſq; oē periculum adire cupiebat: & clamore alius alium ad hortantes murū petebant. Iosephus autē cum ſuis ſociis licet affiduis balistarū itemq; tormentoꝝ ictibus caderent nequaquam tamen deterrebāt: a muro ſed flāmis & ferro & ſaxis eos aſpere q arietē

protecti palmis impellerent. Nihil autem aut parum proficiebant cum sine intermissione procumbe-
rent in conspectu hostium positi: quos ipsi contra uidere non possent. Namq; & suis ignibus collu-
centes tanquam si dies esset & certum erat hostibus signum quo tela dirigerent: machinisq; procul
non apparentibus missilia cauere non poterant. Ergo propterea non tam balistarum quam iaculo-
rum ut simul multi transfigebantur: missaq; machinis saxa & murorum pitinas auferebant & fran-
gebant angulos turrium. Viros aut nulli tam fortiter constipati erant: ut non usq; ad extremam
aciem saxi magnitudine ac uiolentia sterneretur. Sciet autem aliquis huius machinæ uis quantum
ualet ex his quæ illa nocte contingere in muro cuidam ex circumstantibus. Iosepo caput auulsum est:
eiusq; ad tertium stadium ueluti funda excusa caluaria. interdiu quoq; prægnantis sceminæ secto
uero ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormento uis fuit. Ergo machinis terribilior
erat impetus & missilium strepitus. Crebri aut mortui cum ad mortuos deiicerentur sonabāt & acer-
bissimus quidem intus excitabantur mulierum tumultus extrinsecus autem occumbentium gemi-
tus concrepabat: totusq; ambitus muri ad quem pugnabatur sanguine confluebat: iamq; ascēdi po-
terat congestione caduerum. Montibus autem resonantibus multo amplius horror his ex clamo-
ribus accedebat: nec quicquam illi nocti defuit uel quod auribus uel oculis terrorem posset incute-
re. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes fortiter ceciderunt plurimi etiam sauciati: & tamen uis
circa matutinas uigilias murus assiduus machinarum ictibus cessit. Cūq; illi quidam corporibus atq;
armis septi eam partem quæ deiecta fuerat priusq; Romani pontes apponerent munire.

Vespasianus parat exercitus & machinas ad inuadēdum urbē recreato prius exercitu: Iosepus co-
gnito consilio Vespasiani ordinat milites ad resistendū: p̄liat crudelissimo certamine. CAP. XV.

Ane autem Vespasianus ad occupandā ciuitatem iam ducebat exercitum ex nocturno
labore paululū recreatum. Idēq; cupiens de conuulsi muri pte alio ppugnatores addu-
cere equitū qdē fortissimū equis dispositis trifariam collocat ut testi armis dirutū latus
m undiq; obsiderent: cunctosq; præ manibus ferrent: q; si pontes admoueri cœpissent ipsi
plures introirent. Post illos aut pedites ualidissimos ordinauit. Reliquam uero equitū
multitudinē secundum mun spatium per montana loca distendit: ne quis fugiens excidium ciuita-
tis lateret. Deinde qui hos sequerent constituit sagittarios paratos sagittas habere iussos. Fundibula
tores quoq; similiter & appositos machinis. Alios aut integris muri partibus scalas applicare præce-
pit: ut qui hos prohibere tentassent deiectæ partis defensionē relinquerēt: ceteriq; omnibus simul
telis oppressi uiolentia irrumpentium cederent. Iosepus aut hoc consilio cognito per murum qdē
integrū labore fatigatos itemq; senes posuit q̄si ledi non possent. In parte uero collapsa ualidum &
potentissimū quēq; lenosq; ante oēs uiros in qbus & ipse fuit ad pericula subeunda: sortitus est: hisq;
præcepit ut agminū ululatus ne metu quaterent aures obstruerent: contra sagittarum uero multi-
tudinē cōmuniti protegerent desuper scutis paulatimq; recederent donec sagittarii pharetras exi-
niant. Si uero pontes a Romanis apponerent: ipsos præsilire mandauit hostibus atq; persuasit &
eorum instrumentis resistere: unumquēq; uero ita certare debere non quasi conseruandam tueret:
sed quasi perditam iam patriam uindicaret: atq; oculis suis proponere mactari senes ac liberos con-
iugesq; suas propemodum ab hostibus capiamq; futuræ cladi iram nūc collectam in auctores ei⁹
effunderent: ita quidem in utroq; disposuit. Ciuitatis autem uulgus otiosum mulieres ac pueri postq;
oppidum triplici acie uidere circūdatū: nullus enim ad pugnam translatus fuerat a custodiis strictis-
q; gladiis ad partem muri deiectam hostes instare: armisq; montana omnia desuper collucere: atq;
arabam quēdam sagittariis tela suggerere: tunc extremo ululatu quasi capta urbe consonuerunt: nō
ut impendere mala sed ut adesse iam crederes. Quare Iosippus mulieres ne misericordia suorum ani-
mos effœminarent intra domos cum interminatione concludit silere iussas: ipse uero ad partē mu-
ri quæ sibi obtigerat transiit: & pontes quidem applicantibus aiū non intendit: sed tantum specu-
labatur impetum sagittarum: simul aut ac tubicines uniuersorum agminū congregati sunt pariter
& grauitè infremuit exercitus: signoq; dato missis undiq; sagittis lux obscurari cœpit. Iosepi socii
memores præceptorum: & aduersus clamorem obstructis auribus & contra sagittarū uulnera corpo-
ribus cōmunitis cum admouerent pontiū machinæ ipsi eas cursu: & antequam hostes pedem in his
ponerent occupant: eosq; ascendere nitētes prælio deterrebant uaria manu: itēq; animi facinora de-
monstrantes: & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uiderent: hi qui sine periculo fortes
contra illos etiam curabant. Nec prius a Romanis diuellebant quā uel caderent uel occiderēt. Qui
Romanis desiliētibz conflictu iam liberi facillime tela dirigebant.

Die. xx. mēsis Iunii Iudæi q̄si defessi qā nō haberēt ppugnatores quos mitterēt: cogitauerūt oleo
seruenti super infuso Romanos oppugnare: ac scēno græco sup sparso ut inde Romani caderēt. ui-
dens dux Vespasianus tot male milites ppeti: eos a bello reuocat & a pœna. CAP. XVI.

Taque Iudæis perpetuo dimicantibus cum nec unde mutarent propugnatores haberent
i defessis autem assidue substitueretur proq; his quos uiolentia repulissent alii succederēt
inuicem se adhortati latera copulant: protētiq; desuper longioribus scutis inexpugna-
bilis globus effecti sunt: totaq; acie uelut uno corpore repellendo Iudæos in muro iam

pedem ponebant: cum Iosephus his rerum angustis consilio necessitatis adhibito mira est enim machinis excogitandis cum desperatione stimulatur. Feruenti oleo profundi milites iubet scutorum coniunctione defensos. Id autem Iudæi multi qui & paratum haberent: & plurimum cito Romanis infundunt: ipsis etiam in eis lacunis missis calore bullientibus hæc res Romanorum ardentium aciem dissipauit: & cum dolore scæuissimo denoluebantur a muro. Siquidem facile a uertice ad pedes usq; sub armatura oleum per totum corpus fluebat: carnemq; non secus ac flamma depascebatur: & natura facile calefceret: seroq; pro sui pinguedine refrigeret. Thoracibus autem & galleis illigatis incendii fuga non erat. Nunc autem salientes: nunc incuruati dolore de pontibus decidebant. Ad suos autem tuto recedere contra nitentes non poterant: quoniam facile ab insequentibus capiebantur. Sed neq; Romanis uirtus in rebus aduersis: nec Iudæis prudentia defuit. Romani enim licet oleo perfusi mirabilia pati uiderent: tamen in eos qui perfuderant ferebatur præcedentem quisque incurfando tanquam ipse impetum retardaret. Iudæi uero progressum eorum dolo altero deceperunt cum sceno græco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur: & neq; fugientium quisquam neq; aggredientium firmo posset eniti uestigio. Sed alii quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur: multi uero super aggeres deciderunt: & qui cecidissent a Iudæis feriebantur: qui Romanis desilietibus conflictu iam liberti facillime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hoc perperit prælio dux uideret: post meridianas eos horas a pugna reuocat: quorum non paucis obtruncatis plures sunt uulnerati. Ex Iotapata uero sex uiris mortuis: plures quam trecenti sauii translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est iunii mensis die uigesimo.

Vespasianus tres turres ferro circumdatas erigi fecit: plenas iaculatoribus & fundibulatoribus fortissimis: ita ut ex his q; intra muros erant deferre defensionem muri cogerent. CAP. XVII.

T Vespasianus eorum causa qui occiderant consolatus exercitum postquam ita uidet accensum neq; tam exortationem quam opus deposceret: aggeres quidem alius tollit.

e Tres uero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi ferro undiq; testas: & ut pondere stabiles essent: neq; ignibus expugnarentur: easq; super aggeres collocat iaculatoribus & sagittariis: itemq; leuiorum missilium machinis plenas fundibulorum

quoq; fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas ipsi eos qui super murum astarent facillime cernerent: telisq; appeterent: cum illi neq; a uertice uenientes sagittas facile declinarent: neq; ulcisci possent quos non uiderent: altitudine quidem turrium librata manu iacula superante ferro aut quo erant septæ flammis obstante. Ob hoc igitur defensionem muri deserunt: magisq; aggredi tentantibus occurrebant. Et Iotapatæni quidem ita resistebant: quamuis multi in dies singulos occumberent: neq; contra mali quicq; hostibus facerent: q; eos sine periculo lædere non poterant.

Vespasianus mittit Traianum in Ephra ciuitatem congregis cum illis tandem superat ciuitatem omnemq; præter infantes occidit. CAP. XVIII.

Isdem autem diebus Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatem euocatus cui nomen est Ephra nouas res affectantem: & propterea q; Iotapatænos præter spem

h restitisse audierat insolescentem: mittit eo Traianum decimæ legionis rectorem: dâns ei duo milia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem munitissimum repperisset: nam præter naturam qua tutum erat etiam muro dupli

ci cingebatur: habitatores uero eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse prælium cum his committit: eosq; paulisper reluctatos in fugam uertit: quos uestigiis consecuti Romani exterioris muri ambitum quo confugerant cum ipsis irrumpunt. Secundum autem murum petentibus ciues sui claufere ciuitatem metu. s. ne cum his rursus hostes intrarent: profecto autem deus Galilæorum clades Romanis dabat: qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersam populum exclusum manibus propriis ad interitum hostibus dedit audivissimis cædium: multi enim simul ruentes ad portas multumque nominatim præpositos inclamantes inter ipsas præces immoriebantur: quibus hostes unum murum alterum ciues clauferrant & inter medios coacti murorum ambitus: multi quidem sociorum suis gladius transfigebantur: infiniti uero a Romanis interficiebantur: ne uel adolescentium quidem recepta fiducia. Nam præter hostilem metum etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Deniq; moriebantur non Romanos sed Iudæos execrantes: quoad omnes interiere numero hominum. xii. milia. unde Traianus uacuum esse ciuitatem pugnantibus reputans: & si qui adhuc intus essent: nihil eos ausuros esse existimans præ timore imperatori excidium reseruauit. Misissq; nuntiis ad Vespasianum petit: ut filium Titum dirigeret finem uictoriæ impositus: ille autem laboris aliqd superesse ratus cum milite filium misit: hoc est quingentis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus sic ordinauit exercitum: ut in læuo qd latere Traianum constitueret: ipse uero in dextro obsidioni præesset. Itaq; militibus scalas muris undiq; applicatibus: cum paulisp de super Galilæi obstitissent continuo moenia reliquerunt. Titus uero comitesq; saltu demissim mature ciuitatem obtinuerunt: tuncq; uæhemens cum his qui se intus congregauere pugna commissa est. Nunc p

angusta viarum irruentibus validissimis tunc foeminis ex tectorum culminibus quæ forte inuenissent tela iactantibus. Et hoc quidem modo usque ad sextam horam sustinere confictum. Assumptis autem bellatoribus cætera multitudo & sub diuo & per domos senes pariter ac iuvenes mactabantur. Denique virilis sexus præter infantes nullus remansit: qui cum mulieribus abducti sunt seruidio. Interemptorum quidem in ciuitate & in primo congressu numerus fuit quindecim milium: captiuorum autem duo milia. c. xxx. Hæc Galilæis clades contigit quinto & uigesimo die iunii mensis.

Ad Samaritas Cerealis mittitur a Vespasiano: quia eos pronos ad tumultum uidebat: inopiaque quidam moriebantur: quidam ad Romanos confugiebant: reliquos uero omnes nequiens persuasione placare occidit: erant autem undecim milia & sexcenti.

CAP. XIX.

Ed ne Samaritæ quidem alieni a calamitatibus remanere: hi namque in monte Garizin qui est illis sanctissimus congregati locis suis expectabant: belli autem minas eorum commuentus ac spem habere uidebatur: nec saltem uicinorum malis corripiebantur: sed inconfulta suarum uirium infirmitate secundis Romanorum rebus exterriti: prona in tumultum uoluntate pendebant. Vespasiano autem placebat motus antecapere: eorumque impetus præuenire: nam & si præsidiis tota Samaritica regio cincta erat: tamen eorum multitudo quæ conuerant: & conspiratio timebatur. Eaque causa Cerealem quintæ legionis rectorem cum sexcentis equitibus tribusque peditum milibus mittit. Ille autem ad montem quidē accedere prælioque congredi nequaquam tutum esse duxit: quoniam hostes plurimi desuper essent: milites uero circumuallatis undique montibus radicibus tota eos die custodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus Samaritis etiam graues accendi æstus: erat enim tempus æstatis: neque se rebus necessariis uulgus instruxerat: adeoque nonnulli quidem una die siti morerentur: multi uero eiusmodi morti seruitium præferentes ad Romanos transfugerent: ex quibus cognito Cerealis illos etiam qui adhuc perseverarent malis infractos montem ascendit: & circum hostes exercitu constituto primum eos a dextera parte hortabatur: atque ut salui esse mallent rogabat si arma proiecissent tutos fore promittens. Denique quia persuadere non posset aggressus eos occidit omnes. Erant autem undecim milia & sexcenti. Hæc iunii mensis uigesimo & septimo die gesta sunt atque his calamitatibus Samaritæ usi sunt.

Aggeres super altitudinem murorum Iotapatenis efferuntur: quidam ad Vespasianum uenit profugus ex ciuitate: nunciatus paucitatem ciuium & facilitatem capiendis: Vespasianus exercitum parat nocte hora qua ille docuerat ciuitatem aggrediuntur: & custodes occidunt: ciuitatem ingrediuntur: quidam uero ne oppeterent per Romanos se ipsos interfecerunt: tandem Vespasianus incendi fecit ciuitatem uniuersam.

CAP. XX.

I Iotapatenis autem diu durantibus: & præter spem aduersa tolerantibus quadragesimo quidē ac septimo die Romanorum aggeres super muros altitudinem sunt elati. Quidam uero ad Vespasianum eodē die profugus uenit paucitatem ciuium & infirmitatem: enuntiatis simul quotque diuturnis uigiliis præliis affidis consumpti minime quidem ulterius uiri ferre possent: uerum dolo etiam caperent si quis instaret. Circa extremam namque uigiliam: quando & malorum requiem habere uiderentur: & maxime defatigatos custodes matutinus somnus occupat dormire eos dicebat eademque hora inuadendos esse dicebat. Vespasiano autem qui fidem noscet inter se Iudæorum quantaque superbia poenas contemnerent transfuga suspectus erat: nam & antea quidam ex Iotapata captus omne tormentorum genus fortiter perulit: & tum ne flammis quidem coactus quid intus ageretur hostibus exquirentibus prodidisset montem deridens cruci suffixus est. Fidere tunc proditori coniectura faciebat. Et fortasse quidem illū uera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnū sibi existimans esse metuendi asseruari hominem iussit: & ad occupandam ciuitatem parabat exercitū. Hora igitur quæ fuerat indicata ociose ibat ad muros: primusque incedebat Titus cum uno ex Chiliarchis Domitio Sabino: paucis ex quintadecima legione comitatus: interfectis autem uigiliis in ciuitatem ingrediuntur: & post eos sexus quidam Cerealis chiliarchus & Placidus subiectos milites introducendo. Arce uero occupata cum hostes in medio oppido uersarentur: iamque plane dies esset: nec tunc quidem illi qui capti tenerentur adhuc excidium sentiebant multo labore somnoque pariter dissoluti. Et si quis euigilasset: nebula uisus eius heberante: quæ casu tunc plurima se circum oppidum funderet: donec totus irrupit exercitus: soloque malorum periculo ex suscitati morientesque demum se perisse crediderunt: Romanos autem memores quæ obsidionis tempore perulissent: neque parcendi cuiquam neque miserendi quæquam tangebatur cura. Sed ex arce plebem ad prona compulsum facillime trucidabant: ubi loci difficultas pugnacibus negaret copiam resistendi. Circumuiarum namque angustiis pressi ac per decliua dilabentes fluente desuper bello obtegebantur: id multos etiam qui circa Iosephum lecti erant ut manibus propriis liberarentur imutauit: nam cum se uiderent Romanorum neminem posse occidere ne Romanorum manibus oppeteret peruerunt: & in extrema parte ciuitatis congregati semet interfecerunt. Quicumque tamen uigilum primi capti ciuitatem senserunt in quadam turri septentrionali fuga recepti aliquandiu quidē resisterunt. Deinde circumclusi hostium multitudine sero dextras dedere: hisque instantibus mortem suam æquo animo præbuerunt. Portuissent autem inclementer Romanis obsidionis sine gloriæ: nisi unus ex ipsis occidisset Hecatonstarchus

Antonius peremptus infidissimam quidam ex his qui ad speluncas confugerant: erant autē plurimi rogabant Antonium dextram sibi porrigere ad fidem salutis ac praesidium quo tutus ascenderet. Cumque his manum porrexisset incaute super ille hasta praeventum in inguine percussit statimque confecit: illo die quid immanissimam multitudinem peremere Romani. Postea vero secutis diebus scrutando latebras per coniculos & speluncas omnem ulciscabantur etatem praeter infantes ac foeminas. Itaque captivi quidem mille ducenti congregati erant: quadraginta vero milia connumerata sunt excidii tempore pugnisque superioribus mortuorum. At Vespasianus civitatem ipsam excindi iubet: castellaque eius omnia adhuc exurit. Iotapata quidem ita devicta est terdecimo imperii Neronis anno calendarum Iuliarum die.

Iosephus ne a Romanis inueniretur in puteum se dimisit lapideque supra imposuit ne viderent: nocte exibat perscrutans si posset evadere: indicatur per quandam mulierem mittit ad eum cum fide ueniat: timebat vero Iosephus in somnis simulachra ei apparent deprecatur deum. in manus Romanorum se committit: habita prius oratione ad socios.

CAP. XXI.

Romani vero Iosephum requirentes & propria indignationis causa quod imperatori operae precium videbatur: captus. n. maxima pars belli esset: mortuos itaque abditos rimabantur: ille autem in exitio civitatis fortunae quodam usus auxilio per medios se hostes surripuit & in quendam profundum puteum saltu demissus est: cui amplum specus adiunctum erat: latere quod supra scrutantes videri non possent. Vbi. xl. quidem insignes viros latitan-

tes offendit: rerumque utilium apparatus: qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis interdiu quidem se occultavit. Nocte vero ascendens vigiliis explorabat ut fugeret. Cumque omnia undique ipsius causa maxime custodirentur. neque fallendi spes esset in speluncam iterum descendebat: biduumque ibi delituit. Tertia vero quadam die capta quadam muliere quae cum ipsis fuerat indicatus est. Tunc Vespasianus propere duos chiliarchos Paulinum & Gallicanum iussos pacem dare Iosepho & bene hortari eum ut ascenderet mittit. Quibus tamen ille rogantibus postquam ad eum venerunt fidemque pro salute dantibus minime paruit. Ex his autem magis quae pati meritis esset qui plurima commisit: quam ex naturali mansuetudine rogantium suspicionem colligens velut ad poenam evocaretur timebat: donec Vespasianus tertium quoque chiliarchum Nicanorem Iosephi notum atque olim consuetum direxit: is autem quam dulce in eos Romanorum esse ingenium: quos semel subiugasset referens quodque ipse Iosephus virtutis causa magis admirabilis quam inuictus ducibus haberetur essetque imperatori studium non eum ad supplicium ducere quod et sine deditione sibi liceret exigere: sed conservare potius virum fortem. His addebat quod ne Vespasianus si quid dolo moliretur amicum ad id mitteret ut in re optima pessimam hoc esset perfidiam pretereret amicitiam: neque semetipsum illi ut amicum falleret obtemperaturum forte. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta haesitante milites quidem irati speluncae ignem submittere properabant. Sed retinebat eos belli ductor viuum Iosephum capere plurimipendens. Nicanore autem vehementer instante ubi etiam hostili multitudinis minas comperit Iosephus. nocturna somnis reminiscitur quibus ei deus & futuras iudeorum clades: & quae Romanis essent eventura principibus ostendit. Erat autem interpretandis quoque somniis idoneus & coeetare quae ambiguediunitus dicere tur sciebat. Qui & sacros prophetarum libros nouerat quod & ipse sacerdos esset & parentibus sacerdotibus procreatus: illa igitur hora quasi deo plenus & recentium somniorum quae viderat horrenda simulachra mente complexus occultas preces deo offert. Et quia iudeorum inquit labefacti tibi repleuit. Fortuna vero ad Romanos tota migravit: animamque meam quae futura praediceret elegisti. Quod quidem manus sponte Romanis & uiuo. Testor autem quod non proditor: sed tuus minister ad eos ibo. Simul his dictis Nicanori consentiebat. Verum qui una confugerant iudeorum: postquam intellexerunt Iosephum rogantibus cedere uniuersi circumstantes clamabant. Certe plurimum ingemiscere leges patriae ubi sunt quae iudeis deus annuit: quibus mortem continentes animas indidit: uita Iosepho captus es: lucemque pateris intueri: seruientem qui cito tui oblitus est: qui multos pro libertate mori persuasisti? Falsam profecto opinionem fortitudinis habes: falsamque prudentiae si salutem apud eos speras cum quibus ita dimicasti: aut si haec etiam certa sunt ab illis tamen te seruari cupis. Sed quauis te Romanorum fortuna tui obliuione perfuderit: & nos tamen patriae gloriae consulentes & dexteram tibi & gladium commodabimus: Tu uero siquidem sponte mori dux iudeorum: sin uero inuitus: proditor morieris. Vix haec elocuti sunt: & intentatis ei gladiis occidendum illum comminabantur si Romanis pareret. Timens igitur imperium Iosephus & se dei preceptorum proditorum esse ratus: si ea non enunciasset morte praeventus argumentis eos philosophiae necessario tractare incipit. Et quid. n. tantopere inquit o totius propriae caedis auidi sumus: aut cur amicissimas inter se res corpus & animam in dissensionem uocamus: mutatum me esse quispiam diceret? Sed Romani hoc sciunt optimum esse in bello mori: sed lege belli hoc est a uictoribus trucidari: proinde siquidem Romanorum ferrum deprecor uere meo gladio meaque manu sim dignus. Sin illi hosti parcendum putant: quam iustius nos ipsi nobis peperimus? Quippe stolidum est eadem circa nos admittere: pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum. n. esse pro libertate mori: & ipse se conpugnando tamen & illorum manibus qui eam priuauerunt: nunc autem neque praelio nobis ob-

FF

stant neque nos interficiunt. Idem autem timidus est habendus quoniam non uult cum opus esset quod uult cum non oportet. Præterea quis nam metus prohibet ad Romanos ascendere? neque mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubiæ suspecta formidinis est eam certe ipsi nobis irrogabimus. Verum seruitutem dicit aliquis? Valde quidem nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere: immo uero ignauissimi quantum opinor. Nam & gubernatorem timidissimum puto: qui tempestatem metuens ante uim turbinis naucem sponte submergit. Quin et propria manu perire a comuni omnium animalium natura discrepat: eoque modo in creatorem nostrum summum scelus admittitur. Nullum est animal quod ex industria uel per se moriatur. Siquidem naturæ lex ualidissima ut uelint uiuere in omnibus sita est: neccirco & quod nobis adimentum id putant hostes ducimus & insidiatores poena prosequimur. Deum uero indigne ferre non arbitramur: cum domum eius homo despiciat? Ab illo. n. accepimus ut essemus: rursumque ut esse desineremus illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sunt ex caduca materia fabricata. Anima uero semper immortalis est: denique pericula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surripuerit aut male tractauerit: pessimus statim ac perfidiosus habetur. Sic dei depositum ex proprio corpore qui eiecerit eum se latuisse quem læserit æstimabit? Et seruos quidem fugientes ulcisci iustum creditur: quauis nequaquam dominos fugerint: ipsi uero deum fugientes: & optimum deum impie facere non uidebimur. An ignoratis quod eo qui lege naturæ uita exeat acceptumque deo debitum solunt cum id qui dedit recuperare uoluerit perpetua laus domusque ac familia stabiles sunt? puræ autem & quæ inuocantes exaudiatur animæ retinet locum in cælo adeptæ sanctissimum atque inde rursum uolentibus sæculis casta corpora iubentur incolere: quorum manus in seipsos insinuerunt eorum animas tenebrosior orchus suscipiet. Pater autem illarum deus auctores iniuriæ per nepotes ulciscitur. Hinc & deo inuisum est: & a sapientissimo legis nostræ conditore coercetur. Denique si qui se occiderint apud nos quidem usque ad solis occasum insepultos abiici decretum est: cum etiam hostes sepeliri fas esse ducemus apud alios etiam dextre iubentur abscindi eiusmodi mortuorum qui in ipsos armatæ sunt: quoniam ut corpus ab animata manu esse a corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur o socii iusta sentire: neque humanis cladibus addere ut creatorem omnium impietate lædamus: si salui esse uolumus salui simus. Nec. n. salus apud eos ignobilis est: quibus tantis uirtutem operibus demonstrauimus. Sin mori placet ab his occidi pulchrum est qui nos coeperint. Non miror ego in hostium locum: ut ipse mei proditor fiam. Multo. n. stolidior sum: quam qui ad hostes ultro profugit. Siquidem illi salutis causa id facit: uero interitus & quidem mei Romanorum tamque insidias expeto. Nam si me post uinctas dexteræ perimant magno animo paratoque moriar: mædaci perfidiam pro uictoria solatio mecum auferens.

Iosephus dehortatur suos a cædæ nequius reuocare a proposito: omnes se ipsos interfecerunt: ducitur Iosephus ad Vespasianum iubet Vespasianus eum custodiri ad Neronem mitteret: Iosephus alloquitur Vespasianum seorsum cum filio Vespasiani eumque dominum & regem orbis prædicit: Vespasianus eum liberat muneribusque uariis eum donat.

CAP. XXII.

Vita quidem in hunc modum Iosephus ut a cædæ propria socios dehortaretur dicebat. Illi autem obstructis auribus desperatione qua se iam dudum morti deuouerant concitantur: & alius aliunde cum gladiis accurrentes ignauiam exprobrabant: & quasi eum mox percussurus quisque adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim uocaret alium uultu imperiosius intueretur alterius dexteram præhenderet alium precibus exoraret uaria mentis affectione: ut in tali necessitate potuit distractos: ferrum omnium a cædæ sua prohibebat: non secus ut feræ bestia circulus ad eum semper: qui se contingeret ora conuertens. Illorum autem qui ducem in extrema quoque clade reuerendum putarent debilitabant dextræ: gladiique de manibus labebantur: multi sponte cum manus ei afferrent frameas dimittebant: Iosepho autem non defuit in ea desperatione consiliū: sed fretus dei prouidentia salutem in periculum mittit. Et quoniam mori decretum est inquit: agite: cædes mutuas fortiamur & cui obtigerit manus sequentis occumbat: ita omnium fortuna perambulet: neque sua dextera quisque subiaceat. Iniustum est. n. cæteris interemptis ex aliis nequaquam si poenituerit saluum esse. Visus est uera dicere: & quod persuasit agitur fors cuique obtigit paratam eiusque sequeretur necem suam præbeat quasi mox etiam duce perituro. Cum Iosepho. n. perire uita dulcius æstimabant. Remansit autem ipse cum altero siue fortuna dici poterat siue dei prouidentia. Consultoque prospiciens ne uel sorte graua retur uel si nouissimus recessisset gentilis cædæ pollueret illi quidem fide interposita ut uiueret persuasit: ille quidem hoc modo & Romanorum & domestico bello liberatus ad Vespasianum per Nicanorem ducebatur. Omnes autem Romani uiuendi eius gratia accurrebant & cum se circa ducem premeret multitudo uariis tumultus erat. His exultantibus quod captus esset aliis minitantibus: nonnullis autem propius eum uidere certantibus. Et quod longius erat hostem interficiendum esse clamabant. Qui uero propius erant: facta eius reputantes mutatiode stupecebant. Rectorum autem nemo fuit: licet ante irascere non eius uiri aspectu non mitior factus sit. Tirum uero præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus & ætatis eius misericordia capiebat: quilibet pridem fuisset in plurius remiscens: & quilibet nunc sic in hostium manibus inueniens. Iubebat intelligere quanta esset fortunæ potentia: quaque uelox belli momentum humanarum autem rerum nihil firmum

atq; perpetuum: quam multos etiam tunc ita ut sentiebat ipse ut Iosepum miserarentur affecit: pluri
maq; salutis eius pars Titus extitit apud patrē. Vespasianus tamen quasi missurus eum Cæsari ut cau-
tissime custodiretur ꝑcepit. Quo audito Iosepus aliquid soli se deicere uelle ait. Sūmotisq; ab illo oī-
bus aliis ꝑter filium Titū aliosq; duos amicos. Tu qdem inquit Vespasiane tantū hoc putas Iosepum
te habere captiuum. Ego autē maiore ad te nuntius uenio ꝑmissus a deo Nisi. n. ita esset. Nūquid ego
Iudæorū legē ignorabam quo ne pacto duces exercitū mori deceret. ad Neronē me mittis. Quid
ita? quasi qui Neroni usq; ad te successuri sint maneant. Tu & Cæsar & Vespasiane & imperator atq;
hic filius tuus nuncime aut colligatū arctius tibi asseruato: nā dominus quidē nō mei solū ex tu Cæ-
saruerū etiam terræ marisq; ac totius hōiū generis. Me autē ad maiore poenam custodiri oportet si
ex tempore aut subito in dominū ista confingo. His dictis Vespasianus statim quidē fidem non ha-
bere uidebatur: nea quæ & Iosepum existimabat salutis gratia cōminisci. Paulatim uero ad credendū
impellebatur: iam pridē illum excitante ad imperiū deo sceptraq; multi ꝑræmōstrante portētis: sed
& in aliis ueracē esse Iosepum deprehenderat. Altero nāq; amicoꝝ qui secretis intererant admirari
dicente quēadmodum nisi hæc deliramenta sint neq; Iotapatenis de excidioneq; sibi de captiuitate
quicquam diuinasset ut a se itam depelleret. Iosepus Iotapatenis ait se prædixisse q; post diem septi-
mum & quadragesimum eos maneret exitium: quodque ipsū Romanū uictum essent in custodia
uerentur. Hæc in secreto quæstia Vespasianus ubi uera esse comperit a captiuis etiam quæ de se dixit
fer credibilia coeperat existimare: sed neq; custodiam Iosepo nec uincula remittebat: uestimentis au-
tem aliisq; muneribus eum donare benignissimeque fauore non desinebat etiam Tito magnam ho-
nori eius operam cōmodante.

Vespasianus in Ptolemaida reuertitur multi clamant de excidio Iosepi ipse nihil respondebat: le-
giones duas mittit hyematum Cæsaream: quasdam scythopolim. CAP. XXIII.

Varto autē die mensis iulii Vespasianus in Ptolemaida reuersus: inde in loca maritima
Cæsaream peruenit: Iudææ maximā ciuitatem & quæ maiore incolarum partē Græcos
haberet: igitur & exercitū & rectorem indigenæ omni fauore ac benignitate suscipiunt
affectu quidē quo Romanos diligerent plus autē illoꝝ qui excisi fuerant odio: unde &
multi quidē simul ut de Iosepo supplicium sumeret cū clamore ꝑcebantur. Vespasianus
autē de ista quidē petitione uelut ab inconsulta multitudine oblata nihil respondendo dissoluit. Le-
gionū uero duas quidem hyemarū apud Cæsaream posuitq; oportunam uideret esse ciuitatē. Deci-
mam uero & quintā Scythopolim misit: ne totius exercitus molestia Cæsaream ꝑmeret. Erat autem
illa quoq; aprica per hyemē quantum æstatis caloribus æstiosa ut in planitie sita atq; maritima.

Quidam ex Iudæis qui fugerant collectis in iope fabricatis piraticis nauibus inuiū faciebant pela-
gus illarū partium: Vespasianus uero illuc applicans: tum per Romanos tū per ueros qui illorum na-
ues in scopulos compellebant: quatuor milia & ducenta cadauera inuenta sunt. Ciuitatē incendunt
dimittitq; Vespasianus equites qui loca tuerentur. CAP. XXIII.

Vm hæc autē aguntur collecta nō exigua multitudo q; uel ab hostibus seditione defece-
rant uel ex ciuitatibus eueris effugerant Iopē sibi receptaculo renouauit quam ante ua-
stauerat Cestius. Et quia terra quā uastauerat arcebat: migrandum in mare censuerūt
ac piraticis nauibus fabricatis in Syriā & Phœnicē itēq; in ægyptum cōmeantes pluri-
mos latrocinis ꝑdabant: noībusq; nauigiis inuiū faciebant illarū partium pelagus.

Sed Vespasianus cognito quid cōstituisent equites in iopē necnō & pedites mittit. Hiꝝ nocte in ci-
uitatē q; incustodita erat ingressi sunt. Eius autē habitatores postquā irruptio ꝑsens erat ne tunc Ro-
manos arcerent metu deteriti naues fuga petierūt: & in his ultra contiguum sagittæ spatium perno-
stauere. Cū uero iopes natura esset importuosa: nāq; in asperū: ceteraq; arduum litus definit: ac sum-
mis utrinq; cornibus leuiter incuruum quæ uastæ supersunt & iugentibus ꝑcellis pelagus turbant.
Vbi ēt nunc Andromedæ catenarū signis extantibus fabulæ ueteris fides ostenditur. Aduersus autē
aquilo feriens littora summos in obiectas cautes fluctus affligit: eo q; solitudine intutionē efficit sta-
tionē: in eo salo fluctuantibus iopenis prima luce uolētus: quē illac nauigantes Melāboriō uocant
flatus incumbit: & alias quidē naues inter se alias uero collisit in scopulos. Multæ autē cum magna
in aduerso æstu niterentur ad pelagus. Nā & litus saxis infestum: & hostes in eo constitutos timebāt
sublatæ in sublimi gurgite mergebant. Et neq; fugæ uspiam locus erat neq; manentibus spes salutis
cū & mari uentorū & ciuitate Romanorū uolentia pellerentur. Itaq; multi ululatus collisis nauibus
audiebantur: & multi crepitus fractiss: iopenorū autē fluctibus pars obruti: pars naufragiis ꝑlicati mo-
riebantur. Nōnulli autē ferro se interficientes ueluti satius esset mori ꝑueniebant: plurimi autē euecti
fluctibus scopulis carpebātur: & pelagus sanguine redūdare: noīsq; ora maritima cadaueribus op-
pleretur cū ēt ad litus apulsos in eo stante Romani milites trucidarent. Electorū autē corporum qua-
tuor milia ducenta fuerunt. Ita captam nullo ꝑlio ciuitatem Romani funditus erunt. Et iope qui-
dem hoc modo breui tempore bis a Romanis excisa est. Vespasianus autem ne rursus eo piratæ con-
fluerent castris in arce munitis ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: ut hi quidem locis suis

manentes eadem castra defenderent: equites vero omne circum territorium peragentes ad fines iope uicos & municipia simul eximerent. Illi quidem præceptis obediētes in dies singulos incursum do excindebant totas regiones atq; uastabant.

Audita captiuitate iotapatæ ab hierosolymis: maximus eos inuasit dolor: audito q̄ iosephus esset cum Romanis ira in eū concitabantur ita ut in Romanos sæuius incitarentur. CAP. XXV.

Bi uero iotapatæ apud Hierosolymam casus nunciatus est. Primo quidē plurimi & p magnitudine calamitatis: & quod nemo qui se uidisse diceret quæ iactabantur aduenarat non credebant. Nec. n. uel nuntius aliquis superfuerat: sed ipsa p se fama excidium p̄ dicabar. natura uelox tristitum nuntia inde paulatim per finitimos ueritas ambulabat & apud oēs ambiguitate certior habebatur. Quinetiam rebus gestis pluraq; facta nō erāt effingebant: & excidio ciuitatis interemptus dicebatur esse iosephus. Quæ res maximo luctu repleuit hierosolymam. Et per singulas domos iteq; cognatiōes amissos: quisq; lugebatur a suis. Luctus uero ducis publicus erat. Et hi qdem hospites alii p̄prinquos amicos: alii nōnulli ēt fratres flebant. iosephum aut uniuersuadeo ut per dies triginta nunquā lamenta in ciuitate cessarent: magnaue mercede conducerentur tibicines ueniarū. Tempore aut ueritate releuata: ubi de iotapata quidem uerres habebant: factum uero quod de iosephi morte uulgabatur: eumq; uiuere & cum Romanis esse comperitum cōprobatum est: ac supra captiui fortunam a ducibus honoratissimam in eum, quā uis iracūdiam quantā prius cum mortuum crederent beniuolentiam conceperūt. Et ab aliis quidē ignauiae apud alios proditiōis arguebantur: totaq; in eum ciuitas plena erat indignatione atq; conuitis. Vltro at his uulneribus excitabantur magisq; accendebantur rebus aduersis & offensio quæ prudentibus ne similia perferant: cautionis & custodiæ cām p̄bet ad alias calamitates tanquā stimulus incitabat: & malorū q̄ semp accipiebāt ex fine principiū. Deniq; maiore in Romanos impetu ferebantur: uelut i iosephū pariter uindicaturi Hierosolymorū qdē habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Vespasianus ad agrippā proficiscitur: audit Tyberiada & Tarichæas rebellare: iratus mittit filiū suum illuc: appropinquantes ciuitati quidā ex senioribus ad Vespasiani pedes suppliciter accedunt is uero eis indulgit. CAP. XXVI.

Vespasianus aut studio uisendi regnū Agrippæ. Nam & ipse rex inuitabat rectorem cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitiis ac per eos agras partes regni comperere: motis ex Cæsarea maritima castris in eam quæ Philippi dicitur Cæsaream demigravit: ibiq; per dies. xx. milite recreato. Ipse quoq; rerū gestarum gratias deo referētes in epulis erat. Postquam uero Tyberiada quidē nouas res cupere ac rebellare Tarichæas audinit ad regnū at agrippæ utraq; pertinebat decreto apud eos undiq; iudæos excidere: oportu- num esse credidit aduersus eos exercitū ducere: simul ut agrippæ hospitio uicē rependeret potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filiū suum Titum in Cæsaream ut inde militē Scythopolim traduceret mittit. Hæc aut ciuitas decem ciuitatum maxima & Tyberiadi oīum uicina est. Quo cum ipse uenisset: ubi filium præstolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus ad trigessimū a Tyberiade stadium in quadam mansione conspicua rebellantibus cui nomē est Sennabris castra pōit: atq; hinc Decadarchum Valerianū cum equitibus quinquaginta dirigit: qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur & ad finē inuiteret. Audierat. n. q̄ pacem populus desideraret a nonnullis autē ad bellū eum cogentibus seditionē pateretur. Itaq; Valerianus ubi muro appropinquauit & ipse de equo descendit: & suos comites idē facere iussit: ne laceffendi prælii cā potius uenisse uideretur. Sed priusquā uerbum faceret armati excurrere in eum: seditionis qui erant ualidiores rectore quodam nomine Iesu Saphati filio latrocinialis agminis principe. Valerianus aut neq; p̄p̄ mādata ducis prælio cōgredi tutum ratus ēt si de uictoria certus pugnāq; periculosam esse: si cum multis pauci & instructis imperiti confligerent. Inopinata p̄terea iudæorū stupefactus audacia: & ipse pedes refugit: & quinque aliis similiter equis relictis: quos Iesus eiusq; loci ueluti pugna non insidiis captos læti in oppidum adduxerunt. Id aut ueriti seniores & qui p̄stare populis uidebant in Romanorū castra profugū: adhibitoq; sibi rege ad Vespasiani genū suppliciter accedunt: ne se despiceret obsecrantes: neue q̄ paucorum esset totius ciuitatis infamiam existimaret: sed populo parceret qui semper amica Romanis sentire: magisq; ultum iret defectionis auctores: a quibus ipsi olim ad foedus uenire properantes nūc usq; ne id facerent asseruati fuissent. His eorū precibus quāquam toti ciuitati p̄p̄ equorum rapinam intensus esset indulgit. Nam & Agrippā uidebat eius oppidi cā trepidare. Fide aut per eos populo data Iesus eiusq; loci tutum sibi non esse rati apud Tyberiada consistere: ad Tarichæas effugiunt.

Vespasianus præmittit Traianū in arcē an multitudo pacem cupiat: illi apertis portis eum liberatorem ac benemeritum proclamant: post ad Tarichæas proficiscitur: castra ponit: superatis illis: ad nauale bellum se contulerunt. CAP. XXVII.

Osteroq; die Vespasianus in arcem præmittit: cum equitibus Traianum: qui multitudinem an oēs pacem cuperent experiretur. Cognito autem populum eadem sentire: simpliciter ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis cū laudatiōibus

obuiā prodeunt: salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum uerō militem angustī aditus remorarent: murorū partem dirui Vespasianus ex meridiano latere iussit: eoq; pacto dilatauit īgressum ut praeda tamen & iniuriis abstinere in gratiā regis edixit: eiusdēq; causā muris pepercit: pondentibus habitatoribus eius post hāc cum reliquis fore concordēs: aliisq; modis malis affectam ciuitatem ex diffensione recreauit. Deinde ab ipsa digressus: inter ipsam & Tarichēas castra posuit: muroq; firmauit: belli sibi moras illic fore prospiciens: quod oīs turbatum cupiens multitudo ad Tarichēas conflueret: munitione cōfisa ciuitatis: & lacu Gēnesar qui ab indigenis sic appellabatur. Etenim ciuitatem ita ut Tyberias sub monte positam qua lacu nō alluebatur undiq; muro ualidissimos: sed minore quā Tyberiadā ioseph cixerat. Nam illam qdem in principio defectionis pecuniarū: itemq; uirium copia cōmunierat. Taricheis uero largitatis eius reliquiarū profecerunt. Scaphias autē plurimas in lacu paratas habebant: ut in eas uidelicet si terrestri praelio uincerent: refugerent: simulq; ad nauale bellū si opus esset instructas. Romanis autē castra munientibus Iesus eiusq; focii neq; multitudinem hostium neq; disciplinā militiarū perterritus: cursu in eos irruunt: primoq; impetu disiectis muri fabricatoribus ac parte aliqua ædificii: dissipatib; armatos congregati uiderūt: antequā aliquid paterentur ad suos refugiunt: eosq; insecuti Romani ad nauigia cōpulere. Et illi quidem tantū pueri unde Romanos contingere missilibus possent anchoras iaciunt: & sicut acies assolent densatis inter se nauibus hostes aduersus in terra constitutos nauali plio decertabant.

Congregata multitudine prope ciuitatem in planitie uidens Vespasianus filium suum mittit: ipse uero patri nunciauit dicens opus esse pluribus auxiliis: suos deinde hortatur. eorū genus & aīum reminiscens ut strenue sint dimicaturi: Vespasianus mittit auxilia: gentē aggrediuntur: omnes fugant oppidum occupant: cunctos occidunt præter indigenas.

CAP. XXVIII.

Vdito autē Vespasianus magnā multitudinem in proxima ciuitate planitie congregatā filiū suum cum sexcentis equitibus lectis eo mittit. Qui cū infinitū hostium numerum reperisset patri quidē maioribus auxiliis opus esse mandauit. Ipse uero equitū plerōsq; etiam priusquā subsidia uenirent alacres esse uidens: cū nonnulli eorū multitudinem iudaeorū formidarent: unde exaudiri posset constitit: & o Romani ait pulchrum est nāq; in principio sermōis admonere uos generis uestri: ut qui cū quibus pugnaturi sumus sciatis: nostras enim manus nemo unquā toto orbe hostis ullus euasit: iudaei uero ut ēt pro his dicamus aliquid ad hoc usq; tps uicti nō defatigantur. Itaq; oportet illos in aduersis rebus constanter dimicantes: et nos ī secundis p̄seuerantius laborare. Aperta quidē fronte uobis plurimū alacritatis inesse cōspiciens gaudeo: Vereor autē ne cui uestrū tanta timorē multitudo hostiū latenter incutiat. Igitur quisq; iterū cogitet qualis cū quibus decertabit: quodq; iudaei licet satis sint audaces mortēq; contēnant: īcompositi tamē bellorūq; imperiti sunt & uulgus recte potius q̄ exercitus appellandi. De uestra uero peritia atq; ordinatiōe referre qd opus est? Nempe iccirco soli armis exercemur pacis etiam tpe: ut ne in bello nos cū hostibus numero cōseramus: nam quod erat p̄petuā militiarū cōmodum si pares cum rudibus cōgrediamur: quin reputate q̄ armati cū īnermibus & equites cū peditibus & ducis tuti cōsilio cū uagis neq; rectorē habētibus decertabitis: quodq; nos hāc uirtutes multo plures efficiāt. Multum autē uitia de hostiū numero detrahant: nec sola hoīum multitudo quāuis pugnacissimi fuerit in bello obtinet: sed et si uel in paucis sit fortitudo: hi enim & ordinari faciles sunt & sibi met subuenire numerosā at copiarū plus incōmodi ex semetipsis q̄ ex hostibus capiunt: itaq; iudaeos audacia & ferocitas ac desperatio mentis uitia ducunt. Quae rebus secūdis aliquantū ualent minimis offensionibus extinguuntur. Nos autē uirtus regit & morigerā uoluntas itemq; fortitudo: q̄ & in prospera fortuna niget nec ad finē usq; inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores sunt q̄ iudaeis causae certaminis: nam si illi libertate patria belli pericula sustinēt: quid est nobis inclita fama p̄stantius? Et ne post orbis terrarū imperium uideamus hostium aduersario: loco iudaeos habere. Præterea considerate q̄ patiendi quidē alicuius ītolerabilis mali metus est. Multos. n. nos ī proximo adiutores habemus. Rapere at uictoriam possumus & quos a patre mitti nobis speramus auxilio conuenit antecapere ut & maior sit: & sociū non habeat uirtutis effectus. Equidē puto nunc de me ac patre meo uobisq; pariter iudicium fieri. Siquidē ille rebus ante gloriose gestis dignus fuit. Ego uero eius sum filius: uosq; milites mei: nam illi uincere cōsuetū est. Ego uero reuerti ad eū non perpetiar uictus. Quo pacto at nos non puduerit: duce uestro periculis occurrente nō superare? Appetā. n. pericula mihi credite: priusq; in hostes irrūpam. Nemo autē uestrū a me discesserit persuasum habens impetū meū sustentari opere diuino: & manifestissime p̄sumite q̄ multo plus mixti hostibus efficiemus q̄ si extrinsecus pugnaremus. Postquā hāc locutus est Titus diuina qdam alacritas militibus incidit. Et quia Traianum aduenire cū quadringentis equitibus ante plium contigit: ægre ferebant tanquā si minueret uictoria societate. Misit at Vespasianus Antoniū Silonē cū duobus milibus sagittario: ut occupato monte: q̄ ex aduerso erat oppido muro: p̄pugnatores repellerent. Et ab his qdem ita ut p̄ceptū fuerat circūuenti sunt ex ea pte subuenire tentantes. Titus at primus prexit citato equo ī hostes & post eū ceteri cū clamore pro tanto spatio fusi quantū aduersa acies occupauerat. Vnde multo et plures

quam erant apparuerūt. Iudæi uero licet in cursu eorū & disciplina conterriti paulisper quidē pri-
mos sustinere congressus. Perculsi autē cūctis equorūq; impetu deturbati conculcabant atq; ita mul-
tis passim perēptis dispergunt: & in ciuitatē ut quisq; uelocitatis habebat effugiunt. Titus autem ali-
quos tergo instans alios per transitū occidebat: nōnullos cursū antecapiens ictu ora trāsuerberabat.
Multos at alium super lapsos inuoluens conficiebat: oēsq; ad moenia confugientes pueniens detor-
quebat ad campū: donec suæ multitudinis elapsu in oppidū cofugerunt. Excepit autē illos acerba dis-
sensio. Nāq; indigenis & fortunarū suarum & ciuitatis gratia: & ab initio bellum gestū maxime q̃
male pugnārū fuerat non placebat. Sed populus aduenarū qui plurimus esset uim adhibebat: & iter
se discordantiū clamor erat: quasi iam arma caperent. Quibus auditis nec procul a muris aberat Ti-
tus exclamans: hoc tempus est. Quid moramur cōmilitones? Deo nobis dedēte iudæos: Suscipite ui-
ctoriam. Non auditis clamores qui manus nostras euadere discordant: habemus ciuitatem si modo
properamus. Verū tamen cum uelocitate animis opus est. Nihil. n. magnum effici sine periculo con-
suevit: non solum autem hostium concordiam quos cito necessitas in gratiam reuocabit: sed etiam
nostrorum auxilia puenire debemus: ut prāter uictoriam quantas copias pauci superamus etiam ci-
uitate soli potiamur. Simul his dictis incendit equum atq; ad lacum decurrit: & per eum propere ci-
uitatē ingreditur quem cāteri consecuti sunt. Pauor autē eius audaciæ murorū defensores intusit: &
pugnare quidē uel prohibere uāhementē nemo sustinuit. Relictis autē excubiis Iesus quidē cū
sociis in agros effugit: alii uero decurrentes ad lacum: in manus hostium contra uenientium incide-
bant. Mastrabantur alii cū scaphas scanderent itemq; alii cum iam prouectas assequi natando conar-
rentur: plurimaq; per ciuitatē agebatur hominū cades: aduenarum quidē resistentium qui non effu-
gissent: indigenarum uero sine pugna: quoniam spes eos sōderis & conscientia: quod belli consiliū
non habuerant prālio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis miseratus indigenas ab in-
termissione requieuit. At qui in lacum confugerant ac ciuitatem captam uiderunt quam longissime
ab hostibus recesserunt.

Letatur Vespasianus audita uictoria filii: post aduersus eos qui ad lacum descenderant rates fabricari iussit. CAP. XXIX.

Itus uero missis equitibus res gestas patri nuntiat. Quibus ille cōptis q̃ necesse fuit & fi-
lii uirtute admodū lætus & facinoris claritudine. Maxima. n. belli ps uidebatur exēptas
tū quidē statim circūdari ciuitatē custodibus iussit: ne quis ex eadē subterfugeret: neq; a
cādibus tēparet. Postero at die cū descendisset ad lacū rates aduersus illos q̃ eo refuge-
rāt fabricari iussit. Quæ tā materiārū copia quā artificū multitudīe mature cōtextæ sūt.

Declaratur natura lacus: & aeris & ubertas rerum uicinorū locorum. CAP. XXX.

Acus autē Genesar quidē a terra appellat. Quadraginta uero stadiis i latitudine patēs
centrūq; in longitudine aquæ dulcis ē atq; potabilis. Palustri. n. crassitudine tenuioris
habet latices & undiq; in litora & arenas desinens purus ē: ac p̃ter hoc tēperatus ad hau-
riēdū & fluuiū q̃dem siue fonte leuior. Semp. n. frigidior quā lacus diffusio patitur ma-
net: æstiuisq; noctibus eius aquæ sub diuo p̃flatæ nequaquā niuibus cedunt: id. n. face-
re indigenis moris est. Variæq; sunt in eo pisciū genera: ab alterius loci piscibus tā sapore q̃ specie di-
cretæ: mediūq; secatur fluuiū iordanæ cuius fons esse uidetur Paniū fertur: at in hūc terra conditus
ex eo lacu q̃ uocatur phiala. Hic at est qua in Traconitida ascendit ad centesimū uigesimum stadiū
Cæsariæ: nō longius in dextro itineris latere & pprie ex rotūditate Phiala dicitur lacus rotæ speciē
p̃ferens. Semp autē inter eius labia cohibet unda unquā deficiēs uel exuberans. Cūq; interim hoc ef-
se iordanis principiū nesciretur a Tetrarcha quodam Traconitidis philippo dephēsus. Is nāq; mis-
sis in Phialē paleis inuenit eas apud Paniū redditas unde ante fluuius nasci credebatur. Naturalis q̃
dem pulchritudo Panii regis opibus & agrippæ diuitiis magnificentisq; accurata est. Manifestum
at flumē iordanis ex hoc antro incipiens semeconitidis q̃dem lacus paludes secat & margines: cen-
tum aut. xx. aliis p̃teritis stadiis post oppidū iuliada Gēnesar lacum medium transmensus. Deinde
multam per solitudinem in Asphaltidē lacum exit. ad Gēnesar uero lacum eiusdem nominis terra
prætenditur natura simul & pulchritudine admirabilis: nullum enim ipsa pro ubertate sui negat ar-
bustum totaq; plantis consueuere cultores. Cæli uero temperies etiam diuersis aptissima est. Nuces
enim quæ arborū maxime frigoribus gaudent infinitæ florescunt: ubi etiam palmæ quis nutrit ca-
lor æstiuus: has iuxta ficus & oleæ quibus aura mollior destinata est ut. naturæ magnificentia hanc
esse qui dixerit uim adhibentis ut in unum conueniant inter se repugnantia annique temporum cō-
tentione bona uelut singula peculiari studio terræ fouerent. Non enim solum nutrit prāter opinio-
nem poma uaria: sed et seruat egregia: quidē & quodāmodo regnantia. Vuas & carices sine inter-
missiōe. x. mēsisbus suggerit: ceterosq; uero fructus āni spatio senescētes. Nā p̃ter aeris lenitatem &
fonte quoq; irrigat uberrimo: q̃ Capharnaū ab indigenis appellat. Eū nōnulli uenā esse. Nili flumi-
nis opinant q̃ similes coracino sicut Alexandrinorū lacus generat pisces. Lōgitudo at regiōis quæ
ac littora cognominis lacus. xxx. stadiis extenditur & latitudo. xx. Horū q̃dem natura eiusmodi est.

Fabricatis ratibus insequitur illos per lacum Vespasianus: nemine remanente occisi sunt. paucis post diebus intolerabilis fetor ex cadaueribus in terram a mari compulsis insurrexit: non solū uictis sed Romanis Misericordis fuerit totumq; aerem corripit.

CAP. XXXI.

Vespasianus autem perfectis ratibus imposita manu militū quāta in eo q lacu effugerant satis esset una prouehit. Illi autē neq; compulsi ad terrā euadendi facultatē habebant infestis omnibus neq; nauali bello pari conditione pugnandi. Nam & scaphæ paræ atq; piraticæ aduersus rates infirmæ erant & cum paucis singuli ueherētur cūctis astantibus Romanis appropinquare metuebant. Verū tamen circum rates nauigando nonnunq; etiam prope accedendo lapidibus Romanos eniuis appetebant: aut cōminus etiā irritando seriebant plus autē ipsis utroq; modo nocebat. Nec enim saxi qd; præter crebros sonitus agebat: quoniam contra septos armis iacebant contiguiq; sagittis eorū afficiebant. Et si accedere propius ausi fuissent priusquam facerent aliquid patiebant cūq; his nauigiis mergebant. Multos autē uulnera inferre tētantiū qui plus contingi possent alios desiliendo in scaphas Romani gladiis transfigebant. Nonnullos concurrentibus inter se ratibus in medio depræhensos cum nauiculis capiebant. Submersorū autem q capira sustulissent aut sagittis præueniebantur aut ratibus occupabant: & si desperatione compulsi inimicis adnare tentassent: uel manus uel capita truncabant: plurimūq; passim ac uariis erat interitus eorum: donec in fugam uersi cæteri terræ appulsi sunt: circūclusis nauiculis suis. Effusi autē multi qdem in ipso lacu telis configebant: multos uero in terram egressos peremerūt Romani. Mixtū autē sanguine plentūq; cadaueribus cerneret totum lacum. Nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppressit & facies. Nam litora quidem naufragiis simul plena erant & corporibus tumidis. Calescentes autē ac tabefacti mortui celi tractū corrumpebant: non iudeis solum ille casus misericordis uideretur: neq; etiam factoribus ipsis esset inuisus. Iste quidem illius plii naualis exitus fuit. Perierunt cum his q pridem in ciuitate cecidere sex milia & quingenti.

Residet Vespasianus pro tribunali apud Tarichæas quidq; de supstitibus siēdum sit deliberat: tandem quosdam occidit: quosdam donat: quosdam uendit.

CAP. XXXII.

T Vespasianus pugna pacta pro tribūali apud Tarichæas residēs aduenā populum ab indigenis secernebatq; auctor belli extitisse uidebat: & an hi quoq; seruandi essent cum rectoribus deliberabat. Tunc autē affirmantibus eorū liberationem detrimento futurā. nec enim dimissos qscere posse homines: qui & patris carerēt ulmq; adhibere ac bellū inferre possent ad quos confugissent Vespasianus salute qdem indignos esse eos cōma; seruatores suos nonerat euasuros: sed de eorum mortis qualitate cogitabat. Nam si ibi occiderent nō ppeffores supplicabat indigenas tot apud se supplices obtruncari fideq; interposita deditis nīm pigeat afferre. Verum ab amicis superabat: nihil in iudeos cōmitti posse dicētib; quodq; utile esset honesto debere præponere: cum utrunque obtinere non posset. Indubitata igitur concessa licentia solo eos itinere quod Tyberiada duceret exire pmisit. Cūq; illi facile his quæ cuperent credidissent: & quia insum fuerat comitatumq; pecuniis suis quicquam metuentes abirent totam quidq; a Tyberiada usq; niam Romani ne quis euaderet occupauerunt: eosq; in ciuitatem cōclusos mox insecutos Vespasianus omnes in amphitheatro stadio constituit. Et seniores quidem cum imbellibus q mille ducenti erant insit occidi: iuuenum autē ualidissimos sex milia lectos ad Isthmon Neroni transmisit. Cæterā uero multitudinē. xxx. milia & quadringentos uēdidit: præter alios quos Agrippæ donauerat. Nā his qui ex eius regno essent facere quod uellet ipse pmisit. Verum & istos rex uēdidit. Reliquum tamen vulgus q erat Traconitidæ & Gaulanitæ & Hippenis pluresq; & Gadaritæ seditiosi & fugitini: & quibus pro pacis bello conciliarent. Capri sunt autem sexto idus septembris.

De bello iudaico. Liber. iiii. incipit.

Excisis Iotapatis reliqui iudei se dederunt Romanis præter quædam castella & ciuitates: quarum nomia ponunt & eorū conditio lacum quædam Gamala occupant intrantes Romani: domos hostiū testa oia circūdant: ex quo multi Romani mortui recedereq; coacti sunt.

CAP. I.

Vicūq; autem iudei Iotapatis excisis a Romanis defecerant: hi se ad eos postq; Tarichæatæ superati sūt applicabant: omniaq; Romani castella & ciuitates ceperant: præter Giscala & qui montem Itabyrium occupant. Cum his autem rebellaret Gamala ciuitas contra Tarichæas posita supra lacū quæ ad fines pertinebant Agrippæ: itemq; Sogane & Seleucia. Et he quidem Gaulanitidis regiones erant ambæ. Sogane superioris partis cui nomen est Gaulana & inferioris Gamala. Seleucia uero ad lacum Semechonitidem. xxx. latum & .lx. stadiis longum. paludesq; suas ad daphnem usq; tendentem. Quæ regio cum alias sit delitio: sicut tamen fontes habet qui minorem quem sic appellant iordanem halantes sub aureo Bouis templo in maiorem deducunt. Soganem quidem ac Seleuciam colentes in principio defectiōis Agrip-

FF iiii

pa sibi foedere sociauerat Gamala uero ei non cedebat freta locorum difficultate amplius quam Iotapata iugum naq; asperum ex alto monte deductum mediani ceruicem erigit: & ubi supeminet in longitudinem tendit: tantum contra decliue quantum a tergo ut cameli similitudinem praefarent nomen etiam duxit nisi q; expressam uocabuli significationem indigenae seruare non possunt. Et a fronte quidem ac lateribus in ualles inuias scinditur. Post uero quam de monte pender paululum difficultate refugit. Verum & hanc partem per obliquum excisa fossa indigenae deuiam fecerant. Domus autem crebrae & uicissim per prona erant aedificatae: & nimio praecipitio casuro similes. Ciuitas intra se decurrebat in meridiem urgens Australis uero collis immensa aeditus altitudine usum arcis sine muro ciuitati praebat: rupesq; superior ad profundam pertinens uallem. Fons autem intra muros erat in quem oppidum desinebat. Quamuis autem natura non expugnabilis esse ciuitas: tamen etiam Iosepus cum murorum eam ambitu cingeret fossis & cuniculis reddidit fortiorem. Eius autem habitatores natura quidem loci confidentiores erant quam Iotapateni sed multo pauciores minusq; pugnatore situlq; freti difficultate plures esse hostibus putabant. Nam plena erat ciuitas multisque in eam q; esset tutissima confugientibus. Vnde ab Agrippa quoque praemisit ad obsidionem per menses septem resistere. Vespasianus autem profectus ex amathunte ubi pro Tyberiadeposuerat castra: Amathus autem si quis nomen interpretatur aquae calidae uocantur ibi enim eiusmodi fons est sanandis corporum uitis idoneus: Gamala peruenit: & totam quidem ciuitatem ita ut diximus: positam custodia circumvallare nequibat. Qua uero fieri posset excubias collocauit monte q; occupat superiorem. In quo milites castris ita ut assolet & muro circumdatis opus aggerum postremo aggrediuntur. Et aperte quidem orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: ubi & quinta decima legio necnon & quinta contra mediani ciuitatem operabantur: fossas autem decima repleuit & ualles: & inter haec Agrippam regem cum accessisset ad muros eorumque defensoribus de traditione loqui tentaret: fundibulorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circumseptus est Romanos autem ira simul ob regem suiq; metus ad obsidionem protinus incitauit nullam Iudaeos crudelitatis modum in alienigenas atque hostes praermissum ire credentes: qui circa gentile suum & eorum quae ipsis conducerent suaforem tam imanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudine operisq; consuetudine cito perfectis machinas applicabant. Chares autem & Iosepus: maq; ipsi erant oppidanorum potentissimi: armatos quidem licet metuentis pullos ordinauerit: & quaq; non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur quibus aquae iteq; alia usui necessaria non sufficerent: adhortati tamen eos ad moenia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. Balistis autem tormentisq; percussi in oppidum recesserunt. Itaq; Romani tribus ex locis aggressi murum arietibus quatunt & quae deiectus fuerat in fusi magno cum armorum strepitu ac turbarum sonitu ipsi quoq; insuper ululantes cum oppidanis confligebant. Illi autem ad primos aditus interim pertinaces Romanis ne ultra progredirentur obstabant. Caeterum ui multitudinis superati undiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. Deinde reuertentes instantib; sibi hostibus incumbunt: eosq; impingendo per decliua locorum difficultate & angustia depressos interficiebant. Romani autem cum neq; a uertice imminetibus repugnare: neq; in partem aliquam euadere possent pronos eos urgentibus sociis in domos hostium plano contiguas refugiebant. Sed repletae labeant q; pondus sustinere non poterant. Vnaq; deiecta multa interiores: item ille alias deturbabant. Ea res plurimos Romanorum morte consumpsit. Incerti enim quid facerent quamuis subsidere tecta uiderent: tamen eo conuolabant atq; ita multi quidem ruinis opprimebantur. Non pauci uero subterfugientes parte corporis occupabant: Plurimi autem puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses p se fieri existimabant: propriaq; incommoda negligentes magis instabant hostesq; intacta sua labentes sustentando compellebant. Qui uero per angustos uiarum cliuos ceciderunt: eos telis desuper missis interficiebant. Et ruinae quidem lapidum copiam ferrum uero mortui hostes eis dabant. Cesorum enim gladios auferentes his contra semineces utebantur: multis iam percumbentibus tectis semer proiciendo moriebantur: tergaq; dantibus ne fuga quidem facilis erat. Viarum nanque ignorantia & caligine pulueris alius alium non agnoscentes pererrabant & circa se sternebantur. Sed illi quidem uis reperto exitu ab oppido recesserunt.

Vespasianus cum paucis relinquit: his uero oppugnantibus resistit uidentes eius animu: quasi diuinum reputantes imperium remittunt ipse uero exiit castrum. CAP. II.

Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuisset: uisissimo dolore percussus cum super militem ruere ciuitatem uideret: propriae tuitionis oblitus clam paulatim superiorem oppidum locum prendit: ibiq; inter media picula cum paucis oino relinquit. Nec enim aderat tunc ei filius Titus ad Mutianum pridem in Syriam missus. Et dare quidem terga neq; tutu neq; honestum sibi putabat. Regem at quas ab adulescentia gesserat ac propriae uirtutis memoria quasi deo repletus. Socios qui cum ipso erant condensari iubet affluentemq; hostium uim tam diu in uertice sustinuit nec hominum nec telorum multitudinem reformidans donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes imperium remiserunt. Illis autem iam infirmius oppugnantibus ipse pedem refectus non prius terga ostendit quam extra muros egressus est. Plurimi quidem Romani milites in ea pugna

cecidit & inter eos Ebutius decadarchus non eo tamen praelio quo perit: sed ubique antea fortissimus comprobatus quique plurimis malis Iudaeos affecisset. In ea pugna Gallus quidam noie Tarchus cum .x. militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatoribus dum cenarent quod in Romanos fuisset consilium populi inter se fabulantibus & ipse Syrus erat. & hi quos secum habebat: noie illos aggredditur: omnibusque mactatis ad Romanos salus cum militibus euadit.

Vespasianus ad Romanos ueniens uisis aduersis casibus Romanos consolatur: horraturque ad ulciscendos hostes Gamalenses quantum prosunt resistent. CAP. III.

Vespasianus autem moerere exercitum aduersis casibus uidens: quod nulla interim tantam expectati fuerant cladis huiusque rei magis eos pudere quam solū ducē in periculis reliquissent cōsolandos putabat. De se quidē nihil dicēs ne quē uel initio culpasse uideretur. Oportere autē inquiring quae cōmunia essent fortiter ferre naturam belli cogitantes: quod nullū eueniat si ne cruore uictoria: iterumque habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudaeorum milibus interfectis exigua p his stipē se pependisse fortunae. Atque ut iactantiū esset nimis secundis rebus insolescentia esse ignauorum in offensionibus trepidare. Velox. n. esset in utrumque mutatio: & ille uir fortis. s. maneat cuius sobrius erit & animus in rebus quoque infeliciter gestis ut idem habeatur rectis consiliis peccata restituens: quāquā ea quae nunc acciderunt neque mollitia uestra neque Iudaeorum uirtus efficit. Nam & illis pugnae melioris & nobis deterioris causa fuit difficultas locorum. Qua in re nimis quae reprehenderit alacritatis uestrae temeritate. Nam cum hostes in excelsiori loco refugissent manus continere debuistis: neque summo uertice constituta sequi pericula: sed capra inferiori ciuitate: paulatim eos qui refugerant ad tutiorem uobis & stabilem pugnam reuocare. Nunc autem immoderata festinatione uicendi quā id incaute fieret non curastis. Inconsultus autem & furibundus impetus belli a Romanis alienus equi cūcta ordine pitiaque perficimus: barbarisque cōueniēs & quo Iudaei maxime possident. Oportet igitur nos ad propria uirtutē accurrere atque indignitati offensionis irasci potiusque moerere. Optimum autem quicquid de sua manu solatiū quærat. Ita enim fiet ut & amissos ulciscamur: & in eos a quibus perempti sunt uindictam. Ipse autem ita ut nunc feci experianaturque nos pugnandi prius ad bella pergere & nouissimus inde discedere. Ille quidē his dictis recreauit exercitum. At Gamalenses bene gesta re paulisper animos erexerunt: quae nulla ratione magnificeque puenerat. Mox autem reputantes ablata sibi esse foederis spes: quodque minime posset effugere: iam. n. uictus eos defecerat: uehementer dolebant animosque remiserant. Nec tamen quatenus ualebant salutem suam negligebant: sed tam disturbatas partes muri qui erant fortissimi quam integras ceteri amplexi custodiebant. Romanis autem constructibus aggeres iterumque tētantibus irruptione multi ex ciuitate per ualles deuias quae nulli custodes erant & per cloacas diffugiebant. Eos qui metu ne caperentur ibi remanerent inopia cōsumebat. Solū autem undique alimenta qui pugnare possent congeriebant. Sed illi quidem in huiusmodi cladibus perdurabant.

Vespasianus quosdam qui Itabyrium montem occupauerant iuadit ad eos mittit Placidum qui eos hortetur ad pacem: sed illis remittentibus Placidus congreditur: singulos fugam aduersus illos reuertit: multos occidit: multi confugiunt Hierosolymam: reliqui montē placido tradunt. CAP. IIII.

Vespasianus autem inter curas obsidionis sublicium opus aggreditur aduersus eos qui montē Itabyrium occupauerant inter campum magnū & Scythopolim situm cuius altitudo quidē .xxx. stadiis confulgens septentrionali tractu inaccessa est. In uertice autem uiginti stadiorum planities patet rota muro circūdata. Hunc autem totū ambitū quodraginta diebus edificauerat Iosephus: & alias ei materias & aquas suggerētib⁹ locis inferiorib⁹. Soli. n. incolae pluuia habebant. Magnam igitur in eo multitudine congregata Vespasianus Placidum cum sexcentis equitibus dirigit. Huc autem subeundi quidē montis ratio nulla erat. Multos autem foederis ac ueniae spe hortabatur ad pacem: & descendeabant ad eum ipsi quoque insidias molientes. Nam & Placidus eo studio missime cum his loquebatur ut eos in planitie caperet: illi tanquam dictis obediētes ad eum ueniebant ut in certum aggredierentur. Vicit autem astutia Placidi. Coepit enim a Iudaeis praelio assimulat fugam: & postquam insequentes ad magnam partem campi bellum exiit: reflectit in eos equitum manus planitiesque in terga uersis aliquos interfecit. Semotam uero multitudinem ceteram ab ascensu coarctat: itaque alii Itabyrio relicto in Hierosolymam refugiebant. Idigenae autem fide accepta quod eis aqua defecerat & se & montem Placido tradiderunt.

In Gamala tres milites nocte turrem effodiunt: decidit turris magno sonitu: omnes perturbati fugiebant quos Romani trucidabant: Titus urbem inuadit: occidit multos: multi in arcem confugiunt: ita ut cruor effusus totum oppidum diluat. CAP. V.

Pud Gamalam uero degentibus audacissimi quoque dispersi latebant. Imbelles autem fame corrumpebantur. At uero pugnantium manus obsidione sustinebat donec euenit secundo & uigesimo die mēsis octobris: ut tres ex quinta legione milites circa matutinas uigilias aditissimam per ceteras turri quae in sua parte fuerat subiret: & occulte suffoderent cum appositi ei custodes neque aduersus eos: nox. n. erat: nec postquam adiere sensissent: idē milites cauēdo ne strepitus fieret quoque saxis durissimis euolutis resiliunt. Subitoque cum magno sonitu decidit: unaque castodes precipi

tant. At uero qui p alias custodias erant pturbati fugiebāt multos euadere ausos pemere Romani. Inter quos ē Iosepū super dirutam muri partem quidā iaculo percussū interfecit. Intus autem ciuitatem degentibus sono concussis multus erat pauor atq; discursus tanquā omnes essent hostes ingressi. Tunc Chares ægrotus & iacens defecit, cum timoris magnitudo morborum eius plurimum iuuisset ad mortem. Romani autem tunc temporis peccati memores usq; ad uigesimalam & tertiam diem sopradicti mensis oppidum non sunt ingressi. Titus autē aderat indignatione uulneris quod Romanos se absente perculerat ducentes equitibus præter pedites lectis ociose ciuitatem introiuit. Eoq; prætergresso nigiles quidem ubi senserunt ad arma properabant. Cognito autem intus constituto eius ingressualii raptis liberis trahentes etiam coniuges cum ululatu & exclamationibus in arcem refugiebant alii Tito occurrentes sine intermissione trucidabantur. Qui uero prohibiti essent in arcem recurrere: nescii quid facerent Romanorum præfidiis incidebant. Vbiq; autem infinitus morientium gemitus perq; prona loca effusus cruor totum oppidum diluebat.

Vespasianus ducit totum exercitum ad uerticem montis quo confugerant qui supererant eos capit: sed quinq; milia ex his de uertice se præcipitant: per Romanos quattuor milia perempta: solū duæ mulieres saluæ factæ sunt.

CAP. VI.

N eos qui arcem occupauerant omnem Vespasianus inducit exercitum. Erat autem saxosus & accessu difficillimus uertex in immensam æditus: & undiq; circum hostium multitudine præceps. Vnde Romanos ad se aducentes alios telis & præterea saxis deuolutis ulciscabantur Iudæi cum ipsos excelso loco positos nullæ sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitum diuino munere quidam turbo exoritur Romanorum quidam tela in eos ferēs ipsorum autem a Romanis pellens & obliqua traducens ut neq; in præruptis consistere propter uiolentiam flatus possent cum nihil esset immobile neq; hostes ad se accedētes uidere. Itaq; supergressi si Romani eos circūueniunt: & alios quidē repugantes ante capiebant. In omnes autem uehementius scruiebant illorum memoria: quos in primo congressu perdiderant. Multi autem undiq; circūclusi desperatione salutis filios & coniuges & semetipsos in uallem præcipientes dabant quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autem ut ipsorum in se qui capti fuerant immanitate lenior existeret iracundia Romanorum. Ab his enim quattuor milia perempta sunt. Qui uero se præcipitauerunt quinq; milia sunt reperti. Neq; quisquam præter duas mulieres saluus euasit: quæ sororis erant Philippi filia: qui Philippus Ioacimo genitus esset insigni uiro & qui sub Agrippa rege Strataarches fuerat. Seruatae sunt autem q; excidii tempore Romanorū impetum latuere. Nec enim uel infantibus peccere quorū multos singuli raptos ex arce piiciebant. Gamala qdem hoc mō excisa ē tertio & uigesimo die mensis octobris: quæ. xx. & primo die mensis septembris coeperat rebellare.

Mittit Titus ad Giscala oppidū Galilææ qd restabat indomitū: Vespasian⁹ ad recreādos alios Cæsareā regredit⁹: qā restabat mō Hierosolymis occupāda: Tit⁹ Giscalēos hortat ut se dedāt sine armis: propiqt portis illi aptis iāuis clamāt ipm libatorē mūit oppidū sicq; tota Galilæa libata ē. CA. VII.

Amq; solū Giscala municipiū Galilææ restabat idomitū: cuius multitudo pacis studio nebat: q; erat pleriq; agricolæ spēs suā semp in fructibus collocauerāt. Non parue autē manus latrociniali pmixtiōe corrupti erāt quo morbo ē nōnulli ciuiū laborabant. Hos at ad defectionē ipellebat Leui cuiusdā filius Ioānes hō ueneficus & fallax uariisq; moribus & imoderata spate prōptus: miroq; modo q; spasset efficiēs atq; oībus iā cognitus quod affectandæ sibi potentiaē cā bellū armaret. Huic apud Giscala seditiosorū turba pebat: quorū causa populus ē legatos fortasse de traditione missurus Rōanorū tamē cōgressum i pte belli p̄stolabat. Et Vespasianus contra hos qdē Titū cum eqtibus mille decimā uero legionē circa Sythopolim mittit: cū reliq; at duabus Cæsaream ipse ingreditur: dandā his ex labore cōtinuo regem putās ex ciuitatū copiis eo rliq; corporauit: q; aios ad futura certamina existimās esse refouēdos. Nec. n. exiguū sibi laborem sapere de Hierosolymis p̄uidebat q; & regalis esset ciuitas: & cunctæ nationi p̄staret. His at qui ex bello fugissent in eā cōfluentib⁹ ē naturalis munitio: itemq; muroꝝ eius cōstructio non minimā ei sollicitudinē cōparabat: cū uirorū spiritū & audaciā & sine muris inexpugnabilē esse cogitare: nob eāq; rem milites uelut Athletæ ante certamina oportere curari. Tito autē Giscalæ equitando. n. ad eam accesserat aggressione capi facilis uidebatur. Sciēs iamē q; ea ui capta passim a militibus populus absumeret. Nanq; satiatus erat ipse iam credibus miserans multitudinē etiam sine ullo discrimine cum nocentibus intereuntē: pactione magis subigere ciuitatē uolebat. Itaq; plenis hoīum muris: quorū pleriq; p̄ditæ factionis erāt mirari se ait quonam freti consilio cunctis iam ciuitatibus captis illi soli Romanorū arma operirentur: cū uiderēt multo quidē munitione oppida nō impetu fuisse submersa: securos at fortunis suis potiri qui Romanorū dextris credidissent. Quas quidē ē nunc illis ait se porrigere. neq; ob insolentiam succensere: quia spēs libertatis ignoscendam putaret. Non tamen ē si quis impossibilia uellet perseueraret. Quod si dictis humanissimis non paruisset fidē dextris habuissent expertū iri arma crudelia iam cognituros esse moenia sua ludū fore machinis Romanorū: q; confidentes soli sese ostentarent arrogantes esse capturos. His dictis populariū quidē neminē non

quidem responderet: sed ne ad mutum quidem licuit ascendere: quia totum latrones praeuenerant & custodes erant portis apppositi ne quis uel ad foedus prodiret: uel equitū quēquam in ciuitate reciperet. Ioannes autē & ipsi complecti conditiones ait ita aut persuasus: aut necessitatem belli renitētibz adhibiturum. Illum tunc diē iudaeoz legi oportere concedi: quoniam sicut arma mouere: ita et de pace conuenire nephas esse putaretur. Nam & Romanos scire q̄ ab omni cessarent opere diez septem circuitu. Quam si temerassent non minus coetus quā qui agerent piaculū cōmissuros: ipsūq; Titū nullum sibi ex mora stipendiū formidandum. quod enim unius noctis spaciū prater fugā cōsiliū coeperit praesertim cū id obseruare circūsedenti nemo prohibeat. sibi autē magnum esse lucrum nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere qui pacem non sperantibus indulgent: legē quoq; seruare seruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur: non tantum pro septimi diei religione quā tum pro sua salute sollicitus. Verebatur ne statim capta ciuitate solus destitueretur: qui totam in nocte ac fuga uitae spem collocasset. Verum profecto dei nutu in excidium Hierosolymorum Ioannem saluum esse cupientis factum est: ut non solum indutiarum causationem Titus admitteret: uerum etiam in superiori parte ab oppido castra poneret ad Cydissa qui mediteraneus est Tyriorum uicus ualidissimus Galilaeis semper exosus. Nocte autem Ioannes cum nullas Romanorum excusbias circa oppidum uideret arrepto tempore non solum his quos circa se habebat armatos: sed etiam senioribus plurimis cum familiis abductis in Hierosolymam fugiebat. Sed usque ad uigesimum quidem stadium fieri posse uidebantur: ut mulieres ac pueros aliamque multitudinem secum duceret homo quem captiuitatis itemque salutis metus urgeret. Ultra uero procedente eo relinquēbatur & oriebatur atrox remanentium fletus. Quanto enim quisque procul a suis aberat: tanto propriorem se hostibus credebat. Iamque affore qui se caperent existimantes necessario pauitabant: & ad crepitum quem ipsorū cursus faciebat assidue respectabant: uelut instantibus quos fugissent: multiq; simul ruebant & circa uiam plurimos certamen praecedentium conterebat. Miserabile autem foeminarum & infantium erat excidium. Aut si quam iactare uocem: nonnullae uiros aut propinquos ut se operirentur orabant. Sed ioannis exhortatio superabat ut seipsos seruarent in clamantis eoq; confugerent. unde remanentibus etiam si raperentur poenas a Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant ut cuique uirium fuit cito dispersa est. Luce uero Titus ad muros aderat scederis causa. populus autem portis ei patefactis cum coniugibus adeuntes tanquam benemeritos & qui custodia ciuitatem liberasset laudibus praedicabant. Simulq; ioannis fugam significantes ut & sibi parceret obsecrabant & eos qui nouarum rerum cupidi reliqui superessent ulcisceretur: ille autē precibus populi postulatus equitum partem ut Ioannem persequeretur dirigit. Sed cum quidem occupare nequiuere: quod antequam uenerant in Hierosolymam sese receperat. Vna uero fugientes prope ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quam tria milia circumactos reducit. Titus autem indigne ferebat non statim a Ioanne poenas fraudis exactas. Iratos uero animo satis esse quod spe deciderat ad solatium putans captiuorum & qui trucidati fuerant multitudinem in oppidum cum fauore ingreditur: iussiq; militibus minimam muri partem iure possessionis abrumpere minitendo magis quā puniendo reprimebat perturbatae ciuitatis auctores. multos enim propter odia domestica uel proprias inimicicias delatores innocentiae fore credebat: si dignos poena discerneret: melius noxium relinqueret metu suspensum: quam immeritum quenquam cum eo perdere gratus existimabat. illum enim fortassis modestiorem futurum: uel metu supplicii: uel quod erubesceret praeteritorum criminū uenia: sine causa uero morientium poena nullo modo corrigi posse. Praesidiis tunc ciuitatem circūdedit: quae tam nouarum rerū studiosos compescerent quā pro pace sentientes quod sibi relicturus erat maiore fiducia firmarent. Galilaea quidem tota postquam multo sudore Romanos exercuit hoc modo subacta est.

Ex aduentu Ioannis in Hierosolymam totus populus effusus percontatur quid agant Romani: significato excidio Giscaloni: timor eos inuadit immensus: hortatur Ioānes Hierosolymas ad bellū senes timebant excidium urbis ex hac re: oriuntur multae praedationes & latrocinia in urbe contra multos fingebantur uaria in eorū perniciem: phana conculcantur: fitq; maxima controuersia aduersus istos: fit bellum inter hos inuasores & populū horum causa erat ioannes qui simulabat amorem: res tamen & consilia populi aliis nocte aperiebat hic iurat fidem amicitiam: fit legatus populi ad Zelotas.

CAP. VIII.

Pud Hierosolymam uero ad Ioannis introitum omnis populus erat effusus: & circa singulos qui una confugerent numerosa turba collecti: quos fines cladis experti essent percontabantur: illorum autem seruens anhelitus necessitatem significabat. Verum tunc in malis quoque sibi arrogabant. Non Romanorum uim fuisse dicentes sed sponte uenisse: ut cum his ex cautiore loco pugnarent. Inconsultorum enim atq; inutilium esse hominum incaute pro Giscalis & inualidis municipiis periclitari: cum arma uigoremque oporteat pro metropoli suscipere atque seruare: significando tamen excidium Giscalorum etiam quam dicebant honestam discessionem suam ut primi fugam esse intelligerent prodiderant. Auditis autem quae captiui pertulere non mediocri populū perturbatio tenuit: magnumque id esse argumentum

proptii reputabant excidii. At Ioānes qui eorum quos reliquerat causa minus embescebat: singulos aut circuniens spe ad bellum incitabat: infirmitate Romanorum afferens: propriamque uirtutem extol-
 lens: & imperatorum ea cauillatione inscitiam decipiens: quod etiam si poenas sumerent: nunquam Hiero-
 solymorum munus transgredierentur Romanis qui pro Galilaeorum uicis tanta mala protulissent atque in eorum
 muris machinas contriuisent. His eius dictis magna quidem corrumpebat iuuenum manus. Prudentior
 aut atque seniorum nemo erat qui non futura prospiciens uelut iam perditam ciuitatem lugeret. Et popu-
 lus quidem in ea confusione tunc erat. At uero per territorium manus agrestium ante seditionem quae Hieroso-
 lymis orta est discordare iam coeperat. Titus. n. a Giscalis Caesarea. Vespasianus aut a Caesarea Iamnia
 & Azorum praefectus utrumque subegit: impositisque illis praediis reuertebatur: maximam ducens eorum multitudinem
 qui se foedere sociauerant. Singulas aut ciuitates tumultus bellumque intestinum exagitabat quantum a
 Romanis respirassent in ipsos manus uertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos esset serua
 contentio dudumque concordium pertinacia primo intra domos accedere. Deinde inter se amicissimi po-
 puli diffiderent: & ad similia uolentes quisque conueniens aperte iam coactio multitudine rebellaret. Ita-
 que dissensiones quidem apud omnes erant. nouitatis aut armorumque cupientes senibus ac sobriis inuicem ac
 quae audacia praestabant. Primo aut indigenarum singuli praedari coeperunt. Deinde ex composito consertis cu-
 neis per territorium latrocinantibus: ut quod ad crudelitatem atque iniustitiam spectat nihil a Romanis genti-
 les abessent: atque ab ipsis qui uastabant illatum a Romanis excidium leuius uideretur. Ciuitatum uero custo-
 des partim quia defatigare pigeret: partim odio nationis aut nulli aut minimi erant male affectos au-
 xilio: donec rapinae societate undique congregati collegioque latrocinantium principes atque in agmen
 conflati Hierosolymam irrupunt. Quae ciuitas a nullo regebat: & more primo gentiles omnes sine ob-
 seruatione recipiebant: tunc praecipue existimantibus uniuersos qui superinfluerent adiuumento & beniuo-
 letia uenire. Quae quidem res est sine dissensione ciuitatem postea pessumdedit: eo quod iners & inutilis mul-
 tudo quae pugnacibus sufficere potuissent alimenta consumpsit. Hisque praeter bellum etiam seditionem fa-
 maeque comparauit: aliique latrones ex agris eo transgressi ac multo scruiores quos intus inuenire so-
 ciati nullum atrox facinus intermittebant. Nec enim rapinis & expoliationibus metiebantur audaciam
 sed usque ad caedes ruinam fiebant non clam neque per noctem aut quoslibet homines uerum luce palam nobilis-
 simos quosque ad oriendo. Nam primum Antipater regii generis uirum & adeo potentissimum ciuium ut esset
 publicos thesauros fidei suae praemissos haberet comprehensam custodiam tradiderunt. Post hunc est Leuias
 quaedam insignis uirum & Sophan filium Ragueli regalis similiter utrumque familiae omnesque praeterea qui
 praetitorum praestare aliis uidebantur. Grauis autem metus populum possidebat: & uelut occupata ciuitas
 re salute propriam quisque curabat. illi aut clausorum uinculis non fuere contenti: neque tutum arbitra-
 bantur e potentia uiros diutius custodire. Nam & ipsos & domos eorum non paucos uiros frequen-
 tare ac per hoc ad ulciscendum esse idoneos & praeterea rebellaturum fortasse populum iniquitate commotum.
 Decreto igitur eos occidi mittunt quaedam de suo numero Ioannem ad caedes promptissimum: qui lin-
 gua patria Dorcadis filius dicebatur: eumque alii decem armati gladiis secuti ad carceribus quos reperissent
 interficiunt. Fingebant autem huius immanissimi sceleris causam cum Romanis eos de traditione ciui-
 tatis collocutos fuisse: eosque libertatis praeditores interemisse dicebant: praesens ut audacia sua tanquam seruatores
 ciuitatis ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autem populum quidem ad hanc humilitatis ac
 formidinis illos uero insolentiae praegrediunt in eorum esset arbitrio etiam pontificum designatio. Denique
 familiis abrogatis unde per successionem pontifices creabantur: incognitos atque ignobiles constituebantur
 ut impiorum facinororum socios haberent. Nam qui supra meritum sumos honores adepti erant his obedie-
 bant necessario qui sibi eos praestiterant quoniam & dignitate praeditos uariis machinis fictisque sermoni-
 bus committebant oportunitate ex eorum qui se prohibere poterant contentione captantes: donec ho-
 minum persecutione faciat indiuitiam contumelias transtulerunt: pedibusque pollutis in sanctum locum
 introire coeperunt. Iamque populo contra eos concitato namque auctor erat Ananus a quo maximus po-
 tificum itemque sapientissimus & qui fortassis ciuitatem conseruasset si insidiatorum manus potuisset effu-
 gere illi templum dei aduersus populi turbam castellum ac praefugium sibi fecere: quod per domicilio habe-
 bant tyrannidis. Acerbis autem admiscebat etiam cauillatio: quae praeter ceteris eorum factis erat dolori.
 Tentando. n. quanto metu populus teneretur suasque uires explorando sorte pontifices creare cona-
 ti sunt: cum his: ut diximus: ex familiis successio deberetur. Huic aut fraudi mos antiquitus obtende-
 batur. Nam & solum sorte pontificatum deferri solitum fuisse dicebant. re autem uera lege de genere erat
 abrogatio firmatus atque his ad potentiam quae sibi designandoque magistratuum licentiam compararet.
 Itaque una sacrataque tribuum accita quae Eniacin appellatur pontificem sortiebantur: casusque locus exiit ho-
 mini per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est Phannias quidam filius Samueli ex uico Aphtha
 non solum non ex pontificibus ortus: sed aperte quid esset pontificatus per rusticitatem penitus nesciente.
 Denique inuitum eum rure abstractum ut in scena fieri solet: aliena ornare personam: indutumque sacra-
 ueste quid facere deberet subito instituebant: ludumque & iocum esse tantum nefas arbitrabantur. Ceteri
 quidem sacerdotes procul spectante ludibrio legem haberi lachrymas uix tenebant: honoresque sacro-
 ram solui grauiter ingemebant. Populus tamen hanc eorum audaciam non tulit sed omnes quasi ad depo-
 nendam tyrannidem animos intenderant. Nam qui praestare ceteris uidebantur Gorion Iosepi filius

& Symeon Gamaliell tam singulos circumnentes quam simul uniuersos in cōtionibus hortabantur quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irent: sanctumq; locum hoībus sceleratis purgare pperarent. Pontifices etiam probatissimi Gamala quidē filius Iesus aut ananus Anani populū frequēter in cōtibus exprobrando eius segnitie contra Zelotas excitauerunt. Ita. n. seipsi uocabant: uti bonarū professionum æmulī: ac nō qui pessimam facinorum immanitatē superassent. Itaq; in cōtionē populo congregato: cunctisq; indignantibus occupationes sanctoꝝ itemq; rapinas & cædes: nondū autem promptis ad ulciscendum propterea q̄ inexpugnabiles. id enim ueꝝ erat Zelotæ putabantur: stans inter eos medius Ananus & ad legem crebro respectans cū lachrymis opplesset oculos. Magis ait mihi mori satis est anteq̄ dei domicilium uideam. tantis refertū doloribus atq; in accessu & sancta loca sceleratoꝝ pedibus frequentari. Veꝝ sacerdotali ueste amictus & sanctissimū uenerabilium noīum ferens uiuorū animæ amore teneor ne pro senectute quidē mea mortem sustinens gloriosam iugitur solus ibo: & tanquā in solitudine aīam meam solam dabo pro deo. Nūquid opus est uiuere in populo clades suas minime sentientes & apud quos malorum præsentīū defensio interit. Siquidem rapti patimini ac uerberati reticetis: & ne gemitu quidē aperto quisquā prosequitur interemptos. O acerbam cōmitionē. Quid de tyrannis q̄rat? Nūquid non a nobis nostra potentia nutriti sunt? Nūquid non despectis qui mecū ierant cū adhuc pauci essent. uos dū tacetis plures eos fecistis atq; illis armatis quiescentes in uosmetipsos arma uertistis? cū primos eorum conatus oportuisset infringi: quando cognatos cū uitis appetebant. Vos autem negligēdo ad dep̄dationēroxios irritastis: quia uastatis domibus nulla rō ducebat. Itaq; iam dominus ipse rapiebat: eiq; cum per mediam ciuitatē traheret nemo erat auxilio. Illi aut a nobis p̄ditos etiam uinculīs affecere. Nō dico q̄les & quātas sed q̄ accusatos indēnatos nemo audiuit. Restabat eosdē uidere trucidare. Hoc etiam uidimus uelut e grege brutoꝝ aīaliumq; p̄cipua ducis hostia ne uocem quidē quisquam emisit: nedū dexteram moneret. Patiēmini ergo patiēmini etiā sancta conculcati uidētes? Cūq; oēs audacia gratos nephariis hoībus subieceritis eoꝝ præstantiam reuertēmini? Nūc. n. p̄fecto ad maiora p̄cederēti quid maius q̄ euerterēt inueniret. Teneatur quidē munitissimus ciuitatis locus: nūc aut phanū appellat arcis arx quædā siue castellū. Tanta igit contra uos tyrānide munita & inimicis sup̄ uerticē positis. ut uideris. qd cogitatis? aut qbus sententias applicatis? An Romanos expectatis ut sanctis nostris opitulent? Ita quidē se nostræ ciuitatis habet res: eoꝝ iam calamitatū uentū est: ut misereat nostri et hostis. Non exurgetis o labores respectisq; uulneribus uestris quod etiam feræ bestias facere uidimus ultū ibitis in hoc qui hos p̄cussere. Nō suas qsq; recordabit clades: & ante oculos positis quæ ptulerit ultionē aīos acuetis. Perit apud uos nisi fallor affectionū oīum carissima & maxime naturalis cupiditas libertatis. Seruitutis autem ac dominorum amantes facti sumus tanq̄ subiugari a maioribus didicerimus. At illi quidem multa & maxima bella ut in libertate uiuerent ptulerunt. Nec aut ægyptiorum aut Medoꝝ potentia cessere: idūmodo ne facerent quæ iuberētur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum quod cum Romanis nunc gerimus utq; cōmode an contra incōmode non palamq; habet causæ nisi libertatē? Ergo q̄ dominis totius orbis seruire non patimur: gētilēs nostros ferimus tyrānos. Quāq; externis obediētes ad fortunam semel adire fecerūt: cuius iniuria uicti sunt. At nero pessimis suorū cedere ignauoꝝ est & cupientū seruiendi. Ad hæc aut quia Romanorū mentio facta est: nō uos celabo quid dū loquor iteruenerit metemq; retraxerit. Quod est si ab his capti fuerimus: absit autem dicti huius piculum nihil acerbius experiemur quam isti nos affecere. Quo pacto autem non lachrymis dignum sit illoꝝ quidē in templo donaria cernere? Gētiliū uero spolia qui nobilitatē huius: maxime oīum ciuitatis cōpilauerunt eosq; uiros trucidatos uideri: quibus et illi post uictoriā obtemperassent. Et Romanos quidē nunq̄ transgredi ausos esse limitē p̄phanorū aut sacrarū quicq; consuetudinis p̄terire. Sanctoꝝ autē abitu. quis procul aspectū phorrescere. quosdā uero in his locis natos ac sub nostris moribus educatos: & qui iudæi uocarentur inter media sancta deambulare manibus adhuc sui gentilis cæde calentibus. Quis igit externū bellū metuat ex comparatione domesticī: multo nobis æquiores inimicos. nā si proprie rebus sunt aptanda uocabula reperiretur legū quidē conseruatores nobis fuisse Romanos: hostes uero intus habere. Verum hos insidiatores libertatis exitio debere neq; facinoꝝ eorū dignū ex cogitari posse supplicīū. Certū est idēq; oībus uobis & ante orationē meā eē psuasum atq; ipsis uos rebus q̄s ptulistis in eos esse cōmotus. Pluriq; aut fortasse multitudinē eoꝝ atq; audaciam refozmidant: & p̄terea q̄ in loco superiore consistūt. Sed hæc ut uestra negligentia conflata sunt ita nunc magis p̄ficiunt si morabimur. Nā & numerus illoꝝ in dies singulos alitur eo q̄ nequissimus quisq; ad similes p̄fugiat: & audaciā plus accēditq; nullū adhuc eius ip̄edimētū interuenit locoꝝ superiore utunt: & quidem cū apparatus his tps demus. Quod si aduersus eos ire coeperimus: humiliores erūt mihi credite: conscientia celsioris loci beneficiū ratio perdet. Fortasse at dei sp̄reta maiestas in ipsos rēla retorserit suiꝝ missilibus consument imperii. Videant nos tantūmō & deiecti sunt quāq; pulchrū est ut etiam si quod piculū immineat pro sacris ianuis moriamur: ac si non pro liberis & cōiugibus: pro deo tamen eiusq; sanctis aīas pfundamus. Præbebo at manū atq; sniam: & neq; cōsiliū uobis ullum deerit ad cautionem: neq; me corpori meo parere uideritis. His Ananus contra Zelo-

tas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari uix posse per multitudinem ac inuentem animorumque pertinaciam multoque magis propter conscientiam commissorum. Nec enim concessuros extremam ueniam his quae perpetrauerant sperabant. Verumtamen quid uis perpeti praestabilis existimans quam in tanta rerum perturbatione tumultum cohibere. Populus autem duci se clamabat in eos contra quos rogabatur: & ad subeunda quicunque pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret atque ordinaret ad plium Zelotae cunctis conatibus eius cognitis: certos enim qui omnia sibi nuntiarent habebant in pontifice commouent ac modo per cuneos simul uniuersi profiliunt neque obuius cuique parcebat. Cito autem & Ananus populum congregauit: multitudine quidem superiore. Armis uero constipatis non erant Zelotae inferiores. Alacritas uero quod deerat in utrisque completabat. Nam & ciues armis iram conceperant fortiores: & qui de templo exierant quam multitudine maiorem audaciam. Quippe illi quod habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur nisi Zelotae existerent: hi uero nisi uicissent nullum se non subituros esse supplicium. Manus autem conferere pro ducibus obediens motibus aliorum. Et primo quidem in ciuitate ac pro templo eminens missis lapidibus semet inuicem appetebant. Si uero aliqua pars terga uertisset iustiores gladiis utebantur. Cumque plurimi sauciarentur multae caedes utrobique fiebant. Et populares quidem in domos referebantur a suis zelotarum autem quicumque uulneratus fuisset in templum ascendebat: sacram humum cruore perfundens ut solo eorum sanguine uiolatam religionem recte quis dixerit. Semper quidem latrones excurrere ingressibus prauebant. Irati uero populares perficiente quotidie numero suo cum desides increparent quique a tergo sequebantur non aperiendo fugientibus uiam inuitos eos repugnare compellerent: uniuersos quidem suos in hostes conuertunt. Illis autem qui uim ferre non poterant paulatim ad templum recedentibus irrupit una cum sociis Ananus. Unde factum est ut eos qui ambitu exteriori caruissent metus inuaderent: ideoque in murum interiore fuga recepti mature ianuas occluderent. Verum Anano portis quidem sacris manus asferre non placebat: hostibus quoque desuper tela torquentibus nephas esse existimans et si uicisset non lustratum prius populum introducere. Ex omni autem sua multitudine sex se rearmatos milia sortitus custodes eos in porticibus collocat. His autem qui succederent in excubiis alios per ordinem ponit. Multi autem honestosque ab optimatibus ad id electi mercede conductos pauperes uice sua praesidiis destinabant. Fit autem his omnibus exitii causa Ioannes: quem ex Giscalis effugisse praediximus. Is enim dolis plenus & acerbissimam dominationis cupiditatem mente circumspectus iamdudum rebus communibus moliebat in insidias. Itaque tunc eadem quae populus sentire se simulans aderat Anano tam diebus cum proceribus capiendi consilium quam noctibus pagrantibus custodias: omniaque secreta Zelotis renunciabat: nullumque populi consilium non priusquam caperetur inimici sciebant eius indicio. Immoderatis uero & Ananum & populi principes placabat obsequiis ne in aliqua suspitione ueniret affectus. Sed haec eius honorificentia in contrarium uertebatur. Erat enim ex adulationum uarietate suspectior eoque ipso quod etiam non accitus assiduus erat arcanorum proditor hebebatur. Etenim prospiciebat Ananus omnes qui ad se concurrerent intelligere quae Ioannes faceret suspitionem nuntiationis habebant. Submonere autem illum non erat facile neque possibile quod malitia praualeret ac praeter hoc multorum non ignobilium qui summis rebus adhibebantur patrocinio succinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum beniuolentiae causa peti: nihilque dubitans & fide populo se seruaturum iurauit & neque factum eius inimicis ullum neque consilium proditura: unaque deponendis rebellibus & manu & uoluntate operam collaturae. Itaque Ananus eiusque socii quoniam iurato crediderunt nulla iam suspitione suis eum consiliis adhibebant: moxque ab eis concordiae causa legatus intromittitur ad Zelotas: curae namque habebant ne phanum culpa sua pollueretur: ne uel quisquam in eo procuberet iudeorum. Ille autem quasi Zelotis ac non contra pro beniuolentia iurauisset egressus ad eos medius constitit: & saepe quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit: ne quid secretorum ignorarent: quare in eos Ananus cum sociis cogitasset. Nunc autem ingens cum ipsis omnibus subituum esse discrimen nisi diuinum quoddam praesidio fuerit adiumentum nihil enim iam morari Ananum sed persuasisse quidem populo ad Vespasianum legatos mitterent ad capiendam ciuitatem quamprimum uenire properaret. Indixisse autem lustrationem postero die ut religione simulata intromissi uel et in praelio manus confererent. Se autem non uidere quadiu aut custodias sustinebunt: aut cum tanta manu acie congregiantur. Ad haec addebat quod ipse dei providentia transactionis esset causa legatus. Hac enim spe ananum his proponere: quod nihil suspicantes eos subito aggrediretur. Itaque oportere si quis habendam uitae rationem duceret aut custodibus supplicare aut foris quidem praesidium petere. Quos autem si uicti essent uenire spes foret: immemores esse audaciae suae crederentur simul ac factores poenituerint admissorum: in gratiam statim eos qui perpeffi sunt redituros. Sed nocentium quidem saepe inuisam etiam poenitudinem fieri. Laesis autem iram in licentiam sauiorem uiminare autem illis ait interfectorum amicos atque cognatos tantumque populum pro dissolutis legibus ac ludiciis indignatione flagitantem. Vbi etiam si qua pars misericordiae fuerit maior eam irascuntur turba celabit. Talia quidem uariabat Ioannes terrorem incutiens multitudinis. Externum uero auxilium aperte quidem indicare quod diceret non audebat idumatos autem significabat. ut autem principes Zelotarum priuatim etiam commoueret: crudelitatis Ananum arguebat ipsis eum minitari confirmans.

Mittuntur nunci ad Idumæos pro auxiliis petendis: eo q̄ Ananus uellet Romanos introduceret Iesus increpat idumæos & eos qui eos aduocarunt tanq̄ latrones qui ciuitatem quottidie dissipante hortatusq; eos ut nil acturi sint uel iudicent q̄tum sint factiosi homines uel recedant. CAP. IX.

Rat autem Eleazarus Simonis filius: qui etiam præter alios idoneus esse uidebatur & re-
 e cte consulere: & quæ consulisset efficere: itemq; Zacharias filius Phaleci uterq; a sacer-
 dotibus genus ducens. Hi præter cōes etiam priuatis in terminationibus cognitis: qd̄q;
 Anani factio potentiz sibi comparandæ cā Romanos accerferet. Nam & hoc Ioannes
 affinxerat diuq; quod agerēt dubitabant angusti temporis festinatione conclusi: popu-
 lū. n. haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant. Externi uero subsidii facultatē inidiæ
 sibi celeritate præreptam prius fore ut omnia paterentur: q̄ ut auxiliorū quicq; ista cognosceret ad
 uocari placuit idumæos scriptaq; breuiter epistola q̄ circumuento populo Ananus uellet Romanis
 metropolim prodere. Ipsi autem pro libertate dissidentes in templo custodirētur: minimiq; tempo-
 ris spem salutis sibi promittere. Ac nisi mature subuenirent ipsos qdem Anano atq; inimicis: at ue-
 ro ciuitatem Romanis ilico subingandam. Et plerq; nuntiis ad rectores idumæorū referenda man-
 dabat. Ad hoc etiam lecti sunt uiri strenui & dicendi peritissimi: & ad persuadendū satis idonei qd̄q;
 his rebus esset utilius imperum uelocitate pstantes. Nam idumæos confestim perituros certum erat
 q̄ turbæ cupiens & indomita esset natio: semperq; ad motus facilis atq; suspensā & rege mutationi-
 bus læta: minimisq; petentium blanditiis ad bella promptissima & uelut ad festorū quādam solēni-
 tem sic ad p̄lia properans. Celeritatem autem nuntii exigebant: ad quā istis nihil deerat alacritatis.
 Vterq; autem Ananias uocabant. Iamq; rectores aderant idumæorū. illi autem simul epistola man-
 datisq; attoniti q̄si furibundi circūcurrere gentem militiamq; denūciare cœperūt. Itaq; mox & dicto
 citius multitudo conuenerat: oēsq; pro libertate metropoleos arma rapiebant. Congregati autem
 prope ad uiginti milia cum ducibus quatuor Hierosolymā ueniūt: hoc est Ioāne & Iocobo Sossæ fi-
 liis: & p̄terea Simone Thecui & Phineas Clusoth filiis. Ananū aut̄ profectio legatorū itemq; & uigi-
 les eius non latuit: nec non & impetus idumæorū. Hoc. n. ante cognito portas eis clausit & muris cu-
 stodes apposuit. Non tamē uisum est bello cū his congregari: sed uerbis eis ante psuadere concordia.
 Stans ergo in aduersa turri post Ananū Iesus a uo pontificū longissimus. Cū multæ inquit & uariæ
 turbæ tenuere ciuitatem in nulla re sic miranda fortuna est: ut in eo q̄ pessimis etiam inopinata con-
 spirant. Etenim p̄ditissimis hominibus contra nos auxilio uenistis tanta cū alacritate: quanta nec in
 barbaros aduocante nos metropoli uenire decuisset. Et siquidē uiderem consensionē uestram similē
 esse horū hoīum qui uos rogauerūt: non existimare impetum capere rōnem. Nihil. n. æque ac morē
 cognatio concordiam firmat. Nūc uero illi si quis eorū singulos explorauerit mille mortibus digni
 reperirent. Nā ludibria & purgamenta totius rusticiz plebis luxu absumptis patrimoniis suis postq;
 in uicis & ciuitatibus proximis audaciam exercere. Postremo in sacra ciuitatē clam influxere uis-
 trones: solūq; religiosum imanitate polluerunt scelex; eosq; uideas sine metu inter sancta ebrios: &
 auditate uentris peremptorū spolia consumens. Vestra uerō multitudo armatorūq; talis apparatus:
 est: qualem deceret esset: si publico uos consilio metropolis inuitaret: in alienigenas latuos auxilia.
 Quid igitur hoc esse quis dixerit: nisi pro fortitudine iniuriam: cum pro nequissimis conuenisse in-
 tegre nationis uestre arma uideantur conspirare. iam dudum quidem reperire nequeo quidnam
 fuerit quod uos tam cito commouerit. Nec enim sine magna causa fieri potuisset: ut arma pro la-
 tronibus aduersus cognatum populum caperetur q̄ Romanos audistis & prodicionem. His. n. qui-
 dam uestrum obstrepebant nunc liberande metropoleos causam uenisse dicentes. Vnde mirati su-
 mus p̄ter alia noxiorum tale commentum. Viros. n. naturalis libertatis amatores aliter contra nos
 efferrare non poterant: eoq; cum externis hostibus pugnare paratissimos quam si uastatæ libertatis
 prodicione mentita. Sed. n. uos considerare oportet qui uos insimulauerint: fidēq; in nos ueritatis
 ex rebus cōibus: non ex ficto sermone colligere. Quid enim posse nūc demū nos dederimus Roma-
 nis cū ab initio licuerit aut ab his non deficeret: aut quia defecimus cito uenire in gratiam: priusq; cir-
 ca nos omnia uastarentur. Namq; iam ne uolentibus quidem nobis transactio facilis est: cū & super
 bos eos effecerit Galilæa sub iugū missa: morteq; grauiorē afferat turpitudinē appropinquātes pla-
 cere quidē quod in me est: pacem morti antepono. Semel autem bello appetitus postq; pugna cō-
 missa est: gloriosam mortē uita captiui existimo poriorē. Sed utrū nos populi principes aiunt clam
 misisse aliquam ad Romanos: an ēt totum populū cōmuni suffragio. Siq̄dē nobis dicant quos ami-
 cos miserimus: qui serui fuerint prodicionis ministri. Cū iter aliquis deprehensus est. Rediēs captus
 est: litteras nacti sunt. Quemadmodū aut̄ ciuiū multitudinem latuerimus: cū qbus omni hora uer-
 saremur. Paucis etiam atq; his inclusis qui de tēplo ne in ciuitatem qdem prodire possent quo pacto
 sunt cognita quæ occulte extra ciuitatē fierent? An uero nunc cognouere: quando aulorum poenæ
 reddendæ sunt. Donec autem sine metu suere neminem nostram proditorem suspicabantur. Sin ad
 populū causam referunt: publicū habuit nempe consilium. Nemo aberat contioni: ideoq; manifesti-
 or ad uos nūcia huius fama pperasset. Quid aut̄ opus erat legatos mittere cū certa nobis ēt de trāsa-
 ctione sententia. Et quis designatus sit dicant. Sed hæc quidē male peritorum & instantes poenas

equitare cupientium causationes sunt. Quin etiam si ciuitatem manentem prodi fors afferret: adeoque ipsos qui nos criminantur: auro quoque audaciae unum malum uideretur esse proditio. Vos autem oportet: quia semel cum armis adestis. Primum id quod est iustissimum adiutare Metropolim: & una nobiscum tyrannos eximere per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladiis permiscere. Denique nobiles uiros non incusatos ex medio raptos foro primum uinculis cruciarunt. Deinde non uoce neque prece eorum morati neci tradiderunt. Licet autem uobis non belli lege ingressis horum uidere argumentum quae dixi. Desolatas domos rapinis: coniuges in ueste lugubri ac familias peremptorum: & per totam ciuitatem ululatus & fletus. Nullus enim non persecutionem expertus est impior. Qui ad hoc insaniam prorupere ut latrocinalem audaciam non solum ex agris atque alienis ciuitatibus in hanc quae & caput & facies est: sed & phanum et ex ciuitate transferrent. Denique hoc sibi & ad excursus & ad profugium elegerunt: si quis illos est quae in nos comparant & locus toti orbi terrae uenerabilis quique ab uniuersis alienigenis ab extremo limite mundi uenientibus honoratur per has quae apud nos propter nomen sunt bestiae conculcatur. Exutis autem rebus desperatis populo comite populis & ciuitatibus ciuitates gentesque in sua uiscera delectum habere: cum debueritis quod factum esset optimum ac deceret nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciam ultimum ire quod auxilio uos aduocare ausi sunt: quos metuere iudices debuissent. Quod si eiusmodi hominum praecipue reuerendas putatis: attamen licet uobis armis depositis cognatorum habitu introite ciuitatem: medioque inter hostes atque auxiliares suscepto nomine de nostris discordiis indicare: quaeque reputare quid habebunt commodum: cum de manifestis ac tantis criminibus apud uos causam dicturi sunt: hominibus non accusatis ne uerbum quidam facere permiscere. Ferant igitur hanc ex uestro aduentu gratiam. Si uero neque nobiscum indignari neque iudicare uultis: tertium restat: ut relinquant utrisque partibus nec nostris cladibus insultetis. nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam & si maxime quae nostrum suspicamini Romanis collocutum: obseruare uobis itinera licent: quod demum tueri Metropolim cum factum aliquid homini patuerit: quale delatum est & in auctores eius si conuenit fuerint uindicare. non enim uos puenirent hostes iuxta ciuitatem sedibus positos. Sin horum nihil uobis gratum aut mediocriter uidetur ne portarum claustra miremini quatenus arma portabitis.

Simon unus ex idumaeis indignatus respondet iratus contra Iesum & pontifices: accusans eos proditores contra alios qui eos uocauerint: dicitque aduersus illos ituros. CAP. X.

h Acc quidem Iesus loquebatur. Idumaeorum autem neque multitudo animum appendebat ardens iracundia quod non paratum habuisset introitum proque armis inter se duces indignabantur captiuitate esse existimantes si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Unus autem Simon filius Cathla placato suorum tumultu stans in eo loco unde exaudiri a pontificibus posset non iam mirari se ait: si libertatis propugnatores in templo custodirentur: inclusis cum illi cunctae genti eodem clauserint ciuitatem. Et Romanos quidem fortasse coronatis et portis recipere sint parati. Idumaeos autem ex turribus alloquantur: captaque inbeant pro libertate arma proferre: cognatisque non credentes custodiam ciuitatis iudices eos discordiarum fieri uellent & alios accusarent quod indignos ciues occiderint: ipsi totam damnant ignominia nationem. Denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patentem: nunc domesticis praecclusistis. Valde enim contra uos festinabimus & ad gerendum cum gentilibus bellum qui ob hoc adesse properamus ut uos seruaremus liberos. Nempe talia uos etiam his quos obsidetis laesere tanquam uerisimiles puto suspensiones in illos quoque colligitis. Deinde qui reip. defensores intus in custodia tenentes genere coniunctissimis gentibus simul uniuersis ciuitatem praecclusam tyrannidem praeferre dicitis: cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare praecipitum: nomenque potentiae aliis qui uos tyrannos patiuntur annexitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit cum res repugnantium uideatur? Etenim uobis etiam nunc idumaeos excludentibus ciuitate namque ipsi nos patriis sacris arcetis: recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo? Quod cum ausi essent plectere proditores quos uiros nobiles & innocentes pro societate facinoris distitatis: non a nobis inciperet summaque proditoris membra praeciderint. Sed licet illi molliores quam res poscebat inuenti sunt: nos tamen domicilium dei seruabimus idumaei & pro communi patria propugnabimus tanquam foris irruentes quam intus insidiantes hostes pariter ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati donec aut uos Romani aspiciendo laborent aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

Idumaei nocte dolo zelotae: apertis portis custodibus dormientibus intrant interficiuntur: custodes insurgit populus idumaei eadem nocte octo milia quingentos interfecerunt: interficiuntur pontifices: quaeritur Iesus cum Anano qui interficiuntur omnibus in sepultis. CAP. XI.

h Is dictis idumaeorum quidem multitudo clamore consensus. Iesus autem tristis recessit cum nec idumaeos quicquam sentire moderatu & duplici bello oppugnari ciuitatem uideret. Quippe ne idumaeos rumor & spiritus quiescebat indigne feretium quod essent ciuitate prohibiti & Zelotae: uires esse infirmas crediderant erubescerent. postquam nihil auxiliari posse uidere iam uenisse poeniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi poenitudinem supabat. Itaque ibidem prope mox temere tabernaculis positos manendum esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenit

& uolentia cum imbris ortis & crebra fulgura horrendaq; tonitrua concussaq; terræ uasti mugitus: certumq; erat apud omnes hominum exitio mûdi statum esse turbatum neq; paruum quid rege hæc signa protēdere. Vna uero Idumæis & oppidanis erat opinio. His quidem irasci deum militiæ causa existimantibus neq; se posse euadere si aduersus Metropolim arma mouissent. Anano autem eiusq; sociis etiā sine prælio uicissē deumq; pro se bellum administrare credentibus. Sed pfecto falsi erant interpretes futuroꝝ & quæ sui passuri essent contra hostes fore diuinabant. Vex Idumæi cæteruatim ante densatis corporibus inuicem se defendebant scutis contextis præsti capita minus pluvia lædebant. Zelotæ autem magis illoꝝ q̃ suo periculo cruciabant. Collectiq; deliberabant si quā reperire subsidii machinam illis potuissent. Hox aut ardentioribus uidebat ui armox custodes inuaderetq; ita in ciuitatem impetu facto palam portas auxiliatoribus aperire. Nam & custodes ex improviso: & q̃ plures inermes ac belli expertes essent facile turbatum iri & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisq; propter hyemē contineret. Quin & si periculum aliquid interuenerit quibus subire q̃ negligere tot copias sui causa turpiter perituras. At q̃ prudentiores erant: uim quidem adhiberi dissuadebant. Non. n. sui tantum custodes ampliores: sed etiam ciuitatis mutum uidebant ppter Idumæos diligentius custodiri: & ubiq; adesse Ananum omnibus hostis inuicere custodias existimabant: sed hoc aliis noctibus ita habuerat. Ille uero non sua desidia re generat: sed ut & ipse & custodum fata interirent. Namq; iam nocte pfecta & gliscente hyeme custodes in porticum dispositos opprimit somnus. Accedit Zelotis cōsiliū subito: ut seris templo sacratīs portæ uectes secarent. Affuit aut illis ne exaudiret crepitus uentox sonus & crebra tonitrua: phanox egressi ad mure clanculo ueniūt secretam quæ portam quæ ad Idumæos erat aperit. Illi aut primum Ananum conari aliquid suspicati unusquisq; Idumæox ad gladium quasi rebellaturi se applicant: mature deinde his qui ad se uenerant agnitis introibant. Qui quidem si tunc manus uertere in ciuitatem noluisse nihil obstat quin totus populus interisset tanta ira ferebantur. Vex Zelotæ primo eximere custodias festinabant: illis quoq; multum precantibus q̃ eos reciperent ne despicerent in alis obsessos: quox gratia uenerant: neq; his acerbus piculum importarent. Captis. n. custodibus faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitasset iam illos contineri non posse: cum si senserint congregarent. & p ascensum nitentibus se opposerēt. Idem igit Idumæis uisum est: tamq; in templum p ciuitatem subibant: cum suspensi Zelotæ aduentum eox præstolarent. Deniq; his ingressis etiam ipsi confidēter ex intetiori phano pgressi sunt: imbricq; Idumæis in custodes irruerunt. Cæsis autem nonnullis quos somnus oppræsserat: omnis multitudo ad clamorem uigilantium suscitata est: raptisq; armis ad ulciscendum non sine stupore pcedebāt. At primum quidem Zelotas solos conari aliquid suspicantes quasi eos supaturi numero confidebant. Vbi uero foris alios circūfandi uidere Idumæos irrupisse sensere. Et maior quidem pars eox armis pariter scutisq; depositis in quæstibus erant. Pauci uero iuuenum fortiter communiti occurrēdo Idumæis aliquādiu segniorē multitudinem ptegebant: alii cladem ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illoꝝ autem auxilio uenire nullus audebat: cognito Idumæos irrupisse. Sed ipsi quoq; irrita nociferantes cum fletibus respondēbant: plurimasq; mulieꝝ ululatus suscitabat: si quando custodum quisq; in piculum aliquod incidisset. Quin & zelotæ Idumæox clamorem geminabāt magisq; horribiles tempestas faciebat oīum uoces. Nemini aut Idumæi pcre q̃ natura crudelissimi ad cædes erant & hyeme grauitè afficiebant: ppter eaq; his qui se excluderant ut inimicis utebant tamq; supplicantibus q̃ repugnantibus insens. Multos etiam cognationem recordantes ut quæ cōe phanum reuererentur orantes gladiis transfigebant. Nullus autē fugiendi locus neq; spes salutis erat. Compulsi autem circa se magisq; ui oppressi laniabant: cum recedendi spacium non daret nec interfectores a cædibus temperarent. Incerti aut quid agerent in ciuitatem se præcipitabant: miseri. ut mihi uidet. eo q̃ fugiebant uoluntarium subeuntes exitium: donec templum exterius sanguine redundauit. Octo aut milia quingētos dies mortuos inuenit. Nec tamen his Idumæox ira faciata est: sed uersis in ciuitatē manibus omnes domos diripiebant: quēq; fortuito inuenissent morti dabant. Et certe qdem multitudinis mortem superuacua esse ducebant. Pontifices aut puestigabant & in illos plætiq; ferebant: statimq; comprehensos obruncant: astantesq; super eox cadauera nunc Anano populi beniuolentiam: nunc Iesu quæ de muro dixerat exprobrabant. In hoc autē impietatis pgressi sunt: ut in sepultos eos abiecerint: cum præsertim Iudæis tanta sepulturæ cura sit: ut etiam iudicio cruci suffixos post occasum solis deponant atq; sepeliant. Et quidem non errauerim si Anani mortem dixero excidii ciuitatis fuisse principium: & ex illo die muros enersos: remq; publicam Iudæox perisse: quo pontificē rectorēq; suum iugulatum in media ciuitate uiderunt. Erat aut & alias uir laudabilis atq; iustissimus: & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris quo erat præditus amplitudinem infimis amabat æquari. Libertatis autem maxime fautor erat & qui populi affectaret imperium. Commodis aut ppriis cōes semper utilitates anteponēbat: sup oīa pacis studens. Sciebat. n. Romanos non expugnatum iri ac pspiciebat ut si pacisci utiliter nequiuissent: Iudæi uel inimici superassent ut breuiter dicam cum Anano ad transactionem uenissent. Mirus. n. dicere: mirus persuadere quæ uellet. Iam uero impediētes belantēq; subegerat. Plurimum. n. moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic uictus erat ab utraq;

Iesus illo quidem comparatione inferior sed præstans cæteris utpote qui tantam uoluntatem claudere perire flammis purgariq; sancta uellet: consulto defensores eorum & qui ea carissima duceret amputasset. Itaq; paulo ante sacris indumentis amictos hoc toto orbe celeberrimæ regionis auctores: quique undiq; ciuitatem commenantibus uenerabiles habebant iacere nudos prædam canibus ac feris uideres. Quos quidem uiros ipsam puto genuisse uirtutem tantum licuisse uitis flentem.

¶ De bello Iudaico. Liber. 7. incipit.

¶ Querunt Idumæi p ciuitatem quot inueniunt totidem interficiunt Zachariam accosant: indices uero fuerunt pro eo sententiam indignantur Idumæi contra iudæos: interficitur Zacharias: expelluntur iudices: Idumæi recedunt: crescit Zelotarum insolentia cunctosq; uel falsis criminationibus uel dolis aliis occidunt. Hoc in græcis exemplaribus non est. 7. principii si quarto cõtinuū ē. CAP. 1.

Nano quidē & Iesu eiusmodi finis uenit. Post illos tam Zelotæ q; Idumæi passim plebē quasi nefandorū aialium gregem irruendo mactabāt. Et uulgus quidem in quolibet loco depræhensum necabat. correptos autem nobiles & adulescentes uinctos in carcerē concludebant spe: nōnullos eorū sibi posse sociari nece dilata. Vege hæc nullum mouebant sed cūcti mortem poptauerant dummodo ne aduersus patriam cōem nequissime conspirarent: scruissima tamen ante cedem uerbera sustinebant exulcerati plagis atq; tormentis. Cūq; iam corpus non sufficeret cruciatibus tādē gladium merebant. Quos autē die cœpissent eos in custodiam nocte ducebant: extractosq; inde si quos mori cōtigisset abiiciebant ut uinctis aliis locus esset. Tantis autem pavor occupauerat atq; formido ut ne flere quidē palam quisq; siue se pelire proprium funus auderet. Sed erant occultæ clausorū etiam lachrymæ & ne quis inimicorū audiret circumspectantes gemebant. Paria nāq; hæc quæ lugebant et q; luxissent illico patiebant. Exiguā uero nocte sublata terram manibus corporibus iniiciebant. & nonnunquā die si quis fuisset audacior. Duodecim autē milia hoc modo nobilium perire. illi autē iam cædis exosi nullo pudore iudicium & cognitiōis cauillando imitabant. itaq; cū illustriū quēdā zachariā Baruchi filium interficere decreuissent. irritabantur. n. q; nequissimis inimicus nimis erat & pbris amicus. itēq; locuples non solum fortunæ eius direptionem spe optarent sed et remotum ire uig; ad se adiiciendos potentes septuaginta plebeiorū honestissimos ex præcepto conuocant iudicium spem populi pferentes & apud eos Zachariam quasi res proderet Romanis accusant: q; ad Vespasianum pditionis causa misissent. Sed neq; argumentum: neq; ulla probatio criminis erat. ipsi autē misisse dixerunt & hoc haberi pro si de ueritatis uolebant. Zacharias autē ubi nullā spem salutis relictā esse uidit p insidias non in iudicium sed in carcerem ducto uitæ suæ desperationem libertate non priuauit: sed exorsus ueri quidem similitudinem oblectorū derisit: & illata sibi crimina breuiter diluit. in accusatores autē ratione conuersa oēs eorū iniquitates prosecutus est: multaq; de perturbatione reorū querebatur. Zelotæ uero obstrepentes uix a gladiis temperabant: speciem cauillationēq; iudicii sui usq; ad finem permanere capientes & pter hoc iudices expectari an periculi sui tempore iustitiæ memoros foret. igit omnes. lxx. pro eo sententiam ferunt. & p eo mori quā sibi ascribi eius interitū maluerūt. illo uero absoluto zelotarum clamor tollitur & uniuersi quidem iudicibus irascebant: q; simulationem datæ sibi potestatis non intellexerant. Duo uero ex audacissimis aggressi zachariam in medio templo interficiunt: & illudendo habes inquit & a nobis de absolutione sententiam certiozem: eumq; statim in subiectā uallem de templo proiciunt. Iudices uero contumeliæ causa uersis gladiis ferientes templi ambitu pepulere. Cædi enim eorū pepercerant ut disiecti p ciuitatem nuntii fierent apud omnes seruitutis: Idumæos iam uenisse pœnitebat: neq; his gesta placebāt. Quibus collectis zelotæ quidam secreto indicabat uniuersas: & quæcunq; hi q; eos aduocauerāt scelerate fecissent omnia demonstrabat: arma quidem cœpisse eos quasi Romanis a pontificibus Metropolis pderetur: reperisse autē nullum proditiōis inditium. Illos uero q; tutari eam simularent: & belli facinora ausos & tyrānidis ab initio quidē prohibendos fuisse. Vege quia semel in societatem intestinæ cædis incedissent finē delictis adhibendum neq; uires omnibus suggerendas morem patrum destruētibus. Nam & si q; portas grauiterrēt: sibi atq; in oppidum aditum eē pclusum pœnas ab his qui prohibuerant esse repetitas: Ananum quidē pemptum una uero nocte populum totum pene consumptum. Quare reorū multos qdē suorū pœnitere sentire: eorū autē uiderēt a quibus rogati eēnt crudelitatem immensam: ne ipsos quidē p quos salui erant erubescētium: in oculis. n. auxiliatorum pessima facinora committere: illorumq; iniuria idumæis imputari quatenus ea non prohibeant neq; ab his separent. Debere igit quoniam p deditiōe q; dicta sunt calumnia fuisse paruissent: nullusq; Romanorū impetus time retur: aduersus ciuitatem uero inexpugnabilis esset potentia corroborata: illos domū recedere: malorūq; societatem uitando cuncta diluere flagitia: quorum non sponte sed decepti participes extitissent: peruersum est Idumæis. Et primum eos qui erant i custodiis soluit prope ad duo milia populariū: statimq; relictā

ciuitate ad Symonem uenisse de quo paulo post commemorabimus. Deinde domum ex Hierosolymis abiit. Euenit aut eorum discessum utriusque pariter inopinari uidere. Nam & populus nescius poenitudinis paulum fiducia recreatus est uelut inimicis leuatus & Zelotarum creuit insolentia quasi non auxiliis catuissent sed ex ipsis esse liberati quorum pudore ac reuerentia criminibus temperabatur. Deinde nulla tam erat facinorosa mora neque cunctatio sed festinatis quidem consiliis in rebus singulis stabantur. Quae uero placuissent ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime autem in uirorum fortibus atque insignes credibus scandeantur cum inuidia nobilitatem assumere metu uirtutum unamque cautionem putarent nullum optimatum superesse. Itaque occisus est & cum multis aliis Gorion digentibus simul & genere praestans & plus posse populum gaudens; plenius istis libertatis amator ut nullus alius iudeorum quem tamen libertas praeter alias uirtutes perdidit. Sed ne per abditam quidem. Niger eorum manus effugit bellis cum Romanis gestis uir stantibus comprobatus qui etiam saepe uociferans & cicatrices ostendens per mediam ciuitatem inthebatur. Ductus uero extra portas desperata iam salute ne sepultura caret supplicabat. Illi aut prius interminantur humum ei quam desiderabat concessuri non essent mox etiam mortem inuoluerunt. Qui tamen cum nociderent Romanos eis ultores imprecatus est famemque praeter bellum ac pestilentiam & ad haec omnia ipsorum mutuas manus eaque uictoria confirmauit apud impios deus & quod iustissimum esset effecit ut audaciam suam quam prius amiserant experirentur inter sedisidentes. Niger quidem occisus quod habebat de oppressione sui mortis leuauit. Pars autem plebis nulla erant non ad interitum excogitabatur occasio. Namque alii quodam dudum aliis restitissent interfectiebantur qui uero nihil offenderant subitas pacis tempora exoriebant causas & qui omnino libere eos non aduersus pro contemptoribus qui uero obsequentes pro insidiatoribus habebantur omnesque maximorum criminum & mediocrium pene mors erat. Neque enasit quisquam nisi aut ignobilitate aut fortuna peritumilis.

Romani omnes praesertim duces Vespasianum incitant ad expugnandam ciuitatem ipse noluit ducens esse melius quam si ipsi inter se discordes paulatim confunderentur. CAP. III.

Romani aut omnes quidem alii duces ad ciuitatem animos intendebant hostium dissensionem luctum sibi esse censentes. At Vespasianum penes quem summa rei praes erat incitabant diuinae prouidentiae firmantis auxilio in semet hostes esse conuersos. Verum tamen uelox esse momentum & Iudeos cito in concordia redimuros aut intestinis malis defessos aut redactos in poenitudinem. Ad quos Vespasianus ait. Plurimum eos quod fieri conueniat ignorare tanquam in Theatro cupientes quantum armis ac manibus possent ostendere potius quam piculo quam secum ipsi quod esset utile reputantes. Nam si statim ciuitatem aggredere ipsos cum hostibus fore concordiae ac uires eorum et nunc uigentes in se puocaturus. Sin oportere paucioribus ac moderationibus his usus domesticam seditione consumptis. Deum namque melius quam ipsi disponere qui sine labore Iudeos Romanis traderet nulloque piculo exercitui uictoria condonaret. Proinde manibus propriis interuentibus inimicis maximoque malo hoc est seditione turbatis opponere se magis piculoque spectatores esse debere quam cum hostibus mortem appetentibus atque intestina rabie insanentibus manu colligere. Si quis autem putaret uictoriae gloriam sine periculo fieri uilior. Sciatis inquit armorum incerto exitu commodius esse commode perficere quod intendit. Neque enim manu periculosius esse minus laudabile quam paria gesserint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hostes iminuerent etiam milites ex laboribus assidue recreatos ualentiores ductum in. Praeterea non id esse tempus ut mature occupanda uideat uictoriae claritudo. Nec enim armis constituendis aut muris uel auxiliis congregandis Iudeos operam dare atque ideo moras differrentibus nociturus sed bello domestico ac dissensione tumidos miserabiliore pari quotidie quam ipsi eos captos afficerent intromissi. Proinde siue qui studiose consideret sinendos esse qui semet assumere siue facti ad gloriam clariorem nequaquam manus intestino morbo laborantibus afferendas. Siquidem ratione recta dicitur non ipsorum sed discordiae fuisse uictoriam.

Acquiescunt omnes dictis Vespasiani multique ad Romanos confugiunt & solum his licebat qui soluebant uolentes fugere ad Romanos. CAP. III.

Aec Vespasianus eorum dicenti rectores militum consentiebant moxque apparuit quam utile fuerit eius consilium. namque dies singulos multi ad eum ueniebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis quod omnes exitus custodibus obsidebantur. Et si quis ibi qualibet ex causa dephensus fuisset uelut ad Romanos ire cuperet interficiebatur. Qui tamen eis de differt pecuniam saluus abibat & qui non dabat solus proditor habebatur. Restabat igitur pecuniosis suam redimentibus solos pauperes iugulari. Mortui uero per omnes vias congregabantur innumeri multique etiam transfugere cupientium rursus in ciuitate perire praoptabant. Nam spe sepulturae in patria morti tolerabilius uidebatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuenerant neque intus neque per itinera occisis humum concederent sed ueluti cum patris legibus etiam naturae iura disturbare pepigissent suaque in homines iniustitia diuinitatem quoque polluerent ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepeliendis autem suorum funera idem quod transfugis imminere supplicium mortis statimque sepultura indigebat qui hanc alteri praestitisset. Et ut breuiter dicam nulla tam bona quam misericordia perierat in illis claudibus mentis affectionibusque iniebat noxii quae misera uiderent aut

uis in mortuosa mortuis in uiuos iracundiam transientes. Modum autem excedente metu suppositis
bus mortui uelut adepti requie beatiores uidebantur: & qui erant in custodiis cōparatione sui crucia-
tus in sepultos quoque fortissimos demonstrabant. Omne quidē ab illis ius hominum calcabat. Rē
debat etiam diuinitas prophetarum qui responsis tanquam uulgaribus fabulis illudebant. Cū uero multa
contempnissent de uirtute ac uitis statuta maiore etiam quæ in patria olim prædicta fuerat uero exi-
tupbauere. Verum enim quidā in sermo ferebat tunc demum ciuitatem captum in sancta quoque flammis
exurda esse cum lege belli seditio fuisset exorta: phanumque dei propriæ mentis autem uiolassent.
Quibus zelotæ nihil de eorum fide dubitantes ministros se præbuerant.

Ioannes quærit aliis præesse: deinde sibi dedecus esse sibi parem: multiq; eum metu multi gratia
sequebantur. CAP. III.

T Ioannes iam dudum tyrannidē affectans parem cū similibus hominem habere dedecus
existimabat: paulatimque sibi nequiores adiungens ab eorum affectibus sepebat. Semp autem aliorum
decretis non obediendosque inuolendo impioiusi quod solus dominari capet non latebat
eique sociabant nonnulli mercedi gratia. Munus autem erat oratione atque fallacia persuadere quod uel-
let. Multi uero propterea quod sibi tutum esse ducebant priores delictorum: cū uni potius ascribi quod uideretur.
Ad hæc quia manu strenuius erat & bonis consilio satellites non paucos habebat & magna pars omnia
contrariæ factionis reliquerat. Apud quos enim libere non nihil ualebat graue putantes non paulatim
pari succumberent. Plus autem metus eos ne saturnas potestate inuenerat agitabat. nec enim facile spera-
bant eum si semel obtinisset deici posse: occasionemque in se habitum timebant quod in principio re-
stitissent. Proinde quicquid bello quid aliis potest de reuerentia quam sponte seruientis municipii loco periret.
His quidē seditio diuidit & Ioannes autem contraria dissentionibus per regnabat. Sed inter ipsos mu-
nita omnia erant custodibus: nihil autem paruū agebat: quando armis plium lacebant. In populum
uero uel maxime contentione suscitatis & quidam in prædam caperet utrinque certabant. Cum ta-
men ciuitas trium malorum ingemuit: tempore laboraret hoc est belli dominationis: sed
tionis eorum cōparatione bellum populis in medio cū mīdidebat. Denique relictis sedibus patriis ad alie-
nigenas profugiebant: Romanorum beneficio latere quā inter suos desperauerant assequebantur.

Inuadunt sicarii oppidum quoddam minutissimum apud Hierosolymam die azymorum quan-
do iudei celebrant festa pro redemptione eorum ab Aegyptiis: interficiunt quos inueniunt: uicos
& omnes partes conuicias depopulantur. CAP. V.

Vartum præterea bellum cōmōrē est gentis exitio. Haud procul ab Hierosolymis castellum
erat ualidissimū reponēdis opibus ad momēta belli tutatisque corporibus ab antiquis re-
gibus edificatum quod Masada dicebat. Id occupauerant qui uocantur sicarii quod a rapinis
amphoribus timore continebant. Hi cū Romanorum exercitū ociosum esse uiderent: apud
Hierosolymā uero iudeos dominatione atque discordia secessisse in maiora facinora aggrediuntur.
Dieque festo azymorum quod apud Hebræos ad momēta salutis quo ex Aegyptiorum seruituti liberati in ter-
ram patriam deueniunt solēniter celebrat. Noctē deceptis quod ibi erant oppositi municipiū quoddam
Galaadin quæserunt pugna quidē iudeos ante fuerant atque dispersos: quā arma caperet sine concu-
rerent ciuitate perire. Eos uero qui in fuga defecerant: mulieres uidelicet ac pueros supra quæse-
ptingentes interfecerunt. Adhibitisque deinde compilatis fructus quoque immaturus depopulati in Ma-
sada portauerunt. Et illi quidem omnes circū castellū uicos totaque regionē populabant non parum uicinis
peditumque ad eos numero in dies singulos confluent. Simul autem cōcitati sunt et per singulos iudeos tra-
ctus in latrociniaque interim quiescebant: Ac uelut in corpore si quando principalem membrum timor
afficit omnia pariter agrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultū atque discordiā etiam quod foris erat ne-
quissimi prædæ inuenere licentiā. Singulis uero uicis propriis dilaceratis deinde insolitudinem excede-
bant. Congregati autem & collegia coniurantes exercitū quidē pauciores plures uero quod latrocinialis
conspiratio in templa & oppida ferebantur. Et sequebat quidem ut in bello fieri soleret hæc eos ma-
le affici quos petissent. Vix præueniebat ultio mox cum latrones a præda refugerent: nullaque pars
erat iudeorum quæ non una cum Hierosolymis præcellentissima ciuitate interiret.

Nunciant hæc Vespasiano a transfugis quibusdam clam. n. quidam ad Romanos cōfugiebant quod hor-
tabantur Vespasianū ut ferret opem ciuitati: accedit prope Hierosolymam: ingreditur Gadaram clam
legati ad eum mittuntur: occiditur Doleus ab aliis inimicis. CAP. VI.

Aec Vespasiano a transfugis indicabant. Nam licet omnes exitus a seditionis custodirent: &
quomodo quæ ad eos accessisset interficerent: tamen erant qui ad Romanos clāpserent
ducemque Romanorum opem ferre ciuitati & reseruare populi reliquas hortarent: multos enim
quod bene Romanis uellent piis: multos adhuc in piculo dicebant esse suppositos. Ille autem
tā tum miseris eorum calamitates propius ad eos uelut Hierosolymā obsessurus accedit: re autem uera ut ci-
uitatē obsidione liberaret: spe autem ante reliqua subigendi nullūque impedimentū extrinsecus obsidioni re-
linquendi. Cū igit uenisset in Gadara transamniensis regionis Metropolim ualidissimā mēsis Martii
quarta die ciuitatē ingreditur. Iam enim optimates ignorantibus seditionis legatos ad eum de traditione mi-
ferant tam pacis desiderio quam suis patrimoniis metuentes. Multi enim apud Gadara locupletes habita-

bant: quorū legationē inimici nesciebant nisi q̄ Vespasiano appropinquante id cognouerūt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant: q̄ intestinis inimicis numero inferiores erant: neq̄ procul abesse uidebant a ciuitate Romanos. Si uero fugere decreuissent sine sanguine id facere nulla q̄ a noxiis poena repetita nō honestum sibi putabant. itaq̄ Dolesum comprehensum: nāq̄ is nō dignitate solū ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur: sed et legationis auctor erat interficiunt: nimiaq̄ iracundia mortuo uerberato extra ciuitatem dilapsi sunt. iam uero propius accedente Romano exercitu Gadarensum populus. Vespasiano cum laudibus in ciuitate recepto fidei dextras ab eo accepit: equitūq̄ & peditū p̄sidia cōtra fugitiuorū excursus. Muros. n. priusq̄ Romani peterent ipsi destruxerant: eo sibi fides esset q̄ pacē diligerent si bellum gerere ne uolentes quidem posse uiderentur.

Inbet Vespasianus Placido ut insequatur eos qui ex Gadaris fugerant: aduersus quē illi cum quibusdā ubi se receperit p̄siliūt q̄ capta oportunitate a Placido iterimunt: eosq̄ a iordanē insequitur coacti at cōgredi Placidus eos occidit: qdā in iordanē se piciūt cōuicinosq̄ uicos inuadit. CAP. VII.

Vespasianus autē misso Placido cū equibus ac tribus milibus peditū aduersus eos q̄ ex Gadaris fugerant ipse cū ceteris militū copiis. Cæsaream regredit. At fugitiui postquam equites repēte a tergo insequētes uidere priusquā in manus uenirent in uicū quēdā cui nomē est Bethanabrin se recepere. Vbi repta non paucorū iuuenū multitudine his q̄ partim uolentibus primū uel armatis spectetenus cōtra Placidū eiusq̄ milites p̄siliunt. illi autē primo impetu paululum recesserunt ea simul arte ut eos a muro longius pronocarent. Deinde loco opportuno circūdatos talis agentes eminus sautiabant. itaq̄ fugientes quidē ab equitibus p̄ueniebant iudaei. Qui uero manus cōseruissent a peditibus corruēbant: nihil plus audacia demonstrantes: cōdensos. n. aggrediendo Romanos armis nō secus ac muro septos. Qui ipsi qdem talis auditū nō inueniebant neq̄ sufficebant acie rumpere. illorū autē transfigebant sagittis imanissimis feris similes ruebant ultro in ferrū & decidebant: alii gladiis ora percussū ab equibus dissipati. quoniā cura erat Placido cursum eorū a uico intercludere assidueq̄ p̄tercurrens ea p̄cedētesq̄ reflectens una et libratis sagittarū ictibus utebatur: hisq̄ proximos interficiebat. Metu uero longe fugientes reuocabant donec uim lapsi qui fortiores erant ad muros effugere. Eius at custodes quid agerent nesciebant. Nec. n. excludi Gadarenses suorū causa patiebant: & si eos recepissent una cū his perituros esse uidebant quod et contigit. illis. n. cōpulsis ad murū pene eū his Romanorū equites irrupere. portis autē ante p̄clisis admoto milite Placidus post meridiē usq̄ acerrimo certamine muro pariter ac uico positus est. ibiq̄ tūc uulgus qdem iners occidebatur: fortiores uero fugā petebant. Domus uero a militibus diripiebant & uicus igni traditus est. Qui uero inde euaserant totā secum illam regionem ad fugam incitarunt & extollendo p̄prias calamitates in maius totumq̄ Romanorū exercitū aduentū re dicendo metu oēs undiq̄ cōmouerunt: plurimi autē numero aucti in hiericunta secesserunt. Hæc enim et tunc eorū sp̄s salutis fouebat: q̄ esset ualida & populosa. Placidus uero equitibus rebusq̄ ante prospere gestis fretus eos insequēbatur & usq̄ ad iordanē quidem semper quos occupabat morti dabat. Omnē uero ad flumē coactam multitudinē fluminis impetu phibitam quod auctum imbris uadum transire non poterat aperto p̄lio concreditur. Itaq̄ necessitas eos ad pugnam compulsi q̄ fugæ locum nō haberent: p̄tentiq̄ ad ripæ longitudinem tela equitū & incursus excipiebant. A quibus multi percussī in flumine ceciderunt. Nam qui māibus eorū iteriere tresdecim milia fuerūt. Alii cum uim sustinere non possent: in iordanē sponte desilierūt. Erat autē numerus infinitus. Et præterea capti sunt p̄pe ad duo milia ducenti uiri cum præda maxima ouium & asinorū: itemq̄ camelorum & bouum. Iudæis quidem hoc uulnus inflictum quāuis parum superioribus maius tamen seipso uisum est & nō solum q̄ eam totā regionem quam fugerant cædes repleuerant: sed q̄ erat refectus mortuis iordanis periturus non erat. Et Asphaltidis quoq̄ lacus repletus erat cadaveribus: quæ p̄ multa flumina deuoluta sunt. Placidus autē secunda fortuna usus in uicos proximos & municipia cōtendit. Captisq̄ Abila & inliade & Besemoth oībusque ad lacum Asphaltidē iduneos ex transiugis ubiq̄ collocat. Deinde milite scaphis imposito eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans flumiū quidem tota regio Romanis cessit: ubiq̄ omnia usq̄ ad Machærunta deuicta sunt.

Nunciatur Vespasiano q̄ Galatia motus quosdam fecerat: ipse magis incitatur ad bellum: multa loca capit: restituit quæ destruxerat bello: munuit loca omnia militibus: narratur q̄ nobilis sit regio Hiericantis. CAP. VIII.

Vm hæc autem aguntur motus circa Galatiam nuntiati: & q̄ Vindex una cum optima tibus indigenarum a Nerone defecissende quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianum uero ad impetū belli quæ nuntiata sunt incitauit: tūc futura bella ciuilia toti usq̄ imperii pericula prospicientē: cū se p̄tes orientis ante pacasset minus Italiæ metuendū existimaret. Obstante at hyme p̄ subactos interim uicos atq̄ oppida p̄sidia collocabat: & decadarchos ciuitatibus apponēs multa et quæ uastata fuerant instaurabat. Prius tamen comitatus militū copiis quas Cæsareā adduxerat in antipatridē uenit: ibiq̄ p̄ biduum ciuitate cōposita tertia die nastando inflammando: oēm q̄ subuertendo circū Thamnā toparchiā in Lyddā & Iam-

niam procedebat. Et cum sese utraq; tradidisset constitutis illic habitatoribus idoneis in Amathitæ puenit occupatisq; ad Metropolim eorū oībus vicis castra muro circūdat. Quinta q; in his relicta legione cū cætera manu in Bethbeprephō toparchiam pfiscituræq; ex vicina regione itēq; circum Idumæam igne consumptis castella quidē locis opportunis muniuit. Captis autē duobus vicis i me idū idumææ positis hoc ē Batari & Cataphartobā plusq; decē milia hoīum peremit ppe autē ad milie cœpit. Exactaq; inde cætera multitudine non paruam militū suorū partem ibi constituit: qui oīa montana loca incursādo uastabant. Ipse autē cum reliquo exercitu in iamniā rediit: unde per Samaritidam ac per Neapolim quæ dicebatur ab indigenis Nabarthad secundo Iunii mensis die i Coreā descendit ubiq; positis castris postridie Hiericunta peruenit. In qua unus ei restorū Traianus quē locis ulterioribus ducebat militē iungit cunctis sub iordanē deuictis. Sed ex Hiericunte quidē multitudo ante Romanorū aduentū in aduersam Hierosolymis montanā regionem diffugerat mō pauci autē qui remansere perimunt. Desolatam uero offenderat ciuitatē: cui in planicie sitæ nudus mōs ac sterilis iminet idēq; lōgissimus. A septentrionali. n. regiōe usq; ad Scythopolitanos agros. A meridiana uero usq; ad terrā sodomiticā & Asphaltidē lacū terminus extendit. Non totus autē inequalis est: & q; nihil gignit nō habitat. Huic adiacet circa iordanē mons alius incipiens a iuljade a septentrionali regiōe plixius at in meridie usq; ad Bacca q; petrā differtinat arabiz ciuitatē. In hoc ē Ferreus mons appellatus ad moabitidē usq; paludē longus. Inter duos at montes regio q; magnus capus uocabatur a Gēnabra uico ad lacū Asphaltidē usq; patens habet ducentorū & triginta stadiorum lōgitudinem latitudinē uero centū & uiginti: mediūq; ab iordanē diuiditur. Sūt autē illic duo lacus asphaltides & Tyberienfis natura cōtraria. Nanq; alter salus ē sterilis est. Tyberienfis uero dulcis & fecundus: ætatisq; tpe illa planicies ardore solis incendit & uitis opprimis: aeris tractu oībus circū aridis pter iordanē. Vnde euenit ut palmæ q; in ripis sunt magis floreat & fertiliores sint. Minus autē q; longe remotæ sunt. Ad ipsam uero Hiericunta largissimus fons est: rigandisq; aruis uberrimus: iuxta ueterē scaturiēs ciuitatē: quā Iesus Naue filius hebræorū ductor primā in cananæorum terra bello possederat. Hunc fontē ferūt nō solū terræ atq; lignorū fructus: sed et fœminarū ptum obtundere solitū: cūtaq; piter morbo ac peste corrūpere. Postea mansuuisse contra saluberrimū ac feracissimum esse factū ab Heliseo quodam Propheta: qui Heliz notus fuerat atq; successor. Receptus enim hospitio ab Hiericuntis habitatoribus q; humaniores eos exptus erat ipsos & oēm illā regionē ppetua gratia remuneratus est: progressusq; ad fontē Lagenam fictilē salis plenam in profluētē aquam misit. Iustam deinde ad cœlū dexteram tendens: fontiq; inuergens blanda libamina ipsum quidē p̄cabantur ut fluentia leniret: ac dulciores aquæ uenas aperiret. Deum uero ut fœcundioribus auris flumina temparet orabat: tanquam ubertatē fructuū quam successionē plis daret indigenis. Nec eorū genitricēs filiorū aqua deficeret: quoad iusti manerēt. Ad has p̄ces ex disciplina manibus multa operatus fontē immutauit: & q; antea cā erat his orbitatis ac famis: idē uictus ac fœcunditatis auctor est effectus. Deniq; rigationis eius tanta potentia est: ut si attigerit modo terram sapidior sit aq; diu p̄seneratibus. Vnde eo q; largius abutuntur exiguum emolumētū habēt: q; uero parcius plurimū. Amplius tamē quā cæteri fontes spatiū rigat. Et septuaginta qdē stadiis longā. xx. autē latam planitiē permeat. Optimos at in ea paradisos ac densissimos educat palmarūq; irriguarū genera tā sapore quā noībus uaria. Quarū p̄guissimæ calcibus pressæ plurimū Mellis emittunt: nō multū alio melle deterius: quāquam & mellis alitrix est illa regio & oppobalsami ferax: qui oīum carissimus est fructus: ubi nascērium. itēq; Cyprū Mytobalanū gignit: ut qui diuinū esse illū tractum dixerit non errabit ubi & larga & optima generant q; sunt carissima. Sed nec in aliis ei fructibus aliq; facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatū quod factum ē reddit. Cuius rei cā mihi uidetur esse aquarū uis læta. Aeris caloncū hic puocet q; nata fuerint atq; diffundat. Liqueor at firmis singula radicibus stringat uiresq; suggerat: æstiuo tpe quo sic perusta est illa regio: ut nihil facile procedat ac pululeta: aqua tamen si ante solis ortū hauriatur: auræ spiritu refrigerat: naturamq; contrariā aeri sumit. Hyeme uero cōtepescit: eaq; meris mitissima efficitur. Tanta ē autē cœli rēperies: ut quo tempore in alia iudææ regiōe ningit: lino illic tamen indigenæ uestiunt. Distat at ab Hierosolymis. cl. stadiis: & ab iordanis stadiis sexaginta: totūq; habet ab Hierosolyma spatium desertū atq; saxorum: ad iordanem uero & lacū Asphaltidē licet humilior: æque tamen incultum ac sterilem.

Describitur natura Asphaltidis lacus: quem Vespasianus uoluit uidere.

CAP. IX.

Ed de hiericunte quā sit fortunatissima satis dictum est. Cōmemoratione autem dignū puto Asphaltidis quoque naturā exponere lacus. Is enim sterilis est: nimia uero leuitate etiam quæ grauissima sunt in eum lacta referuntur. Demergi autem quis in profundum nec de industria facile potest. Deniq; Vespasianus qui eius uisendi causa illuc uenerat iussit quosdam natandi inscios uinctis post terga manibus in altum proiici: & euenit omnibus tanquam ui spiritus sursum repulso desuper fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris atque mutatio terræ quæ in singulos dies superficiem uertit & solis radiis uariata resplēdet. Multis autem locis uomit nigras bituminis glebas: q; super undā & habitu & magnitudine tauris sine capiti-

bus affimiles natant. Ad eas aut cum lacus exercitatores accesserint: nacti quod aggestum est ad naues trahunt: & quia lentum est repletas eas abrumpere nequeunt: sed quasi replicata scapha pender a cumulo: donec menstruo mulieris atq; urina soluat. Est aut utile non modo ad compagines nauium: sed ad corporum etiam curationem multis remediis admiscetur. Huius lacus longitudo est quingentorum & octoginta stadiorum: quia a Zobaris usq; ad Arabiam tenditur. Latitudo aut. cl. stadiis patet quæ Sodomiticæ terræ uicina est. Olim qdem tam fructibus q substantia ciuitatum fortunata. Nunc aut ois exusta utiq; habitatores impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Deniq; adhuc i ea reliquias ignis & oppidorum quinq; uidere licet imagines: & renascentes in fructibus cineres: q colore quidem sunt & aliis similes: carpentiū uero manibus in fumum dissoluuntur & cinerem. Terræ quidem Sodomiticæ fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

Vespasianus collocat præsidia apud Hiericuntam: mittit quosdam Gerasa hii ciuitatem capiunt mil. le iuuenes interficit: omnia dantur flāmis. CAP. X.

T Vespasianus Hierosolymorum habitatores muniri undiq; cupiens apud Hiericuntā & Addida castellis erectis utrobq; auxiliatores pariter ac Romanos præsidia collocat. Mittit aut Gerasantium Annium: equitatus ei parte multisq; peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta mille iuuenes: qui ne fugerent præuenti erāt interficit familias captiuas ducit: bona militibus prædari pmittit. Incensus deinde domibus proximos petiuerat aut fuga potentium & interitus infirmorum: quodq; occupatum fuisset flāmis dabatur: oibusq; tam montanis locis q tota planicie bello oppressis apud Hierosolymam degentes excudi copiam nō habent cū transfugere quidam cupientes a Zelotis asseruantur. Eos uero qui etiam tunc a Romanis dissidebant undiq; ciuitate uallata cohiberet exercitus.

Nunciatur Vespasiano paranti proficisci Hierosolymam q mortuus sit Nero: quō etiam Galba sit creatus imperator: & quidam alii post eum & de eorum discordia. CAP. XI.

Vespasianus aut Cæsaream reuerso & cū oibus copiis in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus cū per annos tresdecim & octo dies imperasset. De quo referre quæadmodū dehonestari imperium nequissimis hoibus Nymphidio & Tigellino & indignissimis libertorum promissa repu. quodq; hore captus insidiis ab oibus suis seruatoribus destitutus cū quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit ibique semet occiderit. & q multo post tpe qui eum deposuerant poenas dederint bellumq; per Galatiam quo pacto deseruit: & q Galba creatus imperator Romā redierit ab Hispania. & quæadmodum incusatus a militibus tanquā humilioris esset animi in medio foro necatus sit: & Otho declaratus sit imperator eiusq; militiam i Vitellii duxisset exercitū necnō & Vitellii turbas & circū capitolium pugnas & quæadmodū uel Antonius Primus & Mutianus Vitellium interfecerint uel Germanorum agmina bellum ciuile sedauerint. Hæc oia recusari narrare cū fide: q & a multis Græcorum itemq; Romanorum & a cunctis copiose præscripta sunt. Ordines aut rerum continuandi gratia ac ne intercisā perdeat historia summatim singula designabo.

Vespasianus expectat qd Galba ad eū de rebus bellicis agendis scribat: mittit filium suū Titū: nauigat rex agrippa ad Galbā: nunciatur i Achaia q Galba sit interfectus & Otho sit creatus: agrippa statuit Romā pperere: Titus ad patrē nauigat Vespasianus cū Tito suspēsi bellū negligūt. CAP. XII.

Gitur Vespasianus primo qdem in Hierosolymam militiam differerebat expectans quo nā uergeret imperiū post Neronē. Deinde ubi Galbā impare cognouit nihil conari decreuerat priusquā ille quoq; ad se de bello aliquid ascriberet. Mittit aut ad eum Titū filiū suū & salutariū simul: & ut de iudeis mandata acciperet. Ob easdem cās & rex Agrippa nauigauit ad Galbā. Sed dum Achaia q hyems erat longis nauibus pteruehant iter fid Galbā contigit septē mensibus & totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperiū: ac tres menses rempublicā gubernauit Agrippa uero nihil mutatione deterritus Romā pergere statuit. Titus uero diuino quodā impulsu ex Achaia ad Syriā nauigat: & mature inde Cæsaream uenit ad patrē. Suspēsi aut de omnibus quasi nutante Romano imperio iudeorum militiam negligebāt. Patriæ quoq; metuentes aggredi alienigenas importunum esse arbitrabantur.

In Hierosolyma exoritur nouum bellū per Simonem Gioræ filium: Simon cū Zelotīs congregati multos occidit: cū idumæis etiā pugnat: Iacobus quidam perdere idumeos cogitat: idumæam capit Simon totam regionē depopulatur: capitur uxor Simōis a Zelotīs: perterriti timore remittunt ei mulierem suam. CAP. XIII.

Nterea tamen bellum aliud in Hierosolymam excitatur. Erat Simō Gioræ filius patria Gerasenus ætate iuuenis: sed calliditate posterior Ioānes: a quo iā pridem ciuitas possidebatur: uiribus aut corporis audaciaq; pstantior. Ob quam ex Acrabatena quoq; Toparchia: cuius rector erat pulsus ab Anano pontifice ad latrones puenerat: q Masadā occupauerat. Is at primo qdem ita suspectus erat: ut eū ad iherius castellum cū mulieribus qis secū adduxerat transire pmitterent ipsi excelsius incolentes. Rursus at pp necessitudinē morum fide

his esse uidebatur. Nam & ductor erat p̄dam exentibus & cū ipsis territorij Masadæ populabatur: nec tamen eos ad maiora exortanda meruebat. Dominandi. n. cupidus magnorūq; appetens quia mortem Anani comperit in montana discessit ac uoce p̄conum seruis libertate promissa: itemq; libris primo cunctosq; q; ubiq; fuerant nequissimos congregauit. Iam ualido conflato collegio mō tanos uicos diripiebat. Semp̄ aut̄ accedentibus pluribus eius sociis: audebat ē in humilia loca descendere: & ciuitatibus quoq; iā terribilis erat: multosq; potentiū uis leius & prospera facta sollicitabant. Nec iam seruorū tantū siue latronū exercitus erat: sed multorū etiam popularum tanquā regi patebat obsequio. Excurfus at̄ agebatur in Acrabatenā Toparchiā & i maiorem usq; idumæam. Vicum. n. cui nomen est Aiam muro amplexus ad tuitionem sui pro castello habebat. In ualle. n. quæ appellat̄ Pharan occultas q̄dem dilatauit speluncas: multas uero paras inuenit: atq; is conditorū prædæ receptaculis utebatur. Quin & direptos illic fructus reponebat: multaq; collegia diuersabantur: neq; dubitabatur q̄ in Hierosolymis copiis & apparatu pluderet. Vnde insidias ueriti zelotæ: ac p̄uenire eū qui cōtra se cresceret cupientes plariq; cū armis egrediunt̄. His aut̄ Simon occurrit: cōmissosq; p̄lio multos occidit & reliquos cōpellit in oppidū. Nondum aut̄ uiribus fretus ab obsidione deterritur. Prius aut̄ idumæam subiugare conatus est. Itaq; cū uiginti milibus armatorū ad fines eius properabat. Idumæorū aut̄ princeps mature ex agris quinq; fere milibus pugnantū ciuiū congregatis: pluribus at̄ qui sua seruant domi dimissis p̄p Sicariorū qui Masadæ uersabantur incurfus. Simonem in finibus p̄stolabantur: ubi conflictu habito ac p̄ totū diem detractō p̄lio: neq; uictor neq; uictus abscessit. Et ipse quidem in Aiam uicū: idumæi uero domū egressi sunt. Non multo aut̄ post Simon cū maioribus copiis eorū fines petebat: castrisq; in quodam uico cui nomen est Thecæ positis ad custodes Herodii quod nō longe aberat de sociis suis Eleazarū misit: ut castellum sibi traderent persuasurū quē quidem sine mora suscipere custodes causæ nescii cur uenisset. Mox aut̄ de traditione prolocutū strictis gladiis persequerant̄: donec sugæ locum nō reperiens de muro in subiectam uallem se proiecit: & ille q̄dem hoc modo statim mori. Idumæis aut̄ uires Simonis formidantibus placuit priusquā bello congredere: explorare hostium copias. Huic aut̄ se in ministrū obtulit parato aio Iacobus quidā e rectoribus cogitans p̄ditionē. Deniq; profectus ab Aluto: in hoc enī uico tunc idumæorū collectus erat exercitus: ad Simonē uenit: primūq; se patriā suam traditurū esse paciscitur accepta fide q̄ semp̄ ei carissimus foret. Mox ē de tota idumæa operā pollicet̄. Ob quas res humanissime apud Simonē cōnatus clarissimiq; p̄missionibus aiatus ubi ad suos rediit: primo Simonis exercitū multiplici numero mentiebat̄ esse maiore. Deinde rectoribus ē paulatimq; multitudinem uniuersā prertitis ut Simonē reciperent suadebat: eiq; sine pugna rerū oīum permitterent p̄cipatum. Simul aut̄ & hoc agens & Simonē per nuncios euocabat disiecturū se pollicitus idumæos quod & p̄stitit. Nam cū iam appropinquaret exercitus: equum primus inscendit & cū sociis corruptionis effugit. Pauor aut̄ occupat uniuersā multitudinē: ac priusq; ad manus ueniretur domū quisq; suam soluti ordine recesserūt. Simon p̄ter opinionem sine sanguine idumæam introiuit: primūq; aggressus ex improviso Chebrō municipiū capir: in quo maxima p̄da positus est: multosque fructus diripuit. Chebron at̄ indigenæ ferunt nō elusmodi terræ ciuitatū uerū etiam ægyptia Memphi antiquiorē. Deniq; duo milia & trecenti eius cōnumerant̄: an̄is hæc aut̄ fabula est. Abraam quoque parenti iudæorū fuisse domicilij: posteaq; Mesopotamiæ sedes reliquit: eiusq; posteros hinc ad ægyptum esse profecturos. Quorū ē nunc monumenta extrant in eadē ciuitate per optimo matmore liberaliter fabricata. Cernit̄ aut̄ sexto ab oppido stadio arbor maxia Therebintus: eamq; memorant ab initio mūdi creati nūc usq; durare. Hinc rotā Simō peruasit idumæam: nō modo uicos eius & ciuitates depopulando: sed excitando ē territoria. Nam p̄ter armatos quadraginta eum milia sequebantur ut his nec uictui quidē necessaria satis essent. Ad has aut̄ necessitates accedebat eius crudelitas insup̄ iracundia quo magis uastari contingit idumæam ut quē admodum post locustas silua cerni solet & frondibus ipoliata: sic ē qua Simonis transisset exercitus a tergo solitudinem relinquebat: & aliqua quidē cōburendo: alia diruendo: & quicq; in ciuitate uel in agris natū est contere do calcibus aut depascendo debebant perq; quā terram culturā iter agendo faciebāt eam steriliore. Propt̄ ut ne signum quidē uastitatis relinqueret quod aliquando fuisset. Hæc oīa rursus zelotas incitauerunt: & aperto q̄dem bello configere p̄timere: insidiis uero per itinera collocatis uxore Simōis rapiunt: eorūq; p̄terea quos hēbat in obsequio plurimos. Deinde tanquā Simonē ipsum cōpissent: in ciuitatem exultantes recedunt. Continuo nāq; sperabant armis eū depositis p̄ uxore sibi supplicaturū. Illum aut̄ nō misericordia sed ira cōiugis rapinæ peruasera. Cūq; ad muros Hierosolymorum uenisset uirfera sautia q̄ percussores prendere nequisset: ita in quos reperisset effundebat insaniā. Deniq; olerū sarmentorūq; cā p̄gressos ad murū iherbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necē ut aī indignatiōe id solū abesse uideret: q̄ nō ēt uesceret corpibus mortuorū. Multos at̄ abscessis manibus dimittebat i ciuitatē una p̄terrefaciēs inimicos & populū reuocare cupiēs a nocētibis. Hisq; mādabat ut diceret q̄ iuraret Simō p̄ deū q̄ cuncta regeret: nisi cito redderent cōiugem suam muro p̄rupto oībus qui in ciuitate essent similiter uteret: neq; cuiquam ætati p̄ceret: aut ab innocen-

tibus discerneret noxios: donec his eius mandatis non modo populus sed etiam Zelotæ metu percussi remiserunt ei mulierē atq; ita delinitus paulisper ab assidua cæde requieuit.

Præter bellum in iudæam Italia ciuile bellum fiebat: perempto Galba: Otho imperator creatum cum Vitellio pugnat: audita uictoria semetipsum Otho occidit: qui biduum & tres menses imperiū tenuit.

CAP. XIII.

On solum autem per iudæam erat seditio bellumq; ciuile: uerum etiam per Italiā. In medio namq; Romanorum foro Galba perempto: creatus Otho imperator cum Vitellio imperante pugnat: quem Germanorum tunc manus elegerat. Habito autē apud Bebrinacū Galliarū prælio cū Valente & Cinna Vitellii ducibus primo die Otho superauit: altero Vitellii milites: multisque trucidatis & aduersæ partis audita uictoria. Otho apud Brixellū semet occidit: postq; biduum tresq; menses imperium tenuit. Accesserūt autem Vitellii ducibus Othonis milites & ipse iam Vitellius Romam cum exercitu ueniebat.

Vespasianus partes duas iudææ capit alteram etiam ciuitatem capit: omnes interimitt: Simon quoq; iudææ reliquias prosequitur: Ioannes intus multas p̄dationes permittebat Galilæi uescebantur libidine: exierant ad inuicem Zelotæ cū Ioanne & Simon cum illis.

CAP. XV.

Um interea Vespasianus quinto die iunii mensis Cæsaream profectus est: eas quas non dum subuenerat iudææ partes petiuit & in montana regione quo primum ascendit Toparchias duas Cophniticā & Acrabatenā subegit. Deinde post has Bethelā & Ephrē municipia: ibiq; præsidia collocatis usq; Hierosolymam equitabat. Multos uero tunc deprehensos necabat: multosq; capiebat. Restoꝝ autem unus Cerealis cū equitū parte ac peditū superiorem quæ dicitur uastabat iudæam & Chaphetranū quidē pseudo municipium aggressionē captū incendit. Alterum uero quod Charabin dicit ad mōtū milite obsidebat muro satis ualido cinctum. Diutius autem ibi se moratur: speranti subito portas aperuere: & cū p̄cibus adorantes ei se tradidere. Quibus subiugatis Cerealis in Chebron alteram ciuitatē antiquissimā tendit sitiat dextris montanis locis haud procul ab Hierosolymis. Vi autē intro missus in eam reliquam multitudinem quam ibi offendit cum puberibus interemit: oppidū uero ipsum exurit. Omnibusq; iam captis p̄ter castella Herodium & Masada & Machærunta quæ a latronibus tenebant sola iam Hierosolyma romanis ante oculos erat: quæ expugnanda restabat. Simon autē ubi uxorem suam a Zelotis recepit ad reliquias iudææ regreditur persequendas: & undiq; circumacta natione Hierosolymam compulsi pluresq; fugere: cū ipse quoq; ad eam sequeretur. Deinde cum muro eius obfesso operationum ex agris ad euntē multitudinem cœpisset interficere. Eratq; populo foris Simon Romanis terribilior: intus Zelotæ utriusq; sæuiores: quos etiam Galilæi nouis inuētis & audacia factionū corrumpebant. Nam & Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant. Et Ioannes ob potentiam quam sibi comparauerant: uicem referens oīa quæ desiderarent ut facerent permittebat. Insatiabilis autē rapinarum cupiditas erat: domorumq; locupletum p̄scrutatio. Cædes autem uiroꝝ & scæminarū & iniuriæ pro ludo habebant: prædamq; cum sanguine deuorantes sine aliquo metu: post satietatem muliebri libidine tabescebant: comptiq; crines ac scæminarū ueste induti lotiq; unguentis: & ut forma placeret oculos illi non solū ornatum: sed impudētiā quoq; mulierū imitabant: & obscenitate nimia nepharios coitus exigentes ut in lupanari uersabant: & ciuitatēq; totam impuris facinoribus prophanabant. Effœminantes autē uultum dextras ad cædem proniptas habebant: delicatoq; incestu eneruati subita incursionē bellatores fiebant. Et de paludamētis uerticulis eductis gladiis: casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannē fugissent excipiebat sæuior in cædibus Simon: quiq; intestinū euasisset tyrannum ab eo qui prope erat occidebatur. Omnis autem fugæ uia trante cupientibus ad Romanos abscissa spes erat. Inter Ioannis autē copias quantum erat iudæoꝝ dissidebant: separatiq; ab aliis aduersum tyrannū tam liuore potentie quam crudelitatis eius odio armantur. Deinde pugna congressi multos zelotæ perimunt: ceterosq; in aulam regiam compellūt quam Grapte ædificauerat. Hæc autem fuerat cognata Sizæ regis Adiabenoꝝ. Vna uero irrupere iudæi atq; inde zelotæ in phanū pulsi Ioannis pecunias prædabant. In aula enim supradicta & ipse degebat: tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autē zelotæ qui per ciuitatē dispersi ad illos qui in templū fugerant aggregati sunt: eosq; Ioannes aduersus populum & iudæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat: cum pugna plus possent quam confidētia: ne de templo nocte subreperentesq; pariter occiderent: atq; oppidum concremarent.

Deliberant Simonem introducere & Ioannem expellere: Simon loca oīa ciuitatis inuadebat: cōgreditur cum illis qui eum receperunt.

CAP. XVI.

Taq; collecti cū pontificibus deliberabant: quoniam pacto impetū præcauerūt. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit: & interitu acerbius excogitabant salutis remedium. Nam ut Ioannem delicerent: Simonem recipere statuerunt: & cum præcibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtemperatur: missosq; Mathia pontifice rogant Simonē ut ad se introiret: quem sæpe timuerat. Cū his autē p̄catores erant: et qui zelotas ex Hierosolymis fugerant. Domus quisq; suæ desiderio & fortunarum. Ille autem nū-

mis superbe se dominum fore pollicitus uelut ciuitatem liberaturus ingreditur: cum salutis eum datorem ac defensorem sui populi clamor designaret. Vbi uero cum suis copiis introisset: mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos a quibus rogatus erat quam eos contra quos fuerat aduocatus inimicos putabat. Ioānes autem cum multitudine Zelotarum in templo exire prohibitus amissis etiam quæ in ciuitate habebat. Nam statim rex eorum Simon cum sociis diripuerat: salutem iam desperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi aut in porticibus perque propugnacula stantes impetum repellebant: multiq; a Simonis parte oppetebant: multi sacri referebantur: quoniam Zelotæ ad dexteram superiores erant: eoq; ictus impenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus possent: turres tamen quatuor maximas fabricauerant: ut ex alto uidelicet missilia torquerent. Vnam ad orientalem angulum: & septentrionalem alteram: super xystrum tertiā in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem pastophoriorum condita erat: ubi moris est unum de sacerdotibus astantem post meridiē quod septimus quisq; inciperet: tibi significare: rursusq; uesperis quod desineret nunc ferias populo: nunc ut opus faciat denunciante. Per turres aut disposuerunt balistas saxorumq; tormenta & sagittarios & fundarum scientes. itaq; tunc Simon pigrius ad impetum mouebatur: cum pleriq; mollescerent: amplioribus tamen copiis fretus propius accedebat. Machinarum enim missilia delata longius multos pugnantium perimebant.

Bella sunt in Italia per Vitellium & suos milites: audiens hæc Vespasianus quod Vitellius princeps sit factus indignatus: milites Vespasianum hortantur ut Romam accedat: eo quod ipsum populus imperatorem constituit: tenuit ipse: ipsi cogunt uelle imperium: cogitat quo rem efficere possit. CAP. XVII.

Er idem tempus Romanos quoque sceleriora mala circumueniunt. Aderat. n. ex Germania Vitellius cum exercitu: altam præterea ingentem multitudinem secum trahens. Er cum eum destinata militi spacia non caperent totam urbem pro castris habebat omnemq; domum repleuit armatis. Illi autem conspectis Romanorum diuitiis oculis insuetis & auri argentiq; stupore perfusi uix cupidinem continebant: adeo ut in rapinas se conuerterent & eos qui obstitere conarentur occiderent. & in Italia quidem ira res erant. Vespasianus aut postquam Hierosolymis proxima depopularis Cæsaream reuertebatur audiit Romanorum tumultus & Vitellium principem. Hoc aut licet ipse imperium pati sicut bene imperare nosset ad indignationem perductus esset: dominum deditur enim qui ueluti desertum inuasisset imperium. Dolo aut saucius cruciatum ferre non poterat: neque aliis uacare bellis cum patria uastaretur. Verum tamen quantum ira impellebatur ad ulciscendum tantum longinquitatis cogitatio reprimebat. Multa. n. fortunam posse noua facere priusquam ad Italiam perferretur hyemis tempore ipse transiret: plusque crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione uociferantes incursabant Romæ constitutos milites & in delitiis agentes: qui ne famam quidem belli sustineant: quibus libuerit dicere principatum: & spe questus imperatores creare. Se aut laboribus tot exactis subigaleis senescentes aliis condonare potestatem: cum apud se digniorem habeant imperio. Cui si hanc amiserint quam iustiorum uel quando reficerent erga se beniuolentiam gratiam. Tanto aut Vespasianum quam Vitellium dignius esse principem fieri: quanto illis qui eum declarassent ipsi præstaret. Non. n. se minora pertulisse bella: quam qui ex Germania uenissent: neque illis qui tyrannum idem ducerent in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore cegamen. Non enim senatum populum uel Romanum Vitellii libidines pro Vespasiani pudicitia persequi: nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannum: aut filium pro patre optaturos principem. Maximum. n. pacis tutamen uerum in imperatore præstantiam. Ergo siue peritiæ senectutis debeat imperium: habere se Vespasianum: si uel adolescentiæ uiribus Titum: ex amborum ætate quod erit commodum temperabitur. Non solum autem se ministraturos declarati imperii uires: qui tres legiones regumque habentes auxilia conseruassent omnia ad orientem atque ad Europam Vitellii timoribus sepata: sed etiam qui essent in Italia propugnatores Vespasiani fratrem atque alium filium: quoque alteri multos dignitate præditos iuuenes sociatum iam spectarent: alteri uero etiam urbis esset commissa custodia. Quæ pars ad imperii principia non parum ualeret. Postremo si ipsi cessarent senatum fortasse declaraturum eum principem quem conseruatores milites dehonestarent. Hæc primo per cuneos milites loquebantur. Deinde adhortati se inuicem Vespasianum imperatorem appellant: eumque ut in periculo constitutum imperium conseruarent orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit: nequaquam uero imperare uolebant. Dignum quidem se factis existimantes: priuata autem uitæ securitatem clarioris fortunæ periculis anteponens. Recusanti autem rectores magis instabant: & circumfusi milites cum gladiis mortem ei minitabantur nisi uiuere uellet ut dignus esset. Diu tamen reluctatus quod renuebat imperium postremo cum his qui se designauerant minime dissuadere possent: accepit Mutiano autem cæterisque qui eum ad imperium inuitauerant: & exercitu alio uociferante ut se in hostes omnes duceret: prius res Alexandrinæ procurandas putauit: sciens Aegyptum plurimam esse partem imperii propter frumentariam summationem: neque si potitus esset ut quoque si præstaret Vitellium deliciendum sperabat. Nec enim persequitur esse populum fame oppressum. Simul etiam duas legiones: quæ apud Alexandriam degerent sibi cupiebat adiungere. Cogitabat enim etiam propugnaculo sibi fore illam regionem

aduersus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis accessu mariq; importuosa est: & ab occidente quidem aridam Libyam habet obiectam: a meridie uero limitem qui Sienē ab æthiopia dirimit: nauibusq; inuias Nili fluminis cataractas. Itemq; ab oriente mare rubrum ad Copton ciuitatem usque diffusam. Septentrionale uero munimentum habet terram usq; ad Syriam: & quod dicitur Aegyptium pelagus totum portibus carens. Hoc quidem modo Aegyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium uero & Sienē per duo milia stadiorum porrigitur. Ex Plinthine autem ad Pelusium nauigio stadiorum trium milium & sexcentorum. Nilus autem ad Elephantinē usq; nauibus ascendit. Namq; ulterius progredi ut supra diximus cataractæ non sinunt.

Describitur q̄litas portus Alexandrini mittit Vespasianus ad Tyberium Alexandrum ut essent sibi adiumento fama ē q̄ Vespasianus sit impator: q̄si oēs ad eū accedūt congratulantes & subiciētes se eius sp̄io: recordatus Vespasianus qd̄ Iosephus p̄dixerat: liberari iubet eū e uinculis. CAP. XVIII.

Ortus autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. Nam & hostium perangustum habet: saxiq; latentibus a directo cursu defleſcit: & læua quidem pars manufactis brachiis cingitur. A dextera uero Pharus obiecta insula turrim maximam sustinet: ad trecenta usq; stadia nauigantibus igne lucentem: ut quam longissime difficultatem applicandarum nauium præcaueant. Circum hanc autē insulam opere instructo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus & a uersis obicibus fractum asperiores facit meatum: eoq; periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tenuissimus est: & triginta stadiis magnus. In quem tam quæ desunt illi terræ ad beatitudinem deuehuntur: quam quæ superant ex bonis domesticis & indigenis in totum orbem diuisa exportantur. Itaq; non sine ratione Vespasianus Alexandriam rumore cupidus occupauit: ad totius imperii firmamentum. Proinde statim ad Tyberium Alexandrum litteras dedit: quæ ægyptum & alexandriam regebat: indicans militum alacritatem: quodq; ip̄i necesse fuit suscepto munere principatus operam atq; adiumentum eius assumeret. Alexander autem simul ut Vespasiani legit epistolam prompto animo: & legiones eius sacramento rogauit & populum: uiri autem libentissime paruere uirtutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem permissa sibi potestate: omnia quæ imperii usus exigeret aduētui quoq; principis necessaria iam parabat. Opinione uero citius declaratum in oriente Vespasianum imperatorem ubiq; fama nunciauit. Et uniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant: nuntique læti p̄ eo simul & sacrificia celebrabant. Agmina uero apud Mesiam Pannoniamque degentia: quæ propter Vitelli audaciam paulo ante fuerant concitata: iusiurandum Vespasiano maiore gaudio præbuerunt. Vespasianus autem Cæsaream reuersus iam Berytrum uenerat: ubi multæ quidem e Syria: multæ uero ab aliis prouinciis legationes aderant obuiam ei coronas & gratulatoria decreta a singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus: populorum alacritatem iurataq; per ipsum principi sacramenta renuncians. Vbiq; autem Vespasiani uotis obsecundante fortuna: rebusq; ad eum plurima ex parte inclinatis cogitare cœpit: & q̄ non sine prouidentia sumpſisset imperium. Sed iusta quædam sati ratio ad eius potestatem circunduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa & alia: multa enim sibi contigerant imperium præmonſtrantia: & Iosephi dicta quibus eum Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem. Admirabatur autem uir quem adhuc habebat in uinculis: aduocatoq; Mutiano cum amicis & rectoribus aliis: prius quam strenuus fuisset Iosephus: quantumq; in iotapatis expugnandis propter eum laborasset exponit. Deinde uaticinationes eius quas ipse q̄dem timoris causa suspicaret esse signum: autē diuinum fuisse ut rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestum esse ait: ut qui sibi augurasset imperium uocisq; dei minister ac nūcius extitisset adhuc captiui loco haberetur: fortunamq; sustineret aduersam. Vocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem facto alii quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset: præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero qui cum patre aderat: iustum est inquit pater una cum ferro etiam probro Iosephum soluit. Erit autem tanquam nec initio uinctus si non dissoluerimus: sed inciderimus catenas. Nāq; id agi solet in his qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant: & quidam interneniens securi catenas abruptit. Iosephus quidem pro his quæ prædixerat præmio famæ donatus: & de futuris iam dignus cui iam credendū esset habebatur.

Vespasianus mittit Mutianū in Italiam: geritur bellum cū Cecilio ab Antonio: Cecilius uidens exercitū Antonii cogitat de prodicione: ad ipsum mittit Milites uolunt occidere Ceciliū: certat: superatur exercitus Vitellii: Antonius in urbem ueniens cum Sabino capitolium nocte occupat: Vitellius cum suis militibus eos inuadit: superat: Sabinus occiditur: Domitianus cum multis nobilibus euadit: Vitellius iugulatur a populo. CAP. XIX.

Vespasianus at responso legationibus redditus: inſteq; & pro meritis administrationibus ordinatis Antiochiam uenit. Et quo primum tenderet cogitans Alexandrino innere p̄ stabilius esse duxit quæ Romæ agerent curare. Alexandriā. n. stabilē esse: Romanas at res a Vitellio perturbari. Mittit igit in Italiam Mutianum cū multis egum peditūq; copiis. Qui tamen pp̄ hyemis asperitatem ueritus nauigare per Cappadocias & Phrygias

ducit exercitum. Inter hæc autem Antonius primus aduocata legione tertia ex his quæ apud Mesia morabantur illam enim regebat prouinciam: bellum gerere cum Vitellio properabat. Vitellius autem cum magna manu Cecilium Alienum obuiam ei mittit. Is autem Roma profectus quæprimum circa Cremonam Galliarum Antonium consequitur: quæ confinis Italiae ciuitas est: ubi conspecta hostium ordinatione ac multitudine plio quidem congredi non audebat. Discessum autem periculosum reputans de pditione deliberabat. Conuocatis autem Hecatontarchis & Chiliarchis sibi subditis ut trāsirent ad Antonium suadebat. Vitellii quidem rebus detrahens. Vespasiani autem uires extollens: & alteri nomen imperii tantum: alterum uirtutem habere cōmemorans: ipsis quoque melius eēt si id gratum faciant: quod necesse est. Cūq; se multitudine superatū in sciant uoluntate piculum præuenire. Nam Vespasianum quidem idoneum esse etiam sine ipsis ad reliq; uindicanda: Vitelliū uero nec cū ipsis quidem pferria posse seminare. Multa in hunc modum quod uoluit persuasit: & cum milite trās fugit ad Antoniū. Eadē uero nocte milites pœnitudo simul ac metus eius si uicisset a quo missi fuerant occupauit: deductisq; gladis Cecilium obtruncare uoluerunt. Fecissentq; nisi his aduoluti chiliarchi supplicassent. Quamobrem cæde quidem se abstinerunt: uinctam autem quasi proditorem Vitellio transmittendū habebant. His auditis Primus continuo Antonius suos monet: eosq; armis in defeitores ducit. Illi autem instructi ad plium paulisper quidem restiterunt. Mox autem loco pulsi Romani Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus cursus eorū præuertitur: & per ciuitatē circūclusam plæramq; multitudinem peremit. Aggressus autem reliquos oppidū militibus prædari pmisit. In quo multi quidē hospites mercatores: multi uero indigenæ pierē. Totus Vitellii exercitus uirorum triginta milia & ducenti. Quin & Antonius eorum quos de Mesia adduxerat quatuor milia & quingentos amittit. Solutū autē uinculis Ceciliū regē gestarum nuncium ad Vespasianū dirigit. Qui ad eū intromissus & collaudatus est: & pditionis dedecus insperatis protexit honoribus. Romæ autē Sabinus ubi Antoniū appropinquare cognouit fiducia recreatus est: collectisq; uiginti milium militū agminibus nocte occupat capitolium. Luce uero facta multi nobilium sociati sunt ei: & Domitianus fratris filius pars ingens obtinendæ uictoriae. Sed Vitellius de primo quidē minus curabat. His autem iratus qui cū Sabino defecerant & nobilium sanguinē p ingenita crudelitate sitiēs imittit capitolio quam secū adduxerat militū manū. Vbi multa ab his itemq; aliis qui templum tenebant pugnantibus audacter admissa sunt. Postremo autē Germani q; multitudine supabant collē obtinuerūt. Et Domitianus quidē cū multis Romanoꝝ uiris insignibus diuina qdā ratione saluus euasit. Reliqua uero multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidē ad Vitellium ductus occiditur. Milites autē direptis donariis templum incendunt. Tumq; postero die cum exercitu uenit antonius: eūq; Vitellii milites excipiunt: & trifario cōmisso intra urbem prælio oēs interiere. Procedit autem ebris de palatio Vitellius: & ut affolet in extremis longiore luxu pdigæ mensæ refertus. Tractus autē per populū uariorū uerborum genere dehonestatus in media urbe iugulatur. Octo menses ac dies quinque potitus imperio: quem si uiuere diutius contigisset: ut opinor: eius luxuriæ minime sufficere potuisset imperium. Aliorum uero mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hæc quidem gesta sunt die tertio mensis octobris.

Murianus urbem ingreditur cum exercitu Antoniū cū aliis subleuati: occidit multos qui consenserant cū Vitellio. Domitianus filius Vespasiani: rector efficitur populus Vespasianum clamat imperatorem: ad Vespasianū qui Alexandria iam applicauerat ueniunt legati: intendit autem Vespasianus in reliquis iudeæ: Titum mittit ad Hierosolymam.

CAP. XX.

Postero autem die Murianus cū exercitu Romā ingreditur: & Antonii militibus a cæde repressis adhuc. n. hospitia pserutando: & Vitellii milites & ex populo plurimos q cū illo senserant occidebat: examinationis diligentiā iracūdia pueniētes. Domitianū pduxitū populo rectorem insinuat: usq; ad patris aduentū. Populus autē iam timore liberatus imperatorem prædicat Vespasianū: simulq; & illū confirmatū: & Vitelliū esse deiectū festiuitate celebrabat. Cū autē Vespasianus. Alexandria uenisset: gesta ei Romæ nūciata sūt: & legati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt. Cūq; maxima post Romam ciuitas esset angustior multitudini pbabat. Firmato autē iam totius orbis imperio rebusq; populo præter spem cōseruatis Vespasianus in iudeæ reliqas intendit autem. Et ipse quidē exacta hyeme Romā proficisci parabat: resq; apud Alexandria mature componere pponebat. Filiū uero Titū cū externis copiis ad liberandā Hierosolymā dirigit. Qui terreno itinere Nicopolin usq; progressus ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorū intervallo distantē inde militē longis nauibus imponit. Isq; Nilo flumine post Mēdesiū tractus Thmuin usq; uehit. Hinc autē egressus in terrā apud Tanin ciuitatē diuertit. Vnde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea: & Pelusiū tertia. Hinc autē milite p biduū recreato tertio die Pelusiū fines trāsit: unāq; mansionē pfectus p solitudines ad Cassii iouis tēplū castra posuit. Posteroq; die apud Ostracinem: quæ māsio aquæ inops est: ob quā causam aduentitia utunt indigenæ. Hinc apud Rhinocuria requieuit: & inde progressus in quartam mansionē Raphiam uenit: quæ prima occurrit Syriæ ciuitatē. Gaza uero quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonē atq; hinc Iamniā: deinde Iopē: & ex Iope Cæsaream peruenit. Decreto apud se alias militum copias congregare.

De bello Iudaico. Liber. vi. incipit.

¶ Tito existente adhuc apud Alexandriam Hierosolymis oris trifaria seditio Zelotarum Simonis & Ioannis inter eos congregiuntur ita ut templū uniuersum inundaretur sanguine. CAP. I.

Hic in græcis codicibus non. vi. si quintus incipit liber.

Itus quidem ad eum modum quem prædiximus emensa ultra Aegyptum ad Syriam usque solitudine Cæsaream uenerat. Ibiq̃ue enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam una cum patre imperium quod nuper eis deus permiserat disponente: cōtigīt etiam seditionē quæ apud Hierosolymam erat aucta trifariam diuidi: & aliorum partem in alteram uerti. Quod ut in malis optimum quis dixerit factumque iustitiæ. Nam Zelotarum quidem in populum dominatio quæ auctor erat excidii ciuitatis: unde coeperit & per quos creuerit diligenter superius declaratum est. Hanc autem non exauerit quisquam dicens seditionem in seditione esse factam: ac ueluti rabida fera externarum penuria in uiscera sua scæuire solet. Sic Eleazarus Simonis filius qui & ab initio Zelotas in templum a populo separauerat: uelut indignati simulans ob ea quæ in dies singulos Ioannes auderet. Cum ne ipse quidem a cædibus quiesceret. Re autem uera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens summæ rei desiderio propriæ potentiæ cupiditate ab aliis defecit. A scitis etiam Iuda Chelica & Simone Ezronis filio potentissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius non ignobilis. Horum singulos zelotæ non exigui sequebantur. Occupatoque interiore templi ambitu super eius portas in sacris foribus arma ponunt: & abundare quidem se suis necessariis confidebant: sacrum enim rerum copia suppetebat nihil impium existimantibus pauciat uero suorum timentes plerumque in locis suis ociosi manebant. Ioannes autem quanto superior erat uirosum multitudinem tanto loco superabatur: hostesque habens a uertice: neque sine metu conabatur incursum: & præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferens quam Eleazari partem afficiens tamen non remittebat. Crebri enim fiebant impetus & missilium iactus totumque polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon quem rebus desperatis inuitatum ultro sibi tyrannum spe auxilii populus introduxerat: & superiorem ciuitatis retinens partem & inferioris plurimam partem animosius iam Ioannem eiusque socios adoriebatur: quasi qui desuper impugnaretur. Subiectus autem illorum manibus erat sicut & illi superiorum. Ex Ioannem eueniebat duplex prælium præferentem lædi pariter ac lædere: quantoque uincebatur: eo quod Eleazaro esset humilior: tanto plus habebat. Si, more celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet. Desuper uero ex phano iaculantes machinis deterrent. Quippe balistis & non paucis lanceis utebantur saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes ulciscabantur: sed multos etiam sacra celebrantium perimebant. Quamquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur: tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant cum suspitione & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorarent eorum crudelitatem post exituri subsiciua seditionis opera consumeabantur. Missilia nanque machinarum ui ad aram usque: templumque peruenientia in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum uenissent ante ipsas hostias procubuerunt: aramque uniuersis græcis & barbaris adorandam suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenæ ac sacerdotes cum prophantis miscebantur per quæ atria diuina stagnum fecerat diuersorum caduerum sanguis. Quid tantum passa es miserrima ciuitas a Romanis: qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiere. Iam enim dei locus non eras neque manere poteras domesticorum facinorum sacra sepulchrum: & quæ phanum ciuili bello tumulum constitueras poteris autem denuo fieri: poteris si unquam uastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolent lege scribendi: quod non domestici luctus sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cætera.

Describis discordia quæ inter eos fuit & scelera quæ inter eos comittebant: post quod oēs quasi Romanos expectabant: post quod Titus misit diuersas legiones in Hierosolymā. CAP. II.

Rgo diuisis trifariæ insidiatoribus Eleazarus quidem eiusque socii qui sacras primitias conseruabant in Ioannem ebrii ferebantur. Qui uero huic paterent plebem diripientes in Simonem rebellabant cum ipsi quoque Simonem contra diuersæ partis seditiosos adiumento esset ciuitas. Si quando igitur utraq̃ parte patiebatur Ioannes obuertebat socios & de ciuitate quidem subeuntes missis ex porticibus talis de templo uero iaculantes machinis ulciscabatur. Quotiens autem desuper instantium molestia caruisset: frequenter etiam ebrietate & labore cessabant libentius in Simonem eiusque socios quā pluribus iruebat. Semper autem quantum in ciuitate pepulisset in fugam uersos ædes frumenti plenas oleumque ut silium incendebat: idemque hoc illo egrediente Simon insecutus agebat: ueluti pro Romanis omnia consilio corruperent quæ ad ob-

fidionem ciuitatis erant preparata: suarumque uirū netuos abscederent. Denique contigit una exuri oīa circum templum & inter pprias acies solitudinem atque aream pugnae fieri ciuitatē conc remari aut paulominus omne frumentum quod non paucis annis sufficere potuisset obsessis. Denique fame capti sunt quod minime quuissent nisi eam sibimet comparauissent. Undique autē insidiatoribus & confinis oppugnantibus ciuitatē medius populus quasi aliquod magnum corpus lacerabatur. Senes uero ac mulierculae intestinis malis attonitae pro Romanis nota faciebant: externūque bellum quo domesticis malis liberarentur expetebant: grauis autem metus ac terror foedissimus occupauerat: & neque consilii capiendi tempus erat ut uoluntatem mutaret neque pacis aut fugae spes cupientibus. Et enim custodiebantur oīa: dissidentesque latronū principes quoscūque Romanis paccatos esse uel trāsire gere ad eos uelle sentirent quasi cōes hostes insensiebant: solumque in occidendis uita dignis cōcor des erant. Et pugnatium quidem nocte dieque clamor perpetuus oriebatur: sed metu acerbiores erant lugentium quæritus. Et assiduas quidem lamentationes causas calamitates præbebant: timor autē includebant ululatus: atque obmutescente dolore præ fortitudine tacito gemitu cruciabantur: neque iam aut reuerentia uilis apud domesticos erat: neque mortuis cura sepulturae habebatur. Quorum amborum hæc causa erat quod quisque de se sperabat. In omni enim re amicos remisertant: qui cū seditiosis non erant: quasi continuo modis oibus morituri. At uero seditiosi congesti in tumulum cadauera conculcantes dimittebant: & ex mortuis haurientes audaciam quos sub pedibus cernerent immanius scæuebant: semperque aliquid in se pemiciosum excogitantes: & quod uisum fuisset sine miseratione facientes: nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere: adeo ut etiam sacris materiis ad bellica conficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itemque pontificibus placuisset: idque uiginti cubitis altius ædificaret: rex quidem Agrippa ex morte Libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc est ligna & magnitudine simul directa proceritate spectabilia. Intermittente autē belli opere interrupto Ioannes his sectis quod sufficere longitundinem credidit: turres ædificauit & aduersus eos constituit qui desuper a templo pugnant. Post muri ambitum contra exedram occidentalem ad motis qua solum poterat quod aliae partes ratibus ex longinquo fuerunt occupatae. Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit: & priusquam in his quicquā poneret Romanos adduxit. Etenim Titus postquam partem ad se collegit exercitus alius uero ut ad Hierosolymam occurrerent scribit: Caesaream profectus est. Erant autem tres legiones quae pridem sub eius parte Iudæam uastauerant: & duodecima quae olim cum Cestio male pugnauerat: quaeque licet per id fortitudine esset insignis: tunc tamen eorum etiam memoria quae pertulerat alacrius ad uindictam properabat. Harum quidem quintam legionem iussit sibi per Amniam occurrere. Decimam uero ascendere per hiericunta. Ipse quidem cum cæteris regressus est: quo regum quoque subsidia plurima quā dudum multique Syri auxiliores comitabantur. Suppletum est autem quattuor legionum quantū Vespasianus electum cum Mutiano miserat in Italiam: ex his qui cum Tito accesserant. Duo namque milia de Alexandrino exercitu lectastria milia uero ex Euphrate eum sequebantur & amicorum spectatissimis beniuolentia simulque prudentia Tyberius Alexander: qui antea quidem Aegypti administrauerant: tunc autem dignus qui exercitum regeret: propterea iudicatus quod primus incipienti fuit hospes imperio: & cum fide clarissima incertae fortunae sociatus est: idemque consultor in usus bellicos ætate ac peritia præcipuus aderat.

Describitur ordo Titi & militum & oīum aliorum in eundo Hierosolymam: peruenit Gophnam oppidum quod Vespasianus coeperat: ciuitatē tentat adire: tandē coactus est si uoluit euadere irruere in hostes: ad suos saluum se recepit.

CAP. III.

Rogredientem uero in hostilem terram Titum antecede bāt regia oīaque auxilia post eos uiarum stratores castrorumque metatores. Deinde rectorum sarcinae atque armati. Post hos ipse Titus & alios lectos habens & signiferos: quorum agmen equites sequebantur. Hi uero ante machinas ibant: & secundum illos una cum lectis Chiliarchi & praefecti cum cohortibus. Post autē circum aquilam signa: & ante signa tubicines: deinde acies senum uiroque ordinibus dilatata. Seruile autē uulgus a tergo cuiusque agminis: & ante hos sarcinae. Oīum uero nouissimi mercenarii eorumque custodes coactores armorum. Procedens autem decenter exercitus ita ut mos est Romanis in Gophnam per Samaritiden uenit: quae & prius ab eius parte fuerat occupata: & tunc praesidiis tenebatur. Ibi autem unam moratus est uesperam: mane inde profiscitur: peractaque in die mansio ne: castra ponit in loco quem iudaei sermone patrio Ruborum uallem uocitant: iuxta uicum quendam Gabathsaule nomine: quod significat uallem Saul: distantem ab Hierosolymis stadiis fere triginta. Hinc sexcentis prope lectis equitibus comitatus perrexit in ciuitatem quae tuta esse: Iudaeorumque animos exploraturus: si forte conspecto priusquam ad manus ueniretur metuerent. Audierat enim quod erat uerum: a seditiosis & latronibus oppressam populum desiderat quidem pacem: sed quod rebelantibus infirmior esset nihil conari. Quandiu quidem mane per uiam quae ad murum duceret equitabat. Nemo autem portas aperuit. Vbi uero itinere ad turrim saxeam declinato transuersum agmen equitum duxit infiniti subito profiliunt: quae muliebres turres uocantur: & per eam quae

contra monumentum Helenæ porta est egressi equitatum intercedunt : atque alios etiam tunc uia currentes ne cum his qui deuerterent sese iungerent a fronte oppositi prohibuerunt. Titum uero cū paucis separant. Ille autem ultra quidem minus progredi poterat muro. n. cuncta fossis patebant. & transuersi erant hostes: multisq; materiis impedita. Ad suos autem in aggere constitutos recursus intercedente hostili manu desperabantur. Quorū pleriq; impatoris periculum nesciebant sed existimantes cum secum reuerti ipsi et fugiebāt. Titus autē in sua tantum fortitudine sitam esse pspiciens spem salutis flectit equum: & ut sequerentur cum clamore comites adoratus in medios hostes irruit ut ad eos trāsire festinans. Quo quidem tpe maxime intelligi potuit & belli momenta & ipatoris pericula deum curare. Tot. n. aduersus Titum missilibus quom neq; galea neq; thorace sepius esset non bellator. n. sed explorator ut dixi: pcesserat nullum in eius corpus delatum est: sed tanq̃ ne eum ferirent ex industria mitterentur oīa prateruolabant. Gladio uero semper a lateribus instantes dirimēs multosq; ante ora subuertens sup cadētes agebat equū. Illoꝝ at clamor erat pp audaciam Cæsaris ut eum aggredierentur cohortatio. Fugaq; & discessio repētina quocūq; diuerteret cursū. Huic ut se periculo participes cū a tergo & a lateribus foderent adiunxerant. una enim erat cuiq; spes salutis uiam cito patefacere priusq; circūuētus opprimeretur. Deniq; duo ex minus pertinacibus alter cū equo percussus est: altero uero deiecto & occiso equus eius abductus est. Titus uero iam cum cæteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem q̃ aggressionē prima superiores fuerant inconspiciat spes aīos extollit: magnamq; his posterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

Titus ciuitati nocte appropinquat: castra ponit in monte oliuarum dicto: exeunt Iudæiū legionē decimam irruunt fugantq; Romanos: munitiatur Tito: fert auxilium: dimicatur utrinq; Titus tandē legionem liberat.

CAP. IIII.

Aesar aut postq̃ ex Ammaus agmen sibi solatiū est nocte luce inde digressus ad locum q̃ Scopos appellatur accedit. Vnde iam & ciuitas & clari tēpli magnitudo cōspici poterat: quia pte septentrionalē regionem cōtinens ciuitas humilior proprie Scopos notatus est: distans a ciuitate stadiis septem: ubique duabus legionibus simul quinq; uero retrorsum stadiis tribus castra muniri iubet. Labore nanq; nocturni itineris attritos milites progredi uisum est ut sine fortitudine murum struerent. Mox autem cōcepto edificio decima quoq; legio p Hiericunta aderat a Vespasiano praeoccupata ubi quādam pars armatorum ī præsidio fuerat collocata. His autē praeceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere qua in pte mons q̃ appellatur oliuarum contra ciuitatem ab oriente situs est atq; interiacente ualle discernit: cui nomen est Cedrō. Intra ciuitatem uero sine requie confugientium dissensionē tum primum ingens subito bellū foris interueniens refrenauit: & cū stupore seditiosi Romanorum castra inspectātes trifariā distributa malam inter se iniere concordias rationemq; inuicē regrebat quidnā expectarent: qd ue perpeffi tres muros contra uitam suam paterent opponi bellaq; tanta se fundente licentia tanq̃ spectato res bonorum opesq; sibiq; utilium residerent: moenibus clausis remissisq; armis ac manibus nosmetipsos profecto exclamant aliquis tantummodo fontes sumus: Romanosq; at lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atq; alios congregantes exortabantur: raptisq; armis subito in legionē decimā ruunt: pterq; uallem facto impetu cū ingenti clamore murg; edificantes Romanos aggrediunt. Illi at in opere distributi armis q̃ eā causam pleriq; depositis: nec. n. excursum Iudæos asuros esse credēbant: & si maxime uellent aīos eorum seditione distractum in arbitrabant. Præter opinionem perturbati sunt: atq; opere quicq; derelicto confestim alii recedere. Multi autē ad arma pperantes priusq; se in hostes corrigerent seriebantur. Plures at Iudæis sp̃ adiciebantur: eoꝝ freti uictoria qui præcesserant: & q̃ cū pauci essent multiplex numerus & sibi & hostibus uidebantq; secunda fortuna uterentur. Romani autem maxime ordinari consueti cum decore atq; præceptis bellum gerere sciētes ex perturbatione trepidabant. Vnde tunc quoq; præueni aggressionē cedebant. Si quando tamen sese conuerterent ab insequentibus occupati & a cursu reprimebant Iudæos & ob inipetum minus cautos seriebant. Semper uero excursionē gliscente magisq; turbati postremo castris pulsī sunt: totaq; legio in periculum uentura fuisse uidebatur: nisi hoc mature sibi nunciato Titus eis tulisset auxiliū: multisq; increpans ignauiam & suos a fuga reuocasset. Iudæosq; a latere ipse cum his irruēs quos circa se habebat electos: multos quidem occidisset: plures uero sauriasset. Omnes autem in fugam uertisset: atq; in uallem præcipientes compulisset. Illi autem in prono loco multa mala perpeffi postquā in aduersam partem euasere. Flectunt se iterum & ualle intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem bellatum est. Paulo autem post meridiem Titus his qui secum erant in sublidio collocatis: aliisq; cohortibus aduersus excurrentes oppositis: reliquum agmen ad murum ī summois ædificandum remisit. Iudæis autē hæc fuga esse uidebatur. Cūq; speculator quem in muro posuerant amictu agitato signum dedisset: frequentissima multitudo tanto impetu piliit: ut eorum cursus immanissimis bestiis esset assimilis. Deniq; in aduersa acie stantiū nemo imperū sustinuit: sed tanq̃ machina percussū agmen cōtinuo dissipatū est: pulsūq; in montē refugiūt. In ascensū at medio Titus cū paucis relictus: multūq; monentibus amicis q̃ pro impatoris reuerentia cōrepto piculo perducatē ut mortem appetētib; Iudæis cederet. Neq; p his ī discrimē uēiret: quos ante ipm saluos esse nō

oportere: sed potius fortunam suam reputaret q̄ non militis officio fungeret: neq; & belli & orbis terræ dominus esse in fugam uerti uideret in quo oīa niterent. Hæc autē ne audiret simulans & ad se recurrentibus obstabat: eosq; in ora feriens cum ui obniterent occidebat: & in galeam repente incubens multitudinem repellebat. Illi autē & uiribus eius & obstinatione p̄teritine tū quidem in ciuitatem fugere: sed in utrūq; latus ab eo declinantes rursus fugientes insequabant. Quos tamē aggreſſus a latere ipsoq; quoq; impetum præpediebat. Dum hæc agunt etiam illosq; superiora castra muniebant: ubi fugere inferiores uidere metus ac turba occupatorūq; agmen dispergitur suspicantium: excursus q̄dem Iudæorū ferre non posse. Titum uero in fugam reuersum. Nec. n. unq̄ illo manente alios fugitivos fuisse: & tanq̄ laruali terrore circundati alius alio ferebant: donec q̄dam cum in medio bello uersari imperatorem uidisset: plurimū metuentes uniuerso agmini suoq; eius periculum cum clamore nunciauerunt. Itaq; pudore reuocati & fuga maius aliq̄ sibi exprobrantes q̄ Cæsarem deseruissent: totis uiribus in Iudæos utebant: & semel ad descensum transuerſi urgebant eos i decliuiā. Illi autem in pedem recedentes pugnabant. Cūq; Romani plus possent: eo q̄ superiores erant: in uallē omnes coacti sunt. Titus autē contra se positus imminēbat: & legionē quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uero cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaq; si me nihil addentem obsequio neq; inuidia detrahentem uerum dicere oportet: ipse Cæsar his totā legionē periculo liberauit: atq; ipse castra muniendi copiam militibus præbuit.

Remisso aliquantisper bello oritur discordia inter eos: in duas ptes seditio remanet. Titus ad ciuitatem electos milites mittit: explanare fecit oīa ita ut repletum sit quicquid cauum erat. CAP. V.

Emisso at paulisper bello externis iteq; intestinum seditio suscitauit. Azymonūq; infestā te die qui est aprilis mensis q̄rtusdecimus. Hoc. n. se primū tpe opinantur Iudæi ab ægyptiis esse liberatos. Eleazarus quidem tū sociis portā subaperiens introire cupiebat: ex populo qui templum adorare cuperent. Ioannes autē die festo ad protegendas insidias ausus est: & suorum quosdam ignotiores armis sub ueste latentibus instructus. Quorū plerūq; de industria aggressi erant occulte inter alios phari occupandi gratia submittit. Illi autē postq̄ intranere testimentis abiectis: subito armati apparuerunt. Magna uero statim turba circa templum ac tumultus erat: cum alienis quidē a seditione populus oībus discrimen imputaret. Zelotæ uero sibi met solum insidias comparatas. Ve q̄ hi quidem relictā portæ custodia & alii expugnaculis disiliētes priusq; manus conferrent in templi cloacas confugere. Populares autem ad aram delati & circum templū appulsi conculcabantur: cum lignis passim ferroq; caderēt. Multos ociososq; inimici priuato odio quasi diuersæ factionis socios interficiebant. Et quicumque ante hæc insidiatorem aliquem offenderat tunc agnitus quasi Zelotes ducebat ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentes afficeret inducias concessere nocentibus: progressosq; ex cloacis dimiserunt. Ipsi autem interiorius templum & omnes eius apparatus tenentes confidentius oppugnabant Simonem. Seditio q̄dem hoc modo q̄ tripartita fuerat in duas partes diuisa est. Titus autem castra proprius ciuitatem transferre cupiens de Scopo contra excursus quidem lectos equites ac pedites quos satis esse arbitrabatur: alium uero exercitum iussit totum quod erat usq; ad muros spacium complanare. Cunctis igitur materiis ac sepibus dirutis quibus hortos ac lucos incolæ præmunierant: omniq; opposita: quis manueta silua: excelsa repletum est quicquid erat cauum & uallibus impeditum. Saxosq; autem eminentissimis ferro trāctatis humiliorem totum illum tractum a Scopo usq; ad Herodis monumenta fecerunt: serpentū ita gnum contentia quæ Colymbethra uocatur.

Iudæi Romanos quærent decipere instituunt quosdam qui pacem simulant: Romanosque uelle introducere. Titus noluit quia suspecta erat ei talis inuitatio. CAP. VI.

Is deniq; diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parare. Seditioforum audacis simi extra muliebres quæ sic appellantur progressi turres simulato q̄ pacis eos studiosos pepulissent: eo q̄ timerent impetum Romanorum: ibidem nersabantur & alter sub altero uitabundi latebant. Alii uero per muros dispositi populūq; se esse simulantes clamore pacem implorabant: scelusq; poscebant portasq; se p̄fecturos esse pollicentes inuitabant Romanos. Hoc autem uociferātes una etiam contra illos ueluti portis eos ambigeret lapides iaciebāt. Illique se ui perrumpere aditus uelle simulabant & ciuibus supplicare. Cūque ad Romanos sepiſſime ire conarentur: reuersiq; perturbatis similes uidebantur. Verum hæc eorum calliditas apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium. Illos uero ciuitatem sibi aperturos sperabant: opusq; aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio: quia rationem non haberet.

Quidā ex Romanis ad urbē usq; accedentes eo q̄ crediderunt illis: interficiuntur: multi feriunt: unde irascitur multum Titus pp̄ inobedientiam eorum eisq; arguit. CAP. VII.

Ridie nanq; prouocatos eos ad passionem per Iosepum: nihil mediocre sentire cognouerat. Etiam nunc milites mane loco suo præcepit. Iam uero q̄dam opibus oppositi raptis armis ad portas excurrere coeperāt. Hi autem qui expulsi uidebantur: primo quidem cedebant: deinde ubi ad turres portæ propinquabant cursu eos circūueniunt & a tergo

persequerentur. Qui uero in muro stabant lapidū his multitudinem oīgentūq; telorum simul ifundunt: adeo ut multos quidē necarent plurimos autē sautarent. Nec. n. facile erat a muro diffugere: aliis retro uiolenter instantibus. Et pter hoc pudor q; rectores peccauerant: itemq; metus in delicto pseuerare suadebat. Quāobrem hostes diu decernētes multis uulneribus acceptis neq; paucioribus redditis. Postremo eos a quibus circūuenti fuerant repulere. Quos tamē recedentes usq; ad Helenæ monumentū iudæi urgendo iaculis sequebantur. Deinde insolēter fortunæ maledicentes & Romanos uituperabant fraude pellectos: scutaq; alta sublata crispantes tripudiabant & cū læticia uociferabantur. Milites at interminatio principū & Cæsar iratus hmōi oratiōe corripuit. Iudæi quidē quos sola regit desperatio oīa cū deliberatione faciūt atq; prudentia: fraudes & insidias cōponendo: eorū que dolos fortuna psequit q; sunt morigeris sibiq; inuicem beniuoli ac fideles. Romani uero qbus ad disciplinam & cōsuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur. Nunc contrario peccant & intēperantia manuum debellantur: quia oīum est pessimū præsente Cæsare sine rectore dimicantes. Certe inquit plurimū ingemiscunt militiæ leges: plurimum pater cū hoc uulnus audierit. Ille qdem cū bellando senuerit nunquā isto modo peccauit. Leges aut si cū in eos qui minimū aliqd præter ordinem mouerint mortē uindicēt: nunc torū deseruisse exercitū uideant. Modo at scituros esse qui arroganter egeret q; apud Romanos ēt uincere sine pcepto ducis infamiæ est

Intercedunt cōmilitones pro illis apud Titum: admonens eos indulget illis: cogitat ulcisci iudæos: castra ponit prope ciuitatem: ordinat legiones circa ciuitatem: describitur situs ciuitatis & templi per Solomonem ædificati: & quomodo distinguebatur secundum loca sacerdotum & uiroꝝ & mulierum.

CAP. VIII.

Aec Titus ad rectores locutus cū indignatione: certū erat quia lege in oēs erat usus. Et hi quidem abierunt aīs quasi iam iamq; iuste morituri. Circūfusa uero agmina Titū pro cōmilitonibus obsecrabant: paucosq; temeritatem condonari cunctosq; obedientiæ precabantur emēdaturus: peccatū. n. p̄sens futuræ cōpensatione uirtutis. Placatus ē Cæsar utilitate simul ac p̄cibus. Nāq; unius hoīs aīaduersione usq; ad factum promouendū

putabant: multitudinis uero ad ueniā. Militibus quidē reconciliatus est multū monens: ut post hæc prudentius agerent. Ipse uero quēadmodum iudæosq; ulcisceretur insidias cogitabat. Intervallo qd usq; ad muros ciuitatis erat per quadriduum coæquato sarcinas aliamq; multitudinē cupiens tuto eraducere militū ualidissimos a septētrionali tractu in occidentum septenos p ordinē cōtra murū p̄tendit altius ualle depressa. Peditibus aut in fronte ac post eos equitibus acie terna dispositis: cū singuli ordines septenos haberent: semoti sagittarii stabant. Excursibus at iudæosq; tanto agmine circūclusis impedimenta trium legionū itēq; alia multitudo sine timore transiit. Ipse qdem Titus cū ppe duobus stadiis adesset muro: ad angulū eius partē contra turrim quæ appellatur psephina castra ponit. Ad quam muri ambitus ex aquilone pertinens flectitur ad occidentē. Altera uero ps exercitus eam turrim uersus quæ appellatur Hippicos muro circūdat. Dum stadiorum spatio similiter a ciuitate descendens. Decima tamē legio in oliuarū monte ubi erat manebat. Ciuitas at trino muro circūdata erat: nisi qua uallibus inuiis cingebatur. Ex ea nāq; pte unius muri habebat ambitū: & ipsa quidē super duos colles erat cōdita contrariis fontibus semet inspicientes interueniente ualle discretos: in quā domus creberrime dōnebant. Colliū uero alter quo superior ciuitas sedet: multo est excelsior & in p̄plexitate directior: adeo ut quoniā tutū erat castellum quondā a Dauid rege uocaretur. Is pater Solomonis fuerat: qui primus templū ædificauerat. A nobis at for̄ superius ædificatū est. Alter aut qui appellatur Acra: inferiorē sustinet ciuitatē: & undiq; decliuus est. Contra hunc aut tertius collis erat natura humilior quā Acra: & alia lata ualle ante diuisus. Verū postea qua tēpestas Asamonaz regnabant: & uallē aggeribus replerūt. ut tēplo coniungerent ciuitatē: & Acrae altitudinem celsam humiliorē fecerant: ut ex ea quoq; phanū supeminens cerneretur. Vallis aut q Tyropœon appellatur qua parte diximus superioris ciuitatis collem dirimī: ab inferiori usq; ad Siloā pertinet. Ita. n. fontē qui dulcis est ac plurimus uocabamus. Foris aut ciuitatis duo colles pfundis uallibus cingebantur: & utrinq; obstantibus rupibus nulla ex pte adiri poterāt. Trium uero muroꝝ uetustissimus quidem pp ualles iminentemq; his desup collem quo erat cōditus: facile capi nō poterat. Ad hoc at quod loco præstabat etiam firmissime structus erat Dauid & Solomonis aliorūq; interea regum largissimis inipensis operis sumptibus decore. Hac uero parte incipiens a turri cui nomen est Hippicæ: & ad locum qui dicitur Xystus pertinet. Deinde curiæ coniunctus in occidentem tēpli porticū designabat. Parte aut altera ad occidentē ex eodē loco ductus: per eum q uocatur Bethso descendens i Esenoz portā. Deinde supra fontē Siloam in meridiem flexus: atq; inde rursus in orientē uersus qua stagnum Solomonis est & usq; ad locū pertinet quē Ophlan uocant: cum orientali porticu templi coniungit. Secundus aut murus ex porta quidē habebat initium quā Genath appellabant. Hæc aut fuerant muri prioris. Septētrionalem uero tantūmodo tractum ambiens usq; Antoniam ascendebat. Tertio muro turris Hippicos principitū dabat unde ab Beroe tractum pertinet. Deinde ad Psephinam turrim ueniens contra monumentū Helenæ quæ Adiabenoꝝ regina fuerat [za regis filia: &

HH

per speluncas regias in longum ductus: a turri quidē in angulo posita flectebat contra fossis quod dicitur monumentū. Cū uetere autē ambitu iunctus in Cedron uallē quæ sic dicitur desinebat. Hoc muro eam partē ciuitatis quā ipse addiderat Agrippa cinxerat: cū esset oīs ante nuda. Exuberans. n. multitudine paulatim extra mœnia serpebat: templiq; septētrionali regione colli p̄xima ciuitate ad iuncta non paululum procefferant: quin & quartus collis incolebat cui nomē est Bezetha: situs qui dem ex aduersum Antonizæ fossis aut altissimis separatus quæ de industria ductæ sunt ne Antonizæ fundamentis colli adherentibus & accessui facilis sit & minus æditus: unde ēt fossæ altitudo plurimum turribus celsitudinis adiiciebat. Nominata ē pars addita ciuitati uoce idigena Bezetha: quod græco sermone dicitur noua. Eius aut partes incolis p̄tegi desiderantibus pater huius regis eodē nomine agrippa murū quidē ita ut p̄diximus: inchoarat. Veritus autē Claudiū cæsarem ne magnificentiā constructionis ad nouarū rerū ac discordiæ suspicionem traheret: fundamentis tantūmodo iactis ab opere desistit. Nec. n. expugnabilis esset ciuitas si p̄fecisset muros ut cœperat. Saxa. n. uiginti cubitis longa. & decē lata contexebant: quæ neq; ferro facile suffodi possent: neq; machinis demoueri. Hisq; murus dilatabat: profecto aut tantum altitudinis quoq; plus habuisset: si eius magnificentiā q̄ ædificium aggressus erat minime fuisset inhibita. Rursus at idem murus ēt iudæorū studio fabricatus ad uiginti cubitos creuit & murus q̄dem binis cubitis: p̄pugnacula uero trinis habebat: totaq; multitudo eius ad uiginti quinq; cubitos erigebat. Murū autē supereminebant turres: uiginti q̄dem cubitis in altitudine: uiginti uero in lōgitudine quadratis angulis structæ sicut ipse murus plene ac solide. Præterea structura ac pulchritudo saxorū nihil erat tēplo deterior. Post altitudinē uero turriū solidum uiginti cubitis elatam: cellæ desuper ac cœnacula erant: aquarumq; pluuiarum receptacula ex tortuoso latique singulorum ascēsus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat. A turris autem interuallo cubitos ducentos. Medius uero murus in quatuordecim turres: & antiquus in sexaginta diuisi erant. Omne autem ciuitatis in gyro spatium triginta tribus stadiis finiebat. Cum autē totus admirabilis esset tertius murus admirabilior p̄sephina turris ad septētrionē occidentēq; surgebat in angulo: qua parte Titus castra posuerat. Ex ea namq; per septuaginta cubitos ædita sole orto Arabia prospici poterat: & usq; ad mare: itēq; ad ultima finiu hebræorū. Erat at octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos & iuxta duas: quas Herodēs rex in antiquo muro ædificauerat: quæq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate uniuersis quæ toto orbis essent præstabant. Nam p̄ter naturalem aī libertatē rex pro amore ciuitatis operū excellentiā propriis affectibus indulgebat personisq; tribus carissimis: quarū nomib; turres appellauit fratri & amico & coniugi memoriam dedicādo. Illi quidē: ut dixi: amoris cā perēptæ. His aut bello amissis cū fortiter decertassent. Hippicos quidē turris amici uocabulo dicta quatuor angulis erat. Latitudinēq; & longitudinē uiginti quinq; cubitorū & celsitudinē triginta nusquā inanis. Supra soliditatē aut saxiq; adunatā cōpaginē: puteus uiginti cubitis altus erat imbris excipiendis. Sup hunc aut duplici tecto domus uiginti quinq; cubitis altas in quæ uaria mēbra diuisa: & desuper eam minæ q̄dem binis propugnacula uero ternis cubitis ambiebant: & oīs altitudo ad septuaginta quinq; cubitos numerat. Secūda turris quā fratris nomē Phaselon appellauerat: æque lata fuerat ac longa cubitis quadragenis. Per totidē aut cubitos in pilæ modū facta & solida eius altitudo surgebat: & super hanc decē cubitis ædita portio erat instructa brachiis: itēq; propugnaculis septa. In media uero porticu supeminens alia turris stabat in mēbra magnifica & balneas: nequid regalis ei usus uideret deesse. In summo autem propugnaculis minisq; erat ornata: cum oīs eius celsitudo p̄pe ad nonaginta cubitos tolleret: & specie quidem uidebat assimilis Phariæ turris: q̄ alexandriā nauigantibus ignē procu ostendit: ambitu uero ampliore dilatabat. Tunc aut tyrannicū domiciliū existebat Simonis. Tertia uero turris Mariānes: sic. n. regina uocabat usq; ad uiginti cubitos facta: per uiginti alios patebat in latitudinē tendebat & magnificentiore cæterisq; ornatiore diuersoria sustinebat: cū id p̄prium seq; dignū esse rex putauisset ut uxoris nomē appellata turris plus haberet pulchritudinis q̄ q̄ uiro: nomib; uocitata sunt sicut illæ munitiores erantq; cui scemina nomen dederat: & cuius oīs altitudo per. ly. cubitos erigebat. Sed quāquam tres turres tantæ magnitudinis erant: ex loco tamen quo erant sitæ multo uidebant esse maiores: nā ipse antiquus murus in quo erāt excelsio loco fuerat cōditus: & ipsius collis uelut q̄dam uertex altius p̄pe ad. xxx. cubitos eminebat: supra quē turres positæ multū sublimitatis asumpserant. Mirabilis ēt fuit lapidū magnitudo: nec. n. ex uulgaribus saxis: aut quæ hoies ferre possent: uerū secto marmore candido & singulis p. xx. cubitos longis latiq; .x. ac per quinq; altis erant ædificatæ: quæ ita inter se copulata erant: ut singulæ turres singula saxa uiderent. Sic aut manibus artificū in faciē angulosq; formata ut nusquā iunctura cōpaginis appareret. His aut in septētrionali parte positis itus aula regia cōiungebat narratione omni p̄stantior: nec. n. uel magnificētia uel structura operis aliqua ex pte superabat: sed tota quidē muro p̄ triginta cubitos ædita cicta erat. Aequali aut ambitu turribus ordinatissimis ambiebat: itemq; muro: receptaculis & cœnaculis lecto: & centū capacibus. Inenarrabilis aut fuit saxorū uarietas: collectisq; ibi plurimis q̄ ubiq; rara uidebant: & fastigia simul p̄ceritate trabiū & ornamentorū claritudine mirabilia. Membro: autē altitudo & in

numerosæ spēs ædificiū plenæq; oīa suppellectilis cū plæræq; in singulis ex auro essent atq; argento. Ad hæc multæ porticus alia per aliam in circulū flexæ colūnæq; in singulis: & quæ inter eas sub diuo patebant spatia cū essent utiq; uiridi siluisq; uariata: cū prolixas ambulationes habebat altis euripis cinctas: & cisternis ubiq; signorū æneorū plenissimis: quibus aqua effundebatur: multæq; turres mansuetarum circū latices colūbarum. Sed. n. neq; p merito expōi regia qualis fuerit pōt. Habet memoria cruciatū referens quantas res latrocinialis flāma consumpserit: nec. n. hæc a Romanis incēsa sunt sed ab insidiatoribus intestinis: ut supra memorauimus in principio dissensionis. Et ab antonia qdē corripuit ignis: transiit at in regiam triūq; turrium tecta corripuit. Phanum autē conditū erat: ut dixi supra durissimū collē. Et initio quidem uix tēplo atq; areæ sufficiebatur: iacēs in sūmo planities: q; undiq; pceps erat atq; declinis. Cum autē rex Solomō qui ēt templum ædificauerat: muro eius partem ab oriēte cinxisset: una porticus aggeri est imposita: & manebat ex aliis partibus nudum q; a sæculis posterioribus semper aliquid aggeris accumulante populo cōequatus collis effectus est. Perrupto autē septētrionali quoq; muro tantū assumpere spatū quantū postea totius phani ambitus incluse. rat. Triplici autē muro colle circūdato sæpe maius opus extructū: in quo longa sæcula cōsumpta sunt oēsq; thesauri sacri quos toto orbe missa deo munera repleuerant tā in superiore ambitu q; inferiore tēplo ædificatis: cuius quod humillimū fuit trecentenis cubitis munierant. In quibusdā uero locis pluribus non tamē oīs altitudo fundamentorū uideri poterat multum uallibus obrutis: ut angustas uias oppidi cōequarent. Saxa uero quadragenū cubitorū magnitudinis erant. Nam & pecuniarum copia & populi largitas maiora dictu conabant: quodq; nunquā posse perfici sperabat: diuturnitate ac perseverantia explicabile uidebat. Tantis at fundamentis digna erant opa imposita duplicis porticus. Omnes quas colūnæ sustinebant quis & uicenis cubitis altæ de singuli saxis marmore candido & laqaria cedrina protegebāt. Quorū naturali magnificentia quodq; ligno rasili erat apteq; cohærebant opæpretium spectantibus exhibebant: nulloq; aut pictoris aut sculptoris opere extrinsecus ornabant. Latæ autē pro. xxx. cubitis erant: omnisq; gyrus earum sex mēsuræ stadiorū: cū antonia cōcludebatur. Totū autē sub diuo spatium uariabat oīum quidem generū lapidibus stratū: qua uero ad secundum templū ibat cancellis: septem faxeis ad tres cubitos altis: nimiumq; grato opere factis ubiq; æquis depositæ: interuallis colūnæ stabant: legem castimoniarū pmonentes aliæ græcis aliæ latinis in sanctum locū transire alienigenas nō debere. Sanctum. n. uocabat alterū phanum & quatuordecim gradibus ascendebat a primo: quadratūq; sursum erat & proprio muro circūdatum. Cuius exterior celsitudo quānis quadraginta cubitis surgeret tamen gradibus tegebatur. Interior uiginti. quinque cubitis erat: quoniam in altiori loco per gradus ædificata nō tota pars interior cernebat col le oblecta. Post quatuordecim aut gradus spatū erat usq; ad murū. ccc. cubitis planum. Hic rursus alii quinque gradus & scalæ ad portas ducebant: a septētrione quidem ac meridie octo quaternæ utriusque uidelicet: duæ uero ex oriente. Necessario nāq; proprius locus religionis causa mulieribus destitutus muro discernebat: altera quoq; parte opus esse uidebat. Contra primā uero secreta erat ex aliis regionibus una porta meridiana & una septētrionalis: quibus ad mulieres introiebatur: per alias. n. transire ad mulieres nō licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat. n. locus ille pariter indigenis & hospitibus foeminis religionis cā uenientibus. Occidua uero pars nullam portam habebat: sed opetuius ibi murus erat extructus. Inter portas at porticus a muro intro ppe ad thesauros aduersæ magnis ac pulcherrimis columnis sustinebant. Erant autem simplices ac ppter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autē aliæ quidem auro & argēto undiq; tectæ erant itemq; postes ac frōtes. Vna uero extra templū ære corynthio quæ multum argento iclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ: quinifdenis etiam latæ. Post introitum uero ubi latiores fiebant tricenis utrinque cubitis exedras habebant exemplo quidem turrium longas: & latas: supraq; uero quadraginta cubitis celsas. Singulas autē binæ colūnæ duodecim cubitorū crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. Quæ uero supra corynthia posita erant quo mulieres conueniebant ab oriente apenebatur. Porta templi sine dubio maior erat: quinquaginta enim cubitis surgens quadraginta cubitorum fores habebat: ornaturūq; magnificentiorem: quoniam crassiori argento atq; auro uestiebatur quod quidē nomē portis infuderat Tyberii pater Alexander. Gradus autem quidēdecim a muro qui mulieres segregabant ad maiorem portam ducebant. Nāq; illis qui ad alias portas iter dirigerent quinque gradibus erant breuiores. Ipsum uero templum in medio positum hoc est phanum sacrosanctum duodecim gradibus ascendebatur. Et a fronte quidem altitudo eius & latitudo centenos cubitos habebat: pene autem quadraginta cubitis angustior erat. Aditus enim ueluti quibusdā humeris utrinque uicenum cubitorū producebantur. Prima uero eius porta septuaginta cubitis alta erat: & uiginti quinque lata: neq; fores habebat: cœli enim secreta q; interclusa erat significabant: Erantq; totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis per lucebat extrinsecus auro: quæ circū phani portam splendida cūcta cementibus occurrebant. Cum autem interior eius pars duplici tecto fulgeret: adiacens ei prima porta patebat in altitudinem perpetuam perq; nonaginta cubitos tollebat cū longa qua

draginta cubitis esset ac viginti transversa. Ipsius vero aedes tota inanis erat: ut dixi & circum eas saxeus paries. Desuper autem habebat aureos pampinos unde racemi statura hominis dependebant: & quod duplex tectum erat templi exteriori humilior uidebatur: & fores habebat aureas quinquaginta & quinque cubitis altas sexdecim uero latas. Et ad hanc aulam eius longitudine par: hoc est uelum Babylonium Hyacintho & bysso & cocco & purpura uariatum mirabili opere factum: neque rationis inopia colorum permixtione sed uelut omnium rerum imaginem praeferebat. Cocco enim uidebatur ignem imitari: & bysso terram: & Hyacintho aerem ac mare purpura. His quidem coloribus Byssus autem ac purpura naturam: quoniam byssum quidem terra: mare autem purpuram gignit. Eratque in eo perscripta omnis coeli ratio propter signa. Introgressos autem in templum planities excipiebat: cuius altitudo habet quidem sexaginta cubitos & longitudo totidem: ac latitudo viginti. Rursus autem quadraginta cubitis diuisi erant. Et prima quidem pars ad quadraginta cubitos auulsa. Hanc tria mirabilia & praedicanda opera cunctis hominibus habebat. Candelabrum & mensam & thuribulum. Septem uero lucernae stellas errantes significabant. tot. n. ab ipso candelabro diuidebantur. Duodecim uero panes in mensa positi signorum circulum atque annum. Thuribulum autem per xiii. odores quibus replebatur ex mari & in hospito & inhabitabili designabant omnia dei esse deoque seruire. Intima uero templi pars uiginti cubitorum erat. Discernebatur autem similiter uelo ab exteriori nihil quae prorsus in ea erat positum in accessu uero & in uoluta & inuisibilis omnibus habebatur sanctique sanctum uocabatur. Circa latera uero inferioris templi multa erant membra peruia triplici tecto suspensa: & ad utrumque latus ad eam introitus a porta patebat. Desuper autem pars eadem membra non habebat: quo minus erat angustior: celsior autem. xl. cubitis nec ita ut inferior ambitiosa. Colligitur enim ad xl. cubitos omnis celsitudo: cum in solo centum cubitos habeat. Exterior autem facies nihil quod animus aut oculi mirarentur non habebat. Crustis. n. aureis grauissimis undique tecta ultra primos ortus igneo splendore lucebant: cum intuerentur contentium oculi quasi solis radiis auerterentur. Hospitibus quidem aduentibus procul monti niueo similis uidebatur. Nam ubi deauratum non erat templum candidissimum erat. In summo autem aureis nerubus horrebat accutissimis: ne ab insidentibus aurbus pollueretur. Nonnullorum autem saxorum eius longitudo. xlv. cubitis erat: altitudo quinque: & latitudo sex. Ara uero pro templo quindecim cubitis alta: lata uero & longa cubitis quadragenis quadrataque stans ueluti cornutis angulis eminebat: & a meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. Sine ferro autem constructa erat: nec unquam eam ferrum tetigerat. Templum autem aramque cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima usque ad cubitum surgens: quae populum a sacerdotibus segregabat. Gonorrhoeos. hoc est semine fluentes itaque leprosos tota ciuitas arcebat: & foeminis menstrua soluentibus clausa erat. Praedictum autem limitem ne puris quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri autem qui non per omnia casti fuissent: ab interiori aula & qui essent a sacerdotibus prohibebantur. Qui uero ex origine sacerdotum genus ducentes caecitatis causa munere nonungebantur cum incolumibus intra limitem aderant partesque generis consequebantur: uestibus tantum utebantur plebeis: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat amiciebatur. Ad altare uero templumque accedebant carentes omni uitio sacerdotes ueste quidem amicti byssina: maxime uero mero abstinentes ac sobrii religionis causa ne quid res diuinas faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamen semper ascendeat: sed diebus quibusque septimis & per singulos menses calendis: uel si quando prima festiuitas: atque annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine praecinctus eoque tectus femora usque ad genitalia: linteum uero habens intrinsecus demissum usque ad pedes: hyacinthinum desuper indumentum rotundum ex quo simbrae penderant aurea tintinabula malaque granata sustinentes tintinabulis quidem tonitrua: malis uero fulgura designantibus. Pectoris autem tegmentum uitae cingebant. v. uariatae coloribus hoc est auri & purpureae cocci byssi & hyacinthis: quibus etiam uela templi diximus esse contexta. Habebat autem chlamydem temperatam: in qua plus auri erat: habito quidem: indumento thoraci similis uidebatur. Duobus autem fibulis aureis aspidum specie uinciebatur: quibus inclusierant optimi maximeque sardonyces scripta tribuum gentis iudeae nomina praeferentes. Ex altera uero parte. xii. pedebant alii lapides in quatuor partes terni diuisi: hoc est Sardiū: Topacion: Smaragdus: Anthrax: iaspis: Sapphirus: Achates: Amethystus: Ligurius: Onyx: Berillus: Chrysolithus: quorum singulis singula iterum cognomina erant scripta. Caput autem byssinus tiaras tegebat hyacinthis coronatis & circa eam alia corona erat aurea scripta ferens sacras litteras: quae sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidem ueste post tempus minus autem ambitiosa utebatur: si quando adyta introibat. Solus autem atque semel in anno introbat quo die cunctos ieiunare deo mos erat.

Describitur adhuc magnificentia ciuitatis & templi: eorum quae continebantur in eo: quae a diuersis fuerunt constituta.

CAP. IX.

d

E ciuitate quidem ac templo iterum & moribus & legibus diligentius referemus. Non enim pauca super his exponenda sunt. Sed antonia quidem in angulo duarum portarum sita erat prioris templi quae ad occidentem septentrionemque spectarent. In saxo autem fuerat extructa. l. cubitis alto & undique praerupto: quod opus Herodis fuit: ubi

maxie ingenii sui magnificentiam demonstrant. Primum. n. a radicibus saxumq; ipsum lenatis crustis obtergebatur: quo & decus aderat operi & facile dilaberentur qui uel ascendere uel descendere tentauissent. Deinde ante priores turres ædificium murus erat cubitis tribus. Intra hunc omne spatium Antonia in .xl. cubitis erigebatur. Intus at regie latitudinē ac descriptionē habebat diuisam in omnem usum habitationem & genera & species: idest atria & balnea & aulas castris aptissimas ut quantum ad usum necessariam pertinet ciuitas uideretur magnificentia uero palatium: istar uero turris toto habitu formata quattuor aliis per angulos turribus cingebatur. Quarū cætere. i. cubitis erāt altæ: quæ uero ad meridianum orientalemq; angulum sita erat. lxx. cubitis eminebat: ut ex ea ratum templum uideri potuisset. Quæ uero porticibus iungebatur in utrinq; descensus habebat unde custodes commeabant. Semper namq; in ea Romani milites residebant: & cum armis circa custodes positos ne quid populus festis diebus noui committeret obseruabant. Castrum. n. erat impositum oppido & oppidum quidem tēplo: templū uero Antonia. In hac autem porticu custodes erant: & superioris ciuitatis aliud castellum regia Herodis erat. Bezetha autē collis: ita ut dixi ab Antōia separabat: q; cū oīum esset altissimus ēt parti nouæ ciuitatis cōiungebatur: tēploq; septētrionali solus obstabat. De ciuitate quidem ac muris eius iterum scribere plenius cupiens in præsentia satis dixi.

Quomodo Simon & Ioannes diffidebant: & eos diuisa ciuitas sequebatur: & quomodo unusq; q; partem ciuitatis seorsum tenebant: Titus querit qua parte ciuitatem sit ingressurus: constituit aggerem tripartitum exercitū circa ciuitatem: cogitant Iudæi cōcordari aduersus Titum & Romanos coeuntq; in unum corpus exeunt Iudæi aduersus Romanos fugantur in ciuitatem quidam unus Iudæorū capitula sagitta demissa occiditur inde Iudæis luctus maximus oritur. CAP. X.

Vgnacissima quidem maximeq; dissentiens multitudo circa Simonē erat hominū decē milia præter Idumæos. i. uero. x. milium duces quibus ipse quasi dominus oīum præerat Idumæi autem qui erant eius partium cū essent numero quinq; milia duces habebāt. Horum autem principes uidebantur Sosæ Iacobus & Cathlæ filius Simon. Ioannes autē qui templum occupauerat: sexq; armatorum milia habebat: quos. xx. duces regebant. Tunc autē illi accesserant etiam Zelotarum depositis discordiis duo milia trecēti qui Eleazaro quem ante habuerāt & Simone Iairi filio utebantur ducibus. His autem: ut diximus: bellum inter se gerentibus populus erat præmium & plebis pars quæ non eadem quæ ille committeret ab utrisq; diripiebatur. Tenebat at Simon quidem superiorem ciuitatem murūq; maiorem usq; ad Cedron: & antiquioris muri quātum a Siloa flectitur ad orientalem & usq; ad Monobazi aulam descendit. Is autē rex est Adiabene gentis ultra Euphraten habitantis. Tenebat autē etiam frontē Acræ: quæ inferior est ciuitas usq; ad Helenæ regiam: q; Monobazi fuerat mater. Ioannes autē templo & circum templum aliq̄tenus incēsis oībus itemq; Olpha & ualle quæ Cedron appellat & aliis quæ interiacebant mediū bello quod inter se gerebant spatiū aperuere. Nec. n. castris Romanorum prope murum positos intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta mox ad morbum pristinum rediere. Rursumq; discreti pro sua quisq; parte pugnabat: omnia faciendo quæ obsidentes optarent. Nihil. n. impius a Romanis passi sunt: quam ipsi se tractarūt: nec post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores casus pertulit antequā subuenteretur. Qui uero eam debellarāt maius aliquid p̄fecere. Dico. n. q; seditio ciuitatem Romani uero seditionem cœpere. quia multo erat incenibus tutior. & res quidem aduersas suis iustitiam uero recte quis Romanis ascribit. Intelligit autem quod dies cuique suggererit. Verumtamen his intra ciuitatem ita se habentibus. Titus cum lectis equitibus foris circūiens quam muros aggrediretur explorabat. Hæsitanti autem quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus qua ualles erant & ab illo latere prior murus instrumentis siue machinis firmior uidebatur placuit ad Ioannis pontificis monumentum. Hæc. n. tantummodo & prius humilior erat nec secundo muro coniungebatur inuadere. Neglecta enim munitio propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem superiorem ciuitatem & per Antoniam templum capi posse cogitabat. Hoc eo collustrante quidam ex amicis eius Nicanor nomine ad humerum læuum sagitta percutitur cum propius una cum Iosepo accessisset: pacemque in muro stantibus dicendi enim peritus erat: suadere tentaret. Vnde cognitus eorum conatibus Cæsar ex eo q; nec ad salutem se hortantibus abstinere excitatur in obsidionem simulque suburbana militibus uastare permittit. Collectaque omni materia iubet aggerem construi. Inpartito autem exercitu ad opera medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat: & ante eos balistas aliasque machinas atq; tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet: & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus momento suburbana spoliata sunt. Collectis autem lignis in aggeres cum totus operi intentus esset exercitus nec Iudæi segnes erant: populum quidem in rapinis & cædibus constitutum fiducia tunc habebat q; respiraturus esset. Illorum aduersus hostes distractis existimantem poenas se ab noxiis respetiturum si Romani superassent. Ioannes autem quamuis in externos socii sui reuera properassent: metu tamen Simonis manebat. Verum Simon quiescebat. Proximus enim erat obsidioni misilibus per murum dispositis: quæ pridem Romanis abstulerat: cum præsidium quod apud Antoniam

fuerat coepl. Sed homum possessio propter imperitiam plerisq non erat utilis. Pauci autem a transfugis docti male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacentibus militibus imminebant: perq cuneos excurrentes manus etiam conferebant. Operantes autem minora scuta super uallum exposita protegebant: omnibusque agminibus excursus contra erant machinae comparatae mirabiles. Precipue uero decimae legionis balistae uehementiores & tormenta saxorum: quibus non solum irruentes: sed etiam super murum stantes euerdebantur. Nam & singula saxa talenti pondus aequabant & ultra stadii modum torquebantur. Ictus autem non solum primis quos offenderent: sed aliquando posterioribus quoq intolerabilis erat. Iudaei primo quidem cauebant a lapidibus q erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur: sed etiam claritudine prospiciebantur. Denique speculatores in turribus praesidentes praedicabant quando impelleretur machina saxumq ferretur: patria lingua clamantes filius uenit: itaq praesciebant in quos ueniret atq ante uitabant: & hinc eueniebat ut illis declinantibus lapis irruens intercideret. Proinde Romani cogitabant atramento decolorare lapides. Tunc. n. missi non similiter incertos ictus habebant multosque simul unius impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti Iudaei aggeris instruendi copiam dabant. Omni uero molitione atque audacia die noctuque prohibebant. Perfectis autem operibus plumbo & ligno & aggeribus iacto fabri quod erat ad murum spatium metiuntur. Nec iam aliquid fieri poterat quoniam desuper talis petebantur. Cumq pares intervallo arietes inuenissent eos applicant propiusq dispositis machinis. Titus ne ex muro arietes prohiberentur ex tribus partibus murum pulsari iubet. Sonitu at circūstrepente ciuitatem clamor ingens ciuium sublatus est: iteq seditiosos paucos inuasit. Et quia periculum comune utrisq uidebat: communiter iam repugnare cogitabat. Vociferantibus inter se discordibus quia oia pro comoditate hostium facerent cum non si perpetua concordiam deus illis pbeat salte in praesentia contra Romanos oporteat conspirare. Simon at pracone misso uolentibus ex templo ad mure aggrediendi copia fecit: ideq & Ioannes ne minus crederet misit. Illi at obliti odiorum ac discordiae suarum in unum corpus coeunt: murumq amplexi faces inde quam plurimas iaciebant contra machinas Romanorum contraq impulsores arietum: eosq sine intermissione talis petebant. Audacissimi uero cateruati profilietes machinae regmina dissipabant. Hisq apposis irritantes peritia quidem paucas: plura uero audacia perficiebant. Semp aut erat adimento laborantibus ipse Titus & iuxta eas machinas equitibus ac sagittariis ordinatis ignem quidem ferentes prohibebat: iaculantes uero a turribus reprimebat nocendi tempus arietibus faciens & tamen murus ictibus non cedebat: nisi q quintae legionis aries commouit angulum turris: murus at stabat incolumis. Nec. n. statim cum turri periculum sensit quae multo altius eminebat: nullaq partem muri secum trahere poterat i ruinam. Cum at ab excursibus paulatim quieuissent obseruato Romanos per opera & castra dispersos: quia labore & formidine Iudaeos discessisse arbitrarentur excurrunt omnes qua turris erat Hippicus porta latentem ignemq operibus iniiciunt. Usq ad castrorum quoq munimenta in Romanos animati procedebant. Hic aut periculo mature & qui erant pprius excitati sunt: & qui procul aberant conuenere. Romanorum autem disciplina uicebat audaciam Iudaeorum & quos prius offenderant in fugam uersis aliis qui colligerentur istabant. Grauis at circa machinas pugna commissa est illis incendere his incendium prohibere certantibus. Incertusq clamor utriq tonlebat: unde multi qui in fronte steterant ceciderunt. Sed Iudaei confidentia superiores erant ignisq opera tetigerat. Incensaq omnia cum instrumentis penitus essent nisi lecti de Alexandria restitissent pleriq praeter opinionem sui uiriliter dimicantes. Nam gloriosissime in hoc bello plati sunt: donec imperator equitum potentissimis comitatus in hostes irruit: & ipse quide. xii. repugnatores pemit. Metu at cladis eorum caetera multitudine in fugam uersa omnes compulsi in ciuitatem: eoq modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna unum ex Iudaeis uiaum capi contigit: eumq Titus crucifigi pro muro iussit. Si forte reliqui uel hoc spectaculo territi considerent. Post eius uero discessum etiam dux Idumaeorum Ioannes dum ante muros cum noto milite loquitur a quodam arabe pectus sagitta percussus continuo periit: magnumq Iudaeis luctum & seditiosis moerorem reliquit. Nam & manu promptus erat & sapientia nobilis.

Concutitur timore exercitus Romanorum eo q turris quaedam lapsa sit nocte: & propter maximum sonitum timuerunt Romani: credentes hostes castra inuasisse: percutiunt muros illis machinis murumq uicinatorum frangunt.

CAP. XI.

Oste uero quae: secuta est incredibilis tumultus Romanis incidit. Na cum tres turres imperator Titus quinquagenum cubitorum construi praecipisset ut his per aggeres singulos positis: hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret: una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. Ingenti uero sonitu facto metus occupauit exercitum. Connati autem aliquid Iudaeos suspicati ad arma currebant: eaque re turba in legionibus ac tumultus erat. Cunque nemo quid accessisset referre posset: diu queruli alius aliud opinabantur: nullisque interuenientibus hostibus semetipsos timebant: signumque diligenter singuli a proximis requirebant tanquam Idumaei castra iam possiderent: iamque terrore capti uidebantur donec Titus cognitis quae res erant uerum cunctis indicari iussit: tandemq tumultus eo nuntio conqueuit. Iudaei

quidem cætera fortiter sustinentes male turribus affecti sunt. Machinis enim lentioribus & iaculato-
ribus ac sagittariis saxorumque tormentis inde seriebantur. Sed neque harum æquare ipsi poterant
celsum & turres excidendi spes non erat. Cunque eueri propter gravitatem neque incēdi pro-
pterea quod ferro tegebantur facile possent ultra iactum veli fugientes anietum impetum non vita-
bant: qui sine intermissione ferientes paulatim aliquid proficiebant. Itaque muro iam cedente ma-
gno arietem Romanorum: quem iudæi Nicomachus vocabant quod omnia vinceret quamvis & antea defessi
erant pugna & vigiliis cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia vel quod ma-
le consulerent murum sibi superuacuum esse credentes: quibus alia duo munimenta superessent lassati-
que plurimi recessere.

Ingressi sunt Romani ea porta qua murus fractus erat: dimicatur postea unde iudæi audacia resi-
stebant: Romani vero belli pericia vincebant.

CAP. XII.

Ubi autem Romani qua primum murum Nicomachus perstruxerat ascendissent ad secundum
omnes iudæi relictis custodibus refugerunt. Portis autem Romani qui transierunt pate-
factis exercitum recepere. Et hi quidem hoc modo potiti muro die. xv. mēsis mali & par-
tem ei maximam diruunt ad septentrionalem civitatis regionem quam ante Cestius ua-
staverat. Titus autem notato qua Assyriorum castrum est militem transierat occupato enim quod inter
Cedrona fuerat spatium & ultra sagittarum iactum a secundo muro separat expugnationem statim ingres-
sus est. Tunc igitur partiti murum iudæi fortiter resistunt. Et soanēs quidem eiusque foculi ex An-
tonia & septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnant. Simonis autem ma-
nus iuxta monumentum Ioannis aditum clausurant usque ad portam qua in Hippicum turrim aqua
inducebat. Sæpe atque silentes e portis cōminus dimicabant: fugatiq; a muris in conflictu quidam ro-
manorum disciplina pro impetibus vincebant: in murali autem certamine superabant. Eos autem fortuna atque
scia iudæos vero etiam audacia quā timor aleret sustentabat quod natura erat in calamitatibus duri.

Iudæi sperant salutem: Romani victoriam: unde ex iudæis quis fuisset promptior ad periculum is
primus erat ex romanis: veroque fortem se præferebat: quia Titus semper aderat.

CAP. XIII.

Hæc autem & istis suberat spes salutis & romanis citæ victoriæ. Neutros autem lassitis-
do fatigabat: sed aggressiones murorumque oppugnationes & excursus crebri per cuneos
diebus totis agebant: nullaque præliorum species aberat cum a prima luce incipiente utrisque
in somnis & die grauior nox dirimeret. His quidem occupatum iri murum continuo me-
tuentibus illis vero ne iudæi castra puaderent: itaque in armis priores prima luce utrique pugne
parati erant. Et iudæi quidem certabant quis esset promptior ad periculum eoque modo gratia emine-
ret a ducibus suis. Maxime vero Simonis eos metus ac reuerentia commonebat: illam singuli subiecto
rum colebant: ut ad semet quoque interficiendos parati essent: si hoc ille iussisset. Romanos autem ad
virtutem hortabatur consuetudo vincendi: & quia vinci non assueverant crebreque militiæ exercita-
tioneque perpetuæ & imperii magnitudo. Ante omnia vero Titus semper ubique præfens. Nam & in-
teritiam spectante atque opitulante Cæsare grauissimum facinus videbatur: & ei qui bene decertasset re-
tis aderat qui rependeret præmium. Præterea fructus erat vel cognosci solum principi virum fore
temerario multorum malorum rebus alacritas demonstrata est.

Quidam Longinus in medios hostes irruit: duobusque interfecit ex mediis hostibus ad suos re-
vertitur.

CAP. XIV.

Enique istis ipsis diebus validissima iudæorum acie instructa pro moenibus velisque utrinque
missis quidam Longinus de numero equitum ex acie Romana progressus in mediam
aciem iudæorum irruit: hisque delectis hoc impetu duos fortissimos perimit: unum obuiam
tendentis ore percussos alterius eodem telorum quod priori extraxerat transfixo latere refu-
gentis & ex mediis hostibus ad suos primos occurrit. Ille quidem ob virtutem insignis erat: æmuli
autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et iudæi quidem negligenter quid paterentur tantum mo-
do qualiter afficerent considerabant: morsque his lenissima ducebatur: si quo interfecto hoste cecidis-
sent. Titus autem non minus salutis militis quā victoriæ consulebat: & temerarios impetus despera-
tionem dicens: solum esse virtutem si quis prudenter & cante sine proprio incommodo fortiter
faceret in ea re potius quæ periculum non haberet viros esse præcipiebat.

Castor quidam ex iudæis simulat velle intrare foedus eum ut Tito aliquantulum cōquiescat: ut Simon in-
teritum consulat de rebus occurrentibus: fingitque quosdam socios velle pacem: quosdam non: accensus his
Titus vehementi utebat arietibus: disruptoque muro cum militibus ingreditur.

CAP. XV.

Taque septentrionali parte mediæ turri applicat arietem: in qua iudæus quidam uersutus ac
subdolis Castor nomine cum. x. aliis militibus suis delituerat: fugatis cæteris formidine
sagittarum. Hi cum pauidi sub Thoracibus aliquandiu quiescentes concussa turri surgunt.
Extentisque manibus castor veluti supplex Cæsarem implorabat: & voce miserabili ut si hi
parceret obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus iamque iudæos existimans belli poeniteret:
arietes quidem impulsione cessare iubet ac sagittarios a supplicibus prohibet. Castori autem quid vel
let eloqui permittit. Cuius ille respondisset ad foedus velle descendere: Titus gratulari se ait si omnes

HH iiii

eadem sentire uoluissent: paratōq; animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis. x. Castoris sociis quinq; itidem supplices esse simularent: ceteri nunquam se Romanis seruituros clamāt dum moti liberis liceat. Deniq; illis super hoc ambigentibus cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuntios admonebat: ut dum uacuum esset tempus de rebus urgentibus cōsiliū caperet: paulisper enī se illudere imperatori Romano. Simul autē hoc agens ad pacē rogare cōtradicientes socios uidebatur. Illi autem uelut hęc referentes in thoracas nudos fixere gladios hisq; percussis uelut interfecti ceciderunt. Titus uero eiusq; socii obstupere tanta eorum pertinacia cum ex inferiori loco quod factum erat uere uidere non potuissent: mirabanturq; simul audaciam & calamitati miserabant. Interea Castorem ad natem quidam sagitta percutit. Tumq; ille tælum extractum imperatori ostendens iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat astanrem iosephum dirigit ut Castori dextram porrigeret. Verum is neq; se irurum nihil enim sanum supplices cogitare respondit: & amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidam ex profugis Aeneas iturum sese dixisset ad eum & inuitante Castore ut etiam q̄ secum ferret argentum aliquid susciperet. Ad hęc cum ille studiose aperto sinu cucurrisset ille super eum saxū demisit. Et ipsū quidem quomodo præcauerat ferire non potuit: atq; uero militem qui aderat uulnerauit. Cæsar uero fallaciam reputans intellexit misericordiā in bello nocere: minūq; decipi calliditate scruitiā: arietis impulsio nib; iracundia fraudis uehementi⁹ utebat. Castor autem eiusq; socii turrim istibus iam cedentē incēdunt: perq; flāmas in eiusdem missi cuniculis ite: magni animi opinionem apud Romanos habuerant tanq̄ se ignib; tradidissent. Capit autē hac pte mū: Titus die quinto postq̄ primum coeperat: fugatisq; inde Iudæis intro cum lectis mille transiit: quos circa se habebat armatis ubi noua ciuitas & larınæ uenditores erant: fabriq; ætatiue: tumq; mercatus: & ad mū: angustæ uia: trāuersæ tendebāt. Enim uero si uel statim muri disturbasset maximā ptem uel quæ coeperat lege belli uastasset: nullum credo damniū uictoriæ fuisset admixtum. Nunc autē Iudæos male tractando exoratum iri sperans cūliceret cape facile discessionem aditum non dilatauit. Nec. n. qbus cōsulebat insidiatores sibi putabat.

Ingresso Titus: Iudæi circūcludunt Romanos: multosq; ex eis occidūt & nisi Titus tulisset opē: uix euasissent: ad ultimum mū: sunt expulsi. Titus ite: aggredit: ad illum mū: irruit: totamq; partem illam dirimit: præsidia ponit: munit turres & localia parte ciuitatem aggredit: eosq; hortat ut uel lent saluari & Iosephus oratione patriādem eos hortabatur.

CAP. XVI.

Eniq; postq̄ ingressus est: neq; occidi quēq; pmisit eos: qui comprehendebant neq; domus incendi sed tam seditiosis si pugnare uellent siue populi detrimento copiam dabat q̄ ipsi populo fortunas pprias se redditur: pollicebat. Plurimi nanq; petebant sibi ciuitatem seruari: templum uero ciuitati. At enim populum quidem ad ea quæ hortabatur & antea paratum habebat bellicosū aut pro inertia ducebant humanitatem. Titūq; in belli aio q̄ ceteram ciuitatē tenere non posset has pponere conditiones putabant: mortem populo denūciantes: & si uerbum quicq; de traditione fecisset pacem uel nominasset mox interficiendum eum esse minitātes. Romanis qui introire alii p diarum angustias obstabant: alii ex ædibus alii mū: per superiores partes egressi pugnare coeperunt. Quibus rebus perturbati custodes de muro sese demiserant reliq; turrib; in castra recessere. Clamor autem audiebat militum intra ciuitatē q̄ ab hostib; cingerent: foris autē degentium clausis contubernaliū metuentiū crescente numero Iudæorū: & ppter loco: peritiam diarūq; scientiam præualente multiq; Romanorū trucidabantur: & ab incumbentib; pellebantur cū magis necessitate resisterent. Nec. n. multi simul fugiendi copia per angustias muri patebant: omnesq; pene qui transierant perempti fuissent nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summā uiarum sagittariis: & ubi plus erat multitudinis astans missilibus hostes abigebat: & cum eo Domitius Sabinus uir bonus etiam in illo prælio comprobatus: durauitque tandiu sagittis eos prohibens irruere: donec omnes milites recessere. Romani quidem ita secundo muro potiti ad extremum positi sunt. Oppidanis uero qui pugnaces erant spiritus creuit & secundis rebus amentes erant: neque Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes: neque uinci se posse si ad prælium processissent. Nam quia iniqui erant officiebat eorum sententiis deus: & neq; Romanorum multo maiore illa quæ pulsa fuerat superesse cernebant: neq; famem iam iam serpētem. Adhuc enim malis publicis alebantur: & sanguinem ciuitatis bibebant: p̄ bonos autem continebatur exitium & penuria uictus iam multi defecerant: populi tamen interitum seditiosis uelamine sui ducebant: & solos eos qui pacem non pbarent saluos esse cupiebant: quicq; uiuere contra Romanos optaret. Contrariā uero multitudinē uelut onus quoddam cōsumi gratulabant: & ita quidē circa suos affecti erant. Romanos autē q̄ ciuitatem ite: ingredi conabant armati prohibuerunt: disiectis muri partibus obiectum corporum præmunitis: ac per triduum sustinere fortiter dimicantes. Quarto autē die Titum uehementius aggressum nequaq; ferre potuerunt: sed ui coacti rursus quo antea refugerunt: ille autē interim muro potitus totam eius septentrionalem partem statim deposuit. In meridiana uero p turres præsidia collocauit: iamq; tertium murum aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatiumque consilii seditiosis esse dandum si quid disturbance secundi muri aut famis metu dimitterent nec enim diutius eis prædas posse sufficere: & ipse otio commode utebatur.

nam cum dies aduenisset quo militibus oportebat alimenta distribui in conspicuo hostibus loco fuisse duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autem prolatis armis: & inuolucris & uaginis septiq; procedunt equitibus ornatos equos ducentibus: locaq; suburbana p multum spatium auto argentoq; lucebant. Illo autem spectaculo nihil aut iocundius suis aut horribilius hostibus uidebatur. Spectantibus. n. & uetera plena erant moenia & septentrionalis regio. Quin & domos refertas intuentibus cerneret: nullaq; ciuitatis partē non infusa multitudo regebat. Metus aut quāuis audacissimos coeperat oēm simul exercitum armorumq; pulchritudinem cōspicientes: & ordinatiōem uirorum. Et fortasse ad illam speciem seditiosi aīos mutauissent nisi malorū immanitate quae in populum commiserant dandam sibi ueniam a Romanis desperassent imminēte si destitissēt morte supplicii bello mori praestabilius esse ducebant. Praualebat etiam fatum quod nocētes cum innocentibus: & ciuitatem cum seditiosis perire decreuerat: quattiduo p singulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autem die cum oīa faciens Titus nihil iudaeos peccatū cogitare sensisset: bisariam diuiso exercitu Antoniam uersus ad Ioannis monumentum aggeres inchoauit: ista parte superiore ciuitatem captum iri cogitans & per Antoniam templū. Naq; hoc nisi coepisset: nec oppidū quidem tutum erat obtinere: in utraq; aut parte duo aggeres erigebant: a singulis agminibus singuli. Et iuxta monumētū quidem opantes a iudaeis: & Simonis sociis infestantibus prohibebantur: ad Antoniam uero ab Ioannis sociis cum multitudine Zelotarum non solum quia de superiore loco pugnabant: uerum etiam quia machinis iam uti didicerant. Paulatim enim usus quotidianis aluit peritiam: habebant autem balistas trecentas: & quadraginta tormenta saxorum: quibus difficiliore aggerum extructionem Romanis efficiebant. Titus autem sibi saluam fore fortunam sciēs & perituram esse ciuitatem una & obsidioni uehementer instabat: nec pœnitudinem iudaeis suadere cessabat consiliumq; factis admiscens & orationem saepe armis efficaciorē cognoscens tam ipsos ut saluari uellent rogabatur: tradita sibi ciuitate quae iam capta uideretur: quam & Iosepum allegabat patria lingua uerba facturum: sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros.

Iosepus circuit ciuitatem ex parte qua possit audiri facilius iudaeosq; orat ne uelint Romanis resistere: persuadetq; pluribus uerbis: illi uero conuictis eum afficiunt.

CAP. XVII.

Taq; Iosepus murum circūiens simulq; extra tēli iactum stans unde exaudiri facilius posset multis orabat: ut sibi ac populo parcerent templo ac patriae neue contra hęc fierent alienigenis duriores Romanos. n. sancta reuereri cum quibus nulla sibi societas esset: manūsq; suas ad hoc usq; cohibere. Ipsos uero in his edoctos conseruare possent sponte ad eorum interitum ruerē quin potius uidere muros cōcidisse firmiores: excisis uero infirmiores superesse Romanorumq; uires cognoscerent sustinere non posse. hisq; seruire non esse nouum: neq; inextremum iudaeis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare tamen id in principio decere fieri. Semel autem subditum & qui multo tempore paruisset imperio iugum excutientem: malae mortis cupidum non libertatis amatorem uideri. Debere at dedignari dominos humiliores: nō quoq; in potestate sunt oīa. Nam quid Romanos effugissent nisi q; p p̄stus aut frigora esset inutile: imo uero trāsisse ad eos undiq; fortunam: deūq; per singulas nationes ducētem imperium tum esse in italia. Hāc aut ualidissimam legem tā feris bestis quā hoīb; esse p̄finitā potentioribus cedere: apud eosq; esse uictoriā apud quos rob; fuerit armorū. Iccirco et maiores eorū q; multū & aīs & corporib; & aliis subsidiis meliores cessissent Romanis q; nisi deū scissent illis fauere nūq; p̄pessi fuissent: ipsos uero cōfidentes adhuc resistere: cū ex magna parte capta sit ciuitas: ciues aut et si muros integros haberent ex cidio pariter affecti sint. Nec. n. latere Romanos quae fames teneat ciuitatem & modo quidem consumi populum continuo uero etiam bellatore interituros: nam & si Romani deserint & ab obsidione cessauerint neq; ciuitatem strictis gladiis irruerint: iudaeis tamen expugnabile bellum intus assidue q; hortis singulis aleretur: nisi forte quoq; contra famē arma caperent ac dimicarēt: soli q; possent etiam clades superare. His addebant optimum esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiam dumq; liceret salutare consilium sequi: nec enim antea gestorum causa succensere Romanos nisi ad finem usque insolentes fuissent: matura eos esse in imperio mansuetos atq; itacundiae praesere: quod utile est. Vtile at putare neq; ciuitatem uacua uiris neq; desertam habere puinciam: accircō uelle imperatorem cū his dexteram iungere: nec. n. cuiq; salutē datūq; si coeperit ciuitatē p̄sertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerunt. Breui at mūq; quoq; tertium captū iri priores qui capti sunt fidem facere. Et quis perrūpi tutamina non possint famem p Romanis pugnaturā. His monentem Iosepum multi in muro stantes uituperabant multi uero conuiciis: nonnulli etiam iaculis appelebant. Ille at cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret ad gentiles transit historias.

Iosepus clamat aduersus iudaeos adducens diuersa exempla maiorum: ut uelint redere: deumq; eis aduersum esse propterea amplius ne uelint resistere.

CAP. XVIII.

Miseri uociferās uirorūq; auxiliorūq; immemores armis & manibus cū Romanis bellū geritis: q;si quem alium sic uicerimus. Quando aut nō deus oīum cōditor iudaeorūq; defensor esset: laedantur non respicietis. Vnde progressi pugnatis quantumq; auxiliorē uiolastis: Non recordamini opera diuina parentūmatque hunc sanctum locum quanta

bella nobis aliquando pergit. Ego autem facta dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite ut cognoscatis non solum uos Romanis sed etiam deo resistere. Nechaus qui tunc erat rex Aegyptiorum idemque Phraeo uocabatur cum infinita manu descendit: reginamque Saram nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraam proauus noster? Armis credo ultus est iniuriam. At quin ecc. & xviii. praefectos habebat: quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere maluit absente deo? Puras autem manus ad hunc locum tendens: quem uos polluistis inuictum sibi auxiliatorem ad militiam legit. Nonne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritum? Adorans autem quem uos gentili caede cruentastis: ac tremens nocturnis somniis Aegyptius exagitatus affugit: auroque & argento amantissimos deo donauit Hebraeos dicam translata in Aegyptum maiorum nostrorum domicilia. Qui cum annos. cccc. tyrannis ac regibus alienigenis subiacerent: armis ac manibus ulcisci possent semetipsos deo potius pmiscere. Quis nescit Aegyptum repletam omni genere serpentium: omni quoque morbo corruptam? Quis terram infructuosam? quis Nili defectionem & continuas decem plagas? & ob hoc parentes nostros cum praesidio incrementos & sine piculo deducit: quos deus sibi sacerdotes ducebat. Sed ab Assyriis raptam nobis sanctam arcam Palaestina & Dagon simul egerunt: genuit: & iam tota gens quae rapuerat: corruptis uero occultis corporibus per ea cum cibo uisceribus exaustis Cymbalorum ac Tympanorum sono manibus noxiis reportarunt sanctum placationibus expiatis deus erat qui haec parentibus administrabat: propterea quod omisissis armis ac manibus eius se iudicio pmiscere. Rex Assyriorum Sennacherib cum totam ducens Asiam ad hanc urbem castra posuisset: manibus non humanis cecidit: nam ab armis quiescentes in uotis erant: & angelus dei una uoce infinitum deleuit exercitum. Posteror die excitatus Assyrius. clxxxv. milia reperit mortuos: & ita cum reliquis Hebraeos inermes nec persequentes fugiebat. Scitis etiam in Babylone seruitium: ubi per annos. lxx. populus exultans non ante libertatem respexit quam eam dominus donaret qui eos etiam est persecutus: iterumque auxiliatori suo sacerdotum more seruebant. Breuiter dicam: nullum est opus reprecium quod armis parentes nostri perfecere: aut non sine armis deo permessa potestate imperii. Domini autem manentes ut placebat iudici superabant. Pugnantes uero semper de spe ceciderunt. Nam ubi rege Babyloniorum oppidum obsidere contra Hieremiam praedicationem Sedechias rex noster cum eo congressus esset: tam ipse captus est quam cum templo ciuitatem uidit excindi. At quin uidete quanto ille rex uestris ducibus: eiusque populus uobis erat mediocrior. Denique Hieremiam uociferantem inuiolos esse deo propter delicta quae in eum commiserant capti iri: aut nisi traderent ciuitatem neque rex neque populus interfecit. Sed uos ut intus gesta praetermittam: neque digne possum iniquitates uestras exponere: me qui uobis salutem suadeam querimini: telisque appetitis irati: quod uos deorum commonefacio peccatorum nec dici ea toleratis quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit cum antiocho qui dictus est Epiphanes: obsidente ciuitatem multis modis offensa diuinitate maiores nostri cum armis progressi: ipsi quidem in pugna perempti: oppidum uero ab hostibus direptum est: sanctumque per triennium sexque menses penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est. Ipsos Romanos quis contra Iudaeorum gentes ad militiam prouocauit. Nonne indigenarum impietas unde seruire coepimus. Nonne a seditione maiorum quando Aristobuli & Hyrcani furor & inter eos contentio Pompeium intulit ciuitati: & Romanis deus indignos libertate subiecit. Denique tres menses obsessi: quanquam nihil quale uos in sanctum legesque deliquerant: & maioribus ad bellum subsidiis utebantur sese tradiderunt. Antigoni autem filii Aristobuli nescimus exitum. Quo regnum obtinente: deus iterum captiuitate persequeretur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius Sossium & Romanum adduxit exercitum. Circundati uero per sex menses obsidebantur donec capti peccatorum suorum supplicia pependissent: direptaque est ab hostibus ciuitas: ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationem uero sine dubio cohaeret excidium. Oportet ergo ut opinor sacri loci possessiones iudicium deo de omnibus promittere manusque tunc humanas contemnere: cum a supremo sibi duce non recedant. Vos autem quid ex his quae legis conditor bene dixit egistis? Quid quod is execratus est praetermisistis? Quantum autem illos: qui cito perire impietate superastissimam occulta dedignant: peccata: hoc est furta: insidias atque adulteria: rapinis: cadibus certatis: nouasque maleficiorum excogitastis uias. Sanctum uero templum factum est omnium receptaculum & indigenarum manibus pollutus est locus: quem Romani ex tam longinquo adorabant: multa per legem nostram de suis moribus derogantes. Deinde post haec in quem fuistis impii hunc auxiliatorem sperastis? Valde quidem iusti estis supplices priusque manibus adiutorem uestrum rogastis? Talibus rex uester precibus aduersum Assyrium supplicauit: cum magni illi exercitus deus una nocte prostrauit. Similia uero Assyriis Romani committunt ut etiam similem ultionem sperent: nam ille quidem ab rege nostro accepta pecunia ut uastitati parceret ciuitatis neglecto iure iurando ad interitum templi descendit. Romani autem solenne poscunt tributum: quod parentes nostri eorum parentibus pensabant. Et si hoc impetrauerint neque populantes ciuitatem neque sancta omnino tangunt. Cedunt autem nobis familias liberas & possessiones tenere: sacrasque leges saluas manere patiuntur. Infamia est profecto sperare deum talem circa iustos fore: qualis iniustus appuit: praesertim quod statim ulcisci nouerit cum oportet. Denique Assyrios prima nocte quae castra ciuitati admouerant: regit quod si etiam

uestram progeniem liberaret: Romanos uero dignos poena indicaret: confestim eis illo tpe sicut assyriis irascere: quo genti manus Pompeius attulit: quo post illum Sossius ascendit: quo Galilæam Vespasianus excidit. Postremo non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus neq; Sossius passi sunt: & ciuitatem uictoria coeperunt. Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit etiâ imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiâ fontes uberiores profluunt: qui prius uobis aruerant. Deniq; ante huius aduentum. sciris & Siloam & omnes extra ciuitatem fontes adeo defecisse ut ad utrumq; aqua mercaretur. Nunc autem ita hostibus nostris largi sunt ut non modo ipsis & iumentis eorum sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigii: & ante periculum factum est in excidio ciuitatis quando supra memoratus Babylonius rex cū exercitu uenit: qui & captam ciuitatem incendit & templum quous ut opinor nihil tunc illi quantū nos impie nunc commisissent. Itaq; sanctis relictis deum fugisse putauerim. Hisq; nunc adesse quibus cum bellū geritis. An bonus quidem uir domū flagitiorem fugiet & domesticos oderit? Deum uero malis uestris inhærere arbitramini qui etiâ ocula conspicit & audit oīa quæ tacentur. Quid aut apud uos tacetur? quid celatur quid non etiam planum inimicis factū est? iniquitates enim uestræ uelut in promptu neminem latent: inq; dies singulos quis peior sit certamen habetis atq; ita nequitiam ut uirtutem demonstrare contuditis. Verum tamen reliqua salutis uia est si uelitis & diuinitas confessis ac poenitentibus solet sese placabilis offerre. Arma proiicite: pudeat uos patriæ iam dirutæ: conuertite oculos & aspiciate eius quam proditis pulchritudinem: quale oppidū: quale templum: quā multarū gentiū munera. Quis in hoc flammis adducit? quis hæc iam non esse desiderat? Et quid est hoc quod saluū esse debeat dignius? o lapidibus duriores. Si hæc non ueris luminibus cernitis saltem familiæ uestrarum miseremini. Versent in conspectu cuiusq; filii coniuges: & parentes: quos paulo post aut bellum aut fames absumpserit. Scio quia una cū his periclitabit mihi mater & coniunx: & familia non ignobilis domusq; olim clarissima: & fortasse propterea me quisq; hæc suadere crediderit. Interficate illos: accipite mercedem salutis uestræ sanguinem meum. Ipse quoq; mori paratus sum si post me respiscitis.

Clamante Iosepo cum lachrymis ut uellent sedare non flexerunt animos seditiosi: sed diu persistunt: ita ut cogerent fame perire: Tantam famem perpeSSI sunt ut matres ex filiorum ore cibum raperent: seditiosi illi domos ui irruerant ut cibum caperent: summa miseria & summa crudelitas describitur Simonis & Ioannis.

CAP. XIX.

Acc Iosepo uociferante cū lachrymis seditiosi qdem: neq; animos flexerūt: neq; turā sibi mutationem fore iudicauerunt. Populus uero ad pfugiēdum commotus est: & alii quidē possessionibus suis aliisq; rebus carissimis exiguo p̄cio uenundatis solidos quidem ne latrones eos depræhēderent transglutiebāt. Qui uero ad Romanos elapsi fuissent exonerato uentre habebant usui necessaria. Titus autem pluresq; p̄ agros quo uellet quisq; pergere dimittebat: idq; magis eos ad pfugium hortabatur: q̄ intestinis malis carebant Romanis conseruire: Ioānes aut & Simon cum sociis ne his magis pateret exitus quā ne Romanis aditus obstruebant: & qui uel umbram suspicionis dedisset continuo necabat. Ditiorib; quidem manere ēt sicut profugere par cā erat pereundi: nam quasi transfugere uoluisset pp̄ matrimonium quisq; occidebatur. Cum fame aut crescebat desperatio seditiosorū: & in dies singulos uirūq; malum amplius accendebatur. Et palam quidem nulla erant frumenta: irrumpentes aut scrutabant domos. Et siquidem inuenissent aliquid eos qui negauerunt uerberabant: si uero nihil inuenissent quasi diligentib; celauissent tormentis itidē afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miserorum cum ea quæ solidis uirib; starent abundare cibo putarentur. Tabidi autem transfigebantur: nec rationis esse uidebat statim fame morituros occidere: multi uero clam substantiam suam uno frumenti modio qui ditiores essent: iteq; pauperes ordeī pmutarunt. Inclusi deinde intimis ædiū tectis quidam summa penuria infectū tritū cum comedebant. Panem alii conficiebant ut necessitas metusq; monuisset. Et mensa qdem nusquā apponebat: sed incoctū subtrahentes igni cibum diripiebant: miserabilis autē erat uictus dignumq; lachrymis spectaculum: cum potentiores quidē plus haberent: infirmiores aut iniuriam deplorarēt: quippe fames super oēs clades habere: nihil sic perdit hominem ut pudorū quod reuerentia dignum est in fame negligitur. Deniq; uxores uiris & filii parentibus: & quod miserrimum matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebant: & marcescentibus iter manus carissimis nemo parcebat quin uitæ guttas auferret. Edentes uero talia non latebant: sed ubique aderant qui ista diriperent: nam si tibi clauam domum uidissent: eos qui intus erant cibum capere hoc suspicabantur iudicio: statimque ruptis foribus irruerant: uictumque iam contusum dentib; ex gutture pene reuocabant ipso fauibus strangulantes. Pulsabant autem senes ne cibum defenderent: lacerabant mulieres ea quæ haberent in manibus occultantes: nullaque miseratio uel cani capitis uel infantis sed abstractos pueros & ex bucello pendentes humo allidebant. Si quis autem incurrentes anteuemisset quodque raptū fuerant deuorasset: tanquam si lesi cruentiores erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant dummodo alimenta reperirent: nunc extruentes genitalium uias: nunc uirgis acutis podices transfigiendo. Horrendaq; etiam auditu quis patiebatur in unius panis cōfessione & ut unum pugnum farinæ abditum indicaret. Tortores autem nec esuriebant: minus enim crudele uideretur quod ne

cessitas speraret. Exercentes autē dementiā suā sexq; sibi dieꝝ uaticā preparantes hisq; occurrentes qui per Romanorū custodias agrestis oleris herbarūq; gratia colligendā nocte repperissent: cum iam se hostes euasisse credebāt: quā attulissent eripiebāt: multūq; supplicatibus & horribile dei nosmen implorantibus ut aliquā ptem sibi concederēt: eoꝝ quā cū piculo sibi collegissent nihil penitus dabant: gratūq; uidebatur si spoliari nō perirent. Hāc qdem humiliores a satellitibus patiebantur. Honorati uero ac diuites ad tyrānos pducebant: quoꝝ alii insidiā falso accusati occidebantur: alii quia Romanis pderent ciuitatem. Et plerūq; delator subornatus agebat q; pfugere nolissent. Sic uero quē Simon expoliasset eū ad Ioannē remittebat: & quē Ioānes expoliasset eum Simon excipiebāt: sibiꝝ inuicē propinabāt sanguinē popularium miserorumq; cadauera partiebantur. Et dominandi quidem erat cā in utrūq; dissensio: scelex uero concordia. Nā qui ex alienis malis partē alteri sibi totū uendicans non dedisset nequissimus uidebat. Et qui non accepisset uelut boni alicuius dāno dolebat: qui crudelitatis pte doluisset. Sigillatim quidē iniquitates eoꝝ explanare nō potero: ut aut breuiter dicam neq; aliā ciuitatem unq; talia peffam puto: neq; ullam nationem post hominum memoriā malitia ferociorem fuisse. Postremo etiam gentibus Hebræorū maledicebāt ut minus imperii uiderent in alienos. Verū tamen q; erat & seruos se & degeneris gētis abortiones esse cōfessi sunt. Deniq; ciuitatem ipsi euertere: & Romanos inuitos hanc tristē admittere uictoriā coegerunt: tardiusq; uenientē in templum ignem pene traxere. Deniq; cum hi ardere superiorem ciuitatē uidissent: neq; doluere neq; illachrymauere: sed apud Romanos qui hāc paterentur inuenti sunt. Verum quā per territorium gesta sunt postea cum rerum documentis dicemus.

Multi propter famem ciuitatem exeuntes capiebantur ex his multi incisis manibus ad Simonem & Ioannem mittebantur. Tito acclamante. ne tantam uellent pati miseriam: ipsi conuictis Tito & patri eius maledicebant.

CAP. XX.

Ito autē aggeres proficiebant quāuis a muro milites male afficerentur: parte uero equitatus directā iussit p ualles ad alimenta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erant autē in his nōnulli etiā pugnatōres: quibus iam minime prāda sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes: quos pfugere deterrebat pro affectibus suis metus: nec clam enim seditiosis fieri posse sperabant: ut cum coniugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus relinquere nō patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundum fames: restabatq; iam latitantes egredi & ab omnibus capi. Deprāhensi autem necessitate repugnabant: metu supplicii: incōgruumq; uidebant supplicare post pugnam uerberati itaq; & ante mortē modis omnibus excruciatī contra mūrē crucibꝝ affigebant. Tito quidem miserabilis uidebat ista calamitas cum iudæi in dies singulos quingenti nonnunq; etiam plures caperentur: sed neq; captos dimittere tutum erat tantamq; asseruare multitudinem custodum uidebant esse custodiā: maxime uero propterea non prohibuit citius eos exiimans ea facie remissuros: tanq; similia passuros nisi se dedissent. Milites autē diuersis modis suffigebant: ira & odio & ludibrii causa & pp multitudinem quā cōpissent. Iamq; spacium crucibus deerat: & corporibus cruces. Seditiosis uero tantū defuit ut ea clade monerentur: qd etiam in contrarium eis cessit ad decurrēdam reliquā multitudinem. Transfugarum enim familiis ad mūrē tractis: & si qui erant popularium prouiores ad pacem: & quā paterent qui ad Romanos profugerent demonstrabant: & qui comprāhensi tenebant eos supplices non captiuos esse ducebant. Ea res multos perfugere cupientium donec uerum cognoscerec inuēit. Fuerūt autem qui statim dilapsi sunt quasi ad uerū supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem cōparatione famis requiem esse ducebant: multis aut captiuorum Titus etiam manus abscidi pcepit: eosq; ad Ioannem & Simonem intromisit ut pp calamitatem nec uiderentur profuginec crederent: saltem nunc desinerent admonens: nec uere compellerent ad excidium ciuitatis lucrarentur in extremis mutata uoluntate: & proprias aīas & patriam tantam & templum cuius participem non habebant. Simul autē dictis aggeres circumeundo operantes urgebat ueluti facta uerbis non multo post secutura. Ad hāc in muris stantes & ipsi Cæsari: & patri eius maledicebant: mortēq; se contemnere clamabant: eamq; seruituti recte pferre: multa uero mala in Romanos facturos se dum spirare puerint nec priam curare nec tēplū ut ipse diceret pitur mūdū: ideo tēplū hoc melius esse Saluatūq; iri hūc ab esse qui icoleret: quē ipsi quoq; auxiliatorē hēntes oībus itēminationibus illutores eo q; bus facta non adderentur finem. n. dei esse. Talia conuictis admiscēntes uociferabantur.

Antiochus Epiphanes cū Macedonibus: admirat Romanos q; muros non adeant: ipse cum suis muros adiit multi ex his fugiunt & multi interficiunt: post a Tito aggeres fiunt: ad motis ad muros Ioannes fossa intus facta submisso igne aggeres diruit Simon inde cum multis aliis proficiscitur in machinas illas: easq; incendunt: cum Romanis congregiuntur: ita ut non diiudicari possit amicus ab inimico: quidāq; ex Romanis corruptis machinis desperabāt ciuitatē captū iri. CAP. XXI.

T inter hāc Antiochus quoque aderat Epiphanes: multos alios armatos ducens: & pterea caterua stipatus qui macedones appellantur: omnes ætate pares & paulo magis pceres adolescentuli more Macedonum instructi armis & eruditi unde etiā nomen habebant: plerūq; tamen famam gentis æquare non poterant. Oīum. n. regum qui Romanis

parebant felicissimum Cōmagenum fieri contigit priusquam fortuna mutaretur. Ostēdit ille quoque in senecta ætate nullum ante mortem beatum dici oportere. Cæterum filius eius adhuc eo uigente præfens se mirari aiebat: quidnam esset quod Romanos adire pigebat muros. Erat. n. bellator ipse naturaque promptissimus: tantusque uiribus ut multum peccaret audacia. Cum uero Titus ad hoc submisisset laboremque cōem esse dixisset: sicut erat Antiochus cum Macedonibus in muque imperū fecit: & ipse quidem pro uiribus suis ac peritia cauebat tela Iudæorum sagittis eos appetens adolescentuli autem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerat: & ad extremū multi sautii recesserunt hoc reputantes quod etiam uiris Macedonibus uincere cupientibus fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis maii. aggeres inchoati uix nono & uigesimo: perfecti sunt: cum totos dies septem & decem laborassent ingentes. n. quatuor acti sunt: & unus quidem qui erat ad Antoniam & a quinta legione fuerat extractus contra medium stagnum quod Struthium uocatur: alter uero a. xii. uiginti cubitis distans. Decima uero legio quæ supra memoratis præstabat in septentrionali parte opus exererat ubi stagnū est quod appellat Amygdalon. Adhuc autem quintadecima legio. xxx. descendente cubitis aggerē fecit ad pontificis monumentum. Iam uero ad motis aggeribus Ioannes suffossa intus terra usque ad aggeres antoniam uersus dispositis per cuniculum sudibus opera suspendit: illataque silua pice ac bitumine illita ignē immittit. Successis autem fulcimentis fossa repente subleuit: cumque magno sonitu in ea aggeres deciderent: ac primo quidem cum puluere fumus ex alto excitatus ē cum ignē ruina concluderet. Peracta uero materia: quæ pmebat flāma iam clarior apparebat. Et Romanos repentini quidē facti stupor occupat molitionem Iudæorum ægre ferentium: iamque se uicisse credētur: & spes eos cassa refrixit: & in postea subuenire aduersus ignē minus utile uidebatur ēt si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo uero post alios etiam aggeres Simon cum sociis aggreditur. Illa. n. parte romanis admotis arietibus concutere muque coepit Tephæheus at quidā ex Garri ortus ciuitate Galilææ & Megassarum ex regalibus familiis Mariānes: cumque his Adiabenus quidā filius Nabatazi nomen habēs ex fortuna Egiras: cuius est interpretatio claudus: raptis facibus in machinas euolarunt: hisque uiris neque audaciores in illo bello extra ciuitatem apparere neque magis horrendi. Nam uelut in amicos: non ut in agmen hostium excurrerent nihil contari sunt aut subistere: sed per medios inimicos facto impetu machinas incēdere. Acti autem missilibus & gladiis detrusi non prius a periculo dimoti sunt quam ignis instrumenta corripere. Sublata uero iam flāma Romani quidem concurrentes e castris auxilio properabant: Iudæi uero ex muro eas prohibebant: manusque cum his conferebant qui flammam extinguere conarentur propriis corporibus nullo modo parcētes. Et illi quidem arietes igni subtrahere cum eorum regmina cremarentur: Iudæi etiam per flammam eos retinere certabant: & quamuis feruens nacti essent: ferrum tamen arietes non amiserunt. Hinc autem auxiliantes flāma transiit: & aggeres iam occupabat incendium. Itaque Romani flamma circumdati: quoniam seruare posse opera desperabant in castra descendunt. Iudæi uero magis instabant: cum semper eorum numerus cresceret ex ciuitate accedentibus ad iumentis minusque cautos haberent impetus freti uictoria. Progressi autem usque ad munimenta castrorum prælio cum eorum custodibus dimicabant. Est ergo quædam pro castris peruices stantiū armatorum & acerbissima in eos sanctio Romanorum: ut qui loco de qualibet causa cessisset occidere turhi poenali loco de gloriosa morte prælata steterunt fortiter: eorumque necessitate simul ac pudore plurimi fugientium redierunt: balistisque in muro dispositis ex ciuitate accedentem multitudinē prohibebant: nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum prouidentem: nam quoscūque obuios habuissent cum his congregiebantur Iudæi: & in spicula irruētes incaute ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neque hi iactus magis quam fiducia superabant: & Romani plus audaciæ quam quæ male tractarentur cedebant. Iam uero Titus aderat ab Antonia quo secesserat locum aliis aggeribus perspiciens: multumque increpatis militibus si cum hostibus muros optinebant in suis periclitarentur: & uelut ex carcere contra se dimissis Iudæis obsessorum paterentur ipsi fortunam: cum electis militibus hostes a latere circumueniri illi autem cum mora ferirentur contra eum conuersi durabāt: mixta uero acie puluis quidem lumina: clamor uero aures exuperabat. Neque autem amicum quisquam internoscere poterat aut inimicum. Iudæis autem non tam uirium fiducia quantum salutis desperatione perseuerantibus: etiā Romanos pudor armorum & gloriæ & præsentis periclitantis Cæsaris reddidit fortiores. Itaque putauere in eos ad extremum nimia ferocitate animorum uel totam multitudinem Iudæorum fuisse rapturos nisi præuento pugnae momento in ciuitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus Romani somno tenebantur quod tam longum laborem una hora perdidere: & multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

Consulit duces Titus quid faciendum: an aggredi muros debeant an aggeres fruendi: aut permitendum quod ipsi fame coacti ciuitatem sint tradituri: an circumdanda sit ciuitas ne exitū habeant: sicque

dicit Titus opus non paruū sed inextricabile Romanos esse facturos. CAP. XXII.

Itus autem cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat omni admoto milite ui muros experiri: adhuc enim Iudæos cum exercitus parte dimicasse: uniuersi uero militis impetum tolerare non posse ueram sagittis esse obruendos.

Prudentiores autem rursus aggeres fieri suadebant alii & sine aggeribus obsideri egressus eorum tantummodo obseruantes ac ne uictus intro ferretur monebant: & ciuitatem fami relinquere neque cum hoste manu confligere nec enim expugnari eorum confidentiam posse: quibus optatum est ferro percumbere: uel etiam sine hoc interficere: quæ scæuior est cupiditas: ipsi autem Tito Cæsari quidem prorsus ociari tanto cum exercitu honestum non uidebatur & pugnare cum his superuacuum qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri impendiorum penuria operosum iudicabat egressus uero ciuitatis obseruari operosius. Nec enim circumdari eam propter magnitudinem locorumque difficultatem ab exercitu posse: & propterea ad excursus incautum: contra manifestam uero uiam obseruatam occultas uias excogitatos Iudæos tam necessitate quam locorum scientia. Si quid autem clam esset illatum diutius obsidionem trahendam uerendumque ne uictoriæ gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim quidem effici possesed celeritatem ante gloriam duci debere tamen si celeritate uti uelit & cautione totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse percludi: & Iudæos aut omnibus modis salute desperata ciuitatem tradituros aut fame nictos facillime capiendos: aliter enim se non posse quiescere: uerum & aggeres curaturum esse cum infirmiores habeat qui prohibent: si cuique magnum opus & inextricabile uideatur eum considerare debere quod neque paruum opus Romanos decebat facere: & sine labore magnum quid perficere ne deo quidem facile sit.

Exhortatus Titus his uerbis duces iubet exercitus in opera distribui: murumque circa ciuitatem cum castellis. ii. per suos construi fecit: nura celeritate nocteque quilibet suo ordine ac uigilia explorabat: uigilesque somnos inter se sortiebantur.

CAP. XXIII.

Is duces exhortatus iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidem impetus militibus incidit: ambitumque partiti non solum rectores inter se uerum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decadarcho. Decadarchus autem Hecatontarcho isque Chiliarcho placere properabat. Chiliarchorum uero ostentatio ad duces usque pertinebat. Ducum uero certamina Cæsar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiens opus sæpissime inspiciebat. Coeptum enim a castris Assyriorum: ubi ipse tendebat ad inferioræ cenopolim murum duxit. Hic per Cedronem ad Oliuæ montem reuertens a meridie montem completitur usque ad saxum quod Peristereonos uocatur: eique proximum collem qui super uallem immisnet. Siloā ac inde ad occidentem flexo ædificio ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentum circumdato monte ubi Pompeius castra posuerat: ad septentrionalem redit regionem eam cum præcessisset ad uici partem cui nomen est Erebinthon. Post illum Herodis monumentum ab oriente clausum castris suis coniunxit unde coeperat murus quidem uno milibus. xl. stadiis erat. Adhuc autem foris castella. xiii. ædificata sunt: eorum gyrus denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est ut id quidem dignum mensibus uideretur: celeritas uero fide careret. Muro autem circumclusa ciuitate per castella custodibus collocatis: primam quidem uigiliam noctis ipse circuiens explorabat. Secundam uero Alexandro permiserat. Tertia uero obtigit agminum ducibus. Somnos autem uigiles inter se sortiebantur: totaque nocte per castellorum spatia circuibant.

Ablata facultate exeundi fame omnes moriebantur: nullus alium mori intuebatur: non erat facultas sepeliendi: latrones uero mortuis uestes risu expoliabant: multi ex muris in fossas proiciebantur: quæ uidens Titus ingemuit.

CAP. XXIII.

Udæis autem cum exeundi facultate: omnis etiam spes salutis a dempta est: auctaque iam fames totas domus ac familias depascebat. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis atque infantibus: uiarum autem angusta senibus mortuis. Adolescentes autem ac iuuenes turgidi uelut umbra mortuorum per oppidum uolutabant & ubi quæ casus occupauerat decidebant. Sepelire autem funera neque poterant præ labore: & eos quibus aliqua uis supererat pigebat & propter multitudinem mortuorum: & quod de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepelierant multi moriebantur. Multi autem ad sepulcra priusquam fari dies ueniret & uiui properabant: neque luctus in illis calamitatibus neque fletus erat: sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis & corruptis oribus qui tardius morerentur eos qui ante se requiescerent tuebantur. Altum uero silentium ciuitatem plenaque mortuis nox comprehendere. Et latrones his acerbiores domus enim tantum sepulcra erant: & cadavera spoliabant uelamina corporibus derrahentes cum risu egrediebantur. Hisque gladiatorum mucrones propinabant: nonnullosque iacentium adhuc spirantes ferro experiendi causa transuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari quo famem euaderet: superbissime negligebatur. Animas uero efflatum quisque in morte templum obtutibus intuebatur cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem primo quidem sumptu publico iubeant mortuos sepeliri cum dolorem ferre non possent. Deinde quod non sufficiebant in ualles eos ex muro præcipitabant. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit: altaque sanie tabefactis corporibus defluentes ingemuit & extentis manibus deum testabatur factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta.

Romani uidentes seditiosos fame cruciari letantur: copiam maximam frumenti Iudæis ostendēdo ad maiorem dolorem: Titus etiam aggeres inchoabat ut uideret si uellent tradere ciuitatem miseratus eorum calamitatem: seditiosi uero non placabantur.

CAP. XXV.

Omani uero cum nemo iam seditiosorum auderet excurrere: nam etiam eos moror famēq; tangebat: dies lætos agebant. Frumenti aliarumq; rerum necessariarum habentes copiam de Syria proximisq; prouinciis. Multi autem iuxta murum stantes magnāq; alimentorum abundantiam demonstrantes satietate sui famē hostium incēdebant.

Seditiosis autem nihilomags calamitate cedentibus Titus reliquias populi miseratus & properans saltem hoc liberare quod superest iterum aggeres inchoabat quāq; difficulter materiam reperiret. Omnes enim ciuitati proximas siluas opera prima consumpserant. Ex nonagesimo uero stadio milites alias congregabant & ad Antoniam solam ex quatuor partibus maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autem agmina circuiens atq; opus urgens demonstrabat: q; in manibus eorum latrones haberet. Sed illis poenitudo plane perierat: & animis & corporibus separati utrisq; uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansueta uel corpora dolor tangebat: qui etiam mortuam plebem quasi canes lacerabant: replebantq; languentibus carcerem.

Simon Matthiam per quē ciuitatem obtinuerat peremit cum tribus filiis suis: corpora sepeliri prohibuit: alios etiam nobiles occidi fecit.

CAP. XXVI.

Eniq; Simon & Matthiam quidem per quem obtinuerat ciuitatem in cruciatum peremit Boethi filius erat ex pontificibus populo maxime fidelis & carus. Is cum a Zelotis male populus tractaretur: quibus iam Ioannes accesserat ut adiutorem Simonem reciperet populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione: aut aliquid mali metuens.

Ingressus autem ille postquam obtinuit ciuitatem: inimicum eum æque atque alios esse dicebat: qui pro se consilium dederat: uelut hoc simplicitate suasisset productum eum & accusatum q; cum Romanis sentiret morte damnauit: me purgationis ei facultate concessa cum tribus filiis suis. Quartus enim ad Titum profugerat. Prius autem se occidi quam filios obsecrantem: atq; hanc pro illo q; ciuitatem ei aperuissent gratiam postulantem: aut augeter eius dolorem nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cæsos in conspectu suo filios iugulatur coram Romanis productus: ita enim Simon Anano Bagadati filio pceperat: qui erat eius satellitum crudelissimus: cauillatus si quid eum iuuarent ad quos exire uoluisset. Corpora uero sepeliri prohibuit: post hos Ananias qdā pontifex filius Masbali nobilis & scriba curiæ uir fortis ex Ammaus genus ducēs: & cū his xv. ex populo clariores necabantur. Iosepi uero patrem conclusum asseruabant: missosq; præcone denunciant ne quis in ciuitate degendum uel colloqueretur cum eo: uel in unum ueniret prodicionis metu propositos: & eos qui hæc cū illo desierent ante q̄stionem perimebant.

Quidam ex Iudæis qui custodiebat turrim a Simone sibi traditam: uidens tantam crudelitatem humano consilio cum quibusdam ex turri Romanis signum dedit se traditurum turrim: illi non credentes: cognito hoc a Simone illum ex turri in fossas proiecit: uidens hæc Titus: & Iosepus saxo capite percutitur. letantur iudæi credentes eum mortuum esse: respuit Iosepus uulnere: quo cognito seditiosos stupor inuadit: multi ad Romanos profugiūt: multi ex profugis ab a Syriis uentribus apertis occiduntur: eo quod aurum ex uentre eorum per fimum uentris exire cognouissent: Titus uero hac iniustitia cognita omnes interfecisset nisi esset maxima multitudo noxiorum: increpat milites Titus: sed occulte multi occidebantur ob infaniam propter hoc pauci ad Romanos amplius fugiebant.

CAP. XXVII.

Sta uidens quidam iudas filius Iudæ unus ex numero præsectorum Simonis qui turrim ab eo sibi creditam custodiebat. Fortasse quidem non nihil eam misericordia crudeliter pereuntium: magis autem sui prouidentia conuocatis decem fidissimis contubernaliū quousq; tandem inquit hæc mala sustinebimus? quam ue salutis spē habemus seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat: Romani uero pene intus sunt. Simon aut bene quoq; meritis infidelis est: metuq; sibi etiam apud eum poenæ & apud romanos certa foederis dextera. Ergo age tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatem. Nihil autem graue Simon patietur si cum de se sperauerit: poenas citius pendet. His ubi decem assensū sunt mane cæteros quos subiectos habebat per diuersum dimittit: ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. Ipse uero de turri hora tertia Romanos inuocabat: illorum aut alii superbiam cotēnebant: alii non credebant: alios et pigebat uelut mox capturos ciuitatē nullo periculo. Interea uero cū Titus ad murum cum armatis accederet: ante rem Simon cognouit: turrimq; uolociter occupat. Romanis eos inspectantibus peremit: & per murū proiecit corpora mortuorū. Ibiq; circuiens Iosepus: nec enim rogare cessabat: caput uulnerat lapide: statim attonitus cadit. Excursus aut ad eius casum factus est iudæorū abreptusq; esset in ciuitatem nisi Cæsar misisset: qui eum protegerent. Illis aut pugnantibus Iosepus quidem tollitur nihil quod ageret intelligens. Seditiosi uero tanquā interfecto quē maxime cupiebāt cū læticia conclamauerūt. Dicis at hic nuntius p ciuitatē ex quo residuā multitudinē moror tenuit uere pisse credentē: cuius fiducia pfugere cogitabāt. Audito autem Iosepi mater in carcere mor

num esse filium suum ad custodes quidem ex Iotapatis hæc ait: certo se credere nec enim uiuū pot-
 ri. Secreto autem flens ad ancillas: hunc inquit foecūditatis recepisse fructum q̄ ne sepelire quidem
 sibi filium licuisset a quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendacium diutius cruciauit
 neq; latrones refecit. Cito enim curato uulnere Iosephus resipuit: progressusq; clamabat illos quidem
 non sibi multo post uulneris pœnas daturus: populum aut rursus ad fidem rogabat. Vnde populo
 quidem fiducia: seditioſis uero stupor incidit eius aspectu. Profugorum autem alii statim de muro
 necessitate proſiliebant: alii uelut ad pugnam cum lampadibus progressi simulantes mox ad Roma-
 nos profugiebant. Hos autem sc̄uiores ea quam intus pertulerant fortuna conſequebatur & fame
 quam domi reliquerant uelociorem apud Romanos inueniebant ad exitum ſatietatem. Aderant
 autem inflati ex inedia & uelut morbo intercutis aquæ turgidi. Deinde uacuata replentes corpora
 diſtumpiebantur: niſi q̄ periti deſideria cohibuiſſent: paulatimq; cibum deſueto corpore obtuliſſent.
 Verum & eos qui hoc modo ſeruarentur alia plaga ſuſcepit. Quidam enim apud Syrios ex tranſ-
 fugis depræhenditur e ſimo uentris aureos colligens. Tranſglutientes autem: ut ſupra diximus: eo
 ueniebant q̄ cunctos ſeditioſi ſcrutabantur: & maximā uis auri fuerat in ciuitate. Deniq; .xii. atticis
 comparabant quod antea .xxy. ualebat. Verum hac arte per unum deſecta totis caſtris fama per-
 crebuit q̄ auro tranſfugæ pleni uenirent. Arabum autem multitudo & Syri ſciſſis uentribus ſup-
 plicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo ſc̄uiores contigisse Iudæis: una deniq; no-
 ſte duorum milium patefacta ſunt uiſcera. Et hac Titus iniuſtitia cogita pene iuſſiſſet auctores
 circumſuſo equitatu iaculis appeti: niſi magna fuiſſet multitudo noxiarum: multoq; plures punien-
 di quam qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliatorum ducibus itemq; militum Roma-
 norum: nam etiam militum quosdam hæc tægebat inuidia utriſq; itatus dicebat: ſi qui militum ſuo-
 rum hæc committerent lucri cauſa incerti nec arma propria quiſquam erubereſceret auro argentoq;
 facta. Arabes autem & Syri primo quidem in alieno bello iure ſuo calamitatibus uterentur. De-
 inde qui crudelitatem in cædibus & in Iudæis odia Romanis aſcriberent. Hac enim quosdam eorū
 milites infantia participare. Et his quidem mortem interminatus eſt: ſi quis in eadem poſtea reper-
 tus fuiſſet audacia. Ad legiones autem litteras dedit ut ſuſpectos inueſtigarent atq; ad ſe referent.
 Verum proſecto auaritia contemnit omne ſupplicium ſc̄uioſq; hominibus lucrandi amor innatus
 eſt nullaq; omnino calamitas plus habendi cupidine comparatur: immo uero hæc alios & modum
 habentem metus ſubiungitur. Deus autem qui damnauerat populum omnemq; uiam ſalutis ad
 interitum nerterat. Deniq; id quod cum pœna interdixerat Cæſar occulte in profugos admitteba-
 tur. & ſi quis tranſfugiſſet circumſpectantes autem ne quis Romanorum uideret: eos ſcindebāt: & ex
 uiſceribus quaſtum nefarium trahebant. Illi paucis autem reperiebatur: & plerōſq; ſola ſpes conſu-
 mebat. Hic quidem caſus multos tranſfugarum ſeduxit.

Ioannes ad ſacrilegium ſe conuertit: Mannetus ad Titum fugit: narrat maximum numerum mor-
 tuorum fame: ex eo q̄ caſtra poſuit: coactosq; ſtercore uti pro cibo. CAP. XXVIII,

Ioannes autem ubi rapinæ ex templo deſuere: ad ſacrilegium ſeſe conuertit: multa que
 donaria templi retinēs: multaq; uafa diuinæ rei miniſterio neceſſaria crateras & lances
 & menſas: urceolis quidem abſtinuit quos auguſtus eiſq; uxor miſerat. Romanorum
 quidem imperatores honorauerunt ſemper templum atq; ornauerunt: tunc autem Iu-
 dæus etiam alienigenarum dona detrahebat: ad ſocios autem dicebat ſine metu diui-
 nis abuti debere: qui pro deo: qui pro templo militarent. Ex ipſo alii propterea q̄ ſacrum uinum &
 oleum quod ſacerdotes ſacrificiis reſeruabant: tutum erat effuſiſſe. Namq; in templo & multitudine
 ni diſtribuiſſe & illi ſine horrore ungebantur & portabant. Non equidem recuſabo dicere quæ do-
 lor iubet. Puto ſi Romani contra noxios uenire tardaeſſent: aut hiatu terræ deuorandam eſſe ciuita-
 tem: aut diluuiū perituram: aut fulgur: aut ſodomitana incendia paſſuram. Multo enim magis im-
 piam progeniem tulit: quam quæ illa pertulerāt. Deniq; cum eorum pertinacia deſperata totus po-
 pulus interiit. Et quid opus eſt ſigillatim narare cædes? Mannetus Lazari filius tranſgreſſus ad Titū
 per unam portam quæ ſibi credita fuerat: centum & quindecim milia & .lxxx. dixit elata cadaueras
 ex quo die caſtra prope ciuitatem poſita ſunt. Et die quartadecima menſis aprilis uſq; ad calendas iu-
 lii. Hæc autem immenſa eſt multitudo: nec tamen uel ipſe fuit appoſitus portæ: ſed publicam merce-
 dem diuidens mortuos ex neceſſitate numerabat. Cæteros enim propinqui ſepeliebant. Sepulta-
 ra autem fuit elatos ex oppido proiicere. Poſt hunc autem nobiles profugi omnia mortuorum ſex-
 centa milia portis eiecta nunciabant. Aliorum uero numerum minime poſſe compræhendi. Cum
 autem pauperes ſerendo non ſufficerent: congeſta in maximis ædibus cadauera eſſent incluſa. Et
 frumenti quidem modium ueniſſe talento. Poſt ubi autem muro circūdata ciuitate ne herbas qui-
 dem legere iam liceret: ad hoc neceſſitatis quosdam fuiſſe compulſos ut cloacas rimarentur: boum/
 que ueterem ſinum alimentum haberent. Stercus inde collectum & quod nec uſui quidem tolera-
 bile fuerat cibus erat. Hoc Romani quidem audientes miſerati ſunt: ſeditioſos autem ne uidentes
 quidem pœnitebant: ſed patiebantur uſque ad ea progredi: ſatum enim eos reddiderat cæcos: quod
 iam & ipſis erat & ciuitati.

De bello Iudaico. Liber. vii. incipit.

CAggeres struuntur a Romanis: quærant iudæi incendere: cum aut nequissent: admonent Romani aggeres certatur utrinque: murus labitur ea parte qua Ioannes suffoderat pro incendiis ageribus: moxq; alium murum struit quem nemo audebat ascendere eo q; qui prius tentasset certissimū exitum tentasset.

CAP. I.

CLiber hic in græcis codicibus non septimus est sed. vi.

Lades quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant: cū & seditiosi magis accenderentur inclusi: postquā populum fames ipsosq; iam possederat. Quin & multitudo congestoꝝ in ciuitate cadauerū & uisu horrēda erat: odoremq; pestiferum emittebat: cum excursus etiam pugnantū moraretur. Nam ueluti per aciem merent plurima cæde excitata conculcare mortuos cogebantur: & qui super eos pedem ponerent neq; superabantur neq; horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliam mortuorū. Gentili autem cæde polluti dexteras ad extremum bellum præparabant: tanquam exprobrantes deo: ut mihi uidetur: supplicii sui tarditatem. Non enim spe uictoriæ maior pars eorum: sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quāuis plurimum in aggreganda materia laborarent: tamē

Intra. xxi. dies aggeres erexerunt attonsis omnibus ad nonagita usq; stadia circum oppidum lucis: erat autem miserabilis terræ facies. Nam quæ antea arboribus & paradisis ornata fuerat: ea tunc deserta præcis undiq; arboribus cernebatur: nec ullus qui prius iudæam uiderat alienigena & suburbana pulcherriima ciuitatis: cū eius solitudinem tunc uideret continere lachrymas poterat: uel non gemere mutationē naturæ quantū pristinæ derogassent. Omnia nāq; insignia pulchritudinis bellū deleuerat: ne si quis subito adueniens qui locū prius scierat eum cognosceret: sed præsens quæreretur ciuitatem. Romanis autē ac iudæis finitum opus aggerum par faciebat timoris initium. Namq; hi nisi eos quoq; exuterent captum iri ciuitatem putabant. Romanis autē fortasse nec uoluntatem sibi fore illis incensissimam & materiæ defecerant: & labori quidem corpora militum crebris autem offensionibus cæssant. Verum ciuitatis cladibus tristius Romani quam ciues ea habitantes afficiebantur. Ad mala enim quæ hinc accedebant etiam pugnationibus nihilo segnius utebatur. Sed eorum spes frangebatur cum aggeres insidiis machinæ siue soliditate muri: manus uero cōflictus audacia repugnantium superaretur: & præcipue q; cū seditione fameq; ac bello: totq; malis præstantiores iudæorum animos inuenirent. Viros quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur: inuictam uero animorū magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. Nam quis eos in rebus secundis sustineat quī malis ad uirtutem incitarentur. Illi quidem propterea cautius custodias præparabant. Ioannis autem factio apud Antoniam simul & futura timebantur. Si disiceretur murus cauebat & antequam arietes admonebantur operibus instabat: nisi quia conatus irritus fuerit. Aggressi enim cum facibus aggerem spe decepti remeare. Nam primū ne concordare quidem eorū uidebatur consilium paulatim & per interualla & cunctanter non sine metu profiliendum neq; iudæorū more: ut breuiter dicā. De erant enim quæ propria gentis essent audacia cursus & omnium simul impetus: & ut sine offensione recederent. Languidiore progressi quam solebant etiam Romanos solito promptiores offendere: q; corporibus quidem atq; armis ita undiq; aggeres sepsere: ut nusquam igni aditum relinquerēt. Animum uero ita confirmauerunt ne quis loco antequam occumberent moueretur. Nam præter omnium rerū desperationem si etiam illud opus esset exustum acerbissimus pudor milites occupauerat: si aut calliditati uirtus cederet aut arma temeritati aut peritia multitudini aut iudæis romani. Simul autem missilia cū illis faciebant in proficientes delata: & qui cecidisset posteriores impediabat ac periculum antecedentes meliores afficiebat. Qui uero intra tæli iactum uenire properassent: alii disciplina hostium & densitate perterriti: alii confligi hastis retrocedebant: & ad extremū alius alium timiditatis arguens re infecta reuertebantur. Calendis autem iulii tentata fuerat expugnatio. Iudæis autem inde digressis Romani machinas admouere: qui cum ab Antonia saxi atq; igni ferroq; peterentur: & quodcūq; hostibus tælum necessitas attulisset. Nam licet multum moenibus iudæi cōfiderent machinasq; contēnerent: tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi aut iudæis studiū esse ratione muroꝝ ne infirmitate Antonia læderetur: & fragilibus eam fundamentis suspicantes cōtra certabant. Nec tamen q; feriebat ictibus obediēbat sed ipsi quidē crebris in se missilibus iactis cū nullis periculis desup ueniētibus lassarent arietum opus urgebant. Cū uero inferiores essent ac lapidibus frangerentur: alii scutis super corpore concameratis: fundamēta manibus & uestibus suffodiebant. Itaq; saxi quatitur obstinato labore concussis. Quietē utrisq; nox attulit: & in ea murus arieti

bus labefactatus ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murū suffoderat subsidēte cuniculo repente labitur parum p̄ter spem muriq; & animi affecti sunt. Nam iudæi q̄dem qbus memoria esse oportebat quod ruina p̄ter spem accesserat & aduersum eam p̄cauti nō fuerāt tanquā mā sura esset Antonia confidebant. Romanosq; autem inopinatam læticiam sub celeri subuersione tantamcōspectus alius murus quem intrinsecus Ioānes ædificauerat cito restrinxit. Verū tamen p̄ior facilius imperus uidebatur. Tūc enim & ascēsum per ruinas promptiorem & antoniā satis esse iūniorem. Murus quoq; qui recens erat cito destrui posse arbitrabatur. Nemo tamen eū audebat ascēdere q̄ qui primus id tentauisset certissimum esset exitium.

Hortatur Titus cōmilites suos ad ascendendū murum: facta exhortatione Sabinus quidam Syrus se optulit ascensurum: susceptaq; hasta cum .xi. murum ascendit: hostes in fugam uertit ipse uero sagittis obrutus cecidit.

CAP. II.

Itus uero spe atq; ratione putans alacritatē pugnantū excitari: & adhortatione atq; p̄missis sæpe quidem periculoq; nasci obliuia: interdū autē mortem solere contēni ī unū congregatos fortissimos expenebat dicens. O cōmilites hortari quidē ad ea q̄ periculum non afferunt aperte & ipsis q̄ rogant & qui eos rogant ignauit̃ rephensionem parit. Exhortatiōe autē opus ē in solis rebus ambiguis: q̄ppe illa p̄ se quēq; gerere dignū est. Itaq; difficilē uobis in murū esse ascēsum ipse profiteor: q̄ at uel maxie oporteat gloriæ cupidos pugnare difficilimis rebus pulchrumq; sit cū laude mori. Nec erit infructuosum: qui primi fortiter fecerant prosequar. Primū quidem uos illud hortetur: q̄ nōnullos fortasse deterreat iudæos paties aīas: & in aduersis rebus dura constantia. Romanos. n. eosq; milites quibus in pace bella discere: in bello autē uincere consuetū est: iudæis manu uel aīo superari turpissimū est: idq; in fine uictoriæ cū etiam dei nitamur auxilio. Nāq; offensionis nostræ iudaicæ desperationes sunt. Illosq; autem clades fauore dei uestriq; uirtutibus crescunt. Etenim seditio fames obsidio murorūq; sine machinis casus quid sit aliud q̄ in illos ira dei nostrūq; adiumentū. Igitur non solū deterioribus inferiores uideris: sed et diuinū p̄sidium prodere uobis non cōuenit. Quo pacto autē non turpe uideat: iudæos quidem quibus non magni pudoris est uinci: qui seruire didicerint: quo minus in posterū patiātur mortem contēnere: atq; in nos medios frequenter excurrere non uictoriæ spe: sed ostentationis gratiā. Vos autē totius pene terræ marisq; uictores: quibus et non uincere probro habet otiosos sedentes: ne semel quidem in hostes aliquid audacter expertos: famā ac fortunam cū his armis operiri: maxime cū paruo discrimine totū positis efficere. Deniq; iā in antoniā si ascenderimus habebimus ciuitatem. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos quod non arbitror: attamē capta hac respiratiōe hostium in cætero uictoriā nobis plenissimā repromittit. Et ego p̄remissa nunc meosq; laudes: qui in bello cecidere & immortalitate qui marito furore prostrati sunt ex morbo pacis tpe mortem aliter sentiētibz imprecabor: quoq; anima cū corpore sepultura dānatur. Quis. n. uirosq; sortium nescit q̄ animas in acie ferro corporibusq; absolutas purissimū elemētum æther hospitio receptas inter sidera collocat? manesq; se bonos ac propicios heroas uidēdos offerre posteris suis. Quas uero morbus corporis tabesq; consumpsit: & si maxime probis ac piaculis purgatæ sunt: subterraneæ tenebræ operiunt: atq; obliuio suscipit: & corporis simul ac uitæ ac memoriæ sine circumscriptione. Quod si necessariū mors homini fato decreta est: ad hoc omni morbo leuius est ferri ministeriū: qui nō uideatur ignauum negare usui quod debito redditurus sit. Et hæc quidem salutē seruari nequeant: uel qui conati fuerint prosecutus sum. Est autē salutis spes in maximis quoq; periculis: qui uirilē aīum gerunt: primū. n. quod didicit pater incessu. Deinde totū quod ædificatū est facillime dissolui potest. Vosq; plures hoc opus aggredientes: alius alii pro adhortatiōe fiet atq; subsidio: uestraq; obstinatio in breui animos hostiū franget: ac fortasse nobis si eam tantū cœperimus incruenta res efficiet. Etenim ascendētes quidē nos phibere: s. conabunt. Si uero clam uel et per uim aliqd egerimus semel quāuis paucos non sustinebūt. Me autē profecto pudeat nisi qui primus hoc fecerit: inu. dēdum remunerationibus fecero: & q̄ uixerit quidē similibus p̄stibeat: issima uero p̄mia sequantur occisos. Talia dicente Tito: cætera quidē multitudo periculum magnitudine timuit: eosq; uero unus qui in cohortibus militaret Sabinus quidē genere Syrus uir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante uidisset: quantum ex habitu corporis ne specie quidē militem esse credidisset. Erat. n. colore nigro exilis habitudine: sed anima quædam heroica in macro corpore atq; angustiore uiribus suis habitabat. Cū primus surrexisset: itaq; dedo me inquit tibi alacri animo Cæsar: & ante oēs: in murum ascendēdo: atq; opto q̄dem ut uires ac uoluntatē meā sequatur fortuna tua. Quod si cœptum casus inuiderit: scito me nō p̄ter spem q̄ res aliter cesserit: sed q̄ sic decreuerim pro te moriturū. His dictis & scutum læua manu capiti prætedēs: strictoq; dextera gladio circa horam diei sextam murū petebat. Sequebantur autē ex aliis qui soli eius uirtuti æmuli esse cupiebāt. .xi. uiri. Multo autem omnes antecedebat diuino quodam impetu excitatus: cum de muro custodes iaculis & sagittis undiq; infinitis appeterent: atq; ingentia saxa deuoluerent: qui nōnullos de. xi. deceperunt. Sabinus atq; missilibus occurrens: licet obstrueretur sagittis: non tamen ante imperū cohibuit quam sūmam muri p̄tenderet hostesq; in fugam uerteret. Viribus autē eius atq; animi p̄tinacia territi pluresq; ascendisse

rati non steterunt. Qua in re fortunam quis ueluti uirtutibus inuideat superque præclaris facinoribus officiat non incusauerit? Siquidem hic uir neque ab incepto errauit & offensione lapidis cum maxio crepitu pronus decidit. Vnde factum est ut iudei reuersi ubi solum & iacentem uidere ex omni eum parte iaculis peterent. Ille genibus nixus & scuto protectus primo quidem ulcisceretur hostes multosque ad se appropinquantem sauciavit: uulnerum autem multitudine remisit dexteram: & ad extremum priusquam redderet aliam sagittis est obrutus uir dignus pro fortitudine quam meliori fortuna uteretur. Pro mensura uero coepta facinoris cedit. Ceteri autem tres pene iam summa tenentes obruti lapidibus perierunt: & octo sauciati detracti & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis iulii gesta sunt.

Quidam ex custodibus aggerum Antoniam accedunt primos custodes occidunt: facto signo per buccinam ceteri fugerunt. Titus audito signo armat exercitum: pugnatur ex utraque parte ad septimam noctis horam: quod Romanis uisum est satis pro tunc Antoniam obtinere. CAP. III.

Iduo autem post. xx. de numero excubantium per aggeres militum congregati signiferum ordinis sui & duos quosdam ex ala equitum & tubicinem unum ad se uocant: nonaque noctis hora per ruinas ad Antoniam ociose procedunt: occisis autem primis custodibus somno oppressis murum obtinent: ac buccina signum dari precipiunt: quo ceteri quidem uigiles subito ex suscitant & fugiunt priusquam multitudinem quam murum ascenderat cernerent. Nam & timor illis & tuba imaginem quandam ubi magni hostium numerum ascendisse crederent ostendit. Cæsar autem signo audito propere armat exercitum: & cum ducibus primis lectos: caterua comitatus ascendit. Cum autem iudei ad templum interius confugissent: ipsi quoque per cuniculum irruerunt: quem Ioannes aduersum Romanorum aggeres aperuerat. Dispositique amboque agminum seditiosi tam Ioannis quam Simonis arcebant eos summa uel atque alacritate repugnandi. Siquidem excidii finem putabant locum sanctum penetrasse Romanos quod & his uictorie principium fuit. Ad ipsum autem aditum ualidissima pugna committitur. His quidem templum non occupare certantibus: iudeis uero Antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ quidem atque hastæ utriusque inutiles erant. Strictis autem ensibus dimicabant. Neque conflictu discerni poterat: ex qua parte quisque pugnaret permixtis uiris & per angustias permutatis: & cum uocis intellectum magnitudo confunderet: multaque mors esset utrinque arma simul & cadauera iacentium conculcata frangeret pliantes. Semper autem si bellum fluens grauasset alteram partem potius exhortatio & in seriorum conquestio nascebatur: neque aut fugæ aut persecutioni locus erat sed propinquæ mutationes commigredientium & inclinationes permixtæ fiebant exercitus. Qui uero inter primos steterant aut occidendi aut moriendi necessitatem habebant quod refugere non dabatur. Nam & posteriores utriusque partes suos in frontem urgebant: nullumque interdumicantes bello uacuum interuallum reliquerant. Cum autem iudeorum animi Romanorum peritiam uincerent iamque omnino tota acies pelleretur: ex nona. n. hora noctis ad septimam usque diei pugnabant. Hi quidem simul omnes & excidii periculum pro nutrimento uirtutis habentes: Romani uero exercitus parte nondum. n. ascenderant agmina illisque spes pugnantium nitebatur satis esse uisum est in presentia Antoniam obtinere.

Julianus quidam uidens Romanos superari armatus irruit in hostes & ad templum usque fugauit cumque non haberet auxilium multis interfectis diu resistens obiit. Iudei Romanos in Antoniam recluserunt. CAP. IIII.

Ulianus uero quidam Hecatontarchus ex Bithynia non ignobilis quidem in illo bello & armis peritia & uiribus corporis & cum spiritu omnium fortissimum ipse cognoui ubi Romanos iam sedere & male repugnare conspexit: propter Titum autem qui apud Antoniam stabat: subito profilit iamque iudeos uincentes solus ad interiora usque templi angulum persecutus est. Fugiebat autem uniuersa multitudo: neque uim eius neque audaciam hominis esse operantes. At ille per medios ruens quo alios alio dissecerat per ipsos quem occupasset interficiebat: eaque facie nihil Cæsari admirabilius aut aliis horribilius uisum est. Verum & ipsum profecto fata persequerantur quæ ab homine uitari non possunt. Calceos namque habens creberrimis atque acutis clauis: huc ceteri solent milites: fixos. Dum strato saxeis crustis solo occurreret labitur: magnoque cum armorum sono deiectus in tergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidem clamor ex Antonia sublatum saluti eius metuendum: iudei uero multis simul gladiis & hastis undique feriebant. Ille autem multam quidem ferri uim scuto excipiebat: sæpe autem conatus erigere percutientium multitudine reuolutus est. Et iacens tamen gladio multos perculit. Nec. n. cito peremptus est: quando galea & thorace omnia membra neci oportuna seprum erat. Namque diu uertice contraxerat: donec concisis aliis eius membris remisit uires: cum ei nemo auderet succurrere. Nimius autem dolor Cæsarem tenuit: ubi tantæ fortitudinis uirum in conspectu tantæ multitudinis uidit occidisse: quod locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem. Alios autem ne possent metus impediabat. Julianus quidem diu cum morte luctatus: cum non paucos interfectorum suorum lautios reliquisset ægre perceptus est: magna sui gloria non apud Romanos tantum & Cæsarem: uero apud hostes quoque relicta. Iudei uero etiam mortui rapti corpore Romanos in fugam uersos in Antoniam concludere. Fortiter autem in eo prælio decertauere Alexas quidam & Gyptheus ex agmine Ioannis: ex parte uero Symonis Malachias & Mertois filius iudas & Sosa filius Iacobi dux Idumæorum. Zelotarum uero fratres duo iuuenes Arisimon & Iudas.

Titus mittit ad Ioannem si uelit congregari & si uelit sacra intermissa celebrari per electos iudæorum consulit iosephum Titus : hebraico sermone scripsit mandata iosephus pro Cæsare ad ioannē : hortatur ut sedat : exempla inducens sed magis irritantur in eum ac capere quærunt : multi ex iudæis ad romanos fugiunt quos a romanis occisos iudæi dixerunt ne plures ad eos confugerent : Romani uero eos populo ostendebant propterea multi fugierunt.

CAP. V.

Itus autē militibus suis imperat Antonia fundamenta diruere : facilemque ascensum cuncto exercitui præparare. Ipse uero iosepho ad se uocato : namque audierat eo die qui erat mensis iulii septimusdecimus diuinam obseruantiam quæ endelechismos uocatur uiroque penuria defuisse : eaque re populū nimis dolerent : eum dici ioanni præcepit quod ante madaue ratu quod est si quis eum pugnandi scæuus amor teneret : cum qua placeret ei multitudinem ad bellum progredi liceret. Dummodo non una secū & ciuitas interiret simul & templum : sanctū tamen locū uiolare desineret : ne uel in deum nephas admitteret. Potestatem autē habere si uellet sacra intermissa celebrare per iudæos quos ipse delegisset. Itaque iosephus ne soli ioanni hæc intimarent : sed etiam pluribus : unde exaudiri posset constitit & mandata Cæsaris hebraico sermone differuit. Multum autē ab his quo patriæ parcerent præcabatur : ignemque depellerent iam templo contiguum : deoque uota redderent consueta. His dictis populus tristitia simul & silentio tegebatur. Multis autē cōitiis tyrānus iosepho cum execrationibus lacerato : postremo addidit nunquā sibi excidium esse metuendum : quoniam dei ciuitas esset. Atque cum exclamatione sane uero inquit iosephus eam putam deo cōseruasti : inuiolataque sancta māsere. Nec in eū cuius speras auxilium quicquā impium deliquisti : sed solēnia sacra consequitur. Et si quidem tibi quisquā quotidianum auferat cibum impium eum hostem putabis? Deum uero quæ perpetua religione priuaueris belli auxilio speras futurū? Et romanis peccata imputas : qui nostras leges etiam nunc tuentur : & quæ ipse intercidisti sacra deo reddi compellunt. Quis non inopinatæ mutationis causam gemat ac defleat ciuitatem : cum alieni quidem hostesque impietatem tuam corrigant. Tu uero iudæus & inter leges educatus illis quoque in has scæuolior inueniaris. At qui ioannes etiam quidem pœnitere malorū non est turpe : in rebus extremis honorū que tibi exemplo patriam seruare cupienti propositum est. iechonias rex iudæorum qui quondā babilonis bellum sibi inferentibus : sponte ciuitatē priusquā caperetur excessit : & cū cognatione sua uolūtariam captiuitatē sustinuit. Ne hæc sancta hostibus proderet : deique domum uideret exuri. Ob hæc sacra iudæorum cōmemoratione laudatur eūque memoria transmissa per sæcula semper nouā immortalitatem posteris tradit. Bonū o ioannes exemplar : & si periculum præsto sit : ego autem ueniā quoque tibi a Romanis spondeo : dum memineris quod gentilis moneo : & iudæis ista permittam spectari quæ oporteat qui sit uictor & unde consilium. Absit. n. unquā ira captiuum uiuere : ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas mihi quæ maledicis. Etiam acerbiora mereor qui hæc aduersus fata suadeo : deique sententia cōdemnatos seruare cōtendo. Quis ignorat scripta uetere prophetarū & responsum impendens miseriam ciuitati. Iam tunc. n. eius excidium prædixere cū his homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autē cadauerum non ciuitas tantum sed etiam templum omne repletum. Deus plane deus ipse cū Romanis ignē sibi lustrationis infert totque scelerū plenam eximit ciuitatem. Hæc iosepho cū fletu & lachrymis prosequente uox eius singultibus interrupta est. Et Romani quidē miserati dolorem admirati sunt. Ioannes autē eiusque socii magis contra Romanos irritabantur : illum quoque capere cupientes. Nobilium tamen plurimos cōnouit eius oratio & non nulli quidem seditiosorum custodias formidantes locis suis manebant : iam dudum certi de suo pariter & ciuitatis exitio. Fuerunt autem qui capto discessionis tempore ad Romanos confugere : in quibus erant pontifices. Iosippus & Iesus. Filii uero pontificū tres quidē Hismaeliscui apud Cyrenem fuerat caput abicissum : & Matthiæ quartus : alterius uero Matthiæ unus : qui post interitū patris aufugerat : quæ Simon Gioræ cū tribus filiis : ut supra dictum est : interemit. Multi autē nobiles cū pontificibus deferret eosque imperator cū per alia humane suscepit : tunc sciens alienigenis moribus illic uersari molestum esse : in Gophna dimisit ut ibi manerent : interim monitos etiam pollicitus possessiones cuique peracto bello rediturū esse. Illi quidem indestinatum municipiū læti cum omni cautione discedunt. His autē in ciuitate non uisus rumor seditiosis iterū diffamatus est quod Romani transfugas occidissent : ut hoc metu uidelicet a fuga reliquos detererent. Et paulisper quidem hæc calliditas eorum sicut antea ualuit : timor autē profugere cupientes inhibuit. Rursum autē postquam eos Titus reuocatos & Gophna cū iosepho murum circūire & populo conspici iussit multi ad Romanos fugiebant. In unū uero congregati & ante Romanos stantes cum lachrymis atque ululatu seditiosos rogabant. Primo quidem paucos in ciuitate Romanos susciperent patriamque seruarent. Si hoc displiceret saltē de phanocerti exirent templūque sibi liberaret. Nec. n. ausuros sine maxima necessitate Romanos ignē sanctis immittere. His illi magis aduersabantur : multique transfugas uociferari cōiitia supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormēta : ut oē quidem circū phanū spaciū multitudinē mortuorum sepulchrorū templū uero ipsum castello simile uideret. In loca uero sancta & inaccessa cū armis adhuc & manibus gentili cæde calentibus insiliebant : & ad hanc pcessere legis iniuriam ut quā iudæos indignatio

nem oporteret exercere si hæc Romani admitterent: & tunc in iudæos ppria sacra temerantes uteretur Romani milites. Nemo tamen fuit eorū qui non cum honore templū aspiceret atq; adoraret: latronesq; optaret antequā intolerandum malum contingeret poenitere.

Increpat eos Titus q̄ templum polluerint: polliceturq; nō passurum Romanos templum esse polluturos.

CAP. VI.

Itus autē dolens uicem eorū iterum Ioannem elusq; socios increpabat dicens. Nonne nos o sceleratissimi cancello sancta loca protexistis? Non litteris græcis ac nostris insas tabulas constituistis? quibus ne septa cuiquā transgredi liceret edicitur. Non eos q̄ transissent quāuis Romanus quis esset uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiā mortuos conculcastis o nocentissimi. Aut cur templū & exteri & gēnlis sanguinis cōfusione polluistis? Testor ego patrios deos: & si quis nunquā hunc locum ante aspexit: nunc. n. nemi nē credidit: q̄ testor & exercitum meū & iudæos q̄ apud me sunt & uos ipsos quod nō ego uo-lare hæc cōpellam: quin & si locum acies uestra mutauerit: neq; accedet ad sancta quispiā Romano-rūneq; quicquā in eius cōtumeliā faciet. Seruabo autē uobis etiam templum nolentibus.

Iosepus referebat dicta principis iudæis qui magis eleuabantur in superbiā: statuit iterū Titus bellum gerere contra iudæos seq; remanente in Antonia. exercitum misit in iudæos: Certaturq; a nona noctis hora: usq; ad quintam diei Tito spectante ab Antonia: multi ex iudæis fortiter multi ex Ro-manis fortissime bellum gesserunt.

CAP. VII.

Aec iosepo internūciante principis dicta: latrones ac tyranni existimantes nō beniuolētia sed timiditate hos sermōes fieri in supbiā tollebant. Titus autē qui neq; seipsum miseriari eosneq; tēplo p̄cere p̄spiciebat: rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed uniuersum qdem his militē q̄ locus eū non caperet inferre non poterat. Tricenis. n. de singulis cēturiis uiris fortissimis lectis & chiliarchis singulis millenos attribuit: hisq; duce p̄-

posito Cereali hora noctis nona iuber in custodias imperū fieri. Cū autē ipse quoq; in armis esset unaque descendere statuisse: amici eū p̄ periculi magnitudinē ducūq; dicta continuerunt. Plus. n. operis in Antonia sedentē: q̄ militū certantiē facturū esse dixerūt: si periculū subisset. Omnes. n. fore sub oculis impatoris optimos bellatores: his puit. Deinde ob hoc solū se manere locutus ad milites: ut de eorū uirtute iudicaret: ne aut fortis quisq; indonatus abiret: aut cōtra ipanitus ignauus lateret: sed oīum spectator ac testis fieret ipse: q̄ & ulciscēdi & remunerādi esset dominus: illos qdem ad acie hora qua supra memoratū est dimisit. Progressus at ad speculā de Antonia qd fieret expectabat. Verū hi q̄ missi fuerāt nō ita ut sperabāt somno oppressos inuenere custodes: sed excitatis cū clamore con- festim manus cōseruere excubitorū intus. Mane at cæteri cateruatī excurrere. Itaq; primorū qdem im- perū excipiebāt Romani. Qui at illos sequerentī in agmē pprium icidebāt: multisq; suorū uelut ho- stibus utebant. Vocis nāq; agnitionē cōfusus p̄tim clamor oculoq; singulis nox ademerat: cū præte- rea quosdā furor cœtus: alios iracūdia alios timor efficeret: siccirco obuiū quēq; sine discretiōe serie- bant. Romāis qdem scrutoq; cōiunctiōe septis & p̄ globos p̄siliētibz ignoratio minus nocebat: si- gni. n. sui quisq; meminerat. Iudæi uero disiecti tā impetus q̄ recessus temere faciētes: sæpe imaginē inter se hostiū alius alii demonstrabant: cū reuertentē suū quisq; p̄ tenebras Romanū quasi aggrediē- tē excipet. Deniq; plures a suis q̄ ab hostibus lautiati sunt: donec orto die uisu iā pugna discernere: & in acie stantes ordine agittis atq; lapidibus agerent. Neutri uero cedebāt neq; labore fatigaban- tur. Sed Romani qdem & sigillatī & multi simul in cōspectu ip̄eratoris de uirtute certabāt. Illūque diē sibi quisq; p̄motionis initiū fore putabat: si fortiter dimicasset. Iudæis autē & ppriū cuiusq; peri- culū: & quod tēplo metueret ministrabat audaciā: q̄ tyrānus stans hos rogaret: alios uerberaret: ad pugnandū interminatiōibus incitaret. Cōminus at plerūq; pugnantiū. Sed cito & breui momenta- plī mutabant. Neutra. n. pars plixū fugæ spatiū uel p̄secutionis habebat. Pro suorū autē euētū & An- tonia tumultus erat: & confidere: supantibus: & stare si fugerent: acclamantium eratq; ueluti quoddā belli theatrū. Nec. n. uel Tirū uel alios q̄ una erāt quicq; eorū: quæ in pugna gerebant latebat. Postre- mo nona hora noctis cœpto prælio: quita diei dissoluti sunt. Cum neutri eo loco unde pugnā inie- re certa fuga cessissent. Verum mediā ī ancipati prælio uictoriā reliquissent. Romanorū quidem plu- rimi nobiliter decertarūt. Iudæorū partis quidē Simonis iudas Marzoti filius: & Simon osaiæ. Idu- mazorum uero Iacobus & Simon alter Acatela filius: Iacobus autē Sofæ. De Ioannis autē sociis Geph- theus & Alexas. De zelotis autem Simon filius Iairi.

Septio die reliq; manus Romanorū submersis Antonia fundamētis uiā fecerunt latā ad tēplū: ad mouent aggeres ad angulū tēpli: quidam cōgregari p̄p̄ famē: impetū fecerūt cōtra Romāos: cogni- to impetu eorū p̄ Romanos dimicatū est undiq; fortiter in uallē quandā coacti sunt iudæi: capis: q̄- dā qui ductus ad Tirū interficitur: curatq; Titus ut aggeres mature construant.

CAP. VIII.

T Romanorum reliqua manus die septimo submersis: Antonia fundamentis: latam ui- am usq; ad templum composuit. Admotaque muro agmina mox aggeres inchoabāt: unum contra interioris templi angulum qui ad septentrionem orientemq; spectabat: alterum contra exedram ad aquilonis parte inter duos muros ædificatū. Aliorū duorū

unum cōtra portam occidentalem tēpli exterioris: alterū ab aq̄lone. Magno tamē opus cū labore ac miseriis p̄ficiebat cū materias sexcētesimo usq̄ stadio deportarent. Interdū aut̄ infidiis lædebant cū ipsi quidē uincendi facultate minime cauerent: iudæis uero p̄p̄ de sp̄arationē salutis audacioribus uterentur. Nōnulli .n. equitū quotiens ad ligna siue fornā colligendū exissent: interea dum id facerent equos suos fr̄enis exutos pasci sinebant: quos iudæi per cuneos erūpentes rapiebant. Itaq̄ dum id crebro fieret Cēsār existimans quod erat uerū negligentia suorū magis quā iudæorū uirtute rapinas contingere: tristi aī aduersione ceteros ad equorū custodiā reuocare statuit: unoq̄ milite q̄ equū p̄diderat morte dānato eo metu equos suos ceteris conseruauit. Nunquā .n. eos post hęc in pascua dimittebant: sed tanquā natura his cōnexi ad necessitatē egrediebantur. Illi quidē templū oppugnabant aggeresq̄ erigebant. Altera uero die post eorū ascensum multi seditiosorū quos rapinā desece- rant & fames urgebāt: cōgregati in p̄sidia Romanorū q̄ oliuarū mōtē uersus collocata erāt circa uni- decimā diei horam impetū faciunt. Sperabant .n. primo quidē inopinatos: deinde curādi corporis cā quiescentes facile decipi posse. Verū cognito illoꝝ conatu Romani & de p̄p̄is custodlis celeritet collecti obstabant eis murū transcendere ac perrūpere uolenter conatis. Conflato aut̄ uehementi p̄lio multa quidem & alia ab utraq̄ parte fortiter gesta sunt cū Romani p̄ter fortitudinē etiam bellā di peritia: iudæi uero imoderato impetu & effrenatis aīs uterent. Dux aut̄ his pudor erat: illis necessi- tas. Nam & amittere iudæos ueluti laqueis irretitos Romanis turpissimū uidebatur & illi uiam sp̄e salutis si murū ui perrumpere potuissent habebant. Ibi tum quidā ex ala equitū Pedanius noīe iudæ- is in fugam uersis atq̄ in uallē coactis: equo in aduersum montē a latere incitato præteruectus rapit unū ex hostibus fugam petentem iuuenem & grauem corpore & armis undiq̄ septum: talo compræ- hensum tantum se inclinauit equo currente: eamq̄ dexterā uim itemque ceteri corporis & æque- stris peritiam demonstrauit. Iste quidem tanquam munus aliquod rapuisset captiuum ferens ad Cē- sarem uenit. Titus autem uires eius qui coeperat admiratus & captum quia ad munus uel aggredi tē- tauerat supplicio affici iussit. Ex ipse quidem templi oppugnationem curabat: utque aggeres matu- re fierent perurgebat.

Porticus tēpli incendit. abruptū Romani ad uiginti fere cubitos ex muros imittuntq̄ ignē san- ctis: isdem diebus quidam ex iudæis de Romanis inuitat quis uelit certare: diuq̄ nemine uolente: qui- dam ex Romanis exosus illius audaciā cū illo certat & occidit: Romanosq̄ deridēt: ex Romanis q̄- dam eum sagitta transfixit: clamor excitatur maximus. CAP. IX.

Nterq̄ iudæos aduersis p̄liis male tractatos tumescente paulatim bello & in serpente tē- pli p̄ncipie sicut in putrefacto corpore ad sola mēbra peste occupata puenientes ne ulterius p̄cederet abscindebat. Porticus .n. parte quæ ab aquilone in orientē p̄tinentes Antonia- nia iungebat incensa. Deinde ad .xx. fere cubitos abrupte: immisso sanctis incendio ma- nibus suis. Biduo at̄ post idus p̄dicti mensis uicesimo & quarto die Romani porticum & flāmare: usq̄ ad quartūdecimū cubitū igne p̄gressi: iudæi similiter culmē abiciunt: neq̄ oīno re- cedentes opibus & Antonia cōtinentia diruentes: cū liceret eis ac deberent incendiū phibere. Itaq̄ immisso igne cursum eius ociose pro sua uilitate metiebant. Circa templū aut̄ nunquam p̄lia cessau- re: sed frequens paulatim cōtra se excurrentiū bellum. Hisdē at̄ diebus quidam ex iudæis uir & cor- pore breuīs & uultu despicabilis tanq̄ genere quā rebus aliis uilissimus ionathes noīe progressus ad ioānis pōntificis monumentū: cū alia multa supbe ad romanos p̄locutus esset: tum quē fortissimum ha- berent ad singulare p̄lium prouocauit. At qui cōtra steterē multi quidē dedignabant: erant aut̄ iter eos ut affoler etiam qui timerēt: quosdam uero nō inconsulta moueret ratio cū mortis cupidine nō debere cōfligere. Nam qui de salute desperassent eos neq̄ cautos impetus neq̄ deum habere placā- bilē: & cum his in discrimē uenire quos neq̄ uincere magnum sit & uinci cū dehonestamento peri- culosum non fortitudinis sed ferocitatis uideri. Cū autē diu nemo procederet multa q̄ iudæus eorū timiditati illuderet: erat arrogantissimus quidā superbus e romanis ex ala equitū purans nomini ad- dere uerba: & insolentiam eius exosus. Fortasse aut̄ etiam corporis breuitate sublarus incōsulte profl- iit: & ceteris cōmissa cū eo pugna risum p̄buit: sed a fortuna proditus est. Ipsum .n. ionathes inter- fecit: deinde pede supra mortuū posito: læua scutū dextraq̄ cruentum gladiū coruscabat armisq̄ cū fremitu cōcussis exercitui & iacētī insultans spectantes Romanos increpabat: donec eū tripudiantē & uana iactantē quidā Priscus centurio sagitta transfixit. Eorū factū & iudæorū & Romanorum cla- mor excitatus est. Ille aut̄ dolore in uertiginē tortus supra corpus hostis incubuit: belli q̄ sceleratē ratione carentem quam uelox ultio sequeretur ostendit.

Iudæi ip̄lent lignis aridis sūmitatē tēpli: singunt fugā ex Romanis multi ascendētes tēplum sub- misso igne p̄ iudæos succēsi sunt: Titus eos miseretur: moriētibus satis erat remedii q̄ Titus dolebat iudæi uero quidā in porticu existentes obsessi oēs ceciderunt. CAP. X.

Editiosi uero templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus po- sitis repugnabant. Vicesimo autem septimo die p̄dicti mensis huiusmodi dolum ex- cogitant. Occidentalis porticus spatium quod inter culmen & trabes erat uacuum sil- uis aridis: itemque sulfure ac bitumine repleuere. Deinde uelut oppressi cedebant. Qua

te multi quidem temerarii fugientibus instabant & in porticum ascendere positis scalis nitebantur. Qui uero prudentiores erant nullam fugæ cām iudæis fuisse cogitantes locis suis manebant. Verū porticu repleta his qui ascenderant ignem immittunt iudæi. Excitata undiq; subito flamma: Roma nos & qui extra periculum steterunt ingens stupor inuasit: & desperatio quos incendiū coeperat occupauit. Flammis. n. cincti semetipsos in oppidum alii uero in hostes precipitabant. Multi spe salutis desilientes in puteos ilico debilitabantur. Alios dum conant pueniebat incendiū: alii ferro flammā antecedeabant. Statim uero & alios fugientes ignis cōprehendebat plurimū peruagatus. Cæsare uero licet p̄orientibus indignaretq; iniussū porticū ascenderat: misericordia tamē eorū tetigit. Cūq; ne mo phibere posset incendiū: hoc erat tamē solatio perētibus: qā uidebāt eius dolorē p quo ipsi animā pderēt. Vociferās. n. & ante alios p̄siliens: & comites suos quā possent auxiliū ferre obsecrans ce-nebatur. Eiusq; uoces & affectiones quisq; uelut aliquā p̄clarissimam sepulturā sectū afferēs morieba-tur. Nonnulli tamen recepti in prē porticus latiorē. flammæ: quidē periculū euasere. Obsessi autē iudæi est diu sauii restitissent: postremo uniuersi cecidere.

Iuuenis Romanus quidam qui euaserat incendiū: oratur a iudæis ut ad eos descēdat. ne militiæ Romanæ tantum dedecus faciat sublato ense se ipsum interfecit: incenditurq; porticus ea parte quæ ad orientalem protendit. Moriebantur multi fame ita ut fœnum calciamenta corrigias coacti sint co-medere iudæi.

CAP. XI.

Ost omnes autem quidam iuuenis nomine longus toti huic ornamēto fuit calamitatis: & quamuis sigillatim digni sint memoria qui perierunt: tamē fortissimus demonstratus est. Quē iudæi quidē & quia fortis erat: & quia interficere eū cupiebant ad se descēde-re promissa fide hortabantur. Frater uero ei? Cornelius qui ex altera parte stabat. ne glo-riam suam romanamq; militiam debēstaret orabatur: cui magis obtemperauit. sublatoq; altius gladio ut ab utrisq; partibus cemeretur semetipsum occidit. Eorū quos ignis obsederat Arto-rius quidam calliditate seruatus est. Appellato. n. clara uoce Lucio quodam commilitone & contu-bernali suo: heredem te inquit relinquo totius patrimonii mei: si me excepis. Cum at ille prompto aīo accurrisset: ipse quidem qui se in eum proiecerat uinxit. Lucius uero pondere oppressus: constri-ctiq; lapidibus solo allisus continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiā cō-parauit. In posterum tamē cautiore effecti: & aduersus iudæorū insidias inuit: qbus plerūq; loca mo-ressq; hominum nescientes lædebant. Exusta ē uero porticus ad turri usq; Ioannis: quam ille belli tē-pore quod cū Simone gerebat supra postes quæ in Xystum ducerēt ædificauerat. Reliquum uero in-dæi quoniam consumpti fuerant q ascenderant absiderūt. Postero autē die Romani quoq; porticū quæ in boreæ parte fuit ad orientale usq; totam incendunt: continentē angulos eius q appellatur ce-dron sup uallem ædificata: unde ē p̄funda erat & horribilis eius altitudo.

Maxia multitudo erat eorū qui fame p ciuitatē peribant: q inter se erant amicissimi pp cibū: si quē inuenissent: ad manus ueniebāt: si quis moriebat alii scrutabant siquid cibi in sinu habebat: patiebant ea cōdere q ne sordidissimū aliqd aīaliū comedisset: multa q hmōi describuntur. CAP. XII.

Iuxta templū quidē ita res se habebāt. Eorū uero qui per ciuitatem fame corrumpebantur infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebant. In dies nanq; singulos si uel nunquā aliquid cibi apparuisset bellum illico gerebatur: & amicissimi iter se ad manus ueniebant miseris diripientes animæ uaticum. Fides autē penurix nec mo-rientibus habebatur: sed etiam quos uiderent expirare scrutabantur latrones: ne quem fore cibum si non occultans quispiam moreret. Ipsos at spes egestate uictus hiātes ueluti canes rabidos decipiebant: & impingentes in hostia tanq ebrii ferebantur: easdēq; domos bis ac ter eodē momento dispatioē inquietabant: oīaq; dentibus necessitas subigebat: & ea colligētes quæ nullū quāuis sordidissimum mutorū animalium non horreter comedere patiebantur. Deniq; nec cingulis nec calciamentis absti-nuere coriaq; scutis detracta mandebāt. Qui etiā fœni ueteris laceramēta uictui habebant: cuius nō nulli exiguum pondus quattuor atticis uenundabant. Et quid opus est famis improbitate ex rebus aīa carentibus demonstrare? Factum. n. relaturus sum neq; apud græcos neq; apud barbaros cognitum & dictū quidem horrēdum: auditu uero incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatē intermitterē ne mentiri me posteri æstimarent nisi testes multos haberem & fortasse aliquam patriæ referrem grati-am parcius ea differens quorū facta perpeffa est.

Mulier quædam Maria nomine cū sublata fuissent sibi oīa p seditiosos filiū suū fame comedit: co-git ostendere latronibus qd pauperat p cibo: cognito scelere tāto eos horror qdā inuasit uehementissi-mus: nuntiatur Tito tanta calamitas: q deū placare coepit dicēs se uoluisse obliuisci iniurias eorū: sed illi noluerunt pollicet q tantū scelus nō p̄mittet impunitum.

CAP. XIII.

Vlier quædam ex plebe trans Iordanem habitantiū incolæ: Maria noīe Eleazari filia de-nico Bathechor quod significat domos Hyslopi genere ac diuitis nobilis cum alia mul-titudine fugiēs i Hierosolyma recepta cū cæteris obsidebat. Huius alia quidē bona tyrā-ni diripuerunt: q ex trāsmānis locis in oppidū cōportauerat. Reliquias uero cōditorū & si alimenta repperissent irrupentes domū eius satellites quotidie auferebāt. Grauius autē mulier

Indignabatur propterea sapissime raptoribus maledicens: & imprecans eos contra se uehementius irritabat cum neque iratus neque miserans eam quisque uellet interficere. Sed uictum quidem patrado aliis parabat. Undique autem adempta iam erat ei etiam reperiendi facultas famesque uisceribus & medullis irreplebat. Plus uero quam fames iracundia succendebat. Igitur ui animi ac necessitate impulsus rebus aduersus naturam excitatus raptorque filio quem latentem habebat miserum te ait infans in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud romanos etiam si uixeris seruiturus es: fames autem praue nit seruitutem. His uero seditiosi scruiores sunt. Estque igitur mihi cibus & seditionis furia & humanae uitae fabula quae sola deest calamitatibus iudeorum. Et hoc simul dicens occidit filium coctumque medium comedit. Ad opertum autem reliquum seruauit. Ecce aderant seditiosi & contaminatissimi nidoris odore capti mortem ei statim nisi quod parasset ostenderet minabantur. Illa uero bona partem se reseruasse respondens aperit filii reliquias. Illos autem confestim horror cepit atque demetia usque ipso diriguerunt. At mulier & hic inquit est uere filius & facinus comedit enim & ego comedi. Nolo ut sis aut foemina molliores aut matrem misericordiores: quam si uos pietate colitis & mea sacrificia repudiatis ego quidem comedi: reliquum eius me manebit. Post hoc illi quidem trementes exierunt: ad hoc solum timidi uixque hoc cibi matri cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisque ante oculos sibi cladem illam propones tanquam hoc ipse admisisset horrebat. Ab omnibus autem quos fames urgebat properabatur ad mortem & beati appellabantur qui prius id paterent interiscent. Cito autem Romanis nunciata est illa calamitas: eorumque alii non credebant: alii miserabantur: multos autem uehementius eius gentis odium cepit. Caesar autem super hoc deum placabat siquidem iudeis pacem obtulisset eisque liberam proposuisset omnium obliuionem quae commiserat. Illos autem pro concordia seditionem: bellum pro pace: pro satietate atque opulencia famem optasse: & quod propriis manibus templum quod ipsa eis seruasset incendere coeperant: huiusmodi alimētis eos esse dignissimos. Verumtamen scelus huius nefandi uictus ruina se patriae opertum: neque relictum in orbe terrarum: ut sol inspiciat ciuitatem in qua matres sic uescerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberis: nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul haec dicens desperationem hostium reputabat: nec eos sanam mentem recepturos existimabat: qui cuncta iam pertulissent quibus antequam ea paterentur mutare sententiam sperabantur.

Admouere iubet aggeres cum ariete muris: nihil proficientes cum scalis tentant ascendere: unde multa caedes facta est ex Romanis: iratus Titus ignem portis subici fecit crescente igne consulit proceres suos de templo: quidam suadent ruinam templi: quidam ut seruetur: iubet restringere ignem inrerim pugnatur: uidens Titus cum militibus electis iudeos profugatos in templum concludit omnes succendereque templum parat.

CAP. XIII.

Crauo autem die mensis augusti: cum duae legiones aggeres perfecissent ad exedram occidente talem templi exterioris admoueri aetis iussit. Cum diebus autem sex qui firmissimus erat aries parietem sine intermissione pulsando nihil omnino profecisset. Verum & huius & ceterorum magnitudines structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portae alii fundamenta suffodiebant: multumque fatigati exteriores tantum lapides euellere potuerunt. Ab interioribus autem portae sustinebantur: iamque diu mansere donec instrumentorum & uestium conatibus desperatis Romani scalas porticibus applicauere. Iudei uero praue nit ne eos subire prohiberent cum his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes praecipitabant: accedentes alios subsidio trucidabant. Multos de scalis egredientes priusquam scutis obtegerent ferientes gladiis perueniebant. Non nullas autem scalas armatorum plenas in latus deiicientes declinabant. Unde Romanorum quoque non parua caedes sequebatur. Alii signis ablatis pro his decertabant: rapinam eorum grauissimam fore turpitudini ducentes. Postremo tamen iudei & signis potiuntur: & eos qui una ascendere interficiunt. Ceteri uero clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo facto opem praeiuit. Seditiosorum autem qui prioribus praeliis etiam tunc fortiter pugnauerunt. Et praeterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum uideret se alienis & templo cum damno & necesse militum parcere: ignem portis subici iussit. Inter haec autem ad eum profugi ueniunt Ananias Ananias inter Simonis satellites crudelissimus: & Archelaus filius Magadati: circiter sperantes ueniam quod iudeos uictores relinquerant. Titus autem cum hanc eorum in iudeos crudelitatem audiuit: utrumque obtruncare decreuit. Dicebat. non necessitate non uoluntate: uenisse ne salute dignos esse incensam ipsorum patriam deserentes. Verumtamen cohibuit iracundiam fides: eosque dimisit: sed nisi eo loco habendos quo & iam alios credidit. Iam uero portis milites ignem admouerant: liquetque argento cito lignum flammam absumperant: cum subito aucta proximas inde porticus corripuerunt. Iudeis uero ignem circum se uidetibus: corpora simul atque ceciderunt: & stupore attoniti adiuuare quidem uel extinguere nemo conatus est. Stantes uero aspiciebant: nec tamen his quae absumerent dolentes: saltem ut quod reliquum esset saluum haberent animam colligebant. Illo quidem die & quae secuta est nocte crescebat incendium paulatim. non nec simul undique inflammare porticus potuerunt. Postero autem die Titus prem militum iussit incendium restringere: perque proxima portis loca niam sternere: ut facilius agminibus esset ascensus: rectores ad se conuocat: sexque collectis qui erant proceres: Tiberio Alexandro totius militum

præfecto & Sexto Cereali quintæ legionis pposito & Largio lepidò decimæ & Tito Phrygio quin-
 tæ decimæ cum quibus erat etiam Fronto ac ternius magister duarum alexadrinarum legionum & M.
 antonius Iulianus procurator Iudeæ. Congregatisq; chiliarchis & procuratoribus cõsilium de tem-
 plo proposuit. Aliis quidem uidebat lege belli utendum esse: nunq; n. Iudæos a nouis rebus posse
 desinere templo manente: quo omnes ubicunq; essent colligerentur. Nonnulli monebantur si tem-
 plum reliquissent Iudæi neq; armis pro eo quisq; certaret: conseruandum esse suadebant. Si uero id
 pugna obtinuissent ignibus consumendum: quoniam castellum iam uideretur esse non templum &
 piaculum: non ipse id uerum illi qui fieri coegere cõmitterent. Tito autem nec si stantes dimicaret
 Iudæi pro hominibus animo carentibus: ulciscendum esse dicente: neq; se unq; tantum opus incen-
 surum: iam n. Romanorum fore hoc damnun: sic ornamentum quoq; foret imperii si maneret: iam
 certi quid uellet: ad eius accedunt sniam Fronto Alexander & Cerealis tunc quidem cõsilium di-
 misit. Iussisq; militibus requiescere itemq; ducibus ut his in procinctu ualidioribus uteretur: uia ster-
 nere per ruinas lectis ex cohortibus impat ignemq; restinguere. Illo quidem die Iudæos labor iteq;
 timor ab impetu continuit. Postremo autem collectis uiribus & recepta fiducia per orientalem por-
 tam contra templi exterioris custodes secunda hora diei percurrit. Illi autem primam quidem contio-
 nem fortiter exceperes: septiq; scutis a fronte mox condensâ acie inclinantur. Certum tamen erat eos
 non diu duraturos q; & multitudine inuestantiũ & animis nincerent. Cæsar autem priusq; uerterent
 acies: nam pugnam ex Antonia pspectabat: cum equitibus lectis uenit auxilio. Impetum uero ei? nõ
 sustinere Iudæi: sed primis interfectis plariq; fugam petunt. Et cedentibus quidem Romanis reuer-
 tentes instabant. Cum autem illi retorsissent iteq; refugiebant: donec circa horam quintam Iudæi ui-
 coacti templo introire cõclusi sunt. Titus autem discessit in antonia decreto postridie mane cum oĩ
 exercitu aggredi templumq; obsidere. Sed id plane dei snia iam dudum igne damnauerat: uolutisq;
 temporibus aderat fatalis dies qui erat decimus mensis augusti: quo etiam prius a rege Babyloniorum
 fuerat concrematũ. Ex ædibus aut cãm principiumq; sumpsit incediũ. Nam cũ paulisper Titi disces-
 su seditiosi quieuisent Romanos rursus aggrediunt custodumq; tẽpli cum ignem interioris phani
 restinguentibus pugna committit. Hicq; Iudæis in fugam uertis usq; ad templum transierunt.

Quidam ex militibus Romanorum ignem portat ad templum: succenditur templum: hoc audi-
 to Titus iubet extingui sed pro nimio clamore & quia multi simulabant non audire eius præcepta
 & prohibitionem ipso inuito exurit templum.

CAP. XV.

h Ic itaq; tunc militum unus non expectato cuiusquã edicto neq; tantũ facinus ueritus: sed
 diuino quodam motu in impetu a contubernali suo sustollit: & ex ardente materia rapit
 ignem in fenestram inferit auream inde membra circũ templũ ædificata de septentriona-
 li regione aditus erat. Flamma uero excitata Iudæorũ quidem calamitati dignus clamor
 exoritur: & ad ulciscendum properabant: neq; iam uitæ parcẽdum rati neq; uiribus temperandum:
 amisso eo cuius gratia cautissimi uidebantur. Mature aut hoc Tito quidam nunciat. Et ille nanque
 casu i tabernaculo quiescebat sicut a prælio redierat: exiit templumq; curriculo petit prohibiturus
 incendium: omnesq; post eum duces & hos agmina perterrita sequebant. Clamor aut ac tumultus
 erat tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem uoce simul ac dextera pugnantibus signo da-
 to ignem iubeat extingui. Sed neq; uox eius audiebat q; aures eorum maior clamor obstrueret:
 nutumq; dextera non audebant cum alios bellum alios ita distraheret. Introcurrentiũ uero agmi-
 num impetum non præcepta neq; interminatio continebant: sed quo furor ea duceret sequebantur.
 Ad ipsos autem introitus obstrusi multi quidem sese inuicem conculcabant multi uero ardentibus
 adhuc & fumantibus porticu incedentes ruinis liuore quidem utebantur. Cum uero ad templũ ac-
 cessissent edifica quidẽ Cæsaris non audire simulantes: pcedentem quisq; ut ignẽ immitteret hortã-
 bat. Seditiosis aut iam subeundi quidem spes nulla erat: sed fuga & cædes omnia possidebat. Magna
 uero populi multitudo inualida & inermis ubicunq; occupati fuerant interficiebantur: & circum-
 aram quidam ingens mortuorũ numerus cõgerebat. Per gradus uero templi & sanguis multus pro-
 fluebat: & eorũ corpora qui supra ceciderant delabebant. Cæsar autẽ ubi neq; impetũ insanientium
 militum continere poterat: & flamma dominabat intro cum rectoribus ingressus & secundum tem-
 pli & quicquid illic erat aspexit: ea quidem quæ apud alienigenas erãt fama maiora. Pompa uero &
 opinione domestica non minora. Cum aut flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset:
 nec membra quæ circum erant templũ depascere: quod erat ueq; existimans adhuc illud opus pos-
 se seruari: & ipse prosiluit militesq; rogare ut ignem restinguerent conabat: & Liberalem hecatontar-
 chum destipatoribus suis fuisse multatos: qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor bel-
 lique impetus quidam uehementior Iudæorumq; odia & Cæsaris reuerentiam & prohibentis metũ
 superabant. Plarosq; autem prædæ spes incitabat suspicantes intus oĩa pecunia referta esse: quoni-
 am fores auro factas conspicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant: cum Cæsar ad in-
 hibendum incendium cucurrisset ignem iam cardinibus portæ subiecerat. Tumq; subito postquã
 flamma intus apparuit: & duces cum cæsare discedebant: & stantes extra succendere nemo prohibe-
 bat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit.

Templum incenditur mense & die mensis conformi incendio templi Babylonis: in ipsa incensio ne etiam multæ cedes fiebat deprehensorum: nec erat discretio puerorum nec mulierum cuiusque ætatis: clamor ingentissimus fiebat: duo in ignem se proiecerunt incendunt Romani diuersas portus & loca ubi Iudæi res suas ac pecunias deposuerant: quidam Pseudo propheta persuaserat populo ut expectaret dei auxilium.

CAP. XVI.

Ed hoc multum quis deffendum putet: ut opus oïum quæ audiimus aut uidimus maxime admirabile tam extructiōis genere quā magnitudinis: itēq; munificentia in singulis rebus & gloriæ quæ de sanctis habebant: maximum tamen ex facto capiet solatium: quod ut aialibus ita opibus locisq; fatum sit ineluctabile. Mirabitur aut in eo etiam circū acti ipis fidem. Nam & mensem ut dictum est eumq; diem seruauit: quo primum a Babylonis templum erat incensum. Et a prima structione templi quā Solomon rex ichoauerat: usq; ad hoc excidiū quod euenit secundo anno principis uestasiani: mille. cxxx. colligunt anni: & septē menses ac dies xv. A posteriore uero quā secundo anno Cyris regis aggeus fecerat: usq; ad excidium quod Vespasiano impante sustinuit ciuitas anni. dcccix. & dies. xlv. Dum templū autē incenderetur ēt quicqd in manus forte uenisset rapiebatur: & cedes erat infinita deprehensor. Nec actæ fuit ætatis miseratione aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri ac prophani similiter interficiebant: atq; omne genus hoïum belli calamitas psequēbat unaq; supplices cū repugnantibus necabant: flāmaq; ulterius progrediens cum gemitu occumbentiū concrepabat. Et pro altitudine quidem collis ardētisq; opis magnitudine totam quis ardere crederet ciuitatē. Illo aut clamore nihil maius aut horribilius excogitari pōt. Nam & Romanorū agminum fremitus erat & seditiosorū: ferro igniq; clausorū clamor in gens tollebat: & populi sursum dephensi ad hostes fuga cum stupore ac calamitate cōquestio. Incolle aut constitutis ēt multitudo oppidi consonabat. Iam uero multi fame maridi in mortē pene luminibus clausis postq; ignem templi uidere in q̄tus interim clamoremq; uiresq; receperūt. Resonabat aut & trans fluuiū regio: & montes circūpositi grauiorem impetum faciebant: & tamē erant clades acerbiores tumultuum. Nā collē quidem in quo templū erat euelli radicitus quis putaret: ita undiq; belli plenus uidebat & sanguis igne largior esse pluresq; intersectoribus interfecti omniscq; terra cadaueribus tegebatur: & supra corpora mortuorū gradientes milites cursum fugietium seq̄uebantur. Latrocinialis quidē multitudo tandē pulsus Romanis in exterius tēplum: deinde ciuitatē euadit. Populi aut quod fuit reliquū in exteriorē porticū confugerūt. Sacerdotum aut Iudæorumq; nō. nulli primū quidem uerub' itēq; sedibus suis quæ ex plūbo factæ erant: auulsis in Romanos p̄missilibus utebant. Deinde cum nihil proficerent ignisq; in eos euomeret: in parietem descendētes. octo cubitis latum ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus cum ad Romanos transeūdo seruari possent aut cōem cum cæteris durare fortunam: semetipsos in ignem iniecere: & cum templo concremati sunt Meirus filius Velgæ: & iossippus Daleæ. Romani aut q̄ frustra se circum templum ædificiis parcere iudicabant: cum ipsum templum arderet oīa simul incēdunt: & quicquid ex porticibus reliquū erat & portis: p̄ter unam ex parte oriētalī: alteram ex meridiana quīs eas quoq; postea funditus euerterint: quin etiam arculas quæ gazophylacia uocant incendunt in quibus magna uis. erat pecuniæ ac plurimum uestium: aliaq; substantia. Et ut breuiter dicam oēs iudæorū congestæ diuitiæ q̄ opulentissimus quisq; illuc totas domos exhauserāt. Venerūt aut etiam sup eam quæ restabat unam porticum extra templum quo cōfugerant ex populo mulierculæ itemq; pueri: & promiscuæ multitudinis prope ad sex hoïum milia. Sed priusq; de his Cæsar quicq; decerneret uel ducibus imparet: ita flagrantes milites incendunt porticū. Hincq; contigit ut alii cum se ex flāma præcipitarent morerentur: alios ipsa corrumpere. Ex tanto autē numero nemo seruatus. His cā interitus quidam Pseudo propheta fuerat: qui eo die prædicauerat in ciuitate: q̄ eos in tēplum deus ascendere signa salutis ac cepturos iuberet. Multi enim a Tyrannis tunc subornati Prophetæ populo denunciabāt ut expectarent dei auxilium: quo propterea minus profugerent: & eos qui supra timorem & custodiam fierent spes retineret: cito autem in aduersis persuaderetur. Quod si etiam malorum instantium liberatiōem polliceatur qui fallit: necessario qui ea patitur spei totus efficitur.

Quædam prodigia quæ superuenerant iudæis describuntur: quæ in eorum fortunam & auxiliū interpretabantur: quidam uero sapientes hæc esse ruinæ prodigia iudicabant. CAP. XVII.

Eniq; miserabilis populus illis quidem fallacibus deūq; calūniantibus credulus erat. Certis uero prodigiis & futuram solitudinem p̄nunciantibus neq; attendebant aīo neq; credebāt: sed uelut attoniti nec aut oculis habentes aut aīas edicta dei dissimulauere: mō cū supra ciuitatē sidus stetit simile gladio & p̄ añū pseuerauerit cometes: mō cū añ defectio nem primi q; belli motus ad diē festum azymorū populo conueniente. Octauus aut dies erat aprilis mensis: nona hora nocturna circū aram itēq; templū tantū lumen effulsit ut clarissimus dies putaretur. Et hoc usq; ad mediam permāsit horam quod ip̄eritis quidē bonū augurium esse uidebatur: sacrorū uero peritis priusquā ueniret statū diiudicatū ē. Eodēq; festo die ēt bos cū ad hostiā duceretur agnum in medio phani pepit. Oriētalī aut porta interioris templi cū esset ænea atq; grauissima: & post meridiem uix a. xx. uiris clauderetur: senisq; ferro iunctis obseruaretur: pessulosque altos habet

ret in saxum limen dimissos uno perpetuo lapide fabricatum uisa est noctis hora sexta patere. His autem curriculo per custodes templi magistratui nunciatis ascendit ille uixq; eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidem signum optimum uidebatur. Deum namq; bonorum portam sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uero templi tutamē sponte sua dissolurum iri cogitabāt: & hostium domū esse. Portas aperiri solitudinē uero illo ostento signari inter se pñūciabant. Post dies aut festos in diebus paucis uicesimo primo die mensis maii. Larualis quaedam imago uisa est fidem superans. Monstrum aut fortasse quod dicturus sum etiam his est cognitum qui uiderunt & quæ secutæ sunt clades dignæ p̄lagiis extitere. Nāq; ante solis occasum uisi sunt p̄ inane ferri cutrus totis regionibus & armatæ acies tranantes nubila & ciuitatibus circumfusæ. Festo aut die quam pentecostē uocant nocte sacerdotes intimum templū more suo ad diuinas res celebrandas ingressi p̄mū quidē motum quendam strepitūq; senserunt. Postea uero subitam uocem audire quæ diceret migremus hinc. Quid aut his horribilius fuit? Iesus quidā filius Ananiæ plebeius & rusticus quadrienniū priusq; bellum gereretur in summa ciuitatis pacē atq; opulentia cū ad festum diem uenisset quo Attegiās i honore dei componi in tēplo ab hoibus mos est repente exclamare coepit. Vox ab oriente. Vox ab occidente. Vox a quatuor uentis. Vox in Hierosolymam & tēplum. Vox in maritos nouos nouasq; nuptas. Vox in omnem hunc populum: atq; hæc interdū noctūq; oēs ciuitatis uicos clamitans circuibant. Nonnulli autem uirorem insignium aduersum omen indignæ ferentes corripunt hoīem multis uerberibus afficiūt. Ille aut neq; pro se nec ad eos qui se multabant secreto quicq; locutus eandem quæ prius uociferans p̄fenerabat. Magistratus autem rati quod erat uerū: magis diuinum esse hoīs motum: ducūt eum ad Romanorum præfectum ubi plagis usq; ad ossa laceratus: neq; supplex quicq; fuit neq; lachrymauit: sed ut poterat inclinans maxime flebiliter uocem ad singulos ictus respondēbat. Veh ueh Hierosolymis. Albino aut interroganti: is nāq; iudex erat: quis esset uel unde ortus: aut cur ista diceret: nihil rettulit. Non prius autem cessauit luctus miseræ ciuitatis donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli usq; tps neq; adhibat quēq; ciuiū nec quēq; uidit: sed quotidie uelut orationem quādam meditatus ueh ueh Hierosolymis q̄rebatur. Sed nec impetratus est cum in dies singulos multaretur: nec uictum offerentibus benedicebat. Sola uero eius respōsio ad omnes erat in triste p̄lagium. Maxime autem diebus festis uociferabatur: idq; per annos septē & quinq; menses continuos faciens neq; uoce rancior fuit: neq; laborauit donec obsidionis tempore perspectis auguriis ipse quieuit. Supra murum enim circuiens iterum: ueh ueh ciuitati ac phano ac populo uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremum addidisset: ueh etiam: mibi: lapis tormēto missus eum statim peremit animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit.

In sacris libris erat q̄ cū tēplū quadratū redigeret q̄ ciuitas erat destruēda. hi uero incitabātur ad p̄liū dicētes p̄ dictū quoddā ambigū innētū. i. q̄ eo tpe qdā cēt ex eorū finibus orbis terræ habiturus imperiū: ex hoc dicto decepti sūt q̄si p̄p̄riū eorū indicātes dictū conuenire. CAP. XVIII.

Aec si quis reputet profecto inueniet. Deum quidē hominibus consuleret: modisq; omnibus p̄monstrare quæ sunt eorū generi salutaria: ipsos autem ad dementiam suā malis uoluntariis intēnere: quādo quidem & iudæi post Antoniam captam quadratū phanum secernantem in sacris libris scriptum haberent capiendam ciuitatem ac tēplū: si phanum quatuor āgulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat responsū erat ambigū: tridem in sacris libris inuentum q̄ eo tempore quidam esset ex eorū finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt: multiq; sapientes interpretatione decepti sūt. Hoc autem plane responsō Vespasiani designabatur imperiū qui apud iudæam creatus est imperator. Sed etiam homines fatum uitare non possunt etiam si p̄uiderint: At uero his signorum quaedam pro sua libidine interpretati funnalia contempserunt: donec patriæ extirpationis suæq; perniciē eorum iniquitas confutata est.

Romani Titū impatorē declarant in tēplo: iudæi puocant Titū ad colloquiū: ipse naturali humanitate eos recipit: alloquiturq; eos increpādostandē in diligēdo eos si uelint in pace uiuere noluerūt: ipse cognita eorū neqtia eos militibus fieri p̄dam tradidit: intetrim ignis p̄grediebatur: quidam supplicabant ut eis fidē Cæsar daret: suscipit ipse in custodiāq; eos reclusos tenet. CAP. XIX.

Omani quidem postquam feditiosi ad ciuitatem confugeret templo itemq; omnibus circum locis ardentibus signa in phano reposuere contra portam orientalem: hisq; ibi sacrificio celebrato maximis cum clamoribus declarant Titū imperatorē. Vsq; adeo uero præda satiati sunt milites uniuersi ut in Syria dimidio quāpridē fuerat p̄cio pondus auri uenisset. Et his aut sacerdotibus qui in tēpli pariete perdurauerant: puer sitiens Romanis custodibus pacem petebat: sitimq; fitebatur. Sed ubi illi tam ætatis quam necessitatis misera ei dedere ei dexteram: & ipse bibit. & quā secū attulerat lagenā repletā fursūm refugies abiit ad suos. nec eū quisq; custodum insequi ualuit: sed eius perfidiæ maledicebant. Ille aut nihil se præter placita fecisse dicebat. Dextera enim sibi data non ut apud ipsos remaneret: sed ut tantū descenderet atq; ut aquā acciperet: quæ cū fecerit in fide mansisse. Astunā quidē præter aratē maxime pueri qui decepti fuerant mirabantur. Quinta uero die sacerdotes op̄si fame descendunt: & a custodibus ad Titum

perducti ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem uenire quidem tempus illis præterisse fatus: perisse uero id cuius eos gratia merito conseruasset. Decere autem sacerdotes interire cum templo duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum sociis quoniam bello undiq; tenebantur: circū datis autem nusquam erat fugere copia: Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum seruire cupiens & amicis præterea suadentibus. Latrones enim iam mode riores factos esse arbitrabantur in parte occidua templi exterioris consistit. Hac. n. super xystum erant portæ ac pons qui ciuitatem templo iungebatur: tunc inter tyrannos ac Titū interueniebat. Multitudo aut utrinq; densi astabant: iudæi quidem circum Simonem ac iohannem suspensi uenire spe. Romani uero ad Cæsare speculandi studio qualiter eos reciperet. Edicto aut dato militibus Titus ut & iracundiam & sagittas continerent: adhibitoq; interprete quo argumento superior ostendebat prior alloqui cœpit. Etiam ne saturati estis patriæ malis? O uiri quibus neq; uirtutis nostræ neq; infirmitatis propriæ uenit in mentē: sed inconsulto impetu ac furore peditis populo & ciuitate simul ac templo ipsi quoq; iuste pituri. Qui primū quidem postq; uos Pompeius fortiter debellauerat: nouas res affectare nō debuistis. Deinde etiam bellum apertum contra Romanū populum extulistis? Vtrum ne multitudine freni? an q̄ parua manus uobis Romani exercitus satis restitit auxiliorū? si de? Et quæ gens imperio nostro libera iudæos præ romanis optaret? sed uiribus corporū? At q̄ scitis nobis seruire Germanos. Firmitate muroꝝ? at maior Oceano murus atq; obstaculum quo septi Britannii adorant arma Romanorū. Animorum obstinatione uel astutia ducū? an quin etiam Carthaginēses captos esse noueratis? itaq; uos contra Romanos ipsoꝝ excitauit humanitas qui primū uobis & terram dedimus possidendā: & gētiles imposuimus reges. Deinde leges seruauimus patrias: & uere uos non solū discretos: sed cū aliis ēt uestra uoluntate concessimus: quodq; maximū est: tributū capere dei noīe ac donaria colligere permisimus: eaq; offerētes neq; nouimus neq; phibimus: ut hostes nobis efficeremini ditiores: nostraq; pecunia uos contra nos instrueretis. Ergo tātis bonis affecti satietatē in eos qui hæc uobis p̄stiterant extulistis & imitū exemplū serpentū uirus blandientibus infudistis. Esto Neronis negligētiā contēpistis & ueluti ruptū aliquod mēbroꝝ siue contractum alias male quieti in maiore uitio detecti estis: & ad spes improbas etiam cupiditates immo dicas explicastis. Venit pater meus ad patriā uestram non ut pœnas a uobis ob ea quæ in Cēstū cōmiseratis exigeret: sed monitis emendaret: deniq; cum deberet si depopulandæ nationis cā uenisset stirpem uestram petere atq; hanc delere ciuitatē Galilæā & circa eam loca uastare maluit ut pœnitēdi nobis p̄beret indutias. Sed hæc eius humanitatis infirmitas uidebatur: nostraq; lenitate aluistis ac daciā. Et Nerone mortuo fecistis quod nequissimi solent: & ex intestinis uestris dissensionibus fiduciam p̄sumpsistis: meq; ac patre meo digressis ad ægyptum ad fruendum bello tps illud utile putastis. Neq; uos puduit perturbare principes declaratos: quos etiam duces humanissimos sacerdotis experti. Deniq; ubi ad nos confugit imperium & omnibus in eo quiescentibus per legatos autem gratulantibus exteris nationibus iterum hostes iudæis & legationes quidem a uobis trans Euphratem usq; nouarū rerum gratia missæ: muroꝝ aut ambitus reparabant. Seditio uero tyrannorūq; contentio & bellum intestinum quæ sola huiuscemodi nequissimos decent. Iussus eo ab initio patre: cū mādatis tristibus ad ciuitatem uenire lætabant: cognito populū de pace sentire. Ante bellum rogabam uos desistere: pugnantiū aliquandiu parcebam: sponte aduenientibus dexteram dedi: fidem seruauī confugiētibus: multos captiuos miseratus uerberibus urgentes bellū in cohercui: muris uestris machinas inuitus admoui: semper cædis uestræ cupidos milites continui. Quotiens uici totiens uos ad pacem tanq̄ uictus prouocaui. Cum prope ad tēplum accessissem: consulto iteꝝ legis belli oblitus parcere uos propriis sanctis orabam tēplum seruire data uobis exeundi copia & fide salutis: uel etiam pugnare alio tpe si uelletis in alio loco facultates præbui. ista oīa spreuistis & tēplū manibus uestris incendistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquium prouocatis: ut quid tale conseruetis quāle periit? Qua uosmetipsos salure dignos esse post templi excidium iudicatis? Quin etiam nūc armati statis & nec in extremis supplices assimilatis. O miseri quæ fiducia? Nonne populus uester exanimatus? Templū uero periit: mihiq; subdita est ciuitas: in manibus autem meis habetis animas uestras. Et tamen fortitudinis esse gloriam mortē arbitramini? Non contendam cum pertinacia uestra. Proiectis autem armis traditisq; corporibus uitam uobis indulgeo: & sicut in priuata domo dominus mitis ultus grauiora cætera mihi seruo. Ad hæc illi responderunt: fidem quidem se ab eo minime posse accipere. Nam iurasse nunquam id esse facturos: exeundi uero per munitiones qua murum sepe rat cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem ipsiq; oppidum relicturos. Hoc Titus uehementer iratus: q̄ in sorte captorum constituti uictorum conditiones sibi ponerent. Declarari quidem his iussit uoce præconis ne ulterius ad se profugerent: ne ue fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem uiribus dimicaretur quantum possent saluti suæ consulere. Iam enim se omnia iure belli gesturum: militibus autem diripere ciuitatem atq; inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerūt. Postremo autem die Archium & Acram & curiam & qui uocatur Ephlam succendere: & progressus diebatur ignis usq; ad Helenæ regiam: quæ i media erat Actanec minus ciuitatis mortuis plenæ eo.

dem die seza regis filii & fratres cum his multi nobiles ex populo congregati ut fidem sibi daret Cæsari supplicarunt. Ille autē quanq̃ cæteris oibus iratus erat: mores tamē nō mutauit: sed eos suscepit. Et tūc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios ac propinquos postea uinctos Romā perduxit fidem obsidum præstaturus.

Seditiosi in domum regiā cōfugiūt: Romanos pellūt: multi occidunt ex popularibus: Titus uero militē quēdā q̃a uiuus captus ē ad ipm̃ rediēs ex acie pepulit: qđ grauius fuit illi morte. CAP. XX.

Editioni autē ad domum regiā profecti ubi q̃a tuta erat multi facultates suas deposuerant & Romanos hinc pellunt: & oibus popularibus q̃ eo conuenerant ppe ad octo milia & cccc. occisis pecuniam etiam diripuerunt. Viuos autem duos milites romanos cœpere unū equitem alterū peditum: & peditem quidē interfectum per omnē traxere ciuitatē uelut uno corpore oēs Romanos ulciscerentur. Eques uero quidam his quod saluti foret suadere pollicitus deducitur ad Simonem. Cūq̃ quod diceret nihil saperet: Ardāle cuidam ex numero ducum tradit puniendus. is autē reuinctis post terga manibus: ceruice atq̃ oculis in conspectu Romanorū ueluti capite cæsurus produxit. Verum ille dum gladium Iudæus educeret ad Romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset lapsus non est passus quidem occidere: indignum uero esse Romanorum militem iudicauit. quia uiuus fuerat captus: & armis ablati eū agmine pepulit. Quæ res prudenti uiro grauior esse morte uidebatur.

Romani conuersis latronibus in fugam: oīa igni tradidere: illi uero in superiorem ciuitatem recedebant: lætantes q̃ nil essent relicturi hostibus & alacri uultu mortem expectabant: illi undiq̃ per ciuitatē capiebantur: mortuiq̃ canibus proiciebantur: spes quibusdam erat in cloacis latere: & ignis latitantes cremabat: & qui descendebant necabantur. CAP. XXI.

Ostero autem die Romani uersis in fugā ex interiori ciuitate latronibus oīa Siloā usq̃ igni tradidere: & oppidum quidē gaudebant absumi rapinis uero carebant: quoniam latrones ex inanis prius oibus īsuperiorē ciuitatē recedebāt. Erat nāq̃ illis malorū quidē nulla pœnitudo: arrogātia autē tanq̃ in rebus secūdis. Deniq̃ ardere ciuitatē lætis uultibus aspicientes alacri uoto mortē expectare dicebant q̃ perempto populo incēso templō: & flagrante oppido essent hostibus relicturi. Sed tamen Iosephus in extremis eorū rebus p̃ reliquis ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa quidē in eorū crudelitātē atq̃ impietātē locutus multa uero pro salute adhortatus nihil amplius q̃ elusus est: q̃a neq̃ se tradere pp̃ iusiurandū patiebatur: neq̃ pugnare cum Romanis ex æquo iā poterant ueluti custodia circūuallati: cædisq̃ insup̃ consuetudo dexterās cōmouebat. Dispersi autē per ciuitatem per ruinas latitabant profugere parati insidiantes. Multi autē capiebantur oēsq̃ interficiebant. Nam pp̃ inediam fugere non ualebant: mortuos autē canibus proiciebant. Omne autē per eundi genus fame leuius nidebat: adeo ut ad Romanos quoq̃ sine licentia desperata misericordia tamē fugerent atq̃ in seditiosos a cæde non cessantes spōte incederent: nullusq̃ in ciuitate locus uacuus erat: sed cuncta mortuos habebant: quos fames aut latrones confecerant: & cadaueribus eorum plena erant oīa: qui alimentorum penuria uel seditione perierant. Tyrannos autē fouebat factionemq̃ latronum spes ultima sita in cloacis. Quo si fugissent minime inueniri posse arbitrabant. Sed peractō excidio post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id enim plane illis erat somnium. Nec enim uel deum uel Romanos fuerant latituri. Tūc quidem subterraneis freti plura quam Romani concremabant. & qui ex incēdiis fugiētes in cuniculos descendissent eos improbe necabant itemq̃ spoliabant. Quin etiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine deuorabant. Erat autē iter se illis iam rapinæ causa bellū: eosq̃ putauerunt nisi excidio puenti essent nimia crudelitate mortuorū quoq̃ corpora degustaturos fuisse.

Cæsar prospiciēs ciuitatē superiorem non posse capi sine aggeribus distribuit milites operibus ad occidentalem partem: legionea munit iisdē diebus Idumæi mittunt ad Titum q̃ ad eum uolunt confugere remittit legatos pollicens pacem: Simon hoc intellecto quosdam occidit: quosdam recludit: multitudo tamen maxima fugit. CAP. XXII.

Cæsar autē fieri non posse p̃spiciens ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem ī prærupto undiq̃ loco sitam. distribuit opibus militē uicesimo die mensis augusti. Erat autē transuēctio īpendiosum difficilis oibus. ut dictū est. circū ciuitatem usq̃ ad centesimū stadium īp̃prioꝝ aggerum extructionē deronsis. Quattuor qđē legionū opus ī occidē tali parte ciuitatis contra aniam regiā erigitur. auxiliatorum uero manus & cætera multitudo xystū uersus ac pontem & Simonis turrin: quā iohannes bellū gerens pro castello sibi ædificauerat. His atq̃ ebebus idumæorum duces clari cōgregati cōsiliū de sui traditione cœpere missis ad Titū qnq̃ uiris ut dextram sibi darent p̃cabant. ille tyrannos sperās eē cessuros idumæis abstractis quoniā belli pars uidebantur: sero quidē uerum tamē uitā his pollicitus legatos remisit. Discessum atq̃ paratibus Simō præsensit. & eos quidem qui ad Titum perrexerāt qnq̃ uiros statim occidit. duces uero quorū nobilissimus erat Sosæ filius iacobus correptos in custodiam coniecit. nec multitudinē idumæorū abductis rectoribus qđ ageret nesciētē sine custodia hēbat: sed diligētioribus eā custodiis amplectebat & tamen custodes p̃fugientibus obstare non poterāt. Quāuis multi necarent: plures tamen erāt qui

fugerent. Omnes aut suscipiebantur a romanisq. Titus nimia lenitate priora precepta neglexerat. ipsiq. milites iam & spe lucri & satietate cadibus tpabant. sola. n. relicta plebe aliud unguis cum coniugibus ac liberis paruo quēq. prio uenūdabant. Cū multi aut distraherent & emptores pauci eēnt: q̄q. uoce p̄conis edixerat ne qs solus transfugeret: ut eo mō familias suas educerēt: tamen hos quoq. recipiebant: appositisq. q. ab his secernerēt si qs digno supplicio uideret. Et infinita quidē multitudo uenit. Ex populo nero seruati sunt plusq. milia. xl. quos impator q̄uo cuiq. gratum erat dimisit.

Quidam sacerdotum promittens multa donaria Tito accepta fide pro fuga recessit: multa q. uaria pulcherrima donaria dedit. CAP. XXIII.

Sdem autem diebus etiam sacerdotum quidam filius Thebuti noīe Iesus accepta fide salutis a Cæsare ut de sacris donariis quēdā traderet: egredit ac tradit ex phani pariete cādelabra duo. His quæ in tēplo erant posita similia mensasq. & crateras oīa ex auro solido & grauissimo facta. Tradit ēt uela & pontificū indumenta cū gemmis & uasa multa sacrificio cōparata. Quin ēt custos sacre pecuniæ cōprehensus Phineas noīe uestes & cingula sacerdotū ostēdit: multaq. purpurā & coccum quæ ad usum reposita catapetasmatis seruebant. Cū quibus aliquantum cinami erat casie pigmētōrūq. aliorū multitudo quibus cōmixta deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt aut ab eo & ex aliis opibus multa & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia licet ui capto transfugæ tamen data est uenia.

Perfectis aggeribus machinas Romani admovent: multi desperantes in cloacasse demittūt: qdā in acra confugiūt quidam Romanos applicantes arietes ad muros ulciscunt: Tyranni priuati spēs pōte descenderūt de turribus: Iudæi ad Siloā confugiunt: custodibus recludunt: Romani in muris signa ponunt: ingreditur Titus admiratur q. tantas munitiones tyranni deseruissent: admirata altitudine & compagine lapidum præficit Frontonem custodiæ illorum: multos in Aegyptū mittit: multos uendit: multos etiam bestiis deuorandos tradidit. CAP. XXIII.

Am uero perfectis aggeribus septembris mensis die septimo: qui erat cōcepto opere octauus & decimus dies: Romani quidem machinas admouebant. Seditioforum quidem alii qui ciuitatem desperauerāt muris relictis in acram recedebant: alii autem se in cloacas demittebant. Multi autem dispositi ulciscabantur eos qui arietes applicarent: & hos autem superabant multitudine ac uirtute romani. quodq. maximum est. læti moestos atq. iam debiles. Cum autem pars esset aliq. muri subruta nonnullaq. turres arietibus pulsata cessis sent: statim quidē propugnatores eaq. diffugiunt timor autem etiam tyrānos necessitate maior inuadit. Nam & priusq. transgredierent hostes torpore tenebant: & ad fugiēdū suspensi erant. Videres aut paulo ante superbos & factis impiis arrogantes ita tūc humiles esse hac tremere ut miseranda eēt quāq. in nequissimis tanta mutatio. Conati sunt quidē ambitu & muro quo moenia cingebant inuasō atq. perrupto custodes pellere atq. egredi. Cum uero antea fideles habuerant nusq. uiderēt fugiebant quo quēq. necessitas impulisset. Adeuntes aut alii torū ab occidente mure subuersum esse nuntiabant: alii subiisse Romanos aciem propinquare q̄rentes: alii etiam uidere hostes in turribus affirmarent metu fallente conspectū in ora prostrati pro sua demētia q̄rebantur: ac ueluti succissi riuos qua fugerent hæsitabant. Vnde & maxime qs & uirtutē dei p̄spexerit contra iniustos & fortunā Romanorū. Tyranni quidē semetipsos tuitione priuauerat: ac sponte de turribus descendere: unde ui nūquā sola uero fame capi poterant. Romani uero q. tantum in muris infirmioribus laborauerant: eos quos instrumētis non potuissent nūc fortuna cōpere. Oībus. n. machinis tres turres ualidiores erāt de quibus supra memorauimus. Relictis itaq. his uel. quod est uerius. dei nutu in his depræhensi cōfestim quidem ad uallem Siloam confugere. Rursum aut ibi a metu paululū respirauerūt munitionem qua murus erat accinctus ex ea parte partire. Vsi aut infirmiori audacia quam necessitate. iam enim uires eorū labor metus: & calamitas fregerat. a custodibus retradunt: & per diuersa disiecti in cloacis delitecunt. Romani uero muris potiti signa in turribus posuere: & plausu atq. læticia uictoriam cantu celebrant: q. principio finem belli multo senserant leniorem. Deniq. sine sanguine mure nacti nouissimum non esse credebant. cūq. nullum reluctantē uiderent: pro in certo mirabantur. In angustias aut uiæ strictis gladiis fusi & quos cōpissent interficiebant: nullo discrimine: domosq. totas cum oībus qui eo confugerant igni tradebant. Multas uero uastantes quas prædæ cā penetras sent: intactas mortuorū familias & plena mortuis testa quos fames confecerat: offendeabant. Ipsum deinde horrentes aspectum uacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eodē modo peremptos miserantes. Non idē aut circa uiuos patiebantur: sed unum quēq. obuium transfigendū & angusta uiarum cadaueribus obstruxerunt: totaq. ciuitatē sanguine diluere ut pluresq. incisore cades extinguērent. Et occidentes quidem uespere cessabant. nocte uero crescebat incendium. Ardentibus aut Hierosolymis illuxit dies septēbris mēsis octauus: ciuitati tot clades cū obsideretur expertæ: quot bonis si usa esset ex quo condita inuidenda mansisset. nulla tamen alia re tantis infortuniis digna: nisi quoniā talem progeniē qua subuersa est edidit. Intro autem Titus ingressus & alia & ciuitatis munitiones ac turriū causas miratus est: quas tyranni per dementiā deseruerant. Conspēcta quidē earum solida altitudine itēq. magnitudine subtiliq. lapidū compagine singulorū quantumq. paterent uel

quantū erigerentur: deo inquit plane adiuuante pugnauimus: & dens erat qui detraxit ab istis munimentis iudæos. nam quæ hominum manus aut quæ machinæ ad istas ualerent? Tunc quidē multa eiusmodi cum amicis collocatus est. Quos uero a tyrannis uinctos in castellis repperit relaxauit. Cum autem alia ciuitatis deleret murosque subuerteret eas turres fortunæ suæ monumentū reliquit: quia eo militante his potitus fuisset quæ capi non potuissent. Quod ergo milites interficiendo laborabant magna adhuc extabat superstitum multitudo: solos quidem armatos Cæsar & qui manū opponerent iubet interfici. reliquā uero multitudinem saluam esse. Illi autē cū his quos occidi mādā tū fuerat: etiam senes ac debiles trucidabant. uegetos autē atque utiliores coactos in templū in destinationē mulieribus ambitum concluderūt. Custodes autem his Cæsar apposuit: unū ex libertis & amicis suis Frontonē: qui fortunam quæ meritis esset quisque decerneret. Ille autē latrones quidem omnes atque seditiosos cum alius ab alio iudicaretur occidit. Iuuenes autē lectos qui p̄cero atque formoso essent corpore triumpho seruabat. Ex residua multitudine septē & decē milia maiores annis uinctos mittit ad Aegyptū operibus deputandos. Plurimos autē p̄ prouincias Titus distribuit in spectaculis ferro & bestiis consumendos. Qui uero infra .x. & .vi. annū ætatis agerēt uendidit. His dē autē diebus quibus secernebant a Frontone mortui sunt fame .xii. milia quibus partim odio custodū non p̄beatur cibus. p̄im quā ipsi uictus fastidio tenebant. Erat autē p̄æ multitudine hominum frumenti penuria.

Captiuorum numerus per omne tempus obsidionis numeratus fuit decies centena milia: Ioannes sempiternis uinculis seruatur. Simon uero seruatur triumpho. CAP. XXV.

T captiuorum quidē oīum qui toto bello cōprehensi sunt .xc. & .vii. miliū cōprehensus ē e numerus. Hostiū uero p̄ omne t̄ps obsidionis decies cētena milia. Horū plerique gentiles fuerunt: sed non indigenæ. A totis .n. regionibus ad azymorum diem festū congregati bello subito circūfusi sūt: ubi primo quidē illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur. deinde citius fames. quæ autē caperet tantam hominum multitudinem ciuitas certū erat ex his qui sub Cestio fuerant. enumeratis .n. tunc uiris ciuitatis ac Florus Neroni significare cupiens contrēnti nationem a pontificibus petiit ut si quō possent multitudinē numerarēt. Illi autē cū dies festus adesset qui pascha uocat quādo a nona quēdam hora usque ad undecimā hostias cādūt p̄ singula quēdam contubernia non paucior: quā decē hominum sūt. solū .n. epulari non licet: multi etiam uicini conueniūt. Hostiæ quē ducēta & quinquaginta milia & quingētas numerauerunt. Fiunt autē ut denos epulatores p̄ singulas iputemus uicies centena ac septingētena milia sancti oēs & puri. nec enim leprosis siue uitiliginosis & semine fluētibus: quos gonorrhoeos uocāt: neque mulieribus mēstruo cruore pollutis neque aliis in quinis participare sacrificia permittebant: sed ne alienigenis quēdā nisi qui religionis cā uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis congregabat. Tunc tamē tota gēs sato conclusa est & facta hominibus ciuitas bello obsidebat. Itaque superat oēm humanā & diuinitus emissam pestem numerus peremptorum. quos partim palā occidere partim capere Romani. Rimātes .n. cloacas & sepulchra ruētes quos offendiissent iugulabant. Inuēti sunt autē ibi quoque plusquā duo milia quoque alii manu sua plures aut mutuis se uulneribus interfecerāt: cū alios fames corrupisset. Scæuus autē corporis odor in trocuntibus excuterebat adeo ut statim multi recederēt: alii pluris habendi cupidine congesta cadauera calcantes se imergēt. Multæ namque opes in cuniculis inueniebantur: nephasque oēm uiam lucris faciebat. Subducebantur autem multi quos tyranni uixerant: nec enim in extremis a crudelitate celsauerant. Vltus est autē de uictis merito. Et Ioannes quēdā oppressus fame cum fratribus in uelocis: quæ sæpe despexit a Romanis dextram sibi dari p̄catus est. Simon uero multa uicem necessitate luctatus: sicut designabimus: semet tradidit. Seruatus est autē alter triūpho. Ioannes autem uinculis sempiternis. Romani uero extremas oppidi partes incendunt: murosque subuertunt.

Capitur Hierosolyma secundo anno principatus Vespasiani die octauo mēsis septembris: prius quinquies capta fuerat: Conditor primus eius fuit Chananazorū rex qui iustus fuit appellatus: Cæsar iussit ut turres & pars quædā ciuitatis pro custodibus remanerēt: reliquum explanarūt: laudat Cæsar exercitum suum ei que gratias agit de eorum uirtute & fortitudine: & pro gestis rebus dona largitur & coronas & p̄mia multa singulis. CAP. XXVI.

Ta quidē Hierosolyma capta est secūdo anno principatus Vespasiani septembris mēsis i octauo die. Quinquies autē prius capta tūc iteque uastata est. Aegyptiorum quidē rex asōchæus & post eū Antiochus: deinde Pompeius & post hos cū Herodes & Sossius caprū oppidū seruauere. Antea uero rex Babyloniorum eo potitus excidit. Post ānos ex quo ædificatū est mille. ccc. lx. & mēses octo & dies sex. Primus autē conditor eius fuerat Chananazor: potētissimus que patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis ideoque sacerdotū deo primus exhibuit & phano primū ædificato Hierosolymā ciuitatē uocauit cū ante Solyma uocaret Chananazor: quidē populo rex iudæorum: Dauid pulso colēdam suo tradidit: & .ccc. lxxiii. āno post ac mensibus tribus a Babylonis euerfa est. A rege autē Dauid qui primus iudæus in ea regnauit usque ad id quod Titus fecit excidiū āni. mille. clxxix. Ex quo primū autē cōdita ē usque ad excidiū āni. lll. clxxvii. sed .n. neque antiquitas neque ingentes diuitiæ neque p̄ totū orbē terræ diffusa nono nec magna religionis gloria quæ inquit quo minus periret. Talis quidē finis Hierosolymorum obsidionis fuit.

Hoc est in græcis codicibus .vii. libro principium.

Postquam uero quos occideret quidne raperet non habebat exercitus q̄ iratis animis omnia deerant nec enim parcendo si esset quod agerent abstinuissent: iubet Cæsar totam funditus iam eruere ciuitatem ac templum relictis quidem turribus quæ præter alias eminebant: Phasello & Hippico & Marianne: muriq̄ tanto quanto ciuitatem ab occidente cingebat. Id quidem ut esset castrum illis custodiar causa relinquendis: turres autem ut posteris indicarent: qualem ciuitatem quæue munitissimam Romanorū uirtus obtinuisset. Alium uero totū ambitum ciuitatis ita complanare diruentes ut qui ad eam accessissent habitare aliquando uix esse crederet. Hic quidē finis eorū dementia: q̄ nouas res mouere tentauerunt Hierosolymis fuit clarissima ciuitati & apud omnes hoies prædicatissima. Cæsar autem p̄sidio quidē illic statuit relinquere decimam legionē: nonnullasq̄ alas equitū ac peditum cuneos. Omnibus autē belli partibus administratis & laudare uniuersum cupiebat exercitū p̄ rebus fortiter gestis & debitis uiris fortibus p̄mia p̄soluere. Composito at̄ in medio ante hæc castris magno tribunali stans in eo cūp̄ce: eminētissimis unde ab oī milite posset audiri magnā illis ait habere se gratiā q̄ beniuolentia erga se utdō p̄seuerassent. Laudabat autē q̄ per oīa bella morigeri fuissent quāq̄ præliando fortitudinē in multis magnisq̄ piculis monstraissent patriæ p̄ se amplificantes imperiū oībusq̄ planū facientes hoībus: q̄a neq̄ hostiū multitudo neq̄ munitiones regionū: neq̄ magnitudines ciuitatū uel audacia incōsulta & imanitates efferre aduersantiū possint unq̄ Romanorū uires uel manus effugere: quis in multis rebus aliqui fortunā opitulante habuerint. Bonū qdē esset ait illos et̄ bello finē ponere: qd̄ & multo tpe gestū sit. Nec. n. optasse his quicq̄ melius cū id ingrederent. Hoc autē pulchrius atq̄ p̄clarius q̄ duces Romani & pcuratores imperiū ab his declaratos ac p̄missos imperiū cuncti libenter suscipiūt. Et his quæ ipsi decreuere manendum putant agētes his gratias q̄ legiscent: mirari autē se eos ac diligere oēs quia nemo uiribus alacritatē habuit tardiorē. Et illis tamen q̄ pro maiore uiclaris decerassent uitāq̄ suā condecorassent fortibus factis etiā re bene gesta militiam suā nobiliorē fecissent. Dixit se & honores & p̄mia redditurū nec illū eorū qui plus alio laborare uoluissent iusta micissitudine cariturū: magnamq̄ sibi huius rei fore diligētīā q̄ magis uellet honorare uirtutes eorū qui militiæ socii fuissent q̄ punire peccata. Confestim ergo iussit eos quorum partes sunt iudicare: quos nam sciret fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatim singulos appellatos præsentēs collaudabat: quasi qui domesticis recte gestis nimium lætaretur: & coronas eis aureas imponebat & torques longasq̄ hastas. & signa ex argēto facta donabat: & uniuscuiusq̄ ordinem mutabat in melius. Quin & ex manibus aurum & argentum itemq̄ uestes aliamq̄ prædam largiter distribuebat.

Cæsar donatis omnibus secundum eorū merita: ad sacrificia se conuertit deinde ad Cæsaream maritimam descendit reponitq̄ in ea multitudinē manubiarū captiuosq̄ seruat: quia hyemis tempus p̄hibebat in Italiam nauigare.

CAP. XXVII

Omnibus autē ita donatis ut q̄sq̄ se meritum p̄buerat: notisq̄ cum uniuerso exercitu factis magno fauore descendit uertitq̄ se ad sacra pro uictoria celebrāda. magnaq̄ astāte boū multitudinē circū aras immolatos oēs exercitui dedit ad epulas. Ipse cū honoratis p̄ triūmum lætatis militem q̄dem alios quo quēq̄ conueniret: dimittit. Hierosolymorū autē custodiā decimæ legioni credit. Naq̄ ad Euphratē q̄ pridē ibi fuerāt misit duodecimæ legionis memor: qd̄ Cestio duce Indæis cōcesserat: totam quidem illā de Syria pepulit. Erāt at̄ olim apud Rhaphaneos ad Melitē aut̄ quæ sic uocatur misit. Hæc ad Euphratē in confinio Armeniæ & Cappadociæ sita est. Duas uero sibi obseq̄ satis esse dixit: donec ad Aegyptū pueniret quita & decima legiones. Deinde cū ad maritimā Cæsaream cū exercitu descēdisset in eā manubiarū multitudinem reposuit: captiuosq̄ ibi assenari p̄cepit: q̄ ad Italiā nauigare tempus hyemis prohibebat.

Eo tpe quo Titus Cæsar hierosolymis cōmorat̄ obsidiōis cā Vespasian⁹ Rhodū trāsmear Titus ex Cæsarea maritima reuersus: uenit i Cæsareā Philippi celebrat ibi oīa spectaculorū ḡna. CAP. XXVIII.

Postquā oēs quas p̄ternauiganit ciuitates inuisit. & ab his cum uoris exceptus in Græciam ex Ionia transiit. egressus deinde Cocyra in iapigiā delatus est unde iam terra iter agebat. Titus autē ex maritima Cæsarea reuersus in Cæsareā quæ Philippi uocat̄ aduenit: dinq̄ ibi cōmorabatur: celebrās oīa genera spectaculorum: multiq̄ in ea captiui cōsumpti sunt. Alii bestiis obiecti. Alii autē cateruatim more hostiū inter se depugnare coacti.

Inuenit Cæsar Simonem gorgiæ filium: & quō captus sit declaratur seruatur pro triumpho: quod romæ est facturus Cæsar.

CAP. XXIX.

Ic Simonem etiam minorē Gioræ filium comperit hoc modo cōphensum. iste Simō cū Hierosolyma obsideret i superiore ciuitate cōstitutus postquam muros ingressus fuisset exercitus totā uastate ciuitatē cōpatitūc fidelissimis amicorū ascitis & lapidariis cū feramētis eorū necessitati cōgruis & alimētis q̄ multis diebus sufficere possent. una cū ibi lis oībus in quādam occultiorē cloacā sese demittit: & quoad fossa patebat illa progre

diebatur ubi uero soliditas obstitisset: eam suffodiebant spantes posse ulterius pgressos tuto emergere atq; ita seruari. Sed hanc expectationē ueram nō esse rei periculum repellebat. Vix.n. paululū fossiores pcesserant: iāq; alimenta quāuis ex parte his uterent eos deficiebant. Et nunc igitur uelut stupore possit Romanos fallere: albis tunicis innexaque fibula ac chlamyde purpurea indutus illum ipsum ex terra aditus ubi templum fuerat appuit. Ac primo qdē obstupere qui eū uiderant lociq; suis manebant. Deinde proprius cum accessissent q; essent pcontanti sunt. & id qdem Simon non dicebat iubeat aut ad se ducem uocari. statimq; accessit ab his qui ad eū cucurrerāt uenit Terentius Rufus. nanq; his rector militiæ relictus erat. omni at ab eo ueritate cōperta ipsum quidem ninctum custodiebat. Cæsari uero quemadmodū esset cōprehensus indicauit. Simonē quidē in ultionē crudelitatis quam in ciues suos amare ac tyrānice exercuerat i potestate hostiū quibus maxie iuisus erat ita deus posuit. non ui subditum eorum manibus: sed sua sponte ad suppliciū aductum propterea q; plurimos ipse crudeliter interemerat falsis criminationibus insimulatos defectionis. sed Romanos nec.n. potest itam del effugere nequitia nec inualida est res iustitia: sed quandoq; sui temeratores ulciscitur & grauiorem poenam ingerit criminosis cū iam se liberatos esse crediderint: eo q; nō statim luere commissa. Id etiam Simō didicit postq; in iras Romanorū incidit. illius aut ascensus e terra magnam etiam aliorū seditionorū multitudinem hisdem diebus fecit in cloacis depræhendi. Cæsari aut maritimam Cæsareā reuerso uinctus Simon oblatus est & illum qdem triūpho quē Romæ acturus erat seruari iussit. Ibi autē moratus fratris sui natalem diem clarissime celebrabat multā ptē damnatorū eius honori a tribuēs. Numerus.n. eorū qui cum bestiis depugnarunt quiq; ignibus cremati sunt & inter se digladiatores perire. Duo milia quingentos excessit. Omnia tamen Romanis uidebantur hæc licet mille modis illi consumerētur minus esse supplicii. Postea Cæsar Berytū uenit hæc aut est ciuitas Phœnicis prouinciæ: Colonia Romanorū: & in hac quoq; diutius demoratus est maiore usus claritudine circa natalem patris diem tā magnificentia spectaculorū: q; sumptibus aliis excogitatis cū etiā captiuorū multitudo eodem quo antea modo periret.

Cæsar inuenit multos Iudæos apud Antiochiam inuidus Antiochus irruit multique cremantur ex his.

CAP. XXX.

Nuenit autem per diem tempus Iudæos qui apud Antiochiā reliqui erant acerba & excruciosa picula ppesti cōcitata i eos Antiochiensū ciuitate tam ppter criminationes illatas eis in præsentia q; ppter ea q; fuerāt non multo ante commissa. De quibus necessariū mihi uidetur pauca prædicere: ut etiā quæ postea gesta sunt consequēti narratione referamus.

Iudæorū nanq; gens multum quidē totius orbis indigenis affeminata est. Plurimū autē Syris in ciuitate permixta pcpue apud Antiochiam uersabatur ppter magnitudinē ciuitatis. Maxime uero his liberam domiciliū facultatem reges qui post Antiochum fuerant præbuerūt. Nāq; Antiochus quidē qui Epiphanes dictus est uastatis Hierosolymis templū spoliavit. Qui uero post eum regnū affectus sunt: quicquid æneum in donariis fuit hoc Iudæis apud antiochiā degentibus reddidere in eorū synagoga dedicatū est. Concesseruntq; ut pari cū græcis iure ciuitatis uterentur. A securis quoque eodem postea regibus modo tractata & multitudine profecere & extructiones itemq; magnificentia munerum templum clarius reddidere: semperq; religione sibi sociantes magnam paganorū multitudinem etiam illos quodāmodo sui partem fecerunt. Quo tempore bellū autem fuerat cōclamatū & recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigios Iudæorū uero odium apud oēs pullulabat tunc unus eorū Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilissimus enim princeps apud Antiochiam Iudæorum cum Antiochiensium populus concionaretur in theatro progressus in medium patrem suum & cæteros deserebat: insimulans eosq; una nocte totam ciuitatem incendere statuisset: & ueluti gestorū participes quosdam hospites Iudæos tradidit. His autē auditis populus irā cohibere non poterat: sed in eos quidē qui traditi fuerant ignem iussit afferri: statimq; oēs in theatro concremati sunt. In multitudine uero Iudæorum properabat irruere si eos celeriter ulsi essent patriam suam seruatū iri existimantes. Antiochus aut iracundiam magis accendere mutato quidē uolūtatis argumento quodq; Iudæorum mores exhibere se credens si paganorum ritu sacrificaret. iteq; iussit & cæteros compelli facere: tenuendo.n. manifestos insidiatores fore. huius item rei periculo ab Antiochenis facti pauci quidem consenserunt: alii uero qui noluerunt perempti sunt. Antiochus aut acceptis a romanorū duce militibus scæuus instabat suis ciuibus nequaquam eos die septio ab opere cessare permittens: sed oīa cogens facere quæ diebus aliis agerent. Tanq; ualidam necessitatem imposuit: ut non modo apud antiochiam ut septimi diei feriæ soluerentur: sed ad hoc exordio in cæteris quoq; ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret.

Declarat noua calamitas q; accidit Iudæis: accusant Iudæi ab antiocho q; cremassent qdratum forum cū multis aliis: cognoscunt non fuisse in culpa per legatū Vespasiani.

CAP. XXXI.

Udæis autem apud Antiochiā qui tunc erant eiulmodi mala perpeffiss: altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati hæc quoq; prosecuti fuimus. Nanq; q; quadratum forū exuri cōtigat & archiua monumentorumq; receptacula publicorū: iteq; basilicas uix q; ignis inhibitus est: super oēm ciuitatem magnanimus uiuens. Huius facti Antiochus

KK

Iudæos accusat: & Antiochenſes quo. ſ. his inſeſſi antea non fuiſſent recenti ex incendio tumultu facile calumnia perpuliſſet: multo magis ex anteaſtis fidem habere dictis ſuis perſuaſit: ut pene ſe uidiffe ignem ab iudæis iniici arbitrarentur: & tanquam ſurore correpti magno cum ardore cunſti aduerſus eos q̄ accuſabantur impetum facerent. Vix autē motus eorum potuit reprimere Collega ad huc iuuenis legatus poſtulanſ ſibi permitti referre ad Cæſarem geſta. Reſtorem namq̄ Syriæ Ceſennium Priſcum iam quidem Veſpaſianus eū miſerat: nondum autē ille peruenerat. Habita uero diligēti quæſtione collega reperit ueritatem. & eorum iudæorum quidem quos Antiochus accuſauerat nemo conſcius fuit. Omne autē facinus admiſere hoīes q̄dam nocētiſſimi neceſſitate debitoꝝ: rati quod ſi forum & ſcripta publica concremaſſent: exactione liberaſſentur: Iudæi quidem pro ſuſpectis conſultatione criminationibus futura expectātes magna fluctuabant.

Accipit Cæſar litteras a patre q̄ deſiderabilis ipſe peruenerit Romam & quo honore ſit ſuſceptus deſcribitur. CAP. XXXII.

Itus autem cæſar a patre ſibi allato nuntio q̄ uniuerſis quidam Italiæ ciuitatibus deſiderabilis perueniſſet: maxime uero q̄ urbs eum Roma ſumma cum alacritate & claritudiſe ſuſcepſiſſet: in maximam lætitiā uoluntatēq̄ tranſlatus eſt: curis de eo ſibi erat ſuauiſſimum liberari. Veſpaſianum. n. etiam longe abſentē omnes hoīes Italiæ uoluptatibus ut præſentem colebant expectatione ſua q̄ nimis eum uenire cupiebant: p̄ eius aduentu ducētes: & omni habentes neceſſitate liberam erga illum beniuolētiā. Nā & ſenatus memor calamitatum quæ mutatione principium contigiffent: optatum erat imperatorē ſuſcipere ſenectutis honore bellicorūq̄ geſtoꝝ maturitate decoratum: cuius præſentiā ſciebāt ſoli ſaluti ſubiectorum cōmodaturā: quod & populus malis inteſtinis ſollicitus magis eum uenire cupiebat. tunc ſe calamitatibus quidem pro certo abſoluendum eſſe conſidens: antiquā uero libertatem cum opulentiā recepturā: præcipue pars militaris ad eum reſpiciebat. Hi. n. maxie belloꝝ per illum patratoꝝ nouerant magnitudinem: imperitiā uero alioꝝ ducum experti atq̄ ignauā magna quidē ſe optabant turpitudine liberati. Eū uero qui ſe & ſeruare & honeſtare ſolus poſſet recipere precabantur. Cum uero hac beniuolentiā diligeretur ab oībus honore quidem præcipuis uiris ulterius expectare intollerabile uidebatur. ſed eum longiſſime ab urbe Roma conuenire ante properabat: nec tamen quiſq̄ moras eius conueniendi ferebat: ſed ita ſimul omnes effundebant & uniuerſis facilius & promptius ire q̄ manere uidebatur ut etiam ciuitas ipſa tunc primum inter ſe iocūdā ſentiret hoīum raritatem. Erant autē pauciores abeuntib⁹ remanentes. Vbi uero eum appropinquare nunciatum eſt: quāq̄ manuete ſingulos ſuſcepſiſſet qui præceſſerant nunciatum eſt. oīa iam reliqua multitudo per uias cum cōiugibus & liberis præſtolabantur. & quo tranſiens adueniſſet: uidendi eius uolūtatem uultuſq̄ lenitatem oīum genēꝝ uocibus proſequēbātur bene meritum & ſalutis datorem ſolūq̄ dignum Romanoꝝ principē appellātes. tota uero ciuitas ueluti templum erat ſertis atq̄ odoribus plena cum autē uix p̄ circumſtantē multitudinem in palatium uenire potuiſſet ipſe quidem penatibus diis aduentus ſui gratulatiōra ſacra celebrauit uertunt autē ſe ad epulas turpe perq̄ tribus & genera & uicinas conuiuia exercentes deo delibabant & ab eo precabantur ipſum Veſpaſianum quamplurimū t̄pis in Romano imperio perſeuerare & filium eius & qui ex his naſcerentur ſeruari inexpugnabilē principatū. urbs quidē romana Veſpaſiano ita ſuſcepto ſtatim maxima ſœlicitate creſcebat.

Deſcribitur defeſſio Germanorum facta tēpore quo Veſpaſianus erat Alexandria: qui credebat ſe poſſe liberari a ditione Romanorum: his auditis a donitiano exercitus tendebat: tunc Germani ſe ſponte ſubdiderunt. CAP. XXXIII.

Nte hæc uero tempora q̄bus Veſpaſianus q̄dem apud Alexandriā erat. Titus uero Hieroſolymā obſidebat. magna p̄s Germanoꝝ ad defeſſionē mota ē: q̄bus ēt Galatæ: p̄xiimi conſpirantes magnā ſpē cōtulerant q̄ ēt Romanoꝝ dominio liberaſſent. Germanos autē deficere uelle bellūq̄ inferre ſuſtulit primo nā bonis cōſiliis uacua puaq̄ ſpes appetēs p̄culorūq̄ deinde odiū principū: quoniā ſoli ſciūt p̄ cæteris gentē ſuā ui coactā ſeruare Romanis. nec nō eodē maximā t̄ps eius fiduciā dedit. nā cū uiderent Romanū iperū crebris iperatoꝝ immutationibus inreſtina ſeditione turbari: oēm q̄ his ſubditā orbis terræ p̄tē pendere ac nutā cognoscerent. hoc ſibi optimū tēpus ex illoꝝ rebus aduerſis atq̄ diſcordiis oblatum eſſe putauerunt. Id autem conſilium dabant: & hac eos ſpe decipiebāt. Claudiſ ſpē & Vitellus ex eoꝝ potētiſſimis: q̄ oīi quidem res nouas cupiebant: t̄pe autē abducti ſuā ſententiā p̄didere. iamq̄ alacriter affectæ multitudinis p̄culum facturi erant. Veꝝ maxia p̄te Germanoꝝ defeſſione polliciti: & cæteris fortāſſe non diſcipientibus: ueluti diuina p̄uidentiā Veſpaſianus ad Ventidium cerealē q̄ pridē Germaniā rexerat litteras mittit: q̄bus eum conſulē declarauit: iuſſitq̄ ad Britannias adminiſtrādas p̄ficiſci. igiſ ille quod iuſſus erat abiiciens audita rebellione Germanorū in eos iam cōgregatos inuadit ordinata acie magnum in conſiſtu numēꝝ peremit: depoſitaq̄ amentia ad ſobrietatē coegit. Sed quanto cito illi ad loca non perueniſſent: tūc aut multo poſt erant ſupplicia luituri. Nā ut primū defeſſionis eoꝝ nunciatus eſt Romā. Domitianus Cæſar hoc audito nō ſicut alter i illa ætate ſeciſſet. Nā oīno adoleſcens erat tantā rei magnitudinem ſuſcipere nō detraxit: ſed a patre habēs ingentiā fortitudinē

& supra ætatem exercitatus illico tendebat in barbaros. illi aut expeditionis fama perculsi ei se pmi ferunt. lucrum hoc existimare maximum nacti: ut sine ulla clade pristino iugo subiceretur. Omnibus ergo circa galatiam ut oportuit ordinatis: ne facile rursus unquam turbarent. Domitianus claus atq insignis ætate superantibus factis & patrium decus afferentibus romam ingreditur.

Scythæ conveniunt cum Germanis in defectione: transgressi flumen Istrum multos ex Romanis inter quos Fronteum Agrippam occiderunt Vespasianus hoc audito Rubrum Gallum mittit q multos occidit: alii domum confugere: muniuntur loca ne barbaris amplius detur locus talia facendi. CAP. XXXIII.

Ubi supradicta uero Germanorum defectione his diebus etiam Scytharum convenit audacia. Namq appellatur Scytharum sarmatarum maxima multitudo clam transgressi flumen Istrum violenti atq scruissimi propter inopinatum impetum: multos quidem Romanorum quos in praesidiis offendere interficiunt. Et consularem virum seniores Fronteum Agrippam qui fortiter his obuius pugnaverant occidunt: proximasq regiones totas feriendo atq ducendo omnia quæ incendissent peruagabantur. Vespasianus at hoc facto & uastitate Mesiae cognita Rubrum Gallum dirigit poenas his impositurus: a quo multi quidem in praeliis trucidati sunt. Qui uero salui esse potuerunt cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum diffinito etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus praesidiis loca circumdedit: ut omnino barbaris etiam impossibilis transitus. In Mesia quidem bellum ea celeritate discretum est.

Titus reuersus ex Beryto spectacula per ciuitates Syriae celebrabat: antiochenes expectant cum summo desiderio: petunt iudeos expelli qui non exaudiant: tunc ad alias petitiones se conuenerunt: Titus inde Hierosolymam proficiscitur: miseratur q calamitate ciuitatis curatq captiuos in Italiam asportari: cupiens eos triumpho præducere. CAP. XXXV.

Rinceps uero Titus aliquodiu quidem Beryti comorabatur ita ut diximus. Inde autem reuersus & per omnes quas obiret Syriae ciuitates magnificentissima celebrans spectacula iudeorum captiuos ad ostentationem cladis eorum abutebatur. Conspicit autem in itinere flumini cognitione dignissimum. is fuit medius inter Arceas & raphanazas agrippæ regni ciuitates. Habet quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fuit plurimus neq meatu segnis: tamen interpositis sex diebus a fontibus deficiens siccu exhibet locum uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta septimo die similis exoritur: atq hunc ordinem semper eum obseruare pro certo compertum est. Unde etiam Sabbaticus appellatus est: a sacro iudeorum septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem Antiochensium populus quoniam Titum aduentare cognouit: manere qdem intra moenia præ gaudio non patiebatur. Omnes aut obuiam ei pergere properabant usq ad tricesimum uel eo amplius stadium progressi non modo uiri sed etiam foeminae cum pueris expectabant. Et cum appropinquant uiderent ex utroq uia latere stantes dextris cum salutatione tendebant: multisq fauoribus exultantes cum ipso reuertebant. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur ut iudeos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil precibus istis indulxit: sed otiose quæ dicebant audiebat. incertum autem quid sentiret quidue facturus esset iudei magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commotus est Antiochia Titus: sed continuo ad zeugma Euphratis uersus iter contendit. Quo missi etiam ab Rege Parthorum uergeret auream ei ferentes coronam q iudeos uicisset. Ea q suscepta etiam conuiuium exhibuit regiis atq ira Antiochiam remeauit. Curia uero & populo Antiocheni multum petentibus ut in theatrum ueniret ubi omnis eum multitudo praestolabatur humanissime paruit. Rursus autem fortiter iisdem instantibus & crebro postulantibus expelli ciuitate iudeos ingeniose respondit patriam eorum dicens quo expellendi fuerat interisse: nullumque iam esse locum qui eos reciperet. Unde ad aliam petitionem se conuertunt Antiochenes q priorem impetrare non potuerunt: Aeneas enim tabulas eum precabantur eximere quibus incisa essent priuilegia iudeorum. Sed ne id quidem Titus adnuit. uerum in eodem statu relictis omnibus quæ habebant apud antiochiam iudei ad Aegyptum inde discessit. Iter autem agendo cum ad Hierosolymam uenisset tristemque solitudinem quam uidebat antiquæ ciuitatis claritudini compararet. Disiectorum operum magnitudinem & ueterem pulchritudinem recordatus miserabatur excidium ciuitatis non sicut alius fecisset exultans q talem & tam funditus excidisset. Verum multa imprecans seditionis auctoribus: & qui hanc poenam ei inferri cogere: ita certus erat q nunquam uirtutem suam uoluisset punitorum calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitiis non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim eruebant Romani. Plura uero captiuos indicantibus auferebant aurum atque argentum aliaq instrumenta preciosissima: quæ domini propter incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autem ppositum iter ad Aegyptum tendens emensa uelociter solitudine peruenit. Alexandriam decretoq ad Italiam nauigare cum se duæ legiones conitarentur utranque unde uenerat remisit. quintam qdem in Mysiam: quintam uero decimam in Panoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Ioannem & alios numero septingentos uiros electos tam magnitudine corporum q pulchritudine præstantes illico ad Italiam portare præcepit: cupiens eos triumpho præducere.

Venienti Tito Romam: pater cum tota ciuitate obuiam prodiit: ordinatur Triumphus cōmunis & pompa triumphi declaratur: & modus exeundi in triumphum: quo ordine quæcūq; sint distribu-
ta & offensa parant cōuiuia ab oībus per totam ciuitatem: diesq; gratulationis celebratur cum spe-
finis malorū ciuiliū: & sclicitatis principum.

CAP. XXXVI.

Et acta nero nauigatione pro uoto similiter quidem Roma in eo suscipiendo erat affe-
cti: & excursus exhibuit ei quos patri. Claritudinē uero Tito pater attulit qui nēst obuiā
eūq; suscepit. Multitudini autē ciuium diuinam quandā lētitiam suggererebat q̄ uide-
bat in unū tres conuenisse. Nō multis at diebus post unū cōem triūphum ob res gestas
agere statuere. quāuis utriusq; senatus p̄prium decreuisset. p̄dicto autē die quo futura erat
pōpa uictoriæ: nemo ex tā infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Oēs autē cum exissent loca
ubi tantū stare possent p̄uenerant: quātus spectandus ip̄eratoribus modus sufficeret cōcesso necessa-
rio transitu. Cuncta uero parte militari ante lucē per turmas atq; ordines p̄gressa cum rectoribus su-
is & circa hostia constituta nō palatii superioris: sed prope Isidis templū ibi. n. principes nocte illa qe-
scebant. prima iam aurora incipiente p̄cedūt Vespasianus & Titus lauro q̄dem coronati. amicti ue-
ro patria ueste purpurea: & ad oclauianas ambulationes transseunt. Ibi. n. senatus & ducū procures &
honorati equites eorū p̄stolabantur aduentū. tribunal at ante porticus factū erat: sellæq; eburneæ
in eo p̄paratæ. Quo cū ascendissent consederūt. Statimq; partis eos militaris fauor excepit: mul-
tis uirtutū testimoniis p̄dicans. Illi autē inermes erant in ueste serica laureis coronati. Perceptis autē
laudibus eorū Vespasianus cū dicere adhuc uellet silentiū signū dedit. Magnaq; oīum quiete facta
surrexerūt: & amictu magnā partem capitis adopertus solēnia uota celebrauit: idemq; Titus fecit. Perfe-
ctis autē uotis Vespasianus in cōmune oēs breuiter allocutus est. Milites quidem ad prandiū quod
his ex more ab imperatore parari solet dimittit. Ipse uero ad portā recedit quæ ab eo q̄ per illā sem-
per triumphorū pōpa ducitur nomen accepit. ibi & cibum prius capiebant & triūphalibus uestibus
amicti diis ad portā collocatis: cæsa hostia inter spectacula transseunt: triūphum ducebant ut multi-
tudini facilius p̄beret aspectus. Pro merito autē narrari multitudo illoꝝ spectaculoꝝ & magnificētia
non potest in oībus quæ quisq; cogitauerit uel artium factis uel diuitiarū opibus uel naturæ nouita-
te. Nam pene quæ cum oībus qui usq; sunt fortunatis paulatim quæsitæ sunt aliis alia mirabilia atq;
magnifica. Hæc uniuersa illa die romani imperii magnitudinem probauere. Etenim argenti aurique
necnon eboris in omni genere specieꝝ siue opes multitudinem inō ut in pompa ferre cerneret: sed
si quis dixerit oīa fluere: & alias q̄dem uestes ex rarissimis generibus purpura portari: alias diligentis-
sima pictura uarietas arte babylonica gēma aut clarissimæ & tam multæ aliæ coronis aureis aliæ opi-
bus aliis inclusæ traductæ sunt: ut appareret frustra nos eorū usq; rarum esse aliquid suspicari. Ferebā-
tur simulachrorū sigilla: quæ illi deos habebant & magnitudine mirabili & arte non defunctorie fa-
cta. Horumq; nihil non ex p̄ciosa materia. Quin & animalū diuersa genera producebantur pro-
p̄ris ornamentis induta. Erant autē quæ etiam singula portarent magna hoīum multitudo purpure-
is uestibus atq; inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompam fuerāt alia turba discreti: p̄cipua & mi-
rabili ornamentorum magnificentia culti erant. Insuper his ne captiuorū quidem uulgus inornatū
uideret: sed uarietas & pulchritudo uestium natam ex fatigatione corporum deformitatem oculis
subtrahebāt. Maxime autem stupor erat machinarū quæ portabant siue p̄agmarum fabricatio p̄ cū-
ius magnitudine timendum uiribus portantium occurrentes putabant. Multa. n. in tertium nidum
quartūq; surgebant: & magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multisq; aurata ueste cir-
cundatis cum aurum p̄terea factum atq; ebur omnibus esset affixum. Multis autem imitatiōibus
bellum aliter in alia diuisum certam sui faciem demonstrabat. Erat. n. cernere uastari fortunatissimā
terram: totas uero interfici acies hostium & alios fugere: alios captiuos duci murosq; excellētes ma-
gnitudine machinis diruis & castellorum excindi munimina & populosarum ciuitatum moenia di-
sturbari: exercitumq; itra muros infundi: cedisq; omnia loca plena: & eorum qui manu resistere nō
poterant preces: ignemq; templis immissum ædiumq; super dominos: & post multam uastationem
euerisionis atq; oninis tristitiæ defluentis: non arua culta neq; ad hominum uel pecorum potum: sed
terram ex omni parte flagrantem. Hæc. n. iudæi bello passuros esse ipsi experti sunt. Ars autē & conse-
ctorum opes magnitudo nescientibus adhuc fieri tanq̄ p̄sentibus ostendebant. Erat autē per sin-
gula p̄agmata captæ ciuitatis dux ita ut captus fuerat: ordinatus. multæ autē naues sequebant spolia
uero alia: alia q̄dem passim ferebant. Eminebant autē duces eorū quæ apud hierosolymā in tēplo re-
pta sunt: mensa aurea ponderis talēti magni & candelabrū q̄dem similiter auro factum: sed opere cō-
mutato abusus nostræ consuetudine. Nā media q̄dē colūna basi hærebat: tenues autē ab eo cānulæ p̄-
ducebant: formatæ ad similitudinem fuscinæ & summum cuiusq; in lychni speciem fabricatæ. Erāt
autem numero septem septimi diei: qui apud iudæos est iudicantes honorem. Post hæc autem por-
tabatur lex iudæorum nouissima spoliū. Deinde transibant plurimi uictoriæ simulachra portan-
tes: omnia ex auro & ex ebore facta. Post quæ Vespasianus prior ibat: & titus deīde sequebatur. Do-
mitianus autem adequitabat: ipse quoq; ornatus pulchritudine dignūq; spectari exhibens equum:

Pompæ autem finis fuit Capitollini Iouis templum. Quo postq̃ uentum est consistere. Erat autem uetus mos patrius operiri donec ducis hostium mortem quispiam nunciaret. Is erat Simon Gioræ tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo uero circumdatus per publicum trahebatur: q̃ eum si mul cæderent qui ducebant. Lex aut Romanis est ibi necare criminum reos morte dānatos. Postq̃ igit̃ eū sinem uitæ habere nunciatū est oīumq̃ fauor secutus est tūc hostias inchoare. Hisq̃ oīno per actis secundo p̃ uota solēnia in palatiū recessere. Et alios q̃dem epulis ipsi exceperatis aut oībus domi cōiuiuior̃ instructi erant apparatus. Hunc. n. diē urbs Romana celebrabat uictoriæ q̃dem in hostes gratulatorium: sinem uero malor̃ ciuiliū & spei bonæ p̃ foelicitate principum.

Vespasianus peractis triumphis decernit ædificari templum paci: donatq̃ templū muneribus pigmentor̃: operibus omnia quæ fuerant Iudæor̃ in eodem templo reposuit. CAP. XXXVII.

Ost̃ triumphos uero & Romani imperii firmissimū statum. Vespasianus paci templum ædificari decreuit. Itaq̃ mira celeritate & quæ hoīum cogitationem superaret effectum est. Magna. n. diuitiar̃ largitate usus insup̃ sectis id picturæ ac pigmentor̃ operibus decorauit. Omnia nanq̃ in illud phanum collecta sunt: quor̃ uisendor̃ studio p̃ totū orbem qui ante nos fuerunt uagabant̃ quō aliud apud alios sitū esset uidere cupiētes. Hic aut̃ reposuit etiam quæ Iudæor̃ fuerant instrumenta hisq̃ se magnifice ferens. Legem uero eorum: & penetralium uela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Lutius Bassus in Iudæam legatus missus: statuit bellum inferre Machæruntiis: describitur Herodii fortitudo: & situs inaccessibilis. Ab Herode hoc castellum munitum est: nascitur in eius ualle herba quædam mirabilis uirtutis: sunt balnea amænissima: castellum Lutius accipit: multos occidit: qui: castellum tradiderunt dimisit. CAP. XXXVIII.

N̄ Iudæam uero legatus missus Lutius Bassus suscepto a Cereali Vitelliano militū magistro castellum quidem Herodiō ab incolētibus sibi sociant. Post aut̃ omni manu militari collecta. multi aut̃ in partes diuisi erant. & legione decima bellum inferre Machæruntiis statuit. Valde. n. necessarium uidebat̃ id excindi castellū ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & salutis sp̃e habitatoribus certā & aggredientibus hæsitatiōnem atq̃ formidinem natura loci præstare maxime poterat. Nam ipsum quidem quod muro cinctum est saxosus est collis in p̃ceram altitudinem surgens: & ob hoc etiam capi difficilis uideret̃: sed ne uel accedi posse eo natura excogitat: quæ uallibus eū ex oī parte uallauerat: quæ altitudo oculis cōprehendi non posset: nec transire erat facile: nec aggestu ulla rōne cōpleri possibile. nam ea quæ ab occidente sita erat uallis. lx. stadiis distendit: unde Asphaltidis lacus ei limitem facit. Ex hoc uero tractu ipse Macherus altissimo uertice supereminet. a septentrione aut̃ & meridie ualles magnitudine quidem supradicta uincunt. similiter uero sunt inextricabiles. Ad conatum uero eius uallis q̃ ab oriente est altitudo non minor centum cubitis inuenit̃. Monte uero ex aduerso Macherunti posito terminat̃. Ea loci natura p̃specta rex Alexāder primitus in eo castellum cōmunivit: quod postea Gabinius bello cum Aristobulo gesto deposuit. Herodi aut̃ regnanti oībus locis dignior cura uisa est & constructione tuissima propter Arabum præcipue uicinatē. Nāq̃ opportune situs est eor̃ fines p̃spectans. Magno ergo locum muro amplexus ac turribus ciuitatem illic fecit inccis unde in arcem ipsam ferebant arēsum. Quin & ip̃m uerticē rursus ædificauerat: turreseq̃ in angulis. clx. cubitis erexerat. In medio aut̃ ambitu regiam struxerat magnitudine simul habitationū & palchritudine locupletem. Multas uero cisternas recipiendis aquis abundaq̃ suppeditantibus locis maxime idoneis fecerat: ueluti cum natura certaret: ut qd̃ illa situ loci inexpugnabile fecerat: ip̃se manu instruitis munitionibus superaret. Insuper. n. & sagittar̃ multitudinem machinarūq̃ reposuit: & omnem apparatus excogitauit qui habitatoribus posset magnæ obsidionis præstare contemptum. Erat at̃ in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: nullo enim caryce uel celsitudine uel magnitudine uincebatur. Ferebant autem eam ex Herodis temporibus p̃seuerasse: mansissetq̃ ulterius profecto: sed ab Iudæis q̃ locum cœperant excisa est. Vallis autem qua ciuitas a parte septentrionali cingit̃ quidam locus Baaras appellabat̃: ubi radix eodem nomine gignit̃ quæ flāmæ quidem assimilis est colore. circa uesperam uero ueluti iubare fulgurans accedentibus eam quæ euellere cupientibus facilis non est: sed rādiu refugit nec prius manet quā si quis urinam muliebrem uel menstruum sanguinem sup̃ eam fuderit. Quin et̃ tunc siq̃ eam tetigerit mors certa est: nisi forte illam ipsam radicē ferat de manu pendentē. Capitur aut̃ alio quoq̃ modo sine periculo qui talis est. Totam eam circumsodiunt ita ut minimum ex radice terra sit conditū. Deinde ab ea religant canem illoq̃ sequi eum a quo religatus est cupiente radix quidem facile euellitur: canis uero continuo morit̃: tanq̃ eius uice a quo herba tollenda erat traditus. Nullus. n. postea accipientibus metus ē. tantis autem periculis propter unanimum capi eam opere precīū est. Nam quæ uocant̃ dæmonia pessimor̃ hominum spiritus uiuis imersa eosq̃ necantia quibus subuentū non fuerit. Hæc cito etiā si tantūmodo offerat̃ ægrotantibus abigit. Fluunt autem ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum multum inter se sapore diuersi. Alii nanq̃ amari sunt: aliis nihil dulcedinis deest. Multi autem frigidæ aquæ ortus non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur in proximo. Etenim quædam

spelunca cernitur non quidem alte caua: saxo autem imminente protecta. Super hoc uelut duæ mæmaz inter se paululum distantes. Et altera quidem frigidissimum fontem altera calidissimum fundit. Qui mixti lauacrum suauissimum præbent multisq; morbis ac uitiis salutare: maxime uero neruorum curationi conueniens: habetq; idem locus metalla sulfuris & aluminis: Bassus autem contemplatus undiq; regionem ualle orientali repletam expugnatione aggredi statuit: opusq; inchoauit pperans aggerem plurimum extollere facilemq; per eum obsidionem facere. Qui uero itus fuerant deprehensi ab externis segregati Iudæi illos quidem coegere inane uulgus esse existimantes inferiore obseruare ciuitatem ac pericula priores excipere: superius uero castellum ipsi occupatum tenebant & ppter munitionis firmitatem: & ut saluti suæ consulere. Impetraturos. n. se ueniam opinabatur si locum tradidissent Romanis. Prius autem spem uolebant experiendo obsidionis declinandæ cōtinere. Iudæiq; alacri animo in dies singulos excursus habebant & cum his quos fors obtulisset confertis manibus multi quidem moriebantur multosq; Romanos interficiebāt: semper autē utriusq; plus ex tempore uictoria captabatur: Iudæis quidem si incautiores aggredierentur in aggere autem positi si improuissimum excursus eorum bene septi armis exciperent. Sed non erat finis obsidionis futurus. Res autem quædam fortuito gesta inopinatam castelli tradendi necessitatem Iudæis imposuerat. Inter obseffos iuuenis ex audacia ferox erat & manu strenuus Eleazarus nomine. is aut fuerat & incursum nobilis multos aggredi aggressumq; prohibere obseruans: et in præliis semper grauiorq; Romanos afficiens: audaciaq; sua socios prosequens: impetum quidem facilem his: periculo aut uacuum discessum afficiebat nouissimus recedendo itaq; discreto quodam die pugna progressa ex utraq; parte ipse tanq; despiciens omnes existimans. neminem tunc hostium prælium exceptus: extra portam remansit: & in muro stantes alloquebat tutamen illos attendens. Hanc aut oportunitatem uidit quidam ex castris Romanorum Aegyptius nomine Rufus: & quod nemo sperasset impetu facto cum ipsis eum armis repente correptum cum hoc uiso stantes in muro stupor teneret in castra Romanorum traduxit. Postq; uero dux nudum præcepit extendi & in apto constitutum ut ex ciuitate conspiceret cædi uerbis uehementer Iudæos confudit casus adolescentis uniuersaq; ciuitas in fletu erat: & quibus: unius uiri clade percussa. Id ubi Bassus animaduertit consilio: aduersus hostes hoc principium sumpsit eorum miserationem augere cupiens quatenus coacti p eius salute castelli traditionem facerent: quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem uelut mox Eleazaræ suspensus crucem defigi iussit. Ea uero conspecta maior castellanos dolor inuasit & ululando quærebant intolerabilem esse calamitatem uociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat: ne uel se despicerent: mortem miserrimam se subitum sibi: ipsis salutem præberent: postq; iam subacti omnes Romanorum uiribus ac fortunæ concederet illi aut & eius sermone fracti & quod multi intus pro eo præcabant: ex magna. n. & populosa propinq; tate genus ducebat: & contra ingenium suum misericordia uicti sunt. Et quibusdam celeriter missis colloquebant castelli traditionem facere petentes ac reddito sibi Eleazaro sine metu dimitti. Cum autem his accessus esset dux Romanorum multitudo ciuitatis inferioris inita separatim cum Iudæis cognita pactio ne ipsi clam nocte aufugere statuere. Cum uero portas aperuissent ab his q; deditionem præmiserant ad Bassum nuntius uenit: siue inuidia salutis eorum siue formidine ne eorum fugæ casus ipsi præstarent. Sed fortissimi quidem fugientium q; præcesserant euasere. Reliquorum aut uiri quidem mille septingenti. perempti sunt: mulierculæ uero & pueri in seruitium ducti. spōsiones aut cum his q; castellum dedidere habitass Bassus conseruandas esset ratus & ipsos dimisit: Eleazarum reddidit.

Ad saltum qui appellatur Iardes ducit exercitum Lutius: militibus cingit: bellum committitur: nullus ex Iudæis euasit. Sed omnes cum Iuda duce eorum cæsi sunt. CAP. XXXIX.

Is aut administratis in saltum qui appellatur Iardes ducere pperabat exercitum: multi. n. illuc congregati esse nuntiabant: q; pridem tpe obsidionis ex Hierosolymis & Machærunte pfluigerant. Ergo cum ad locum uenisset neq; falsum fuisse nuntium reperisset. primo quidem omnem locum cum equibus cingit: ut si quis Iudæorum conatus fuisset euadere: fugiendi p equites copia non haberet. Pedites aut siluam iussit cadere ne inde confugerent. Hoc modo ad necessitatem adducti sunt fortiter aliquid faciendi uelut ex audaci certamine fortasse fugam et reperirent. Itaq; simul uniuersi & cum clamore impetu facto in eos a quibus cincti fuerant irruunt. Illi aut fortiter excipiebant. multaq; his audacia illis contentione usis: diu quidem plium factum est. Non autem similis euenit finis pugnae certantibus. Nam Romanorum quidem. xii. tantum contigit occubere neq; multos saluari. Iudæorum uero ex illo plio nullus euasit. Sed cum non essent pauciores tribus milibus pstrati sunt omnes: eorumq; dux Iudas Ari filius: de quo supra meminimus q; ordini cuidam præpositus cum Hierosolyma obsideretur: quibus demerisus fuerat cloacis latenter effugit.

Scribit Cæsar ad Liberium procuratorem ut Iudæam uendat iussit: singulis annis q; Iudæi omnes binas dragmas in capitolium ferrent. CAP. XL:

eodem uero tempore Cæsar etiam ad Liberium Maximum scripsit. erat autem procurator ut omnem terram uenderet Iudæorum. Nec enim ciuitatem in ea condidit propria seruans & patriam suam. Solis uero octingentis militibus illic relictis locum dedit quem incolerent qui uocatur Ammaus. distat autem ab Hierosolymis. xxx. stadiis. Stipendium uero ubicumq; dege

rent iudæis induxit binas dragmas singulis annis defferre in capitolium iussit: ita ut ante hæc Hierosolymorum templo pendebant: & res quidē iudæorum illo tempore hunc statū habebant.

Accusatur Antiochus apud Cæsare a Cessennio peto: & deficeret a Romanis: mittit Vespasianus ut quid uideatur Peto efficiat: Capitur Antiochus post longam pugnam cū filiis suis: ducitur Romam uinctus: Audiens Cæsar ligatum Antiochum iubet uincula auferri. filii cogitant conciliaturos patrē Cæsari: ueniūt Romā: cū patre aduecto ex Lacedæmone ibi manserūt.

CAP. XLI.

Am uero quarto āno Vespasiano administrante imperium contigit Cōmagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo icurrere ex causa huiusmodi. Cessennius Petus qui tunc Syriam administrabat siue re uera seu propter inimicitias Antiochi certā non ualde patefactum est litteras ad Cæsarem misit. Antiochum dicens deficere ad Romanis cū Epiphane filio decreuisse: pactis habitis cū rege Parthorum: proptereaque debere illos antecapere si priores nouas res adorti essent: totū Romanorum imperiū bello perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nunciū ad se perlatum neglecturus. nam uicinitas regum maiore negotiū prouideria dignum esse faciebat. Samosata. n. Commagene maxia ciuitas iuxta Euphratē sita est ut esset Parthis: eo namque id cogitauere facilis transitus: tutum autē receptaculum. fide igitur habita & patrē sibi promissa ut ageret quod expedire uideret: negligendum non putauit. Subito tamen Antiocho eiusque sociis nihil opinantibus in Cōmagenā ingressus est ex legionibus quidē sextā ducens: & insuper quosdam cuneos alasque equitum. Habebat autē auxilio reges terrarū quidē quæ Calcidicha uocat Aristobulum Emesæ autem Soæmum. Introitus autē illis sine certamineque nemo indigenarū manus ualebat opponere. Antiochus. n. insperato perculsus nuncio bellum quidē contra Romanos ne cogitatione concepit. Decreuit autē toto regno in eo quo erat tractu relicto cum coniuge ac liberis egredi. Hoc se romanis purum ab ea suspitione quæ sibi ingeretur probaturū esse ratus. Progressusque de ciuitate exxv. prope modum stadiis in campo tabernaculū ponit. Petus autē in Samosata qui eam capessere mittitur: & per eos ciuitatem tenebat. Ipse uero cū alio milite in Antiochū ire tendebat. Non tamē rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid belli congerere. Sed fortunā quæstus quiduis pati sustinebat. Adolescentibus autē bellique peritis uique corporis præstantibus filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaque ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callinicus. Vehementi autem pugna per totam diem habita insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaque parte suarū uirium diminuta discedunt. Antiocho uero neque pugna hoc modo peracta manere domi tollerabile uidebatur: sed subducta coniuge cū filiabus in Ciliciam fugit: atque hoc facto militū suorum animos fregit. Nam ueluti desperato ab eo regno defecere: & ad Romanos se transfugere omniumque erat desperatio. Ergo priusque penitus destituerentur auxiliis Epiphani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessarium. Fiuntque omnes equites decem qui cū his una transgressi sunt flumen Euphratem: hinc iam sine metu profecti cum ad Bologessē parthorum regem uenissent: non quasi fugitiui de specti sunt: sed adhuc fortunam pristinam retinentes omni honore dignati sunt. Antiochū uero ubi Tarsum Ciliciæ uenit misso hecatoncharco Petus uinctum Romam transmisit. Vespasianus autē ita regem ad se deduci non passus est: dignus esse ratus ueteris amicitie habere rationem: quam belli occasionem inexorabilem iracundiam, obseruare. Itaque iubet ei iter agenti auferri uincula. intermissaque interim processionē Romam apud Lacedæmoniam degere: magnos uero ei pecuniæ redditus præbetur non modo copiose sed etiam regie uictum haberet. His Epiphanes & cæteri cognitis qui patri ante metuebant magna cura & inextricabili animos relaxarunt: & ipsi quoque spem reconciliandi cum Cæsare cōcepere. Cum autem etiam Bologessus de his scripsisset ad Cæsarem nec. n. quauis foeliciter ageretur extra Romanum uiuere patiebantur imperium: & cum Cæsar his mansuete facultatem dedisset: Romam uenerunt. Patre autem ad eos ex Lacedæmone statim aduecto cum omni honore haberetur ibi mansere.

Scythæ his temporibus cogitant Medicam terram inuadere: colloquuntur cum Hyrcanorum rege: adhibito aditu fines omnes populantur: ad Armeniā usque peruenere.

CAP. XLII.

Lanorum autem natio quidem Scythæ sunt iuxta flumen Tanain & Meotides paludes sedes habentes iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inito consilio ut terram Medicam & ulterius prædā cā peruaderent cum rege Hyrcanorum colloquuntur.

Namque is est illius transitus dominusque rex Alexander ita fecerat ut portis ferreis clauderetur. Aditu autē sibi præbito universi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populos omnigenumque pecore plenos diripiebant: cū resistere nullus auderet. Nam qui regnū eius terrarū obtinebat Pacorus metu percussus in difficiliora loca refugiens cæteris quidem bonis oibus cessaratus: uix autem ab illis coniugem ac concubinas captas datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna predabundi & usque ad Armeniam uastantes omnia præcessere. Eius autē tyridates rex erat qui cū his obuius bello conflixisset: non multū absuit quo uiuus in illa acie caperetur. Procul. n. quodam misso laqueo circumdatum tracturus fuerat nisi celeriter gladio rupisset laqueum atque ita fugisset: illi autē pugna multo magis efferrati terrā quidem depopulati sunt: magnam uero hominum multitudinem aliamque ducentes prædā ex utroque regno ad sua domicilia rediere.

KK iii

Mortuo Basso Flavius Siluius in administratione succedit : Castellum quoddam adhuc rebelle superesse uidens mouit militem aduersus illud: princeps castelli erat Eleazarus cuius mores describuntur: & sociorum eius.

CAP. XLIII.

Pud Iudæam uero mortuo Basso Flavius Siluius in administratione succedit. Et aliam quidem terram bello subactam uidēs unum autem adhuc rebelle superesse castellum oī quæ in illis locis habebatur manu collecta aduersus id militē mouit. Nomen est autem castello Masada. Princeps uero Sicariorum a quibus fuerat occupatum erat uir præpotēs Eleazarus ex origine Iudæ : qui non paucis Iudæis persuaserat. ut ante diximus ne professionem facerent quando censor Cyrinus in Iudæam directus est. Tunc. n. se sicarios uocauerunt qui Romanis dicto audientes esse nollent: omnique modo his quasi hostibus utebantur. diripiendo quidem & cum agendo eorū bonas ignem uero domibus iniiciendo. Nihil. n. illos ab alienigenis differre dicebant: qui pugna etiam petendam Iudæorum libertatē tanta ignauia perdidissent: magisq; se optare si Romanis seruitium spocondissent. Erat aut id plane causatio & crudelitatis atq; auaritiæ ducebat obtentu: manifeste autem rebus effectū est. Nam idem itli & defectionis socii fuerunt & bellum cū Romanis cōmuniter susceperunt. Causa uero peior illoꝝ in eos facta est: & cum mēta prior eorū reselleret occasio peius tractabant eos q nequitia suæ iustis assertionibus exprobrarent. Fuit. n. quodā modo illud tēpus apud Iudæos oīum generū malitiæ foecūdisimū: ut nullum opus intermitteret infestū: ne si quis excogitando fingere uoluisset haberet quo magis nouū aliquid inueniret: ita & priuatim & cōiter omnes unum erant : & exuperare alium alius tum impietate q̄ iniquitate in p̄ximos certabant. Potentes quidem multitudinē male tractando: multitudo uero ad interitū potētium properando: illis. n. erat dominandi cupiditas: his aut uim faciendi bonaq; locupletitū diripiēdi. Primo quidem Sicarii fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis auctores nullis neque uerbo indicto ad iniuriam: neq; facto intentato ad exitium eorū qbus insidiarentur penitus p̄termisso. Verum & hos Ioannes moderatiores esse demonstrauit. Non solum. n. omnes interficiebat qui necessaria & profutura suaderet tanq̄ inimicissimos eiusq; modi maxime ciues tractans: sed etiam patriam malis pluri mis cumulatū. Qualia facturus fuerat q deum quoq; iā esset ausus impietate contemnere. Nā & mēsa nefaria uescebat: & legitimam patriā: quæ exterminauerat castimoniam ut iā sit minie mirū si mā fuerudinis cōiōnē minime seruauit hoībus: q dei pietatem furore contempserat. Rursus igit Simō Gioræ quid mali non cōmisit: q̄ ne liberorū corpore iniuria tēperauit: q̄ eū creauere tyrannū. Quæ uero eos amicitia: quæ ne cognatio ad quotidianas cædes non terociore effecit. Namq; alienos quīdem male tractare inertis nequitia opus esse arbitrabat. Clarissimā uero gloriam parere crudelitātē in familiarissimos existimabant. Horum furoris æmuli etiam Idumæi fuerunt: illi. n. sceleratissimi perēptis pontificibus ne qua pars conseruaretur pietatis. in deum totum quod ex ciuitatis facie supererat abscidere summamq; per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominū genus qui Zelotæ appellati sunt uiguit: qui nomen factis uerū probauerunt. Omne. n. malitiæ facinus peræmulati sunt. nullo in æmulatione quod ante commissum memoria tradidit p̄termisso quāuis nomen sibi ex bonorum æmulatione imposuissent: qui eos quos læderent propter efferam sui naturam cauellādo fellebant qui malorum quæ maxia essent bona ducebant. Itaq; debitum finem innuere merita illis poena dei uoluntate decreta. Cuncta. n. quæ natura hominis posset ferre supplicia i eos usq; ad extremū uitæ terminum congesta sunt quæ uariis perempti cruciatibus pertulere. Verum fortasse dixerit aliquis minora eos quam commiseri perpeffos: uerum his qui iuste ea paterentur hærebāt. De illis aut qui in eorū crudelitatem inciderūt non huius temporis pro merito conqueri. Rursus igitur ad eam narrationis partem redeam unde digressus sum.

Flavius Siluius aduersus Eleazarum uenit : castellum cingit licet difficillimus adeunti accessus fuerat: per duo loca poterant accedere homines: declarat difficultas accessus : ad mouet machinas p. unam uiam: fabricat arietem cum quo murū percutit: ignem ad muros ponit: itaq; Romani custodiunt ne quis eorū ex castro fugeret.

CAP. XLIII;

Enit autem dux Romanorum contra Eleazarum: & qui cum eo Masadam tenebant Sicarios exercitum ducens: & fines quidem statim omnes obtinuit: præfidiis ubique locis opportunissimis collocatis. Castellum autem muro circumdedit: ne quis obfessorum fugiendi facultatem haberet: utque custodes perseuerarent: ipse uero castris locum occupat ad obsidionem quidem idoneum: quem delegerat : qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur. Cæterum difficilem ad copias utensilium: non solum enim commeatus ex longinquo & cum labore Iudæorum maxime portabantur : quibus hæc fuerat cura mandata: uerum etiam portus aliunde in castra ducebatur : quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autem dispositis Siluius obsidionem aggressus est: maximæ molis ac laboris egentem propter castelli munitiōem cuius natura huiusmodi est. Saxum gyro non exiguum: & excelsum longitudine undique abruptis atq; altis uallibus cingitur ex inuisibili super fundo habens scopulos: ipseq; omnium sūt anim malium gressibus iaccessæ: nisi q̄ duobus modis idem saxum indifficilem explicatur ascensum. Est autem unum iter ab lacu Asphaltide ad solis ortum: & alterum ab occidente facilius ambulari. Vo-

eratur autem unum coluber ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quæ enim prominet rupes frangitur: ac sæpe in se reuertens paulatim rursus producitur: uixq; illo itinere gradiens promouet pedem. Nāq; mutanti uestigium necesse est pede altero niti. Est autem certa perniciēs. Altitudo enim rupium utrinq; dehiscit ut quæ horrore quæuis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi uiam cum .xxx. stadiis ascendens quod restat uerticis est non in cautum finem coacta: sed ut habeat in summo planiciem. In hac primus quidē Ionathes pontifex castellū ædificauit & appellauit Masadam. Post autē Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nā & murum per oēm eius gyrum erexit stadiorū spatio .lx. & cādido lapide factum: & per .xii. altum latūq; octo cubitis: & uiginti septem turres quinquagenis cubitis in eo stabant ex quibus aditus membra per omnem murum intus ædificata. Rex .n. uerticem quo secundus omniq; planicie mollior esset culturæ destinauerat: ut si quando externorū alimentorum penuria contigisset hanc quidem laborarent qui salutem suam castello tradidissent. Quin & regiam sibi ædificauerat ab occidentalis partis ascensu itra omnia quidē arcis oppositam uergentem autem ad septentrionem. Regiæ uero murus erat magnus ac firmissimus celsitudine quattuor sexagenum cubitorū in angulis turres habebat. Membrorum autem intus & porticum: itemq; balnearum uaria erat & sumptuosa constructio: columnis quidem & singularibus faxis undiq; substitutis. Parietib; autē membrisq; solida compage lapidum uariatis. Ad singula uero habitacula & sursum: & circa regiam & ante turres multos magnosq; puteos in scopulis exciderat: custodes aquarū tantam molitus abundantia quantam qui fontibus uterentur haberent. Fossæ uero iter ex regia in arcem summā ducebant: quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ quidē uia facilius sui usum præbere hostibus poterant. Nam orientalis quidem uia natura est inaccessa: ut supra memorauimus. Occidentalem uero magna in angustia posita turri conclusit: quæ non minore mille cubitorū spacio ab arce distaret quā neq; transiri posse neq; capi facile uidebatur. Inextricabilis autem quibus licenter ambulantibus fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellum erat communitum: intus autē repositi apparatus magis & diuturnitatem & opulentiam iuuare: nam & frumentum multum erat conditum: & quod in longum tempus sufficere posset: uinumq; multum & oleum: super autem cuiusq; leguminis fructus: & palmæ coaceruatae. Cunctaq; repperit Eleazarus castello per dolum cum sicariis occupato maturas: nihilque recens depositis deteriora quāq; fere ex quo appaata sunt ad excidium a Romanis illatum. c. annorum tempus agebat. Quin etiam Romani fructuum reliquias icorruptas offendere. Si quis autē causam diuturnitatis auram esse existimet: non errauerit qd arcis altitudine ab omni terrena ac scetulenta materia sit remotas: inuenta est autem omnigenum quoq; armorū multitudo ab rege condita: quæ decem milibus uirorum sufficeret: ferrumq; infectum necnon æris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt .n. Heroden id ipsum castellum sibi ad refugium parauisse duplex periculum in suspicantem: unū quidem ab iudæorū populo ne se deposito illos qui antea reges fuerant ad principatum reduceret. Alterum uero maius atq; atrocius ab regina ægypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiā non celabat: sed cum Antonio sæpe uerba faciebat postulans Herodē interficere sibi autem obsecrans regnum iudæorū donari. Et magis quis miraretur nondum eius imperio Antonium paruisse male eius amore emancipatum: quā non dominaturam sperasset pp eiusmodi metus Herodes condita Masada in extremum belli cōtra iudæos Romanis opus dimisit. Nam qd foris iam locū omnem muro cinxerat dux romanorū: sicut supra diximus: ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit obsidionem uno tantum loco reperto qui aggerē iactum posset excipere. Nam post eam turrim quæ iter ab occidente quod ad regiam summūq; montē duceret precludebatur: quædam continentia saxi uastior latitudine multūq; porrecta: celsitudine autē Masadæ trecentis cubitis inferior: quam Leucem appellabant: hanc igitur Siluius ut ascendit ac tenuit aggerem apportare militibus iussit: illis autem alacri aīo & magna manu operantibus solidus ad ducētos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma neq; sufficiens machinis ferendis hæc mensura uidebatur: sed super eum tribunal constrictis faxis ingentibus factum est altū itemq; latum cubitis quinquaginta. Erat autem aliarum machinarū fabrica illis assimilis. Quas primo quidem Vespasianus ad obsidiones postea uero Titus excogitauerat turrisq; quinquaginta cubitis effecta est: tota ferro conscripta. Vnde multis balistarū tormentorumq; iaculis Romani cito eos reppulere qui de muro pugnant: & caput exerere prohibuere. Simul autē ingente et ariete fabricato Siluius crebro murum pulsari iubet: ac uix quidē tamen aliquā eius deicit partē interruptam. Cito autē puenere sicarii muro itus altero cōstituto. Qui ne machinis quidē simile aliquid pateret: mollis .n. adhuc erat & impetus laxare uolentiā poterat: hoc mō constructas trabes pceritate magnas: & quæ sectæ sunt continentes cōposuere. Earū autē ordines erant duo similes tantūq; distantes quantum esset muri latitudo & inter eos ambos replebant aggeris spaciū. Nec uero crescente cumulo terra deflueret aliis transuersis trabibus q̄s in longitudinē posuerant colligabāt. Erat ergo illis quidē opus edificio simile: sed quod cædendi inferebant machinæ ictus euanescebant lutoq; subsidente structiorē fabricam faciebāt. Vbi hoc Siluius considerauit igni magis murum captum iri putans multas quidem arduas facies militibus intro iaculari præcepit: murus autem quippe ut maxima ex parte lignis constructus ignem cito

comprædendit: & usq; ad imum sui laxitate calefactus ingenti flamma colluxit. Incipiente quidam adhuc incendio spirans aquilo Romanis erat horribilis auertens de super flammis in eos abigebat: & pene machinas quasi iam conflagraturas desperauerant. Deinde flatu mutato ueluti diuina prouidentia excitatus auster: multa que ui contra obuios eas referens muro appulit: iamque totus ardebat ex alto. Romani quidem cum dei uterentur auxilio ad castra læti digrediebantur decreto hostes luce aggredi: & nocte uigilias accuratiores facere ne quis eorum clam subterfugeret.

Eleazarus uidens non posse euadere manus Romanorum hortatur ut omnes combusta urbe se ipsos interficiant magis q̄ seruituti subiciantur: quibusdam placuit: quidam uero molliores lachrymabantur: reiterat exhortationem Eleazarus præponens immortalitatem animæ: pulchrius esse pulchre mori q̄ turpiter uiuere.

CAP. XLV.

Ed neq; ipse Eleazarus de fuga cogitabat: neq; alii cuiq; pmissurus erat ut faceret. Videns autem murum igne consumptum: alium uero nullum salutis modum neq; uirtutis exco-
gitans: sed his quæ Romani in se liberosq; suos & coniuges facturi essent si uicissent ante oculos positis de omnium morte cōsiliū cœpit: idq; ex præsentibus fortissimum ratus ualidioris animi sociis uesperti congregatis talibus eos uerbis ad facinus inuitabat. Cum olim uobis decretum sit uiri fortes neq; Romanis neq; cuiquam alii seruire nisi deo: is enim solus est uerus & iustus deus hominum: ecce nunc tempus adest q̄ factis uestros probare animos iubeat. Nec igitur ipsi nos dehonestemus ante quidem seruitutem nec sine periculo passi. Nunc autem cum seruitute intolerabiles pœnas amplexi uiuemus sub Romanis futuri. Primi enim omnium ab his defecimus: & non uisim cum his bellū gerimus. Puto aut & hanc nobis a deo gratiam datam: ut bene ac libere possimus mori quod aliis nō euenit: præter spem paupertatis: nobis autem certum est orto die futurum excidium. Libera est aut strenua mortis cōditio cum affectibus: nec. n. prohibere id hostes possunt: qui profecto nos optant uiuos abducere: neq; nos illos iam possumus superare pugnando. Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit quando libertatem defendere cupientibus oīa & a nobis ipsis acerba peioraq; ab hostibus eueniebant. De dei uoluntate conicere & scire q̄ amica ei quōdam natio damnata esset interitus: manens. n. propitius uel saltē nobis leuiter inferius nunq̄ tantorum quidam hoīum perniciem neglexisset: sacratissimā uero urbem suā igni hostium excidioq; prodidisset. Nos autē soli. s. ex omni genere Iudæorū sperauimus seruata libertate superare tanq̄ nil in deum deliquissemus: nulliusq; culpæ participes fuisset: qui alios quoq; docuimus. Itaq; uidetis quemadmodum nos uana spectasse redarguit fortiore nobis insperatis rebus maloq; necessitate illata. Nec enim quicq; nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem: sed & alimentorū copiam. Sed armorū multitudinem aliorūq; habentes abundantissimū apparatū ipso manifestissime deo sp̄ salutis auferente pdidimus. Ignis. n. qui ferebat in hostes in ædificatū a nobis murū non sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminū: quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quæso ne Romanis inuictissimis pœnas: sed p nos ipsos deo præstemus iste autē illis moderatiores sunt: morient. n. cōiuges iniuria uacui: liberi seruitutis expertes. Post illos aut ipsi nobis honestam inuicem gratiam præbeamus libertate seruata optima sepultura. Primus tamen & pecunias & castellum igni comburamus. Merebunt. n. Romani certe scio si neq; corpora nostra tenuerint: cōpendio caruerint. Alimenta sola relinquemus: hæc. n. nobis erunt testimonio mortis: q̄ non penuria uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus mortem seruituti p̄tulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem modum p̄sentium sn̄æ congruebant. Sed alii quidem ei obedire p̄perabāt: q̄si uolūrate replebant pulchram esse mortem existimantes. Qui uero molliores erant coniugum ac familiarum suarum misericordia: uel et̄ p̄pius quēq; aptissimus deterrebat interitus alius alium intuens contrarium uoluntatis suæ motum lachrymis designabant. Quos cum uidisset Eleazarus formidare ac magnitudinem consilii animis frangi pertimuit: ne etiā qui fortiter dicta perceperunt effœminaret flentes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationem non intermisit: sed erectior multoq; repletus spiritu clariorem de immortalitate animæ orationem incipit magna q; usus exclamatione lachrymantibus attentius spectans plurimum inquit opinione deceptus sum: qui putarem uiros fortes pro libertate certantes mori bene malle quā uiuere. Vos autem nec cui libet quidem hominī quicquam neq; audacia neq; uirtute p̄statis qui etiam magna mala effugituri mortē timetis: cum oporteret nos super hoc neq; cunctari neq; expectare monitorē. Olim enim & a primo sensu nos eruditos patriæ orationis & sacræ maiorumq; nostrorum factis & aīs confirmando p̄seuerabant: quod uiuere hominis est: non mori calamitas. Nam mors quidem libertatem animis præstat ad proprium purumq; locū eas dimittit ab omni clade futuras intactas. Donec autem mortali corpore iunctæ sunt. unaq; malis eius implentur: quod uerisimile dicitur mortuæ sunt. Diuina enim cum mortali societas turpis est: multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suum latenter id mouens & ultra mortalem naturam gestis producens. Verum tamē cum pondere quo in terram detrahitur: quodq; ab ea pendet absoluta proprium locum receperit: tunc beatam & undiq; liberam participat fortitudinem: & humanis oculis: ut ipse deus inuisibilis manens: nec enim cum est in corpore conspicitur: nam & accedit occulte: neque rursus cum recedit uidetur unam quidam ipsa habēs in-

corruptam naturam: corpori aut causam præbens mutationis: nam quod anima attigerit hoc uiuit atq; uiuet. unde uero digressa fuerit hoc marcidum moritur tantum immortalitatis ei superabit. Huius orationis argumentum uobis sit somnusi in quo collectæ animæ nunq̃ eas detrahente corpore iocundissimam quietem agunt. Cum deo uero pro cognatione degētes ubiq; ad sunt: ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortē timere conueniat: qui somni diligimus quietem? Quemadmodum aut non sit dementissimū breuitatem uitæ sequentes sibimet inuidere perpetuam. Oportebat quidē nos domestica institutione meditados aliis esse exemplū promptæ uolūtatis ad mortem. Nam si ab alienigenis etiam rei fides petenda sit: Indorum uideamus sapientes: qui sapientiam profitentur illi enim cum sint boni uiri uitæ quidem tempus quasi quoddā necessarium naturæ munus inuiti sustinent: properant aut homines corporibus soluere: nulloq; urgente neq; exagitante malo propter immortalis conuersationis desiderium aliis quidem prædicunt se esse abituros. Nec est qui prohibeat qd: sed omnes fortunatissimos appellantes eos ad familiares suos litteras mittunt. Ita certam ueramq; animis esse inter se consuetudinē credidere. Alii aut cum mandata perceperint igni traditis corporibus ut immaculata puraq; aīa secernatur paulatim moriunt. Facilius enim ad mortem illos amicissimi persequuntur quam exteroꝝ hoīum quisq; suos ciues in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidem ipsos desflent: illos aut beatos dicunt q̃ immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo uos pudebit si deterius Indis sapiamus? ppriāq; ignauia leges patrias quæ oībus hoībus æmuladæ uiderentur inhoneste despiciamus: quāq; & si contraria nos a principio instituisset eruditio: quod sūmum bonum est hoībus uiuere: mors autem calamitas attamen tps nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare dei uoluntate: & necessario morituros. Olim quantū enim apparet contra omne iudæorum genus hoc decretum posuit deus ut uita careremus qui ea non eramus: quēadmodū oportebat usuri. Nec ausim enim uobismetipsis ascribere ne ue Romanis gratificari q̃ nos omnes eorum bellū assumpserit. Non. n. uiribus illoꝝ hæc accideret: sed causa fortior interueniens illis pstitit ut uincere uiderentur. Quibus. n. armis Romanorū perēpti sunt qui Cæsaream incollebant iudæi? Ac ne defecturos quidem ab illis dum diē septimum celebrarent aggressa Cæsariensium multitudo: neq; manus referentes cum cōiugibus ac liberis mactauerunt: ne uel ipsos erubere Romanos. qui nos tantūmodo hostes q̃ defeceramus putabant. Sed dicit aliquis Cæsariensibus semp cum suæ ciuitatis iudæis fuisse discordiam: tempusq; nactus uetus odium exuperasse. Quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum. n. illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt: an non cum propinquis nostris Romanos ulcisci. Multū igit his fides illoꝝ ac beniuolentia pfuit: ac non ab ipsis cū totis familiis acerbissime trucidati sunt: ac pro auxiliis gratias eis reddere? Nam quæ illos a nobis pati prohibuere hæc passi sunt: uelut ea ipsi committere uoluissent. Longum sit si uelim nūc separatim de singulis dicere. Nostris enim q̃ Syriæ ciuitatum nulla est quæ non iudæos apud se habitantes occiderit nobis quam Romanos plus inimicæ. Vbi etiam Damasceni quom ne causam quidem probabilem confingere potuissent ciuitatem suam cæde nefaria repleuere. xviii. milibus iudæorum cum coniugibus ac familiis iugulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Aegypto peremptoꝝ. lx. milium numerum audiebamur excedere: illi quidem fortasse in aliena terra cum nullum inuenissent hostis aduersarium ita sunt mortui. Omnibus autem qui domi cum Romanis bellum susceperūt. nihil deerat eorum quæ spem totam possent præbere uictoriæ. Arma enim & muri & castelloꝝ inexpugnabiles fabricæ: atq; interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda cunctos ad defectionem reduunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum suffecissent: seq; sustulissent maiorum malorum exitere principium. Omnia enim capta sunt: omniaq; hostibus succubuerunt: uelut illorum nobiliores causa uictoriæ: non ad eorum salutem a quibus instructa fuerant apparatus sunt. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perdita perire. Eorum uero multitudinis quia a Romanis subiugati sunt quis non misereatur? quis ue non antequam illa pariat mori properet? Quoꝝ alii torri tanq; igne quam uerberibus excruciat periere: alii ferocissime bestiis ad secundū eorum cibum seruati uiui sunt: illorum quidem miserrimi habendi sunt: qui ad hæc uiuunt qui sæpe mortem oprantes non accipiant. Vbi est autem illa magna ciuitas. Aut ubi est quæ totius gentis iudææ metropolis fuit. Tantis quidem murorum septis munitissima: tot uero ante muros castellis turriumque disiectis moenibus tata bellicue apparatus uix capiens: tot autem uirorum pro se pugnantium multitudinem continens. Quid nobis facta est: quæ deum habere incolam credebatur: radicitus ex fundamentis erepta est: solaque eius monumēta restant eorum a quibus excisa est: imposita reliquiis castra. Senes uero insoelices ad cineres templi assident: & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruatae. Hæc secum reputans quisquam nostrorum aspicere solem durabit? etiam si uiuere sine periculo possit. Quis inimicus adeo patriæ? quis tam imbellis aut parcus animæ ut eum non poeniteat hucusque uixisse? Atque lutinam omnes fuisse morti priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniam spes non in strenua nos illexit: quasi forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem euauit ac solos necessitate dereliquit. Mori bene properemus nostri metipsi misereamur: & coniugum liberorum dum nos

bis licet a nobis ipsis misericordiam capere: ad mortem nāq; ipsi nati sumus: & quos ex nobis genuimus: eamq; fugere ne fortissimi quidem possunt: iniuria uero & seruitus & uidere coniuges ad turpitudinē duci cum liberis non est malum hoībus ex naturæ necessitate profectum: sed hæc sua timiditate perferunt qui ante mori cum licuit noluerunt. Nos autē multum freti fortitudine a Romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta? sinos uiuos subiugare potuerint: miserandi quidem adolescentes erunt quorū uires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserandi autē prouectiores quorū ætas clades ferre non poterit: uidebit alius coniugem abduci: alius manibus reuinctus uocem filii patrē implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios habent pulchrum ministerium nobis præbeant expertes seruitutis hostium: moriantur liberi cum filiis & coniugibus uita decedamus nobis leges præcipiunt hæc nos coniuges & filii depræcantur: horum necessitatem deus misit his contraria Romani uolūt: & ne quis nostrum ante excidium pereat timent. Festinemus igitur eis properata potiūdi nostri uoluptate stuporem mortis admirationemq; relinquere audaciæ.

Orantem Eleazarum oēs interpellant decernuntq; sibi mortem dare: oēs mortui sunt: unus ultimus incensa regia: gladio se transfigens occubuit: clam cū quinque pueris mulier latuit: Romani de mane per scalas muros ascendunt: neminē uidentes admirantur mulier illa ex cloacis exiens romanis rem gestam aperuit.

CAP. XLVI.

Dhuc: cum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni ad opus incitabant: ac ueluti laruis exagitati alius alium antecapere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis: rectiq; consilii existimantes ne quis extremus remanere uideretur tantus eos & coniugum & filiorum & propriæ cædis amor inuasit. Sed nec id quod aliquis putauerit cū facinus accederet obtusi sunt: uerum etiam seruare sententiam q̄ cum dicta perciperent habuerunt: propriū quidem earūq; effectum retinentibus cunctis: rōni uero cedentibus quia iam optime filius consuluerant. Simul. n. ualere uxoribus cū amplexu dicebant: ac liberos gremiis captos extremū lachrymantes osculabant. Et simul quidē manibus alienis iussa peragentibus ualentes eas configebant: malorūq; subditi hostibus passuri fuerant cogitationē habētes p̄ solatio necessitatis ad cædē. Deniq; nemo hac audacia minor inuentus est. Cūcti autē coniūctissimos trās fixere miseri qbus id necesse fuit qbusq; filios atq; uxores occidere: malorū oīum uidebat esse leuissimum. Igitur neq; horū iam factorū dolorem tolerantēs: & interfectos læsum existimantes si illis breuissimū tps ei superuideret: cito qdem uniuersis bonis in unū congestis ignem iniiciunt. Sorte uero ex numero suo decē lectis oīum percussoribus uniuersi etiam propter liberos ac cōiuges prostratas compositi: eosq; complexi manibus cum cōmunicauissent parato animo se mactandos præbebant infelicitissimum illud exhibentibus ministerium: isti autē intrepide cunctis occisis eandem sortis legem in sua quoq; morte statuerunt: ut cui obligisset nouem peremptis semet super eos occideret. Ita omnes sibi confidebant: quod neq; in audiendo neq; in sustinendo facinore præstaret alius alii. Et ad extremum cæteri quidem se neci supposuere. Vnus uero atq; nouissimus circumspecta multitudi ne mortuorum: ne quis forte in multa cæde superesset qui suæ manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos: ignem quidē imittit regiæ: uehementi uero manu toto per se transacto gladio iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant nullam credentes aiām ex numero suo Romanis subditam reliquisse: latuit autem una mulier senior: & alia quædam Eleazari cognata plurimum doctrina sapientiæq; mulieribus præstans. Et quinque pueri per cuniculos: qui aquam sub terra potui ducebant abditi: cum alii cædibus occupatas mentes haberent: qui erant noningenti numero: & sexaginta cum mulieribus simul ac pueris. Hæc autē calamitas acta ē Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane desistunt & aggeribus scalarum pontibus iūctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent: sed undiq; uersum acerbam solitudinem ignemq; intus silentium quid factum esset conicere non poterant: ad extremum uelut impellentes ictum arietis ululatam siqui forte prouocarent dederant. Clamorem autem sensere mulieres & ex cloacis emersæ. factum romanis ut erat indicarūt altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his uerbis adducebantur ausi magnitudinem uerisimilem non credentes. Ignem uero extinguere conabantur perq; hanc uiam se stantes cito in regiam peruenere: conspectaq; multitudine mortuorum non ut in hostibus gauisi sunt: sed consilii fortitudinem & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Peracto excidio Flavius siluius cum exercitu in Cæsaream proficiscitur: quidam ex iudæis in Alexandriam confugerant: hi nouas res tentabant ex quibus multi occisi sunt: mortemque potius pati maluerunt: etiam pueri: quam Cæsarem dominum appellare.

CAP. XLVII.

h Viusmodi autem peracto excidio in castello quidem præsidium dux reliquit: ipse uero cum exercitu Cæsaream profectus est. Nec enim quisquam supererat in illis regionibus hostium: sed iam tota iudæa belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiam procul incolentibus sensim perturbationis periculum exhibuerat. Nam & cir-

cum Alexandriam ægypti ciuitatem postea contigit multos iudæorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerunt non satis erat saluos esse: uerum & illic nouas res conabantur ut libertatem defenderent: & Romanos quidem nihil se meliores putarent: deum uero solum dominum dicerent. Cum autem quidam is iudæorum non ignobiles aduersarentur illis quidem maiestatiis quidem instabant ad defectionem eos rogantes. Eorum autem uidentes confidentiam principes seniorum iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem iudæis sicariorum temeritatem publicabant illis omnium malorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant eos quod nec sic fugissent certam spem salutis habituri uiderentur: a Romanis enim cognitos statim esse perituros proprias calamitates explere. Ipsi autem qui nullius fuissent eorum delicti participes cauendum esse ab eorum exitio: & multitudinem precabantur ut illorum causa Romanis ipsorum traditione satisficeretur. His dictis prospecta periculi magnitudine pauere multoque impetu sicarios aggressi corripuerunt: quorum sexcenti quidem statim capti sunt. Qui uero in ægyptum ac Thebas qui in illo tractu erant elapsi sunt non multo post comprehensi rediit: sunt quorum non est qui duritiam siue confidentia siue pertinacia uoluntatis sit dicenda non obstupescat. Omni enim genere tormentorum & uexatione corporum in eos excogitata ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum faterentur: nemo cessit neque dicere uelle uisus est: sed omnes ille necessitates ualidior sententiam conseruare tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemque susciperent: maxime uero puerorum ætas miraculo spectantium fuit. Nec enim uel eorum quisquam commotus ut dominum Cæsarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem uis audacia superabat.

Lupus rector Alexandriæ hæc omnia Cæsari indicat ad quem Cæsar scribit ut templum iudæorum destruat.

CAP. XLVIII.

Vpus tunc Alexandriam rector administrabat: & de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille autem inquietum iudæorum circa res nouas studium cauendum esse existimans ac ueritus ne rursus in unum congregarentur: & quosdam sibi adiungant præcepit Lupo in templum iudæorum quod esset apud Thannis quæ sic appellatur ciuitatem destrueret: hæc autem in Aegypto. Quæ ob hanc causam & coli cœpit: & nomen sumpsit.

Onias unus ex pontificibus quodam ex Hierosolymis fugatus Alexandriam uenit: optinetque ut templum possit fabricare iuxta morem patrium: hoc autem fuit prædictum per Esaiam quod in ægypto futura esset constructio templi.

CAP. XLIX.

Nias Simonis filius unus ex pontificibus ex Hierosolymis fugatus Antiocho rege Syriæ cum iudæis bellum gerente Alexandriam uenit: & a Ptolemæo suscipitur humane siue propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem iudæorum eius auxilio sociaturum si dictis suis obtemperassent. Cum autem rex ea quæ possent fieri annuisset rogauit ut in aliqua parte ægypti templum sibi ædificare permitteret: & more patrio deum colere. Ita enim & antiochum magis odiosum iudæis qui templum apud Hierosolymam uastauisset: ipsique beniuolentiores fore eosque multos ad eos religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemæus ei que locum dedit centum & octuaginta stadiis a Mēphi distantem. Heliopolitanus autem ille tractus dicitur ubi castello fabricato Onias templum quidem dissimile ab eo quod est in Hierosolymis: turrim autem similem instruxit ingentibus saxi sexaginta cubitis erectam. Aræ autem fabricam secundum patriam imitatus est: & donariis similiter exornauit præter candelabri confectionem candelabra enim non fecit: sed informatum aureum lignum tanquam iubare in luce radiante de aurea catena suspendit. Totum uero circa templum spaciū structo latere circundedit saxeas portas habente: concessit autem rex etiam multum agri modum ac pecuniæ redditus: ut & sacerdotibus esset copia ad multa quæ dei cultus desideraret: non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat sed erat ei contentio cum iudæis apud Hierosolymam degentibus propter fugæ memorem iracundiam. Et hoc templo ædificato arbitrabatur ad id omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis noningentis septuaginta. Esaiasque prædixerat huius templi futuram in ægypto constructionem a quodam uiro iudæo: templum quidem ita fuerat ædificatum.

Lupus rector ad templum accedens ablatis denariis templum claudit Paulinus eius successor. nihil reliquit: sacerdotibus cominatus est: fecitque ut ne uestigiū quod diuini cultus uideretur.

CAP. L.

Vpus autem rector Alexandriæ susceptis litteris imperatoris cum ad templum aduenisset nonnullis ablatis donariis templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus qui eius potestati successit: neque donariorum quicquam reliquit: uehementer enim sacerdotibus cominatus est nisi omnia protulissent: neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usque clausum templum ex quo fuerat conditum anni. ccc. xxxiii.

Ionathas quidam ex iudæis persuasit multis ut eum sequerentur: nūciatur Catullo restor libia? comprehensus ipse cum multis aliis tribus milibus: qui pecunia diuites erant: non conscii tamē sceleris occiduntur: Curatq; Catullus ut Ionathas omnes iudæos criminetur: etiam illos qui Romæ habitabant inter quos Iosephus erat: Vespasianus noluit ut aliud efficeret: Catullus ob iniustitiam morbo grauissimo laborauit: ita ut ipse moreretur.

CAP. LI.

Vdacia uero sicariorum ueluti morbus quidam etiam ea quæ circum Cyrenem oppida erant contigerat. Elapsus enim ad eos Ionathas homo nequissimus: & arte textor non paucis imperitorum ut se attenderent persuasit: perduxitque in solitudines cum signa umbrarum imagines se polliceretur ascendere: & alios quidem hæc agendo atque fallendo latebat. Dignitate uero præstantes Cyrenem suum iudæorum apparatus eius & processionem pentapolitanæ Libyæ restori Catullo pronunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis inermes facile comprehendit: & magna quidem pars manibus interiit. Nonnulli autem uini capti ad Catullū perducti sunt. Auctor aut consilii Ionathas tūc quidem potuit effugere: multū uero ac diligenter per omnes quæsitus regiones incidit: adductus est ad Catulum sibi quidem moram pœnæ moliebatur Catullus autem iniquitatis præbuit occasionem: nam ipse quidem locupletissimos iudæorū falso insimulans auctores sibi huius consilii fuisse dicebat. Catullus aut criminationes alacri animo suscipiebat: remq; delatam multimode incumulabat. Tragicis etiam uerbis exaggerans: ut & ipse quoddam bellum iudæorum patrasse uideretur: quodq; hoc atrocius est præter credendi facultatem etiam doctor erat calumniandi Sicarios. Denique cum uidisset iudæorum aliquem Alexandrum nomine: cui iamdudum infensus odium publicauerat etiam uxore eius. Beronice criminationibus implicata. hos quidem priores occidit. Deinde omnes simul pecuniarū copiis eximios tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur: quod eorum patrimonium redditibus Cæsaris sortiabat. Ne uero uel alibi degentium quisquam iudæorum eius iniustitiā confutaret: etiam longius mendacium propagauit ac Ionathæ nonnullisq; aliis qui comprehensi fuerant persuadet nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimis iudæorum apud Alexandriam Romamq; degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt unus erat Iosippes qui hæc scripsit. Non tamen Catullo factiosa ut sperauerat: cessit. Nam Romam quidem Ionathen ceterosq; uinctos duces finemq; arbitrabatur esse quæstionis apud se: ac per illam conflatam calumniā. Vespasianus aut rem suspicatus ueritatem requirerebat cognitione nō iure hominibus accusationem illatam: illos quidem Titi studio criminibus soluit: merito uero pœnam in Ionathen statuit. Prius. n. uerberatus exustus est. Catullo aut tunc quidem ob lenitatem principum obtigit ne qd amplius reprehensibile experiretur. Non multo aut post multiplici morbo & insanabili correptus acerbissime liberatus est: non corporis tantū cruciatum sustinens: sed erat ei maior al morbus & grauior. Terroribus. n. expauescebat & crebro uidebat sibi instantes umbras eorū quos peremerat & clamitabat. Cumq; se tenere nō posset exiliebat stratis tanquā tormentis sibi & flāmis adhibitis. Hoc aut semper multum pficiente malo extisq; defluentibus ac intestinis exhaustis: ita est mortuus: nulla re alia minus diuinæ prouidentiae factus iudicio quā q nequissimis ulciscatur.

FINIS.

Hic nobis est finis historiarum: quam promissimus nos cum omni ueritate tradituros cognoscere cupientibus quæadmodum hoc bellum Romanis ita gestum est cum iudæis: & qualiter sit quidem expositum lectoris ut dicant relinquatur. De ueritate autem confidenter dicere non pigebit q eam solem per omnia quæ scripsi habuerim coniecturam.

Has Iosepi Historias diligentius multo cæteris emendatas. Venetiis
excussit formis Bernardinus Vercellensis Sumptibus
Viri optime de literis meriti Andreæ asulani
XII. KAL. NOVEMB. M. DII.

REGISTRVM

A IOSEPHI dicitur quod quinq; & flumen	H Quomodo post inquit syba opera manuum sacerdotem	P tissima. Tunc testimonio dominum populo uel	Y tenuere ptatem Chaldaeos & dos: & quidem quia	FF Antonius atq; perpetuum obuiam pdeunt Fabricatis
B mine iacob runu & non permisit ex mulieribus	I Cūq; fateretur diuitiis ricaretur leges uxor: &	Q mam peruenit illic iudæis aula turbauit De terremotu	Z super nos conuenit uerb. Atheniēses	GG & uiolentia ciuitate ad bant: quorum bus a similes
C præparatos fecerant dei credere biliora: quā	R necessitatem in his malis duo. Post cum deus	R mirandam tamen eius fuisset in honorem	AA IOSEPHI RVFFINI Hierosolymis multitudo	HH perlequebantur numerosæ maxime ingenii quidem cætera
D inspexerant concilium Quemadmodū quæ ab eo	L edos & imperium: & Princeps barbaros	S Qualiter taminum tionem suæ hominibus	BB sum in idumæā ta peruenit stitit: qui tamen arabas	II C Aggeres rati nō steterunt nem oporteret re multi quidem
E unusquisq; mis constituti rosolymitarum enim fuit	M q; quidam plis subiectas membrorum Nā duodecimi	T gnati fueres ex deliciis Quantæ sint Artabanus	CC de rebus fratris erga spatium p̄bui cū propinquis	KK diebantur: ubi & supra ætatem Pompæ autem rent iudæis.
F uenit ad eum ut non usq; in dei semetipso	N amicis regis usq; ad terram De morte & bethsuram	V præsentem perditione Hos præceperat re constrictum	DD quidem tres abstinentium magis ad esse plenam	FINIS.
G dominæ quidē bum non getem appellant quanta &	O hierosolymoge sent: & aliquos phonis frui rent. Et	X studuit erudiri pulos ocurrebat tus sim stola Post mortem	EE sus antecedebat Quidam qui bat: quosq; daris sed	

